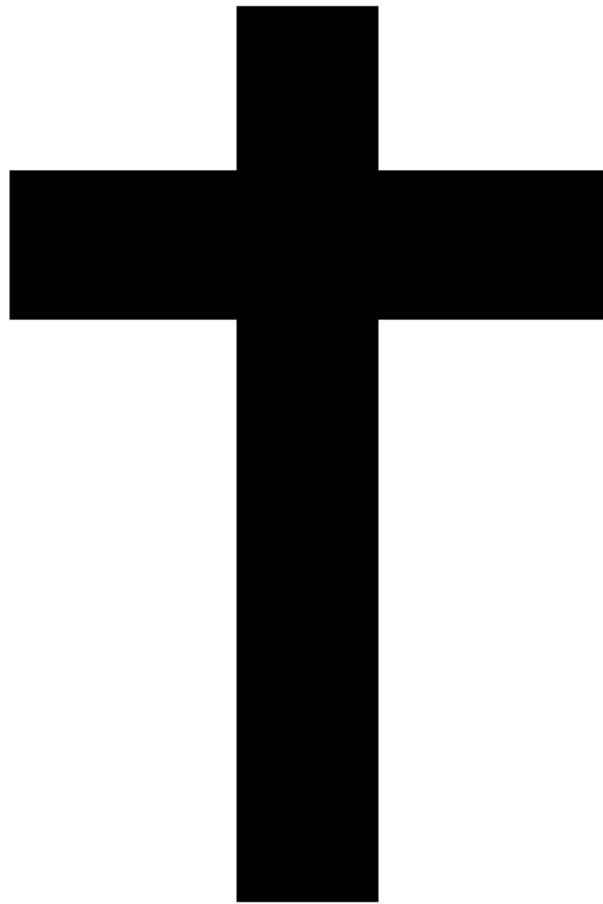

Ἡμε menomenyεέ
meké

New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

Ἡμε menomenyεέ meké
New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 20 Jul 2017
c1c6a10b-c0b1-5242-bb46-153e2e25ddc7

Contents

Matyo	1
Makos	47
Lukase	75
Jøn	122
Ang	155
Rom	193
I Korent	212
II Korent	231
Galasiya	243
Efesos	250
Filipi	257
Kolosiya	262
I Tessalonika	267
II Tessalonika	271
I Timoti	274
II Timoti	280
Titos	284
Filemon	287
Hibrus	289
Jemsi	303
I Pita	309
II Pita	315
I Jøn	319
II Jøn	324
III Jøn	325
Jud	326
Ame gejya Jøn	328

Abya melóméló Jisós Kras ndere MATYO ásamé

Ukwéne ante Jisós Kras (Luk 3:23-38)

¹ Gé ηγε mabò ukwéne ante Jisós Kras mpyáne mfwa Devid, Devid mpyáne Abraham.
² Abraham alu nte Asek, Asek alu nte Jakòb, Jakòb alu nte Juda ne aηmé bií abi ande. ³ Ne Juda alu nte Peres ne Sera, mmá bwó akamege Tama. Peres alu nte Hesròn, Hesròn alu nte Ram. ⁴ Ne Ram alu nte Aminadab, Aminadab alu nte Nashyòn, Nashyòn alu nte Salmòn. ⁵ Salmòn alu nte Boas ne mma Boas akamege Rahab. Boas alu nte Obed, ne mmá Obed akamege Rut, Obed alu nte Jesse. ⁶ Jesse alu nte mfwa Devid.

Ne mfwa Devid alu nte Solomun, mmá Solomun abó abó mbe abá lé Uriya. ⁷ Ne Solomun alu nte Rehoboam, Rehoboam alu nte Abija. Abija alu nte Asa. ⁸ Asa alu nte Jehoshafa, Jehoshafa alu nte Joram, Joram alu nte Usiya. ⁹ Usiya alu nte Jotam, Jotam alu nte Ahas ne Ahas alu nte Hesekeya. ¹⁰ Hesekeya alu nte Manase, Manase alu nte Emòs, ne Emòs alu nte Josaya. ¹¹ Gébégé ápyené bòó Isrèli né bé ájye ne ebwó né meló Babilòn, Josaya abyé Jekoneya ne aηmé bií abi ande.

¹² Ájyegé ne bwó né Babilòn, Jekoneya abyé Sheltyel, Sheltyel alu nte Serubabel. ¹³ Serubabel alu nte Abiud, Abiud alu nte Eliakim ne Eliakim alu nte Asòh. ¹⁴ Asòh alu nte Sadòk ne Sadòk alu nte Akim ne Akim alu nte Eliud. ¹⁵ Eliud alu nte Eliassa, Eliassa alu nte Matan ne Matan alu nte Jakòb. ¹⁶ Ne Jakòb alu nte Josef, Josef ayi menò Meri. Meri abyé Jisós Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. *

¹⁷ Mmye ke nnó upyáne ukouko, manlò mbaá Abraham ókwóné mbaá Devid úlú nyá úfyáneúni. Manlò ntó mbáa Devid ókwóne gébégé ájyé ne ebwó né Babilòn úlú ntó úfyáneúni. Ne mámanlò gébégé ájyé ne ebwó né Babilòn kpaá te gébégé ábyené Kras, upyáne úlú nyá ntó úfyáneúni.

Nebye né Jisós Kras (Luk 2:1-7)

¹⁸ Na ne nebyéné Jisós Kras nekené. Mma wuú akamege Meri. Josef abó akpe mambá Meri ayi alu mambye Jisós, nsa nnó ebwó ákaá ujógéné ate, Meri age nnó ji alu ne une né utó Mendoó Ukpea. ¹⁹ Josef akaáge nnó Meri alu ne une, elé ji Josef alú nyá cho né mbe ushu Esòwò, akélé fò manchye ji mekpo unò wó, ashuú manwá neba bwó bíbí. ²⁰ Ndere ji aférege depò etiré mbò, Esòwò ató ekiénné wuú échwó gáre ji né gejya eké, “Josef mpyáne Devid, ófógé fò mansé mendée wye Meri né neba, néndé elé Mendoó Ukpea ne epyéé ji akpané une. ²¹ Ne ji abyene nyé maá mende, ayi aférege nye bòó bií né efwyale ewé gabo achwóó ne ewú. Getu eyigémbo, òbò mamfye ji mabò nnó Jisós.” †

²² Unó bina uko úpyéé nnó ébé wáwálé nkane Esòwò apye Asaya muú ekpávè wuú ajóó nnó, ‡

²³ “Wuúge, gembwénégé mendée gékpáne nye une, gébyé maá mende, ákuú nye ji nnó Emanuel.” Ula útené nnó, “Esòwò alu ne esé.”

²⁴ Ne Josef ápégé géjyá ase mendée wuú Meri wye ndere ekiénné Esòwò egaré ji. ²⁵ Yémbò ebwó ákaá ujógéné ate wó, kpaá te Meri ábyené maá wuú mende. Ne Josef afyéé ji mabò nnó Jisós.

* 1:16 Elú wáwálé nnó: Kras, ula utene nnó Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. † 1:21 Elú wáwálé nnó: Mabò Jisós matene nnó Muú yi aférege nye bòó bií né efwyale. ‡ 1:22 Elú wáwálé nnó: Asaya ájòó depò etiré na ebele nya aηme 750 ne ále sa ηge Matyo.

2

Ande abi ágií depɔré ambe, áchwɔ gé Jisɔs

¹ Ábyé Jisɔs né meló Betelehem, né gebagé mewaá Judiya, gébé eyigé Herɔd álú mfwa né gebagé mewaá eyígémbo. Ábyegé Jisɔs, ande fɔ abi ágií depɔré ambe átané né égbé ewé ημεέ έτάνεγε ákene áchwɔó né Jerosale ágíge bóó áké, ² “Maá meke ayi ábyené nnó ábé mfwa bóó Jus alu fɔ? Ese degíge mbo, gétúgé dégené membe wuú mbaá ημεέ έτάνεγε ayi áleré esé nnó ábyé ji, ne esé déchwɔ manógé ji.”

³ Mfwa Herɔd aké awuú mechwɔ ewe, metɔó étýá ji mmu wye mbo ntó ne épyé ne bóó Jerosale ako. ⁴ Mfwa Herɔd akuú, ánoó baá ámpýé upe Esɔwɔ ne ánleré mabé Esɔwɔ, ebwó ako áchomé mbaá ama, agíí ebwó aké, “Ndé mbaá ábóó mambyé muú ayi ákuú ji Kras?”

⁵ Áshuú ji meko aké, “Ábó mambyé ji né Betelehem, fa gebagé mewaá Judiya.” Néndé, mbo ne Esɔwɔ apye bóó ekpávé bíí ásáme nnó,

⁶ “Wɔ Betelehem, né gebagé mewaá Judiya, yé elé wɔ ɔlu kɔó, ɔpófɔ ηénéηéné né geluágé malo geηwá ayi álu né mme Judiya. Néndé, eta wyé ne mfwa átané ne nye ayi ágbárege bóó ba Isreli, nkane mémbamé mágónηme ápéle magónηme jíí.”

⁷ Ne Herɔd áwúgé mbo, akú aηkéé bimbo ájwólé bíbíí, agíí ebwó aké, “Gárege me gébé eyigé enyú dégené membe yimbo né melo nyú tíí.” ⁸ Éféé ne Herɔd átome ebwó aké, “Chóge né Betelehem démyémmye dégé mbaá ayi maá yimbo álú, dégege ji kérege meso, déchwɔ dégaré me nnó nyjé nnógé ji ntó.” ⁹ Ne aηkéé bimbo áwúgé genó eyigé mfwa yimbo ajóó ne ebwó, áló manjye. Ne ndere ebwó ájyé ágé wyé membe yimbo ayi ebwó ábó ágene nkane ajyé mbe, ebwó ákwólege ji meso. Ákwónégé né Betelehem membe yimbo atené né mfaánebuú cho né gepú eyigé maá yimbo álú. ¹⁰ Ebwó ágege membe yimbo eféé, matɔó ágo ebwó dɔó. ¹¹ Ákprege né mmu gepú eyigémbo, ágé maá yimbo ne mmá wuú Meri. Éféé ne átomé manó mme áchyé ji enogé. Ne ánené uba bwó áferé unó mabo áchyé ji, géma gélu genógé gesege ηka eyigé ákuú nnó gul, géma gélu gefógé emmá ewé ewyaá gebe gelógéló ne eyige fɔ gelú laménda ayi alú gefógé mawéé gebé gefɔ. ¹² Nkane aηkéé bimbo ábelé ne utuú, Esɔwɔ achwɔ kwéle ebwó mbeé né gejýá nnó ekage ákére meso mbaá Herɔd. Ebwó ákoó meti ewéchá ne ájyé né melo bwó.

Josef ne Meri ákpá Jisɔs ábó áfé né melo Ijip

¹³ Aηke bímbɔ áwúlégé, ekiénné Esɔwɔ ékwó Josef ushu né gejya, éjɔó ne ji eké, “Josef, Kwílé ka, kpa maá yina ne mmá wuú débo dejyé né meló Ijip. Déjyege láge éwu kpaá te bíí bí ngárege nye enyú nnó dékére meso. Néndé Herɔd ákelege maá yina manwá.”

¹⁴ Josef apégé géjýá ne utuú bimbo, apye wyé nkane ekiénné Esɔwɔ egaré ji eké. “Kpá maá yimbo ne mmá wuú ɔjye né Ijip.” ¹⁵ Akwónégé Ijip, ála wyé kpaá te gébége mfwa Herɔd ágboó. Unó bi na úpye nnó depɔ etíre Esɔwɔ ápye nnó muú ekpávé wuú agaré bóó bíí débé wáwálé, nnó, “Nkú maá wa átané né Ijip.” *

Herɔd ajóó nnó áwá baá ande

¹⁶ Herɔd agégé nnó aηkéé bimbo ábwólé ji, nchye anywóné ji mmu. Achyé meko aké, “Áwá baá ande ako né Betelehem né maló ayi kwókwólé, áló né baá abi ákwóné aηmé ápea áshúlégé.” Herɔd ajóó mbo gétúgé ji áferé nnó élé mé aηmé ápea ayi ji agíí aηkéé bimbo gébé eyigé ebwó ágené membe yimbo. ¹⁷ Mechwɔ ewéna épyembo nnó, genó eyígé Jerimaya muú ekpávé Esɔwɔ ájɔó gepye wáwálé. ¹⁸ Ajóó nyá aké, “Meko negbo átané né meló Rama ne gejamégé elúlú ne dámpepe. Rashel alili baá bíí, bóó áfyéé ji metɔó nnó ágó magbo, akámégé gétúgé baá bíí abi ágboó.”

Josef ne Meri ákeré meso ne Jisɔs né Nasaret

¹⁹ Herɔd ágbógé, ekiénné Esɔwɔ ékwó Josef ushu né géjýá né Ijip, ²⁰ eké “Josef, kwilé ka ókpá maá yina ne mma wuú, enyú dékére meso né mme Isreli. Bóó abi ákelege manwá ji

* 2:15 Elú wáwálé nnó: Meló ηwe ewé na etané né ηwe Hosea 11:1.

ágboó.”²¹ Josef ápegé, ase maá yimbə ne mmá wuú áfé né mme Isrēli.²² Yémbə ji áwúgέ nnó Acheləs ase gefwagé nte wuú Herəd né gebagé mewaá Judiya, abó efə manjye wyé. Né gejya eyígέ ji áma gé, Esəwə ákwelé ji mbeé nnó ajye né gebagé mewaá Galilií.²³ Ne Josef ajye jwóle né meló Nasaret ewé élú né gebagé mewaá eyigémbó. Mechó wé epye nnó genó eyígέ Esəwə abó apye nnó muú ekpávέ wuú agáré bəó bií gébé wáwálé nnó, “Bəó ákuú nye ji nnó muú Nasaret.”

3

Mekomejəó ayi Jən menwyaá bəó manaá Esəwə ágarége

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jən 1:19-28)

¹ Né gébé eyigémbə, ndere Jisəs alu né Násaret, mende fə ayi akuú ji Jən menwyaá bəó manaá Esəwə, aló mangaré mekomejəó Esəwə né mashwəne né gebagé mewaá Judiya aké,² “Kwórege matəó nyú délyá gabo néndé gébé eyigέ Esəwə ágbárege gefwa ne bəó bií géla kwókwólé.”³ Jən yina ne Asaya muú ekpávέ Esəwə ágarége nyá átomé ne jíí nnó, “Muú fə abene mbə né mashwəne aké, ‘Kwyeye meti Ata dakené, nyaáge éwú ébé cho’.”

⁴ Gefəgé nkúu eyígέ Jən abó afyé ájo ne bya mpə mashwəne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jíí, ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyəó.⁵ Ne gejamégé bəó áchwó manwú mekomejəó ayi Jən agárege. Bəó bina átané Jerosale, ne gebagé mewaá Judiya meko ne maló mako ayi álú kwókwólé ne ebeé Jodan.⁶ Ndere ebwó áshuú ekúu né gabo ayi ebwó ápyeé, Jən awyaágé ebwó manaá Esəwə né mmu ebeé Jodan.

⁷ Ndere Jən ágarége mbə, agé gejamégé ekwə bə Farasi ne ekwə bə Sadusi fə ndere áchwó nnó ji awyaá ebwó manaá Esəwə, aké ne ebwó, “Enyú mmyə! Ndé muú agaré enyú nnó, dekage bó efwyale ewé Esəwə achwó tó?”⁸ Yéndémuú nyú apyége unó ebí úleré nnó akwərə metəó wuú alyá gabo wáwálé.⁹ Déferégé fə nnó, dekage déjwóle déli mmye nnó, élé esé déli upyáne Abraham dékágé bó efwyale ewé echwó. Kaáge wáwálé nnó, Esəwə akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham.¹⁰ Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábweé mé etəó mfaá mango yendé genəó ne makaka eyigέ gélagé wəmé umpomé ulúúl ásré áfəme mmu mewe.¹¹ Me nwyage enyú ne manaá Esəwə mamimami manleré nnó, enyú dékwərə matəó nyú. Yémbə, muú fə achwó mbə me meso, ayi ájeá geme apwə me, nkwané yé muú ayi mkpane unó uká bií wó. Achwəgé, awyage nye enyú ne Mendoó Ukpea ne mewe.¹² Achwó nyé ne ékóriyá né ebwə wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nye matoó álá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwó ebi ulaá akpane agbe né mewe ewé éla nómegé.*

Áwyaá Jisəs manaá Esəwə

(Mak 1:9-11; Luk 3:21, 22)

¹³ Éwyá yé wó, Jisəs atané gebagé mewaá Galilií achwó né ebeé Jodan mbaá Jən nnó awyaá ji manaá Esəwə.¹⁴ Yémbə, Jən abó ashya ne ajəó ne Jisəs aké, “Nnó me nchwó eta wyé əwyaá me manaá Esəwə, wə əma əchwó eta wáa?”¹⁵ Jən ájógémbə, Jisəs ashuú ji meko aké, “Gó éwú ébé mbə nana, eləme nnó dépyé yéndégenó eyigέ Esəwə akélege. Éféé ne Jən ákamé manwyaá Jisəs manaá Esəwə.”¹⁶ Ténéténé ayi áwyaá Jisəs manaá Esəwə, atané mmu nnyi, aké apele mfaánebuú anené, agé Mendoó Esəwə éshúlege nkane gepwine ne echwó téné ji mmyé.¹⁷ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Gé maá wa na, ngboó ne ji, apyéé metəó egəó me.”

4

Danchəmeló ammua Jisəs

(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)

* 3:12 Élú wáwálé nnó: Mendoó Ukpea echwəge muú né mmye, echyeye ji eshye mampye utəó Esəwə, mbəntó ne mewe esəó yéndé gabo ayi muú ápye epye ji akpea.

¹ Ɛféé Mendoó Ukpea ɛpye Jisɔs afé né mashwɔne nnó danchɔmeló ammua ji. ² Jisɔs abelé ɛwu usaá ndɔ upea, utuú ne ɲwɔmésé ayi alá nyéé menyéé wó ne mesa alá mammye ji. ³ Gébé eyígémbo ne danchɔmeló áchwó jɔ́ ne ji aké, “Mbɔgé wɔ ɔlu Maá Ɛsɔwɔ, garé mataá áyina ábwólé ntoó bred.” ⁴ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ásá mmu ɲwe Ɛsɔwɔ nnó, menyéé jiji fɔ́ wó awyaá ɛshye mángbaré geɲwáge mekwaá wó, yéndé mekomejɔ́ ayi Ɛsɔwɔ ajɔ́ awya ntó ɛshye mangbaré geɲwáge mekwaá.” ⁵ Ajɔ́gé mbɔ, danchɔmeló ase ji afé né Jerosale melo ukpea, abelé ji né melu ewé ɛ́lú tete mfaá ɛcha ure Ɛsɔwɔ. *

⁶ Ne aké ne ji, “Mbɔgé wɔ ɔlu Maá Ɛsɔwɔ, nyó chɔ mme, néndé ásá né mmu ɲwe Ɛsɔwɔ nnó, ‘Ɛsɔwɔ atɔme nye makiénné jii nnó áchwó ábámé wɔ’, áma sá nnó: ‘Ágbárege nyé wɔ né amu bwó chánchá nnó ókagé ótó ɛnɔ́ geká né ntaá.’ ”

⁷ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ʋgba, me nyogé fɔ́ néndé, ásá ntó né mmu ɲwe Ɛsɔwɔ nnó, ‘Mekwaá ákpelégé fɔ́ Nte wuú Ɛsɔwɔ mankpea ji nnó ápyé genó.’ ” ⁸ Ályágé ɛféé, danchɔmeló ama akpá ji áfé né mfaá mékwé ewé ɛɲɔ́gé dɔ́ ne aléré ji malɔ mme mako ne gefwa eyi gélu wyé. ⁹ Ne alérégé Jisɔs mbɔ, ajɔ́ ne ji aké, “Menchyege nye wɔ unó bina uko mbɔgé ɔtogé manó mme ɔnogé me.” ¹⁰ Jisɔs anyá ji aké, “Kwilé me ushuú, wɔ danchɔmeló, ása mmu ɲwe Ɛsɔwɔ aké, ‘ɔ́bɔ manógé élé Nte wye Ɛsɔwɔ jimbií ne ɔkpané wye lé ji defwe.’ ” ¹¹ Ájɔ́gé mbɔ, danchɔmeló alyá ji afé. Ɛféé ne makiénné Ɛsɔwɔ áchwó póo Jisɔs.

*Jisɔs alo utɔ́ bií né Galilií
(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)*

¹² Jisɔs áwúgé nnó ápye Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ áfyéé denɔ, alyá gebagé mewaá Judiya akeré né gebagé mewaá Galilií. ¹³ Ájyégé, abelé fɔ́ né Nasaret dɔ́ wó, akoó kóge alyé jwólé né Kapanɔm melo ewé ɛ́lú né mapea gentoógé mewaá Galilií né gebagé mewaá Sebuloɔn ne Naftali. ¹⁴ Ɛbɔ ɛpyembo nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Ɛsɔwɔ asamé gébé wáwálé nnó,

¹⁵ “Mme Sebuloɔn ne mme Naftali, mme ayi álu meti ɛbéé mega, né ɛgbé ɛbéé Jodan, gebagé mewaá Galilií eyigé gejamégé bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ájwólege wye. ¹⁶ Bɔ́ abi ábɔ́ álu mmu gemua ágé gekpékpégé geɲgbɔ́. Ne bɔ́ bi álu nya mmu manó negbo, nana geɲgbɔ́ gégené, ɛbwó átane meti.”

¹⁷ Ɛlɔ́ né gébé eyígémbo, Jisɔs alo mangaré bɔ́ mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ aké, “Kwórege matɔ́ nyú délya gabo néndé, gébé eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa jii ne bɔ́ géla kwókwólé.”

*Jisɔs akú baá utɔ́ bií ani abi mbe
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Bií fɔ́, ndere Jisɔs akéne né mbále ɛbéé mega ewe elu né Galilií, agé áɲmé ápea mma ama, nte ama. Ama akamege Simun ayi ákuú ji ntó nnó Pita, ne meɲmo wuú Andru. Ɛbwó áɲmée utófó bwó, élé álu áwáné meshuú. ¹⁹ Jisɔs ajɔ́ ne ɛbwó aké, “Kwólege me, nɛrege nye enyú, ndere ákpálege bɔ́ eké meshuú.” ²⁰ Tenétené yimbo Simun ɛbwó ne meso wuú Andru ályaá utófó bwó ne ákwólé ji. ²¹ Ndere Jisɔs ályá ɛféé ajyéé mbe gachye, áma gé áɲmó abifó ápeá Jemsi ne Jɔn meɲmo wuú ɛbwó álu baá Sebédee. Álu né mmu ɛkpée ne nte bwó Sebédee átóme upaá utófó bwó. Akuú ɛbwó nnó ákwóle ji. ²² Jisɔs ajɔ́gé mbɔ, yé gébé áchɔ́ wó ályá ɛkpée mbaá nte bwó ne ákwólé ji.

*Jisɔs alerege, agarege mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ ne apye bɔ́ mamée átóoge
(Luk 6:17-19)*

²³ Ne Jisɔs akéné gebagé mewaá Galilií geko. Ndere akene, alerege bɔ́ mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, né mmu macha mmyemenene bwó. Agarege ɛbwó abya melómélɔ́ ndere Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa ne bɔ́ bií. Ama apye bɔ́ abi amée mamée ufɔ́ ufɔ́ átóoge. ²⁴ Abya yi apye ɲgó Jisɔs akwó kpáá akwóné gebagé mewaá Siriya geko. Bɔ́ ákpáne bɔ́ bwó ako abi amée mameé úfɔ́ úfɔ́ ne abi ágene ɛfwyale dɔ́ áchwó eta wuú nnó ápye ɛbwó átoó. Né

* 4:5 Ɛ́lú wáwálé nnó: Bɔ́ Jus áféré nnó Jerosale álu melo ukpea bwó néndé, ɛcha ure Ɛsɔwɔ ɛ́lú nyá wye. Ɛcha ure Ɛsɔwɔ ɛleré né eta bwó nnó Ɛsɔwɔ alú fa mme.

geluágé bɔ́ bina, abifo áwyá aló nchye, abifo ákwéne usasa ne abifo ámeé uchanchi. Jisɔ́ apye ebwó átoó. ²⁵ Ewena épyegémbo, gejamégé bɔ́ ako abi átané gebagé mewaá Galilíí ne gebagé mewaá eyige ákuú nnó maló áfya ne Jerosale ne Judiya né egbé ebéé Jodan, ebwó ako áló mankwólége Jisɔ́. †

5

Jisɔ́ alerege bɔ́ mekomejɔ́ Eɔ́wɔ́ né mfaá mekwé

¹ Jisɔ́ ágégé gejamégé bɔ́ abi áchwɔ́ matoómatoó né mbaá ayi ji alú, akwó ajye jwɔ́le mfaá mekwé. Ne baá utɔ́ bií ájwɔ́lé áno ji mme.

Jisɔ́ alerege mejé ewé wáwálé

(Luk 6:20-23)

² Ne alo mánleré ebwó aké: ³ “Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi ágené nnó mbɔ́ge ji alá pɔ́ ebwó ápó yé genó; néndé gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege ne bɔ́ bií gelú eyigé bwó. ⁴ Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi alá ne masome, néndé Eɔ́wɔ́ áfyéé nye ebwó metɔ́. ⁵ Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi alá sélé gemege bwó eke genó, néndé mme meko abéé nyé awe bwó. ⁶ Méjé elu ne bɔ́ abi áwyaá matɔ́ mampye genó eyigé Eɔ́wɔ́ akélege, néndé ji apyéé nye ebwó ápye genó eyigé ebwó akélege. ⁷ Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi ágene bɔ́ meshwe, néndé Eɔ́wɔ́ ntó agene nyé ebwó meshwe. ⁸ Eɔ́wɔ́ ajé ebwó abi áwyá matɔ́ mmu pópó, néndé ágéne nye Eɔ́wɔ́ ne ame bwó. ⁹ Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi ámmyeé nnó bɔ́ ábé nesɔ́ ne ate, néndé, ákuú nye ebwó nnó baá Eɔ́wɔ́. ¹⁰ Eɔ́wɔ́ ajé bɔ́ abi bɔ́ ámyé amu ne ebwó gétúgé ápye unó ebí Eɔ́wɔ́ akélege néndé gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege ne bɔ́ bií gelu eyigé bwó. ¹¹ Méjé elu ne enyú abi bɔ́ áju enyú mashye mmye, enyú abi ámmyeé amu ne enyú detúdetú ne enyú abi ama ájɔ́ge ufɔ́ unó uboubɔ́ ebi úlú gebyɔ́ eta nyú gétúgé dékwólegé me. ¹² Bége lé ne metɔ́ megómegɔ́ ne nechóchó, néndé, gekpékpégé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge ntó nnó mbɔ́ ne ámye nyá amu ne bɔ́ ekpávé Eɔ́wɔ́ abi ábɔ́ mbe ne enyú.”

Jisɔ́ alerege nnó áɲkwɔ́le bií alú eké mega ne geɲgbɔ́ mbaá bɔ́ mme

¹³ Enyú bi delu áɲkwɔ́le baá délu eke mega mbaá bɔ́ mme meko, yémbɔ́ mbɔ́ge mega élá pɔ́ sé ne ugɔ́ bií, ápyéé mbɔ́ nnó ne ugɔ́ bií ukéré? Éfúlé sé yé genó, ela lé genó eyigé ágbéle dafye bɔ́ ájyále ne uka. ¹⁴ Enyú delu geɲgbɔ́ mbaá bɔ́ mme meko, wye ndere melo ewé átené mfaá mékwé éla ebíge fɔ́ mangé. ¹⁵ Mbɔ́ntó ne muú alwégé étúléká alá abɔ́ fɔ́ gesá ákwéré ewú. Yémbɔ́, álwégé ewú aɲma ewú mfaá mbaá yi égénege yéndémuú né mmu gepú ágené. ¹⁶ Wyembɔ́ ntó ne élɔ́me nnó délyá geɲwáge nyú gégénégé eké mewe mbaá bɔ́ ako, nnó yéndémuú ágé uló melu ebí enyú dépyé ne áfégé Nte nyú Eɔ́wɔ́ muú alu né mfaánebuú.

Jisɔ́ alerege bɔ́ depɔ́ré mabé Mosis

¹⁷ Déferégé fɔ́ nnó me mbɔ́ nchwó élé mánchɔ́ mabé Mosis ne unó bi bɔ́ ekpávé Eɔ́wɔ́ ábɔ́ áleré. Nchwó lé nnó mpye unó ebí mabé yimbɔ́ ájɔ́ úbé wáwálé. Nchwó fɔ́ mánchɔ́ ájí wó. ¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, tée mfaá ne mme ábyeé, ye ekéké genó eyigé áférege né mabé Mosis yina gépɔ́ yé geɲéné nnó, kpaá tée unó uko ebi ásámé úbéé nye wáwálé. ¹⁹ Ne yéndémuú ayi abyaá ekéké genó né mabé ayi, nnó epófɔ́ genó, ne álérege ntó nnó bɔ́ ábyágé ewu, abéé gembyáɲkwógé muú né gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege ne bɔ́ bií. Yémbɔ́ muú ayi ábélege mabé Eɔ́wɔ́ ayi, ne alerege ntó bɔ́ nnó ábélégé áji abéé nyé gekpékpégé muú né gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege. *

²⁰ Ngarege enyú wáwálé nnó mbɔ́ge enyú delá fyéé mekpɔ́ mambéle mabé Eɔ́wɔ́ depwó ekwɔ́ bɔ́ Farasi ne ánléré mabé Eɔ́wɔ́ wó, degene fɔ́ meti mankpe né gefwa eyigé Eɔ́wɔ́ ágbárege ne bɔ́ bií cháchá.

Jisɔ́ alerege depɔ́ré metɔ́ usɔ́

† 4:25 Elú wáwálé nnó: Maló afya yina, élé Dekapolis. * 5:19 Elú wáwálé nnó: Bɔ́ Jus ákuú gefwage Eɔ́wɔ́ nnó gefwage mfaánebuú gétúgé ebwó áfɔ́ mantya mabɔ́ Eɔ́wɔ́, detú detú.

²¹ Enyú debó déwú nyá nkane ebé Mosis ejóó mbaá ukwéne ante sé nnó, ékagé muú áwá nte. Muú ayi ápyeé mbò, akpéne nyé unóó mpa. ²² Yémbò me ngarege enyú nnó, yéndémuú ayi abóó metóó usóó ne nte meḡmé akpene nyé unóó mpa eso. Ne muú ayi ashyeé nte meḡmé nnó, “wò òlu waá?” Akpene nyé ntó eso ewe kpaá. Ne muú ayi ajóógé ne nte meḡmé ntó nnó, “Wò geḡkekené gé muú” akpene mmu mewe ewé élá nómé gé. ²³ Ne ndere elúmbò, ébégé nnó muú abó echye manchyé, né mbaá ayi áchyége echye Esòwò, ne atege nnó apye genó eyi gesóó meḡmé wuú metóó, ²⁴ ályá echye ewémbó eféé, abò kpe mbe ajyé akwyé depò ne meḡmé wuú, ne achwó achyé echye wuú mbaá Esòwò. ²⁵ Muú abógé éfwyale ne muú mawámé wuú, akamé gé fó ji ajye ne ewú né eso. Akwyé depò ábè meko ama gemege nnó ajye né eso. Nénde, álá pye mbò wó, gébè gékoógé ajyegé ne éwú né eso, afye nyé ji né amú mempané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bóó bò nku, ne bóó nkú áfyéé nyé ji denò. ²⁶ Ne kaáge wáwálé nnó alaá né denò stirémbò, kpaá te ákwóle ujwóó bimbo uko.

Jisòs alárege depòré ulò ne neba manwá

(Mat 19:9; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

²⁷ Enyú debó dewú nyá nkane ebé Mosis ejóó nnó muú ákwegé ulò. ²⁸ Yémbò me ngarege enyú nnó, muú ayi apéle mendée dómee, ne abóó nkyaá né metóó wuú mambelé ne ji, akwe mé mbò lé ulò ne mendée yimbo né mmu metóó wuú. ²⁹ Ne ndere elúmbò, mbógé dambóónnyi wyé ayi ebwònye apye nnó ókwé ebé Esòwò ju ji ófére, néndé élí galógáló nnó gepógé menyammye genó wò, ne nnó òbè ne upóó mmye uko, ójyé né mewe ewé élá nómé gé. ³⁰ Ne mbógé ebwònye wyé épyé wò nnó ókwé ebé Esòwò, sò éwú ófómé, néndé élí galógáló nnó jógé menyammye wyé genó ne nnó menyammye wyé mekomeko ákpé mmu mewe ewé élá nómé gé. ³¹ Enyú dewú nyá nnó ebé Mosis ejóó éké muú akage wá neba ne mendée wuú mbógé achyegé ji mekpó ḡwe. ³² Yémbò me ngarege enyú nnó, muú ayi awáne neba ne mendée wuú ewé mendée wuú álá kwe ulò wó, muú yimbo apye nnó mendée wuú akwé ulò mbógé abagé menò ayi chá. Ne ye ndé mende ayi abagé mendée ayi menò wuú alyá ji neba akwé ntó ulò.

Jisòs alárege depòré manyémeno

³³ Enyú debò déma wú nyá nkane ebé Mosis ejóó ne ukwéne ante sé nnó, ékagé muú anyémeno mampye genó eyige gélá pò ji metóó mampye. Muú abó mampye genó eyige ji ányémeno né mbe ushuú Esòwò nnó apyeé. ³⁴ Yémbò me ngarege enyú nnó ékagé muú akele kan̄ka, ye ébéle mannkú mabò mfaánebuú, néndé élé geluòge Esòwò. ³⁵ Yé ébelé mankele ákú mme néndé mme alu geluó eyige Esòwò ánérege uká bíí wyé ágbége mmye, ne muú akelégé akú ye Jerosale néndé ele Esòwò mfwa yi kpaá ne abóó meló Jerosale. ³⁶ Ne ékagé muú akélé yé mekpò wuú néndé ákagé bwòle eḡkaá méjwé ema ébé pópó yé lé megilí. ³⁷ Kámélé nnó “É é” mbógé genó gélú eyige wò òkamege ne shya ntó nnó, “Ngba” mbógé genó, gélú eyige wò òshyáa. Yéndégenó eyigé òmage gbéé né mfaá eyina getané mbaá danchòmeló.

Jisòs alárege nnó ékagé muú ashuú gabo mfaá gabo

(Luk 6:29, 30)

³⁸ Enyú debó dewú nyá ntó nnó ebé Mosis éké muú anigé dambóónnyi nte meḡmé, áníí ntó awuú. Ne yé amugé néḡéné nte, ámu ntó eníí. ³⁹ Yémbò me ngarege enyú nnó, ékagé muú ashuú gabo mfaá gabo. Ne muú adogé wò égbé etaá ewé ebwònye, bwólé ewé fò ntó ado. ⁴⁰ Ne mbógé muú aké akelege mampye mpa ne wò nnó ase nkú wye ayi mmu, chyéé ji chonchó ne ayi dafye. ⁴¹ Mbógé muú bee agbarégé wò nnó òkpá metuú wuú òjye mkpa neke ama, chó ne ji mkpá neke épeá. ⁴² Muú akógé wò genó, chyéé ji géjí ónyogé. Ne muú achwógé nnó ópwó ji genó ntó óshyagé, pwó ji gejí.

Bó gejeé ne bóó mawáme

(Luk 6:27, 28, 32-36)

⁴³ Enyú debó déwú me nnó ebé Mosis eké, “Gbógé ne bɔ́o abi dényéé détúge ne ebwó ne paáge bɔ́o abi alá kíí enyú.” ⁴⁴ Yémbɔ me ngarege enyú nnó bógé gejeé ne bɔ́o mawámé nyú, dénénemmye mbaá Esɔwɔ nnó aje bɔ́o abi ámmye amu ne enyú. ⁴⁵ Depyegge mbɔ, debeé nye baá Nte enyú muú alú né mfaánebuú. Ji apyéé m̄m̄méé étýéé mbaá bɔ́o abi ápyéé galógáló ne abi apyéé gabogabo, ne manaá nnó akwéné mbaá bɔ́o abi ápyéé unó bi ji ákélege ne abi alá pyéé. ⁴⁶ Ne mbɔgé enyú dégbóo lé ne bɔ́o abi ágboó ne enyú, ndé nsá ayi enyú debɔ́o wýéé? Pó wýém̄bɔ ntó ne ánselé ñká makpo apyéé? ⁴⁷ Ne mbɔgé enyú dedoó lé abya ne bɔ́o abi denyéé detúge ne ebwó, nde mechó ewé enyú depye mbɔ ewé muú alá pyéé? Yé bɔ́o abi alá pó bɔ́o Jus; mbɔntó ne ápyéé. ⁴⁸ Né gétú eyigé na debó mambé cho ndere Nte enyú muú alú né mfaánebuú alú.

6

Jisɔs alerege nkane débɔ́o mampýéé unó Esɔwɔ dela lerege mmye né mbe ushu bɔ́o ¹ Yémbɔ *Jisɔs* alérégé aké, “Sége gébé nnó ékáge déléregé mmye né mbe ushuú bɔ́o nnó ágené enyú gétúge unó Esɔwɔ ebi depyéé. Muú apýéé mbɔ, abɔ́o fɔ́ nsa ayi nte nyú né mfaánebuú áchyege. ² Getu eyigem̄bɔ, yéndégébé muú nyú aké apoóge mbya muú ekagé ádó makánka melóméló nkane bɔ́o démbwólé ápye, né macha mmyemenene, ne metɔ́o melo nnó bɔ́o áfége ebwó nnó alú bɔ́o alólóló. Me ngarege enyú wáwálé nnó mamfésé ayi bɔ́o áfége mbɔ ebwó gé le áwu bwó nsa ne ebwó abɔ́o me mbɔ. ³ Ndere elúmbɔ, muú nyú aké apoóge mbya muú, apoó gefɔ́o eyigé yéé muú ayi álu kwókwólé ne ji alá kaágé. ⁴ Nnó mampóo ayi dépoóge mbya muú abe bíbí. Deké dépyem̄bɔ, nte nyú muú alú mfaánebuú agene yendé unó bi bɔ́o ápyéé bíbí achyege nyé nyú nsá.”

Jisɔs alerege nkane muú abɔ́o manemmye mbaá Esɔwɔ

(Luk 11:2-4)

⁵ *Jisɔs* afe mbe mánleré aké, “Ne yéndégébé, enyú deké denenemmye, dénégé fɔ́ eké bɔ́o abi ábwólégé gemege bwó néndé, ebwó ágboó mantené téné né macha mmyemenene ne mapeá anɔ́o mati ánénemmye nnó bɔ́o ágené ebwó. Me ngarege enyú wáwálé nnó mange ayi bɔ́o ágene mbɔ ebwó, gé le áwú bwó nsá ne ebwó abɔ́o me mbɔ. ⁶ Ndere elúmbɔ, yéndégébé muú nyú aké ákélege manemmye, aje akpe mmu gepú jíí, mbaá ayi ji abeé jimbií, agbé gepú, anemmye mbaá nte wuú Esɔwɔ ayi alá géné ji ne amé. Ne nte wuú ayi agene yéndé unó bi bɔ́o ápyéé yéndé mbaá, achyege nyé ji nsá. ⁷ Ne muú nyú aké anenemmye ájóógé mejóo ewé elá pó ne mekpó ne ula ndere bɔ́o abi alá pó bɔ́o Jus ápyéé. Gétúge ebwó áférege nnó ájóógé mejóo dɔ́o ne Esɔwɔ awú mmyemenene bwó. * ⁸ Débege fɔ́ eké ebwó, néndé nte nyú Esɔwɔ akaá mé genó eyigé dékélege gemégé nnó degíí ji. ⁹ Ne yéndégébé déké dénenemmye nege na, Nte esé Esɔwɔ, wɔ́ yi ólú mfaánebuú, pyé mabɔ mmyé mábé ne énoógé. ¹⁰ Pye gefwa jyéé géchwó. Pye bɔ́o apyegge elé genó eyigé wɔ́ ókelege fa mme nkane ápyéé né mfaánebuú. ¹¹ Chyegé esé menyéé yi dékélege bíí ne bíí. ¹² Jinte gabo yi ese dépye eta wye ndere ese ntó déjigente gabo yi bɔ́o ápyéé eta esé. ¹³ Ókamégé esé dékpe né mmuameno ayi apye esé dékwéne né gabo. Yémbɔ féré esé né amu danchomeló. †

¹⁴ Mbɔ ne débɔ́o manemmye. Né ebegé ojigé nte gabo yi ate bɔ́o apyéé ne eta wýé, Nte wye Esɔwɔ né mfaánebuú ajigé ntó nte gabo wye yi apyéé. ¹⁵ Yémbɔ olá jinte gabo ayi ate bɔ́o apyéé né eta wýé wó, Nte wýé Esɔwɔ ajigé nyé fɔ́ ntó nte gabo wye yi apye.”

Jisɔs alerege nkane debɔ́o manlyáge menyéé kpékpé gétúge depɔ́ré Esɔwɔ délá lérége mmye

¹⁶ “Ne yéndégébé deké délyage menyéé kpékpé gétúge depɔ́ré Esɔwɔ, ekagé déla meshwemeshwe nkane bɔ́o abi ábwólégé gemégé bwó ápyéé. Ebwó álaá meshwemeshwe eké bɔ́o abi ágene efwyale, nnó bɔ́o ákaá nnó ebwó ályá menyéé kpékpé. Me ngarege

* 6:7 Elú wáwálé nnó: Esɔwɔ ayi bɔ́o ubeé ánenemmye, ápófó Esɔwɔ ayi abɔ́o mfaá ne mme.

† 6:13 Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́o ñwe abifó aké, Nénde gefwa jye, uto bye ne ñgɔ́ wye úlú te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

enyú wáwálé nnó mangé ayi bɔ́ agéne mbo ebwó, gé le awu bwó nsá ne ebwó ábɔ́ me mbo. ¹⁷ Ne ébégé muú nyú alyagé menyéé kpékpé gétúgέ depɔ́ré Esɔwɔ, áshwóné ushu bií, áwaá mawéé, ne achá mejwé wuú. ¹⁸ Muú nyú apyegé mbo, bɔ́ akágé fɔ́ nnó alyá menyéé kpékpé, élé Nte wuú Esɔwɔ muú akaáge unó bi bɔ́ ápyéé bíbí ne akaáge nye. Ne Nte wuú Esɔwɔ muú agéne yéndégenó eyigé ji apyéé bíbí, achyegé nyé ji nsá.”

Ékágé muú abya Esɔwɔ gétúgέ unó mme

(Luk 12:32-34)

¹⁹ “Ékagé désélé gefwage nyú dékwígé fa mme, mbaá ayi baá menya ne nfrákánj anyéé nye geji, ne ánjó ntó ágyále gepú ákpe ákpá yendé genó. ²⁰ Genó eyigé yéndémuú abɔ́ mampye gelu nnó ábélé gefwa ji né mbaá yi Esɔwɔ mbɔ́ gefwa alú, mbaá yi baá menya ne nfrákánj alá kaágé anye ne ánjó ntó alá kágé gyá gepú ákpá yendégenó.” ²¹ Nénde, mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metɔ́ wuú ebéé.

Jisɔs alerege bɔ́ geɗgbógé menyammye

(Luk 11:33-36)

²² “Ámé mekwaá álu eke etúlékánj né menyammye wuú meko. Ne mbɔ́gé ame jyé álu chánchá, ebyennó menyammye wyé meko abeé ne geɗgbó. ²³ Ne ebégé ame jyé ala apó chánchá menyammye wyé meko akwene gemuagemua. Ne mbɔ́gé genó eyi gepye wɔ́ agéne mbaá gekwege gemua, ébyennó menyammye wyé meko alu mmu gekpekpé gé gemua.”

Jisɔs alerege nkane débɔ́ mambé ne Esɔwɔ ne unó mme

(Luk 12:22-31)

²⁴ “Muú ama akágé kpá fɔ́ defwé mbaá bɔ́ apea gébé gemaá. Ápyegémbo, apaá nyé ama agboó ne ayifó. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifó. Enyú dekáge nógé fɔ́ Esɔwɔ ne ŋka gébé gemaá. ²⁵ Gé ula bi ngarege enyú nnó déchyegé fɔ́ gemεge nyú efwyale, désómégé nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyéé nyé ndé? Geɗwáge mekwaá gepwɔ menyéé wó? Ne menyammye mekwaá apwɔ́ mandeé mamfyé wɔ́? ²⁶ Pége denywóné, detí depené menyéé, deferege ne débélé gé mbwé, yémbo nte nyú muú álu né mfaánebuú achyegé detí menyéé, nnó enyú deɗeá gemε depwɔ́ deti wɔ́? ²⁷ Déchyegé fɔ́ gemε nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbéé yéé bií uma né amɗme ayi Esɔwɔ achyé enyú nnó débélé fá mme? ²⁸ Ulannó déchyegé gemεge nyú efwyale gétúgέ mandeé? Pége dégé unɔ́ mewaa ébi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé fɔ́ utɔ́, ukwyége ye mandeé. ²⁹ Yémbo ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alómé akwóné ukoó ébi unɔ́ bina. ³⁰ Mbɔ́gé Esɔwɔ achyegé bya mewaa bina ukoó ulóúló. Bya ébí fina úlú ube geyá úgbó átuú áfyé mewε, deféré nnó akágé chyéé fɔ́ enyú mandeé apwɔ́ ndere ji apele bya mewaa? Metɔ́ ewé enyú defyéé ne Esɔwɔ éɗené kpaá épwɔ́ amu. ³¹ Désómégé sé déshaágé mmye nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyéé nyé ndé? ³² élé bɔ́ abi alá pó bɔ́ Jus ne anerege matɔ́ né ufɔ́ unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Esɔwɔ muú alu mfaánebuú akaá me nnó debo mambe ne ubi uko. ³³ Ne bóge mbe dékéle kpé meti ewé Esɔwɔ abeé mfwa nyú depyegé unó bi ji akélege, dépyegé mbo, achyegé nye enyú unó bina uko. ³⁴ Ne déchyegé fɔ́ efwyale né menyammye enyú désómégé gétúgέ unó bi geyá, yéndé bií uwyá eti depɔ́ eti déchwɔ́ ne ubi. Desege fɔ́ efwyale ewé bií ébi chá décho ne ewe fina.”

7

Dépagé mpa bɔ́ ne metɔ́ usɔ́

(Luk 6:37, 38, 41, 42)

¹ “Dépagé mpa ate ne defya, nnó ékagé Esɔwɔ apa awe nyú. ² Néndé gefɔ́ eyigé depáne mpa ate, wyémbo ntó ne Esɔwɔ ápáne awu nyú. Gefɔ́ eyigé démege genó déchyége muú, mbɔ́ntó ne ámege nye áchyéé enyú. ³ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejawá né dambɔ́nnnyi nte meɗmé wyé ɔ́la ɔ́fyéé mekpo ne gabo ayi alu eke mekwɔkwɔ né dambɔ́nnnyi awye wɔ́mbɔ́? ⁴ Épyembɔ́ nnó ne ɔ́jɔ́ ne meɗmé wyé nnó, ‘Léré me

nféré wə maá gejwaá ayi alú wə né dambóónnyi' ayi ólá géné mekwəkwo ewé ekwere wəmbóó né dambóónnyi? ⁵ Wə muú dembwólé bó kpé mbe féré ntó mekwəkwo ewe elú wó né dambóónnyi, óké ɔgene mbaá cháñéné ne ɔféré ekéké gejwaá ewé élú meɲmé wye né dambóónnyi.

⁶ “Débɔgé fɔ unó Ɛsɔwɔ déchyé mbaá bɔ́ abi alá bɔ́ gébé ne ji wó. Álu eké bɔ mammye. Depyege mbo abwɔlege mmye áno enyú. Débɔgé fɔ genó gelógéló déchyége mbaá bɔ́ abi alá eké ukwende, depyege mbo ájyárege geji ne uká ábulé né utwɔntwɔ.

Jisɔs alerege nnó ɔké ɔkelege genó, gií Ɛsɔwɔ né mmyemenene

(Luk 11:9-13)

⁷ “Gige wye Ɛsɔwɔ gige, achyege nyé enyú unó bi dekelege, kelege wye kelege ápye nyé enyú dege ubi. Dóoge wye menombi doó, anénege nye enyú ewú. ⁸ Néndé muú yi agigé genó, asele nye, ne ayi akelége, agene nye, ne muú yi adogé menómbí, anénege nyé ji ewú. ⁹ Ndé muú nyú ayi maá wuú agigé ji bred áchyége ji ntaá? ¹⁰ Ne ye ebe elé nnó agíí ji meshuú áchyége ji mmyɔ? * ¹¹ Mbɔgé enyú ákwaá abi délu bɔ́ nchye, dechyége unó ulúlú mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú Ɛsɔwɔ muú alu né mfaánebuú alá chyége unó ulúlú mbaá bɔ́ abi ágíge ji ubi?

¹² “Depɔ deko etire menjɔ́ mbo delú nnó, pyége étá bɔ́ wye genó eyigé dekélege nnó ápye eta nyú. Gé mémma mechɔ ewé mabé Mosis ne bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ ábó ásamé na.

Menómbí mamkpe né geɲwá eyí géla gebyeé élú mámále

(Luk 13:22-30)

¹³ “Kóoge né menómbi ewé élú mámále néndé ewé muú akogé wye aɲye né meti negbo elu fuú. Ne gejamége bɔ́ ákwólege le ewú. ¹⁴ Yémbɔ menombi ewé muú ákóge wye ájyeyé né meti geɲwá eyi gélagé byé élú mámále ne meti ewémbɔ épó kɔkoge. Ne bɔ́ abi ágene ewu ája wó.

Genɔ́ ne umpomé bií

(Luk 6:43, 44)

¹⁵ “Sége gébé ne bɔ́ gebyó abi áké alú bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ. Ɔgege ebwó né ame alú nyameé eké magónɲme, nsanjí élé ukwaála. ¹⁶ Dekage nyé ufɔ́ bɔ́ ebi ebwó alú né gepɔ eyigé ebwó áwyaá, wye ndere ákáge genɔ́ né umpomé bií. Muú ákáge jye fɔ́ né dánso ákyé gempomé eyigé gegɔ́. Muú aɲye fɔ́ né agbójélé ákyé geloge sokoro. ¹⁷ Unɔ́ ulúlú uwɔme umpomé ulúlú, ebi uboubo uwɔme umpomé uboubo. ¹⁸ Genɔ́ gelógéló géwómé fɔ́ umpómé uboubo ne eyi gebogebo géwómé fɔ́ umpomé ulúlú. ¹⁹ Ne yéndé genɔ́ eyí gélagé wómé umpomé ulúlú mbɔ́ mekɔ́ ákele geji ásré áfyé mewe. ²⁰ Mechɔ ewé me njɔ́ mbo, elú nnó, dékaáge nyé bɔ́ gebyó abi áké alú bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ né gepɔ eyigé ebwó áwyaá.

Jisɔs agarege nyé bɔ́ abifɔ́ nnó ji akaágé ebwó

(Luk 13:25-27)

²¹ Jisɔs ama jye mbe mánjɔ́ge áké, “Ɛpófɔ́ yéndémuú ayi akúu me ‘Ata Ata’, ne anyeyé nyé gefwage Ɛsɔwɔ. Ele bɔ́ abi ápyé genó eyigé nte wa Ɛsɔwɔ muú alu né mfaánebuú akélege ne anyé nye geji. ²² Ne bií mpa Ɛsɔwɔ úkwonégé, bɔ́ ájɔ́ge nyé ne me áké, ‘Ata Ata! Pɔ́ nnó esé ne Ɛsɔwɔ apye dégáre ná bɔ́ mekomejɔ́ ayi atané eta wuú né mabɔ myeyé? Déma débuú gejamége aló nchye ne déma depyeé ntó ukpekpe unó né mabɔ myeyé?’ ²³ Bií bi mbo ngarege ebwó gbógónó nnó, ‘Kwílege me ushuú enyú bɔ́ abi déla pyeyé unó bi Ɛsɔwɔ ákelege, nkágé fɔ́ enyú!’

Ufɔ́ ántené upú ápeá

(Luk 6:46-49)

²⁴ “Ne yéndémuú ayi awuúge unó bi ngare mbo uko ne ápyeyé ndere ájɔ́ alu eké muú déngá ayi átené gepú jíí né mfaá etárávé; ²⁵ yé manaá ákwe, mannyi akpe, ne mbyo

* 7:10 Elú wáwálé nnó: Bɔ́ Jus aseé manye mmyɔ.

amye gepú eyigémbò gekwene fò, gétúgè áténé géjí né mfaá etárávè. ²⁶ Ne yéndémuú ayi awúu mekomejóò wa yina, ne alá pyéé fò ndere ákélege; alu eké, geŋkekenegé muú ayi atené gepú jíí né mfaá gesóó. ²⁷ Manaá ákwegé, mannyi ákpegé, mbyo ammyegé, gepú eyigémbò gékwé mme kpakpa!”

Jisàs alerege nkane muú ayi ajóógé ésóó

²⁸ Jisàs anérégè manjóò depò etire na, gejamégé bóó abi alú éféé ála mano mekpo fuú né gefóó eyígé jí álerege, ²⁹ néndé álerege ne ncha ayi atane mbaá Esòwò épófó eke ánleré mabé Esòwò.

8

Jisàs apye muú ubá atoó

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Jisàs anérégè mánlere unó bina né mfaá mekwé áshulé mme. Gejamégé bóó ákwólé jí. ² Áké ápéle muú ubá fò achwó tó jí mánó mbe ushu, ane jí mmye aké, “Ata mbógé okélege, pye me nkpea.” * ³ Jisàs anyaa ébwò wuú ata jí aké, “Me nkelege, ubá byé ubyé, kpea.” Ténéténé yimbo mende yimbo akpea. ⁴ Jisàs ajóó ne jí aké, “Ékagé ópye muú fò akaá genó eyi gépye ne wò. Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé ure Esòwò áchééré agé nnó otóó. Ne chyéé genó eyígé ebé Mosis éjóó, mampye bóó ákaá nnó otóó.”

Jisàs apye maá defwé muú kpaá bóó bee Rom atoó

(Luk 7:1-10)

⁵ Jisàs afé né meló Kapanòm, ákwónégé wyé, muú kpaá bóó bee né Rom ajye báne jí ne alò máne jí mmye, nnó apóó jí. ⁶ Aké, “Áta maá defwé wa amee, akòre ala mmu bélé ne ubalé.” ⁷ Jisàs ajóó ne jí aké, “Nchwó pyé nyé jí atoó.” ⁸ Ne muú kpaá bóó bee yimbo aké, Ata nfu yé muú fò ayi ókpéne gepú eyá wó, yémbò wò jóó lé genó ne maá defwé wa atoge nye. ⁹ Elé mentó nwyá bóó kpakpa né mbe, abi me nwúu ne ébwó. Ájóógé ne me nnó, “Mpye genó eyi, mpye. Ne nwyá ntó bóó bee abi áwúu ne me.” Yé ayi ndé ne njóóge ne jí nnó, “Chó fa ajye, njóógé ne yimbo nnó chwó we, achwó.” Ne njóógé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géjí. ¹⁰ Jisàs awúgè mbò, byò uwò jí mmu. Abwólé mmye ajóó ne bóó abi ákwólege jí aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, me nlú dangé muú ayi áfyéé metóó ne me na, yéé ébélé né Isrèli. ¹¹ Ngarege enyú nnó gejamégé bóó átánege nyé né umé malo mme mako ájwólé chónchó ne ukwene ante se, Abraham, Asek ne Jakób manye gefwa eyigé Esòwò ágbárege. ¹² Ne gejamégé bóó Isrèli abi gefwa eyigé na gebó gélu eyigé bwó áfomege nye ébwó dafyé ála mmu epinyá gemua álíli, ányéé mánjéné.” ¹³ Jisàs anérégè manjóó unó bina ajóó ye ne muú kpaá bóó bee yimbo aké, “Kéré meso né gepú jyéé, okamé nnó Esòwò akaáge pye maá wyé atoó, chó yéndégenó gébéé wyembo.” Wye ndere Jisàs ajóó mbò maá defwé yimbo atoó.

Jisàs apye gejamégé bóó mamée átoó

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Ne Jisàs alyáágé eféé, afé né gepúgè Pita, ndere akpené mmu, agé mmá mendée Pita né mfaá ukwó bélé, amee njaja gefwine. ¹⁵ Jisàs ajye tá ébwò wuú. Ténéténé yimbo gefwine gebyé jí mmye, akwilé ka akele menyéé achyé jí. ¹⁶ Nkwale ákwónégé bóó áchwó ne gejamégé bóó bwó abi aló nchye áchyége ébwó éfwyale mbaá Jisàs. Ne Jisàs ányá aló nchye bimbo ne mekomejóó wuú, átané bóó bimbo mmye ne apye abi ámée ako átoó. ¹⁷ Jisàs apye unó bí nnó genó eyigé Asaya muú ekpávè Esòwò ájóó nyá átome ne jí gebé wáwálé nnó, “Aferé esé né ubale, apye mamée se ábyé.”

Geŋwágé áŋkwólé Jisàs

(Luk 9:57-62)

* 8:2 Elú wáwálé nnó: Né gepógé bóó Jus muú aké amee uba, ásele jí nnó alú debadeba né mbe ushu Esòwò. Apó sé muú ayi áchóme mmye ne ate, ne ákamegé fò nnó jí akpe né mmu echa ure Esòwò.

¹⁸ Jis̄s agégé nkane gejamégé b̄óó géchwó n̄óó ji mme, aj̄óó ne baá ut̄óó bií aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyje égbé né.” ¹⁹ Gemege nnó ebwó áchyaá, menleré mabé Es̄w̄o f̄o, achwó mbaá Jis̄s aké, “Ménleré, nkelege nnó me nkwólégé w̄o déjyégé yéndé mbaá ayi oyyé.” ²⁰ Jis̄s ashúú ji meko né nekanémejóó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyoné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.” ²¹ Ne maá ut̄óó Jis̄s ayi ama aj̄óó ne ji aké, “Ata gó ngyé nníi kpé nte wa ne nchwó.” ²² Jis̄s ashúú ji meko aké, “Gó b̄óó abi álú eké áwuú b̄óó ánií mewu bwó, w̄o kw̄ole me.”

Jis̄s anyá mbyonnyi atené

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Ndere Jis̄s akpene mmu ékpe, baá ut̄óó bií ákwólé ji nnó áchyaá ájye égbé gentoógé mewaá. ²⁴ Ndere ebwó áchyaáge, mbyonnyi metometo átané mbelepo aló mmye. Amye kpaá apye ngbannyi ado ékpe ela mankemanke, yémbó Jis̄s ábó abelege ji gejyá. ²⁵ Ne ebwó ájye peé ji aké, “Ata poó esé, déchwó nó nnyi.” ²⁶ Jis̄s aj̄óó ne ebwó aké, “Déf̄óó ndé? Met̄óó ewé enyú défyéé ne me ép̄ó ne un̄o.” Áj̄óóge mb̄o akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbo nnó áténé! Atené, mbaá akwené t̄omeé. ²⁷ Mech̄o ewé épye baá ut̄óó bií ála mano mekpo fuú áj̄óóge ne ate aké, “Ndé gef̄óge muú ná, ayi ányáge yé mbyo nnyi ne ngba nnyi áwuú ji?”

Jis̄s abú aló nchye átané ande f̄o apeá mmye

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Jis̄s ne baá ut̄óó bií áchyaagé gentoógé mewaá, áfé né gebagé mewaá Gadaren. Ákwónégé éwu, ande f̄o apeá abi aló nchye áchyege ebwó efwyale átane né manómé b̄óó mbaá ayi ebwó ájw̄olege áchwó báne Jis̄s. Ande bimbo ápye efo kpaá te b̄óó ákámégé sé mánkógé né meti ewémbó. ²⁹ Ndere ebwó ágené Jis̄s, áló mánkálegé aké, “W̄o Maá Es̄w̄o, óbó ndé mech̄o ne esé? Óchwó chye esé efwyale ayi gébége eyige Es̄w̄o áchye esé géláge kw̄one w̄o?” ³⁰ Éké épyembó, nf̄oné mekwende f̄o nébó nényyé éf̄eé kw̄ókwólé, ³¹ aló nchye abi álú ande bimbo né mmye áne Jis̄s mmye aké, “Mb̄óge óbuúge esé, te esé déjye dékpe né nf̄oné mekwende eniné mb̄o.” ³² Jis̄s aj̄óó yé ne abi aké, “Tánége déjye.” Aló nchye bimbo átané ájye kpé nf̄oné mekwende eníné mb̄o né mmye. Éf̄eé mb̄o nf̄oné mekwende eniné mb̄o nés̄óó ne gatélé, né shulé mékw̄e né kwe mmu gentoóge mewaá né nyú manaá négbo. ³³ Ámbamé mekwende eyimbo, ágégé ndere epyéé, ábó gatélé áfé né melo ágaré genó eyi gépyéé ne ande bimbo. ³⁴ Awúgé mb̄o, melo meko etané manjye báne Jis̄s, éggége ji éne ji mmye nnó ályáá mewaá bwó.

9

Jis̄s apye muú úchánchi atoó

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jis̄s alyágé b̄óó melo Gadaren, ákeré meso né mbále gentoógé mewaá, akpe ekpée achyaá afé né melo ewé ji ájw̄olege wyé. ² Ákwónégé wyé, b̄óó f̄o ákpá muú úchánchi f̄o né uló afé ne ji eta wuú nnó apyé ji átoó. Ne Jis̄s agégé nnó b̄óó bimbo áfyéé mat̄óó ne ji wáwálé nnó ji akaáge pye muú úchánchi yimbo atoó, aké ne mende úchánchi yimbo, “Maá wa, gbaré met̄óó, óf̄óge, ájiínte gabo wyéé.” ³ Ewéna epye ánleré mabé Es̄w̄o f̄o abi álú wyé áló mangígé ate nnó, “Mende yina ab̄óó f̄o mameé mmye ne Es̄w̄o w̄o.” ⁴ Jis̄s akaá genó eyigé ebwó áf̄erege, ne agíí ebwó aké, “Ulannó enyú déwya uf̄éré uboubo né mmu mat̄óó nyú? ⁵ Ndé gelu pere manj̄óó, ‘Nnó ájiínte gabo wyé’, waá manj̄óó nnó, ‘Kwile t̄éné ke’? ⁶ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manj̄inte gabo mekwaá. Éf̄eé aj̄óó yé ne muú úchánchi yimbo aké, “Kwilé ka kpa uló byéé chó mmu.” ⁷ Muú úchánchi yimbo atoó, akwilé ka akpá uló bií awulé né gepú jíí. ⁸ B̄óó ágégé genó eyigé pyé, efó ékwó ebwó mat̄óó. Áló mamf̄égé Es̄w̄o gétúge gef̄oge uto ebi ji achyéé akwaá.

Jis̄s akuú Levi ndere maá utó wuú
(*Mak 2:13-17; Luk 5:27-32*)

⁹ Jis̄s alyágé mbaá yimbó, ákene ájyéé, agé mende fò ayi akamege Matyo ménselé ñkamakpo. Ji ajwólé né melú utó wuú, Jis̄s akuú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka alo mankwólé ji. ¹⁰ Éwyágé, Matyo ane Jis̄s né gepú jíí, ndere Jis̄s ajwóle ányéé menyéé ne baá utó bíí, gejamégé ánselé ñkamakpo ne bóó ubeé áchwó bane bó Jis̄s ányéé menyéé ne ebwó. ¹¹ Bóó Farasi fò ágégé mbó, ágií baá utó Jis̄s áké, “Ulannó ne ménleré enyú anyéé menyéé ne ánselé ñkamakpo ne bóó ubeé?” ¹² Jis̄s awúgé genó eyíge ebwó ágií baá utó bíí, ató ebwó neka aké, “Bóó abi alá meé, ákélégé fò muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.” ¹³ “Chóge dégi dékaá genó eyíge ñwe Esowó agaré esé. Ásá wye nnó, genó eyíge me nkélege, gelu nnó ákwaá ágene ate meshwe épófó ure manpyege eta wa. Kaáge nnó nchwó kú fò bóó abi álú cho né mbe ushu Esowó wó, nchwó lé mánkú bóó abi ápyéé ubeé.”

Nkwé manlya menyéé kpékpé
(*Mak 2:18-22; Luk 5:33-39*)

¹⁴ Baá utó Jón ménwyaá bóó manaá Esowó áchwó gií Jis̄s áké, “Ulannó esé ne bóó Farasi délyáge menyéé kpékpé gétúgé depóré Esowó ne baá utó byé alá pye fò mbó?” ¹⁵ Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Nnó ájeé menó neba ályage menyéé kpékpé ayi menó neba alu ne ebwó? Cháchá. Yémbó gébé gebéé nye eyíge menó neba alá beé nyé sé ne ebwó, éféé ne ályáge nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgé depóré Esowó.” ¹⁶ Ne muú akaágé sé fò gebagé ndeé geke akwómé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyegé mbó, gebagé ndeé eyigémbó génywerege nye gépye ndeé yimbó egyalé dóó. ¹⁷ Élómé fò ntó nnó muú akpá mmóó make áfáné mmu ukwéne unó mmóó ebi akwyéé ne meko menya. Apyegé mbó, mmóó mimbó mabene nyé mapye ukwene unó mmóó ebimbó ugbó ne mmóó mawule mme. Muú abógé mmóó make afyéé lé né mmu unó mmóó uke. Apyegé mbó mmóó ne unó mmóó ubéé nye chánéné.

Maá Jar̄s ne mendée ayi ataá nku Jis̄s
(*Mak 5:21-43; Luk 8:40-56*)

¹⁸ Ndere Jis̄s alú jóoge ne ebwó, aké ápele, muú kpaá fò achwó kwé ji uká, alo manjóó ne ji aké, “Maá wa ayi mendée agbo mbó wye nana. Nné wó mmye, Ata chwó nere ji ebwó mmye, apege nye.” ¹⁹ Jis̄s akwilé ka ne baá utó bíí ákwóle mende yimbó. ²⁰ Ndere ájyéé, mendée yi agéne me efwyale dóó ayi manóó mabó matanége ji mbe málé aḡmé áfyá ne ápeá, achwó ji né meso ata manó nku wuú. ²¹ Elé ji abó aferé me né metóó wuú nnó, “Mbógé ntagé yé lé nku wuú, ntoge nye.” ²² Jis̄s abwólé mmye agé mendée yimbó ajóó ne ji aké, “Gbaré metóó maá wa, otóó gétúgé ofyéé metóó wye ne me.” Ténéténé yimbó mendée yimbó atóó. ²³ Jis̄s akoó yé afé né gepúgé muú kpaá yimbó. Ákwónégé né gepúge Jar̄s, agé bóó ndere álíle ne gejamégé abifó nkane ákwéle ubeé áfómege ambya. ²⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Chógé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.” Jis̄s ajóógé mbó, bóó bimbó áló manjwáné ji jwané. ²⁵ Ne Jis̄s ábúgé bóó bimbó ako átánégé dafye, ákpe mmu ágbaré ebwó mesó mendée yimbó, apye ji apeé, akwilé ka. ²⁶ Ne ngó mechó ewéná akwó akwóné maló mako né gebagé mewaá eyígémbó.

Jis̄s apye bóó ame nónómé apea agéne

²⁷ Ndere Jis̄s alyáá gepúge Jar̄s ajyéé, bóó ame nónómé fò apea áló mankwólégé ji ábeége aké, “Jis̄s, Mpyáne Devid gé esé meshwe.” ²⁸ Jis̄s akwónégé né mmu gepú eyíge ji ajwólege ande bimbó ájye báne ji. Jis̄s agií ebwó aké, “Nnó enyú défyéé matóó ne me nnó nkage pye enyú dégéne?” Ákamé aké, “Ata défyé.” ²⁹ Ákámégé mbó, Jis̄s ata ame bwó aké, “Ébé wyé ndere enyú défyéé metóó ne me.” ³⁰ Bóó bimbó áló mángéné mbaá. Ne Jis̄s aji ebwó etu aké, “Ékagé dépye muú ákaá mechó ewena.” ³¹ Yémbó ájyégé ákage cho metóó ápye ngó Jis̄s akwó akwóné maló mako gétúgé utóó bíí ji apye eta bwó.

Jis̄s apye mbú ajóoge mejóó

³² Ne wye ndere ande bina makpó ápeá ályaa ájyeyé, bós fò áchwó ne muú fò mbaá Jisós ayi meló nchye apyé ji álaá mbú. ³³ Jisós ábúgé meló nchye yimbo, mbú yimbo alo mejó manjógé. Ne gejamégé bós abi álú éféé ágégé mbo, matye mawá ebwó meno álo manjógé áké, “Délú danjé gefógé genó eyina gepye fana né melo Isreli.” ³⁴ Yémbó bós Farasi ájó áké, “Élé danchómelo mfwa álo nchye ne achyeyé ji uto nnó ábúgé álo nchye”.

Jisós agéne bós meshwe

³⁵ Jisós alyage eféé akene ajyeyé né malo ayi kókó ne ayi kpakpa, alerege bós mekomejó Esowó né mmu macha mmyemenene bós Jus. Ama agarege ntó bós abya melóméló nkane Esowó ágbárege gefwa jí. Apyéé ntó bós abi ámeé mamée ufóufó átóoge. ³⁶ Ndere Jisós agéné gejamégé bós abi áchwó eta wuú, meshwe akwó ji metó dós gétúgé bós bímbó, néndé efwyale bwó ejaá dós, ála mbyambya eké mágóhme ayi ála pó ne mémbamé. ³⁷ Eféé ne ájó ne baá utó bií aké, “Mbwé mamferé ajá dós ne bós utó abi áférege ája wó. ³⁸ Nége mmye mbaá Esowó mbós mekó nnó ató bós utó abifó nnó áchwó áferé mbwé wuú.”

10

Jisós ajya ángbá bií áfyáneapeá

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Ne bií úma Jisós akuú ángbá bií áfyáneapeá, áchwóge achyeyé ebwó uto ebi ábuú álo nchye né mmye bó ne mampye bós abi ámeé mamée ufó ufó átóoge. ² Gé mabo ángbá Jisós áfyáneapeá na. Ayi mbe akamege Simun (ákúu ji ntó nnó Pita) ne mehmó wuú Andru, Jemsi ne Jón baá Sebēdee. ³ Filip ne Batolomyo, Tómasi ne Matyo ayi álú ménselé nkamakpo, Jemsi maá Alfós, Tadiyós ne ⁴ Simun muú ukógé ayi ammyeyé nnó bós bií ábé mmyemmye bwó ne Judas Iscarot ayi achyeyé Jisós mankwaá.

Jisós ató ángbá áfyáneapeá nnó ápye utó bií

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Jisós agare ebwó bina aké, “Mentóme enyú dafye. Déjyeyé mbo dékpege fó maló bós abi ála pó bós Jus ye né gebagé mewaá Samariya. ⁶ Chóge lé né mbaá bós Isreli. Ebwó álú eké mágóhme ayi ánóme. ⁷ Dégarégé ebwó nnó gébé eyigé Esowó ágbárege gefwa ne bós bií géla kwókwólé. ⁸ Pyéége bós mameé átóogé, peége bós abi ágboó ákérége né gejwá, pyéége ntó bós ubá átóogé, búge álo nchye abi áchyeyége bós efwyale né mmye. Nchyeé enyú utó mampye unó bi, déchyé nká wó, chóge dépyége ntó mbaá bós dégigé nká. ⁹ Ekagé déjyeyé ne yéndé gefóge nká né mmu uba nku nyú. ¹⁰ Muú nyú ákpagé fó gebagé neke, yé ébélé nkú ayichá, yéé unó uká ne metó neke, néndé ábó manchyé muú utó genó eyigé ji abós mambé ne géjí. ¹¹ Yéndé melo ewé dékpené, kélege muú yi ábós gejeé mansé enyú nnó déjwale ne ji, jwólégé wye eféé kpaá te délyáge melo ewémbó. ¹² Dékpege mmu gepú eyimbo, támege bós abi álú mmu nnó, ‘Méjé Esowó ébé ne enyú.’ ¹³ Ne mbógé bós abi álú mmu ásege enyú chánéné, nége mmye nnó méjé Esowó éla ne ebwó, mbógé ála se ntó enyú wó, nége mmye nnó Esowó áse méjé wuú. ¹⁴ Mbógé muú ála se enyú yé ebe élé manwú mekomejó nyú wó, déké detanege melo ewémbó yé ebe lé gepú eyigémbó kwége mpúpú eyi élú enyú uká ne délyaa déjyeyé. ¹⁵ Ne me ngarege enyú wáwálé nnó, bií unós mpa, Esowó agené nyé bós Sodom ne Gomóra meshwe apwó bós melo ewé éshyaa manwú mekomejó enyú.”

Jisós agare ángbá bií efwyale ewé ebwó agéne nye

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Aké, “Wuúge, mentóme enyú mbaá bós mme nkane mágóhme né mpú ukwaála, kaágé chánéné nkane dékene ne bége nyaáme dékélége mpa. ¹⁷ Sége gébé, néndé bós ápyéne nye enyú áfé ne enyú né eso ákpakpa melo ne ádóo nyé enyú baá unós né macha mmyemenene bwó. ¹⁸ Ne ajame nye enyú áfé né mbe ushu bó góména ne afwa melo gétúgé délu ankwale ba, ápyege mbo ébyennó degé mbo lé meti mangaré ebwó ne bós abi ála pó bós Jus mekomejó wa. ¹⁹ Gébége ásege enyú ájyeyé né macha eso, déchyeyé menyammye nyú efwyale, dégigé nnó dejóge nye nnó néndé gebe eyigé mbo gékwonégé

Esɔwɔ achyεge nyé enyú genó eyígé débɔ́ manjɔ́. ²⁰ Njɔ́gé mbo néndé, uchu mejɔ́ ébí enyú déjɔ́ge nyé úbéé fɔ́ ebí nyú, élé Mendoó Ukpea ewé Nte nyú Esɔwɔ atóme nyé ne égárege nye enyú genó eyígé débɔ́ manjɔ́. ²¹ Ne gebé eyígé mbɔ́ntó, aɲmó áchyége nyé atéé aɲmó nnó áwá. Ante áchyége nyé baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne ammá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ebwó. ²² Bɔ́ ako ápaá nye enyú gétúgé délú bɔ́ ba. Yémbɔ yéndémuú ayi akogé metɔ́ te kwyakwya áférege nye ji né efwyale gabo. ²³ Yéndé melo ewé bɔ́ áchyége enyú efwyale kwilége wyé wáwá déjyé ewé chá. Kaáge wáwálé nnó, gemége nnó déké maló Israeli mako mampye utɔ́ ba, me Maá Nte Mekwaá nchwó nyé. ²⁴ Kaáge nnó maá ɲwe akaáge fɔ́ ɲwe ápwó menleré wuú, ye maá defwé aɲeáge fɔ́ geme apwó muú ayi abɔ́ ji. ²⁵ Maá ɲwe aferége fɔ́ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwɔ menleré wuú ne maá defwe ntó aferége fɔ́ nnó ápyéé nye galógáló ne ji apwɔ muú ayi abɔ́ ji. Mbɔ́gé bɔ́ ákage ɲea matɔ́ akuú me ayi nlu nte ula gepú Esɔwɔ nnó nlú danchɔ́meló (Belsebɔ́b) ne enyú bɔ́ ula gepú ba yé, ákúu nyé enyú ufɔ́ mabɔ́ ufɔ́ ufɔ́ ámi mabɔ́ mapwɔ́ amu.*

Muú ayi débɔ́ mamfɔ́ lé Esɔwɔ épɔ́fɔ́ mekwaá
(Luk 12:2-7)

²⁶ “Défɔ́ge ye muú fɔ́, genó fɔ́ gépó eyigé ákwérége géjí bɔ́ alá géné nye, ye eyigé ábigé bɔ́ alá kágé nye gépó. ²⁷ Unó bi ngárege mbo enyú né metɔ́ utuú, gárege úbí gbɔ́ɲɔ́ ne ebi dewuú mbo enyú enyú garege ubi mbaá bɔ́ ako áwúu. ²⁸ Défɔ́ge fɔ́ bɔ́. Ebwó ákage wá lé muú wáne, ákágé wá fɔ́ méndóo wuú. Fóge lé Esɔwɔ muú awyaá utó manwá muú chóncho ne méndóo áfyé mmu ntoné mewε. ²⁹ Gege baá denwɔ́né abi aname ne ɲka eyi élá fuú yé genó wó. Yémbɔ yé ama ayi átánege né mfaá akwé ayi Nte nyú Esɔwɔ alá kaá wó apó. ³⁰ Mbɔ́ntó ne élú ne enyú, Esɔwɔ akaá mpa déɲkaáré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpó. ³¹ Défɔ́ge fɔ́ genó eyigé bɔ́ apyé nye eta nyú, enyú derjeá geme né mbe ushuú Esɔwɔ dépwɔ ekwó denwɔ́né.

Muú ayi áfyéé metɔ́ ne Kras ne ayi ashya ji
(Luk 12:8, 9)

³² “Ne yéndémuú ayi ágárege gbɔ́ɲɔ́né né mbe ushu bɔ́ nnó alu muú wa, mentó ngarege nyé gbɔ́ɲɔ́né mbaá Nte wa muú álú né mfaánebuú nnó ji alu muú wa. ³³ Yémbɔ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bɔ́ nnó ji apó fɔ́ muú wa, bií mpa Esɔwɔ, mentó nshyaá nyé ji né mbe ushu Nte wa muú alu né mfaánebuú nnó ji apó fɔ́ muú wa.

Mekomejɔ́ Jisɔs achwó ne mawámé épɔ́fɔ́ nesɔ
(Luk 12:51-53; 14:26, 27)

³⁴ “Enyú déferége fɔ́ nnó menchwó fá mme mampye bɔ́ ábé nesɔ ne ate, nchwó lé mampye bɔ́ ámmyége ne ate. ³⁵ Nchwó pyé nnó maá ayi mende ámmyé ne nte wuú, ayi mendée ámmye ne mmá wuú. Mendée menɔ ammye ne ɲmogétá wuú. ³⁶ Ne bɔ́ mawámé muú átanége élé né ula gepú bií. ³⁷ Muú abɔ́gé gejeé ne mma wuú yélé ne nte wuú gépwɔ́ge gejeé eyi abɔ́ ne me, ebyennó akwane fɔ́ mambe menkwɔ́le wa wó. Ne muú abɔ́gé gejeé ne maá wuú ayi mende yélé ayi mendée gépwɔ́ge gejeé eyi abɔ́ ne me ɔkwane mambe menkwɔ́le wa wó. ³⁸ Ne mbɔ́gé muú alá kame mamkpa gekwa jíí akwɔ́lege me wó, ebyennó akwane fɔ́ mambe menkwɔ́le wa wó.” † ³⁹ Muú ayi akélege mampóo geɲwá jíí, ji yimbɔ ne ágbóo nye, ne ayi akelege maníí geɲwá jíí getú ya ebyennó ɔbɔ́ nye geɲwá eyi gélagé byé.

Esɔwɔ achyεge nye nsa mbaá muú yi asele muú utɔ́ wuú ne nechóchó
(Mak 9:41)

* ^{10:25} Elú wáwálé nnó: Besebɔ́b élé mabɔ́ danchɔ́meló ami fɔ́ pé ntó né 12:27. † ^{10:38} Elú wáwálé nnó: Gekwa gelú mbaá ayi bɔ́ Rom áwane nya bɔ́ abi atóo makpo ne ebwó, mamkpa gekwa akwɔ́le Jisɔs, ula úlú nnó mange efwyale ewé ekáge chwó muú yé ebe élé ne negbo getu jíí.

⁴⁰ “Yéndémuú ayi asele enyú ne metwó megómégó ebyennó ase mbò le me, ne muú ayi ásele me ase mbò lé Eṣwṵ muú átome me. ⁴¹ Yéndémuú ntó ayi asele muú ekpávè Eṣwṵ ne metwó megómégó élé akaá nnó alu muú utwó Eṣwṵ, Eṣwṵ achyeye nye ji nsa wye ndere achyeye muú ekpávè wuú. Muú ayi asele muú yi apyéé genó eyigé Eṣwṵ akélege, asele nsa wye nkane ayi Eṣwṵ achyeye muú yimbo. ⁴² Ne muú ayi achyeye ḡkṵ manaá makwe mbaá muú ama né geluagé abi alu aḡkwòle ba, yé ayi alú byábyá né amé bṵṵ, ngarege enyú wáwálé abṵṵ nye nsa.”

11

Bṵṵ dentwó Jṵn menwyaá bṵṵ manaá Eṣwṵ
(Luk 7:18-35)

¹ Ne gébégé Jisṵs anéré mangaré baá utwó bií makpo áfyanéápeá genó eyigé ebwó abṵṵ mampye, alyaá melú ewémbṵ afé né maló bṵṵ Jus ayi fṵ né gebagé mewaa Gálilí nnó álérégé ne áma ágáregé ntó ebwó abya melóméló. ² Né gébé eyigémbṵ ntó Jṵn menwyaá bṵṵ manaá Eṣwṵ abṵ akpe denṵ. Áwúgè unó bi Jisṵs, Muú yi Eṣwṵ akweré ji elá gefwa, apyéé, ató baá utwó bií abifṵ nnó ájye ágíí akaá gefógé muú ayi ji álú. ³ Ájyégé ágíí Jisṵs aké, “Wṵ ne ólú muú ayi abṵ alú manchwó wá esé dégilé ayichá?” ⁴ Ne Jisṵs ashúú ebwó meko aké, “Choge dégare Jṵn unó bi enyú déwuú bṵṵ ájoge ne ebi enyú ambṵṵ dékpané amé dégene. ⁵ Bṵṵ amé nónómé ágéne, ubwéré, ukwilé úkéne, bṵṵ abi ámeé ubá átoó, bṵṵ matu gbégbé álṵ manwúgè, abi ágboó ápeé, ne ubyá bṵṵ úwú abya melóméló. ⁶ Meje ébè ne muú yi álá pṵ ne dembyó né metwó gétú yá.”

Jisṵs agare bṵṵ gefógé muú ayi Jṵn alu

⁷ Ndere baá utwó Jṵn ályaá ájyèé, Jisṵs alṵ manjṵṵ depṵre Jṵn ne gejamégé bṵṵ abi álú eféé aké, “Tégé gébégé enyú déjye nya né mashwṵne, defe mange ndé gefógé muú? Déjye gè le muú ayi alú eké mancha ami afofṵ akpáne áténe egbe ewe ne ewe? ⁸ Mbṵgè mbṵ fṵ wṵ, deferé nnó dejyè gè ndé gefógé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandé malómáló? Chyaá-o. Dekaa fṵ nnó bṵṵ abi áfyèé ufṵṵ mandé yimbo ájwòlege lé né mmu dachi afwa bṵ wṵ? ⁹ Ne enyú défé yé éwú mánjye gè waá? Elé muú ekpávè Eṣwṵ? Eh, gè muú yi enyú dégené mbṵ. Ngare enyú wáwálé nnó, aḡeá geme apwṵ yéndémuú ekpávè Eṣwṵ. ¹⁰ Élé Jṵn yina ne ábṵ ásamé gétú jif nnó Eṣwṵ aké, ‘Wuúgè, ntome nyé muú dentwó wa ayi abṵ nyé mbe ne wṵ manchwṵ kwýé meti wye.’” *

¹¹ Jisṵs afé mbe ajoge aké, “Kaáge wáwálé nnó, né geluagé bṵṵ ako abi ándée ábyené, ye muú ayi aḡeá geme eke Jṵn menwyaá bṵṵ manaá Eṣwṵ apṵ. Yémbṵ muú ayi álá fuú ye genó wṵ né geluagé abi Eṣwṵ abéé mfwa bwṵ aḡeá geme apwṵ Jṵn. ¹² Gefwa eyigé Eṣwṵ ágbárege gejyèé mbe ne eshye elṵ né gébé eyigé Jṵn menwyaá bṵṵ manaá Eṣwṵ agarege mekomejṵṵ Eṣwṵ, ekwṵne bií ebi fina. Ne bṵṵ abi amyè mankpe wye, amyè ne eshye. † ¹³ Gemégé nnó Jṵn áchwṵ álṵṵ utwó bií, bṵ ḡwe abi Mosis asame ne abi bṵṵ ekpávè Eṣwṵ ako ábṵ mé mbe ágare unó bi upyéé nye né gébé eyina. ¹⁴ Ne mbṵgè dékelege mankame ne genó eyigé me njṵṵ, gṵge me ngare enyú nnó Jṵn ne alu Elija ayi bṵṵ ekpávè Eṣwṵ abṵ ajṵṵ nnó achwṵṵ.” ¹⁵ Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.

¹⁶ “Mmege na kpé njye enina ne ndé? Nélú nkane baá melṵ abi ájwòle né metwó melṵ, akuú ate aḡme bwṵ aké, ¹⁷ ‘Esé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’” ¹⁸ Njṵge mbṵ néndé, Jṵn menwyaá bṵṵ manaá Eṣwṵ achwṵṵ nyá, ji ányuú fṵ mmṵṵ, ne gebé eyigé fṵ alyage menyéé kpékpé gétúgè depṵré Eṣwṵ getu eyigémbṵ, bṵṵ aké, “Awyaá meló nchye.” ¹⁹ “Me Maá Nte Mekwaá nchwṵ, nnye menyéé, nnyu mmṵṵ gbene, enyú deké pélé muú geḡṵ ne menyúú mmṵṵ yi, mejeé ánselé ḡkamakpo ne mejeé bṵṵ ubeé. Yémbṵ ákaágé nnó denḡaré Eṣwṵ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulúúlṵ ebi ji ápyèé.”

* 11:10 Elú wáwálé nnó: “Wṵ” né melṵ ḡwe ewéna, atene mbaá muú ayi Eṣwṵ akwere ji ela gefwa. † 11:12 Elú wáwálé nnó: Melṵ ḡwe ewéna, né bṵ ḡwe bifṵ ájṵṵ cha. Pe TEV, RSV ne abifṵ ntó.

Malɔ ayi álá áfyéé matɔ́ ne Jisɔs wó
(Luk 10:13-15)

²⁰ Bɔ́ abi álu né malɔ ayi Jisɔs ápye nyá ukpékpé ufélekpá wye, ályaá fɔ́ mámpyéé gabo wó. Ewena epye Jisɔs alo manshulege ebwó ndo. ²¹ Ake, “Utónkwa ubé nye ne enyú bɔ́ meló Korasin, utónkwa ubé ntó ne enyú bɔ́ Betsada néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye eta nyú, mbɔ mpye nyá ubi mbaá bɔ́ Tiya ne Sidon mbɔ ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwɔ́ né mekpo mánleré nnó ályaá gabo ebwó. ²² Ngárége enyú wáwálé nnó, bíí unɔ́ mpa Eɔwɔ, Eɔwɔ agene nye bɔ́ Tiya ne abi Sidon meshwe apwɔ enyú. ²³ Ne enyú bɔ́ Kapanom, déferé nnó dékwome nye ηgɔ dɔ́? Gebyɔ, Eɔwɔ awáne nye enyú gelu degbo dékwoné melo áwuú bɔ́. Néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye na eta nyú, mbɔ mpye ubi mbaá bɔ́ Sodom, mbɔ Eɔwɔ áwaá nya fɔ́ ebwó wó, ábɔ́ álu ábe té fina. ²⁴ Ngarege enyú wáwálé nno, bíí unɔ́ mpa Eɔwɔ, Eɔwɔ agene nye bɔ́ Sodom meshwe apwɔ enyú.”

Jisɔs aké ‘Muú yi akelege ugbeé mmye achwó eta wáa’
(Luk 10:21, 22)

²⁵ Wyeé né gébé eyigémbɔ, Jisɔs anemmye aké, “Nte wa, Ata ayi abɔ́ mfaá ne mme, mféé wɔ́ dɔ́, nkane ɔpyeé nnó depɔ́ etire detome ne me debe bibíí mbaá bɔ́ denjá ne abi ákaá ηwe dɔ́. Ónené deti gbógónó mbaá bɔ́ abi álá kaáge ye genó nnó ákaá. ²⁶ Elu wáwálé Nte wa, mbɔ ne wɔmbɔ́ ókélé nnó ébé.” ²⁷ Ama jɔ́ ne bɔ́ aké, “Nte wa achye me unó uko ne ye muú ayi akaáge gefɔ́gé muú ayi Maá alú ápɔ́, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaáge gefɔ́gé muú eyigé Nte alu ápɔ́ ekose Maá ne bɔ́ abi ji ájyaá nnó ápye ebwó ákaá Nte wuú. ²⁸ Enyú ako abi depwaá gétúgé dékpané matuú efwyale ayi ánɔ́ enyú, chwɔge eta wa, nsele áji nchye enyú ugbeé mmye. ²⁹ Chyége gemege nyú eta wa degí géno eyige nlérege, néndé me nlu nyame ne mbwéé fɔ́ mmye. Dépyéémbɔ, debɔ́ nye ugbeé mmye. ³⁰ Genó eyigé ngarege enyú nnó dépye gejawerege fɔ́ ne eyigé nchyége enyú nnó dékpá genɔ́ fɔ́.”

12

Nkwé ayi bíí uwyaá bɔ́ Jus
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Ébéle ye wó, né bíí uwyaá fɔ́ Jisɔs ne baá utɔ́ bíí ákoóge né mekɔ́ gefɔ́gé nchi fɔ́ eyi ákuú nnó wid. Mesa abɔ́ ammye baá utɔ́ bíí. Apye ebwó álo mánkóge nchi eyimbó ányéé. ² Ekwɔ́ bɔ́ Farasi fɔ́ ágege mbɔ, ájɔ́ ne Jisɔs aké, “Gé ebé se ékamé fɔ́ nnó baá utɔ́ byé ákɔ́ nchi bíí uwyaá wó.” ³ Ne Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Enyú délu danjú né mmu ηwe Eɔwɔ dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bɔ́ bíí wó? ⁴ Akpe nyá mmu echa upe Eɔwɔ abɔ́ brɛd ayi achyege matame mbaá Eɔwɔ, anyé ne bɔ́ abi álu ne ji. Élu ebé nnó muú yicha abɔ́ fɔ́ manyé menyé yimbó wó ekosé ámpye upe Eɔwɔ ne ányé.” ⁵ Ama gií aké, “Délu danjú ebé Mosis ewé eké, ámpye upe né echa upe Eɔwɔ ákwene ebé bíí uwyaá, ebé ewé éké muú apyegé fɔ́ utɔ́ bíí uwyaá. Nkane ebwó ápye utɔ́ né bíí uwyaá ákwe ebe ewémbɔ. Yémbɔ ebé Mosis ewémbɔ egbaré fɔ́ ebwó nnó ápye utɔ́ bíí uwyaá wó? ⁶ Gɔ́ge ngáre ye enyú nnó muú alu fa ayi ápɔ́ ye béle echa upe Eɔwɔ. ⁷ ηwe Eɔwɔ ajɔ́ aké, ‘Genó eyigé Eɔwɔ ákélege gélu nnó dégéné ate meshwe épófó lé mámpye upe eta wuú’. Mbɔ́ge debɔ́ dékaá mekomejɔ́ yina, mbɔ́ enyú déjɔ́ fɔ́ nnó bɔ́ abi ála pye gyéé wó ákwé mpa. ⁸ Kaáge ye nnó, me Maá Nte Mekwaá ne nlu Ata ayi abɔ́ bíí uwyaá.”

Jisɔs apye mende yi ebwɔ́ egboó ji ató
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Jisɔs ályágé éféé, ajye kpe né echa mmyemenene bwó. ¹⁰ Mende fɔ́ ayi ebwɔ́ egboó ji abɔ́ alú wye. Éféé mbɔntó, bɔ́ fɔ́ abi ákélege meti mánjɔ́ nnó Jisɔs ápye genó gebó alú wye. Ágíí Jisɔs aké, “Nnó ebé se ékamé nnó ápyeé muú ató né bíí uwyaá?” ¹¹ Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Mbɔ́ge muú nyú awyaá egɔ́ηme, ne ekwegé mmu gepyeé bíí uwyaá,

nnó áférégέ εwu?” ¹² Ne mekwaá áyi ajeá geme ápwó egóhme ye! Ndere elúmbw, ebé egbáregé fó muú nnó apoóge fó nte menjme bií uwyaá. ¹³ Éféé ne Jisws ájwó ne mende ayi ebwó egboó ji áké, “Nyaá ebwó wye.” Ányágé, ténéténé ebwó wuú etoó ekere mebe nkane ewe fó. ¹⁴ Bwó Farasi abi álu eféé ágégé mbw, átané ájye ásó mala nnó ápye Jisws áwá.

Esww ajya Jisws nnó ábé muú utwó wuú

¹⁵ Ne Jisws akaágé nnó ájwó geju manwá ji, alyaá mbaá yimbw afé mbaá yicha. Gejamégé bwó ákwólé ji, apye abi ámeé ako átoó. ¹⁶ Ne aji ebwó etu áké, “Ékagé ájye ágáregé bwó depw eti.” ¹⁷ Jisws ájwó mbw nnó mechó ewé Esww apyéé Asaya muú ekpávé wuú ájwó ébé wáwálé

¹⁸ nnó, “Gé muú utwó wa ayi njyaá na, mbw gejeé ne ji, apyéé metwó egwó me dwó, nchyege nye ji uto Mendoó wa, ne agarége nye bwó abi álá pó bwó Jus nnó me mpyeé nye ebwó átene cho né mbe ushu wa.

¹⁹ Abéé fó muú mawáme, ne ménjwó mejwó, abéé muú ayi ala awuú fó mejwó wuú né melo tametame.

²⁰ Ajógé fó mejwó metometo ne bwó abi áwyaá matwó dada, ne ápyeé fó matwó ásó ubya bwó ne abi ágene efwyale.

Wyembw ne abéé ne bwó kpaá te apye nye wáwálé wuú apwó unó uko.

²¹ Ne bwó malw mme meko ánererege nye matwó ne ji mambw gerwá.”

Jisws apó fó ula uma ne Belsebwb mfwa aló nchye

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Éwyágé, bwó fó áchwó ne muú ayi meló nchye ápyé ji álaá mbú ne ame nónómé mbaá Jisws. Apye ji atoó alw mángéné mbaá, ajoge mejwó. ²³ Genó eyigé Jisws apye, gépye gejamégé bwó abi álu wye matye mawá ebwó meno álw mángígé ate áké, “Nnó mpyáne Devid áwu álu máchwó nkane mempoó se na waá?” ²⁴ Ne ekwó bwó Farasi áwúgé nnó Jisws apye muú ayi meló nchye áchyége ji efwyale atoó, álw mánjwó áké, “Élé Belsebwb mfwa aló nchye ne áchyége ji utó nnó ábúgé bwó aló nchye mmye.” ²⁵ Jisws ákaá genó eyigé ebwó áférége, ajwó ne ebwó áké, “Yéndé melo ewé bwó álá pó meko ama, éténégé. Ne yéndé ulaá gepú ebi ummye ne ate ulaá tyatya. ²⁶ Ne mbwge nte meló nchye áké abuwú ayifw, ebyennó gefwage danchwameló gekaré mmye ne épyémbw nnó ne geji gétené? ²⁷ Mbwge Belsebwb ne achyege me uto mamferé bwó aló nchye mmye, waá achyége bwó enyú utó mámferege bwó aló nchye mmye? Ne mbwge enyú dekame fó nnó Belsebwb ne achye ebwó utó aferege bwó aló nchye ne mmye wó, ebwó ambwó ne álérege nye nnó enyú délu gyéé né genó eyigé dejógé mbw ne me.” * ²⁸ Ne mbwge élé né Mendoó Esww ne mbuwú bwó aló nchye mmye, kaáge nnó gefwage Esww gélo mé fá ne enyú. ²⁹ Muú ákaágé kpe fó gepúgé meto muú ájwó genó mbwge álá bwwbe áwé ji wá. Ékosé nnó abwge mbe awege ji ne ákaáge kpe ajó yéndégenó. ³⁰ Yéndémuú ayi álá pó ula uma ne me, alu muú mawame wa, ne yéndémuú ntó ayi alá poóge me manyweré bwó, atya ebwó tyaá nnó abe tete ne Esww. ³¹ Kaáge nnó Esww ajígente yéndé gabo ne mejwó mebomebo ewé bwó ájwge ne ate. Yémbw ájígé fó nte mejwó mebomebo ewé bwó ájwge atome ne Mendoó Ukpea. ³² Esww ájígé nye nte yéndé mejwó mebomebo ewé muú ájwge atome ne Maá Nte Mekwaá yémbw ájígé fó nte mejwó mebomebo ewé muú ajógé atome ne Mendoó Ukpea. Yé ebelé fa mme yina ne ayi achwó.

Genwó ne umpomé bií

(Luk 6:43-45)

³³ Désége nnó umpome genwó ulwme, debw mansé ntó nnó genwó geji ambwó gelwme. Ne désége nnó genwó gélwme fó ebyennó umpome bií ntó ulwme fó, néndé akaáge genwó né mbaá umpome bií géji géwóme. ³⁴ Enyú abi délu éke mmyw épyémbw nnó ne déjwó galógálw ne muú ayi enyú délu bwó abo? Néndé, genó eyi gélu muú metwó géjí ne gétánege

* 12:27 Elú wáwálé nnó: “Belsebwb” élé mabw amifw, ami ákuú danchwameló pé ntó né 10:25.

ji meno. ³⁵ Muú melóméló ájǒgé depǒ delódeló eti délu ji né metǒó, muú mebomebo ájǒgé depǒ debodebo eti délu ji metǒó. ³⁶ Kaáge wáwálé nnó, bíi unǒó mpa Esǒwǒ yéndémuú ágarege nye ula bi ji ajǒó yéndé gechugé mejǒó gebogebo eyi gétané ji meno. ³⁷ Néndé ye mpa akwilege wǒ, ye akwene wǒ, áǒǒó ji lé né uchu mejǒó bye.

Bǒó ákelege Jisǒs apyéé ufélekpá
(Mak 8:11, 12; Luk 11:29-32)

³⁸ Jisǒs ájǒgé mbǒ, ánlere mabe Esǒwǒ ne bǒó Farasi fǒ ájǒó ne ji áké, “Ménlere, pye ufélekpá ese dégé, manlere nnó utó bye utané mbaá Esǒwǒ.” ³⁹ Jisǒs ashúú ebwǒ meko aké, “Enyú nnye eniné na debǒ, delu bǒó abi átií meso ne Esǒwǒ. Deklege me nléré enyú ufélekpá, yémbǒ yé uma nlérégé fǒ, wye lé ufélekpá Jona muú ekpávé Esǒwǒ ne me nlérege nye enyú. ⁴⁰ Wye nkane Jona ábelé ndǒ eléé né mmu une mekwǒle, mbǒntó ne áníge nye me Maá Nte Mekwaá mbelé ndǒ eléé utuú ne njwǒmese né mme. ⁴¹ Bíi unǒó mpa Esǒwǒ, bǒó meló Nínene ákwilege nye áshulé enyú bǒó nnye enina ndo nnó dépye gabo, néndé, ákwǒré nya matǒó bwǒ ákame né Esǒwǒ gébégé Jona ágaré ebwǒ mekomejǒó Esǒwǒ. Gǒge mpye enyú dékaá nnó, muú alu né metǒó metǒó nyú ayi ágarége mekomejǒó apwǒ Jona yémbǒ dékélégé fǒ mánkwǒré. ⁴² Bíi unǒó mpa Esǒwǒ, mfwa mendée né melo Sheba ákwilege nye ashule bǒó nnye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwǒ wú unó bi mfwa Solomun áleré nya bǒó ne déngǒ. Kaáge ye nnó muú alu mbǒ né metǒó metǒó enyú ayi álérege mekomejǒó ne déngǒ apwǒ mfwa Solomun yémbǒ défyéé fǒ matu manwúge.”

Meló nchye ayi akéré meso
(Luk 11:24-26)

⁴³ Jisǒs afé mbe ajǒge aké, “Ábúgé meló nchye atanege muú mmye, alá yia yíáge né mmu mashwǒne ákelege melu ewe ajwǒlege. Ákelege alá ge wǒ, ⁴⁴ ajǒgé ne geme jíí aké, ‘Nkerege meso mbaá ayi mbǒ nlu.’ Akerege meso agegé nnó melu ewémbǒ élú mewa, áshwa ela pǒpǒ ákwýéé ábelé, ⁴⁵ akerege, afé ase áló nchye abifǒ akénéama abi abǒó apwǒó ji, ákpé ájwǒlé mmu. Ne gefǒó eyíge muú yimbǒ ábéé gebǒó gépǒó eyíge mbembe. Wye na ne epye nye ne enyú nnyené bǒó abo bina.”

Jisǒs aleré ufǒó bǒó abi álú aǒmó bíi ne mmá wuú
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ne nkane Jisǒs alú jyéé mbe manjǒó mejǒó ne bǒó bimbo, mmá wuú ne aǒmó bíi áchwǒ téne dafye ákelege manjǒó mejǒó ne ji. ⁴⁷ Muú fǒ akulé agare ji aké, “Ge mmá wye ne aǒmó byéé álú mbǒ dafye téne ákelege manjǒó mejǒó ne wǒ.” † ⁴⁸ Jisǒs ashúú muú yimbǒ meko aké, “Ndé bǒó álú mmá wa ne aǒmó ba?” ⁴⁹ Abwéé ebwǒ asá mbaá baá utǒó bíi aké, “Gégé mmá wa ne aǒmó ba ná.” ⁵⁰ Néndé, yéndémuú ayi apye genó eyigé Nte wa muú alu né mfaánebuú ákelege, ji yimbǒ ne alu mmá wa ne meǒmó wa.

13

Nekanémejǒó mentya mbwe
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Wye né bíi bimbo, Jisǒs atané né gepú eyigé ji abó alú wye, ashulé ajye jwǒle né mbale géntoógé mewaá. ² Gejamégé bǒó ákwǒlé ji áfé ewu. Ji ágégé nnó bǒó bimbo ájá dǒó, ajye kpe ajwǒlé mmu ékpée ewé élú né mbále nnyi. Bǒó bimbo ako átené né mbale géntoógé mewaá. ³ Alo manleré ebwǒ gejamégé unó né makámejǒó. Ató neka eníné mbe aké, “Bíi uma mempye makǒó fǒ afé manjye tya mbwé né mekǒó wuú. ⁴ Nǒere átyaá ájyéé, ámé mbwé áyifǒ ákwé né maá meti ayi ákoge wye, denywǒné dégégé déchwǒ chwé dényé. ⁵ Ámé áyifǒ ákwé né mfaá mme etárávé mbaá ayi mme alá jaá wye wǒ. Ebelé yeé wǒ áchií. Ne élé mme alá jaá wye wǒ, ⁶ njmésé étyégé, edo mbwé yimbǒ, ne élé maka alá kpe mme chánchá wǒ, adé agbǒ. ⁷ Ámé áyifǒ ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge,

† 12:47 Elú wáwálé nnó: Né bǒó njwǒ ukwene bifǒ malǒ yina apǒ wye.

genkpé eyigémbò géwé gekweré mbwé yimbò meshií ejo agbó. ⁸ Yémbò ámé ayífó ákwé né mme melóméló, áchií áwé, chánchá, áfyé uló. Áyifó áfyé usaá uló uta, áyifó áfyéé usaá uló uléé, ne áyifó áfyéé uló esaá meso efya ápwò nkane ábó ápené.” ⁹ Jisós ánerégé manto nekanemejóó eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú”.

Ula bi Jisós atóme makámejóó
(Mak 4:10-12; Luk 8:9, 10)

¹⁰ Jisós ánerégé mántó nekanemejóó enina, baá utóó bií ájye gíí ji áké, “Ata ula nnó wò olérégè bọ́ bina né makamejóó”? ¹¹ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Élé enyú ne Esòwò apyé nnó dékaá wáwálé depò etiré délu nya bíbií ndere ji ágbárege nye gefwa jíí. Yémbò ji anene fó deti gbógónó mbaá bọ́ abifó nnó ebwó akaá wó. ¹² Néndé, yéndémuú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwò nnó abé ne gejamé. Ne muú ayi alá pọ́, yé ékéké ewé ji awya, áséle nye eta wúú. ¹³ Gégé ula bi menlérege ebwó né makamejóó na, áwyaá amé mangé, yémbò ágéné fó, áwyaá matu mánwú yémbò áwuú fó, ye mankaá ákaágé fó cháchá. ¹⁴ Ne ndere ebwó ápyéé mbò, genó eyigé Esòwò apye Asaya muú ekpávè wúú ajóó nyá getane wáwálé, nnó,

‘Enyú dénénége nye matu manwú mekomejóó wa yémbò dekaágé ula,
défyé nye amé mangé unó ebí mpye yémbò dégéné fó.

¹⁵ Néndé bọ́ bina aṣea matóó,
awyaá matu mmeé.

Ákwere amé bwó né depòré Esòwò,
mbògé epó mbò fó wó, mbò ágéne mbaá ne amé bwó,

áwuú ne matu bwó
ákaá chánchá
ákwòré matóó ákeré eta wa
nnó mpye ebwó ápó.’

¹⁶ Enyú dewya éfwó, néndé, amé nyú ágene ne matu nyú ntó áwú. ¹⁷ Kaáge wáwálé nnó gejamégé bọ́ ekpávè Esòwò ne bọ́ abi álu cho né mbe ushu Esòwò, ákéle nya meti mangé unó bi enyú dégéné mbò, yémbò áge wó, ne manwú unó bi enyú déwuú mbò yémbò áwuú wó.”

Jisós agare baá utóó bií ula nekanemejóó mentya mbwe
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Jisós afé mbe mánjógé aké, “Wúge ye ula nekanemejóó mentya mbwe. ¹⁹ Mbwe ayi akwené né maá metí ayi ákoóge wye alu éke bọ́ abi áwúgé mekomejóó Esòwò ayi ágárege nkane Esòwò ágbárege gefwa jíí alá ákaágé ula, danchòmeló achwó aferé ji né mmu matóó bwó. ²⁰ Ne mbwe ayi ákwené né mfaá mme etárávè, álu éké bọ́ abi áwúgé mekomejóó Esòwò ténéténé yimbò, áse ji ne nechóchó. ²¹ Yémbò, mekomejóó yimbò akpé fó ebwó mmu matóó chánchá wó, awyágé mano. Gébége álógé mangé efwyale ndere bọ́ ápaá ebwó gétúgé mekomejóó Esòwò, ájá mmye meso. ²² Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshií ejomé, álu éké muú ayi áwúgé mekomejóó Esòwò, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwóó ne gefwa, ujo mekomejóó yimbò upyéé ji áwò umpome ulóúló wó. ²³ Mbwe ayi ákwené né mme melóméló, alu éké bọ́ abi áwúgé mekomejóó Esòwò, ákaágé ula. Mekomejóó yimbò akwòrége geṣwáge ebwó gebéé éké mbwé ayi áchií áwené chánchá afyéé gejamégé uló. Ayifó áfyéé usaá uló uta ayifó usaá uléé, ne ayifó esaá meso efya.”

Nekanemejóó mancha ami muú mawámé apené mmu mekóó mbwe

²⁴ Jisós ama tó nekanemejóó enínefó aké, “Gefwa eyigé Esòwò ágbárege gelu éké nekanemejóó eníne na. Mende fò aṣe mbwé melóméló né mekóó wúú. ²⁵ Ne bií fò ndere mbọ́ mekóó yimbò, apene mbwé yimbò, muú mawámé wúú akwilé ne utuú ayi yéndémuú abelé geja, ájye pè ntó mancha né mpu mbwé yimbò, alya afé. ²⁶ Ne gébége mbwé yimbò áchií áwene afyéé amé, ne bọ́ ágéné nnó mancha ntó ne mawene mbò né mekóó. ²⁷ Eféé ne bọ́ utóó mende yimbò ájye gíí ji áké, ‘Ata pò ṣpena lé mbwé áyi álu melóméló né mekóó wye? Ne mancha matané éfó wyé?’ ²⁸ Ashúú ebwó meko aké, ‘Ebe

nye lé muú mawámé wa ne ajye pe mancha mimbo.' Bóó utóó bimbo ágií ji áké, 'Nnó òkelegé ese déjyé degoó mancha mimbo?' ²⁹ Mende yimbo ashúú ebwó meko aké, 'Ngba, debogé mangoó mancha yimbo nana, dechome nye ne mbwe yimbo degoó. ³⁰ Góge áji awe chonchó ne mbwe, gébégé mbwe ákwónégé mamferé ngarege nye bóó abi áferégé nnó ábó mbe ágoó mancha mimbo áwé uboubo áfyé né mewé, ne áferé mbwe áfyé mmu meke ákpá áchwó ábélé mfaá géllálé.' "

Nekanémejóó mbwé ayi ákuú ji Mòsta
(Mak 4:30-32; Luk 13:18, 19)

³¹ Jisós ama tó neka enínéfó aké, "Gefwa eyigé Esòwò ágbárege gélú eké nekanémejóó eníné na. Mende fò ape nyiné gempome genóó eyigé ákuú nnó mòsta né mekóó wuú. ³² Nnyiné gempome eyigémbò géjnené gépwo amé mbwé ayifó. Yémbò gébégé néchií néné, népwo baá unóó abifó abi ápené nébwólé gekpékpégé genóó eyigé denywoné déshíge, déténege anyua bwó wyé."

Nekanémejóó Yis
(Luk 13:20, 21)

³³ Jisós ama tó nekanémejóó eniné fó aké, "Gefwa eyigé Esòwò ágbárege fa mme gelú eké yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abò achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále."

Ula ébí Jisós álerege né makámejóó
(Mak 4:33, 34)

³⁴ Né gejamégé ndò eyi Jisós abó alerege nya unó bina ne gejamégé ebifó mbaá bóó, alerege lé né makámejóó. Alerégé nyá fó bóó bimbo genóge fò ayi álá tóme nekanémejóó wó. ³⁵ Atome nyá makámejóó yina nnó genó eyigé muú ekpávè Esòwò fò abó ajóó gébé wáwálé. Ajóó nya aké, "Me njógé nye mejóó ne ebwó né makámejóó, nlerege ebwó unó bi Esòwò abelé bibí te gébégé ji akwye mme."

Jisós agaré ula nekanémejóó mancha ami muú mawámé apené né mekóó

³⁶ Jisós alya gejamégé bóó bimbo ajye kpe mmu gepú ne baá utóó bií. Eféé ne baá utóó bií ágií ji áké, "Nte sé, gare ese ula nekanémejóó mancha mi muú mawámé apené né mekóó." ³⁷ Ashúú ebwó meko aké, "Muú yi apene mbwe melóméló yimbo elé Maá Nte Mekwaá." ³⁸ Mekóó ewémbò etené mbaá mme meko, ne mbwe melóméló yimbo atené mbaá bóó gefwage Esòwò. Mancha matené mbaá bóó danchòmeló. ³⁹ Ne muú mawámé ayi apene mancha elé danchòmeló. Mamferé mbwe atené mbaá gébé eyigé mme yina abyéé. Ne abi áférege mbwe yimbo elé makiénné Esòwò. ⁴⁰ Wye nkane ánywérege mancha uboubo áfyé né mewé, mbòntó ne ápyéé nye ne bóó danchòmelo gébégé mme yina abyéé. ⁴¹ Gébé eyigémbò, me Maá Nte Mekwaá ntòme nye makiénné ya, áfe ájya bóó abi ápye ate ákpéne né gabo ne abi álá akpége mabe áfere né mpu bóó gefwa ya. ⁴² Makiénné yimbo áferégé ebwó, áfomé mmu gekpékpégé ntoné mewé. Eféé mbò ne ebwó álilí nye, ányé manjéné. ⁴³ Gébé eyigémbò gepógé bóó abi álu cho né mbe ushu Esòwò gégénege nye eké mjmé né gefwage nte bwó Esòwò. Muú ayi awyaá matu awú chánjéné.

Nekanémejóó genógé ñka eyi ábií

⁴⁴ Jisós ama tó nekanémejóó eniné fó aké, "Gefwa eyigé Esòwò ágbárege fa mme gélú eke nekanémejóó eniné na. Muú fò age genógé ñka eyigé ábií né melu mme, agege abí geji chánchá alya, áfé ne gejamégé nechóchó. Akpó yéndégenó eyigé ji awyaá ajye na melu mme ewémbò."

Nekanémejóó ntaá eniné né jamé ñka

⁴⁵ Ama ató neka enínéfó aké, "Gefwa eyigé Esòwò ágbárege fa mme gélú ntó eké nekanémejóó eninéna. Menkene gese fò akene akélege mataá ayi ajamé ñka dóó mana. ⁴⁶ Agégé né máa eniné né jamé ñka, ajye kpo unó bi ji awya uko anna neni"

Nekanémejóó dansa

⁴⁷ Jisws ama ató neka eniné na aké, “Gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege fa mme gélú eké nekanémejóó eninéna. Ánwané meshuú fɔ, áso dansa né nnyi. ⁴⁸ Ndere ásoó meshuú ese wye ufóufóó, ágégé nnó meshuú ese wye dɔó, aja ákwó né mapea mewaá. Ájya eyi melóméló áfyé mmu uba ne eyi mebomebo atuú ágbé. ⁴⁹ Wyembo ntó ne ebeé nye bíí mpa Esɔwɔ gébége mme abyéé. Makiénné Esɔwɔ áchwó fére nye bóó abi ápyéé gabo né mpu abi ápyéé genó eyigé Esɔwɔ akélege. ⁵⁰ Áferégé ebwó, áfómege mmu gekpékpége ntoné mewé. Álaá wye álilí, ányé manéné.”

Jisws ajoge depɔ etiré deke ne etiré gekwéne

⁵¹ Jisws agíí baá utóó bíí aké, “Pɔ enyú dékaá depɔ etiré na cháñéné?” Ákamé aké, “Éh dekaá.” ⁵² Ajóó ye ne ebwó aké, “Yéndé menleré mabe Esɔwɔ ayi agíí ndere Esɔwɔ ágbárege gefwa jíí fa mme, alu eké mbóó gepú ayi akaáge unó Esɔwɔ bi uke ne ebi gekwéne ebi úlú né mmu maá gepú ayi ji ábélege unó bíí wye.”

Bóó Nasaret ábya Jisws

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisws anérége manleré makamejóó yi, alyaa melu ewémbo, ⁵⁴ akeré meso né melo wuú. Ndere alóó manlérége bóó mekomejóó Esɔwɔ né mmu echa mmyemenene bwó, ála mano mekpo fuú ágige ate aké, “Ndé muú áchyeé ji gefóóge denjá eti? Ne utó mampye ukpékpé ufélekpa bina? ⁵⁵ Pɔ maá menwoné upú na? Pɔ Méri ne alu mma wuú? Pɔ nnó aɲmo bíí abi ande elé Jɛmsi, Josef, Simun, ne Judas? ⁵⁶ Ne pɔ aɲmo bíí abi andée álu na fa ne esé? Ne ji atané ye efó ne gejamége dénga etirena?” ⁵⁷ Né getú eyigémbo, ábya ji, yémbo Jisws ajóó ne ebwó aké, “Ánoge muú ekpávé Esɔwɔ yéndé mbaá. Wyelé bóó melo wuú ne abi ula gepú bíí ne ála nóge ji.” ⁵⁸ Ne tée mbaá ála áfyéé fɔ metóó ne ji wó, ji ntó ápye fɔ gejamége ufélekpa né melo wuú wó.

14

Negbo né Jɔn Menwyaá bóó manaá Esɔwɔ

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Né gébé eyigémbo Herɔd muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilí, ji awúge ɲgo ukpékpé unó bi Jisws ápyéé, ² ajóó ne bóó abi apyéé utóó ne ji aké, “Élé Jɔn menwyaá bóó manaá Esɔwɔ. Esɔwɔ apye ji akwilé né negbo. Ge ula bi ji awya utó mampye ufélekpa” ³ Herɔd aferé mbɔ néndé ji ne ápyéé nnó ágbaré Jɔn áwé áfyé né mmu gepúge denɔ, gétúge agaré gabo ayi Herɔd apyé nnó aferé Herɔdyas mendée menɲmo wuú Filip abá. ⁴ Né gébége Herɔd aselé Herɔdyas né neba, Jɔn agarege ji aké, “Ébé Esɔwɔ ekame fɔ nnó wɔ ɔse mendée menɲmo wye ɔbá wó.” ⁵ Herɔd akelé meti manwá Jɔn, yémbo afo bóó Jus, néndé ebwó akame nya nnó Jɔn alu muú ekpávé Esɔwɔ. ⁶ Ne né bíí ebi Herɔd anené epaá mante bíí ebi ábyené ji, maá Herɔdyas mesɔ mendée, abé mabeé malómáló né mbe ushu bóó abi áchwóó nyé epaá ewémbo kpaá te metóó megɔmegɔ epye Herɔd, ⁷ ajóó ne maá yimbo aké, “Nkelé nnó, Nchyege wɔ yénde genó eyigé ɔkelege nnó menchye wɔ.” ⁸ Maá yimbo ase majye mma wuú ajye jóó ne mfwa Herɔd aké, “Fye mekpo Jɔn menwyaá bóó manaá Esɔwɔ fa né gebagé nkpagene nana.” ⁹ Mechó ewéna epye Herɔd álá jóó, yémbo élé ji akele mé né mbe ushu aɲkéé bíí abi áchwó epaá, ákágé sé nkane amáge kwóre mejóó wuú. Aké bóó bee ápye genó eyigé maá yimbo ajóó. ¹⁰ Ájye áso mekpo Jɔn né mmu gepúge denɔ áchwóó ne ewú. ¹¹ Ánérége áfyé ewú né gebagé nkpagene áchwó chyé maá yimbo mendée, ase ajye chyé mbaá mma wuú. ¹² Ne baá utóó Jɔn áchwóó kpá genkwɔ jíí ájye níí. Ájye ágare Jisws nkane epye ne Jɔn.

Jisws achyeé delé bóó áta menyeé

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)

* 14:3 Elú wáwálé nnó: Filip alú meso Herɔd. Ji abá Herɔdyas. Ebelege Herɔd afere Herɔdyas mendée Filip, abá.

¹³ Jisṣ awúgέ abya negboné Jṓn, alyaá melu ewémbṓ ájyε kpe mmu ekpée ne baá utṓṓ bií, áfé né mbaá ayi álú bṓmbṓ, nnó ebwṓ ábé ewú ebwṓ ebwṓ. Yémbṓ bṓṓ áwúgέ nnó akpe ekpée ale jyε, átané né umε malṓ áke ne uka ákwṓlege ji. ¹⁴ Jisṣ átanégé mmu ekpée, mankwṓ mapea mewaá, agé gejamégé bṓṓ, ne meshwe akwṓ ji metṓṓ gétúgέ ebwṓ, apye ebwṓ atoó mbaá mameé ayi ebwṓ ábṓ áméε.

¹⁵ Ndere nkwale akwṓnege baá utṓṓ bií ájyε báne ji áké, “Ata bií úfé ne mbaá yina alu eke mashwṓne, lyaá bṓṓ bina ájyε áná menyεé né baá malṓ ayi álú fa kwṓkwṓlé ányé.” ¹⁶ Jisṣ ashúú ebwṓ meko aké, “Ngé fṓ ula bi ebwṓ ájyε kéle menyεé wṓ. Enyú ambṓṓ chyége ebwṓ genó ányé.” ¹⁷ Baá utṓṓ bií áké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea fa, ye genó eyigécha gepṓ.” ¹⁸ Jisṣ aké ne ebwṓ, “Chwṓge me ne éji.” ¹⁹ Agaré gejamégé bṓṓ bimṓ aké ájwṓlé né dambyanja, asé ntóṓ bred eyimṓ étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú achyεé matame mbaá Eṣṓwṓ agyá éjí ubauba achyεé baá utṓṓ bií, nnó ákaré mbaá gejamégé bṓṓ bimṓ. ²⁰ Yéndémuú ányé ágbeé. Ne baá utṓṓ bií áke ányweré ayi álaá, ágbeé usá úfyáneupeá. ²¹ Mpa bṓṓ abi ányé menyεé yimṓ mbṓgé alá gbéé fṓ ándée ne baá wṓ, ande ebwṓ ebwṓ álú delé bṓṓ átáa.

Jisṣ akε mfaá meko manaá

(*Mak 6:45-52; Jṓn 6:15-21*)

²² Epyégé mbṓ, Jisṣ aké baá utṓṓ bií ákpe ekpée ábṓ mbe áchyaágé gentoógé mewaá. Ji ala meso agare bṓṓ nnó ebwṓ ákééré né upú bwṓ. ²³ Ánérégé mangaré ebwṓ nnó ákééré, akwṓ afé mfaá mékwé jimbií manemmyε. Alu éwu jimbií kpaá te nkwale akwṓné. ²⁴ Né gébé eyigémbṓ ekpée ewé ekpané baá utṓṓ bií éfé mé tete metṓṓ nnyi. Mbyo ammyε ne ewu, apyεé ngbannyi adoó ewu egbé ewé ne ewé. ²⁵ Elo né gejjéjégébi kpaá te dondo, Jisṣ ákéné mfaá meko manaá manjyε báne ebwṓ. ²⁶ Baá utṓṓ bií áké ágéne nkane ji akéne achwṓ mfaá meko manaá, efo ekwṓ ebwṓ matṓṓ ákálege áwére áké “Meló ṓ ṓ, meló ṓ ṓ”. ²⁷ Ténéténé yimṓ Jisṣ ajṓṓ ne ebwṓ aké, “Elé me, gbarege matṓṓ nyú, défṓge.” ²⁸ Pita ashúú ji meko aké, “Ata mbṓgé nnó ele wṓ wáwálé pyε me ntó nshulé nke mfaá meko manaá nchwṓ mbané wṓ.” ²⁹ Jisṣ aké ne ji, “Shulé chwṓ, ajṓge mbṓ.” Pita atané mmu ekpée ashule nnyi alo mánkené mfaá meko manaá manjyε báne ji. ³⁰ Ne nkane ágené mbyo nnyi ammyε ne eshyε, efo ekwṓ ji metṓṓ ne alo manke mmu nnyi. Akalé áké, “Ata, poó me.” ³¹ Jisṣ asá ebwṓ ténéténé yimṓ agbaré ji, ajṓṓ aké, “E é metṓṓ ewé ṓfyεé ne me elú dada, waá aké wṓ ṓbe ne dembyṓ né metṓṓ.” ³² Ebwṓ ákpégé né mmu ekpée, mbyo yimṓ apwá. ³³ Eféé ne bṓṓ abi álú mmu ekpée ánogé Jisṣ, ájṓṓgé áké, “Wáwálé wṓ ṓlu Maá Eṣṓwṓ.”

Jisṣ apye bṓṓ mameé átoó né Genésáret

(*Mak 6:53-56*)

³⁴ Bṓ Jisṣ ánérégé manchyaá gentoógé mewaá eyigémbṓ, ákwṓné né melṓ Genesaret. ³⁵ Ne bṓṓ abi álú eféé ákaá nnó gé Jisṣ na, álṓ meko né malṓ ayi álú né gebagé mewaá eyigémbṓ geko. Bṓṓ bimṓ ákpá yé bṓṓ abi áméé ako áchwṓ ne ebwṓ mbaá Jisṣ. ³⁶ Áne Jisṣ mmyε nnó agó ebwṓ áta lé mano nkú jíí. Ne yéndémuú nemeé ayi ataá mano nkú Jisṣ atoó.

15

Jisṣ agarege unó bi ukwene ante bṓṓ Jus áleré

(*Mak 7:1-13*)

¹ Bṓṓ Farasi ne anleré mabé Eṣṓwṓ fṓ átané Jerosale áfé mbaá Jisṣ ágii ji áké, ² “Ulannó ne baá utṓṓ bye ályaá mankwṓlégέ unó bi ukwene ante sé áleré? Pe ebwṓ áshwṓnégέ fṓ amu gefṓṓ eyigé ukwene ante sé ájṓṓ nnó esé dépyégé ne dényégé menyεé.” ³ Jisṣ awúgέ mbṓ ashúú ebwṓ meko aké, “Enyú ntó delyaá mabe ayi Eṣṓwṓ aké débélégé, dela kwṓlé lé unó bi ukwene ante nyú álerége? ⁴ Dese ndere Eṣṓwṓ ajṓṓ nnó, ‘Nógé mma wye ne nte wye.’ Ne ájṓṓ ntó nnó, ‘Mbṓgé muú ajṓgé mejṓṓ mebo ne mma wuú yé elé ne nte wuú ábṓ manwá ji.’ ⁵ Yémbṓ né egbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbṓgé muú abegé ne genó eyigé ji

akage poó mma wuú yéé ebélé nte wuú ne geji, ‘Ágáré lé nnó anyé mé meno manchye geji mbaá Esɔwɔ.’ ⁶ Apyegembɔ abɔɔ sé manleré enógé, apoo mmá wuú ne nte wuú manchyeé ebwɔ geji wɔ. Wyembɔ ne enyú desele mabe Esɔwɔ ne gembya gétúgέ gepɔ eyigé ukwene ante nyú áleré. ⁷ Enyú bɔɔ dembwólé, Asaya muú ekpávέ Esɔwɔ abɔ alu cho gébégé agaré nyá mekomejɔɔ Esɔwɔ atomé ne enyú nnó,

⁸ “Bɔɔ bina ánógé me ne ubómeno, yémbɔ ánógé fɔ me né mmu matɔɔ bwɔ cháchá.

⁹ Enógé ewé ebwɔ ánoqe me elú detú, nénde ásele unó ukwene ante bwɔ álereqe eké mabe ya.”

Unó bi upye mekwaá alá beé fɔ cho né mbe ushuú Esɔwɔ (Mak 7:14-23)

¹⁰ Jisɔs akuú njuné bɔɔ eniné mbɔ nechwɔ eta wuú, aké, “Wúqe genó eyigé menkelege mangaré enyú ne kaáqe nnó.

¹¹ Unó bi upye muú alá beé cho né mbe ushuú Esɔwɔ, upó fɔ ebi ukpéne ji né meno, elé eyi getaneqe ji né meno.”

¹² Jisɔs ajógé mbɔ baá utɔɔ bií ake mmye afií ji agií aké, “Ɔkaá nnó genó eyigé wɔ ɔjɔɔ mbɔ gepye bɔɔ Farasi áso matɔɔ wɔ?” ¹³ Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Nte wa muú alu né mfaánebuú agoóqe nye yéndé genɔɔ eyigé ji alá péré wɔ. ¹⁴ Dechyegé gemeqe nyú efwyale gétúgέ bɔɔ Farasi bimbo. Ebwɔ álu bɔɔ ame nónómé abi ájame abifɔ meti. Ne mbɔgé muú ayi ame anómé ji, ajame nte muú ame nónómé meti, ebwɔ ako ákwéne mmu gepyeé.”

¹⁵ Jisɔs ajógé mbɔ, Pita agií ji aké, “Gáre esé ula nekanémejɔɔ eniné wɔ ɔtome na nnó, epófɔ unó bi ukpene muú né meno ne upyeé ji alá beé fɔ cho né mbe ushuú Esɔwɔ.” ¹⁶ Jisɔs aké ne ebwɔ nnó, Enyú ntó delú defɔɔ pɔ eké ate? ¹⁷ Enyú dekaá fɔ nnó, yéndégenó eyi gekpéne né meno gékoóqe le né une ne getané wɔ? Geji gepyeé fɔ nnó muú ábé debadeba né mbe ushu Esɔwɔ. ¹⁸ Yémbɔ unó bi útáneqe muú né meno utaneqe ji né mmu metɔɔ, ubi ne upye ji abeé debadeba né mbe ushuú Esɔwɔ. ¹⁹ Elé né metɔɔ ne uféré uboubɔ utaneqe, ubi ne upye bɔɔ áwáne ate, ákwene malɔ, ánáne manáne tametame, ájo ejo, áteneqe ntésé gebyɔ, ne manchoge mabɔ ate. ²⁰ Gé unó bi upyéé muú alá beé fɔ cho né mbe ushuú Esɔwɔ na. Mbɔgé muú anyegé menyéé amu deba epyé fɔ nnó ji ábeqe cho né mbe ushuú Esɔwɔ.

Mendée ayi áfyéé metɔɔ ne Jisɔs (Mak 7:24-30)

²¹ Bɔ Jisɔs ályaá efeé, áfé né gebagé mewaá Tiya ne Sidɔn. ²² Ne mendée fɔ né geluage bɔɔ Kanaan ajwɔlege né gebagé mewaá eyimbo, achwɔ báne Jisɔs anene ji mmye aké, “Mpyáne Devid, Ata ge me meshwe. Melo nchye akpe maá wa mmye, achyeqe ji efwyale dɔɔ.” ²³ Jisɔs ashúú yéé ji meko wɔ, efeé ne baá utɔɔ bií ajɔɔ ne ji aké, “Bú mendée yina ajye néndé achyeqe esé efwyale ne mejɔɔ.” ²⁴ Ne Jisɔs aké, “Esɔwɔ ato me nnó nchwɔ le mbaá bɔɔ Isreli abi álu eké magɔmɔme ayi ánomé.” ²⁵ Yémbɔ mendée yimbo achwɔ tó manó né mbe ushuú wuú anene ji mmye aké, “Ata poó me.” ²⁶ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Elómé fɔ nnó muú ase menyéé ayi baá melo ányé achyéé bɔ mammye.” ²⁷ Mendée yimbo ntó ashúú ji meko aké, “Ata elú wáwálé, yémbɔ bɔ mammye ányéé uchɔchógéré menyéé ebi utaneqe mfaá ekpókpógélé ante bwɔ ukwene mme.” ²⁸ Jisɔs awúqe mbɔ, ashúú ji meko aké, “E, é, mma metɔɔ ewé ɔfyéé ne me eja gé. Esɔwɔ apye nye genó eyigé wɔ ɔkélege.” Wye né gébé eyigémbɔ, Esɔwɔ apye maá mendée yimbo atoó.

Jisɔs apye gejamégé bɔɔ mameé átoó

²⁹ Bɔ Jisɔs ályaágé yéé efeé, ákoó né mapea géntoógé mewaá Galilií. Akwɔ mfaá mékwé ajwólé ka. ³⁰ Gejamégé bɔɔ áchwɔ eta wuú ne ubwiré bɔ, bɔɔ ame nónómé, bɔɔ uchánchi, abi alá jógé mejɔɔ alá wuú, ne gejamégé bɔɔ mameé abifɔ. Ábelé ebwɔ mbe ushuú Jisɔs ne apye ebwɔ ako átoó. ³¹ Bɔɔ bimbo alá mano mekpo fuú ndere ágené bɔɔ abi ábɔ alá jógé mejɔɔ, ájɔóqe abi ábɔɔ alá wuú, áwuú, bɔɔ uchánchi átoó, ubwiré úkéne ne abi ame nónómé ágene. Bɔɔ bimbo áféé Esɔwɔ ayi bɔɔ Isreli ánóqe.

Jis̄s achyέε delé b̄o ani menyέε
(Mak 8:1-10)

³² Jis̄s akuú baá ut̄ó bií aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Meshwε apyέε me ne b̄ó bina gé néndé ále mb̄o fa nd̄o ελέε ne me ne nana áp̄o yέε ne genó eyigé ányέε. Nkélégé f̄ó manlyaá εbw̄ó ájyέε unε mesa ekage muú bw̄ó f̄ó át̄ó né meti.” ³³ Baá ut̄ó bií ágií ji áké, “Fa né mashw̄one ese degene mb̄o menyέε f̄ó ayi ákwanege njuné b̄ó bina manyé né mbaá yina ayi mel̄o elá ép̄ó?” ³⁴ Ne Jis̄s agií εbw̄ó aké, “Enyú dewyaá ntoó br̄ed enií efέε?” Áshuú ji meko áké, “Dewyaá ntoó br̄ed ékénéama ne ukéké baá meshuú.” ³⁵ Efέε mb̄o ne Jis̄s agaré b̄ó bimbo aké, “Jw̄olege mme.” ³⁶ Aségé ye ntoó br̄ed eyimbo ékénéama ne ukéké baá meshuú bimbo, achyέε matame eta εs̄w̄o gétúgé menyέε yimbo. Agya ji ubauba achyέε baá ut̄ó bií nnó ákáré mbaá b̄ó bimbo. ³⁷ εbw̄ó ako ányέε ágbeé ne gébégé baá ut̄ó bií ánywéré uba bi ulaá ugbeé usá ukeneama. ³⁸ Mpa ande abi anyéε menyé yimbo álu b̄o delé anií. Ápaá f̄ó andée ne baá mel̄o w̄ó. ³⁹ εpyégémb̄o, Jis̄s ate b̄ó bimbo áwilé. Jimbo ajye kpe mmu ékpée afé né gebagé mewaá Magadon.

16

Ekw̄o b̄ó Farasi ne Sadusi ágií Jis̄s nnó aléré εbw̄ó ufélekpa
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Gébé eyigémb̄o, b̄ó ekw̄ó Farasi ne b̄ó Sadusi áchw̄ó mua Jis̄s áké, “Pye ufélekpa ese dégé, manlere nnó εs̄w̄o ne atóme w̄o.” ² Yémb̄o Jis̄s ashuú εbw̄ó meko aké, “Nkwale akw̄onégé nebuú né gεlege deké bií ul̄ome nye geyá. ³ Ne dondo akw̄onégé nebuú nshulégé goge, dansama aké apyέε deké, ‘Manaá achw̄o kwé’. Enyú degεgé nkane nebuú nélú dekaáge gef̄ogé genó eyigé gechw̄ó pye, yémb̄o enyú dékaáge ula unó bi upye mb̄o né gébé eyigé na. ⁴ Enyú njye eniné na debo, delu b̄ó abi átií meso ne εs̄w̄o. Dekelege me nléré enyú ufélekpa, yémb̄o yé uma nlérégé f̄ó, wye lé ufélekpa Jona muú ekpávέ εs̄w̄o ne me nlérege nye enyú.” Aj̄ógé mb̄o atané afé ji.

Jis̄s akwelé baá ut̄ó bií mbeé nnó áse gébé ne yis b̄ó Farasi ne b̄ó Sadusi
(Mak 8:14-21)

⁵ Ne baá ut̄ó Jis̄s achyaá géntoógé mewaá afé egbé ewé né, ndere ájye ájinte mamkpa br̄ed. ⁶ Ndere εbw̄ó ájyέε, Jis̄s aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Sege gébé ne yis ekw̄o b̄ó Farasi ne ekw̄o b̄ó Sadusi.” ⁷ εbw̄ó ál̄o manjogé εbw̄ó εbw̄ó aké, “Nd̄of̄o aj̄ógé mb̄o lé delá kpaá br̄ed w̄ó.” ⁸ Jis̄s akaá genó eyigé εbw̄ó ajogé ne agií aké, “έ é met̄ó ewé enyú defyέε ne me elu dada. Ulannó enyú dej̄ógé mech̄ó br̄ed ayi enyu dela pó ne ji? ⁹ Nnó enyú delu dekaá? Elúmb̄o eké dej̄inte nnó me nkaáge chyέε enyú menyέε. Tege nkane nselé ntoó br̄ed éta nchyέε delé b̄o eta ányέε ne usá ebi ulaá. ¹⁰ Ma tege ntó, ntoó br̄ed ékénéama eyi nselé nya nchyέε delé b̄o enií ányέε ne usá ebi ulaá. ¹¹ Enyú dekaá nnó me mb̄o nj̄ógé f̄ó lé gétúgé br̄ed w̄ó? Ḡoge me mmá nyware nj̄ó nnó ségé gébé ne yis ekw̄o b̄ó Farasi ne ekw̄o b̄ó Sadusi.” ¹² Efέε mb̄o ne baá ut̄ó bií ákaá yé nnó ji ab̄o aj̄ógé atome f̄ó lé ne yis ayi apye br̄ed amuale. Aj̄ógé atome lé ne unó bi ekw̄o b̄ó Farasi ne ekw̄o b̄ó Sadusi álérege.

Pita aké Jis̄s alu muú ayi εs̄w̄o akwere ji ela gefwa
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Ne Jis̄s alyaáge efέε, afé né gebagé mewaá Kaisaria Filipi. Akw̄onégé wye, agií baá ut̄ó bií aké, “Ndé gef̄ogé muú ayi b̄ó aj̄ógé nnó me Maá Nte Mekwaá nlu?” ¹⁴ Baá ut̄ó bií ashuú ji meko áké, “B̄ó abif̄o aj̄ógé nnó ɔlu mewené J̄on menwyaá b̄ó manaá εs̄w̄o, abif̄o áké ɔlu Elija ne abif̄o ntó áké ɔlu Jerimaya, elá pó mb̄o f̄ó w̄ó, ɔkage be muú ekpávέ εs̄w̄o f̄o.” ¹⁵ Ne ama gií εbw̄ó aké, “Yé enyú amb̄ó deké me nlu waá?” ¹⁶ Aj̄ógé mb̄o, Simun Pita ashuú ji meko aké, “W̄o ɔlu Muú yi εs̄w̄o akweré ji elá gefwa, Maá εs̄w̄o muú álu mebe yéndégébé.” ¹⁷ Ne Jis̄s ashuú ji meko aké, “Simun maá J̄on, galógál̄o alu ne w̄o néndé, mech̄ó ewé ɔj̄ó mb̄o, ákwaá f̄o w̄o, aléré w̄o éwú w̄ó, elé Nte wa né mfaánebuú ne aléré w̄o. ¹⁸ Ne ngarege w̄o nnó ɔkamege etarave. Gébégé ntenegé nye echomele b̄ó ba,

etarave ewena ne ebeé nebome. Ne negbo népó ne uto mampwə ewu. * 19 Ne nchyege nye wə egbógóló né gefwa eyigé Esəwə ágbárege. Ne yéndégenó eyigé wə əshyaá fa mme, ebyénnó Esəwə ntó ashya mé né mfaánebuú ne eyigé wə əkamégé fa mme ebyénnó Esəwə ntó akamé mé né mfaánebuú.” 20 Ne aji yé baá utəó bíí etu nnó ékágé ágaré muú fə nnó ji ne alu Kras, Muú yi Esəwə akweré ji elá gefwa.

Jisəs agaré efwyale wuú ne negbo níí

(*Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27*)

21 Eféé ne Jisəs aləó mangaré baá utəó bíí pópó aké, “Mbó manjye né Jerosale, eféé ákprakpa melə ne anəó baá abi ápye upe Esəwə ne ánleré mabé Esəwə, ápye nye me ngé gejamégé efwyale ne apyéé nye bəó áwá me. Yémbə ndə eléé ekwənégé Esəwə abwege nye me nkwilé né negbó.” 22 Ájógémbə, Pita ase ji átené babá, alə manshule ji ndə aké, “Cha-o! Ata Esəwə akamégé mechó ewéna epye eta wye.” 23 Yémbə Jisəs aké ne Pita, “Kwilé me mbe ushu, danchəmeló. Əgbéé me meti mampye genó eyigé Esəwə akélege néndé əferégé unó nkane mekwaá, əferégé fə eké Esəwə.”

Meti efwyale ewé baá utəó Jisəs ábəó mankwólé

24 Jisəs agaré yé baá utəó bíí aké, “Yéndémuú ayi akélege mambé menkwólé wa, abó manjinte geme jíí akpá gekwa jíí nnó akame negbo mankwólé me. 25 Néndé yéndémuú ayi akélege mampóó geɲwá jíí ebyénnó aníige nye geji, ne mbəgé muú akamégé manchyéé geɲwá jíí getú ya, ebyénnó abə nye geji. 26 Ndé nsá ayi muú ábəó, mbəgé abege ne unó mme uko ne aníige geɲwá jíí? Ndé géfógé genó eyigé muú akágé chyéé mankwərə ne geɲwá jíí. 27 Ngarege enyú unó bina uko néndé me Maá Nte Mekwaá nkerege nye ne utó bi Nte wa Esəwə achyéé me ne makiénné ya ne nchyege nye yéndémuú nsá wuú, ndere ji apyéé utəó. 28 Ngarege enyú wáwálé nnó, gentəgé bəó álú mbə fáná, abi álá gbóó fə kpaá te ágene nye ndere Maá Nte Mekwaá achwəó nye mangbare gefwa jíí fa mme.”

17

Jisəs akwərə gefəó agenege mané mané

(*Mak 9:2-13; Luk 9:28-36*)

1 Ndə ékéné ékógé, Jisəs ase Pita, Jəmsi ne Jən meɲmo Jəmsi ákwó áfé né mfaá mékwé ájwólé ebwó ebwó. 2 Ne aké apéle Jisəs akwərə gefəó, ushu bíí ugénege eké nésáné ɲme ne mandeé jíí abwólé áshwánege mané mané. 3 Ebwó aké apéle, ágé nkane Mosis ebwó ne Elija ákwomé mbélépó ájəóge mejəó ne Jisəs. 4 Pita ajəó ne Jisəs aké, “Ata eló ndere esé délú fa. Mbəgé əkélege ntenege nye enyú baá óto áléé fa, ama eta wye, ama eta Mosis ne ama eta Elija.” 5 Wye nkane Pita alu jəóge mbə, áke apéle gekó gefó pópó gégénege mané mané gékweré ebwó ako mme ne meko muú atané né mmu gekó eyigémbə aké, “Gége maá wa ayi mbwi metəó na, metəó egəó me ne ji, wuúge ne ji.” 6 Gébégé baá utəó bina áléé áwuú meko yimbə, efə ekwó ebwó metəó ákwé pyó ne mashu mme. 7 Yémbə Jisəs achwó ta ebwó ne ajəó aké, “Kwilege mme défógé sé.” 8 Áké apéle ágé sé muú yicha wó ekosé Jisəs ji mbií.

Elija achwó me

9 Ndere ebwó áshulege mékwé ájyeé Jisəs áji ebwó etu aké, “Dégarégé muú fə genó eyigé enyú dégené mbə kpaá te me Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.” 10 Jisəs ájəóge mbə, baá utəó bíí ágií yé ji aké, “Ulannó ánleré mabé Esəwə ájəó aké Elija abó mambə mbe akere meso fa mme geməge nnó Muú yi Esəwə akwere ji ela gefwa achwó?” 11 Jisəs ajəó aké, “Elú wáwálé nnó Elija abó mambə mbe achwó, akwyeé unó uko nnó ube cho. 12 Yémbə ngárege enyú wáwálé nnó Elija achwó mé ne bəó ákaá fə gefəgé muú ayi ji alu wó, ápye gabo ne ji nkane ejií ebwó. Wyəmbə ntó ne ebwó áchyege nye Maá Nte Mekwaá efwyale.” 13 Eféé mbə ne baá utəó bíí bimbə álé kaá yé nnó mechó ewé ji abó ajəóge mbə, atome mbə lé ne Jən menwyaá bəó manaá Esəwə.

* 16:18 Elú wáwálé nnó: Mbə ‘Pita’ mantene nnó etarave né mejəó Grek.

Jis̄s apye maá ayi amee gesasa atoo
(*Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a*)

¹⁴ Ebwó ákérégé meso ábané gejamé gé bós. Mende fò achwó tó mano mbe ushu wuú, ane ji mmye aké, ¹⁵ “Ata, ge me meshwe, maá wa mende amee gesasa. Ne nemeé eníne mbó nechyege ji efwyale dós. Népyéé ji akwene yéndégébé né mewé né gébé eyigéfo akwene né nnyi. ¹⁶ Ne nchwó ne ji mbaá baá utós bye yémbó ápulé nnó ápye ji atoo meti epó.” ¹⁷ Jis̄s ashúú meko aké, “É é enyú nyje enina delu untantamé bós abi dela fyéé metós ne Esówa cháchá wó. Nkoge mbó metós ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndo enii ne défyéé metós ne Esówa? Chwóge me ne maá yimbo.” ¹⁸ Achwó gé ne maá yimbo Jis̄s anyá meló nchye yimbo atané ji mmye. Wye né gébé eyigémbó maá yimbo atoo. ¹⁹ Ewyágé Jis̄s ne baá utós bií ála ebwó ebwó ne baá utós bií ágií ji áké, “Ulannó ne esé dépulé meló nchye yimbo mambuú apwó?” ²⁰ Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Melo nchye yimbo apwó enyú mambú gétúgé metós ewé défyéé ne Esówa elu dada. Ngárege enyú wáwálé nnó, metós ewé défyéé ne Esówa yé ebé elé hénéhéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage gáre mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa cho né mbaá yicha,’ ne ekwilége. Ye genó gefó gepwó fó enyú mampye.” ²¹ [Yémbó Enyú dékage buú gefó gé meló nchye yina wyelé mbógé dénege mmye ne délyage menyéé kéréké gétúgé depóré Esówa ne mmyemenene.]
*

Jis̄s ama gare baá utós bií ndere ji ágboó nye
(*Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45*)

²² Bií fó ndere Jis̄s ne baá utós bií alú melu ema né Galilií, ajós ne ebwó aké, “Ela gachyeé áchyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bós nchye. ²³ Áwáne nye ji ne ndo eléé ekwoné gé Esówa apye nye ji akwilé né negbo. Jis̄s ajós gé mbó, baá utós bií ála mesómé mesómé ndere áwuú mbó.”

Jis̄s agáre mechó nka makpo echa upe Esówa

²⁴ Jis̄s ne baá utós bií áchwó né meló Kapanóm, ndere ebwó álu ewu, ánselé nka makpo echa upe Esówa áchwó bane Pita ágií ji áké, “Nnó menlere nyú achyege fó nka makpo echa upe Esówa?” † ²⁵ Pita akame aké, “Achyege.” Gébé gé ji ákere meso né mmu gepú, gemegé nnó ánené meno, Jis̄s abó mé mbe ajós ne ji áké, “Simun nwyáá nkwe mangii wó. Nde ufós bós abi afwa mme ásele nka makpo ne manka yifó eta bwó? Ásele na le mbaá ambós meló wa mbaá ankéé bós?” ²⁶ Pita ashúú ji meko aké, “Ásele mbaá ankéé bó.” Ajóge mbó Jis̄s aké, “Mbó ebyennó baá ambós meló áchyége fó nka makpo. ²⁷ Yémbó esé dekélé gé fó nnó depye mataó ásó bós abi. Shule né gentógé mewaá, zyme eno wye. Meshúú mbe ayi zós, néné meno wuú zgene nye nka wye, ekwanege machyéé nka makpo ya ne eyje. Bó eji zchyéé eta bwó.”

18

Ndé muú alú muú kpaá
(*Mak 9:33-37; Luk 9:46-48*)

¹ Ewyá yéé wó, baá utós Jis̄s ajyéé agii ji áké, “Ndé muú ábéé muú kpaá né gefwa eyigé Esówa ágbárege?” ² Jis̄s akuú maá fó kós ayi alu eféé, achwó gé apye ji aténé né metóómetós baá utós bií. ³ Ne aké, “Ngaré gé enyú wáwálé nnó muú ála kwóré abe eké mamane kós wó, abe fó muú ayi anyé nye gefwage Esówa. ⁴ Ndere elúmbó, yéndémuú ayi ashulege mmye ji mme nkane maá yina ne abeé muú kpaá ayi apwó amu né gefwa eyigé Esówa ágbárege. ⁵ Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kós nkane ayina né mabó ma, ebyennó ase mbó lé me.

Mmuameno mampye gabo
(*Mak 9:42-48; Luk 17:1, 2*)

* ^{17:21} Elú wáwálé nnó: Melo nwe ewéna epó fó né mmú bó nwe gekwene abifó. † ^{17:24} Elú wáwálé nnó: Nka makpo yina, elé nka eyi yéndémuú Jus áchyége nnó ákwyége echa upe Esówa.

⁶ “Yémbò, yéndémuú ayi apyéé mamane kòó nkane ayina nnó apye gabo né geluagé bòó abi áfyéé metòó ne me elú galógáló nnó áshíí ji gekpékpéégé ntaá né geme áhémé ji né gentoógé ebéé mega. ⁷ Meshwe apyéé me ne bòó mme yina gétúgέ unó bi uténe ebwó ápyéé gabo. Unó bina ubò mampye, yémbò ebòó nye ne muú ayi aténe nte yifò nnó apyéé gabo. ⁸ Mbògέ ebwò wye, yélé geká jyé ne gétene wò nnó apyéé gabo, sò geji ófómé. Elú galógáló nnó okpe né geñwá gechúchúle ne nnó okpe né mewé ewé élá nómégέ ne upò menyammye bye uko. ⁹ Ne mbògέ dambòónni wye atene wò nnó apye gabo, pwólé ji ófómé, élú galógáló nnó okpe né geñwá gechúchúle ne nnó okpe né ntoné mewé ewé élá nómégέ ne amé ápeá.

Nekanémejóó egómhyme ewé enomé

(Luk 15:1-7)

¹⁰ “Sege gébé, debyagé fò yéé muú ama né geluagé abi áfyéé metòó ne me eké ambáné kòó. Néndé, makiénné bwó álu yéndégébé né mbe ushuú nte wa muú alu né mfaánebuú. ¹¹ Néndé Maá Nte Mekwaá achwó mampòó bòó abi álá ákwòlege depòré Eṣòwò.

¹² “Dese nnó muú awyaá usaá magóhyme úta ne éma enogé apyéé nnó? Mferé nnó ályágé ayi usaá uni meso nekuúneeni né mbyò mékwé afe akéle ewé enomé kpaá té ágéne. Pò mbò? ¹³ Akelégé ewu agegé, ngarege enyú wáwálé nnó, abéé ne nechóchó dòó né gétúgέ ema ewé ji agené apwò áyi usaá uni meso nekuúneeni áyi ála no wó. ¹⁴ Wyémbò ntó ne Nte enyú muú alu né mfaánebuú alá kélégέ nnó yéé muú ama áno né geluagé abi áfyéé metòó ne me eké ambáné kòó.

Jisòs alere ndere muú abéé ne nte meñme ayi apye ji gabo

¹⁵ Jisòs afé mbe manlérégé aké, “Mbògέ nte meñme wye né echomele bòó ba apyegé gabo eta wyeé, chó báné ji bíbí apye ji akaá gyéé ayi ji apyéé. Mbògέ akamégé nnó alu gyéé ebyennó dema se ate ndere añme. ¹⁶ Ne mbògέ alá kamé nnó genó eyigé ji apyéé gélú gyéé wó, ‘se muú ama yé apea okere eta wuú nnó unó bi okpe ne ji bòó apea ye aléé ábé ndere bòó ntesé.’ * ¹⁷ Ne mbògέ ake ashya wye shyá nnó apò gyéé né genó eyigé ji apyéé, kpa mechó ewémbò cho ne ewu né echomele bòó ba. Ne mbògέ echomele epagé nnó olu chó ne ji alá kámé wò, sege ji nkane muú ayi alá afyéé metòó ne Eṣòwò wó ye eké mensele ñkamakpo.” †

Baá utòó Jisòs áwyaá eshye fa mme

¹⁸ Jisòs ajòógé mbò aké, “Ngárege enyu wáwálé nnó yéndégenó eyigé enyú deshaá fa mme, ebyennó Eṣòwò ashyaá mé geji né mfaánebuú. Ne yéndégenó eyigé enyú dekamégé fa mme ebyennó Eṣòwò ntó akamé mé geji né mfaánebuú. ¹⁹ Ne genó eyigéfó eyigé mmage gáre enyú gelu nnó, yéndégébé enyú ápeá fa mme dekamégé meko ama mangíí Eṣòwò genó, dénegé mmye Nte wa muú alú né mfaánebuú achyeye enyú geji. ²⁰ Néndé yéndé mbaá yi bòó ba ápeá ye aléé áchoméégé mbaá ama me ntó mbe efeé ne ebwó.”

Jisòs alere nnó déjinte gabo ayi ate añme ápyéé eta sé

²¹ Pita achwó gíí yé Jisòs aké, “Átá ñjige mbò nte gabo ayi nte meñme apyéé eta wa ndò enií? Nnó kpaá te ndò ekeneama?”

²² Jisòs ashúú ji meko aké, “Ngba, epófó ndò ekénéama, óbò manjíí ji nte usaá ndò uléé meso efya né malu akeneama. ²³ Me ngarege enyú mechó ewé gétúgέ gefwa eyigé Eṣòwò ágbárege gélú eké abya yina. Mfwa fò abòó mankwólé bòó utòó bíí abifó áchwó ne bòó utòó bíí ányéé ji. ²⁴ Ndere alò ula mankwólégé, bòó utòó bíí abifó áchwó ne muú utòó wuú ayifó ama ayi agbaré ji gejamégé ñka eyi epwò amu. ²⁵ Ne elé alá kaáge kwò ujwòó bíí ji anyéé mfwa yimbò, mfwa yimbò aké ákpó mende yimbò, mendéé wuú ne baá ne yéndégenó eyigé ji awyaá nnó agé ñka akwò ujwòó bíí. ²⁶ Ajòóge mbò, muú utòó wuú yimbò abogéné mmye mme ne mbe ushu mfwa yimbò, ane ji mmye aké, ‘Ata, nkpa geke jyé, chyéé me

* 18:16 Elú wáwálé nnó: Né melò ñwe ewéna, ajòó wye ñkane asame né mmu ñwe Deterònmí 19:15. † 18:17 Elú wáwálé nnó: Anselé ñkamakpo ányéé nya bòó upwò gétúgέ eyigémbò bòó ássele nya nnó ebwó álu bòó ubee.

gébé nkwòle nye ujwóó byéé uko.’ ²⁷ Apyéégé mbò meshwé akwò mfwa yimbo metáó dóó alyáá ji nnó ajyéé akwógé sé ujwóó bimbo. ²⁸ Yémbò, ndere muú utáó yimbo atané mbaá mfwa ajyéé dáfyé agé nte muú utáó ayifó ayi agbaré ji ekéké ñka ewé elá pó yéé genó mameé ne ñka eyi ji agbaré mfwa yimbo. Apye ji anyuá amu mmwólé aké, ‘Chyéé me ñka ya eyi ònyéé.’ ²⁹ Nte meñme yimbo abogéné mme ane ji mmye aké, ‘Nte, chyéé me gébé nkwòle nye ujwóó bye!’ ³⁰ Yémbò mende yimbo akame wò. Tenétené yimbo afye mende yimbo né denò nnó akwò ujwóó bií uko. ³¹ Gébégé bóó utáó mfwa abifó ágené mechó ewéna, metáó esó ebwó dóó ájye toó mfwa yéndégenó eyigé gepyéé. ³² Mfwa akuú muú utáó ayi mbò, ayi ji abó ajóó nnó akwógé sé ujwóó bi ágbarege ji nnó achwó. Achwógé, ajóó ne ji aké, ‘Wò muú mebo yina, òne me mmye ngé wò meshwé, nlyáá gekpékpéégé ujwóó ebi ònyé me; ³³ òbó òlu mangé ntó nte meñme wye meshwé ndere me ngené wò meshwé, pó mbò?’ ³⁴ Ne metáó esó mfwa yimbo dóó ajóó aké áfyé mende yimbo né denò átulé ji kpaá te akwóle ujwóó ebi anyéé ji uko.’ ³⁵ Jisòs ánerégé manjóó aké, “Wyembò ntó ne ebe nye ne Esòwò Nte wa muú alu né mfaánebuú. Mbógé òlá jinte gabo ayi nte meñme wye ápyéé ne metáó wyéé meko wó, Esòwò apyéé nye ne wò ntó wye ndere mfwa yimbo abó apyéé ne muú utáó wuú yimbo.”

19

Jisòs alárege depòré manwá neba
(*Mak 10:1-12*)

¹ Jisòs anerege manjóó depò etire na deko, alyáá gebagé mewaá Galilíí afé né gebagé mewaá Judiya achyaá ebeé Jodan. ² Gejamege bóó gekwòle ji. Apye abi ámeé átoó. ³ Ndere ji alú ewú, bóó Farasi fò áfé eta wuú mammua ji áké, “Nnó ebé esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú né yénde eké mechóó?” ⁴ Ágíge mbò, Jisòs ashúú ebwó meko aké, “Élu wáwálé nnó enyú dekuú mé né mmu Esòwò nnó, té ula ulóó ebi Esòwò muú ákwyéé nyá bóó, akwyéé ebwó, mende ne mendée.” ⁵ “Getú eyigé na mende alyage nye mmá wuú ne nte wuú afé acho mmye ne mendée wuú ebwó ápea ákwé muú ama. ⁶ Ebwó ápó sé bóó ápeá nana, ála muú ama. Ndere elúmbò bóó abi Esòwò áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.” ⁷ Bóó Farasi abimbo ágíí ji áké, “Ulannó ne ebe Mosis ejóó eké mende akáge chyéé mendée wuú mekpò ñwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji?” ⁸ Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Mosis akame nnó enyú déwá neba ne andée nyú gétúgé mekpò meto nyú. Yémbò, ebo epófó mbò gébéégé Esòwò abóó mbe akwyéé mende ne mendée.”

Jisòs alárege depòré ulò ne neba manwá
(*Mat 5:27-32; Mak 10:11, 12; Luk 16:18*)

⁹ “Ne ngárege enyú nnó, yéndé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, mbógé mendée yimbo alá kwe ulò wó ne ajyége ba mendée ayichá akwé mbò lé ulò.” ¹⁰ Baá utáó Jisòs ájóó ne ji áké, “Ebege nnó wye mechó ulóó ewuèwu ne muú akágé wa neba ne mendée wuú, elu chañéné nnó mende ábagé ye mendée cháchá.” ¹¹ Jisòs ashúú ebwó meko aké, “Bóó ako fó wó ákamégé manjwòle ayi alá ábá neba wó. Ekose bóó abi Esòwò achyéé ebwó eshye ne ákage jwòle. ¹² Kágé nnó ábyé ande abifó mpé, abifó elé ákwaá ne ápyéé ebwó álu mbò. Bóó abifó ájwòle wyembò eké mpé gétúgé utáó gefwa eyigé Esòwò ágbárege. Bóó abi ákamégé manjwòlé ayi alá abá neba wó ájwólé.”

Jisòs ajé ambáné kóó
(*Mak 10:13-16; Luk 18:15-17*)

¹³ Bóó fò áchwó ne baá bwó eta Jisòs nnó anéré ebwó amu makpo anemmye mbaá Esòwò ajé ebwó. Baá utáó bií ányá bóó bimbo. ¹⁴ Yémbò Jisòs ajóó ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esòwò ágbárege gelú eyigé bóó abi álu ndere baá bina.” ¹⁵ Ajógé mbò, anere ammu né mekpò yéndé maá ajé ebwó, anerege alyáá yé melu ewémbò afé.

Abya muú ñka
(*Mak 10:17-31; Luk 18:18-30*)

¹⁶ Bií uma mende fɔ afé mbaá Jisɔs. Ágií ji áké, “Ménleré mbɔgé nkélege geɲwá eyi gélagé byéé, nde galógáló ayi mbɔ́ mampye?” ¹⁷ Agíge mbɔ, Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ulannó wɔ ɔgíge me genó eyi gelóme, Esɔwɔ mbií ne alú muú ayi alóme. Mbɔgé ɔkélege mambɔ geɲwá, nógé yé mabe Esɔwɔ.” ¹⁸ Ne mende yimbo agíí Jisɔs aké, “Mabe ayi nde?” Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ɔwáge muú, ɔkwége ulɔ, ɔjogé ejo, ɔténegé ntésé gebyó. ¹⁹ Nógé nte wyéé ne mmá wyéé ne gbógé ne nte ménímé wyéé ndere ɔgboó ne gemé jyéé.” ²⁰ Ne mende yimbo ashúú Jisɔs meko aké, “Nlɔ mambélé mabé yina mako, ndegecha gelaá?” ²¹ Jisɔs ajóó ne ji aké, “Mbɔge ɔkelege mambɔ chɔ, gé genó eyi gélaá, chɔ kpoó yéndégenó eyigé ɔwyaá, ɔchyeé ŋka yimbo mbá ubya bɔ́, ne ɔbeé nyɛ ne gefwa né mfaánebuú. Ɖpyegé mbɔ, ɔchwɔ ɔkwólé me ndere maá utɔ́ wa.” ²² Mende yina awugé ndere Jisɔs ajóó, alyaá afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyaá gefwa dɔ́. ²³ Ne Jisɔs ajóó ne baá utɔ́ bií aké, “Ngárege enyú wáwálé nnó ejwerége ne muú ŋka akpe né gefwagé Esɔwɔ.” ²⁴ Mmage gare enyú nnó elú wáwá nnó mpo mashwɔne áshwá né embú ábyamé ne nnó muú ŋka akpe né gefwagé Esɔwɔ ágbárege. ²⁵ Baá utɔ́ bií áwúgé mbɔ matye mawa ebwɔ meno ne agige ate aké, “Ne ndé muú yi abɔ nyé geɲwá eyi gélagé byéé?” ²⁶ Jisɔs ape ebwɔ domeé ajóó ne ebwɔ aké, “Ákwaá ákágé pye fɔ ufɔ́ unó bina, yémbɔ Esɔwɔ akage pye unó uko.” ²⁷ Pita ashúú ye ji meko aké, “Gé esé delyaá unó sé uko dékwɔlege wɔ. Ndé nsá ayi esé débɔ́ nyɛ?” ²⁸ Jisɔs ajóó ne ebwɔ aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, enyú abi dékwɔle me dejwɔlege nyé ntó ndere afwa mampáné depɔ né matoó áfyáneapeá ayi bɔ́ Israeli gébége Maá Nte Mekwaá ajwólégé né geluɔ mamgbare gefwa jíí né mme meke. ²⁹ Ne yémbɔ muú ayi alyaá upú, áŋmé, nte ne mmá, yé baá yé lé makɔ́ gétúgé alu menkwólé wa, abeé nyɛ ne bɔ́ ne gejamé gé unó bi upwɔ amu. Ne Esɔwɔ achyege nyɛ ji geɲwá eyi gélagé byéé. ³⁰ Yémbɔ gejamé gé bɔ́ abi álú mbɔ mbe nana, meso gébé álaá nyɛ meso ne gejamé abi álu mbɔ meso nana ábeé nyɛ mbe.”

20

Jisɔs atóó nekanémejóó ampnyeé utɔ́ né mekɔ́ umpome

¹ Jisɔs ama ajóó aké, “Gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege gelú eké nekanémejóó enina. Bií uma mende fɔ afé ntone gesé dondo ajye kelé bɔ́ abi ájyeé pye utɔ́ né mmu mekɔ́ wuú. ² Ajyɛge, bɔ́ abi ji abɔ́ mbe ágene ákame nnó ji achyege yéndémuú ebwɔ meno ŋka ewé yéndémuú anyéé mé né bií uma ne agare yé ebwɔ nnó ajye alo utɔ́. ³ Kálánká eneéneama ekwónégé ama jyéé dafye age bɔ́ abifɔ átene wye detú né ntóné gese. ⁴ Ajóó ne ebwɔ aké, ‘Enyú ntó chogé depye utɔ́ né mmu mekɔ́ wa. Nchyege nyɛ enyú genó eyi gepyeé matɔ́ ágɔ́ enyú.’ ⁵ Abimbo áfé manjyeé lɔ utɔ́. Mbɔ́ mekɔ́ yimbo apyeé wyembo né metɔ́ ŋwómésé. Né kálánká eléé ama jyé pye wyembo. ⁶ Genógé kálánká eta né nkwale mende yimbo ama jyé né gese, ama gé bɔ́ átené wye eféé detu. Agíí ebwɔ aké, ‘Enyú dechɔ́ bií bina detu, elɔ mbɔ?’ ⁷ Áshúú ji meko aké, ‘Muú fɔ ákuú esé nnó depye utɔ́ wɔ.’ Aké ne ebwɔ, ‘Enyú ntó choge depye utɔ́ né mekɔ́ wa.’ ⁸ “Nkwale akwónégé mbɔ́ mekɔ́ yimbo ajóó ne mempelé bɔ́ utɔ́ bií aké, ‘Kuú ampnyeé utɔ́ bimbo ako áchwɔ ne ɔchyeé yéndémuú ŋka jíí. Bɔ́mbe chye bɔ́ utɔ́ abi álaá meso, ne abi abɔ́ mbe chye ebwɔ kwyakwya.’ ⁹ Ne bɔ́ abi ábɔ́ áchwɔ né kálánká eta né nkwale anyé wye meno ŋka ema ne abi áchwɔ́ te dondo. ¹⁰ Abi ábɔ́ mbe áchwɔ́ge áfere nnó ebwɔ anyéé nyɛ ŋka dɔ́ ápwɔ abifɔ, yémbɔ ebwɔ ntó anyé wye ŋka janja. ¹¹ Ndere ebwɔ ásele ŋka eyimbo álɔ marjmenégé áshúúlege mbɔ́ mekɔ́ ndo, ¹² ajóge aké, ‘bɔ́ abi ɔsele ebwɔ kwyakwya apye utɔ́ lé né nchwaneké ama yémbɔ ɔchyeé ebwɔ meno ŋka wye ndere esé abi dégene efwyale depyeé utɔ́ bií kpógele né mmu gebábálégé ŋmél!’ ¹³ Yémbɔ mbɔ́ mekɔ́ ashúú muú bwɔ́ ama meko aké, ‘Mejée wa me mfwale fɔ wɔ, wɔ. Ɔkame manse ŋka ndere yéndémuú anyéé mé né bií uma, epɔ mbɔ?’ ¹⁴ Se ŋka jyéé wulege, membɔ́ ne nke nchyege muú utɔ́ ayi kwyakwya wye ndere nchyeé wɔ. ¹⁵ Nnó nlu gyéé mampye genó eyigé nkelege mampye ne ŋka ya?’ Wa metɔ́ esɔ́ wɔ ele nlu muú ayi nchyege echye?’ ¹⁶ Jisɔs anerege ajóó ye aké, “Bɔ́ abi aŋea mbɔ gemé fina akwene nyɛ mbya né meso gébé ne abi alu mbɔ mbya fina aŋeage nyɛ gemé né meso gébé.”

Jis̄s ama gáré mánjáne aláé nkane ji agboó nyé
(*Mak 10:32-34; Luk 18:31-34*)

¹⁷ Ndere b̄o Jis̄s ákw̄ome ájyéé né Jerosale, ase baá ut̄ó bií áfyaneápeá ebwó átene babá. ¹⁸ Aj̄ó ne ebwó aké, “Wuúge, esé dékw̄ome mb̄o déjyéé né Jerosale, ewu, áfyéé nyé Maá Nte Mekwaá né amú an̄ó baá ampyéé ure Es̄ow̄o ne ánleré mabé Es̄ow̄o. Ebwó aj̄ógé nyé nnó, me nkwe mpa, áwá me. ¹⁹ Ne áfyéé nyé ji né amú b̄ó abi alá p̄ó b̄ó Jus. Ebwó ájwyaáge nyé ji, átulege nyé ji ne ut̄ó ne áw̄ome nyé ji né gekwa agboó. Yémb̄o, nd̄ó éléé ékw̄onégé Es̄ow̄o apyéé nyé ji akwilé né negbo.”

Dékpakpa né gefwagé Es̄ow̄o
(*Mak 10:35-45*)

²⁰ Wye né gébé eyigémb̄o, mendée Seb̄edee afé mbaá Jis̄s ne baá bií ande ápeá, ató mano né mbe ushu wuú, agíí Jis̄s nnó ap̄óó ji. ²¹ Jis̄s agí ji aké, “Ókélege ndé?” Ashuú ji meko aké, “Nkélege nnó, né meso gébé ójw̄olégé óke ógbarege gefwa jyéé ópye baá ba bina apea ájw̄ole nt̄ó ne w̄o né malu enoge, ama né egbe ebw̄onye wye ne ayif̄o né egbe ebw̄obe wye.” ²² Ne Jis̄s aj̄ó ne ebwó aké, “Enyú dekage genó eyigé degígé mb̄o. Nnó enyú dekage nyú nyé ñk̄o efwyale ayi me nyuú nyé?” Áké, “É é, esé dekage.” ²³ Ákamege mb̄o, Jis̄s aj̄ó ne ebwó aké, “Nkame wáwálé nnó enyú dékágé gé nyé efwyale nkane me ngene nyé, yémb̄o me f̄ó njyaá b̄ó bi ájw̄olege né ebw̄onye wa ne abi ajw̄olege né ebw̄obe w̄o. Malu yimb̄o alú élé ayi b̄ó abi Nte wa ajyaá me nnó ajw̄olé wye.” ²⁴ Ne baá ut̄ó Jis̄s abi makpo áfya, áwúgé genó eyigé abi ápeá ápye, mat̄ó á̄s̄ó ebwó d̄ó.

²⁵ Ne Jis̄s akuú baá ut̄ó bií ako aj̄ó ne ebwó aké, “Enyú dekaá nnó afwa mme abi alá p̄ó b̄ó Jus áselé ut̄ó bw̄ó ápyéé yéndégenó eyi géjíí ebwó met̄ó ne b̄ó bw̄ó ne yé ákpakpa melo áwyaá ut̄ó bi aj̄óge mech̄ó ne b̄ó bw̄ó ébyé. ²⁶ Ne ébégé f̄ó mb̄o ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambe muú kraá ab̄ó mambe ménkpané defwé nyú; ²⁷ yéndémuú nyú ayi akélege mambe men̄ombe ab̄ó mambé eké mewé nyú. ²⁸ Wye nkane Maá Nte Mekwaá, ji achw̄ó f̄ó nnó b̄ó ákpá ji defwé w̄o, achw̄ó lé mánkpá b̄ó defwé nnó achye geme jíí mawené gejamégé b̄ó né gabo.”

Jis̄s apye b̄ó ame nónómé apea ágene
(*Mak 10:46-52; Luk 18:35-43*)

²⁹ Jis̄s ne baá ut̄ó bií ályage Jeriko, gejamégé b̄ó ákw̄olé ebwó. ³⁰ Wye né gébé eyigémb̄o, ande f̄o ame nónómé apea ab̄ó ájw̄olé né mapea meti. Nkane b̄ó aj̄ógé nnó Jis̄s ale k̄óó ande bimbo ábege áke, “Ata, Mpyáne Devid gé esé meshwe!” ³¹ B̄ó bimbo ányá ebwó áke, “Kwenege nyáme”, yémb̄o ábéé lé beége ne eshye áke, “Ata, Mpyáne Devid, gé ese meshwe.” ³² Jis̄s awúgé mb̄o atene, akuú ye b̄ó ame nónómé bimbo apea agíí ebwó aké, “Ndé genó dekelege me mpye eta enyú?” ³³ Áshuú ji meko áke, “Ata, dékelege nnó ópye esé dégene mbaá!” ³⁴ Meshwe akw̄ó Jis̄s met̄ó getúge bw̄ó ne ata ame bw̄ó. Ténéténé yimb̄o áló mángéné mbaá ne ákw̄olege ji.

21

Jis̄s akpe né Jerosale nkane mfwa
(*Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; J̄on 12:12-19*)

¹ Ndere Jis̄s ne baá ut̄ó bií alá kw̄ókw̄olé ne Jerosale, ákw̄onégé Betfage melo ewé elu né mfaá Mékwé Olif. Jis̄s áfere baá ut̄ó bií makpo ápeá at̄ó nnó áb̄ó mbe. ² Ndere at̄ome ebwó, aj̄ó aké, “Chogé né maá melo ayi alu mb̄o enyú né mbe, ténéténé dégene nyé maá géjuná eyigé áshíí ne maá wuú ne egbe mmye. Kaáge dechwó me ne ubi. ³ Ne mb̄ógé muú agigé enyú ula bi dekage geji, garege ji nnó, ‘Ata ne akélege ubi.’ Tenéténé yimb̄o, alyágé enyú dechwó ne ubi.” ⁴ Ewéna epyemb̄o nnó ebe wáwálé ndere muú ekpávé Es̄ow̄o ab̄o aj̄ó nnó,

⁵ “Gare b̄ó Sayon nnó,
Gege mfwa nyú,
ap̄o ne nepa,

ajwólé mfaá géjuṅá achwáó ne maá mbyene géjuṅá.” *

⁶ Baá utáó bimbó ájyégé ápye wye ndere Jisṣos agare ebwó. ⁷ Áchwógé ne géjuṅá yimbo ne maá etá Jisṣos, áfere mandeé bwó ágyaá ubi meso ne Jisṣos akwá ajwólé mfaá. ⁸ Ne gejamégé bṓó abi álu eféé ágyaáge mandeé bwó né meti. Ábifó ásórege uwó mámé ágyaáge ntó né meti nnó Jisṣos akoó mfaá. †

⁹ Gejamégé bṓó ájyéé mbe abifó ákwólege meso ne Jisṣos alu metáó metáó. Ebwó ako álo mankálégé áke,

“Matame mábé ne mpyáne Devid!

Mejé ebé ne muú ayi achwáó né mabṓ Ata.

Matame mábé ne Esṓwṓ muú alu
né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!”

¹⁰ Wye ndere Jisṣos akpené né Jerosale, melo meko enyigé tegétege ne bṓó álo mangígé áké, “Acha muú ayi achwáó mbṓ waá ye?” ¹¹ Ne gejamégé bṓó abi akene ne Jisṣos ashuu meko áké, “Élé Jisṣos muú ekpávé Esṓwṓ ayi atané né melo Naseret né gebagé mewaá Galilií.”

*Jisṣos abú bṓó bi ákpóó unó né mmu echa ure Esṓwṓ
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹² Ne Jisṣos akpégé né melo Jerosale akpe né mmu dachi echa ure Esṓwṓ, abú bṓó bi ákpóó ne abi áname unó. Atyá makpókópógélé bṓó abi ákene gesegé manka mankworé ne malu ujwólé bṓó ako abi ákpóó upwine melo ebi ápye ure Esṓwṓ ne ubi. ‡

¹³ Ndere Jisṣos apyemba, agare ebwó aké, “Ása né mmu ḡwe Esṓwṓ nnó, Esṓwṓ aké, ‘Gepú ya eyíge bṓó áchómege wye mamféé me ákuú nye geji nnó gepúgé mmyemenene.’ Yémbṓ enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyéé!” ¹⁴ Ndere ji alú né mmu echa ure Esṓwṓ, bṓó ame nónómé ne abi ubwire áfé eta wúú. Apye ebwó ako átoó. ¹⁵ Ánṓó baá ampyéé ure Esṓwṓ ne ekwá anlere mabe Esṓwṓ ágé ukpékpé unó bi Jisṣos apyéé ne áwú ntó ndere baá melo ákalege né mmu echa ure Esṓwṓ, nnó matame mábé ne mpyáne Devid. Áwugé mbṓ matáó ásó ebwó. ¹⁶ Ágí Jisṣos áke, “Ówuú mbṓ genó eyigé baá melo ájógé?” Jisṣos ashuu ebwó meko aké, “Eeh nwu, nnó enyú délu danjú genó eyigé asame né mmu ḡwe Esṓwṓ? Ásá wye nnó; ‘Óleré baá melo ne abi álu maka amu ndere áféége w’.”

¹⁷ Jisṣos ajógé mbṓ alyá ebwó afé né melo Betani ajye bele ewu.

*Jisṣos alweré genṓóge fig gégbó
(Mak 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Bíí ujjágé, dondo gemua mme, ndere Jisṣos abṓó mankeré meso né Jerosale, akwónégé meti mesa ala mamye ji. ¹⁹ Agé genṓó eyigé akuú nnó fig né egbé meti. Afé wye nnó waá agene umpomé fṓ wyéé, yémbṓ yeé géma age wṓ ekosé bya ubiúbí. Jisṣos ajṓó ne genṓó eyigémbṓ aké, “Te mme abyéé, wṓ omagé wṓó sé umpomé.” Ténéténé yimbo geno eyigémbṓ gewanésé gégbó. ²⁰ Ne baá utáó Jisṣos ágégé mbṓ ála mano mekpo fuú, ágíge ate aké, “Genṓóge fig eyigé na gégbó mbṓ wáwá ndé?” ²¹ Ne Jisṣos ashuu ebwó meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, mbṓgé enyú defyegé matáó ne Esṓwṓ ne déla pṓ ne dembyo né eshye ewe ji awyaá, dépye nye unó nkane me mpyéé mbṓ ne genṓge fig, ye ebé lé ebi upwáó bina dépye nye ubi. Dékage jṓó ye ebé lé ne mékwé ewéna nnó, ‘Táné fa ojyé ókwé né mmu ebeé mega’, Esṓwṓ apye wye nkane enyú déjṓó. ²² Mbṓgé defyegé matáó nyú ne Esṓwṓ ne dégíge yéndégenó né mmyemenene achyegé nye enyú geji.”

*Ágí Jisṣos mbaá ayi uto bi utané
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

* 21:5 *Elú wáwálé nnó:* 1. Sayṓn élé melo Jerosale. 2. Gébégé bṓ Jisṣos, afwa ájwólege lé né mfaá mpṓ mekagala ne ákene. Ubya bṓ ne ukene mfaá ujurja. † 21:8 *Elú wáwálé nnó:* Ge na ne bṓó Jus apye manse muú kpaá ne enoge. ‡ 21:12 *Elú wáwálé nnó:* Gepwine melo gélu getu eyigé bṓó Jus ápye ure mbaá Esṓwṓ.

²³ Jisṓs akeré né mmu εcha upe Εṣṓṓ, akpégé mmu alṓ manleré bṓṓ mekomejṓṓ Εṣṓṓ. Ndere alérege anṓṓ baá abi ápyeé upe Εṣṓṓ ne ákpakpa melṓ áchwṓṓ báne ji, ágií ji áke, “Ndé uto ebi ṓwyaá mampye unṓ bina? Waá achyeé wṓ uto ubi?” ²⁴ Jisṓs ashúú ebwṓ meko aké, “Me ntṓ nwyáá awa nkwe mangií enyú, deshúgé me meko me ngarége enyú uto ebi me nwyáá ne mpyeé unṓ bina. ²⁵ Waá achye Jṓn uto manwyaá bṓṓ manaá Εṣṓṓ, Εṣṓṓ waá akwaá?” Jisṓs ágiígé mbṓ álṓ manyége mbeé ne ate áké, “Dejṓgé mbṓ nye nnṓ? Ébege dejṓgé nnṓ elé Εṣṓṓ ne achyeé Jṓn uto bi, agige nye esé aké, ‘Ulannṓ ne delá kamé mekomejṓṓ wuú wṓ?’ ²⁶ Yémbṓ mbṓgé déjṓge nnṓ ‘Ákwaá ne áchye’ ebyénnṓ dekelege bṓṓ bina mpa. Nendé, yéndémuú abṓ akaá nnṓ Jṓn alu muú ekpávε Εṣṓṓ wáwálé.” ²⁷ Epye ebwṓ áshú lé Jisṓs meko aké, “Esé dékaá fṓ muú ayi achyeé Jṓn uto wṓ.” Ne Jisṓs ashúú ntṓ ebwṓ meko aké, “Yé me ntṓ ngarége fṓ enyú muú yi achye me uto ne mpye unṓ bina.”

Jisṓs atṓ nekanémejṓṓ mende fṓ ne baá bií apeá

²⁸ Ne Jisṓs aké, “Enyú déferé mbṓ nnṓ ne mechṓ ewéna? Mende fṓ abṓ alu, awyaá baá ande makpṓ apea. Bií uma ákuú ayi mbe, ajṓṓ ne ji aké, ‘chṓ pye utṓṓ ne mekṓṓ fina.’ ²⁹ Ne maá yimbṓ ashúú ji meko aké, ‘Njyeé fṓ’ yémbṓ ewyáge akwṓré metṓṓ wuú afé. ³⁰ Mende yimbṓ afe mbaá ayifṓ ajṓṓ wyembṓ ne ji. Ajṓgé mbṓ maá yimbṓ akamé aké, ‘Ata njye.’ Yémbṓ ajyeé ji wṓ. ³¹ Jisṓs ajṓgé mbṓ, aké, gárege me, né baá bina makpo apea, ayi ndé áwuú meko nte wuú?” Áshúú ji meko aké, “Elé ayi mbe” Eféé mbṓ Jisṓs agaré ebwṓ aké, “Mengarege enyú wáwálé nnṓ bṓṓ abi álú bṓṓ abo nkane anselé ṣka makpo ne andée eno, ábṓṓ nye mbe age meti wáwá mamkpe né gefwa eyigé Εṣṓṓ ágbárege ápwṓ enyú abifṓ. ³² Néndé Jṓn menwyaá bṓṓ manaá Εṣṓṓ achwṓ nya eta nyú bṓṓ Isrelí ako aleré enyú ndere muú abṓṓ mambelé geṣwá jíí ndere Εṣṓṓ akelege, ne enyú dekamé meko wuú wṓ; yémbṓ anselé ṣka makpo ne andée eno ne ákamé meko wuú. Ne yeé gébégé enyú dégené mbṓ na, enyú deti fṓ meso ne gabo nyú dekamé meko wuú wṓ.”

*Nekanémejṓṓ bṓṓ uségé ne mbṓṓ mekṓṓ
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Jisṓs ama ajṓṓ aké, “Wuúge nekanémejṓṓ eniné fṓ”, “Muú fṓ awyaá nya mekṓṓ wuú, ape unṓṓ ebi ákuú vine, ásele umpome bií mampye mmṓṓ, anṓ gebame agyaá ewú mme, achṓ embu akwyéé ewú chájéné nnṓ aké áṣámége umpome ebimbṓ manaá makpéné wye. Atene ntṓ maá enyṓṓ nnṓ membamé mekṓṓ ajwólégé wye. Ase bṓṓ uségé afyé wye. Apyégé mbṓ, atané afé neke né melṓ fṓ. ³⁴ Gébé gekwónégé eyigé akyeé umpome vine ebimbṓ mbṓṓ mekṓṓ atṓ baá defwé bií nnṓ ájye áse ebií umpome vine mbaá bṓṓ uségé bimbṓ. ³⁵ Baá defwé bimbṓ akwónégé né mekṓṓ, bṓṓ uségé ágbaré ebwṓ, átulé ama, áwá ama, ne átṓ ayifṓ ne mataá. ³⁶ Ápyégé mbṓ, mbṓṓ mekṓṓ yimbṓ ama tṓ baá defwé abifṓ, abi ajamé apwṓṓ abi mbembe. Ne bṓṓ uségé bimbṓ ápye ne baá defwé bimbṓ wye nkane ápye ne abi mbe. ³⁷ Ne kwyakwya, achwṓ fére maá wuú atṓ, ajṓṓ aké, ‘Ágegé nye maá wa membṓṓ yé ebé nnṓ áchyege nye ji énogé.’ ³⁸ Yémbṓ bṓṓ uségé bimbṓ, ágégé maá awuú nkane achwṓṓ, ájṓṓ ne ate áké, ‘Gége menyéé geteé mbṓṓ mekṓṓ na, chwṓge déwá ji, ji ne alú muú ayi anyeé nye geteégé mekṓṓ ewéna, chwṓge dewá denyé geteé jíí!’ ³⁹ Ápyégé ji áfomé meso gébámé áwá.

⁴⁰ “Jisṓs anérége mantṓ nekanémejṓṓ eniné na, agií ákpakpa bṓṓ Jus abi ji agarege ebwṓ makamejṓṓ ayina aké, déferé nnṓ mbṓṓ mekṓṓ yimbṓ akerégé meso né neke níí, apye nye nnṓ ne bṓṓ uségé bimbṓ?” ⁴¹ Áshúú ji meko aké, “Akerégé meso, apye nye bṓṓ nchye bimbṓ ágbo negbo nebo. Achyeé mekṓṓ ewémbṓ mbaá bṓṓ uségé abi cha, abi áchyege nye ji ebí umpome vine yéndé gébégé mbwe.” ⁴² Ájṓgé mbṓ, Jisṓs agií ebwṓ aké, “Nnṓ enyú délú danjú genṓ eyige ásamé né mmu ṣwe Εṣṓṓ? Ása wye nnṓ, ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnṓ nélómé, néni ne nélaá menṓ ntaá ayi ágbaré ekwṓ gepú. Ata ne apye nnṓ ewú ebe mbṓ, ne elu gekpekre genṓ né ame sel’

⁴³ “Ndere elúmbò, me ngarege enyú wáwálé nnó, enyú débée nye sé bọ́ bi Eṣṣwò ágbárege gefwa ne enyú, ala gbaré nye lé ne bọ́ abi ákwòre matṣò bwó ákwane mambe bọ́ gefwage Eṣṣwò.” ⁴⁴ [Ne yéndémuú ayi akwene mfaá ntaá eníne na, akòrege nye, yéndémuú ntó ayi ntaá enína nekwene ji mmye nechogéré ji yilé yilé.] ⁴⁵ Anó baá abi apye ure Eṣṣwò ne bọ́ Farasi áwuúgé ndere Jisṣ atomé maka mejó yimbo, ákaá nnó ájoge mbo lé ne ebwó. ⁴⁶ Ákelé meti mampye ji, yémbò áfó nyá gejamégé bọ́ abi álu efé, néndé yéndémuú áse Jisṣ nnó alu muú ekpávé Eṣṣwò.

22

Nekanémejó epáá neba (Luk 14:15-24)

¹ Ne Jisṣ ama tó ebwó nekanemejó eniné fò aké, ² “Gefwa eyigé Eṣṣwò ágbárege gélú eké nekanémejó eniné na. Mfwa fò akpomé mmye mampye epáá nebane maá wuú ayi mende. ³ Mfwa yimbo anérégé, ató baá defwe bíí nnó ájye ákú bọ́ abi ji agaré mé nnó achwó epáá elò, yémbò ye muú ama achwó wó. ⁴ Mfwa yimbo ama kéré ató baá defwé abi fò aké, ‘chóge dégaré bọ́ abi me mbo nló nnó nwá mpò mabò, ntyéé ebwó menyéé melóméló, nkwyéé yéndégenó. Áchwó wáwá, áwyagé epáá echwó elò!’ ⁵ Yémbò bọ́ bimbo áse yé ewémbò eké genó wó. Áfé ápye lé depò debwó etiré cháchá. Abifó áfé makó bwo, abifó áfé ne upú use bwó. ⁶ Ne abifó ágbaré baá defwe mfwa átulé ebwó eke menya, áwá. ⁷ Ápyegémbò, metṣò esó mfwa yimbo, ató bọ́ bee bíí ájye wá bọ́ abi áwané mbo baá defwe bíí, ne áṣò ntó melò bwó. ⁸ Ne agaré yé baá defwé bíí aké, ‘Epaá wa echwó lò, ne bọ́ abi me nene álere nnó ákwane fò mambé bọ́ abi áchwó epáá wa wó. ⁹ Chóge né mati mako, kuúge yéndémuú ayi dégéne nnó áchwó epáá.’ ¹⁰ Ne baá defwé bíí mbo áfé ápyéé wye nkane ji ajó. Ákuú yéndémuú ayi ebwó ágené, abi aboabo ne abi áláló achwó. Kraá te gepúgé neba gegbeé ne bọ́. ¹¹ Ne gébégé mfwa yimbo akpené mmu mangé bọ́ abi anené ebwó epáá, agé mende fò ama ayi ala fye ndée neba eyi ekwané mbaá epáá ewémbò wó. ¹² Agíí ji aké, ‘Mejeé wa, wò apyéé nnó ne okpené fa ne ndée eyi ela ekwané mbaá epáá ewéna wó?’ Ne mende yimbo ala bómbo. ¹³ Epye mfwa agaré bọ́ abi áne ne aṅkéé né epáá aké, ‘pyége ji déwé uka ne amu, debwéé ji défómé dafye né melu ewé empinya gemua elu wye. Eféé mbo ne bọ́ álílí nye ányéé manéne.’ ” ¹⁴ Jisṣ anérégé mantó nekanémejó eniné na, aké, “Eṣṣwò akúu gejamégé bọ́ yémbò abi ji ajyaá jaá wó.”

Ágíí Jisṣ mechò ṅkamakpo (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ewya yé wó, bọ́ ekwò Farasi fò abi awuú genó eyigé Jisṣ ajógé, atane ájyéé gbáre geju ákélege meti ewé ebwó ápye ne Jisṣ akwe nekwené meno. ¹⁶ Ebwó ako ákamé meko ama, ató baá utṣò bwó choncho ne bọ́ ekwò Heròd, nnó ájye agíí Jisṣ nkwé. Ájyégé aké, “Ménleré, esé dékaá nnó wò olu muú ayi ojógé wáwálé, ne olerege bọ́ unó ndere Eṣṣwò akélege wáwálé, ofó fò ame bọ́ néndé, osélé fò nnó muú ayifó, aṅea geme apwò ayifó. ¹⁷ Nnó esé delú chó manchyege ṅkámakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé fò? Garé esé genó eyigé wò ofere nnó gelú chó.” ¹⁸ Yémbò Jisṣ akaá uféré uboubò ebi úlú ebwó metṣò. Ne epye ji aké enyú bọ́ dembwòle bina, “Ndé enyú dépénege me mataá? ¹⁹ Lerege me gefógé ṅka eyi dechyege ṅkámakpo.” Áleré ji, ase agbaré. ²⁰ Agíí ebwó aké, “Mekpo wá na, ne mabò waá na ásamé né ṅka eyi?” ²¹ Áshuú ji meko aké, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabò mií.” Eféé ne Jisṣ agaré ebwó aké, “Chyéége yé mfwa Rom genó eyi gélú ejíí. Ne chyége ntó Eṣṣwò genó eyi gélú eyi Eṣṣwò.” ²² Áwuúgé meko ayi Jisṣ ashuú ebwó byò uwò ebwó mmu ályáá ji áfé.

Ágíí Jisṣ nkwé mechò mankwile né negbo (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Wye né bíí bimbo, bọ́ ekwò Sadusi fò áchwó mangíí Jisṣ mechó. Ebwó abi na álu bọ́ abi ákame nya nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Ágíí ji aké, ²⁴ “Ménleré, ebé

Mosis eké mbogé muú abagé mendée ne agboge ayi ála pó ne maá, meḡmo áwuú abó manse mendée yimbó ukwi nnó ábyéégé baá ábé lé né mabó ami mewené meḡmo yimbó. ²⁵ Ebo epye nyá nnó, áḡmó fò ákénéama abi ande álú. Ayi mbe abá mendée, agboó alya ji yé maá apó, ayi akwólege ase mendée yimbó ukwi, ²⁶ meḡmo yimbó ntó agbo yé maá abyéé ne mendée yimbó wó. Wyembó ne epye ne ayi agbeé makpo aléé kpaá te ebwó ákénéama ágbó ako. ²⁷ Kwakwya, mendée yimbó ntó agbó.” ²⁸ Ndere elúmbó, ágií Jisós áké, “Élé mendée yina abané mbó ebwó ako, gébé eyigé Esówa apye nye bóó ákwilé né negbo, mendée yina abeé nye ayi waá?” ²⁹ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Enyú délu gyéé dóó né nkwe ayi dégií, nénde dékágé fò mekomejóó Esówa ne utó bíí. ³⁰ Débó mankaá nnó, gébé né Esówa apyegé bóó ákwilé né negbo, ábáne fò neba ne átuú fò andeé neba, ábéé eké makiénné Esówa né mfaánebuú. ³¹ Ne gétúgé mecho bóó abi ágbó meso gébé Esówa apye nye ebwó ákwilé né negbo, nnó délu dankú genó eyigé Esówa ajóó atome ne ukwene ante abi agboó me? Ajóó aké, ³² ‘Me nlu Esówa ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakób ánógé.’ Éwéna eléré nnó Esówa apye bóó ákwilé né negbo néndé ji apó fò Esówa awuú bóó alu ayi bóó abi álú abe.” ³³ Gejamégé bóó abi álu eféé áwúge ndere ji ajóó mbó, byó uwó ebwó mmu né gefóó eyigé Jisós alérege unó.

Ébé ewé epwó mabe mako

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Bóó ekwó Farasi áwuúgé nnó genó eyigé Jisós ajóó ne bóó Sadusi gépye mano ágbe bóó ekwó Sadusi, ágbaré geju mankelé meti ewéchá nnó ágií Jisós nkwe. ³⁵ Ne muú bwó áma ayi ákaá mabe Mosis dóó, áfé mamua Jisós. ³⁶ Agií ji nkwe áké, “Ménleré, ndé ebé Mosis ewe eḡeá epwó mabe jíí mako?” ³⁷ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Ébé ewé eḡeá epwó mabe Mosis ako élé ewé ejóó nnó, ‘Gbógé ne Ata Esówa wyeé ne metóó wyeé meko, ne mendoó wyeé meko ne uféré byéé uko.’ ³⁸ Ge menó ebé ayi aḡeá apwóó mabé mako. ³⁹ Ne ebé ewé ema kwóle elu wye eké ewé mbe ne ejóó eké, ‘gbógé ne nte méḡmé wyeé ndere oḡboó ne gеме jyéé.’ ⁴⁰ Mabé ayi na apeá ne ágbaré yéndégenó, eyigé Esówa akélege nnó bóó ápye ndere Mosis ne bóó ekpávé Esówa ásamé.”

Muú ayi Esówa akweré ji ela gefwa alu maá waá?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Ndere bóó ekwó Farasi álú melu ema ne Jisós, agií ebwó nkwe áké, ⁴² “Enyú defere nnó ne Kras, Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa, ji alu maá waá?”

Áshúú ji meko áké, “Alu mpyáne mfwa Devid.” ⁴³ Ájóóge mbó Jisós agií ebwó aké, “Mbogé ji alu mpyáne Devid, epye nnó ne Mendoó Ukpea epyéé nyá mfwa Devid akuú ji nnó Ata? Néndé aké, ⁴⁴ ‘Ata Esówa ajóó ne Ata wa aké, jwólé fa né egbé ebwonye wa né geluóge énogé kpaá te mpyéé bóó mawámé byéé álaá eké mboó genóó ayi onérege uká byéé mfaá.’ ⁴⁵ Ne mbogé Devid akuú Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa nnó Ata, epyéémbó nnó ne ji amáge bé mpyáne wuú?” ⁴⁶ Agíge mbó, yé muu ama ayi akáge shúú ji meko apó. Eló né gébé eyigémbó, oḡyé mbe, yé muú ayi ama mua mangií ji nkwe apó.

23

Jisós akwelé baá utóó bíí mbeé nnó ekage áse gepogé Ánleré mabe Esówa

(Mak 12:38, 39; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

¹ Ne Jisós ajóó ne gejamégé bóó bi álu eféé chóncho ne baá utóó bíí aké, ² “Anleré mabe Esówa ne bóó ekwó Farasi ne abóó manleré mabé Esówa. ³ Gétú eyigé na, débó mankwólégé ne mampyégé yéndégenó eyigé ebwó alérege chánéné. Yémbó, enyú dékwólégé fò gepoge bwó, néndé alérege mabe Esówa ayi ebwó ámbóó alá nógé áji. ⁴ Áwéle matuú ayi ánoó ánérege bóó né makpo, yémbó átárégé fò yéé ebwó bwó nnó ápoó ebwó ákpá áji. ⁵ Ápyéé lé depóré Esówa deko nnó bóó ágé, áféégé ebwó. Péege yé ndere ebwó ápye unó bi ásamé mekomejóó Esówa né mmu uḡeage ne áwélé né mampwé ne ulóó amu bwó. Áfyéé ntó bó nku abi áwyaá machagele matyéé matye né mano. ⁶ Ebwó ágbóó manjyágé uluó énogé né mapaá ne áma ájyaá ntó malu aló aló né mmu macha

mmyemenene ajwólege wye. ⁷ Ebwó ágbóo ntó nnó bɔ́ átaméégé ebwó ne énogé, ne ájyge né machomelé ákelege ntó nnó bɔ́ ákúgé ebwó nnó, ‘Anleré.’ ⁸ Yémbɔ ekagé muú nyú fɔ akamé nnó ákuú ji nnó, ‘Ménleré,’ néndé enyú déwyaá elé menleré ama ne enyú ako delu aɲme. ⁹ Ne dékúgé ntó muú fa mme nnó, ‘Nté’, nyú néndé déwya lé Nte ama muú alu né mfaánebuú. * ¹⁰ Ne dékaméégé ntó ákuú muú nyú nnó, ‘Ata’, néndé déwya lé Ata ama. Ata yimbɔ elé Kras, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa. ¹¹ Muú ayi ábéé muú kpaá né geluágé nyú, abó mambé lé menkpané defwé nyú. ¹² Yéndémuú ayi ábwége geme jí, Esɔwɔ awáne nye ji gelu. Ne yéndémuú ayi asele mmye ji nnó apó yéé muú fɔ, Esɔwɔ apye nye ji akwɔ ɲgó.

Jisɔs ashule ndo mbaá anleré mabe Esɔwɔ ne ekwɔ bɔ́ Farasi

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Ne Jisɔs afé mbe manjógé aké, “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délu bɔ́ dembwólé, néndé unó bi enyú dépyéé, dégbéé bɔ́ nnó ákpegé fɔ né gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege. Enyú ambɔ́ dékpené fɔ né geji ne délyágé fɔ meti nnó bɔ́ abi amuame makpe wye ákpe. ¹⁴ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délu bɔ́ dembwólé, néndé enyú denyéé akwi andée upwɔ́ né unó bwɔ́ enyú depyéé eké delú cho né mbe ushu Esɔwɔ, depyéé mmyemenene nyú éshyaá né mbe ushu bɔ́. Né meso gébé efwyale ewé Esɔwɔ achyge nye enyú ejame nye dɔ́. ¹⁵ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délu bɔ́ dembwóle, néndé dékene déjye yéndé mbaá nnó dépye yé muú ama ayi álá kwólege Esɔwɔ, akwólege ji. Ne muú akamege nnó akwólege Esɔwɔ, depye ji ákwɔre álá elé muú ayi agéne nye efwyale dɔ́ né ntoné mewe apwɔ́ enyú ambɔ́. ¹⁶ Efwyale ewé egile enyú ejame nye dɔ́. Enyú délu eké bɔ́ ame nónómé abi ájame ate meti. Enyú délerege bɔ́ nnó, ‘Mbɔ́gé muú ányégémeno akelé gé echa upe Esɔwɔ nnó apye genó ne ála apye wɔ́, ewémbɔ epó yéé genó. Yémbɔ mbɔ́gé muú akelé gé unó bi ákwye ne gesege ɲka ebi úlú né mmu echa upe Esɔwɔ nnó apye genó, abɔ mampye genó eyigé ji anyémeno.’ ¹⁷ Enyú ukenkéne bɔ́ ame nónómé, enyú déferé nnó ndé genó geɲeá na dɔ́ gepwɔ́? Genó eyi gélú mmu echa upe Esɔwɔ, waá echa upe Esɔwɔ ewé epyéé nnó genó eyi gélú mmu gébé ne ukpea né mbe ushu Esɔwɔ? ¹⁸ ‘Enyú dema delerege nnó muú anyegémeno akelege geluó eyigé apyéé upe Esɔwɔ wye nnó apye genó ne ala apye geji wɔ́, genó gefɔ gepyéé ji. Yémbɔ mbɔ́gé genó eyigé ji achyéé nnó ápye gepé né mfaá geluó ne ji akelé, abó mampye genó eyigé ji anyémeno nnó apye.’ ¹⁹ Enyú bɔ́ ame nónómé, enyú deféré nnó ndé genó geɲeá na gepwɔ́? Echye ewé elú mfaá geluó eyigé ápyéé upe wye waá, geluó eyigé ápye gepéé eyigémbɔ ne gélú ne ukpea né mbe ushu Esɔwɔ? ²⁰ Yémbɔ muú akelé gé geluó eyigé apyéé upe Esɔwɔ wye, akelé fɔ lé geluó eyigémbɔ gejigeji wɔ́. Akelé ntó yéndégenó eyi gélú né mfaá geluó eyigémbɔ. ²¹ Ne yéndémuú ayi akelé gé echa upe Esɔwɔ akelé ntó chóncho ne Esɔwɔ muú ajwólége mmu ewu. ²² Muú ayi akelé gé mfaánebuú akelé ntó geluó eyigé Esɔwɔ ajwólége wye chóncho ne Esɔwɔ muú ajwólége mfaá geji.

²³ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esɔwɔ ne enyú ekwɔ bɔ́ Farasi ejame nye dɔ́. Enyú délu bɔ́ dembwólé, Enyú dekarege menyéé ayi dékpáne né makɔ́ nyú dékaré malú afya, déchye Esɔwɔ melú ema, yé ne utɔɲse ebí upyéé menyéé agɔ́ gebé. Yémbɔ delyage mampye ukpékpé unó bi mabé Esɔwɔ álerege nnó dépyege. Depɔ́ fɔ pópó ne ate aɲme, dégné fɔ ebwó meshwe ne défyéé fɔ matɔ́ ne Esɔwɔ wɔ́. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbɔ délyage fɔ manchye echye ewé enyú debɔ dechyge me. ²⁴ Ndere demmye mambele ukeke mabe debyaá ayi kpakpa, delu bɔ́ ame nónómé abi ájame abifɔ meti. Delu eké muú ayi áchérege manaá ami ji anyúu nnó ekagé ámé gejenchi, yémbɔ áméne mpɔ mashwɔne.

* ^{23:9} Elú wáwálé nnó: Jisɔs ajógé fɔ lé ne ante abi ábyené ese, ajógé lé ne bɔ́ abi ákelege nnó ákuúgé ebwó mabɔ kpakpa, nnó ákwɔ ɲgó.

²⁵ “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣṣṣ ne enyú ekwá bṣṣ Farasi ejame nye dṣṣ. Néndé gepṣṣe nyú gélu eké muú ayi ashwṣnege meso amo ne uchweri menyé pṣṣ, yémbṣ né mmu, abelege unó bi ji abṣṣ né mati mabomabo. Dépyé unó nnó bṣṣ áféérégé nnó enyú délu cho né mbe ushu Eṣṣṣ, yémbṣ matṣṣ nyú agbeé ne manwaá ne mmwṣlé unó unyee. ²⁶ Enyú ekwá Farasi délu bṣṣ ame nónómé, bṣṣe mbe déshwṣné mmu amo ne uchweri menyé, depyegé mbṣ meso ntó akpeage nye.

²⁷ “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣṣ ne enyú bṣṣ ekwá Farasi ejame nye dṣṣ. Enyú délu bṣṣ dembwṣlé, néndé enyú délu eké manomé ayi áwaá mbṣmé né mfaá. Ḑgegé áji, álu malómáló né dafye, yémbṣ né mmu ágbeé ne ugoó áwuú bṣṣ ne ufṣṣufṣṣ umpwarpwáne unó. ²⁸ Wyembṣ ntó ne enyú depye wéna né dafye nnó bṣṣ áféérégé nnó enyú delu cho né mbe ushu Eṣṣṣ, yémbṣ wáwálé alu nnó né mmu matṣṣ nyú enyú delu bṣṣ dembwṣlé, ne degbṣṣo mampyégé nchye.

²⁹ “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Eṣṣṣ ne enyú ekwá bṣṣ Farasi ejame nye dṣṣ. Enyú bṣṣ dembwṣlé, dékwyegé manómé bṣṣ ekpávé Eṣṣṣ ne ayi bṣṣ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣṣ, ³⁰ dejṣṣe deké, ‘Eṣé débṣ débé nyá gébégé ukwene ante sé mbṣ debṣ décho fṣ amu manwá bṣṣ ekpávé Eṣṣṣ bimbo wṣ.’ ³¹ Ndere enyú dejṣṣe ne ukwene ante se mbṣ, eleré nnó enyú délu upyáné bṣṣ abi áwané bṣṣ ekpávé Eṣṣṣ bimbo. ³² Chóge yé mbe, déneré mampye gabo ayi nyá ukwene ante nyú álṣṣ ula mampye. ³³ Enyú mmyṣ, délu baá utṣṣ, défééré nnó dékáge bó efwyale ewé ekpane nye enyú dékpe né ntoné mewe ewé éla nómégé? ³⁴ Ne gétú eyigé na, ntṣṣe nye enyú bṣṣ ekpávé Eṣṣṣ, bṣṣ dénga ne anleré mabé Eṣṣṣ. Déwane nye abifṣ, ne déwṣmé nye abifṣ né gekwa, ágbo, détulege nye abifṣ ne utó né mmu macha mmyemenene nyú ne déma déchyegé nye abifṣ efwyale né malómáló. ³⁵ Ndere enyú dépyembṣ, gewu eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bṣṣ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣṣ fa né mme gékpéne nye enyú mmye gelṣṣ ula ne manoó Ebel muú alú cho né mbe ushu Eṣṣṣ kpaá gekwṣné né ami Sakariya maá Barakia ayi enyú déwané nya né metṣṣ metṣṣ echa upe né geluṣ eyigé ápyé upe Eṣṣṣ wye. ³⁶ Me ngarege enyú wáwálé nnó gewú eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bṣṣ abi álu cho né mbe ushu Eṣṣṣ gélu enyú bṣṣ ngyé eniné na mmye.”

Jisṣ asomége Jerosale

(Luk 13:34, 35)

³⁷ Jisṣ ajṣṣge mbṣ aké, “E é, bṣṣ Jerosale! Bṣṣ Jerosale! Enyú dewane bṣṣ ekpávé Eṣṣṣ ne detome abifṣ ne mataá, bṣṣ dentṣṣ abi Eṣṣṣ atṣṣmé eta nyú! Mmua mé ndṣndṣ ne ndṣ manyweré enyú nkwere nkane mekwṣ akwérege baá bií, yémbṣ enyú dékélégé fṣ. ³⁸ Gége yé nnó, melṣ nyú éla mé mábómé, éla mewa. ³⁹ Néndé ngarege enyú nnó, elṣ fina eyjégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bií ebi enyú dejṣṣe nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwṣ né mabṣ Atá.’”

24

Jisṣ agaré ndere áchṣṣ nye echa upe Eṣṣṣ

(Mak 13:1, 2; Luk 21:5, 6)

¹ Jisṣ ajṣṣge mbṣ, alyaá echa upe Eṣṣṣ. Ndere ji ajyeé baá utṣṣ bií áke áfií ji nnó álere ji upú ebí átené né mmu dachi echa upe Eṣṣṣ. ² Yémbṣ Jisṣ ashúú ebwṣ meko aké, “Pṣ enyú dége mbṣ uchánchá upú bina uko? Ngarege enyú wáwálé nnó ámuú nye ubi uko kpá, té ne mataá ne mataá yeé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népṣ.”

Jisṣ agaré ndere ankwṣlé bií ágéne nye efwyale

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Ewyágé Jisṣ ajye jwṣlé né mfaá Mékwé Olif. *

Baá utṣṣ bií ebwṣ ebwṣ ájyé bane ji, ágií ji áké, “Garé esé, nde gébé eyige depṣ tiré na depyé nye? Ne ndé ufṣṣ unó upye nye ne esé dékaá gébé eyigé wṣ achwṣ ne gébé

* 24:3 Elú wáwálé nnó: Mékwé ewéna ekamege mbṣ gétúgé ejamé unṣṣ ebi ákuú nnó Olifet dṣṣ.

eyigé mme ábyeé?”⁴ Ágígé mbo, Jisws ashúú ebwó meko aké, “Sége gébé nnó ekagé muú fɔ ábwólé enyú déno mewaá.⁵ Nénde, gejamégé bɔ́ áséle nye mabɔ ma áchwɔ eta nyú. Adoo nye ebwɔ ewómé ájóoge aké, ‘Me ne nlú Kras, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.’ Ápye nye mbo ábwólé gejamégé bɔ́ áno mewaá.⁶ Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete. Yémbɔ gébége unó bina uké upyeé, débégé fɔ ne efɔ. Néndé unó bina ubɔ mampye ne epófɔ nnó mme yina achwɔ kwya wó.⁷ Gébé eyigémbo ntó malo kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bɔ́ bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamégé malu.⁸ Ewéna ebé nye eké lé ula ulɔ ubalé bi mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

⁹ “Gébé eyigémbo ápyéne nye enyú áfyé né amu bɔ́ abi áchyége enyú efwyale ne áwáne nye enyú. Malo mme meko ápaá nye enyú gétúgé délu áhkwólé ba.¹⁰ Ewéna epyé nye gejamégé bɔ́ ája mmye meso, áferé metɔ́ ewé áfyé ne Esɔwɔ, áchyége nye ate mankwá ne ápaá nye ntó ate.

¹¹ “Ne gejamégé bɔ́ ekpávé Esɔwɔ abi gebyó áchwɔ́ nye, ábwólé gejamégé bɔ́ áno mewaá.¹² Ne gétúgé nchye ayi bɔ́ ápye ájame nye dɔ́, gejeé eyigé bɔ́ abɔ́ gebe nye sé dɔ́.¹³ Yémbɔ yéndémuú ayi akogé metɔ́ te kwyakwyaá áférege nye ji né efwyale gabo.”¹⁴ Abya melóméló yina, ayi Esɔwɔ ágbárege nye gefwa ne bɔ́ bíí, ankwɔle ba agarege me ji mbaá bɔ́ mme meko nnó malo mako né mme ákaá ji, gébé eyigémbo ne mme akwyage nye.

*Jisws agaré nkane áchwɔ́ nye Jerosale
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ “Danel muú ekpávé Esɔwɔ abó ajɔ́ nya atóo ne ‘geboboge genó eyi gechyége mekpɔ unɔ́ mbaá Esɔwɔ.’ Degene nye ndere genó eyigémbo gepyeé né mmu echa ure Esɔwɔ.” (Yéndémuú ayi akuú malo nwe ayina akaá ula).¹⁶ “Gébé eyigémbo, bɔ́ abi álu né Judiya ábó ájye ákwó mfaá makwe ábíí.¹⁷ Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme, ajye bó genó né mmu gepú jíí.¹⁸ Muú ayi alú ntó né mekɔ́ áchwɔ́ yé gébé nnó akere mmú achwɔ́ bɔ́ nku gefwene wuú ne ábó.¹⁹ E é ebée nye mbo nnó ne andeé abi álu ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé.²⁰ Néége mmye mbaá Esɔwɔ nnó gébé gebo eyigémbo, gébége fɔ ne metɔ́ nshwɔne. Yé ebé lé bíí uwyaá.²¹ Néndé gébé eyigémbo, gebéé nye lé gébége gekpékpége efwyale ewé té Esɔwɔ akwyé mme yina bɔ́ alá álu dangé ewú. Ne yé ewé emage be sé eké ewémbo epó.²² Ne wáwálé alu nnó mbɔ́ge Esɔwɔ ala asɔ́ ndɔ́ efwyale eyimbo ela mboó wó, ebyénnó yéé muú ayi apome nye apó. Yémbɔ gétúgé bɔ́ abi Esɔwɔ ájyaá nnó ábé abíí, asɔ́rege nye ndɔ́ eyimbo ela mboó.

²³ “Ne mbɔ́ge muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa alu fana,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékamégé fɔ ne ji.²⁴ Néndé bɔ́ gebyɔ́ abi aké álu Kras ne bɔ́ gebyɔ́ abi ake alu bɔ́ ekpávé Esɔwɔ ntó áchwɔ́ nye. Áchwɔ́ge ápyeé nye ukpékpé ufélekpá ebi upwɔ amu. Ápyembɔ nnó ábwólé bɔ́ ako ne mbɔ́ge meti ebege yé ebélé bɔ́ abi Esɔwɔ ajyaá nnó ábé abíí, ábwólé ebwó áno mewaá.²⁵ Kaáge yé nnó mbó mé mbe ngaré enyú unó bina, gemégé nnó upyége.

²⁶ “Yé muú achwɔ́ agaré enyú nnó, ‘Gége ji alu mbo né mewaá’, déjyegé wye. Yé agaré lé nnó, ‘Gége abíí mbo né mmu baá upú’, dékamégé fɔ nnó elú wáwálé.²⁷ Néndé ndere dasama akéle mamma, ne nebuú négénege, álɔ ne egbé ebwɔnye akwɔné ne ebwɔbe bɔ́ ako ágéne, wyembɔ ntó ne Maá Nte Mekwaá achwɔ́ nye.

²⁸ “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, eféé mbo ne denwɔne etire denyéé unkwɔ unó dénwérege.”

*Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege fa mme
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

²⁹ “Efwyale ewéna echwɔ́ge, ténéténé ayi ebyeé, nmeé ekwene nye gemuagemua. Mfaá ágénége sé, ambe ntó áno mege nye, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye.³⁰ Gébé eyigémbo genó eyi gelére nnó Maá Nte Mekwaá achwɔ́, gegénege nye né mfaánebuú. Ne bɔ́ malo mme meko áfyéé nye gepúge negbo álíle. Ne ágéne nye nkane

Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpé gé éno gé. ³¹ Ndere ji achwóó áfomege nye gekpékpé mbá, ne atóme nye makiénné jíí nnó ájyé anyweré bóó abi jí ájyaá né mme meko ábé abíí mbaá ama.

³² “Pége gepóge genóoge fig degí genó wye. Gébé gé mata jíí álogé mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwóné achwó shúle. ³³ Wyémbó ntó ne gébé gé enyú dé gé gé unó bina uko uke upyéé, débó mankaá nnó gébé eyí gé mbó géla kwókwólé. ³⁴ Ngarege enyú wáwá lé nnó njye ení né na né gboó fó kpaá te unó bina ukó úpyéé. ³⁵ Mfaá ne mme ábyeé nye, yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

Yé muú ayi akaá gé gébé eyí gé mbó apó

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Yé muú ayi ákaá bií ne gébé eyí gé unó bina úpyéé nye apó. Makiénné Esowó ne mfaánebuú ákaá gé fó, yé Maá Esowó jimboó ákaá wó. Ekosé wye Nte wuú jí mbií ne ákaá. ³⁷ Ndere epyéé nyá né gébé gé Nowa, wyémbó ntó ne epyéé nye gébé gé Maá Nte Mekwaá aké akerege meso fa mme. ³⁸ Ne gébé eyí gé mbó, gemé gé nnó genyagé nnyi geshwa nyá bóó, bóó abó ányé, ányuú, ápyéé maba ne átuú baá né maba. Ányé kpaá te bií bi Nowa ákpené mmu ékpe. ³⁹ Ndere apyémbo, abó ákaá nya genó eyi gepye wó, kpaá te genyage nnyi geshwané ebwó ako. Wyémbó ntó ne epyéé nye gébé gé Maá Nte Mekwaá aké rege meso fá mme. ⁴⁰ Né gébé eyí gé mbó ntó, ande apea ábe gé ne mekóó aké apye utóó, Maá Nte Mekwaá akpane nye ama alyaá ama. ⁴¹ Andée apea ábe gé né mbaá ayi ákwóó unó, akpane nye ama alyaá ama.

⁴² “Gétú eyí gé na, débó mambe peé dé gí lé néndé, dekaá fó bií bi Ata nyú aké rege meso wó. ⁴³ Kaá gé nnó mbó gé mbóó gepú akaá gé gébé eyí gé menjó achwóó ne utuú manchwó gya gepú jíí, mbó abeé peé abame geji nnó eká gé menjó achwóó agyá akpé mmu. ⁴⁴ Enyú ntó kpó mege mmye gétú gé Maá Nte Mekwaá akerege nyéé meso né gébé eyí gé dé lá dé ká gé.

Baá defwé abó mampye matóó bwó chánchá

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Bege ndere maá defwé ayi awyaá den ga, apye utóó bií chánchá. Nte wuú alyaá gé jí ne baá defwé abifó nnó apé lé ebwó, achyege ebwó menyé chánchá né gébé geló gé ló. ⁴⁶ Galó gáló abeé nye ne maá defwé yimbo, gébé gé nte wuú akere gé meso agé ne nye nnó jí apye utóó bií chánchá. ⁴⁷ Ngarege enyú wáwá lé nnó nte wuú abelege nye jí ndere muú kpaá né unó bi jí awyaá uko nnó apé lé. ⁴⁸ Ne mbó gé maá utóó yimbo abe gé ayi áwyaá gepó gebogebo, ajó gé nye ne geme jíí aké, ‘Nte wa abelege nye dóó ne achwó.’ ⁴⁹ Alo mantú lé gé ate ayme abifó, anyéé anyú mmóó ne ate anyuú mmóó ne abifó ákwene. ⁵⁰ Mbó gé apyé gé mbó, nte maá utóó yimbo achwó kwó nye jí nejmé né gébé eyí gé jí alá kaá nnó achwó wó. ⁵¹ Abané gé jí mbó, achyege nye jí gekpékpé éfwyale ewé ebóó epwóó amu, afye jí né melu ewé Esowó afyéé nye bóó dembwó lé. Ne bóó alilé nye anyéé manjéné ewú.

25

Nekané mejóó asó andée makpo afya

¹ Jisós afé mbe ajó gé aké, “Gefwa eyí gé Esowó ágbá rege gelu eké asó andée makpo afya abi álweé mátú lé ká manjyéé bane menó neba. * ² Né geluá gé ebwó, abi ata awyaá defóó ne abi ata aké nege. ³ Abi ata abi aké nege álweé mátú lé ká, yémbó ama kpá sé mawéé ami fó nnó ámi malu mmu mátú lé ká mábyé gé á má áfyé wó. ⁴ Ne abi awyaá defóó akpa mawéé nnó ami malu mmu mátú lé ká bwó mábyé gé ebwó ama afye. ⁵ Ne élé menó neba yimbo alá achwóó wáwá wó, géjá gékpá ebwó ábelé.

⁶ “Ne metóó utuú eké ekwóné ge ebwó awú nkane bóó áká lege aké, ‘Menó neba achwóó chwó gé débá ne jí.’ ⁷ Baá ásoandée bimbo áwú gé mbó ákwilé ati mátú lé ká bwó. ⁸ Ne abi aké nege ajye ko mawéé mbaá abi áwyaá defóó aké, ‘Chyege esé eké ká mawéé defye né

* 25:1 Elú wáwá lé nnó: Né gepóge bóó Jus muú abagé neba bóó ájyéé lyaá jí né gepú jíí ne utuu.

mátúléká sé áchwáó nóomé.’⁹ Abi áwyaá défóó áshuú ebwó meko áké, ‘Ngba maweé amina makwánégé fó esé ne enyú, chóge mbaá bóó abi ákpoó né melo déna amí nyú.’¹⁰ Ne ndere ájye mana maweé, meno neba yimbó achwó. Achwógé ase abi ata abi ákpomé mmye álú eféé ágilé ji, áfé ákpe né mmu gepú epaá neba ágbé menombi.

¹¹ “Éwyágé abifó ata abi ájye na maweé áchwáó. Ála dafye ádoó menombi ákuú áké, ‘Ata Ata! néné esé menombi.’¹² Ne meno neba ashuú ebwó meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó nkágé fó enyú.’ ”

¹³ Jisós anérége mantó nekanémejóó eníné na aké, “Sége yé gébé néndé dekaágé fó bíí ne gébé eyigé me nkerege meso.

*Nekanémejóó baá defwe makpo alsé
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ “Gefwa eyigé Éswáó ágbárege ne bóó bíí gelu eké nekanémejóó eníné na: Mende fó abó ajyeyé neke, gébége ji achwáó jyeyé, akuú baá defwé bíí ako, akaré ebwó nka nnó áke gese ne eji. ¹⁵ Achyeyé ama uba nka uta, achyeyé ayifó uba upea ne achyeyé ntó ayifó geba géma. Akare ebwó nka eyina ndere yéndémuú akáge gbáre atane afe neke. ¹⁶ Ayi aselé uba nka uta, achó sé gébé wó, ajyeyé ló gese manke. Abó ntó nsa uba nka uta. ¹⁷ Wyembo ntó ne ayi aselé uba upea apyeyé. Ji ntó abó nsa uba nka upea. ¹⁸ Yémbó ayi aselé geba géma ajyeyé cho mme aníí nka nte wuú.

¹⁹ “Ébélége nte bwó akéré meso né neke eníné ji abó ajyeyé. Akuú ebwó ako nnó áchére áge ndere yéndémuú ápyeyé ne ejií nka. ²⁰ Ne ayi achyeyé ji uba nka uta achwó téné mbe ushu nte bwó, ajóó ne ji aké, ‘Ata achyeyé nyá me uba nka uta, nke gese ne eji, mbo nsa uba ebifó uta gé eji na.’ ²¹ Nte wuú ashuú ji meko aké, ‘Ópye dóó, ólu maá defwé melóméló, muú akage nere metóó ne wó. Te ndere óleré nnó ókage gbáre ekéké nka chánchá, mbelege nye wó né melu ewé ógbárege gejamégé nka. Chwó kpe mmu denyé epaá wa ne metóó megómege!’

²² “Ne maá defwé ayi achyeyé ji uba nka upea achwó ntó mbaá nte bwó. Ajóó ne ji aké, ‘Ata achyeyé nyá ntó me uba nka upea, nke gese ne eji. Mbó nsa uba ebifó upeá gé eji na.’ ²³ Nte bwó ashuú ji meko aké, ‘Ópye dóó ólu maá defwe melóméló, muú akage nere metóó ne wó. Te mbaá óleré nnó ókage gbáre ekéké nka chánchá, mbelege nye wó né melu ewé ógbárege gejamégé nka. Chwó kpe mmu denyé epaá wa ne metóó megómege!’

²⁴ “Ne kwyakwya ayi achyeyé ji gébage nka géma achwó ntó eta nte bwó. Ajóó ne ji aké, ‘Ata menkaá nnó depó tyeyé demmye amba. Ólu eké muú ayi agóme menyeyé né mekóó ayi nlá kágé meso yi ápéne. ²⁵ Getú eyigémbó, mbó efo nnó nka jye enógé achyeyé nye me efwyale. Njyeyé cho mme nnií eji wye nnó ekagé enó. Gé nka jye na se.’

²⁶ “Ne nte bwó ashuú ji meko aké, ‘Wó ólu maá defwé mebomebo, ne mémbwá, ójóóge óke me nlu eké muú ayi agóme menyeyé né mekóó ayi nlá kágé meso ayi ápéne ne nkyeyé mbwé né mbaá ayi nlá ntyaá depomé wó. ²⁷ Gétú eyigémbó, mbó óbo ófyé nka ya né gepúge nka nnó nkerege meso nse eji ne nsa mfaa.’ ²⁸ Ajóóge mbó, agaré baá defwé abifó aké, ‘Te mbaá ji aleré nnó akaáge gbáre fó nka eyimbo, sége eji déchyeyé muú ayi awyaá uba ufya. ²⁹ Kaáge nnó muú ayi abóge nsá né genó, ji ne ámage gbeyé ji ebwó nnó ji abó gejamégé unó. Yémbó muú ntó ayi álá abóó nsá né genó eyigé me nchyeyé ji wó, yé ekéké genó ewé ji awya, áselé nyé geji eta wuú, nnó álá amu mawa. ³⁰ Ne áfomé ji ntó né epinyá gemua né dafye, mbaá ayi ji awuú nye ubalé, alíle anyeyé májéné.’

Gefwó eyigé Éswáó apáne nye mpa bóó né bíí bi kwyakwya

³¹ “Gébége Maá Nte Mekwaá achwógé ne enógé, chóncho ne makiénné jíí ako, ajwólege nye né mfaá geluógé gefwa jíí eyi gewyaá enógé, ³² ne bóó átaneyé nye né malo mme mako anyweré né mbe ushuú wuú. Eféé mbó, akarege nye ebwó matoó apea nkane membamé magóhme aferege magóhme ayi álú chóncho ne menmené hme. ³³ Abelege nye ntoó nema né egbé ebwónye wuú, nema né egbé ebwóebe wuú. ³⁴ Ne mfwa ajóóge nye ne bóó abi alú né egbe ebwónye wuú aké, ‘Chwóge enyú bóó abi Nte wa ajéle enyú. Denyé gefwa eyigé ji akwyeyé mé abelé eta nyú téé gébége mme alóó. ³⁵ Néndé mesa abó ámmeyé me,

déchyéé me menyéé, mmwólé manaá epye me, déchyéé me manaá nyú, dége me ndere menkéé, dése me. ³⁶ Mpo ne mandeé mamfyé, déchyéé me mandeé, mbó mmeé dépele me, nkpe deno dekene degene me.'

³⁷ “Eféé mbo ne bɔ́ abi alú cho né mbe ushu Esɔwɔ ashúge nye ji meko áké, ‘Ata ndé gébé esé degene mesa ammye wɔ, dechyéé wɔ menyéé, mmwólé manaá epyéé wɔ déchyéé wɔ manaá ɔnyuú, ³⁸ ne ndé gébé ntó dégené wɔ ndere menkéé, dénené wɔ, ɔlú gejógéné dechyéé wɔ mandeé ɔfyéé?’ ³⁹ Ndé mbaá dégené wɔ ɔmée, dépelé wɔ, ɔkpené deno esé dékené dégené wɔ?’ ⁴⁰ Ne mfwa ashúge nye ebwó meko áké, ‘Me ngarege enyú wáwálé nnó te mbaá enyú depye unó bina ne aɣme ba, yé ebélé mbaá muú ama ayi álá aɣea geme wɔ né geluage aɣme ba ebyénnó depye mbo lé ne me!’

⁴¹ “Ne abwólége nye mmye ajɔ́ ne abi alú ji né egbé ebwɔebe aké, ‘Kwilege me ushu, enyú abi mfaánebuú ashule enyú mmye, débó manjye né ntoné mewe ewé elá nómegé, ewé me nkweé mé mbelé mbaá danchɔmeló ne makiénné jíí. ⁴² Néndé mbó nlu mesa déchyéé me menyéé wɔ, mmwólé manaá epyéé me, déchyé me manaá nnó nyú wɔ, ⁴³ dégé me ndere menkéé, déne me wɔ, nlu gejógéné dechyéé me mandeé nnó mfyé wɔ, mmeé dechwó gé me wɔ, nkpe deno dekéé dégéné me wɔ.’

⁴⁴ “Eféé mbo ne ebwó áshuge nye ji meko áké, ‘Ata ndé gébé esé dégené mesa ammyéé wɔ, mmwólé manaá epyéé wɔ, esé délá poó wɔ wɔ? Ne ndé gebe ntó degene wɔ nkane menkéé, ɔmeé, ne ɔkpené deno esé délá depoó wɔ wɔ?’ ⁴⁵ Ne ashuge nye ebwó meko áké, ‘Me ngarége enyú wáwálé nnó, te mbaá enyú délá poó yéé muú ama ayi álá aɣea geme né geluagé aɣme ba bina wɔ, ebyénnó depoó fɔ me wɔ.’ ⁴⁶ Gétú eyigéna, bɔ́ bimbo ákpené nye né efwyale ewé elá ebyéé yémbɔ abi alu cho né mbe ushu Esɔwɔ anyé nye geɣwá eyi gélagé byé.”

26

Ájɔ́ geju manwá Jisɔs

(Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2; Jɔn 11:45-53)

¹ Jisɔs anérégé manlere unó bina uko, ajɔ́ ne baá utɔ́ bií ² aké, “Enyú dékaá me nnó epaá koó upú elú ndɔ fi eléé, né bií bimbo, achyegé nye me Maá Nte Mekwaá mankwaá nnó áwɔ me né gekwa.” ³ Wye né gébé eyigémbɔ anɔ́ baá ámpyéé upe Esɔwɔ chóncho ne ákpakpa melo ágbare ujwɔle né gepúgé Kaifas ayi alu etukpe ámpyéé upe Esɔwɔ, ⁴ ájɔ́ geju ndere ebwó apyéé ne apye Jisɔs né defya awá. ⁵ Yémbɔ áferé áké, “Dépyegé fɔ́ ji gébégé epaá ewéna, ékágé bɔ́ áɣme ummye né melo.”

Áwaá Jisɔs mawéé né meló Bétáni

(Mak 14:3-9; Jɔn 12:1-8)

⁶ Né gébé eyigémbɔ, Jisɔs alu né melo Betani né mmu gepúge Simun ayi abɔ améé uba, akuú ji nnó ebwó ájye anyé menyéé. ⁷ Ndere ebwó anyé menyéé, mendée fɔ́ akpe ne mawéé gebé ami majamé ɣka dɔ́. Mawéé amibɔ malu né mmu ekpómé ewé akwyéé ne genó eyigé akuú nnó alabasta. Akpége mbo amo Jisɔs mawéé ami mbo né mekpó. *

⁸ Ne baá utɔ́ Jisɔs ágégé mbo, matɔ́ ásɔ́ ebwó mmu te ágígé ate aké, “Ulannó ji áchɔ́ mawéé amina? ⁹ Mbo ákpoó mami áse gejamégé ɣka, áchyéé mbaá ubyá bɔ́.” ¹⁰ Jisɔs akaá mé genó eyigé ebwó áférege né mmu matɔ́ bwó, ashúú ebwó meko áké, “Ulannó enyú déchyége mendée yina efwyale? Ji apyémbɔ lé genchánchágé genó eta wa. ¹¹ Ubyá bɔ́ úlú ne enyú yéndégébé yémbɔ gébé eyigé me mbeé ne enyú géjá sé wɔ. ¹² Mendée yina amo me mawéé mina mmye nnó gébége ngboge áníí me nííge. ¹³ Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bɔ́ ágárege nye Abya melóméló yina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyigé mendée yina apye. Nkane ágárege, mbɔntó ne áteé nye ji yéndégébé.”

* 26:7 Elú wáwálé nnó: Ntaá né alabasta nétánege nya né melo Ijip, mendée yimbɔ achwó né mawéé gebé mimbo, abɔ́ mamí, agbé né mekpó.

Judas akame mankpó Jisós
(Mak 14:10, 11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Ewyágé, maá utóó Jisós ama né geluágé abi áfyaneápeá ayi akuú ji nnó Judas Iscarot ajye báne anóó baá ámpyee ure Eṣṣṣṣṣ, ¹⁵ ajóó ne ebwó aké, “Mbògé me mfyegé Jisós né amu nyú déchyege me ndé?” Ajóógé mbò, ápa uba ngba bò sere esaá meso efya áchye ji. ¹⁶ Efeé ne Judas álóó mankélegé meti ewé ji apyee ne Jisós akpe ebwó né ámu.

Jisós anyee epaá koó upú ne baá utóó bií
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jón 13:21-30)

¹⁷ Né bií mbe, ebi epaá bred yi alá muálé elóó, baá utóó Jisós ájye gií ji aké, “Ndé mbaá ayi ókélege nnó esé déjyé détyee menyee epaá koó upú wyeé?” ¹⁸ Ágigé mbò Jisós ashúú ebwó aké, “Chóge né meló kpaá, déjyegé dégéne nye mende fò, gárege ji nnó, ‘Ménleré aké, gébé ya gékwané; ne me nkélege manyé menyee epaá koó upú ne baá utóó ba né gepú jyé.’” [†] ¹⁹ Ne baá utóó Jisós apye wye ndere ji agaré ebwó, átyé menyee epaá koó upú.

²⁰ Nkwale ákwónégé Jisós ne baá utóó bií áfyaneápeá, ájwólé ka manyé menyee. ²¹ Ne ndere ányee, Jisós ajóó ne ebwó aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, muú nyú ama achyege nye me mankwaá.” ²² Mechó ewé epye ebwó ábó efwyale né matóó ne aló mangií ji ama, ama aké, “Ata nnó élé me?” ²³ Ágigé mbò Jisós ashúú ebwó meko aké, “Élé muú ayi ebwó wuú ne ewa etuúge né mmu akpánkpa ne akpoó nye me. ²⁴ Ne Maá Nte Mekwaá agbóo nye wye ndere nwe Eṣṣṣṣṣ abó ajóó mé te gachií, utonkwa ube ne muú ayi akpóo nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbògé nnó ábé dambyé muú yimbò, mbò eló kpaá epwò.” ²⁵ Jisós ájógé mbò Judas ayi alú mankpóo ji achwó gií ji ntó aké, “Ménleré nnó élé me?” Jisós ashúú ji meko aké, “Mbò ne wò ójóó.”

Menyee Ata Jisós
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

²⁶ Ne ndere ebwó álú nyee menyee yimbò, Jisós abó ntó bred, anemmye, achyee matame mbaá Eṣṣṣṣṣ. Agyá ntó bred yimbò uba uba, akaré mbaá baá utóó bií ajóó aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.” ²⁷ Ne abó ntó amo ne mmóó mmu, anemmye achyee matamé mbaá Eṣṣṣṣṣ, achyee ebwó aké, “Sége dényú enyú ako. ²⁸ Gége manoó ma na, amí malu menomenyee ewé Eṣṣṣṣṣ anyee nye ne bóó bií. Magbélege nyé né mme mampye nnó Eṣṣṣṣṣ ájiínte gabo ayi gejamégé bóó ápyee.” ²⁹ Ama ajóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbò mmóó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nye ami make ne enyú né gefwa eyigé Nte wa agbárege.” ³⁰ Ne ebwó ánerégé, ákwá ekwó áfee Eṣṣṣṣṣ átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisós agaré ndere Pita áshyáa nye ji
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jón 13:36-38)

³¹ Ewyágé Jisós ajóó ne ebwó aké, “Enyú ako deboó nye delyaá me ne utuú bina mbò ne ásáme né mmu nwe Eṣṣṣṣṣ nnó Eṣṣṣṣṣ aké, ‘Nwane nye membame mágónheme ne ekwó mágónheme eláa nye tyátyá.’” ³² Ne nkwlégé né negbo, mbò nye mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilií.” ³³ Ajóógé mbò Pita ashúú ji meko aké, “Yé ebélé nnó bóó ako ábó alyáá wò, me nlyágé fó wò.” ³⁴ Ne Jisós ntó ashúú ji meko aké, “Pita, gó ngaré wò wáwálé nnó utuú bina gemégé nnó menò mekwó akú, wò oshyáa nye ndò eléé nnó wò ókágé me.” ³⁵ Ndere Jisós ajóó mbò, Pita anyémenó aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne wò, nshyáá fó wò.” Wyémbò ntó ne baá utóó abifò anyémeno mampye.

Jisós anemmye né Getsemane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ánerégé eféé Jisós asé ebwó áfé né melu ewé ákuú nnó Getsemane wyeé né mékwé ewémbò. Ákwónégé éwu, agaré ebwó aké, “Jwólege fa, mente mmye mbe gachyé

[†] 26:18 Elú wáwálé nnó: Gébé eyigé Jisós aké gekwané, ele gébé eyigé ábóó manwò ji né mfaá gekwa.

manénemmye.”³⁷ Ndere ji aténé mmye mbe manémmye asé Pita ne baá Sebēdee apeá (Jemsi ebwó ne Jón) ndere ebwó ájye meshwe ne masómé makwó Jisós metwó.³⁸ Ne ajóó ne ebwó aké, “Masómé amí malú me metwó maténe me meti negbo. Yémbó jwólege fa, debe peé ne me.”³⁹ Atégé yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme anemmye aké, “Nte wa mbógé elú kókoge féré amó efwyale yina átáné me mmye, yémbó pye genó eyigé wó òkelege épó fó eyigé me nkélege.”⁴⁰ Ne ákerégé meso né mbaá ayi baá utwó bií abi aléé álú, abané ebwó ndere ábélege géjyá. Ajóó ne Pita aké, “Nnó enyú dékágé bífó peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama?”⁴¹ Béege peé, dénénemmye mbaá Esowó nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno. Matwó nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémbó menyammye nyú áwyá gepwá.”⁴² Ajóógé mbó ama akéré meso manemmye aké, “Nte wa, mbógé òkélégé fó manke nkó efwyale ayina akoó me, gó me nyú ji ndere wó òkele.”⁴³ Ne amá akérége ndó eyi egbeé epeá né mbaá baá utwó bií álú, abané wye ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame dóó.⁴⁴ Ne Jisós amágé lyaágé ebwó, ajye nemmye ndó eyi egbeé eléé annuaré wye mmyemenene eyimbo.⁴⁵ Ne ama kérége mbaá baá utwó bií ajóó ne ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gége gébé gekwané eyigé áchyegé nye Maá Nte Mekwaá mankwaá ne áfyé ji né amu bóó ubeé.”⁴⁶ Kwilege mme déjyé, gége muú ayi achyegé nye me mankwa mbó alé chwó.”

Ápye Jisós

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jón 18:3-12)

⁴⁷ Wye ndere Jisós alú jóóge mbó, maá utwó wuú ama ayi akámege Judas né geluágé abi áfyaneapéá achwó ne njuné bóó. Bóó bimbo ágbaré bó aparanja ne mámbó unwó. Bóó bi átómé ebwó élé anwó baá ámpyéé upe Esowó ne ákpakpa meló.⁴⁸ Eké epyembo, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbó pyége.”⁴⁹ Ákwónégé, yé gébé achó sé wó, akoó cho afé mbaá Jisós aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.⁵⁰ Atyágé ji mbó, Jisós ajóó ne ji aké, “Mejeé wa, chó mbe ne utwó byéé.” Ajóógé mbó bóó bimbo áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomato.⁵¹ Ágbáregé Jisós mbó, muú ama né geluágé abi álú ne Jisós, ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyéé upe Esowó.⁵² Ne Jisós ajóó ne ji aké, “Shwóré aparanja wye né mmu mekó, néndé bóó ako abi ámmye umye ne aparanja, agboó negbone aparanja.”⁵³ Óferé nnó nnege mmye mbaá Nte wa nnó apoó me, atómé fó gejamégé makiénné ji nnó áchwó apoó me?⁵⁴ Yémbó, me mpyegé mbó, epye mbó nnó ne unó bi ηwe Esowó ajóó upye wáwálé?”⁵⁵ Wye né gébé eyigémbo, Jisós ajóó ne gejamége bóó bimbo aké, “Enyú dechwó na ne bó aparanja ne mámbó unwó mampye me nnó me nlu menjó? Me nlú fa ne enyú yéndé bií, nlerégé mekomejóó Esowó né echa upe, nnó débó degéé me mampye wó?”⁵⁶ Yémbó, depó etiré depye mbó na, nnó unó bi bóó ekpávé Esowó ásamé ubé wáwálé.” Eféé ne baá utwó bií ako áboó ályáá ji.

Jisós akpe unwó mpa

(Mak 14:53-65; Luk 22:63-71; Jón 18:13, 14, 19-24)

⁵⁷ Ne baá utwó bií alyágé ji mbó, bóó abi ápyene ji, ase ji áfé né gepúgé Kaifas ayi alu etúkpe ampye upe Esowó. Eféé mbó nto ne anleré mabé Esowó chóncho ne ákpakpa meló anyweré.⁵⁸ Ne ndere ájye, Pita akwólege ebwó meso gachyéé, gachyéé kpaá te akpené né mmu dachi etukpe ampye upe Esowó. Akpégé, ajye jwóle ne ámbamé dachi etukpe mangé genó eyigé apye mbaá Jisós.⁵⁹ Anwó baá ampye upe Esowó ne bóó ako abi ájwólé mmu echa eso, ákelé amma mpa gebyó mamma Jisós mmye nnó áwá ji. Yémbó ágé yéé ema wó.⁶⁰ Ne gejamégé bóó ntésé gebyó átáné áma Jisós depó mmye, yémbó yéé mémá ema ewé eléré nnó Jisós akwé mpa epó. Ewyágé, bóó ntésé gebyó apeá achwó,⁶¹ ne ájóó aké, “Maá mende yina ji aké, me nkagé mú echa upe Esowó ne gemégé nnó ndó eléé ekwóné mmagé nténe ewú.”⁶² Eféé mbó ne etúkpe ampye upe Esowó akwilé ajóó ne Jisós aké, “Wó ntó ópó ne meko manshuú né depó etire bóó ájóóge mbó nnó ópye?”⁶³ Yémbó, yéé meko Jisós ashúú ji wó, etukpe ema ηmére ejóó eké, “Me ngígé wó né mabó Ata Esowó, muú alú mebe yéndégébé, mbógé wó ne ólú Maá Esowó, Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa gáré.”⁶⁴ Agígé mbó, Jisós akamé aké, “Mbó ne wó ójóó. Yémbó mengaregé enyú wáwálé

nnó: meso gébé degéne nye ndere Maá Nte Mekwaá ajwólé né egbé ebwonye Esowá ayi apwáó amu ne dégene nye ntó ndere achwáó né mmu gekógé mfaánebuú!” ⁶⁵ Jisós ajóógé mbo, etúkpe ampye upe Esowá agyá mandeé jíí né mmye manleré nnó metáó esó ji dóó, akálé aké, “Amége mmye ne Esowá! Ndé gécha démage kéle bó ntésé? Enyú ambáó dewú mé ndere ji ámége mmye ne Esowá! ⁶⁶ Déferé nnó ápyeé nnó ne jí?” Agígé mbo, bóó ako áwya áké, “Akwe mpa ne abó mangbó.” ⁶⁷ Eféé ne álóó mankpó Jisós matye ushu ádoó ji ukpékpé ne bóó abifá ádoó ji maka, ⁶⁸ ájwyagé ji áké, “Wó ólu Kras, Muú yi Esowá akweré ji elá gefwa. Garé esé, Waá adoó wó?”

Pita ashya nnó akaágé fó Jisós

(*Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jón 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Ndere epyembo, Pita alú wye ka né dachi etúkpe ampye upe Esowá, aké apelé maá meso mendée fó alú maá defwé etúkpe ampyeé upe Esowá, achwá jóó ne ji aké, “Wó ntó óbó ólú ne Jisós muú Galilí.” ⁷⁰ Ájóógé mbo, Pita ashya né mbe ushu ebwó ako aké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ójoge mbo wó.” ⁷¹ Ashyágémbo akwilé afé né menombi gébámé. Eféé maá meso mendée ayi fó agéégé ji ajóó ne bóó abi átené eféé aké, “Mende yina abó alú ne Jisós muú Nasaret.” ⁷² Yémbó Pita ama shya wye shya afyé amu mewé aké, “Wáwálé nkaágé fó mende yimbo.” ⁷³ Eké ewyage bóó bi átené eféé áchwá jóó ne ji áké, “Wáwálé gebíí gepó mmu, wó ntó ólú muú bwó ama néndé nénóme mejóó neé néleré mbaá ayi wó ótané.” ⁷⁴ Ndere ájóó mbo Pita aké. Me nkaá kpé mende yimbo te mfaánebuú. Wye ndere ji akélege mbo, aké awúu menó mekwá akú kókogólókóó. ⁷⁵ Ne ténéténé yimbo Pita ate mekomejóó ayi Jisós abó ájóó ne ji nnó, “Geméégé nnó menó mekwá akú, óshya nye ndó eléé nnó ókaágé fó me.” Ne atané dafye anyo meko ngbó ali segé segé.

27

Áfí né Jisós mbaá Palet

(*Mak 15:1; Luk 23:1, 2; Jón 18:28-32*)

¹ Bií ujjágé ne dondo, anóó baá ampye upe Esowá ne ákpakpa melo áchomé, áso mala ndere ápye ne áwá Jisós. ² Ne ánerégé mansó mala, áwé Jisós amu áse ji áfí mbaá Palet góména bóó Rom.

Negboné Judas

(*Anj 1:18, 19*)

³ Judas muú akpóó Jisós ágégé nnó ásó mpa nnó áwáne Jisós, byó ukoré ji mmu, aferé nnó ji apye gabo, akpá uba ngba sére esaá meso efya eyi ji abó akpóó Jisós ajye shuú etukpe ampye upe Esowá ne ákpákpá melo. ⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Mpye gabo manchyaá manoó nte mekwaá ayi álá apyeé gabo wó.”

Bóó bimbo áshuú ji meko áké, “Ewémbo eta esé ndere ndé? Gabo ayi mbo akpa wó.”

⁵ Ájóógé mbo, Judas atyá nka eyimbo eféé né metáó gepú echa upe Esowá atané ajye shíí gémé jíí.

⁶ Ne anóó baá ampye upe Esowá ápwé nka eyimbo. Ájóó aké nka eyina elé nka manoó, ne ébé sé ekamé fó nnó décho nka eyina melu ema ne eyi elu ne mmu mekwa nka echa upe Esowá wó. ⁷ Áfyégé makpo bwó mbaá ama, áke ábóó nka eyina ána melu mme mbaá menkwyé unje meséé anigé anke bóó wye. ⁸ Elo né gébé eyigémbo kpaá te fina álú ákuú melu mme ewémbo nnó mewaá manoó.

⁹ Epyémbo nnó mekomejóó ayi Jerimaya muú ekpávé Esowá abó ajóó abe wáwálé. Ji ajóó nya aké áse uba ngba bó sére esaá meso efya eyi elú gese eyi bóó Isrelí ákamé mana ji, ¹⁰ ápye wye ndere Esowá agaré me ana melu mme mbaá menkwyéé ujemeséé.

Palet agíí Jisós bó nkwé

(*Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jón 18:33-38*)

¹¹ Ndere Jisós atené né mbe ushu Palet góména bóó Rom, Palet agíí ji aké, “Wó ne ólú mfwa bóó Jus?”

Ne Jisṣos ashúú ji meko aké, “Élu nkane ɔjṣṣ.” ¹² Yémbṣ gebyṣ eyigé anṣṣ baá ampye ure Esṣṣṣ ne ákpakpa melṣ ámalé ji mmye, yéé meko Jisṣos ashúú ji wṣ. Ajwṣlé wye ji nyámé. ¹³ Ne Palet agií yé ji aké, “Nnó wṣ ɔwuú mbṣ fṣ depṣ etiré bṣṣ bi áké wṣ ɔpye?”

¹⁴ Yémbṣ Jisṣos ajwṣlé wye ji nyámé. Éwéna epye mfwa bṣṣ Rom akwe tametame.

Palet asṣ mpa nnó áwá Jisṣos

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jṣn 18:39—19:16)

¹⁵ Ne gepṣṣgé gṣmená bṣṣ Rom, gélu nnó yéndé ḡme, gébégé epaá koó upú, áferé gé muú denṣ ama né gepúgé denṣ, ndere bṣṣ ákélege. ¹⁶ Ne wye né gébégé epaá koó upú ewémbṣ, mende fṣ ayi bṣṣ akaá ji dṣṣ gétúgé depṣ etiré ji apyéé abṣ akpe denṣ. Akamege Barabas. ¹⁷ Ne ndere melṣ meko echomé né dachi Palet, Palet agií ebwṣ aké, “Ényú dekélege me mferé ndé muú né denṣ; Barabas waá Jisṣos muú ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” ¹⁸ Palet agií mbṣ néndé akaá chájéné nnó élé wye né nchye detú ne ákpakpa bṣṣ Jus ápyené Jisṣos áchwṣ ne ji eta wuú. ¹⁹ Ne ndere Palet ajwṣlé né mmu echa eso apane mpa yina, mendée wuú atṣ áchwṣ gáre ji aké, “Féré amu né mpa mende yimbṣ, néndé apye gabo fṣ wṣ. Genṣ eyigé Esṣṣṣ alere me né géjya gétú jí fina gechye me efwyale dṣṣ.”

²⁰ Yémbṣ anṣṣ baá ampye ure Esṣṣṣ ne ákpakpa melṣ áfyé eshye nnó ájṣṣ nnó Palet aféré Barabas né denṣ, alyáá Jisṣos nnó áwá. ²¹ Ne Palet ama agií ebwṣ aké, “Ébwṣ bina apeá, ndé muú ayi enyú dékélege nnó mferé ji né denṣ?”

Áshúú ji meko aké, “Esé dekélege nnó wṣ ɔféré Barabas.”

²² Palet ama aḡmere agií ebwṣ aké, “Ényú dékelege me mpye yéé nnó ne Jisṣos ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” Áma áshúú ji meko aké, “Gṣ áwṣ ji né gekwa.”

²³ Ájṣṣgé mbṣ, Palet ama gií ebwṣ aké, “Ulannṣ enyú dékélege nnó áwá ji? Ndé gabo ayi ji ápyéé?”

Yémbṣ, ebwṣ áwya wyale ne eshye aké, “Gṣ áwṣ ji né gekwa!”

²⁴ Ne Palet agé gé nnó ji atulege mmye detú efwyale ekagé tane mbṣgé ji álá akamé nnó áwá Jisṣos wṣ, Atṣ ájye chwé manaá, áchwṣṣ chyéé ji ashwṣné amu né mbe ushu bṣṣ bimbo aké, “Amu ya apṣ né negboné mende yina, gé efwyale nyú mbṣ”.

²⁵ Ajṣṣgé mbṣ, bṣṣ bimbo ákamé aké, “Gṣ gewu eyigémbṣ gewilé esé mmye chóncho ne baá esé.”

²⁶ Palet aféré gé Barabas né denṣ. Atulé Jisṣos ne geto ne álé lyaá nnó bṣṣ bee Rom ája ji ájyé áwṣ ji né gekwa.

Bṣṣ bee ájwyagé Jisṣos

(Mak 15:16-20; Jṣn 19:2, 3)

²⁷ Palet alyagé Jisṣos nnó áwṣ ji né gekwa, bṣṣ bee bií áse Jisṣos áfé ne ji né echa gṣmena, ákuú bṣṣ bee ako áchwṣ nṣ ji mme, ²⁸ áferé ji mandeé mmye, áfyé ji ewulé megélé ewé élú eké nkúu afwa. ²⁹ Átṣ elá meshií áfaá Jisṣos né mekpo ne áfyé ji ntó meto né ebwṣ eké meto gefwa. Ápyé gé mbṣ, átóme manó né mbe ushu wuú ne ájwaáge ji aké, “Wṣ Mfwa bṣṣ Jus neki nébé ne wṣ.” ³⁰ Ndere ájwyáge ji mbṣ, ákpṣṣ ji matyé mmye, ne áfṣṣ meto ewémbṣ né ebwṣ wuú ádo ji né mekpo. ³¹ Ánérégé mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbṣ ákeré áfyé ji mandeé jí né menyammye wuú. Ája ji ájye wṣ né gekwa.

Áwṣ Jisṣos né gekwa

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jṣn 19:17-27)

³² Ndere ájyéé, átuú ne mende fṣ né meti ayi ákuú ji nnó Simun muú melṣ Seren, ápye ji ne utṣ nnó akpá gekwagé Jisṣos. ³³ Akwṣné gé né melú éwé ákúu nnó Golgota, mabo ami matene nnó “Melú Uḡkṣḡkṣ Makpo” ³⁴ áchyéé Jisṣos mmṣṣ amí áchwaré ne genṣ eyi génywṣnege nnó anyú ne afwṣrégé mami, ashya manyú.

³⁵ Ébwṣ áwṣgé ji, áḡme gefṣgé megyaá fṣ nnó ákáré mandeé jí. ³⁶ Ánérégé ájye jwṣlé mme ábáme Jisṣos eféé. ³⁷ Ndere ebṣ epyéé mbṣ ásá genṣ eyigé aké Jisṣos apye né gebagé genṣṣ awṣ né mekpo gekwa eyigé áwṣmé Jisṣos wyéé. Ásá wye aké, “Gé Jisṣos Mfwa bṣṣ

Jus na.”³⁸ Wye né bií ebií mbò, áwó nyá ntó anjo apeá né ebi bwó ukwa. Áwó ama né ejií gekwa né egbé ebwònye Jisòs ne ama né egbé ebwòbe wuú.

³⁹ Ne bòó abi ákoge koógé ájúu Jisòs mashye mmye, ákamege ne makpo ájwyage ji áke,
⁴⁰ “Wò muú òké òmugé echa upe Esòwò, gemégé nnó ndò elé ekwóné wò òmage tène ewéché, mbògé nnó òlu Maá Esòwò, pòó gеме jyé, òtáné mfaá gekwa òshulé mme.”

⁴¹ Wyémbò ntó ne anòó baá ampye upe Esòwò ne ánleré mabé Esòwò chóncho ne ákprakpa melò ájwyaá ntó Jisòs áké,⁴² “Apoóge bòó bí chachá, yémbò akaágé pòó gemé jii? Pò nnó ji áké na ji alu Mfwa bòó Isrelí? Goge ji átáné mfaá gekwa áshuúlé mme ne esé défyéé matòó se ne ji.”⁴³ Ji áfyéé metòó ne Esòwò, ne Esòwò áchwò apoó yé ji mbògé ágboó ne ji, néndé ji ajògé áké ji alú Maá Esòwò.”

⁴⁴ Yé bòó ubée abi áwómé ntó ebwó né ukwa, wyémbò ntó ne ájúu Jisòs mashye mmye.

Negboné Jisòs

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kálánká efyánepeá eké ékwónége, òmésé enomé, gemmua gékwé né melò meko kpaá te kálánká elé.⁴⁶ Wye né kálánká eyimbò eléé, Jisòs alo mánkalé kénké áké, “Eli, Eli lama sabatani” ula etené nnó Esòwò wa Esòwò wa, ndé òlyaá me mbií né efwyale?

⁴⁷ Ne bòó abifò abi áténé eféé, áwúgé ndere Jisòs ajòge mbò, áferé áké, “Akuú mbò lé Elija muú ekpáné Esòwò.”⁴⁸ Ne muú ama né geluágé abi áténé eféé, alomé gatelé ajye bó ekochá anyua né mmu mmòó amí mamýáme, ajo né genòó abweé asa né ubòó meno Jisòs nnó ányú.

⁴⁹ Yémbò abifò áké, “Gó ji ábé ewú dégé kpé nnó Elija achwó pòó nye ji!”

⁵⁰ Ne Jisòs ama akále kénké afye gеме jii né amu Nte wuú Esòwò.

⁵¹ Wye ndere metòó ekwené Jisòs mbò, ndeé eyi ekaré echa upe Esòwò egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-etya mme, mme anyigé, tegetege matáráné agyalé ubauba.
⁵² Manome ánené alá fuúfuú ne gejamégé bòó Esòwò abi agboó mé te gachi, ákwilé né negbo.⁵³ Gébége Jisòs akwilé né negbo. Bòó Esòwò bimbo, átáné né manome áféé né Jerosale melò ukpea. Áleré mmye mbaá gejamégé bòó.

⁵⁴ Ne muú kpaá bòó bee ne bòó bee abifò abi alú eféé ábáme Jisòs, ágégé ndere mme anyigé, ne unò bifò ebi upyéé efo ekwó ebwó matòó. Ájòóge áké, “Wáwálé mende yina abó alu Maá Esòwò.”

⁵⁵ Gébé eyigémbò ntó, gejamégé andée, áténé tete ágéné yéndégenó eyi gepyé. Andée bina átáné ne Jisòs kpaá te né Galilíi ákwólé ji, apoóge Jisòs, achyege ji unò bi akélege.⁵⁶ Né geluage andée bina elé, Meri ayi atané melò Magdala, Meri mmá Jemsi ebwó ne Josef, ne Meri mma baá Sebèdee.*

Ánií Jisòs

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Ne nkwale akwónége, muú òka fò ayi atane melò Arimatya akuú ji nnó Josef achwó. Ji ntó alú nyá maá utòó Jisòs ama.⁵⁸ Áchwógé, ajye bane Palet agii ji nnó achye ji utó ji ajye afere genkwógé Jisòs anií. Ne Palet achyéé utó nnó afere genkwógé Jisòs áchye ji.⁵⁹ Ne Josef aségé genkwógé Jisòs, afyalé géjí ne éshyé ndeé pópó⁶⁰ abweé ajye béle né mmu menome meke ewé ji apye bòó akwyéé né eba ntaá. Ábélégé, apelé gekpékpégé ntaá akweré meno menome ewémbò alyaá awilé ji.⁶¹ Ndere ji apyéé unò bina, Meri muú melò Magdala ne Meri ayifò ájwólé toitoi ne menome ewémbò ápélé.

Palet atòó bòó nnó ábamé menome Jisòs

⁶² Ne bií uyyage, mmyeke bií ebi bòó Jus ákpomege mmye manyé uwyaá bwó ukoge, anòó baá ampye upe Esòwò ne ekwó bòó Farasi ájye báne Palet,⁶³ ágaré ji áké, “Ata, délu tée mbò ndere muú dembwólé yimbò ajòó nyá gébége ji alú mebe nnó, ‘Ndo eléé ekwónége Esòwò abwege nye me nkwilé né negbo.’⁶⁴ Ndere elúmbò esé dekelégé nnó wò òfyé bòó ábámé menome ewémbò kpaá te ndò eyimbò eléé ekóge. Ewéna epye nye nnó ekagé baá

* 27:56 Elú wáwálé nnó: Baá bina elé Jemsi ebwó ne Jon.

utɔ́ bií ájó genkwó ji, ne meso gébé agarege gebyɔ́ nnó Ɛsɔwɔ́ apye ji akwilé né negbo. Mbɔ́gé ɔ́lá ɔ́pye mbó wó, ne ájogé genkwó jíí, dembwólé ɛtíre nana depwɔ́ɔ́ nye ɛtíre mbembɛ.”

⁶⁵ Ajɔ́ɔ́gé mbó Palet aké, “Pye ndere wɔ́ ɔ́kágé pye, kwyéé bɔ́ɔ́ bee ɔ́bele ábámé menome ewémbó chájéné.”

⁶⁶ Ne ájyégé afye gelo né menome ewémbó nnó ɛ́kágé muú anene ewu, afye bɔ́ɔ́ bee ábámé ewu.

28

Jisɔ́s akwilé né negbó

(*Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jɔ́n 20:1-10*)

¹ Bií uwyaá bwó ukógé, ndere bií ujjáge, Mɛri muú melɔ́ Magdala ne Mɛri ayifɔ́ átané ájye chere ndere menome Jisɔ́s elú. ² Aké apele mme abɔ́ anyígé ne ɛshye. Ekiénné Ɛsɔwɔ́ ɛtané mfaánebuú, ɛchwó bógene ntaá eniné mbó ebelé babá ejwólé mfaá. ³ Menyammye wuú agénege manémané ɛké gasama, ne mandeé jíí ashwánege pópó ɛké ɛshyéé ndeé. ⁴ Ɛpyégé mbó, bɔ́ɔ́ bee abi ábáme menome ewémbó áwe jaja ne ɛfɔ́ metɔ́ɔ́ getu jíí, ákwé ɛké ɛɲkwó bɔ́ɔ́.

⁵ Ne ekiénné Ɛsɔwɔ́ ewémbó ejɔ́ɔ́ ne andée bimbó ɛké, “Défɔ́gé. Nkaá nnó enyú dékelege mbó lé Jisɔ́s, ayi ábó áwómé ji né gekwa. ⁶ Ji apósé fana, akwilé né negbo wye nkane ji abó ajɔ́ɔ́ nnó ɛpye nye. Chwóge dégé melú ewé ábɔ́ɔ́ ábelé ji. ⁷ Ne kérege meso wáwá, dégaré baá utɔ́ bií nnó, ‘Ɛsɔwɔ́ apye ji akwilé né negbo. Abó mé mbe ne enyú afé né Galilíí; dégené nye ji ewú!’ Gége genó eyigé me mbóɔ́ mangaré enyú mbó.”

⁸ Andée bimbó átané né menome ne gatelé, ne ɛfɔ́ metɔ́ɔ́, yémbó ájyéé ne nechóchó. Áke wáwá manjye gáre baá utɔ́ Jisɔ́s meko ayi ekiénné ɛgaré ebwó.

⁹ Ne ndere ebwó ájye, Jisɔ́s abané ebwó né meti, atamé ebwó aké mejé ebé ne enyú. Andée bimbó ákwé ji né uká ánoge ji. ¹⁰ Ne Jisɔ́s afyéé ye ebwó metɔ́ɔ́ aké, “Défɔ́gé, choge dégaré aɲmé ba nnó ájye ne Galilíí, ágéne nye me ewú.”

Ambamé menome Jisɔ́s agaré mechó ewé ɛpyéé

¹¹ Ndere andée bina ájye né melɔ́ manjye gáre baá utɔ́ Jisɔ́s genó eyigé Jisɔ́s ne ekiénné Ɛsɔwɔ́ ájɔ́ɔ́, bɔ́ɔ́ bee fɔ́ abi ábó ábáme menome Jisɔ́s, áfé ntó né melɔ́ manjye gáre ánoó baá amppe ure Ɛsɔwɔ́ yéndégenó eyi gepyé. ¹² Apyegembó, anɔ́ɔ́ baá amppe ure Ɛsɔwɔ́ choncho ne ákpakpa melɔ́, áchomé mbaá ama, ásó mala akpa gejamégé ɲka áchyéé unyéle mbaá bɔ́ɔ́ bee bimbó ¹³ Ágaré ebwó aké, “Débó mangaré bɔ́ɔ́ nnó, baá utɔ́ Jisɔ́s achwó jo genkwó jíí ne utuú gébége enyú débélege gejyá. ¹⁴ Ne mbɔ́gé gɔ́mena awúgé mechó ewé, ɛsé dékagé nye ndere dégárege ji, nnó ɛkagé enyú dékpe ɛfwyale.”

¹⁵ Bɔ́ɔ́ bee ásége ɲka ɛyimbó, ájye gáre wye ndere anɔ́ɔ́ baá amppe ure Ɛsɔwɔ́ aké ebwó ágáre. Ne abya yina atyaá akpe né gebagé mewaá bɔ́ɔ́ Jus geko, yeé te fina abya yina álu asanege né gebage mewaá bɔ́ɔ́ Jus.

Jisɔ́s aléré mmye mbaá baá utɔ́ bií

(*Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jɔ́n 20:19-23; Aɲg 1:6-8*)

¹⁶ Baá utɔ́ Jisɔ́s afyaneama áwugé meko ayi Jisɔ́s alɔ́ ebwó, áfé né mfaá mékwé né gebage mewaá Galilíí ndere Jisɔ́s agaré ebwó. ¹⁷ Ne ebwó ágege ji, ánoge ji yémbó abifɔ́ áwyaá dembyó né metɔ́ɔ́. ¹⁸ Jisɔ́s ajɔ́ɔ́ ne bwó aké, “Ɛsɔwɔ́ achyéé me uto né unó uko bi úlú, né mfaánebuú ne fa mme.” ¹⁹ Ndere elúmbɔ́ chóge ye né malɔ́ mme meko dépye bɔ́ɔ́ ábé aɲkwólé ba. Abi akemege mambé aɲkwólé ba, wyagé ebwó manaá Ɛsɔwɔ́ né mabo Ɛsɔwɔ́ nte ne ami maá ne Mendoó Ukpea. ²⁰ Lérége ebwó nnó akwolege majyéé ami me nchyéé enyú. Ne kaágé wáwálé nnó me mbée wyé ne enyú yéndégébé kpaá te mme abyéé.

Abya melóméló Jisós Kras ndere
ΜΑΚΟΣ
 ásámé

Mekomejós ayi Jón menwyaá bós manaá Esōwō ágarége

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jón 1:19-28)

¹ Gé náne abyá melóméló ayi Jisós Kras, Maá Esōwō ákéné. ² Abya yina alo wye nkane Asaya muú ekpávé Esōwō abó ásámé nnó,

“Esōwō aké, ‘Wuúgé, ntóme nyé muú dentóó wa

ayi abóó mbe ne wō

manchwō kwyé meti wye.’

Asaya ama asá ntó nnó, ³ muú fō abene mbō né mashwōne aké,

‘Kwyége meti Ata dakené.

Nyaáge éwú ébé cho!’ ”

⁴ Bií fō Jón achwó né mashwōne agarege yéndemuú nnó ákworé metóó wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Esōwō nnó, Esōwō ajinte gabo wuú. ⁵ Yéndégébé gejamé gé bós átanége né gebagé mewaá Judiya ne bós Jerosale áko ájyé wu mekomejós Jón, áshuú ekúu né gabo ayi ebwó ápyeé, Jón awyaá gé ebwó manaá Esōwō né Ebeé Jodan.

⁶ Jón afyé mandeé ayi átóó ne bya mpō mashwōne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jíí,

ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyóó.

⁷ Jón agarege bós aké, “Muú fō achwó mbō me meso ayi áneá geme apwó me, nkwané yé muú ayi nkage mbyéle mme nkaá manyíí unó uka bií wó.” ⁸ Ama jóó aké, “Me nwyage enyú ne manaá Esōwō mamímamí ne ji ayi áchwō awyage nye enyú ne Mendoó Ukpea.”

Áwyaá Jisós manaá Esōwō

(Mat 3:13-17; Luk 4:1-13)

⁹ Né gébé eyimbō, Jisós atané né melō Nasaret né gebagé mewaá Galilíí achwó nnó Jón awyaá ji manaá Esōwō* né Ebeé Jodan. ¹⁰ Gébé gé awyaá ji manaá Esōwō átanége né mmu nnyi, agé mfaanebuú anené Mendoó Ukpea etané mfaá éshúlege ji mmye nkane gepwine.

¹¹ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Wō olu maá metóó wa, metóó egóó me ne wō dóó.”

Danchōmeló ammua Jisós

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ténéténé yimbō Mendoó Ukpea épye ji afé né mashwōne. ¹³ Jisós abelé ewu usaá ndo upea, ne danchōmeló achwō kpelé ji. Mbaá ayi ji alu, menya mebomebo ntó elu wye ne makiénné Esōwō áchwō póó Jisós.

Jisós alo utóó bií né Galilíí

(Mat 4:12-17; Luk 4:14, 15)

¹⁴ Ewyagé Herōd apyeé Jón áfyé denō. Jisós atané né gebagé mewaá Judiya afé né Galilíí agarege abyá melóméló ayi atané mbaá Esōwō. † ¹⁵ Ajóóge aké, “Lyage gabo nyú dékámé ne abyá Esōwō melóméló élé gébé eyigé Esōwō ágbarege gefwa jíí gelá kwókwólé.”

Jisós akú baá utóó bií ani abi mbe

(Mat 4:12-17; Luk 5:1-11)

¹⁶ Bií fō Jisós abó akoóge né mbále ebeé mega ewé elu né Galilíí, agé Simun ne meḡmó wuú Andru, áḡmée utófó bwó, élé álu áwáné meshuú. ¹⁷ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Kwólege me, nlerege nye enyú ndere ákpálege bós eké meshuú.” ¹⁸ Ténéténé yimbō, ebwó álya utófó ebwó, ne ákwólé ji.

* 1:9 Elú wáwálé nnó: Manwyaá bós manaá Esōwō ele manlere nnó bós áfyé matóó bwó ne Jisós ne ákwólége ji. † 1:14 Elú wáwálé nnó: Okuúge né uba ḡwe 6:14-29 okage ula bi áfyéé Jón denō.

¹⁹ Ndere Jisós ályá efé ajyé mbe gachye, agé Jemsi ne Jón menmo wuú, ebwó álú baá Sebedee. Ábó álú mmu ékpée átome upaá utófo bwó. ²⁰ Akuú ebwó, ne yé gébé áchó wó ályá nte ebwó Sebedee né mmu ékpée ne bós utó abi ebwó áselé, ne ákwólé ji.

Jisós afere mende fò meló nchye mmye

²¹ Jisós ne baá utó bií áfé né Kapanóm, bií uwyaá bós Jus ukwónégé afé né echa mmyemenene aló mánlérégé. ²² Bós áwu nkane ji alérege ála mano mekpo fuú né gefóó eyíge ji alérege néndé alérege ne ncha ayi atane mbaá Esówa érófó eke ánleré mabé Esówa.

²³ Mende fò ayi awya meló nchye abó alu ntó mmu echa mmyemenene, aké agéne Jisós aló mánkalégé aké, ²⁴ “Jisós ayi Nasaret, ókelege mampye esé ndé? Óchwó manií esé mbwé? Nkage wó, ólu Muú Ukpea ayi atané mbaá Esówa.” ²⁵ Jisós anyá meló nchye yimbó aké, “Kwéné mejóó, táné ji mmye.”

²⁶ Meló nchye yimbó apye ji akalé akwé mme achu gbokgbok ne atané ji mmye. ²⁷ Bós ako ágégé gefóó yina ala mano mekpo fuú ne ágige ate aké, “Éwé etané éfó? Ndáfo elé gefóó geno eyi geké ne utoó? Mende yina awya uto mányá áló nchye ne áwúu ji.”

²⁸ Éwya wó, ngó Jisós akwó akwóné gebagé mewaá Galilií geko.

Jisós apye gejamégé bós mameé atóó

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Jisós, Jemsi ne Jón ályágé echa mmyemenene, ebwó ako áfé cho né gepúgé Simun ne Andru. ³⁰ Ne mmá mendée Simun amée njaja gefwine abelé mfaá ukwó, ágare Jisós nnó mendée yimbó amée. ³¹ Awuúge mbo atene ji nekune mmye agbaré ji ebwó abwe ji akwilé ajwóle ka. Ténéténé yimbó gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbó achyé ebwó menyéé.

³² Ne nkwalé akwónége, gébége mhemé epwyaá, bós áchwó ne bós mameé ako ne ye abi aló nchye áchyége ebwó éfwyale mbaá Jisós. ³³ Ne gemége melo geko gechwó chóme né menombi gepú eyige Jisós álu. ³⁴ Efé ne Jisós apyé gejamégé bós bi ámeé ufóó mameé atóó ne ama féré abifo gejamégé aló nchye mmye. Akámé fó aló nchye abifo ájóó mejóó wó néndé ákaá gefóó muú yi ji álu.

Jisós agaré mekomejóó Esówa né gebage mewaá Galilií

³⁵ Dondo gemuá mme Jisós akwile afé né melu éwé bós álá pó wyeé, anenemmye. ³⁶ Simun ne abifo áló ji mánkelé. ³⁷ Ágégé ji aké, “Yéndémuú akélege wó.”

³⁸ Jisós aké ne ebwó, “Esé debo manjye ntó mata malo ayifo nnó ngaré ntó ebwó mekomejóó Esówa nende gé genó eyi gepyé me nchwó mbo.”

³⁹ Ne Jisós ake né gebagé mewaá Galilií geko agarege mekomejóó Esówa né mmu macha mmyemenene bwó ne aférége bós aló nchye mmye.

Jisós apye muú ubá atóó

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Bií uma, muú ubá fò achwó tó mánó mbe ushu Jisós, ane ji mmye aké, “Mbóge ókelege, pye me nkpea.”

⁴¹ Jisós áwuúgembó meshwe akwó ji metóó, anyáá ebwó wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.”

⁴² Ájóógembó ubá mende yimbó ubye, akpea. ⁴³ Jisós anerege, aké alyáage mende yimbó nnó ajye, aji ji etu, ⁴⁴ ajóó ne ji aké, “Ékagé ópye muú fó akaá genó eyi gépye ne wó. Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé ure Esówa áchére agé nnó ótoó. Ne chyéé genó eyíge ebé Mosis éjóó, mampye bós ákaá nnó ótoó.”

⁴⁵ Yémbó mende yina ajyege ake agaré abya yina mbaá meko, ne gegare eyi gepyé Jisós kpené sé melo gbógónó ajwóle shushu, ne yémbó bós átánege yéndé mbaá áchwó wye eta wuú.

2

Jis̄s apye muú úch̄anchi atoó

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Jis̄s ábélégé éwu mboó nd̄o, ama akéré meso né Kapan̄om ne b̄oó áwú nnó alú mmu. ² Gejamégé b̄oó áchw̄o chome né mmu gepú, ágbeé kpaá melu epó sé yé né menombi. Ne Jis̄s abó agaregé ebwó mekomej̄oó Es̄ow̄o. ³ Ndere alerege ande f̄o aníi, ákpá muú úch̄anchi né uló áchw̄o ne ji mbaá Jis̄s. ⁴ Ákw̄onégé ágé f̄o meti mánkpe ne ji mmu gepú wó, gétúgé b̄oó ájamé d̄oó, ákwó mfaá gepú átí embu né mfaá nchu mbaá yi Jis̄s alu. Ánérégé ábwe mende yimb̄o ne geb̄o, ápyé ji ashule mme. ⁵ Jis̄s agégé ndere b̄oó bimbo áfyé mat̄oó ne ji, aké ne mende úch̄anchi yimb̄o, “Maá wa, ájíinte gabo wyeé.”

⁶ Eke epyémb̄o ánleré mabé Es̄ow̄o f̄o abó alú eféé, áwúgemb̄o ál̄o mangígé né mat̄oó ebwó nnó ndé muú na? ⁷ “Epye nnó ne mende yina ábyaá Es̄ow̄o. Aj̄oó eké ji alu Es̄ow̄o. Es̄ow̄o mbií ne akage jinte gabo muú.”

⁸ Jis̄s akaá me genó eyige ebwó áf̄érégé né mmu mat̄oó bwó, agíi ebwó aké, “Ulannó enyú déwya gef̄ogé uf̄éré bimbo né mat̄oó nyú? ⁹ Ndé gelu pere manj̄oó ne muú uch̄anchi, ‘Nnó ájíinte gabo wyeé,’ waá manj̄oó nnó, ‘Kwile téné, pwi geb̄o jye ke ójye.’ ¹⁰ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Jis̄s aké ne mende úch̄anchi yimb̄o, ¹¹ “Kwile téné, pwi geb̄o jyé, ójye mmu.”

¹² Aj̄ogemb̄o, mende yimb̄o akwilé téné mbe ushu bwó ako, apwi geb̄o awulé né gepú jíi. Ne b̄oó ako alá mano mekpo fuú, áféége Es̄ow̄o ake, “Ese delú danjé gef̄o geno eyige na.”

Jis̄s akú Levi ndere maá ut̄oó wuú

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Bií f̄o Jis̄s ama jye né mbále géntoógé mewaá Galilíi. Ne gejamégé b̄oó áchw̄o nó ji mme, al̄o manleré ebwó mekomej̄oó Es̄ow̄o. ¹⁴ Ndere Jis̄s álya eféé akene ajye, agé Levi maá Alf̄os. Ajw̄olé né melú ut̄oó wuú ásele ñkámakpo. Jis̄s akuú ji aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka al̄o mankwólé ji.

¹⁵ Éwyágé ndere Jis̄s ajw̄ole ányéé menyéé ne baá ut̄oó bií né gepúgé Levi, gejamégé ánselé ñkámakpo ne b̄oó ubeé ne gejamégé b̄oó abif̄o abi ákw̄olege Jis̄s, abó ányéé ntó menyéé ne ji. ¹⁶ Ne ánleré mabé Es̄ow̄o f̄o abi alú b̄oó Farasi, ágégé nkane Jis̄s anyéé menyéé ne ánselé ñká makpo ne b̄oó ubeé, agíi baá ut̄oó bií aké, “Ulannó ne Jis̄s anyéé menyéé ne ánselé ñkámakpo ne b̄oó ubeé?”

¹⁷ Jis̄s awúgé genó eyígé ebwó agíi baá ut̄oó bií, ató ebwó neka aké, “B̄oó abi alá meé, ákélégé f̄o muú uka, élé abi ámeé ne ákélege. Ne me nchwó f̄o fa mme mánkú b̄oó abi ál̄u cho né Es̄ow̄o wó, nchwó lé mánku b̄oó abi ápyéé ubeé.”

Nkwé manlya menyéé kpékpé

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Bií f̄o baá ut̄oó J̄on ménwyaá b̄oó manaá Es̄ow̄o ne abi b̄oó Farasi, ályá menyéé kpékpé gétúgé dep̄oré Es̄ow̄o. Ne b̄oó f̄o ágégé mb̄o áchw̄o gíi Jis̄s aké, “Ulannó baá ut̄oó J̄on ne abi b̄oó Farasi ályage menyéé kpékpé, ne abyéé alá pye mb̄o?”

¹⁹ Ne Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Nnó ájeé men̄o neba ályage menyéé kpékpé ayi men̄o neba alú ne ebwó? Ákáge lyaá f̄o. ²⁰ Yémb̄o gébé gebeé nye eyígé men̄o neba alá beé nyé sé ne ebwó, eféé ne ályáge nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgé dep̄oré Es̄ow̄o.”

Gep̄o geke géselé f̄o gekwene gep̄o

²¹ Jis̄s ama tó makámej̄oó ayif̄o aké, “Ne muú akaágé sé f̄o gebagé ndeé geke akw̄omé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyégé mb̄o gebagé ndeé eyigemb̄o génywerege nye gépye ndeé yimb̄o egyalé d̄oó. ²² Ne muú akpané f̄o mm̄oó make áfyé né ukwéne unó mm̄oó ebi akwyéé ne meko menya. Apyégé mb̄o, mm̄oó mimbo mamuale nye mapye unó mm̄oó bímb̄o úgbó. Mm̄oó ne unó mm̄oó ebimb̄o uch̄oge nye detú. Áfyé le mm̄oó make né unó uke.”

Nkwé ayi bií uwyaá bós Jus
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Né bií uwyaá bós Jus fò, Jisós ne baá utós bií ákoóge né mekós gefósge nchi fò eyi ákuú nnó wid. Ndere ebwó ákoóge né mmu mekò wembò, baá utós bií álò mánkógé gefósge nchi eyimbò álálege ányé. ²⁴ Ne bós Farasi fò ágegé mbò, ájós ne Jisós áké, “Gé ebé se ékámé fò nnó baá utós byé ákós nchi bií uwyaá wó.”

²⁵ Jisós ashuú ebwó mekò aké, “Enyú délú danjós né mmu ñwe Esòwò dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bós bií wó? ²⁶ Akpe nyá mmu echa ure Esòwò, abó bréd ayi abó ájelé áchye mbaá Esòwò ányé. Ewe ebe se eké muú yicha anye fò menyé yi ajéle áchye mbaá Esòwò, ekose ámpye ure Esòwò wó. Yé mbò Devid abó anye achye ntó bós bií.” Mechó ewe epye gébége Abyata alu mfwa ámpye ure Esòwò.

²⁷ Jisós aymere ajós ne ebwó aké, “Ákwyé fò mekwaá gétúgé bií uwyaá wó, ákwyé lé bií uwyaá gétúgé mekwaá. ²⁸ Nkelege mangaré enyú nnó Maá Nte Mekwaá ne alú Ata ayi abós utó mangaré mekwaá genó yi abó mampye bií uwyaá bós Jus.”

3

Jisós apye mende yi ebwò egboó ji atóó
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jisós ama jye né echa mmyemenene ne mende ayi ebwò egboó ji abó alú wye. ² Éféé mbòntó, bós fò abi ákélege meti mánjós nnó Jisós ápye genó gebo alú wye ápéle ji dome mange nnó apye nye mende yimbò atóó né bií uwyaá bwó ne ájós nnó ákwé ebé. ³ Jisós aké ne mende yimbò, “Kwilé, chwó téné mbe ushu bwó.” ⁴ Agíí ebwó aké, “Ebé esé eké depye ndé né bií uwyaá? Eke depye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyáá ji agbó?”

Ne yé muú ayi anené mekò apó. ⁵ Metós esós Jisós dós ape ebwó agyaá yémbò meshwe akwó ji metós gétúgé áñeá matós. Ajós ne mende yimbò aké, “Nyaá ebwò wye.” Ányágé ebwò wuú etóó. ⁶ Téné téné yimbò bós Farasi átáné dafye ájye báne ekwó Heród, ásó mala nnó ápye Jisós áwá.

Gejamégé bós ákwólege Jisós

⁷ Jisós ne baá utós bií ályáá áfé ne mbále gentoge mewaá Galilií, né gejamégé bós ákwólége ji abi átáné gebage mewaá Galilií, Judiya, ⁸ Jerosale, Idumiya, abi átáné egbé ebéé Jodan, ne gebagé mewaá eyi gelu kwókwólé ne Tiya ne Sidon. Bós bina áko abó áchwò eféé gétúgé áwú unó bi Jisós ápyé. ⁹ Jisós agaré baá utós bií nnó ákwyé ekpeé ji akpe mmu, néndé bós ája dós ekagé áñméré ji mme. ¹⁰ Ne gétúgé ji apye gejamégé bós atóó, bós mameé ako ámmye mánchwó ji mmye nnó áta ji. ¹¹ Yéndégébé bós bi áwya aló nchye ágegé Jisós, aló nchye bimbò ápye ebwó akwéne mme mbe ushu wuú ákálege aké, “Wò òlu Maá Esòwò.”

¹² Yémbò Jisós anyáne abi nnó ékágé ájye ágáre bós ákaá gefósge muú yi ji alu.

Jisós ajya áñgbá bií áfyáneápea
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Éwyagé Jisós afé mfaá mekwé, akuú bós bí ji akelege nnó ákwóle ji, áchwógé, ¹⁴ ajya bós áfyáneápea nnó abé ne ji, achye ebwó mabò nnó áñgbá. Agare ebwó aké, “Ntóme nye enyú dafye nnó déjyé degarége mekomejós Esòwò melóméló, ¹⁵ ne uto bií déférége aló nchye bi áchyege bós efwyale mmye.”

¹⁶ Ge mabò bós abi ji ajoyá na, Simun ayi Jisós achye ji mabò amifò nnó Pita, ¹⁷ Jemsi ne merjme wuú Jón baá Sebèdee, Jisós achye bwó mabò nnó Banagis, ula útené nnó baá

* 3:2 Elú wáwálé nnó: Mabe bós Jus áleré nnó mampye muú átoó elé utós gétúgé eyigémbò, ákamege fò muú apye muú átoó né bií uwyaá ekosé mbógé muú nemeé yimbò ala meti negbo.

nénfée. ¹⁸ Andru, Filip, Batolomyo, Matyo, Tōmasi, Jemsi maá Alfās, Tadyos ne Simun ayi alu muú ekwō bō Kanenia, † ¹⁹ ne Judas Iscarot ayi meso gébé achyé Jisōs manjkwáá.

Jisōs apó ula uma ne Belsebōb mfwa aló nchye

(Mat 12:22-30; Luk 11:14-23)

²⁰ Ndere bō Jisōs akérégē mmu, gejamégē bō ama chwō eféé ája kpaá ápye ji ne ákwólé bií gébé gepó eyi ebwō ákáge nyéé yé menyéé. ²¹ Bō ula gepú Jisōs áwuúge ndere bō ájóge nnó Jisōs alé meé gebwō áfé manjye se ji.

²² Ne ánleré mabé Esōwō fō abi átané Jerosale ábó ájóoge áké, “Jisōs awya melo nchye ayi ákuú nnó Belsebōb mfwa aló nchye. Ji ne achyége Jisōs utó nnó ábúge aló nchye.” ‡

²³ Jisōs awúgembo, akúu bō bimbō nnó áchwō, áchwōge aló mántó ebwō makámejó aké, “Danchōmeló ákáge bú mbō geme jí nnó? ²⁴ Mbōge melo ekarégē eké emyé ne ate, melo ewémbō eténégē. ²⁵ Mbōge ula gepú ukarégē, uké umye ne ate utyage. ²⁶ Ne mbōge danchōmeló aké amye ne bō bií, ebyennó ewú ebye.

²⁷ “Muú ákaágē kpe fō gepúge meto muú ájó genó mbōge alá bōmbe áwé ji wō. Ékosé nnó abōge mbe awege ji ne ákaágē kpe ajó yéndégenó.

²⁸ “Ne enyú kaágē wáwálé nnó Esōwō ajigente gabo yi muú apye ne mejó mebomebo ewé étánege ji meno. ²⁹ Yémbō ájígē fō nte muú ayi ájóge mejó mebomebo ne Mendoó Ukpea, gabo yimbō alaá ji mmye te kwyakwya.” ³⁰ (Jisōs ajómbō gétúge bō ábó ájóge nnó, “Ji awyaá melo nchye.”)

Mmá Jisōs ne aḡmo bií

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Mmá Jisōs ne aḡmó bií áchwō tēne dafye, átó muú nnó akúu ji. ³² Ne gejamégē bō bí ájwólé ánoó Jisōs mme, ágaré ji áke, “Mmá wye ne aḡmó byéé álú dafye ákélege wō.”

³³ Jisōs ashúu ebwō meko aké, “Gōge me ngaré enyú ntó muú ayi alú mmá wa ne áḡmó ba”. ³⁴ Abwólé ape bō bí ájwólé ánoó ji mme aké, Gége mmá wa ne aḡmó ba na. ³⁵ Yéndémuú ayi awúu ne ápyé genó eyígē Esōwō ákélege, ji ne alú meḡmó wa ne mmá wa.

4

Nekanémejó Mentyaá mbwe

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Gébé gefō Jisōs afe né mbale géntoógē mewáá Galilií, aló mánlere mekoméjó Esōwō ewu. Gejamégē bō ákwólé ji áfé ewu. Ji ágégē nnó bō bimbō ájá dō, ajye kpe ajwólé mmu ékpée ewé élú mbále mewáá. Bō bimbō alaá né mbale gentó mewáá. ² Álerege ebwō gejamégē unó né makámejó. Ndere ábó alérege aké, ³ “Wuúge! Bií uma mempye makō fō áfé manjye tya mbwé né mekō wuú. ⁴ Ndere átyaá ájyéé, ámé mbwé áyifō ákwé né maá meti ayi bō akoge wye, denywōné dégégē déchwō chwé dényé. ⁵ Ámé áyifō ákwé né mfaá mme etáráné mbaá ayi mme alá jaá wye wō. Ebelé yéé wō áchií. Ne élé mme alá jaá wye wō. ⁶ ḡmē étyégē, edo mbwé yimbō, ne élé maka alá kpe mme chánchá wō, adé agbó. ⁷ Ámé áyifō ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbo géwé gekweré mbwé yimbō, meshií ejo agbó, mbwé yimbō áfyé uló wō. ⁸ Yémbō ámé áyifō ákwé né mme melóméló, awégē áfyé uló, ayifō áfyé uló esaá mesó efya, ayifō áfyé usaá ulé ne ayifō usaá uta apwō nkane ábó átyá.”

⁹ Jisōs ánerégē manto nekanemejó eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.”

Ula bi Jisōs atóme makámejó

(Mat 13:10-17; Luk 8:9, 10)

¹⁰ Ewyágē Jisōs alyáá gejamégē bō bimbō ala mmyemmye jí, áḡgba bií áfyáneápea ne bō bifō abi álú kwókwóle ne ji ágií ji ula bi ji atome makámejó. ¹¹ Aké ne ebwō, “Élé

† 3:18 *Élú wáwálé nnó: Ekwō bō Kanenia ula utene nnó ekwō bō ukoge.* ‡ 3:22 *Élú wáwálé nnó: Belsebōb ne danchōmeló élé muú awu ama.*

enyú ne Esowə apyé nnó dékaá gbəgəonə unó bi úlú nya bibí né gefwa jíí, ne abi alá pó né gelua genyú, ntome lé ebwó makamejǎǎ, ¹² nnó,

‘Ápele wyé pele yémbə ágegé fǎ;

ne awuúge lé wúu,

yémbə ákágé fǎ ula;

Nnó ekágé ákére meso mbaá Esowə ajige nte gabo bwó.’ ”

Jisəs agare baá utǎǎ bíí ula nekanémejǎǎ mentya mbwe

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹³ Ne Jisəs aké ne ebwó, “Enyú delá ká mbə ula nekanémejǎǎ eni na wó, depyembo nnó ne dekaá ayifǎ?” ¹⁴ Mbwe ayi mempyé mekǎǎ atyá mbə, élé mekomejǎǎ Esowə.

¹⁵ Gejamégé bǎǎ bifǎ álu eké mbwé ayi ákwené meti, ebwó áwúgé mekomejǎǎ Esowə, ténéténé danchəmeló achwǎ aféré mekomejǎǎ yimbə né mmu matǎǎ bwó. ¹⁶ Bǎǎ abifǎ álu eké mbwé ayi ákwené né mfaá mme etáráné, áwúgé mekomejǎǎ Esowə ténéténé yimbə,

áse ji ne nechóchó. ¹⁷ Yémbə mekomejǎǎ Esowə ájwǎle ebwó né mmu metǎǎ wó néndé álú eke genǎǎ eyi gelá gepǎǎ ne maka né mme. Ne ábǎǎgé efwyale mangé ndere bǎǎ ápaá ebwó gétúgé mekomejǎǎ yimbə, ténéténé ájá mmye meso. ¹⁸ “Bǎǎ abifǎ álu eké mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshii ejomé. Ebwó bina álú eké bǎǎ abi áwugé mekomejǎǎ Esowə,

¹⁹ yémbə élé ebwó áwyá mmwǎlé né unó mme, ábǎǎ gejeé ne ŋka ne ufǎǎ unó uko bí ebwó ákélege, unó bina ujo mekomejǎǎ yimbə upyéé ebwó áwə umpome ulǎǎǎ wó. ²⁰ Yémbə bǎǎ abifǎ álú eké mme melóméló, ebwó áwúgé mekomejǎǎ Esowə áse ji áfyə mmu geŋwáge bwó, áwəme umpome ulǎǎǎ, abifǎ áfyə ulǎ esaá meso áfyə, abifǎ usaá ulǎ ulé, ne abifǎ ntó usaá ulǎ uta epwǎ nkane abó ápené.”

Muú abii fǎ mekomejǎǎ Esowə mbaá bǎǎ

²¹ Jisəs ama jǎǎ ne ebwó aké, “Muú akágé lwe fǎ étúlénká abǎ gesá ákweré yé mambelé éwú né nteé ukwó. Aŋma ewú mfaá. ²² Yé genó eyi gebéé bíí bí bǎǎ alá kágé nye gépǎǎ. Ne genó fǎ gépǎǎ eyigé ákwérége gejí bǎǎ alá kágé. ²³ Mbǎǎgé muú awya matu, awú.”

²⁴ Ajǎǎ ntó ne ebwó aké, “Sége gébé nkane enyú déwúu depǎ. Gefǎǎ eyigé déməge genó déchyége muú, mbǎntó ne ámege nye áchyéé enyú. Ne achyége nye ntó enyú eyi géjame gepwǎǎ. ²⁵ Muú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwə, ne muú ayi alá pó, yé ékéké ewé ji awya, áséle nye eta wúú.”

Nekanémejǎǎ mbwé yi awéne

²⁶ Jisəs ama jǎǎ aké, “Gefwage Esowə gélú nkane mbwé ayi mempyé makǎǎ ápené.

²⁷ Alyaá afé apye unó bíí ebicha agéne ndere mbwé wúú áwéne, ne yé genó eyi gepyé mbwé wúú áwéne akágé. ²⁸ Elé mme ne apye nnó amé mbwé áchií, áwé ákwǎné áfyé ulǎ.

²⁹ Ne gébé eyigé mbwé yimbə ágélégé me mempye makǎǎ achwǎ alǎ mansǎré ne esaá nende gébé gekwǎné.”

Nekanémejǎǎ mbwé ayi ákuú ji Mǎsta

(Mat 13:31-32; Luk 13:18, 19)

³⁰ Ne Jisəs ama agii ntó aké, “Ese dejǎge nnó gefwage Esowə gélú nkane nde? Mmége nyé geji ne ndé nekanémejǎǎ? ³¹ Gélú nkane mbeé mbwé ayi ákuú mǎsta, ápege alu ŋénénéné eke nyiné mbwé ngbon. ³² Ébélegé ndere ápené néchií, néné, nébwǎlé gekpékpégé genǎǎ eyi gepwǎǎ unǎǎ uko, gefye mata ayi denwyǎné débígé ŋméé, déténege anyua bwó wyé.”

Ula bí Jisəs álerege né makámejǎǎ

(Mat 13:34-35)

³³ Jisəs agaré bǎǎ mekomejǎǎ Esowə né gejamégé makámejǎǎ aléré ebwó né gefǎ eyige ebwó ákage káa ula. ³⁴ Ajǎǎgé fǎ ne ebwó ayi alá tóme makámejǎǎ, yémbə gébége abégé ji mbi ne baá utǎǎ bíí ágarege ebwó úla yéndé mechó.

Jisós anyá mbyonnyi atené

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Ne nkwale Jisós ajóó ne baá utóó bíí aké, “Déchyaá gentóóge mewaá deyyé egbé né.”
³⁶ Ne ebwó álya gejaméé bóó eféé, ne Jisós ajye jwóle mé mmu ékpe, ne baá utóó bíí achwó kpe. Ebwó álo mánychya ne mákpée ayífo ákwólege. ³⁷ Ndere ájye, mbyonnyi metometo áchwó bule nnyi ne ngba nnyi apye nnyi nébúlege, apye ékpe enyige ne uto ne manaá maló mankpéne né ékpe, ela mankemanke. ³⁸ Jisós abó alú né meso ékpe, anéré mekpo né genóoge mekpo, abelege. Ne baá utóó bíí ájye pe ji ájoge aké, “Ménleré òbò gébé nnó ese dechwó gbó wó?”

³⁹ Ne Jisós akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimbò ajóó aké, “Mgbannyi tené nyámeé.” Mbyo nnyi yimbò átené, mbaá akwené tómeé. ⁴⁰ Ewyage Jisós agíí ebwó aké, “Défóó ndé? Défyéé fó matóó ne Esòwò wó?”

⁴¹ Ála mano mekpo fuú áwére ne efó metóó ágíge ate aké, “Ndé gefóóge muú na? Yé mbyo nnyi ne mgbannyi áwuú jí?”

5

Jisós abú aló nchye átané mende fò mmye

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisós ne baá utóó bíí áchyaagé gentóóge mewaá Galilíí, ákwóné mbale nnyi kwókwólé né gebagé mewaá Garese. ² Ndere Jisós átané né ékpe ashule né mbale nnyi, mende fò yi awya meló nchye átané né manome ayi áchomé né etárávé abó gatelé áchwó báne ji, ³ ji ajwólege le né manome. Yé muú yi akáge wé se ji ne bò mkpokove apó, ⁴ Ndo ndò ne ndò ábó áwéle mé ji uka ne amu yémbò asorege bò ñkpokove ne use bi úlú ji uka agbe. Mende yina atóó kpaá apwó ayi muú alá kágé ba ji mme awe. ⁵ Utuú ne nwómésé mende yimbò akene tametame né manome ne mfaá makwe, akalege ne asorege menyammye wuú ne mataá awuú ubale.

⁶ Aké agene Jisós teté, abó gatelé, ajye tó manó né mbe ushu Jisós. ⁷ Apyegé mbò, alile akalege kénké aké, “É é Jisós, Maá Esòwò Anyata! Òbó ndé mechó ne me? Kélé mabò Esòwò nnó òchyege fó me efwyale.” ⁸ Ajogembò elé Jisós abó anyane ji nnó, “Wò meló nchye táné mende yina mmye.”

⁹ Ewyagé Jisós agíí ji aké, “Mabò mye makamege nnó?” Mende yimbò ashúú ji meko aké, “Nkamege ‘Gejamé’, néndé ese delú gejamé.” ¹⁰ Ne aló nchye ane Jisós mmye nnó ekágé abú ebwó átané né gebagé mewaá eyigémbò.

¹¹ Wye eféé, nfóné mekwende fò nébó nényéé kwókwólé né mbyò Mékwe. ¹² Aló nchye bimbo áne Jisós mmye nnó álya ebwó ájyé kpe mekwende eyimbò mmye. ¹³ Jisós akamé. Aló nchye bimbo átané ájye kpe nfóné mekwende eníné mbò né mmye. Ákregé mbò, nébó neshulé Mékwe, nékwé mmu gentóóge mewaá néke. Nfóné mekwende eníné mbò nelú genóoge bò delé ápea.

¹⁴ Ámbamé mekwende yimbò ágégé, abó afé né meló mangaré genó eyi gepyéé, abifo afé né makóó ágarege abya yimbò. Ne bóó átané nnó áchwó áge mechò ewé epyéé. ¹⁵ Ne ebwó ákwónégé mbaá ayi Jisós alu, ágé ntó mende ayi abò awya gejaméé aló nchye ndere ajwólé eféé ne mandéé jíí mmye, akéré menyammye wuú. Ebwó ágégé mbò efó ekwó ebwó matóó. ¹⁶ Bóó bí abò ágené genó eyíge pyé álo mangaré mechò ewé epye ne mende yi abó awya aló nchye, ágarege ntó mechò ewé epye ne mekwende.

¹⁷ Ne ebwó álo máne Jisós mmye nnó ályaa gebagé bwó ájye.

¹⁸ Ndere Jisós abó akpéne mmu ekpée, mende yi abò awya aló nchye ane Jisós mmye nnó ago ji akwólé ji.

¹⁹ Yémbò Jisós akamé wó. Agare le ji aké, “Kere meso mbaá bóó bye ne ogare ntó ebwó nkane Esòwò agené wò meshwe, apoó wò ne unó uko bi ápyéé eta wyé.”

²⁰ Mende yimbò afé né gebagé mewaá eyigé ákuú geji nnó Dekapolis, mme maló ufya, aló mankené ne agarege galógaló ayi Jisós ápyéé eta wuú. Mechò ewena épye yéndémuú ayi awuú ala meno mekpo fuú.

Maá Jaros ne mendée ayi ataá nku Jisós
(*Mat 9:18-26; Luk 8:40-56*)

²¹ Bó Jisós ama kpe ékpe áchya ákére egbé gentógé mewaá Galilií. Ne ndere atene mapeá nnyi, njuné bós néchwó nó ji mme. ²² Ne Jaros muú kraá né echa mmyemenene ewe elu efeé abó alu nto geluage bós bimbo. Gébégé agené Jisós, ajye tó manó mbe ushu wuú. ²³ Alo manené Jisós mmye ne metós wuú meko nnó apóó ji. Aké, “Maá wa ayi kós mendée amee ne achwó gbó. Ata, chwó nere ji ebwó mmye, apege nye.”

²⁴ Jisós alya, alo manjye ne Jaros. Ne njuné bós nekwólege ji, egbe we ne ewe áhmerege ate mme.

²⁵ Né geluage bós bimbo mendée fó abó alu ayi manoó mátánege ji mbe, málé aymé áfyáneapeá. ²⁶ Mendée yina agé me efwyale dós, achó nka mbaá bó maka kraá yé galógáló apó. Yémbó ébós wye bós. ²⁷ Mendée yimbo abó áwuú ngo Jisós ake né mpu ekwó bós ewémbó, achwó ji né meso, anyaa ebwó, atá nku wuú. ²⁸ Ajoge ne geme jíí aké, “Mbógé ntagé yé lé mandée jíí, ntoge nye.”

²⁹ Atágé mbó, ténéténé manoó mansó. Ne awuú menyammye wuú nnó atoó. ³⁰ Wye né gébé eyigémbó Jisós awuú nnó uto útané ji mmye, ábwolé mmye ne njuné bós aké, “Waa ataá mandéé ya”?

³¹ Baá utós bíí aké ne ji, “Ge nkane gejámégé bós ánós wó mme, epyémbó nnó ne ogige nnó waa ataá wó?”

³² Yé lé ebwó ájómbó, Jisós ashíí wye mampéle agyage, agíge muú yi abó ataá ji. ³³ Mendée yimbo ákaáge genó eyigé gepyee né menyammye wuú, atané metós metós bós bimbo aware ne efó metós achwó kwé mbe ushu Jisós. Apyege mbó, agare ji abya wuú meko. ³⁴ Ne Jisós aké ne ji, “Maá wa, otóó getúgé ofyee metós wye ne me. Ómágé wú sé ubale. Ke pere.”

³⁵ Ndere Jisós abó alú jóge ne mendée yimbo, bós dentós átané né gepúgé Jaros áchwó gáre Jaros aké, “Maá wye agbó mé, ochyegé sé ménleré efwyale detú.”

³⁶ Ne Jisós afyee mekpo né depó etiré ájógé wó, yémbó aké ne Jaros, “Ofógé, fyé lé metós ne me.” ³⁷ Akamé fó nnó muú yicha akwolé ji wó ékosé Pita ne Jemsi ne meymó wuú Jón. ³⁸ Ákége ákwónégé gepúge Jaros, Jisós age nkane bós ákwené tametame áyiáge, ádorege mmye mme álile kerke. ³⁹ Jisós akpé mmu aké ne ebwó, “Ndé enyú déyiáge délíle? Maá mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.”

⁴⁰ Áwúgé mbó aló manjwáné ji jwané, efeé ne alé bú ebwó ako átané dafye, asé le mma ne nte maá yimbo ne baá utós bíí alsé, ájyé kpe mbaá ayi ábelé maá yimbo. ⁴¹ Ne Jisós agbare ji ebwó ajós né meko aramaic aké, “Tabita kumi. Ula utené nnó, mesó mendée njoge ne wó nnó kwilé ka.”

⁴² Maá yimbo akwilé, ténéténé alo mankené. Mesó mendée yimbo alu aymé áfyáneapeá. Bós bi ágene mechó ewé, mano áwule ebwó mmu ukokó. ⁴³ Jisós aji ebwó matu nnó ekagé ágaré muú yicha mechó ewe. Anérége aké ne ebwó, “Chyegé maá yimbo menyee anyéé.”

6

Bós Násaret ábya Jisós
(*Mat 13:53-58; Luk 4:16-30*)

¹ Jisós alyaa melu ewémbó, akéré né melo wuú ne baá utós bíí. ² Ne bíí uwyaá bós Jus ukwónégé, afé mmu echa mmyemenene, aló manleré bós depóre Esówa. Gejamégé bós bi áwuú unó bi alerégé ála mano mekpo fuú ne aké, “Ewéna elúmbó nno? Nde mbaá, atané ne unó uko? Ndé muú áchyeé ji gefóógé denjá ti ne utó nnó apyegé ufelekpa? ³ Pó memwómé upú ayi alu maá Meri na? Pó aymó bíí álú Jemsi, ne Jose, Judas ne Simun? Pó aymó bíí abi andée álú fa ne esé.” Epye bwó áfyee matós ne Jisós wó ne ábya ji.

⁴ Ne Jisós ajós ne ebwó aké, “Ánoge bós ekpávée Esówa yéndé mbaá. Yémbó wyelé bós melo bwó ne ula gepú bwó ne áhme bwó ne alá nógé ebwó”

⁵ Ewena epye ji abo f3 gebé mampye ufélekpa eféé w3, ekosé ukéke b33 mamée abi ji anéré ebw3 amu mmye atoo. ⁶ Ji ala meno mekpo fuú ndere agene nnó b33 bina áfyéé f3 met33 ne ji w3.

Jis3s at33 ángb3 áfyáneápe3 nnó ápye ut33 bií
(*Mat 10:5-15; Luk 9:1-6*)

Ne Jis3s atánégé melo wuú, afé né mata malo ayif3, alerege b33 mekomej33 E33w3. ⁷ Akuú ángb3 bií áfyáneape3 ako, áchw3gé at33 ebw3 dafye apea apea. Achyé ebw3 ut33 mamférégé aló nchye né mmye b33. ⁸ Ndere ebw3 achw3 jyé, Jis3s aké ne ebw3, “Ékagé déb3 yéé genó, b33gé le meto ewu ewu, dékp3gé f3 menyéé, yé gébagé neke, yé ñka, ⁹ yé gekw3r3gé ndeé, yémb3 fyége lé un3 uka.” ¹⁰ Ama j33 ne ebw3 aké, “Dekw3négé yénde melo, gepú eyigé dékp3gé, ásege enyú ne met33 meg3mego b33ge wye eféé kpa3 te délyáge. ¹¹ Mb33ge melo elá séé enyú w3, yé manwu mekomej33 nyú w3, lyáge déjye detene né met33 mel3, dekwe uka mme nnó mpupu eyi ebalé enyú uka étáné, ne elerege nye nnó ákwele ebw3 mbeé.”

¹² Ne baá ut33 bií atáné áfé, ál3 mang3r3gé b33 mekomej33 E33w3. ¹³ Ebw3 áfere gejamégé aló nchye né mmye b3, áma ápye b33 mameé atoo ndere ágb3le ebw3 mawéé mmye.

Negbo né J3n Menwya3 b33 mana3 E33w3
(*Mat 14:1-2; Luk 9:7-9*)

¹⁴ Mfwa Her3d Antipas ayi awáne baá gebégé ábyené Jis3s awú ñg3 ukp3kp3 depo tiré Jis3s apyé deko. Nendé yénde mbaá b33 ágaré abya wuú. B33 bif3 áj3ge áke, “J3n menwya3 b33 mana3 E33w3 ne akwilé né negbo nkaáwu ne awya ut33 mampye ufélekpa.”

¹⁵ Yémb3 abif3 áké, “Jis3s alu mewené Elija muú ekp3v3 E33w3.” Abif3 áké, “Jis3s alu gekw3nége muú ekp3v3 E33w3.”

¹⁶ Ne Her3d awúge ñg3 Jis3s aké, “Nd3f3 elé J3n menwya3 b33 mana3 E33w3 ayi mbo ns33 ji mekpo ne ákwilé né negbo achw33.” ¹⁷ Epyembo Her3d at33 b33 nnó ágb3r3 J3n áwé áfyé né mmu gepúgé den3, g3túgé agaré gabo ayi Her3d apyé nnó aferé Her3dyas mendée meñmo wuú Filip abá. ¹⁸ J3n ab3 aj3gé ne Her3d nnó, “El3me f3 manfere mendée meñm3 wye 3b3.”

¹⁹ Né g3tú eyigémb3 Her3dyas ab3 apa3 J3n ne akelé meti manw3 ji yémb3 ágé meti w3. ²⁰ Her3d ab3 ánógé J3n ne ákelégé f3 nnó awá ji. Aka3 nnó J3n alu muú mel3m3l3 ne alu cho né mbe ushu E33w3. Y3lé un3 bi J3n aj3ge úlú tametame né met33 wuú, yémb3 met33 ég33 ji manwúge J3n yéndég3b3.

²¹ Bií uma Her3dyas age meti maw3 J3n. Gébége Her3d apye epa3 bií ebi ábyéné ji, akú ákpakpa melo ne afwa b33 bee né gebage mewaa Galilí. ²² Ne ma3 Her3dyas mes3 mendée achw3 bee gef3gé mabeé eyigé g3g33 Her3d ne añk3é bií mat33, eféé ne Her3d aké ne ji, “Gare me yénde genó eyige 3kelege, nchye w3.” ²³ Nkelé nnó, “Nchyege w3 yénde genó eyigé 3kelege, ye ebe le gebagé melo w3.”

²⁴ Ma3 yimb3 atané ajye gií mma wuú aké, “Mma, ngaré mfwa nnó nkelege nde”?

Mma aké, “Mekpo J3n menwya3 b33 mana3 E33w3.”

²⁵ Ma3 yimb3 ab3 ak3r3, agaré Her3d aké, “Nkelege nnó 3chye me mekpo J3n menwya3 b33 mana3 E33w3 fa né gebagé nkpagene nana.”

²⁶ Mech3 ewé epye mfwa Her3d by3 uk3r3 ji mmu yémb3 ak3gé shya manchye ji g3túgé ab3 akele me né mbe ushu añk3é bií. ²⁷ Tén3t3né yimb3, Her3d at33 membame wuú ayi ama nnó, ájye ás3 mekpo J3n né gepúgé den3. Ne ájye s3 áchw3 ne ewu. ²⁸ Mende yimb3 anérégé, ab3 mekpo ewu afyé né gebagé nkpagene ajyé chye ma3 yimb3 mendée, ne ma3 yimb3 ajye chye mba3 mma wuú. ²⁹ Ne baá ut33 J3n áwúge nnó áw3 nte bw3, ájye kp3 geñkwo jíí, anií né menome ewe áchomé né étáráné.

Jis3s achyéé delé b33 áta menyéé
(*Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; J3n 6:1-14*)

³⁰ Ángbá Jisos ákére meso né neke eniné ji abó atóme ebwó. Ágaré Jisos ufóó unó bí ebwó ápyé ne áleré. ³¹ Ewyágé bód áchwóó mbaá Jisos, abi áchwóó, ne abi ájye, ájá kpaá ápye Jisos ne baá utóó bíí ápó yé ne gébé manyéé menyéé. Eféé ne Jisos aké ne baá utóó bíí, “Déjyé né melú ewé bód alá pó, nnó enyú degbeé mmye gachyé.” ³² Éféé ájye kpe mmu ékpée ebwó ebwó, álo manjye né mbaá ayi álú bómbo.

³³ Yémbó gejamégé bód ágé ebwó ndere átané ájye ákaá Jisos ne bód bí ne melu ewé ebwó ájye. Ne ebwó átané malómaló, ásó mewaá mewaá, ábó mbe ne Jisos ne baá utóó bíí. ³⁴ Jisos átanégé mmu ékpée, agé gejamégé bód, ne meshwe akwó ji metóó, gétúgé álu eké magoyme ayi alá pó ne membámé. Eféé alo manleré ebwó gejamégé unó. ³⁵ Ndere bíí uló mangíle baá utóó Jisos ájye jód ne ji áké, “Átá bíí úfé ne mbaá yina alu eke mashwone. ³⁶ Gó bód bina ájye nnó ebwó ákage jye ne makóó né baá malo ayi álú kwókwólé, áná menyéé ányéé.” ³⁷ Ne Jisos ashuú ebwó meko aké, “Enyú ambóó chyége ebwó genó ányéé.”

Ne ebwó aké, “Átá ókaá fó nnó ñka yi ese dénáme bód bina menyéé ékage be genóge uba ñka upea wó?” *

³⁸ Jisos aké, “Enyú dewya ntó bred eníí? Choge depé.” Ájye gé, ne aké, “Ese dewya ntó bred eta ne meshuú epea.”

³⁹ Ne Jisos agare ebwó nnó ákaré bód bímbo matoómatoó, ájwólé né dambyanja. ⁴⁰ Apye ebwó ájwólé, mbaá ayifo álu usaá bód uta ne ayifo alu usaá bód upea meso efya. ⁴¹ Ájwólégé Jisos abó ntóó bred étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú, achyé matame mbaá Esowó. Agya bred achyé mbaá baá utóó bíí nnó ákaré mbaá bód bímbo. Ne ákaré ntó meshuú epea mbaá ebwó ako. ⁴² Yéndémuú ányé ágbeé. ⁴³ Ne baá utóó Jisos ányweré bred ne meshuú ágbeé usá úfyáneupeá ebi ányéé ulaá. ⁴⁴ Bód bi ányé menyéé álú delé bód átáa.

*Jisos ake mfaá meko manaá
(Mat 14:22-23; Jón 6:15-21)*

⁴⁵ Éwyágé Jisos apye baá utóó bíí ákpe ékpée nnó ábó mbe áchyá gentóogé mewaá ájye né melo Betsada. Ji ala meso agare bód nnó ebwó ákére né upú bwó. ⁴⁶ Ajógé mé né bód nnó áke cháñéné, afe né mfaá Mekwe manemmye. ⁴⁷ Nkwále akwónégé, ékpée elú né metóó gentógé mewaá Galilíí, ele Jisos mbií ne álaá né mapeá nnyi. ⁴⁸ Jisos agé nnó baá utóó bíí ágéne efwyale ndere mbyo nnyi atané ebwó mbe ushú ápélege ékpée bwó. Elo né gejejégébi kpaá te dondo, Jisos ákéné mfaá meko manaá achwó eta bwó, ela gachye ake apyáme ebwó ako. ⁴⁹ Ebwó aké ágéne nkane Jisos akéne mfaá meko manaá achwó, áferé nnó ele muú nefóó ne alo máñkalégé. ⁵⁰ Ebwó ako ágegé ji efóó ekwó ebwó matóó.

Yémbó aké ne ebwó tenetene yimbó, “Elé me, gbarege matóó nyú, défóge.” ⁵¹ Jisos akpege né mmu ékpée ne ebwó, mbyo yimbó apwá. Agege mbó ala mano mekpo fuú. ⁵² Yele Jisos abó achye dele bód átá bred ányéé, akaá fó gefóge muú eyige ji alu wó; néndé ñgea matóó.

*Jisos apye bód mameé atóó né Genesáret
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Jisos ne baá utóó bíí áchyagé gentóogé mewaá, áchwó kwóne né melo Genesáret, né gentó eyigémbo ne ebwó áshií ékpée eféé. ⁵⁴ Ténéténé yi ebwó átané mmu ékpée, bód ákaá nnó gé Jisos na. ⁵⁵ Álomé gatélé, áfe melo meko ne baá mata malo, áfe ákpane bód mameé bwó áchwó ne ebwó, ne yénde mbaá ayi áwuúge nnó Jisos alú wye. ⁵⁶ Ne yénde mbaá ayi Jisos ákwóné, yé né malo ayi kókó ye ayi kpákpá ne ye né makóó ákpané bód mameé ánywérege malú malú yé né ntoné gese, ne ánené Jisos mmye nnó alya ebwó átá mano nkú jíí. Ne yéndémuú nemeé ayi ataá mano nkú Jisos atóó.

* 6:37 Elú wáwálé nnó: Denari alu ñka yi apege muú né utóó bíí uma.

7

Jisws agarege unó bi ukwene ante bós Jus áleré
(Mat 15:1-20)

¹ Bós Farasi ne anleré mabé Esōwō fō átané Jerosale áchwó nó Jisws mme. ² Ndere ebwó álu efeé, ágé nnó baá utós Jisws abifō anyéé menyéé amu debadeba ayi álá shwónége amu ndere gepō gebwó gelerége wó.

³ Bós Farasi ne bós Jus ako abi ákwólege unó bina dós, ushuú bós Farasi cháchá ányéé fō menyéé ayi álá bōmbe áshwóné amu bwó ndere gepōgé ukwene ante bwó gelu wó. ⁴ Yéé muú bwó ayi anyéé genó eyíge ánáme né gese ayi álá shwóné chájéné apó. Ebwó ábelege ntó gejamége mabe bwó nkane manshwónége amó, meséé ne mámba.

⁵ Ne Bós Farasi ne anleré mabé Esōwō ágií Jisws áke, “Ulannó ne baá utós bye álá kwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Ulannó ebwó ányéé menyéé ayi álá shwónége amu?”

⁶ Jisws ashúú ebwó meko aké, “Enyú bós dembwólé. Asaya, muú ekpávé Esōwō abó alu cho gébége agaré nyá mekomejós Esōwō atomé ne enyú nnó, ‘Bós bina ánóge me ne ubómeno yémbō ánóge fō me né mmu matós bwó cháchá.

⁷ Enóge ewé ebwó ánoge me, elú detú nénde ásele unó ukwene ante bwó álerege eké mabe ya!”

⁸ Jisws aké ne ebwó, “Enyú dése mabé Esōwō, deke debélé egbe ema nnó dénóge unó bi ákwaá álerege.”

⁹ Jisws afe mbe manjós aké, “Dewyá mati malómáló mánlya mabé Esōwō nnó dékwólégé le unó bi ukwene ante nyú álerege. ¹⁰ Gébége Mosis alerege mabe Esōwō, abó ajós aké, ‘Nóge mma wye ne nte wye’. Ama jós ntó nnó, ‘Mbōge muú ajóge mejós mebo ne mma wuú yé elé ne nte wuú, ábó manwá ji.’ ¹¹ Yémbō né egbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbōge muú abege ne genó eyigé ji akage póó mma wuú yé ebélé nte wuú ne geji, ajós le nnó, ‘Élé echye Esōwō.’ ¹² Wyémbō ne dégbéé bós nnó ápóoge fō amhá bwó ne ante bwó. ¹³ Enyú dépye mabé Esōwō áfu sé yé genó wó getúge unó bi enyú délerege. Ge wye gepō gema na me njós mbō gejamége gabo alú ayi enyú dépye wye na.”

Unó bi upye mekwaá álá beé fō cho né mbe ushuú Esōwō
(Mat 15:10-20)

¹⁴ Ne Jisws ama akuú njuné bós nnó áchwó eta wuú. Áchwóge aké, “Enyú ako wuúge, ne yéndemuú ákaá genó eyigé njóge. ¹⁵ Genó eyigé muú ányége gejye ji une gepye fō muú ábeé debadeba né mbe ushuú Esōwō, elé eyi getanege ji né meno.” ¹⁶ Ne mbōge muú awyá matu manwú áwú.

¹⁷ Jisws anérége, ji ne baá utós bíí ályá bós bimbo, áfé né mmu gepú, ne ebwó ágií ji ulá nekanemejós enina. ¹⁸ Jisws ashúú ebwó meko aké, “Enyú delú defós pó eké ate? Enyú dékaá wáwálé nnó dényege menyéé ákágé pye fō enyú debé debadeba. ¹⁹ Menyéé wu ákpéné fō né matós nyú, ájye le né une, ne átane né menyamme.” Ndere Jisws ajós mbō ebyennó ufós menyéé uko ukwané manyéé.

²⁰ Ne Jisws aké, “Uferé ebi utánege muú metós ne upye muú abeé debadeba né mbe ushuú Esōwō.” ²¹ Ama jós aké, “Uferé uboubo, ubelé tametame, ejo ne manwáné bós. Unó bina uko utánege né metós, ²² mankwéné uló, use, ne nchye, mambwólege bós, eymeymené, mansoge metós nnó bós ábó unó ápwō enyú, manchōge bós mambō, nepa ne ukénkéné. ²³ Unó bina uko utanege né metós ne ubi ne úpyeé muú ábeé debadeba né mbe ushuú Esōwō.”

Mendée ayi áfyéé metós ne Jisws
(Mat 15:21-28)

²⁴ Ne Jisws atané afé né gebagé mewaá bós Jus eyi gelú kwókwólé ne meló Tiya ne Sidón. Jisws ajye kpe mmu gepú gefō ne akélegé fō nnó muú akaá nnó ji alu efeé, yémbō meti epó ewe ji ákágé bíí. ²⁵ Mendée fō ayi maá wuú yi mendée awya meló nchye, áwuúge nnó Jisws alu efeé, atané ténéténé achwó tó manó né mbe ushuú wuú. ²⁶ Mendée yina apó fō muú

Jus alu muú Grek ne ábó ábyé ji títi né gebagé mewaá Siriya né Sirofónishya. Ane Jisós mmye nnó aféré meló nchye yimbó né mmye maá wuú. ²⁷ Yémbó Jisós aké, “Gó esé debo mbe dechye baá melo menyéé, elómé fó nnó muú ase menyéé ayi baá melo ányé achyeeé bó mammye.” *

²⁸ Ne mendée yimbó ashúú ji meko aké, “Ata, yémbó bó mammye ányéé uchóchogéré ebi utánege né ekpókpógélé ukwéne mme gébége ambané áke ányéé menyéé.”

²⁹ Jisós aké ne ji, “Elé wáwálé, chó, ògene nye ndere meló nchye yimbó atané mé maá wye mmye.”

³⁰ Gébége mendée yimbó akéré né gepú jíí, agé maá wuú ndere ábelé né ukwó ne meló nchye atané mé ji mmye.

Jisós apye mbuú atoó

³¹ Ne Jisós atánege melo Tiya akoó né meti Sidón afé né ebeé mega Galilií. Afé né mme Dekapolis, mme maló afya. ³² Bóó fó áchwó ne mende ayi alu matu gbégbé ne akágé jóó fó mejóó. Ebwó áne Jisós mmye nnó anéré ji ebwó mmye. ³³ Jisós ase ji né metóó metóó gejamége bóó, afé né melu ewé elu bibií eféé ne afye denóre amu né matu mende yimbó, akpó matye ne ata nenóme níí. ³⁴ Ne Jisós ape ame mfaánebuú ne ashúúle gefere, ajóó né meko aramaic aké, “Effata” ula úlú nnó, “Néné”.

³⁵ Ténéténé mende yimbó aló manwu ne aló ntó manjóó mejóó ayi álá pó se ne efwyale. ³⁶ Ne Jisós akwelé ebwó mbeé nnó ékagé ágaré muú. Yémbó ndere ákwelé ebwó mbeé dóó, mbó nto ne bóó ágarege abya wuú ájye. ³⁷ Ebwó ako abó, álá manó mekpo fuú ájoge áké, “Yéndé genó eyige ji apyeeé gelú gelógeló.” Apye bóó matu gbégbé áwuú ne abi álá joge, ájoge.

8

Jisós achyeeé delé bóó ani menyéé

(Mat 15:32-39)

¹ Ewyage gejamége bóó gema chwó nó Jisós mme. Bóó bina abó akpá fó menyéé ayi ányéé wó. Ne Jisós akuú baá utóó bíí ne aké, ² “Meshwe apyeeé me ne bóó bina, néndé ebwó álé mbó ndó eléé ne me ayi álá ányéé ye genó fó wó. ³ Mbógé ngarege ebwó nnó ájyeeé une mesa, átóó né meti gétúgé abifó nekene bwó neshya.”

⁴ Baá utóó bíí ágií ji áké, “Fa né mashwone muú agene mbó menyéé efó ayi ákwanege bóó bina ako?”

⁵ Ne Jisós agií ebwó aké, “Enyú dewyaá ntoó bred enií eféé”? Áké, “Dewyaá ntoó bred ékénéama.”

⁶ Ewyage Jisós agaré bóó bimbó aké, “Jwólege mme”. Ne asé ntoó bred eyimbó ékénéama áchyeege matame mbaá Esowó, agya, achyeeé baá utóó bíí nnó ákáré mbaá bóó bina, ne ápye wyembó. ⁷ Ne ebwó ábó awya ntó ukeke baá meshuú. Jisós ase achyeeé matame mbaá Esowó né uno bi, agaré baá utóó bíí nnó ákáré mbaá bóó. ⁸ Yéndémuú ányéé ágbeé ne baá utóó Jisós ánywéré uba bi uláá ugbeé usá ukeneama. ⁹ Mpa bóó bi ányé alú delé bóó anií. Ánerége Jisós aké ákere meso né upú bwó. ¹⁰ Ténéténé yimbó Jisós ne baá utóó bíí ákpe mmu ékpée áchyaá afé né gebagé mewaá eyigé akuú nnó Dalmanuta.

Ekwó bóó Farasi ne Sadusi ágií Jisós nnó áléré ebwó ufélékpa

(Mat 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Bóó Farasi fó ábó afé mbaá Jisós álo manyé mbeé ne ji. Ebwó abó akele meti mamua ji. Ágií ji áké, “Pye ufélékpa ese dégé, manlere nnó Esowó ne atóme wó.” ¹² Jisós awuúgémbó, ashulé gefere ne agií ebwó aké, “Ulannó njye enina fi nekelege ufélékpa? Ngarege enyú wáwálé nnó yé úma degené fó.”

¹³ Ájógé mbó alya ebwó, áma jyé kpe mmu ekpeé, achya afé egbe gentóge mewaá.

* ^{7:27} Elú wáwálé nnó: Né melo ñwe ewéna bóó abi Jisós ájógé atome ne ebwó nnó baá melo elé bóó Jus ne abi ji atome ne ebwó nnó bó mamye elé bóó abi álá pó fó bóó Jus.

Jisws akwelé baá utóó bií mbeé nnó áse gébé ne yis bóó Farasi ne bóó Sadusi
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Baá utóó Jisws ábó ájinte mankpa gejamégé bred ne ábó áwya le maá ntó bred ama né ekpeé. ¹⁵ Jisws akwelé ebwó mbeé aké, “Sege gébé ne yis bóó Farasi ne mfwa Herod.”

¹⁶ Ne ebwó álo manjogé ebwó ebwó aké, “Ndofó ajógé mbo lé délá depó yé ne bred?”

¹⁷ Jisws akaá genó eyigé ebwó ajogé ne agií aké, “Ulannó enyú dejoge mechó bred ayi enyú dela pó ne ji? Nnó enyú delú danjakaá ula mechó ewé? Matóó nyú álu wye séséleé? Délu danjakaá gefóge muú ayi me nlu? ¹⁸ Enyú déwyaá ame dégene fó mbaá? Enyú déwyaá matu déwuú fó? Dékágé fere fó depó tiré na? ¹⁹ Gébégé nkare ntoó bred éta mbaá bóó dele bó átáa ányéé, ayi ábó álaá gbeé usa unii?” Ne ebwó áshuú ji meko aké, “Usá úfyaneupeá.”

²⁰ Jisws ama agií ebwó nnó, “Ne gébégé nkaré ntó, ntoó bred yimbo ékénéama mbaá bó dele bóó ani ányéé, ayi alaá enyú dénywere nyá, álaá usá unii?” Ebwó áshuú meko aké, “Usá ukeneama.”

²¹ Jisws agií ebwó ake, “Enyú dege nkane nsele baá nto bred nchyeé gejame bóó menyéé wó, te fi, délu danjakaá gefóge muú eyi me nlu?”

Jisws apye muú ame nónómé né Betsaida agéne

²² Gébégé Jisws ne baá utóó bií ákwone né Betsada, bóó fó áse muú ame nónómé áfé ne ji mbaá Jisws áne ji mmye nnó atá ji. ²³ Jisws agbaré ji ebwóebwó áfé mekpo meti, efee ne akpó ji matye ame. Anéré ji amu né ame, agií ji aké, “Nnó ogene mbo genó fó?”

²⁴ Mende yimbo ape ame mfaa aké, “Ngene bóó yémbó álu lé eké unóó ebi ukene ugyage.”

²⁵ Ama ata ji amu né ame nana mende yimbo aké apele ame ji ánené alo mángene mbaá, ne agene yénde genó chánéné. ²⁶ Jisws agare nnó, “Cho mmu gepú jye, ekagé okere né melo.”

Pita aké Jisws alu muú ayi Esowó akwere ji ela gefwa
(Mat 16:13-16; Luk 9:18-21)

²⁷ Jisws ne baá utóó bií ájyé né baá maló fó kwókwólé ne melo Kaisaria Filipi. Ndere ebwó akene ájye, agií baá utóó bií aké, “Ndé gefogé muú ayi bóó ajógé nnó me nlu?”

²⁸ Baá utóó bií áshuú ji meko aké, “Bóó bifó áke olu Jon menwyaá bóó manaá Esowó, abifó áke olu Elija ne abifó áke olu muú ekpávé Esowó ama.”

²⁹ Ajógémbó, Jisws agií ebwó aké ne “Yé enyú ambóó deké me nlu waá”? Pita ashuú ji meko aké, “Wó olu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.”

³⁰ Jisws akwelé baá utóó bií mbeé nnó ékágé ágaré muú fó, muú ayi ji alu.

Jisws agaré efwyale wuú ne negbo nií
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisws alo mangaré nnó, Maá Nte Mekwaá abó mangé gejamégé efwyale, ele ákpakpa melo, ne anóó baá bi ápye upe ne anleré mabe Esowó, áshya nye ji, áwáne nye ji. Yémbó ndó elé ekwonegé akwilege nye né negbo. ³² Ne Jisws agaré ebwó mechó ewe gbogónó. Ajóge mbo, Pita ase ji átené egbe. Alo manshule ji ndo nnó ajoge se gefoge mechó ewémbó.

³³ Yémbó Jisws abwólé ushu ape baá utóó bií ne ashule Pita ndo aké ne ji, “Kwilé me mbe ushu danchómeló. Óférege unó nkane mekwaá, óferégé fó eké Esowó.” ³⁴ Ne Jisws akuú gejamégé bóó bimbo ne baá utóó bií, ajóó ne ebwó aké, “Yé mbogé muú enyú akélege mambe menkwóle wa, abó manjinte geme jii akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me. ³⁵ Mbogé muú akélege mampóó gejawá jii ebyénnó aníge nye geji, ne mbogé muú akamégé manchyeé gejawá jii getú ya ne abya melóméló, apomé nye. ³⁶ Ndé nsá ayi muú ábóó, mbogé abege ne unó mme uko ne aníge gejawá jii? ³⁷ Ndé genó muú ákage bó achye mankwóré ne gejawá jii? ³⁸ Kaáge nnó mbogé mmyé égbóó muú gétuú ya ne mekomejoo wa né mbe ushu njye eniné na, eniné nétii meso ne Esowó, népyéé gabogabo, mbóntó ne Maá Nte Mekwaá mmye egbóó nyé ji manse muú yimbo ndere muú wuú gébégé aké achwó ne makiénné ukpea jii ne enoge ewé Nte wuú achyeé ji.”

9

¹ Jisws ama jwó ne bwó bimbw aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, gentwé bwó álú mbo fáná, abi alá gbóo fɔ kpaá te ágene nye gefwage Esɔwɔ ndere gechwó ne eshye wuú.”

Jisws akwɔré gefwó agenege mané mané

(Mat 17:1-9; Luk 9:28-36)

² Nɔw ékéné ékógé Jisws ase Pita, Jɛmsi ne Jon ákwó áfé mfaá Mekwe fɔ kpaá. Ájyege ájwólé ebwó ebwó áke ápele menyammye Jisws alɔ manshwanegé né mbe ushu bwó.

³ Gefwó eyigé mandeé ji akpea ye muú ayi akage shwɔne áji nnó ábé pópó mbo apó, ye ébéle ne uka. ⁴ Áké ápéle ágé Elija ne Mosis ákwó fwéé ájwóge mejwó ne Jisws. ⁵ Pita ajwó ne Jisws aké, “Ata, eló ndere esé délú fa, gó ese déténe óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis, géma eta Elija.” ⁶ Pita akágé se genó eyigé ji ajwóge néndé efó ékwó ebwó matwó dɔw.

⁷ Ndere ajwóge mbo, áké ápelé gekó gekweré ebwó mme ne meko atané né mmu gekó eyigembo aké, “Gége maá wa ayi mbwi metwó na, wuúge ne ji.” ⁸ Ténéténé yimbo áké amagé pe áge sé ye muú fɔ wó ekosé Jisws jimbií ne ebwó ambwó.

⁹ Ndere ebwó áshulege mékwé ájyeyé, Jisws áji ebwó etu aké ékagé ágáre muú fɔ genó eyige ebwó ágené kpaá te ji Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.

¹⁰ Áwúgé depɔ tire Jisws ajwó, ábele wyé déti né mmu matwó bwó, ne ágiíge ate nkane ulaá mankwilé né negbo útené. ¹¹ Ne baá utwó Jisws bimbw ágií ji áké, “Ulannó ánlere mabé Esɔwɔ ájwó áké Elija abó mambw mbe achwó ne Muú yi Esɔwɔ akwere ji ela gefwa?”

¹² Eféé Jisws akamé aké, “Élú wáwálé nnó, Elija abó mambw mbe achwó akwyéé unó uko abelé, yémbw ulannó ásáme ntó né mmu nwe Esɔwɔ nnó, ‘Maá Nte Mekwaá abɔ mange gejamége efwyale ne ápaá nye ji, áma shyá jí?’ ¹³ Yémbw ngárege enyú wáwálé nnó, Elija achwó mé ne bwó ápye gabo ne ji nkane ejí ebwó wye ndere abɔ asamé né mmu nwe Esɔwɔ atomé ne ji.”

Jisws apye maá ayi améé gesasa atoó

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ebwó ákérége meso, áge gejamége bwó ndere ánwó baá utwó abifɔ né mme ánlere mabe Esɔwɔ anyeé mbeé ne ebwó. ¹⁵ Ne bwó bimbw aké agéne Jisws ácháné ala áme makpo fan aláomé ájye táme ji. ¹⁶ Jisws agíí ánlere mabe Esɔwɔ aké, “Nde enyú denyeyé mbeé ne ebwó?”

¹⁷ Ne mende fɔ né geluagé njune bwó bimbw aké, “Ménlere nchwó ne maá wa né eta wye ayi meló nchye apyé ji alá jógé mejwó. ¹⁸ Yéndégébé meló nchye yimbo akwilége ji mmye, apye ji akwe mme, génfwéné gétánege ji meno, anyé májéné ala nógeé. Nne baá utwó bye mmye nnó áfére meló nchye yimbo, ápulé épwɔ.”

¹⁹ Jisws ashúú ebwó meko aké, “E é ndé gefwage njye eni nelá fyéé metwó ne Esɔwɔ? Nkoge mbo metwó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndɔ eníí ne défyéé metwó ne Esɔwɔ? Chwóge me ne maá yimbo.”

²⁰ Áchwó ne maá yimbo mbaá Jisws.

Ndere meló nchye yimbo agéné Jisws, apye maá yimbo akwé mme achúú gbok! gbok, genfwéné getanege meno. ²¹ Jisws agége mbo agíí nte maá yimbo aké, “Nemeé niné na nébele mé ji mmye nnó?”

Mende yimbo aké, “Nelo ji te dembáné.” ²² “Meló nchye yimbo ákélege manwá ji, apyé ji akwéne gébé eyigé fɔ né mewe gebé eyifɔ né nnyi, Áta gé esé meshwe wɔpɔ esé mbwóge akage pye.”

²³ Jisws agíí ji aké, “Nde genó wɔ ójoge! Nnó mbwóge akage pye? Esɔwɔ apye yéndégenó eyi gejwéregé ne muú ayi áfyéé metwó ne ji.”

²⁴ Nte maá yimbo ala ténéténé aké, “Me nkamé ne Esɔwɔ, Ata, pɔ me nkame ne metwó ema.”

²⁵ Gébégé Jisws agéné nnó gejamége bwó áboó áchwó ji mmye, anyá meló nchye yimbo aké, “Wɔ mbú ne álú, nnyá wɔ tánege ji mmye. Wjyé mbo akerege sé.”

²⁶ Meló nchye yimbó apye maá yimbó akalé akwé mme ne alé táne ji mmye. Átánégé, maá yimbó ala mme nyamé eké mewu muú ne bɔ́ ágégé mbó áférege nnó ágbó. ²⁷ Jisós agbaré ji ebwá, abwéé ji akwilé tené.

²⁸ Ne Jisós ne baá utɔ́ bíí ákerégé mmu, ágií ji bibíí aké, “Ulanno ne esé depulé meló nchye yimbó mambuú apwá?”

²⁹ Jisós agare ebwá aké, wye lé mmyemenene ne ekage feré gefógé meló nchye yina. *

Jisós ama gare baá utɔ́ bíí ndere ji ágboó nye

(Mat 17:22, 23 ; Luk 9:43b-45)

³⁰ Jisós ne baá utɔ́ bíí ályá mbaá yimbó ákoó koóge né gebagé mewaá Galilíí. Ji ákélégé f́ nnó muú akaá mbaá ayi ji alú. ³¹ Nénde ji abó alerege ebwá nnó, “Meso gébé áchyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bɔ́ nchye, áwáne nye ji. Yémbó ndó elé ekwónégé, ji akwilege nye né negbo.”

³² Yelé ji agaré neka eni, baá utɔ́ bíí ákaá ula wó, ne áamá áf́wó mangíí ji ula neka eníné na.

Ndé muú alú muú kpaá

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ebwá ákwónégé né melo Kapanom, ájye kpe né gepú eyige ebwá ájwále. Jisós agíí baá utɔ́ bíí aké, “Ndé enyú denyé nye mbeé né meti gébégé dechwá.”

³⁴ Áwúgé mbó, ákwéné nyámé getúgé ebwá ábó ányéé mbeé mechó dékpa. ³⁵ Ájwólégé ka, akuú baá utɔ́ bíí makpo áfyaneápeá, áchwáge, ajó ne ebwá aké, “Mboge muú akélege mambé muú kpaá né geluage nyú, abó mambé ndere maá defwé akpáné defwe mbaá abifo.” ³⁶ Ajoge mbó, akuú maá f́ kɔ́ achwá téné né metɔ́ metɔ́ ebwá, akpa maá yimbó né amu jíí ajó ne baá utɔ́ bíí aké, ³⁷ “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kɔ́ nkane ayina né mabó ma, ebyennó apyembo lé ne me ne yéndémuú ayi apye galógáló ne me ntó, ebyennó apyembo lé ne nte waá yi átomé me.”

Muú ayi álá paá esé alu awesé

³⁸ Ne Jón akuú Jisós aké, “Ménleré, esé degé mende f́ asele mabó myéé aferege bɔ́ aló nchye né mmye. Degégémbó, dégbé ji gétúgé álá pó f́ né geluá gesé.”

³⁹ Jisós ajó ne ebwá aké, “Dégbége f́ gefógé muú yimbó. Néndé ye muú yi asele mabó ma apyéé ufélekpá ne éwyagé ajoge gabo getú ya apó, ⁴⁰ nénde muú yi álá paá esé, alu awesé. ⁴¹ Ngarege enyú wáwálé nnó ye muú ayi achyége enyú nkó manaá né mabó ama gétúgé délu bɔ́ ba ayi álá abɔ́ nye nsá apó.” †

Mmuameno mampye gabo

(Mat 18:6-9; Luk 17:1, 2)

⁴² Jisós áamá jɔ́ aké, “Yéndémuú ayi apyéé mamane kɔ́ nkane ayina ayi áfyéé metɔ́ ne me nnó apye gabo, élú galógáló nnó áshíí ji gekpékpége ntaá né geme, áhémé ji né gentoógé ebéé mega. ⁴³⁻⁴⁴ Ama jye mbe aké, mbogé ebwá wye epyé wá nnó ákwéné mabé Esɔ́wá, ś ewu ófómé, élú galógáló nnó ákpe né geɲwá gechúchúle ne nnó ákpe né ntoné mewe ewé élá nómége ne amu apea. † ⁴⁵⁻⁴⁶ Ne mbogé geká jye ne gétene wá nnó ákwéné mabé Esɔ́wá, ś geji ófómé, élú galógáló nnó ákpe né geɲwá geká géma epwá nnó ákpe uka upea né ntoné mewe ewé élá nómége ne bɔ́ dámmwólé bíí ntó ala gboó. ⁴⁷ Ne mbogé dambónni wye atene wá nnó ákwéné mabé Esɔ́wá, pwólé ji ófómé, élú galógáló nnó ákpe né gefwa eyigé Esɔ́wá ágbárege gechúchúle ne nnó ákpe né ntoné mewe ewé élá nómége ne amé ápeá. ⁴⁸ ‘Mbaá yi bɔ́ dámmwólé bíí álá gboó, ne mewe ewu ntó ela nomege.’

* ^{9:29} Elú wáwálé nnó: Manlya menyéé kpekpe apó né gejamégé gekwene bɔ́ ɲwe bi mbembe abi ábó ásame. † ^{9:41} Elú wáwálé nnó: Jisós ajógé mbó atóme lé ne geme jíí ndere muú ayi Esɔ́wá ákwere ji ela gefwa. † ^{9:43-44} Elú wáwálé nnó: Malo 44 ne 46 apó f́ né gejamégé bɔ́ ɲwe. Unó bi ájɔ́ né malo ayina úlú wye eké ebi ájɔ́ né malo 48.

⁴⁹ “Yéndemuú awuú nye mewe né menyammae wuú wye nkane muú áchwarege mega né menyéé nnó ékágé áchóó.

⁵⁰ “Mega élú genó gelógéló, ne mbogé mega élá pó sé ne ugo bií, ápyeé mbó nnó ne ewu ema egóó?”

“Éwéna éleré nnó enyú débé eké mega, dényegé neso ne ate.”

10

Jisós alerege depore manwá neba

(Mat 19:1-8)

¹ Eféé Jisós alyaá Kapenum, afé né gebagé mewaá Judiya, achyaá ebéé Jodan. Ndere akwóné éwu, gejámégé bóó áma chwó nò ji mme ne alo mánleré ebwó nkane ji apye mé yéndégébé.

² Bóó Farasi fò áfé eta wuú mammua ji, ágií ji áké, “Nnó ebé esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú?”

³ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Ebe ewé Mosis achyé enyú gétúgé neba ejóó nnó?”

⁴ Ebwó áshuú meko áké, “Mosis abó agaré esé nnó mende akáge chyéé mendée wuú mekpo nwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji.”

⁵ Ne Jisós ajóó ne ebwó aké, “Elé gétúgé mekpo meto nyú ne epye Mosis achyéé enyú ebé ewéna. ⁶ Te ula ulóó ebi Esowó alóó mankwe mme, akwyéé ebwó, mende ne mendée.

* ⁷ Getú eyigé na mende alyage mmá wuú ne nte wuú, afé acho mmye ne mendée wuú, ⁸ ebwó ápea ákwé muú ama. Ebwó ápó sé bóó ápeá nana, ála muú ama. ⁹ Ndere elúmbó, bóó abi Esowó áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.”

Jisós alerege depore uló ne neba manwá

(Mat 5:27-32; Luk 16:18)

¹⁰ Jisós ne baá utóó bií ákérégé mmu, ewyage baá utóó bií áma gií ji mechó neba ewé.

¹¹ Ajóó ne ebwó aké, “Muú yi awáne neba ne mendée wuú, ajyé bá ayichá, akwé mbó lé uló, ¹² ne mendée ayi atanege menó wuú neba, ajyegé ba ayichá, akwé mbóntó lé uló.”

Jisós ajé ambáné kóó

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Bií uma bóó fò ákpa baá bwó áfé mbaá Jisós nnó anéré ebwó amu mmye, ajé ebwó. Baá utóó bií ágégé mbó, ányá ebwó. ¹⁴ Yémbó Jisós agégé mbó, metóó ésó ji ajóó ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esowó ágbárege gelú eyigé bóó abi álu ndere baá bina. ¹⁵ Goge me ngare enyú wáwálé nnó muú yi ála kamé nnó Esowó ábé mfwa wuú nkane mamane kóó wó, akpéné fò né gefwa jií.” ¹⁶ Eféé Jisós akpa baá bimbo ama ama né uwyáa, anere ebwó amu mmye ajé ebwó.

Abya muú nka

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisós alo mánjye neke, ndere ájyé mendefó alomé gatele achwó kwé ji uká aké, “Ménleré melóméló, mpyeé nnó ne mbó gejwá eyi gélágé byéé?”

¹⁸ Jisós ashúú ji meko aké, “Ulannó okuú me muú melóméló? Yé muú ayi alómé metóó apó, ekosé Esowó mbií ne alu melóméló. ¹⁹ Pó okage mabé Esowó ayi áke, ‘Ekagé ówá muú, ekagé okwé uló, ojogé ejo, ekagé óténé ntésé gebyó. Onyegé manwaá, nógé nte wyéé ne mmá wyéé.’”

²⁰ Mende yimbó aké, “Ménleré nlo mambélé mabé yina mako te dembáné ta.”

²¹ Ájógémbó, Jisós apé ji domée ne gejeé aké, “Ela wó genó géma. Chó kpó unó byé uko, ochye nka yimbó mbaá bóó gekpo, obéé nye ne gefwa né mfaánebuú, ochwó okwólé me.”

²² Mende yina awugé mechó ewé Jisós ajóó apwa, alyaá afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyáa gefwa dóó.

²³ Jisós abwólé mmye apé baá utóó bií aké, “Éjweré ne muú nka akpe né gefwagé Esowó.”

* ^{10:6} Elú wáwálé nnó: Né 10:6 Jisós ajóó mbó lé genó eyigé ásame né nwe ula ulóó 1:27, ne 2:24.

²⁴ Baá utóó bií áwúgé mbo alá mano makpo fuú, yémbó Jisós ama jóó ne ebwó aké, baá ba ejwéré mankre né gefwagé Esówa! ²⁵ Élu wáwá nnó mpó mashwone áshwá né embú ábyamé epwó nnó muú nká akre né gefwagé Esówa ágbárege.

²⁶ Baá utóó bií áwúgémbó byó ukóre ebwó mmu ágígé ate aké, “Ne ndé muú yi abó nyé geñwá eyi gélagé byéé?”

²⁷ Jisós aye ebwó domeé ajóó ne ebwó aké, “Unó bi upwóó ákwaá mampye, upwóó fó Esówa, néndé Esówa akage pye unó uko.”

²⁸ Pita alo manjóó aké, “Gé, esé delyaá unó sé uko dékwólege wó.”

²⁹ Ne Jisós ashúú meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi alyaá gepú jíí, yé lé áhímé bií abi andée ne abi ande, amhá bií ne ante bií, baá bií ne makóó jíí né gétú ya ne gétúgé abya melóméló, ³⁰ Esówa achyege nye ji bóó ne gejame unó fa mme yina epwó nkane abó awyaá, yé úpú, áhímé abi andée ne abi ande, amhá bií ne baá bií ne makóó jíí ne áchyege nye ji ntó gejamé gé efwyale né gétú ya. Ne abóó nye ntó geñwá eyi gélagé byéé né mme ayi áchwó. ³¹ Yémbó gejamé gé bóó abi alú mbo mbe nana, meso gébé álaá nye meso ne gejamé abi alú mbo meso nana ábéé nye mbe.”

Jisós ama gáre májáne aléé nkane ji ágboó nye

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Jisós ne baá utóó bií alyá ákwóme ájyéé né Jerosale, Jisós alu ebwó mbe ne baá utóó bií akwe tametame, efo epye bóó bi akwólege ebwó. Ne Jisós ase baá utóó bií makpo áfyaneápeá átené babá ne alo mangaré ebwó unó bi upye nye ne ji, ³³ alo mangaré ebwó aké, “Wuúge, esé dékwóme mbo déjyéé né Jerosale, ewu, áfyéé nye Maá Nte Mekwaá né amú anóó baá ampyéé ure Esówa ne ánleré mabé Esówa. Ebwó ajóóge nye nnó, me nkwe mpa, áwá me, ne áfyéé nye ji né amú bóó abi alá pó bóó Jus. ³⁴ Ájwyaáge nye ji, ákpóó ji matye mmye, átulé ji ne áwá ji. Yémbó ndó kpogele éléé ékwóné gé, akwilége nye né negbo.”

Dékpakpa né gefwagé Esówa

(Mat 20:20-24)

³⁵ Jemsi ne Jón baá Sebedee áfe mbaá Jisós aké, “Ménleré dekelege nnó wó opye ese genó gefó.”

³⁶ Jisós agíí ebwó nnó, “Enyú dekélege mpye nyú ndé?”

³⁷ Áshúú ji meko aké, “Ese dekelege gébé gé ójwólé gé né geluoge enóge, opye ese dejwólé ne wó, muú ama né egbe ebwó nye wye ne ama né egbe ebwóbe.”

³⁸ Yémbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Nnó enyú dekage genó eyigé degí gé mbo. Nnó enyú dekage nyú nye nkó efwyale ayi me nyuú nye? Nnó enyú dekage wó nye manaá efwyale ami me nwóó nye?”

³⁹ Áshúú ji meko aké, “Ese dekage pyembó.” Jisós ajóó ne ebwó aké, “Enyú denyuú nye né nkó ayi nnyú nye ne dewóó nye manaá efwyale ami me nwóó. ⁴⁰ Yémbó, me fó wó njyaá bóó bi ájwólege né ebwó nye wa ne abi ájwólege né ebwóbe wó. Malu yimbo alú mbaá bóó bi abó manjwólé wyéé.”

⁴¹ Baá utóó Jisós abi makpo áfya áwúgé genó eyigé Jemsi ne Jón ajóó mbo, álo mansó matóó ne ebwó. ⁴² Jisós akuú ebwó ako ajóó ne ebwó aké, Enyú dekaá nnó ákpakpa bóó abi alá pó bóó Jus áwyaá utó mampye ne bóó bwó nkane ejíí ebwó. Yé ákpakpa melo áwyaá utó bi ajóge mechó ne bóó bwó ébyé. ⁴³ Ne ébé gé fó mbo ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambé muú kpaá abó mambé ménkpané defwé nyú, ⁴⁴ yéndémuú nyú ayi akélege mambé menó mbe abó mambé eké mewé mbaá bóó ako. ⁴⁵ Pége gekpekpegé muú ndere Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fó nnó bóó ákpá ji defwé wó, achwóó lé mánkprá bóó defwé nnó achyegeme jíí mawené gejamé gé bóó né gabo.

Jisós apye Batimus agene

⁴⁶ Jisós ne baá utóó bií akwóné né Jeriko. Ndere ályaá ajyéé, gejamé gé bóó ákwólege ebwó meso. Muú ame nó nóomé fó akamege Batimus maá Timós ajwólé né mapea meti

akos deko. ⁴⁷ Awúgέ nnó Jisós ayi Nasaret ne akoóge mbo alo mankalé aké, “Jisós mpyáne Devid, gé me meshwe.”

⁴⁸ Gejamé gé bós áweé ji áké jwale nyame, yémba akálege wye kálege ne eshye aké, “Mpyáne Devid ge me meshwe.”

⁴⁹ Jisós awúgέ mbo atené, ajós aké, “kuúge ji achwó.” Ájye kuú ji áké, “Kwilé ka chwó ofoge, ákuú wó.”

⁵⁰ Muú ame nónómé yimbo afere nkú gefwine wuu aymé, anyo akwilé ka ája ji áfé mbaá Jisós.

⁵¹ Jisós agí ji aké, “Ndé genó wó akélege nnó me mpye eta wyé?” Muú ame nónómé yimbo ashuú meko aké, “Ata, nkelege nnó opyé me ngéné mbaá.”

⁵² Jisós ajós ne ji aké, “Chó mmu gepú jye, metós ewé wó ofyéé ne me epye wó otó.” Ténéténé yimbo alo mángéné mbaá ne akwalege ji.

11

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ndere Jisós ne baá utós bií álé kwókwólé ne Jerosale, ákwónégé Betfage ne Betani baá malo áyi álu mfaá Mékwé Olif, ató baá utós bií makpo ápeá nnó ábó mbe. ² Ajós ne ebwó aké, “Chogé né maá melo ayi alu mbo enyú né mbe. Ndere dékpene wye, dégene nye maá géjuná ayi áshii muú álu dan ké wye. Kaáge, déchwó ne geji. ³ Ne mbogé muú agigé enyú nnó waá aké dekaá, garege ji nnó, Ata ne akélege, ne anérége atomé nye gekéré wáwá.”

⁴ Ájyé gé, ágé maá géjuná yimbo ndere áshii né mbe menombi egbe menó meti. Álo mánkaá geji, ⁵ ndere ákaagé bós abi álu efeé agíi ebwó aké, “Dekaáge géjuná yimbo ndé?”

⁶ Baá utós Jisós ágaré bós bimbó wye nkane Jisós abó ajós gébége atome ebwó, ne ályaá ebwó ájye ne geji. ⁷ Achwógé ne géjuná yimbo mbaá Jisós, afere mandeé bwó ágyaá géjuná yimbo né meso, Jisós akwó ajwólé mfaá. ⁸ Gejamé gé bós ágyaáge mandeé bwó né meti nnó géjuná yimbo gekené mfaá, abifo ásórege uwó mámé ágyaáge meti ntó. ⁹ Ndere ajye bós abi álu mbe ne abi álu meso akálege aké, “Matame mábé ne Esowó! Mejé ebe ne muú ayi achwó né mabó Ata.” ¹⁰ Mejé ebe ne gefwage nte sé Devid eyi gechwó mbo! Matame mábé ne Esowó ayi álu né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!

¹¹ Ndere Jisós akpené né Jerosale, ajye kpe né mmu echa ure Esowó ure yéndégenó. Ágé gé nnó gébé gekóó, ase baá utós bií áfyanéapeá ákeré né melo Betani manjye bele wye.

Jisós alweré genóge fig gégbó

(Mat 21:18-22)

¹² Bií ujjágé, ndere ebwó ályaá Betani ákeré gé meso, mesa alo mamye ji. ¹³ Atene tete agé genó fig ne gejámé gé bya wye, afé ure nnó agene nye gempome fo wye. Akwónégé agé yé gefó wó ekosé bya ubíubi néndé gébé eyigé unós fig uwóme umpomé gelu gakwáne. ¹⁴ Jisós ajós ne genó fig eyigembo aké, “Te mme abyéé muú amage nysé sé gempome jyéé.” Baá utós bií áwuú genó eyigé ji ajós.

Jisós abú bós bi ákpóó unó né mmu echa ure Esowó

(Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Ebwó ákwónégé né Jerosale, Jisós akpe né mmu echa ure Esowó, alo mambu bós abi ákpóó ne abi ánáme unó né mmu. Atyá makpókpógélé bós abi ákene gesegé manka mankworé ne malu ujwólé bós ako abi ákpóó upwine melo ebi ápye ure Esowó ne ubi. ¹⁶ Ne ama kame sé nnó muú áma kpá genó gese akoó ye ne geji né mmu echa ure Esowó wó. ¹⁷ Ne alo manlere bós aké, “Ása mmu njwe Esowó nnó Esowó aké, ‘Gepú ya ákuú nye geji nnó gepú gé mmyemenene mbaá ume malo mako.’? Yémba enyú débwólé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyeé.”

¹⁸ Anó baá abi ápyeé upe Esowó ne ánleré mabé Esowó áwúge depó tiré Jisós apye, álo mánkele meti nnó áwá ji. Áfóó ji gétúgé gejamége bóó álaá meno mekpo fuú né unó bi Ji alerege.

¹⁹ Nkwale akwonege, Jisós ne baá utóó bíí álya melo kpaá áfe ábelé mbaá ayicha.

Genóógé fig gégbó

(Mat 21:18-22)

²⁰ Ne dondo ayi Jisós ne baá utóó bíí ákerege meso, áge genóógé fig eyi Jisós abo jóó nnó gemage wó se umpome nkane gegbó me. ²¹ Pita atege genó eyigé Jisós abo ajóó ne genóge fig yimbo, ajóó ne ji aké, “Ménleré, gé genóó eyigé óbó ójóó nnó gemage wó sé umpome gégbó.”

²² Ne Jisós ashúú ebwó meko aké, “Fyegé matóó nyú ne Esowó. ²³ Ngarege enyú wáwálé nnó, muú ajóóge ne mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa ókwéné mmu ebeé mega,’ ayi ála pó ne dembyó né metóó ne akamege nnó genó eyigé ji ajóó gepyeé nye, Esowó apye wye nkane ji ajóó. ²⁴ Ngarege enyú nnó dégíge yéndégenó né mmyemenene mbaá Esowó, kamege nnó dése mé geji, ne gebéé nye eyigé nyú. ²⁵ Ne yendé gebé enyú deke denemmye, debó manjinte gabo yi bóó ápyeé eta nyú nnó Nte nyú yi alu né mfaánebuú ajinte gabo awu nyú ntó. ²⁶ Yémbó dela jinté gabo yi bóó ápye etá nyú wó, nte nyú yi alu né mfaánebuú ajígé fó nte gabo awu nyú.” *

Ágíí Jisós mbaá ayi uto ebi utané

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Jisós ne baá utóó bíí ákeré meso né Jerosale. Ndere akwóne, akpe né echa upe Esowó alo mankéne né mmu, anó baá abi ápyeé upe Esowó ne ánleré mabé Esowó chóncho ne ákprakpa melo ájye gií ji aké, ²⁸ “Wó ópye unó bina ne ndé uto, ne waá achyeé wó uto ubi?”

²⁹ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Me ntó nwyáá awa nkwé mangíí enyú, dégarege me, me ntó ngare enyú uto bi me nwyáá ne mpyeé unó bina. ³⁰ Agíí ebwó aké, Waá achye Jón uto manwyáá bóó manaá Esowó, Esowó waá akwaá? Shúúge me meko.”

³¹ Álo manyége mbeé ne ate aké, “Dejóóge mbo nye nnó? Ébege dejóóge nnó, ‘Elé Esowó ne achyeé Jón uto bí,’ agige nye esé aké, ‘ulannó ne delá kamé mekomejóó wuú wó?’”

³² Nnó dejóó nnó utó bíí utané mbaá ákwaá?” Ákage jóó fó mbo gétúgé áfóó bóó bi álu efeé nendé yéndémuú ajóóge nnó Jón abó alu muú ekpávé Esowó wáwálé. ³³ Ewéna epye ebwó áshúú Jisós meko aké, “Esé dekaá wó”.

Jisós ashúú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngarége fó enyú muú yi achyeé me uto ne mpye unó bina.”

12

Nekanemejóó bóó uségé ne mbóó mekóó

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Efeé Jisós alo manto ebwó nekanemejóó aké, “Mende fó abo ató mekóó wuú, ape unóó ebi ákuú vine, ábóge umpome bíí ápyeé mmóó, anó gebame agyaá ewú mme, achó embu, akwyéé mbaá ayi áhámege umpome mampye mmóó. Atene enyóh mbaá ayi muú ájwólege ábamé mekóó. Ase bóó uségé afyé né mekóó ewémbó. Atane afé neke né melo fó. ² Gébé gekwónégé eyigé ásorege umpome ebimbo, mbóó mekóó ató maá defwé wuú ama nnó áchyeé ebií unó mbwé ebi utane né mekóó ewémbó. ³ Yémbó bóó uségé bimbo áchyeé wó, ágbaré maá defwé yimbo átulé, ábú ji akéré amuamu. ⁴ Mbóó mekóó ama tó maá defwé ayifo, bóó bimbo ápye ji ntó átulé, ákere ji upa mekpo, áchyeé ji mekpo genóó. ⁵ Ama kere ató ayi agbeé makpo aléé, ji yimbo ágbare áwá. Ato gejamege abifo, átulé abifo, áwá abifo. ⁶ Elá le maá wuú ayi mende ama ayi abóó gejeé ne ji dóó, kwyakwya achwó fére maá yimbo ató, aferege nnó áchyege nye ji énogé. ⁷ Yémbó bóó uségé bimbo ágégé ji álo

* 11:26 Elú wáwálé nnó: Ukwene bó hwe abifo agbeé v. 26 nkane KJV.

mánjòógé áké ne ate, ‘Gége menyee getee mbòò mekòò na, chwóge déwá ji, getee jíí gelaá eyigé esé.’⁸ Ápyegé maá mbòò mekòò yimbo, áwá, ábwéé genkwó áfomé meso gébámé.”

⁹ Jisós ánerége agíí ebwó aké, “Enyú defere nnó mbòò mekòò yimbo apye nye nnó ne bòò uségé bimbo? Abó manchwó awá bòò bimbo achyeé mekòò ewémbò mbaá bòò abicha.

¹⁰ Enyú dejòò me né mmu ñwe Esòwò nnó, ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menò ntaá ayi ágbaré ekwò gepú.

¹¹ Ata ne apye nnó ewú ebe mbò, ne elu gekpekpe genó né ame se.’ ”

¹² Jisós ánerége mántó nekanemejòò eni, ákpakpa bòò Jus ákaá nnó ajoge mbò lé ne ebwó. Ákelé meti mampye ji, yémbò áfòò nyá gejamégé bòò abi álú eféé ályaá ji áfé.

*Ágíí Jisós mechò ñkamakpo
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Ewyage áto bòò Farasi fò ne ekwó Heròd nnó ájye agíí Jisós gejamégé bò nkweé nnó akwegé nekwené meno, ágbaré ji. ¹⁴ Ájyégé mbaá Jisós ájòò ne ji áké, “Ménleré esé dékaá nnó òlu muú wáwálé. Òsele yéndemuú janja, òfòò fò ame bòò. Òlerege bòò unò ndere Esòwò akélege wáwálé. Garé esé, nnó ebe se ekame nnó déchyégé ñkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé? ¹⁵ Nnó déchye waá déchyégé?”

Yémbò Jisós agé me defyá debwó, agíí ebwó aké, “Ndé enyú dépenege me mataá? Chwóge me ne sére me nchére.”

¹⁶ Áchwóge ne ji, agíí ebwó aké, “Mekpo wá na ne mabò waá na ásamé né ñka eyi?” Áshuú ji meko áké, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabò míí.”

¹⁷ Jisós agaré ebwó aké, “Chyeege mfwa Rom genó eyi gélú ejíí ne chyeege ntó Esòwò genó eyi gélú eyi Esòwò.”

Áwuúgé meko ayi Jisós ashuú ebwó álaá mano mekpo fuú.

*Ágíí Jisós nkweé mankwile né negbo
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Éwyágé bòò Sadusi fò áchwòò mbaá Jisós. Ebwó ákame nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Ájòò ne Jisós áké, ¹⁹ “Ménleré, Mosis abò asá né mmu ñwe ebe se nnó, ‘Muú agbogé alyage mendée wuú ayi alá bye baá ne ji wó, menjómó wuú abò manse mekwi mendée yimbo nnó ábyégé baá ábé lé né mabò ami mewené menjomo yimbo.’ ²⁰ Né gébége fò áñmó fò akénéama abi ande álú, ayi mbe abá mendée agboó yé maá apó. ²¹ Ayi akwólege ji ase mendée yimbo né ukwi ji ntó agboó yé maá apó. Wyémbò ne epye ne ayi agbee makpo áléé. ²² Mbò ne epye ne añmó bimbo akénéama. Ebwó ako ágbó ayi ye muú alá bye maá ne mendée yimbo wó. Ébélége mendée yimbo ntó agbó. ²³ Ne ndere ebwó ako ábáné mbò mendée yina, gébége ákwilégé né negbo, mendée yina abeé nye ayi waá?”

²⁴ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Enyú dékaá nnó delu gyéé wó? Delu gyéé nénde dékágé fò mekomejòò Esòwò ne utó bíí. ²⁵ Ama jòò ne ebwó aké, gébége bòò ákwilégé né negbo, neba nébeé se. Álaá le nkane makiénné Esòwò né mfaánebuú. ²⁶ Ne gétúgé mechò bòò ágbógé ákwilégé né negbo, enyú delu danjòò genó eyigé ásámé mmu ñwe Mosis? Né abya genó eyigé mewe ebo eluli wye gélá sòoge, Esòwò ajòò ne Mosis aké, ‘Me nlu Esòwò ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakòb’. ²⁷ Esòwò apó fò ayi awuú bòò, álú Esòwò ayi bòò abi álú abe. Enyú bòò Sadusi ako delu gyéé né mechó ewéna.”

*Ébé ewé epwò mabe mako
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Ménleré mabé Esòwò fò ayi álú eféé gébége Jisós ajòoge ne bòò Sadusi, ágégeé nnó Jisós ashuú ebwó meko ne denja agíí ji áké, “Ébé Esòwò ewéndé ñhea epwòò mabé mako?”

²⁹ Jisós ashuú ji meko aké, “Ébé ewé epwòò mabe mako ele ewé ejòò nnó, bòò Isreli wuúge Esòwò nte se ayi abò esé ako alu ama, ³⁰ gbógé ne Ata Esòwò wyéé ne metòò wyéé meko, ne mendoó wyéé meko ne uféré byéé uko. Tége wyéé lé ji yéndégébé, pyégé utóò

bií ne eshye wyeé meko, ³¹ ne ewé egbeé apeá eke, gbógé ne nte méréme wyeé ndere agboó ne geme jyeé. Yé ebé ewé eheá epwó ayina apeá épó.”

³² Ménleré mabé Esowó yimbo ajóó ne Jisós aké, “Ménleré, ajóó chánéné, elu wáwálé nkane ajóó nnó Esowó alu ama ayichá apó. ³³ Ne élú ntó wáwálé nnó obó mambógé gejee ne Esowó ne metóó wyeé meko, obó mántégé wye lé ji yéndégébé, obó mámpyége utóó bií ne eshye wyeé meko. Ne obó mambó gejeé ne ate bóó nkane obó gejeé ne geme jyeé. Obeyege mabé ayina apeá eló epwó yéndé gefógé ure ne echye ewé óóó né mewe ochyeye mbaá Esowó nkane echye.”

³⁴ Jisós agegé nnó menleré mabe Esowó ayina ashuí meko melóméló, ajóó ne ji aké, “Ela wó gachyé ne ókpé né gefwage Esowó. Eló né gébé eyigémbo yé muú ayi ama mua mangí ji nkwe apó.”

Muú ayi Esowó akweré ji ela gefwa alu maá waá?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Ndere Jisós alérege bóó né echa ure Esowó, ajóó aké, “Epye nnó ne ánleré mabé Esowó áké Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa alu mpyáne mfwa Devid? ³⁶ Mendoó Ukpea ne epye mfwa Devid jimbo abó ajóó nnó,

‘Ata Esowó aké ne Ata wa,

jwólé fa né egbé ebwonye wa né gelúoge énogé

kpaá te mpyeé bóó mawámé byéé álaá eké mboó genóó ayi ónérege uká byéé mfaá.’ ³⁷ Ne mbógé mfwa Devid akú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa nnó ‘Ata wuú’, epyéembo nnó ne muú yimbo ámagé bé mpyáne wuú?”

Ndere Jisós alerege mbo mmye muú ayi alu eféé matóó ágóó ebwó manwúgé unó bi ji alerege.

Jisós akwelé baá utóó bií mbeé nnó ekage áse gepógé Ánleré mabe Esowó

(Mat 23:1-36; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

³⁸ Ndere Jisós alu lérege aké, “Sége gébé ne gepógé ánleré mabé Esowó. Ebwó ágboó mámfyégé bó nkúu átyé átyé, ákéne ágyaáge ntoné gese nnó bóó átámégé ebwó ne énogé.

³⁹ Ebwó ágboó ntó mánjwólé né malu énogé né mmu macha mmyemenene, ne ájyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólege. ⁴⁰ Ebwó ányé ákwi ándée upwóó, ánéne mmye áwyáge mámbwólé bóó nnó álú bóó alóáló. Ndere ápyembo efwyale ebwó ejame nye epwó.”

Echyé mbya mekwi mendée

⁴¹ Jisós anérége manlere, ajye jwólé toitoi ne mekwa ewé áfyéé nka apele ndere bóó áchwó áfyé manka bwó mmu genó eyigé áfyé nka Esowó. Agé ndere gejamégé bóó manka áchwó áfyé gejamégé nka. ⁴² Ewyage mbya mekwi mendée fó achwó fyé ntó baá ubaá ngba ápeá abi álá fuú ye genó wó. ⁴³ Mekwi mendée yimbo achyeye mbo, Jisós akú baá utóó bií aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó echye ewé mbya mekwi mendée yina achyéé epwó ewé yéndémuú áchyéé. ⁴⁴ Yéndémuú áferé ekeke nka né gejamé eyi ji awyaá achyé, yémbo, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jíí achyéé.”

13

Jisós agaré ndere áchwó nye echa ure Esowó

(Mat 24:1, 2; Luk 21:5, 6)

¹ Jisós ályáge echa ure Esowó, maá utóó wuú ama ajóó ne ji aké, “Ménleré, pe uchánchá upú ebi átené ne uchánchá mataá.” ² Anérége, Jisós ashuí ji meko aké, “Pó ógé mbo ukpékpé upú bina? Umúge nye kpá ne mataá ne mataá. Yéé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népó.” ³ Ewyage ndere Jisós ajye jwólé né mfaá Mékwe Olif éwé élú toitoi ne echa ure Esowó. Pita, Jemsi, Jón ne Andru áfé mesomeso ájye gií ji aké, ⁴ “Garé ese, nde gébé eyige depó tiré na depyé nye? Ne ndé gepó ese dégéne nye ne dékaá nnó unó bina uko upye nye wáwálé?”

⁵ Jisws alɔ mangaré ebwó aké, “Sége gébé ekagé muú fɔ ábwólé enyú déno mewaá. ⁶ Njɔge mbɔ, néndé gejamégé bɔ́ áséle nye mabɔ ma áchwó eta nyú. Adoo nye ebwo ewómé ájɔge aké, ‘Me ne nlú’ Ápye nye mbɔ ábwólé gejamégé bɔ́ áno mewaá. ⁷ Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, Yémbɔ gébége unó bina uké upyéé, débégé fɔ́ ne efɔ. Néndé unó bina ubɔ mampye ne epófɔ́ nnó mme yina achwo kwya wó. ⁸ Gébé eyigémbo ntó malɔ kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bɔ́ bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshye abwólé né gejamégé malu. Ewéna ebé nye eké lé ula ulɔ ubalé ebi mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

Jisws agare ángbá bií efwyale ewé ebwó ágéne nye

(Mat 10:16-25; Luk 21:12-17)

⁹ “Sége gébé, kaáge nnó ápyéne nye enyú áfyé né amu ákpakpa melo ápa mpa enyú mmu macha eso. Átúlege nye enyú né macha mmyemenene. Né getú ya, ájáme nye enyú détene né mbe ushu bɔ́ góména ne afwa melo. Ápyegémbo kaáge nnó dege mbɔ lé meti mangaré ebwó mekomejɔ́ wa. ¹⁰ Ne gemégé nnó mme yina akwya, bɔ́ ábɔ́ mangaré abya Esɔwɔ melómélɔ́ né malɔ mako. ¹¹ Gébége ápyegé enyú ekagé dedorégé mmye mankelé uchuú mejɔ́ ebi déjɔ́ge. Gébé gékwónégé jógé uchu mejɔ́ ebi uchwó enyú meno, néndé uchu mejɔ́ ebi déjógé upófɔ́ ebi enyú élé Mendoó Ukpea ne échyége nye enyú. ¹² Ne gebé eyigémbo ntó, aɔmó áchyége nyé atéé aɔmó nnó áwá. Ante áchyége nyé baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukólɔ́ ne ammá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ebwó. ¹³ Bɔ́ ako ápaá nye enyú gétúge délu áɔkwólé ba. Yémbɔ yéndémuú ayi akogé metɔ́ te kwyakwyaá, áférege nye ji né efwyale gabo.

Jisws agaré nkane áchwó nye Jerosale

(Mat 24:15-21; Luk 21:20-24)

¹⁴ Jisws afe mbe mánjɔge aké, “Gebobogé genó eyi gechyége mekpo unɔ́ mbaá Esɔwɔ, gepyéé nyé né malu ayi géláge pɔ́ mampye. (Muú ayi akúu ɔwe yina ase gebé nnó efwyale echwó.) Gébé eyigémbo, bɔ́ abi álu né gebagé mewaá Judiya ábɔ́ ájye ákwó mfaá makwe ábií. ¹⁵ Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme ajye bó genó né mmu gepú jíí. * ¹⁶ Muú ayi alú ntó né mekɔ́ áchwó yé gébé nnó akere mmú achwó bɔ́ nku gefwene wuú ne ábɔ́. ¹⁷ E é ebéé nye mbɔ nnó ne andeé abi álu ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé. ¹⁸ Nége mmye mbaá Esɔwɔ nnó ekagé unó bina upye gébége néba, ¹⁹ néndé efwyale ewé echwɔ nye, ebéé gekpékpégé efwyale ewé délá lú danjé te Esɔwɔ akwye mme yina ne yé ewé emage be sé eké ewémbo epó. ²⁰ Mbɔgé Esɔwɔ alá sɔré ndɔ yimbo ela mboó wó, ebyénnó yéé muú ayi apome nye apó. Yémbɔ gétúge bɔ́ abi Esɔwɔ ájyaá nnó ábɔ́ abií, asɔrege nye ndɔ eyimbo ela mboó. ²¹ Gébége yimbo, mbɔgé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa alu fa,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékamégé fɔ́ ne ji. ²² Njɔge mbɔ mampye enyú dekaá nnó, bɔ́ gebyɔ́ abi aké álu Kras ne bɔ́ gebyɔ́ abi áke álu bɔ́ ekpávé Esɔwɔ ntó áchwó nye. Áchwógé ápyéé nye ukpékpé ufélékpá ebi upwɔ́ amu. Ápyembɔ nnó ábwólé bɔ́ ako ne mbɔgé meti ebege yé ebélé bɔ́ abi Esɔwɔ ajyaá nnó ábɔ́ abií, ábwólé ebwó áno mewaá. ²³ Sége ye gébé! Dekaá nnó mbɔ́ mé mbe ngaré enyú depɔ́ etírɔ́ na gemége nnó dépyegé.

Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwaá akérege meso fa mme

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Gébége efwyale ewéna echwógé, ténéténé ayi ebyeé, ɔmɛ́ ekwene nye gemuage-mua. Mfaá ágénégé sé. ²⁵ Ambe ntó áno mege nye, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye. ²⁶ Eféé ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwó né mmu gekó ashúlege achwó ne gekpékpégé uto ne éno gé. ²⁷ Wye né gébé eyigémbo, atɔme nye makiénné jíí nnó ájyé anyweré bɔ́ abi ji ájyaá né mme meko nnó ábɔ́ abií mbaá ama.”

* 13:15 Elú wáwálé nnó: Bɔ́ Jus áténege upú bwó, mfaá alu dede ayi muú akáge kwɔ́ ajwólé wyéé.

Jisws amée gepogé genóoge fig ne unó bi upyee nye

²⁸ Jisws ajó ne baá utóó bií aké, “Peege gepoge genóoge fig degí genó wye. Gébége mata jii álóge mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwóné achwo shúle. ²⁹ Wyémbó ntó ne gébége enyú dégége nkane unó bina upyee, débó mankaá nnó gébé eyigémbó géla kwókwóle. ³⁰ Ngarege enyú wáwále nnó njye eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyee. ³¹ Mfaá ne mme ákooge nye yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

Yé muú ayi akaáge gébé eyigémbó apó

(Mat 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² “Yé muú ayi ákaá bií né gébé eyigé unó bina úpyee nye apó. Makiénné Esowo ne mfaánebuú ákaáge fó, yé Maá Esowo jimboó ákaá wó. Ekosé wye Nte wuu ji mbií ne ákaá. ³³ Ségé gébé dékpómé mmye, debé peé dégilé néndé enyú dékaáge fó gébé eyigé unó bina upyee nye.” ³⁴ Aké, “Elú eké mende fó abó ajyee neke, alyaá gepú jii ne baá défwe bií nnó ápele. Achyee yéndemuú ebi utóó, ajó ne ayi ábáme gepú aké, ‘Bé peé, ógilé’. ³⁵ Wyémbó ntó ne enyú débó mambe peé dégilé néndé dekaá fó gébé eyigé mbóó gepú akerege meso wó. Akage chwó ne nkwale, metóó utuú, gejyéjyégé bií, yé ebéle dondo. ³⁶ Ekáge akwo enyú nejmé ndere debélege dékwánege. ³⁷ Ndere ngarege mbó enyú, mbóntó ne ngárege yéndemuú nnó, Bége peé”.

14

Ájóó geju manwá Jisws

(Mat 26:1-5; Luk 22:1, 2; Jon 11:45-53)

¹ Ndo ela epea eyí bóó Jus ányee epaá koó upú ne epaá bred yi alá muálé. Ánoó baá ámpyee ure Esowo ne ánleré mabé Esowo ájwale geju ákélege meti nnó áwá Jisws bibí. ² Ájóó ne ate aké, “Dépyege fó ji gébége epaá ewéna, ékágé bóó áhyme ummye né melo.”

Áwáá Jisws mawee né meló Bétáni

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Ndere Jisws alu né meló Betani mmu gepúge Simun muú ubá anyee menyee, mendee fó achwó kpé mmu ne ékpómé mawee gebé ami majame nka doó, ele laménda ayi ebwó ákuú nnó nard. Anené meno ékpómé ewémbó agbe mawee mimbo né mekpó Jisws. ⁴ Mendee yina apyee mbó, matóó ásó bóó fó abi álu efeé kpaá te ájóge ne ate aké, “Mendee yina achwó mbó mawee mína ndé? ⁵ Mawee ami ákage kpó, áse gejamége nka eyi epwó nka eyi muu akage pye né nme, áchyee mbaá ubyá bóó ne wó mendee yina óchóó mbó?” ⁶ Jisws ajó ne ebwó ake, “Gógé ji abe nyame, ndé enyú dechyége ji efwyale? Apye mbó lé me genchánchágé genó eta wa. ⁷ Ubyá bóó úlú ne enyú, dékage poó ebwó yéndégébe eyi dékélege. Ne me mbeé nye fó ne enyú gébé geko. ⁸ Mendee yina apye me genó eyigé ji akaáge pye, abó mbe agbe me mawee mmye nnó gébége ngboge ánií me niíge. ⁹ Ngarege enyú wáwále nnó yéndé mbaá ayi bóó ágárege nye Abya melóméló ayina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyigé mendee yina apye. Nkane ágárege, mbóntó ne áteé nye ji yéndégébe.”

Judas akame mankpó Jisws

(Mat 26:14-16; 11; Luk 22:3-6)

¹⁰ Judas Iscarot ayi alú maá utóó Jisws ama né géluágé abi áfyaneápeá, ajye báne anoó baá ámpyee ure Esowo nnó ákpoó ebwó Jisws. ¹¹ Ebwó awuúge gejuge Judas, matóó ágo ebwó ányemenó nnó áchyége ji nka. Efeé ne Judas álóó mankélegé meti ewé ji apyee ne Jisws akpe ebwó né ámu.

Jisws anyee epaá koó upú ne baá utóó bií

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

¹² Bií mbe ebi ányee epaá bred yi alá muálé, gébé eyigémbó ne áwáne mágónhémé gepé nnó ányee epaá koó upú. Baá utóó Jisws ájye gií ji aké, “Átá ndé mbaá yi ókélege nnó esé déjyé détyee menyee epaá koó upú wyeé?” ¹³ Ágigémbó Jisws áferé baá utóó bií ápeá, ató

aké, “Chóge né meló kpaá, detuge nye ne mende fə ayi ákpané ñkwó manaá né mekpó, kwólege ji. ¹⁴ Dekwónégé né gepú eyígé ji akpené, jógé ne mbóó gepú nnó, ‘Ménleré aké dégií wə nnó, maá gepú áñkéé alé nnó ji achwógé ajwólé anyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó bíí?’ ¹⁵ Ne mbóó gepú yimbó alerege nye enyú maá gepú ayi ákwyé mé ábéle né mfaá enyóñ, tyége menyéé sé efeé.” ¹⁶ Baá utóó bimbó ájyge, ágé wye yéndégenó nkane Jisós ajóó, átyé menyéé epaá koó upú bwó efeé ábele. ¹⁷ Nkwale akwónégé, Jisós ne baá utóó bíí makpó áfyaneápeá, áfé manyé menyéé yimbó. ¹⁸ Ndere ájwólé ányé menyéé Jisós ajóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú nyú ama achygege nye me mankwáá.” Mbóó yimbó alu mbó fa anyé menyéé ne me. ¹⁹ Baá utóó bíí áwúgé mbó, ála mmye meshwemeshwe, yéndémuú agige ji aké, “Ata nnó élé me?” ²⁰ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Elé muú ayi ese ne ji détyúge nye amu manta mbya né mmu akpánkpa. ²¹ Ne Maá Nte Mekwaá agbóo nye wye ndere ñwe Esówo abó ajóó mé te gachií. Utonkwa ube ne muú ayi akpóo nye Maá Nte Mekwaá. E é! Mbógé nnó ábé dambyé muú yimbó, mbó eló kpaá epwó.”

Menyéé Ata Jisós

(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

²² Ndere Jisós ne baá utóó bíí ányéé menyéé, abó ntó bred áchyegé matame mbaá Esówo né mmyemenéne, agyá ntó bred yimbó ubauba, akaré mbaá baá utóó bíí ajógé aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.” ²³ Jisós abweé ntó amó ne mmóó né mmu, achyége matame mbaá Esówo, achye baá utóó bíí ányú átu ate. ²⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Gége manoó ma amí magbéle mbaá gejamégé bóó gétúgé menomenye ewé Esówo ányé ne ákwaá. ²⁵ Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbó mmóó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nye ami make gébége Esówo aké agbarege gefwa jíí.” ²⁶ Ne ebwó ánerégé, ákwá ekwó áféé Esówo átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisós agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Jisós ajóó ne baá utóó bíí aké, “Enyú ako deboó nye delyaá me ndere ásámé mmu ñwe Esówo nnó, Esówo aké, ‘Nwane nye membame mágóñme ne ekwó mágóñme eláa nye tyátyá.’ ²⁸ Ne nkwlégé né negbo, mbó nye mbe ne enyú né gebagé mewaa Galilií.” ²⁹ Ajógémbó, Pita aké, “Yé bóó ako ne ábó alyáá wə, me nlyágé fó wə.” ³⁰ Jisós ashúú ji meko aké, “Pita gó ngaré wə nnó utuú bina fí gemégé nnó menə mekwó akú ukúkúle upea, wə oshyáa nye ukúkúle uléé nnó ókágé me.” ³¹ Yémbó Pita aké, “Yé ebé lé negbo, ngbóo ne wə, nshyáá fó wə.” Wyémbó ntó ne abifó ako ajóó.

Jisós anemmye né Getsemane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Jisós ne baá utóó bíí ako áfé né melu ewé ákuú nnó Getsemane. Ákwónégé éwu, agaré ebwó aké, “Jwólege fa, kpaá te nnerege manénemmye.” ³³ Ajógémbó asé Pita, Jemsi ne Jon nnó akwólé ji. Nkane ájye aló mambó gejamégé meshwe ne masómé né metóó. ³⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Masómé amí malú me metóó, maténe me meti negbo. Yémbó jwólege fa debe peé.” ³⁵ Atégé yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme, anemmye nnó mbógé meti élú, Esówo apye efwyale ewémbó ekoó ji koóge. ³⁶ Anemmye aké, “Nte, Nte yéé genó eyi gepwó wə gepó. Nnene wə mmye fére amó efwyale yina átáné me mmye. Yémbó pye genó eyigé wə okélege épó fó eyigé me nkélege.” ³⁷ Ánerégé akéré meso mbaá ayi bə Pita álú, achwó báne ebwó ndere ábélege géjyá. Ape Pita, agii ji aké, “Simun, nnó enyú dékágé bífó peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama? ³⁸ Bésege peé, dénénemmye mbaá Esówo nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno. Matóó nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémbó menyammye nyú áwyá gepwá.” ³⁹ Ama lya ebwó akéré meso manemmye wye gefóge mmyemenéne eyigé ji abó anéne. ⁴⁰ Ne amá akérége ndə eyi egbeé epeá né mbaá baá utóó bíí álú, abané wye ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame dóó, ne ákaá se meko ayi áshuíge ji wó.

⁴¹ Jisos ama ákérégégé ndo eyi egbeé eléé, abané wye ebwó ndere ábélege, anyá ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gékwyá mbo, ge gébé gekwané eyigé áfyé nye Maá Nte Mekwaá né amú bód ubeé. ⁴² Kwilége ka, déjye, gé muú ayi akpóo me mbo, alé chwó mé.”

Ápye Jisos

(*Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12*)

⁴³ Ndere Jisos álú jódgembó, Judas maá utód wuú ayi ama né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné bód enine negbáre bó aparanja ne mámbó unód. Bód bina élé anód baá ámpyee úpe Esowó ne ánleré mabé Esowó chóncho ne ákpakpa melo ne átómé ebwó nnó áchwó apye Jisos. ⁴⁴ Eké epyembó, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbo pyége, défyéé metód metód nyú, déjye ne ji.” ⁴⁵ Judas ákwónégé yé gébé achó sé wó, akoó cho afé mbaá Jisos aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá. ⁴⁶ Bód bina ágégé, áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomato. ⁴⁷ Ápyégé Jisos, metód esó maá utód wuú ama ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyee úpe Esowó. ⁴⁸ Eféé ne Jisos agii ebwó aké, “Enyú dechwó na ne bó aparanja ne mámbó unód mampye me nnó me nlu menjó? ⁴⁹ Me nlu fa ne enyú yéndé bíí, nlerégé mekomejód Esowó né echa úpe, nnó débó degéé me mampye wó? Yémbó genó eyigé ásame mmu ηwe Esowó gebó mampyé.” ⁵⁰ Baá utód bíí ágégé mbo, áboó, ályaá ji.

⁵¹ Nkane ájye ne Jisos, njye gesa fó afyale metyee ndeé né menyammye akwólege ebwó. Áké ágéne ji, ágbare ndeé yimbó nnó ápye ji, ⁵² apalé eji, alyaá abó afé gejónéné.

Jisos akpe unód mpa

(*Mat 26:57-66; Luk 22:63-71; Jon 18:13, 14, 19-24*)

⁵³ Áse Jisos áfe ne ji mbaá etúkpe amppe úpe Esowó, ánód baá abi ápye úpe Esowó, ánleré mabé Esowó chóncho ne ákpakpa melo ájye chome wye. ⁵⁴ Pita ntó akwólege ebwó meso gachye, gachye kpaá te akpene né mmu dachi etúkpe amppe úpe Esowó. Eféé ne ajye bane ámbamé dachi etukpe nnó awyagé mewé. ⁵⁵ Anód baá amppe úpe Esowó ne bód ako abi ájwólé mmu echa eso, ákelé amma mpa gebyó mamma Jisos mmye nnó áwá ji. Yémbó ágé yéé ema wó. ⁵⁶ Gejamégé bód ákwye depó mámma Jisos mmye yémbó élé gebyó néndé ebwó ako ápó nya meko ama. ⁵⁷ Bód abifó ákwilé ka, ábyoge ji gebyó mmye aké, ⁵⁸ “Ese déwú ndere ji ashúú mmye nnó ji ammu nye echa úpe Esowó ewéna ewé akwaá átené ne ámu, ne ndo eléé ekwónégé átenege ewéché ewé álá tené fó ne ámu wó.” ⁵⁹ Yémbó ebwó ako ápó meko ama.

⁶⁰ Eféé ne etúkpe amppe úpe Esowó ákwile ka né mbe ushuú bód ako agii Jisos aké, “Wó ntó opó ne meko manshuú né depó etire bód ájódge mbo nnó opye?” ⁶¹ Yémbó Jisos akwene bómbo yé meko ashúú ji wó. Etukpe ema ηmére egii ji eké, “Wó ne ólú Maá Esowó, Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa?” ⁶² Jisos akamé aké, “Me ne nlu, dégene nye ndere Maá Nte Mekwaá ajwólé né geluoge enógé né egbé ebwonye Esowó ne ndere achwó nye né mfaánebuú mmu geko.” ⁶³ Etúkpe amppe úpe Esowó agyá mandeé jii né mmye manleré nnó metód esó ji dód, agii eso aké, “Ndé gécha démage kéle bó ntésé? ⁶⁴ Pó déwú depó etiré ji ajódge? Amége mmye ne Esowó, nana deké depye nnó ne ji?” Bód ako akame aké, ekwane nnó, “Áwá ji wáne.” ⁶⁵ Eféé ne bód abifó áló mánkpo ji matye mmye, áwé ji ndeé ame, átúlege ji, ájódge aké, “Garé esé muú ayi adoo wó?” Ámbamé echa eso áchwó se Jisos adoo ji maka.

Pita ashya nnó akaáge Jisos

(*Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Ndere Pita álu né dachi yimbó, maá meso mendée fó ama né geluage abi ákpáne defwé mbaá etúkpe amppe úpe Esowó achwó eféé, ⁶⁷ agé ndere Pita ájwólé áwyáa mewé. Ape ji dómeé, ajód aké, “Wó ntó ólu gelua ne Jisos muú Nasaren yimbó.” ⁶⁸ Pita ashya aké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ójoge mbo wó.” Ndere Pita akwilé manjye né meno gébámé, menomekwó mbe akú. ⁶⁹ Mesó mendée yimbó ámá ágégé Pita wye alo mamma

jóó ne bɔ́o abi átené efee aké, “Mende yina alu muú bwó ama.” ⁷⁰ Pita ama shya wye shya eké ewyage, bɔ́o abi átené efee álo mánjóó ne Pita áké, “Wáwálé gebii gepó mmu, okágé shya fɔ́ néndé ɔlu muú Galilií.” ⁷¹ Yémbɔ Pita álo mánkalé aké, “Mbɔgé mbyɔgé le gebyó mfaánebuú áshulé me mmye, nkágé fɔ́ mende ayi enyú déjójge mbɔ.” ⁷² Ténéténé yimbɔ menɔ mekwɔ akú ukúkúle upeá kɔkɔgólókóó. Pita ate mekomejóó ayi Jisɔs abó ájóó ne ji nnó, “Geméagé nnó menɔ mekwɔ akú ukúkúle upeá ɔshya nye mánjáne alsé nnó ɔkaágé me.” Ateége mbɔ anyɔ meko ngbó ali segé segé.

15

Áfɛ né Jisɔs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Luk 23:1, 2; Jɔn 18:28-32)

¹ Wye ndere bií ujyaá dondo, anɔ́o baá ampye upe Esɔwɔ, ákpakpa melɔ ne ánléré mabé Esɔwɔ áchomé ne bɔ́o eso ako, ájwɔle ájóó geju. Efee ne ágbaré Jisɔs áwéle, áse ji, áfɛ mbaá gɔmena Palet. ² Ákwónégé Palet agii Jisɔs aké, “Wɔ ɔlu Mfwa bɔ́o Jus wáwálé?” Jisɔs aké, “Élu nkane ɔjóó.” ³ Ájógémbɔ, anɔ́o baá ampye upe Esɔwɔ álo mammálé Jisɔs depó mmye matimati. ⁴ Palet ama gií Jisɔs aké, “Ɔpó ne meko manshuú? Ɔwuú fɔ́ depó etíré ámmálé wɔ mmye nnó ɔpye?” ⁵ Ne yeé meko Jisɔs ashúú ji wó, ewena epye Palet alaá menɔ mekpo fuú.

Palet asó mpa nnó áwá Jisɔs

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jɔn 18:39—19:16)

⁶ Gepɔge Palet gelu nnó yéndé ηme gébégé epaá koó upú bɔ́o Jus ábó mamferé muú ama né denɔ ndere bɔ́o ákélege. ⁷ Né gébé eyígémbɔ muú denɔ fɔ́ alú efee, ákuú ji Barabas. Ji ne abifo ákpe denɔ gétúgé bɔ́o abi ebwó áwané né efwyale ewé ebwó áchwɔ́ó ne éwú né melɔ. ⁸ Ndere elúmbɔ, gejaméagé bɔ́o ájye báne Palet nnó áferé muú denɔ ama ndere ápye mé yéndé epaá ewémbɔ. ⁹ Palet agii ebwó aké, “Enyú dékelege nnó mferé Mfwa bɔ́o Jus?” ¹⁰ Palet agii mbɔ elé ji akaá chájéné nnó elé wye né nchye detú ne anɔ́o baá ampye upe Esɔwɔ ápyené Jisɔs áchwɔ́ó ne ji eta wuú.

¹¹ Yémbɔ anɔ́o baá ampye upe Esɔwɔ ágaré ekwó bɔ́o ewémbɔ nnó ágaré Palet aferé lé Barabas. ¹² Palet ama agii ebwó aké, “Enyú dékelege me mpye yeé nnó ne mende yina ayi ákuú ji Mfwa bɔ́o Jus?” ¹³ Ne ebwó ako ákalé kénké aké, “Wó ji né gekwa.” ¹⁴ Palet ama gií ebwó aké, “Ndé gabo ayi ji ápye?” Yémbɔ ákpe kále kénké né eshye aké, “Áwó ji né gekwa.” ¹⁵ Nnó Palet apye matɔ́o ágɔ́o bɔ́o Jus, aferé Barabas né denɔ. Ágaré bɔ́o bee bií nnó átulé Jisɔs ne geto, áneregé, áwó ji né gekwa.

Bɔ́o bee ájwyage Jisɔs

(Mat 27:27; Jɔn 19:2, 3)

¹⁶ Bɔ́o bee bimɔ ánerégé mantulé Jisɔs, ája ji áfɛ mmu echa gɔmena. Ákuú bɔ́o bee ako né geluá gebwó. ¹⁷ Áfyé ji nkúu megélé, áto ela meshii eke ela mfwa ákweré ji mekpo. ¹⁸ Ápyegémbɔ, álo manjwyagé ji aké, “Mfwa bɔ́o Jus, neki nébé ne wɔ.” ¹⁹ Ne álo mándógé ji unɔ́o né mekpo. Ákpó ji matyé mmye, áto manó mme mampye eké anóge ji. ²⁰ Ánerégé mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbɔ ákeré áfyé ji mandeé jíí né menyammye wuú. Ája ji átane né melɔ manjye wó né gekwa.

Áwó Jisɔs né gekwa

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jɔn 19:17-27)

²¹ Ndere ájyeé átuú ne mende fɔ́ ayi akamege Simun muú melɔ Sereen nkane atané melɔ wuú ajyeé né Jerosale. Bɔ́o bee bimɔ ágbaré ji kpékpe nnó akpá gekwagé Jisɔs. Simun alu nte bɔ́o Aleksanda ne Rufɔs. ²² Áfɛ né Jisɔs né mbaá ayi ákuú nnó Golgota. Ula utané nnó melú Uɔhókókó makpo. ²³ Áchyeé ji mmɔ́o amí áchwaré ne uka ebí ákuú nnó myrrh * Yémbɔ Jisɔs ashya manyú. ²⁴ Ála wye efee mbɔ, áwó ji né gekwa, áηme gefógé megyaá fɔ́

* 15:23 *Élú wáwálé nnó: Myrrh* ele uka bi úlú nya mampye nnó muú awuúge fɔ́ ubale dɔ́o.

nnó akáré mandeé jí eyi yéndémuú aséle. ²⁵ Áwó Jisós né gekwa né kálánka eneneama né dondo. ²⁶ Ábó gebagé genó áwó mfaá mekpo gekwa eyigé áwomé Jisós wyeé, ásá genó eyigé aké ji apye ne áwome ji. Aké, “Mfwa bóó Jus.” ²⁷ Áwó ntó ánjo apea gébége gema ne Jisós, ama alu né egbé ebwonye wuú ayifó né egbé ebwobe wuú. Yéndémuú bóó álu né mfaá gekwa jí. ²⁸ Mechó ewéna épye nnó ébé wáwálé nkane mekomejóó Esówa ájóó nnó áfye ji mmu mpa bóó ubeé. † ²⁹ Ne bóó abi ákoge koógé ájúu Jisós mashye mmye, akamege ne makpo, akálege aké, “É é, Pó wó ne óké ómmu nye echa upe Esówa gemége nnó ndó eléé ekwóné wó ómage téne ewéchéá? ³⁰ Poó gеме jyé otáné mfaá gekwa óshulé mme.” ³¹ Wyémbo ntó ne anóó baá amppe upe Esówa ne ánleré mabé Esówa ntó ájwyáge ji aké, “Apoóge bóó bí chachá, akaáge poó fó gеме jí. ³² Aké ji alu Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa, áma jóó áke ji alu Mfwa bóó Isrelí, átáné mfaá gekwa áshuúlé mme. Apyege mbó, ese défyéé matóó ne ji.” Ánjo bimbo abi áwómé ntó ebwó né ukwa, ájúu Jisós mashye mmye.

Negboné Jisós

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jón 19:28-30)

³³ Metóó ñwómese, kálánká efyáneépeá eké ékwónege, ñmeé enomé, gemmua gékwé né meló meko kpaá te kálánká eléé. ³⁴ Kálánka eléé eyimbo, Jisós alo mánkalé kénké aké, “Eloi, eloi lama saba tani, ula utené nnó Esówa wa, Esówa wa, ndé ólyaá me mbií né efwyale?” ³⁵ Bóó abifó abi áténé eféé áwúgé ndere Jisós ajóge mbó áferé aké, “Akuú mbó lé Elija muú ekpávé Esówa.” ³⁶ Muú ama né geluage bóó bimbo abó gatelé ajye bó ekochá, áwe ne genóó anyua né mmú mmóó amí mamýáme, abweé até Jisós né ubóó meno nnó ányú. Ajóó aké, “Degé kpé nnó Elija achwó feré nye ji mfaá gekwa yi.” ³⁷ Ne Jisós ama akále kénké, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metóó ekwé. ³⁸ Wyé ndere Jisós ágbó, ndeé eyi ekaré echa upe Esówa, egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra etya mme. ³⁹ Muú kpaá bóó bee ‡ ayi atene eféé agegé gefóó eyige Jisós akalé ne ale gbó aké, “Wáwálé mende yina alu Maá Esówa.”

⁴⁰ Gébé eyigémbo ntó, andée fó áténé nya tete ágéné yéndégenó eyi gepyé ne Jisós. Né geluage andée bina Meri ayi atané meló Magdala, Salóme, ne Meri mma Jemsi ayi mamane kó ebwó ne Jose álu ntó wye. ⁴¹ Gébége Jisós alu né Galilíí andée bina ábó ákwólege ji, ama ápóge ji ntó, andée abifó abi átane Jerosale ákwóle Jisós álu ntó wye.

Ánií Jisós

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42)

⁴² Jisós agbó bíí bí bóó Jus ako ákpomége mmye nnó né nkware álo mányé uwyaá bwó. Ndere bíí ule koó, ⁴³ mende fó ayi ákuú ji Josef achwó. Alu muú meló Arimatya, alu muú ayi anoge ji dóó né eso bóó Jus, ji abó agile ntó gébé eyigé Esówa achwó gbáre nye gefwa jí. Akpome mmye nkane mende, ajye báne Palet agíí ji nnó achye ji utó nnó ajye áferé genkwóge Jisós né mfaá gekwa. ⁴⁴ Ágigé mbó, Palet alaá meno fuú mánwu nnó Jisós agbó me. Akú muú kpaá bóó bee agíí ji wá Jisós agbóó mé. ⁴⁵ Muú kpaá bóó bee yimbo akamé nnó agbo, eféé ne Pálet akamé nnó Josef akáge jyé feré genkwóge Jisós né gekwa. ⁴⁶ Josef ajye na éshyé ndeé pópó, aféré genkwóge Jisós né gekwa, afyalé géjí ne eshyéé ndeé eyimbo, akpa ajye fye mmu menome ewé áchomé mmu etárávé. Abogéné gekpékpége ntaá agbé meno menome ewembo. ⁴⁷ Meri muú meló Magdala ne Meri ayi mmá Jose ágé mbaá ayi ábelé genkwóge Jisós.

16

Jisós akwilé né negbo

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12; Jón 20:1-10)

† 15:28 *Elú wáwálé nnó: Meló ñwe ewena né ukwene bó ñwe abifó áfye ewu né ukelenge pe KJV ne TEV.* ‡ 15:39 *Elú wáwálé nnó: Muú kpaá bóó bee Rom alu muú yi apele usaá bóó bee uta.*

¹ Bií uwyaá bwó ukógé, Meri muú melo Magdala, Salome ne Meri mmá Jemsi ájye na mawéé gebeé nnó ájye gberé né gerkwógé Jisós. ² Ne dondo bií mbe né uwyaá, ndere mbe ñme atane, ebwó ájye né menome ewé aníí Jisós. ³ Ágíge ate áké, “Waá ábogéné nye esé gekpékpé ntaá eníné ágbé mbá menome”? ⁴ Áké ákwonege wye, áge nnó ábogéné mé ntaá enínémbá néla babá nelu gekpékpé ntaá. ⁵ Ndere ebwó ákpene mmu menome ewémbá, áge njye gesa fɔ ajwólé né egbé ebwonye bwó, aɔye ewule pópó. Ebwó ágégé mbó alá mano mekpo fuú. ⁶ Njye gesa yimbá ajó ne ebwó aké, “Défógé. Nkaá nnó dékelege mbó lé Jisós muú Nasaret ayi ábó áwómé nya ji né gekwa, apó sé fa, Esɔwɔ apye ji akwilé né negbo. Gége melú ewé ábó ábelé ji. ⁷ Kéregé meso dégaré Pita ne baá utó bií abifó nnó ji abó mé mbe ne enyú afé né Galilií; dégené nye ji ewú wye ndere ji abó agaré enyú.” ⁸ Andée bimbo átáné né menome ne gatélé, áwére ne efo metó, ne yeé muú fɔ ágaré ebwó geno eyíge pye wó gétúgé efo ewe elú ebwó mató. *

Jisós aleré mmye mbaá Meri yi Magdala

⁹ [Dondo bií mbe uwyaá ebi Jisós akwilé né negbó, abó mbe aleré mmye mbaá Meri muú melo Magdala. Jisós abó aferé nya ji aló nchye akénéama mmye. ¹⁰ Meri afe agáre ájeé bií abi ebwó ábó ákene nya ne Jisós ne ábane ebwó ndere álíle, ásómege. ¹¹ Yé lé ebwó áwuú nnó Jisós álú mebe Meri muú melo Magdala agé ji, ákamé fɔ nnó elu wáwálé wó.

Jisós alere mmye mbaá baá utó bií apea

¹² Ewyágé Jisós akwó mbe ushuú baá utó bií apea né gefó eyigé alá kaáge sé ji gébége ebwó akene ájye né meti. ¹³ Ebwó ákaáge nnó muú yi ágene mbó ele Jisós, ákeré meso ájye garé baá utó bifó yémbó ye muú bwó yi ákamé nnó elú wáwálé apó.

Jisós alere mmye mbaá baá utó bií afyaneama

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Anɔ 1:6-8)

¹⁴ Ema ewyagé ndere baá utó bií ájwólé ányéé menyéé, akwó ebwó ushuú alo mawéé ebwó gétúgé alá pɔ né ukáme ne mató ayi ebwó áñea alá kamé mekomejó bɔ abi ágené nnó ji akwilé né negbo wó. ¹⁵ Ajó ne bwó aké, “Chóge né malɔ mme meko dégarége bɔ abya Esɔwɔ melóméló. ¹⁶ Muú ayi akamége mekomejó yina ne áwyaáge ji manaá Esɔwɔ, áférege nye ji né efwyale gabo. Ne muú ayi alá kamé mekomejó yina wó, ákwéne nye mpa Esɔwɔ. ¹⁷ Gé unó bi upye nye ne bɔ abi ákamé ne Esɔwɔ na. Né mabɔ ma ábuú nye aló nchye, ájoge nye ufó mejó ebi alá kaáge fɔ. ¹⁸ Ágbárege nye mmyɔ ne ámu ne ye ányú le uka ubo yeé geno eyi gepye ebwó gepó. Ánerége bɔ mameé amu mmye, átóge.”

Jisós akwó afé mfaánebuú

¹⁹ Ata Jisós anérége mánjó depɔ tire na, Esɔwɔ ase ji akwó afe né mfaánebuú. Ajwólé né geluoge enógé né egbé ebwonye nte wuú Esɔwɔ. ²⁰ Baá utó bií ntó alá mbó ákeré, ákené ágarége bɔ mekomejó Esɔwɔ né malɔ mme mako. Atá Jisós ntó alu ne ebwó achyeye ebwó utó apyee ufélekpá mánleré nnó mekomejó bwó alu wáwálé.]

* 16:8 Elú wáwálé nnó: Malɔ ñwe yina 9-20 apó né ukwene bɔ ñwe bifɔ.

Abya melóméló ayi Jisṓs Kras ndere
LUKASE
 ásamé

Ulaulo

¹ Átá Tyófilos, gejamégé bṓṓ ámua mé mansá abya unó bí úpyé né metṓṓ metṓṓ esé. ² Ebwṓ ásá wyé ndere ebwṓ ábṓ áwuú mbaá bṓṓ bí ákpané ame ebwṓ ágené ndere unó biná ulṓṓ mampye ne ukwyá, ne eké éwyage álṓṓ mangare abya yi. ³ Ndere me ntó mbṓ nkwolege unó bina uko chánéné te gachii, mbṓ ngé nnó élú galógálṓ nnó nsá wṓ unó bi ndere nsámé nkwyé ubi nkane úpyé géma géma. ⁴ Mpyé na nnó wṓ ṓkaá nnó, unó bí ábṓ ágií wṓ úlú wáwálé.

Na ne nebyéné Jṓn Menwyaá bṓṓ manaá Esṓwṓ nékené

⁵ Gébégé Herṓd abṓ alú mfwa né gebagé mewaá Judiya, Mampyé upe Esṓwṓ fṓ abṓ alu wyé, ákuú ji Sakariya. Ji ne ampyé upe abifo ápye utṓṓ né geluágé Abija. Mendée wuú Elisabet alu ntó mpyáne *Erṓn. Ábi álú ntó ámpye upe Esṓwṓ. ⁶ Ebwṓ apeá álú cho né mbe ushu Esṓwṓ, áwuú mekomejṓṓ wuú áma ábélege mabe jií, ákwéné ye ema ⁷ ebwṓ ako ákwṓ ukoó ne ápṓ ne maá, gétúgé Elisabet alú ménkwṓṓ.

⁸ Bií uma, élé gebégé utṓṓ Sakariya ne ekwṓ wuú, Mampye utṓṓ bií nkane mampye upe Esṓwṓ. ⁹ Náná élú lé gepṓge bwṓ ámpyé upe Esṓwṓ manyú nkwo nnó, Esṓwṓ ajoyá genó eyígé yéndémuú abṓṓ mampye. Ápyégé mbṓ ajya Sakariya, nnó ji ne akpé mmu echa upe Esṓwṓ mansṓ genó eyígé géwya gebé nkane elu. ¹⁰ Gébé gékwṓnégé eyígé Sakariya ajoyé sṓ geno gebé eyígémbṓ, gejamégé bṓṓ gélú dafye génénemmye. ¹¹ Wyé gébé eyigemba, aké apele ekiénné Esṓwṓ ekwṓ ji ushu, étené égbé ebwṓnye wuú kwṓkwṓlé ne geluṓ eyígé asṓ uno ubé bimba. ¹² Agégé mbṓ efṓ ékwṓ ji metṓṓ, ala ame mekpṓ farj.

¹³ Yémbṓ ekiénné Esṓwṓ éké ne ji, “Sakariya ófṓgé, néndé Esṓwṓ awú mmyemenene jye ne mendée wyé Elisabet akpane nyé une ne abyene nyé maá mende ne ṓbṓ mankuú ji nnó Jṓn. ¹⁴ ṓbe nye ne metṓṓ megṓmegṓ, ne gejamégé bṓṓ ábeé nyé ne nechóchṓ gétúgé nebyé níi. ¹⁵ Ji maá yina abe nyé gekpékpé gé muú né mbe ushu Ata Esṓwṓ, ne ji anyú fṓ mmṓṓ, ye amí bṓgebṓge, ye ami matomato, ne élo te bií ebi ábyené ji Mendoó Ukpea egbége nye ji metṓṓ, ¹⁶ ne ji abwṓlége nyé mataṓṓ bṓṓ Isrṓli nnó ákwṓlé Ata Esṓwṓ bwṓ. ¹⁷ Maá yimbṓ abṓ nyé mbe ne Ata Esṓwṓ ndere muú dentṓṓ. Esṓwṓ achyége nye ji utṓ mendoó wyé nkane abṓ achyé Elija, nnó apye ánte ábṓ gejeé ne baá bwṓ ne apye nyé abi átoó makpṓ ásé gepṓ eyígé abi átené cho. Apye nyé unó bí uko nnó bṓṓ ákpómé mmye mangílí Ata Esṓwṓ.”

¹⁸ Sakariya agií ekiénné Esṓwṓ aké, “Mpye nnó ne nkaá nnó mechṓ ewéná ebée nye wáwálé néndé esé ne mendée wa dékwṓ mé ukoó?” ¹⁹ Ekiénné ewémbṓ éké, “Me Gabriya, ne ntené fáná gétúgé Esṓwṓ atómé me nnó nchwṓ ngaré wṓ abya melóméló yina. ²⁰ Gé óbe nyé mbú, ṓjógése mejṓṓ kpaá te depṓ etí dépye nyé gétúgé ṓlá ṓkamé uchwú mejṓṓ bá ebi ube nyé wáwálé né meso gébé wṓ.”

²¹ Ndere Sakariya alú wyáge mmu, bṓṓ bí ábṓ álú dafye ánénemmye akwé tametame, álṓ memferé genó eyi gepye ji mmu echa upe Esṓwṓ. ²² Gébégé ji atané dafye, amua manjṓṓ mejṓṓ meti épṓ. Ala méé lé ne amu élé alaá mbú, ebwṓ ágégé mbṓ ákaá nnó agé lé amé géjya né mmu echa upe Esṓwṓ. ²³ Gébégé néjáne utṓṓ bií né byégé, akere melṓ wuú.

²⁴ Éké ébelege, mendée wuú Elisabet akpa une, ala mmu bibíí né amfaá áta. ²⁵ Ne aké, “Nána nkaá nnó Esṓwṓ agé me meshwe, aferé me neshye mmye nnó bṓṓ ájwyágé sé me déjkwṓ.”

Gegaré nebyéné Jisṓs

²⁶ Gébégé Elisabet alú ne une amfaá akéné, Esṓwṓ ató Gabriya ekiénné wuú né meló Nasaret ewé elú né gebagé mewaá Galilií. ²⁷ Ató ewú nnó ejyé etá gébwéne mesó mendée ayi ákúu ji Meri, ayi ebwó ne Josef ányéméno mambá ate. Josef alu mpyáne mfwa *Devid. ²⁸ Ekiénné Esṓwṓ éfé eta Meri éké, “Mmá ojwṓle, Esṓwṓ alu ne wṓ amá agbo ne wṓ dṓó.”

²⁹ Meri awúgέ mbó akwé tametame, aferege, agige né metṓṓ wuú nnó ndé gefṓgέ matame na? ³⁰ Ekiénné ewémbṓ éké ne ji, “Meri ḏfṓgέ, Esṓwṓ agboṓ ne wṓ ne achyé wṓ nebo. ³¹ Gé, ṓkpane nyé une, ṓbyé maá mende ne ṓkuú nyé ji nnó Jisṓs. ³² Abe nyé gekpékpége muú ne ákuú nyé ji Maá Anyátá Esṓwṓ. Ata Esṓwṓ apye nyé ji ajwṓlé né geluṓgέ Mfwa Devid, gekwénége nte wuú. ³³ Agbarege nyé gefwa mbaá upyáne Jakṓb uko te kwyakwyá. Ne gefwa jíí gébyé fṓ.”

³⁴ Meri awúgέ mbṓ, agíí ewú aké, “Ékéne mbṓ nnó ne nkprá une nkane nlá nlú dankáa mende?” ³⁵ Ekiénné Esṓwṓ eshuú ji meko éké, “Mendoó Ukpea echwṓ nyé wṓ mmye ne uto bí Anyátá Esṓwṓ upye nyé wṓ ṓkprá une. Né gétú yina maá yi ṓbyéne nyé abe ne ukpeá ákúu nyé ji Maá Esṓwṓ. ³⁶ Gé, meṓmó wyé Elisabet ye elé akwṓ ukoṓ ne bṓṓ abṓ ákúu ji meṓkwṓ mendée, nana akwṓré gefṓṓ alé amfaá akéné ne abyene nyé maá mende. ³⁷ Ne kaá nnó genó gefṓ eyí gépwṓ Esṓwṓ gepṓ.” ³⁸ Ekiénné Esṓwṓ ejṓgέ mbṓ, Meri aké ne ewú, “Nlu lé maá utṓṓ Esṓwṓ, ébé wyé nkane ṓjṓṓ.” Meri ajṓgέ mbṓ, ekiénné ewémbṓ éseé.

Meri ajye gé Elisabet uṓkεé

³⁹ Depṓ eti dépyégέ, Meri akpomé mmye akwilé wá akwṓ afé né melṓ fṓ ewé, elú né gebagé mewaá Judiya. ⁴⁰ Akwónégέ, akpe mmu gepúgέ Sakariya, atamé mendée wuú Elisabet. ⁴¹ Gébégé Elisabet awuú matame Meri, maá yi alú ji une akwilé melu ujwṓlé ne eshye, ne Mendoó Ukpea echwṓ gbée Elisabet metṓṓ. ⁴² Ji ado elúlú ajṓṓ ne meri aké, “Wṓ ṓwya éfwṓ ṓpwṓ andée ako, ne mejé Esṓwṓ ébé ne maá yi wṓ ṓbyéne nyé. ⁴³ Nlu kpé waá ayi Esṓwṓ anógέ me ne mmá Ata wa achwṓ gé me uṓkεé? ⁴⁴ Wye ṓké ṓtamege me mbṓ, nechóchṓ népye maá akwilé né melú ujwṓlé. ⁴⁵ Méjé Esṓwṓ ébé ne ji yi akamé nnó mechṓ ewé Ata ajṓṓ mbṓ, ebe nyé wáwálé.”

Meri aféé Esṓwṓ

⁴⁶ Meri aké:
 “Metṓṓ wa egṓṓ me ne Ata.
⁴⁷ Ne metṓṓ wa elú ne nechóchṓ gétúgέ Esṓwṓ Mempoó wa.
⁴⁸ Ji ate me ye elé nlú lé meṓkpané defwé wuú.
 Lṓ nána ṓjyégέ mbe, bṓṓ ako akúu nyé me nnó muú yi abṓṓ nebo,
⁴⁹ nendé Esṓwṓ yi awya uto uko, apye me gekpékpége mechṓ.
 Énógέ ébé ne ji kpraá te kwyakwyá,
⁵⁰ agéne meshwe mbaá bṓṓ bi anógέ ji,
 eló né ante bwṓ ekwóné né upyáne.
⁵¹ Aléré eshye ne ebwṓ wuú
 mantýá bṓṓ nepá ne ufṓṓ unó bí ebwṓ áférege.
⁵² Aferé afwa né malú ujwṓlé bwṓ,
 ne afyé ubyá bṓṓ né malu bwṓ.
⁵³ Achyé menyéé mbaá bṓṓ bí alú mesa,
 ne abú afwa áfé amu máwa.
⁵⁴⁻⁵⁵ Ate menomenye ewé ji abó anyéé ne ukwéne ante sé,
 ne náná achwṓ mampoó baá Isrelí, bṓṓ utṓṓ bií.
 Apye wye ndere ji abó anyéméno nnó agene Abraham meshwe,
 ne upyáne bií te kwyakwyá!”

⁵⁶ Meri ajṓgέ mbṓ, abelé ne Elisabet genógέ amfaá aléé, ne ákeré meso melṓ wuú.

Nebyéné Jṓn Menwyá bṓṓ Manaá Esṓwṓ

⁵⁷ Gébé gékwónégέ eyígέ Elisabet ábyéne, abyé maá mende. ⁵⁸ Ate áṓmé ne bṓṓ ulagepú bií, aké áwúu nnó Ata Esṓwṓ agé ji meshwe achyé ji nebo, matṓṓ ágṓ bwṓ ako. ⁵⁹ Ne ndó énee ékwónégέ áchwṓ mansṓ ji nsṓ ne ábṓ álú mamfyé ji mabṓ nte wuú Sakariya. ⁶⁰ Mma

wuú aké ɲgba, “Ákúu ji Jɔn.” ⁶¹ Yémbɔ aké ne ji, “Yé muú ula gepú wyé fɔ ayi awya mabɔ mímbɔ apó.” ⁶² Ne ámeé ne amu ágií nte wuú aké, ndé mabɔ mí ji akélege nnó áfyé maá yimbɔ. ⁶³ Améé ne amu nnó áchyé ji genó gefó ásá wyé. Áchwó ne géjí ásá, “Mabɔ maá yimbɔ nnó Jɔn.” Bɔ́ ágégé mbo ála mano mekpo, fuú.

⁶⁴ Sakariya áságé mbo, ténéténé ama lɔ manjɔ́ mejɔ́ ne alɔ mamféé Esɔwɔ. ⁶⁵ Gébégé bɔ́ melɔ wuú, áwuú nnó Sakariya ama lɔ manjɔ́ mejɔ́, mechɔ ewéna epwɔ bwó amu. Gegáre mechó ewé, gékwó gékwóné maló mekwé mako né gebagé mewaá Judiya. ⁶⁶ Bɔ́ ako abi áwuú mechó ewé, áfyé né matɔ́ bwó áferege nnó, “Maá yi abéé nyé ndé gefɔ́?” Áferege mbo elé ágené nnó Esɔwɔ alu ne ji.

Sakariya aféé Esɔwɔ

⁶⁷ Né gébé eyigémbɔ Mendoó Ukpea echwɔ gbée Sakariya mmu metɔ́ awú meko mejɔ́ Esɔwɔ ne alɔ mangaré aké:

⁶⁸ “Gó ebwó áféé Ata Esɔwɔ, nte bɔ́ Isrɛli! Gétúgé achwó mamferé bɔ́ bií né defwé.

⁶⁹ Achyé esé gekpékpégé ménchyé geɲwá ayi átané ula gepú Mfwa Devid maá utɔ́ wuú,

⁷⁰ wyé ndere abó ányéméno mbaá bɔ́ ekpáve Esɔwɔ abi gekwéne nnó,

⁷¹ ji apoóge nye esé, mbaá bɔ́ bi ákelege manwá esé, ne aferege nye esé né amú bɔ́ mawámé esé.

⁷² Abó ányéméno mangé meshwe mbaá ukwéne ante sé, ne ate menomenye ukpea ewé jimɔ́ abó anyéé ne ebwó.

⁷³ Abó agaré gekwéne nte sé Abraham ne akelé nnó,

⁷⁴ aferege nye esé né amú bɔ́ mawámé esé, nnó dépyé utɔ́ bií débége ne efɔ́,

⁷⁵ mambé bɔ́ ukpea bií wáwálé ne manténé cho né mbe ushu wuú, ndɔ́ meko kpaá te dégboó.

⁷⁶ Wɔ́, maá wa, ákúu nyé wɔ́ *Muú Ekpáve Anyátá Esɔwɔ.

Ɔbɔ́ nyé mbe ne Ata Esɔwɔ nnó, ɔkwýé mati jíí.

⁷⁷ Ɔpye nyé bɔ́ Esɔwɔ ákaá nnó, Esɔwɔ akelege manjíinte gabo bwó ne áfére ebwó né efwyale gabo.

⁷⁸ Gétúgé ji ágéne meshwe dɔ́ mbaá bɔ́ yéndégébé,

ji atɔ́me nyé muú yi achyege esé geɲwá,

achwó ayi atánege né mfaánebuú ayi mfaá mfaá nkane mɲmɛé ewé étye dondo,

⁷⁹ ewú échyége nyé geɲgbó mbaá bɔ́ bí álú né gemua,

ne échyége nyé geɲwá mbaá bɔ́ abi álú né manó negbo,

ne manleré esé meti ewé échwɔ ne geɲwágé nesɔ́.”

⁸⁰ Ne maá Sakariya yimbɔ alu ne ekwɔ wuú, awene ne menyammye ne denjá, ne Mendoó Esɔwɔ elú ne ji. Awégé, ajye jwóle né *mashwone, ne gébé gekwónége, álere mmye jíí gbógónó mbaá bɔ́ *Isrɛli.

2

Nebyéné Jisɔs Kras

(Mat 1:18-25)

¹ Né gébé eyigémbɔ, Ɔgɔstɔs abó alu *Mfwa kpaá né malɔ yi álú ntente *Rom. Afyé ebé nnó ápá bɔ́ ako abi álú né malɔ ayi ábó álú nte gefwa jíí. Gé ndɔ́ mbe ayi alɔ mampáné bɔ́ na, ² né gébé eyigémbɔ Kwirinɔs alu gɔmena né gebagé mewaá Siriya. ³ Ndere elúmbɔ, yéndémuú afé né gebagé melɔ wuú mansá mabɔ mií mmu bɔ́ ɲwe abi ápáne bɔ́. ⁴⁻⁵ Josef atané meló Nasaret né gebagé mewaá Galilií, ase Meri ayi ebwó ányéméno mambá ate, áfé né Betlehem mmu Judiya mbaá ayi abó ábyené Devid mfwa nyá *Isrɛli, mánsá mabɔ bwó. Josef afé éwu gétúgé alú mpyáné Devid. Gébé yimbɔ ntó Meri alu ne une.

⁶ Ndere ebwó álú ewú, gébé gekwáné eyígé Meri abyéné maá yimbo. ⁷ Ne abyé maá mbe wuú mende. Afyalé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú mbaá utú unyéé menyéé, néndé melu epó nyá ewé ebwó achwáge ábélege mmu.

Ambamé magónheme ne Makiénné Esṓwṓ

⁸ Eké epyembo, ande fṓ álú né mewaá kwókwólé ne Betelehem, ábáme magónheme bwó ne utuú. ⁹ Ne áké ápéle *Ekiénné Esṓwṓ ekwó ebwó mbe ushu ne gerjgbógé Ata gégené gegyá ebwó mme. Efo ekwó ebwó metṓṓ dṓṓ. ¹⁰ Yémbṓ Ekiénné Esṓwṓ eke, “Défṓgé, nchwó enyú ne genchánchágé abya ayi álú ne gejamégé nechóchó mbaá bṓṓ ako. ¹¹ Fina né melo Mfwa Devid, ábyé Mempoó nyú, alu Ata, Muú yi Esṓwṓ akweré ji elá gefwa. ¹² Ne gepṓ eyi gelérege nyé enyú nnó gé maá yimbo na, gélú nnó degene nye maá yi áfyálé ji ne ubaá mandeé, ábelé ji mmu gekú, melu ewé utú unyéé menyéé.”

¹³ Wyé mbélépó mbo, áké ápéle, ekwó makiénné Esṓwṓ etané mfaánebuú echwṓ cho ne ewé ebṓṓ mbe, álṓ mánkwáné, áfége Esṓwṓ ake:

¹⁴ “Ngó ábé ne Ata Esṓwṓ ayi álú né mfaánebuú ayi mfaá mfaá, achyé nesṓ ne bṓṓ mme néndé agboó ne ebwó.”

¹⁵ Makiénné yimbo ályágé ebwó, ákére meso né mfaanebuú. Ne ámbamé magónheme áke ne ate, “Déjyé dégé geno eyi gépyé né Betelehem eyígé Ata Esṓwṓ agaré esé.”

¹⁶ Mbṓntó ne ebwó ákwilé wáwá ákwónégé, ágé Josef ne Meri chóncho ne maá yimbo ndere ábelé ji mmu gekú. ¹⁷ Ndere ágené ebwó, álṓ mangaré unó uko ebí ekiénné Esṓwṓ ejṓṓ, gétúgé maá yina. ¹⁸ Bṓṓ ako bí áwuú mechṓ ewé ámbamé magónheme ájṓṓ, ála mano mekpṓ fuú. ¹⁹ Yémbṓ Meri awuúgé depṓ eti deko, afye mmu metṓṓ wuú aféregé yéndégébé. ²⁰ Bṓṓ bi ábáme mágónheme, ákéregé meso, áchyege ngó ne áfége Esṓwṓ mbaá depṓ tiré bwṓ áwuú ne ágené. Unó bi upye janja ndere ekiénné Esṓwṓ eagaré bwṓ.

Áfyé maá yimbo mabṓ nnó Jisṓs

²¹ Uwyá ukoó, ne gébé eyígé ebwó áṓṓ maá *nsṓ gékwané, ne ebwó áfyé ji mabṓ nnó Jisṓs, mabṓ mí Ekiénné Esṓwṓ ebṓ efyé ji ne mma wuú alé kpá une bíí.

Áleré maá ayi ákuú ji Jisṓs mbaá Esṓwṓ

²² Ne gébége gepúgé buú getyaágé, gébé gékwané eyígé Josef ne *Meri ájye pyé *Gepṓ ndere ásámé né mabe Mosis, ne ákpa maá bwṓ manjye mfaá Jerosale nnó áleré ji mbaá Esṓwṓ. ²³ Ndere ásámé né ḡwe Esṓwṓ nnó, “Yende mambe maá ayi álú mende, ábṓ manchyé ji mbaá Esṓwṓ.” ²⁴ Ne áfé ntó áchyéé *gepe eyigémbṓ eyigé gelú, “upwene mewaá upea, mbṓge upṓ áchyege baá upwene melo ápeá nnó ápyé gepe wyé ndere asamé né ḡwe Esṓwṓ.”

²⁵ Né gébé eyigémbṓ, mende fṓ alu nyá né Jerosale ákuú ji nnó Simyṓn; alu cho né égbé Esṓwṓ ne anoge ji, ne ji ntó abṓ agile Esṓwṓ nnó áfére bṓṓ Isreli né mbaá efwyale. *Mendoó Ukpea elú nyá ne ji. ²⁶ Mendoó Ukpea ebṓ epye Simyṓn akaá nnó aságé gbṓ ayi álá gé fṓ *Muú yi Esṓwṓ akweré ji elá gefwa, ayi Esṓwṓ abṓ anyémeno nnó atṓme. ²⁷ Bíí bi Meri ne Josef ábṓ áchwṓ né Jerosale, manleré Jisṓs mbaá Esṓwṓ ndere ebé Mosis eagaré, Mendoó Ukpea epyé Simyṓn afé né echa upe Esṓwṓ. Ndere akpené agé maá yimbo, ²⁸ ase ji né amu jíí, alṓ manchyége matame ne mamfége Esṓwṓ ake:

²⁹ “Ata menomenyéé wyé elú nana wáwálé,

mbṓge ejíí wṓ ṓkaáge lya maá utṓṓ wyé agbṓ pere,

³⁰ néndé nkpá ame ya ngé Menchye Gerjwá ayi ṓbṓ ṓnyémeno.

³¹ Ne wṓ ṓṓṓ ji nnó bṓṓ ako ágé ji.

³² Abe nye mewé mbaá bṓṓ abi álá pṓṓ bṓṓ Jus, nnó ebwó ákaá wṓ ntó. Apye nye melṓ Isreli ékwṓ ḡṓṓ.”

³³ Mma ne nte áwuúgé mechṓ ewe Simyṓn ajṓṓ gétúgé maá bwṓ, ála meno mekpṓ fuú.

³⁴ Simyṓn anérége manjṓṓ depṓ etire na, achyéé ebwṓ mejé Esṓwṓ. Eké ewyágé ama kuú Meri mmá Jisṓs aké, “Wuúgé! Esṓwṓ ajyá maá yiná nnó apyé gejamé bṓṓ Isreli ákwé ne mambwéé abifṓ mfaá. Abe nye ntó ndere gepṓ eyígé Esṓwṓ jimboṓ, ne gejamégé bṓṓ

áshyá nye ji. ³⁵ Apyegé mbo, elerege gbógónó depo etiré ebwó ábíí mmu matóó bwó. Ne mesómé maá wyé yina ebéé nye wó metóó eké aparaja ne ájóomé wó.”

³⁶ Gébé eyigémbo ntó, mekoó mendée fò, alu né Jerósále akamege Ana. Alu muú ekpave Eṣṣwá ayi mendée. Eṣṣwá agárege ji depo mangárégé bṣṣ bíí. Alu maá Fanuél ayi alú mpyáne Ekwó Ashye. Abá menṣ abelé aṣmṣ akénéama ne menṣ wuú ágbó. ³⁷ Tṣ gébé eyigémbo ala mekwí mendée. Yéndégébé alu mmu echa upre Eṣṣwá, afege Eṣṣwá ne anenemmye, utuú ne ḡwṣmésé, alyage menyéé kpékpé. Né gébé eyigémbo, alu usaá aṣme uni meso eníí. ³⁸ Ama chwó né echa upre Eṣṣwá, wyé gébé yimbo ntó ne Meri ne Josef achwó ne maá bwó. Ana agégé maá yina, aló mánféégé Eṣṣwá, agarege depo etiré maá yi mbaá bṣṣ ako abi ágili nnó Eṣṣwá áfére bṣṣ Jerosale né efwyale.

³⁹ Josef ne Meri ánerégé yendé genó ndere ebe Eṣṣwá egaré, ákpá maá bwó ákéré meso né Nasaret *gebagé mewaá Galilií. ⁴⁰ Maá yimbo alu efeé, awene wyé wéne ne gelu, ne eshye chóncho ne denḡá. Ne mejé Eṣṣwá elú ne ji.

Maá yi ákúu ji Jisṣ alu né echa upre Eṣṣwá né Jerosale

⁴¹ Yéndé ḡḡme, mmá ne nte Jisṣ ájye né Jerosale manjye nyé epaá *koó upú ewé Eṣṣwá aferé nyá bṣṣ Israeli né defwé. ⁴² Jisṣ akwónégé aṣmṣ áfyanéápeá, áfé ndere ebwó ájye mé, ndere ebwó ájye áse ntó Jisṣ. ⁴³ Epaá ébyege, álo mankeré meso melo bwó. Ne Jisṣ alá meso né Jerosale ayi mmá wúu ne nte wuú alá kaá wó. ⁴⁴ Ábó áfere nnó ake geluá ne bṣṣ abifó. Áke kpaá bíí kpogele. Ne gébége ákelé ji né geluágé aṣmṣ ne ajeé bwó, ⁴⁵ áge ji wó. Álo mankere meso né Jerosale mankélégé ji. ⁴⁶ Né ndo éleé ekwṣnegé áge ji mmu echa upre Eṣṣwá. Abó alu geluá ne *Ánleré mabé Eṣṣwá. Awuú genó eyige álérege ne amá agige ntó bwó bṣṣ nkwe. ⁴⁷ Bṣṣ ako abi áwuú genó eyigé ji ajóoge alá mano mekpo fuú néndé awya uchánchá dṣṣ ne ashuúge ebwó meko ne denḡa. ⁴⁸ Ndere mmá wuú ne nte wuú ágené ji, matye mawá ebwó meno. Mmá aké, “Maá wa ṣpye mbo esé nnó? Ésé ne nte wyé dekelé wó kaá depwaá, delo manfo nnó ndo fò genó ne gepyé wó.”

⁴⁹ Ashuú bwó meko aké, “Ulannó enyú dékélege me, dekáge fṣ nnó mbó mambé fa mmu echa nte waá wó?” ⁵⁰ Yélé ashuú ebwó meko yimbo, ákaá fṣ ula mechó ewé ji ajóó wó.

⁵¹ Jisṣ akéré meso ne ebwó né melo bwó Nasaret, alu ne bwó, awuú majyéé chánchá. Ndere depṣ ti depye mbó, Mmá wuú afyé deti deko né metóó wuú ne ateé yéndégébé. ⁵² Efeé, Jisṣ awene ne menyamye ne denḡá ne gelú, awya mejé né égbé Eṣṣwá ne bṣṣ agbóo ne ji.

3

Mekomejṣṣ ayi Jṣn menwyaá bṣṣ manaá Eṣṣwá ágarége

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jṣn 1:19-28)

¹⁻² Gébé eyíge *Jṣn maá Sakariya alú né *mashwóné, Ata Eṣṣwá achyéé mekomejṣṣ wuú. Wyé gébé eyigémbo ntó ne Tibarṣ alú aṣmṣ nekuú né gefwa jíí né *Rom. Pṣntyṣ *Palet alu nyá ḡṣmena né *gebagé mewaá Judiya, *Herṣd Antipa alu mémḡbaré gebagé mewaá Galilií, meḡmṣ wuú Filip alu nyá mémḡbaré gebagé mewaá Itura ne Trakonitis. Lysanias alu mfwa melo Abilen gébé eyigémbo ntó, Anas ebwó ne Kaifas álú nyá *Matúkpṣ ampye upre Eṣṣwá. ³ Wyé ndere Eṣṣwá abó atómé Jṣn mbo, aló mankéné malṣ yi álú kwókwólé né ebéé Jodan, agarege yéndémuú nnó ákwṣré metóó wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Eṣṣwá nnó Eṣṣwá ajinte gabo wuú. ⁴ Ndere abó agárege mbo, elú wyé nkane Asaya muú ekpávṣ Eṣṣwá asámé mmu ḡwe wuú nnó,

“Muú fṣ abene mbo né mashwṣne aké:

Kwyege meti Ata dakéné,

nyaáge éwú ébé cho!

⁵ Sórege yéndé mékwé ewé kpaá ne ewé kṣṣ, nnó degbéé yénde genḡo.

Nyaáge mati ufwe ábé cho,

pyégé malu yi álú gbérégbéré ábé dṣḡédṣgé.

⁶ Ne bṣṣ ako ágéne nye nkane Eṣṣwá áférege ebwó né efwyale gabo.”

⁷ Nkane Jɔn agárege mbɔ, gejamégé bɔ́ áchwó eta wuú nnó ji áwyaá bwó manaá Esɔwɔ, aké ne bwó, “Enyú mmyɔ! Ndémuú agaré enyú nnó dekwage bó efwyale ewé Esɔwɔ achwó tó? ⁸ Pyége unó bí úlérege nnó dekwóre matɔ́ nyú wáwálé. Déferégé fɔ́ nnó dekwage déjwóle déli mmye nnó, esé délú upyáne *Abraham. Ewémbo efú yé genó né eta Esɔwɔ wó. Kaáge wáwálé nnó, Esɔwɔ akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham. ⁹ Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábwéé mé etɔ́ mfaá mango yendé genɔ́ ne makaka eyi gélagé wómé umpomé ulúúlú ásóré áfɔme mmu mewé.”

¹⁰ Ne gejamégé bɔ́ áwúge mbɔ, ágií Jɔn áké, “Nana esé dépyé nnó?” ¹¹ Jɔn ashuú ebwó meko aké, “Muú abegé ne bɔ́ nkwi ápeá, akaré achyé nte menjé ayi ala pɔ́ ne nkwi, ne ayi abegé ne menyéé, akaré achyé ayi ala pɔ́ ye ne genó.” ¹² Yé anselé nkámakpo ntó áchwɔ́ nnó Jɔn áwyaá ebwó manaá Esɔwɔ ágií ji áké, “Ménleré, ese ntó depyé nnó?” ¹³ Ashuú ebwó meko aké, “Déségé fɔ́ nká épwɔ́ ndere ebé éké.” ¹⁴ Bɔ́ bee áchwɔ́ gíi ntó áké, “Ne esé dépyé nnó?” Agaré bwó aké, “Dényegé manwaá, ye maáma muú mechó detú, sége wyé nká utɔ́ nyú ne metɔ́ megɔ́megɔ́.”

¹⁵ Jɔn agárege mbɔ, bɔ́ ábɔ́ ágíle me *Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa, eféé ebwó álu ne dembyó né matɔ́ bwó, ábélege uméé nnó ndɔ́fɔ́ ji ne alú Muú ayi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa. ¹⁶ Jɔn ashuú ebwó ako meko aké, “Me nwyage enyú ne manaá Esɔwɔ mamímamí yémbo, muú ayi ájeá gеме apwó me achwó mbɔ me meso. Ne nkwané yé muú ayi ntóme manó mme nkaá manyíi unó uká bíi wó. Achwɔ́gé, awyage enyú ne *Mendoó Ukpea ne mewé. ¹⁷ Achwɔ́ nyé ne ékóriyá né ebwɔ́ wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nye matoó alá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwɔ́ ebi ulaá akpane agbe né mewé ewé éla nómegé.”

¹⁸ Na ne Jɔn agaré *abya Esɔwɔ melóméló mbaá bɔ́, ne aji bwó matu né gejamégé majyé amí ama chyéé bwó. ¹⁹ Jɔn ashulé ntó ndo mbaá Herɔd ayi alú góména, gétúgé abané Herɔdyas, mendée menjé wuú jimbo, ne géjamégé ubée bí ama pye. ²⁰ Herɔd aké awúu mbɔ, ama jye mbé mampye gabo, apye Jɔn afyé denɔ́.

Áwyaá Jisɔs manaá Esɔwɔ

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Nsá nnó Jɔn akpé denɔ́, abó awyage mé bɔ́ manaá Esɔwɔ. Bíi fɔ́ anérége Jisɔs achwó ntó nnó Jɔn áwyaá ji manaá Esɔwɔ. Aké atanege mmu nnyi, anenemmye mfaánebuú anené. ²² Anénégé mbɔ, *Mendoó Ukpea éshulé echwó ji mmye élú wyé eké gepwine. Ne meko atané mfaánebuú aké, “Ólu maá metɔ́ wa, metɔ́ egɔ́ me ne wɔ́ dɔ́.”

Ukwéne ante Jisɔs Kras

(Mat 1:1-17)

²³ Gébége Jisɔs aléré mmye manlɔ́ utɔ́ bíi alu anjme esaá meso efyá. Bɔ́ ábɔ́ áfere nnó alu maá Josép ne Josef abó alu maá Heli. ²⁴ Heli abó alu maá Matat, Matat abó alu maá Levi, Levi maá Melki, Melki abó alu maá Jana, Jana ayi alu maá Josef. ²⁵ Josef alu maá Matatyas, Matatyas alú maá Emɔs, Emɔs maá Nahum, Nahum maá Eseli, Eseli ayi alú maá Nagay, ²⁶ Nagay alu maá Mat, Mat maá Mattatya, Mattatya maá Semen, Semen, maá Josech, Josech maá Joda, ²⁷ Joda maá Joanan, Joanan maá Resa, Resa maá Serubabel, Serubabel maá Sheltyel, Sheltyel alu maá Neri. ²⁸ Neri maá Melki, Melki maá Adi, Adi maá Kɔsam, Kɔsam maá Elmada, Elmada alu maá Ere. ²⁹ Ere maá Joshua, Joshua maá Elyssa, Elyssa maá Jorim, Jorim ayi alú maá Matat, Matat maá Levi. ³⁰ Levi maá Simyɔn, Simyɔn maá Juda, Juda maá Josef, Josef maá Jonam, Jonam yi alú maá Eliakim, ³¹ Eliakim maá Meleya, Meleya maá Menna, Menna maá Matata, Matata maá Natan, Natan alu maá Devid. ³² Devid maá Jesse, Jesse maá Obéd, Obéd maá Boas, Boas maá Salmɔn, Salmɔn alu maá Nashyɔn. ³³ Nashyɔn maá Aminadab, Aminadab maá Admin, Admin maá Ani, Ani maá Hɛsrɔn, Hɛsrɔn maá Peres, Peres alu maá Juda. ³⁴ Juda maá Jakɔb, Jakɔb maá Asek, Asek maá Abraham, Abraham maá Tera, Tera maá Náho. ³⁵ Náho alu maá Serug, Serug maá Ru, Ru maá Peleg, Peleg maá Ebe, Ebe maá Shela. ³⁶ Shela maá Kenan, Kenan maá Afasad, Afasad maá Shem, Shem maá Nowa, Nowa alu maá Lamék, ³⁷ Lamék maá

Metusela, Metusela maá Enok, Enok maá Jare, Jare maá Mahalale, Mahalale alu maá Kenan. ³⁸ Kenan alu maá Enos, Enos maá Set, Set maá Adam, Adam abó alu Maá Esowó.

4

Danchomeló ammu Jisós
(*Mat 4:1-11; Mak 1:12-13*)

¹ Ndere Jon abó áwyaá Jisós manaá Esowó né ebeé Jodan, Mendoó Ukpea egbeé Jisós metóó ne épye ji afé né mashwone. ² Ébá ji né usaá ndo upeá, nnó danchomeló ammu ji. Jisós abelé né mashwone wyémba ye menyee anyee wó. Gébége ndo yimbo ekwyágé mesa aló mammye ji.

³ *Danchomeló áchwó eta wuú ajóó aké, “Mbogé wó olu *Maá Esowó, garé mataá áyina ábwólé ntoó bred.” ⁴ Jisós ashúú ji meko aké, “Ásá mmu ηwe Esowó nnó, ‘Menyee jiji fó wó awyaá eshye mángbaré genwágé mekwaá wó.’”

⁵ Danchomeló akpá ji ákwó te mfaá melu fó ewé éhógé ne aleré ji malo mme mako ne gefwa. Jisós age ájí gébé dáma. ⁶ Ne ajóó ne Jisós aké, “Áchyé me mme yiná meko ne nkage chyé yé waá ayi ajigé me metóó. Menchyege nye wó uto ne gefwa yí gélú fá né mme yina. ⁷ Mbogé otógé mánó mbe ushu wa ne onogé me nkane Esowó, mme yiná meko abee nye awyé.” ⁸ Jisós ashúú ji meko aké, “Ása né mmu ηwe Esowó nnó, ‘Obó manógé elé Nte wye Esowó jimbií ne okpáné wye lé ji defwe.’”

⁹ Danchomeló ama ase Jisós afé né Jerosale abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upe Esowó né Jerosale ne aké ne ji, “Mbogé wó olu Maá Esowó nyó cho mme. ¹⁰ Néndé ása né mmu ηwe Esowó nnó:

‘Esowó atome nyé makiénné jíí nnó áchwó ábámé wó.’

¹¹ Áma sá nnó:

‘Ágbarege nyé wó né amu bwó chánchá nnó ókagé ótó enóó geká né ntaá.’”

¹² Jisós ashúú ji meko aké, “Ájóó nnó:

‘Mekwaá ákpelégé fó Nte wuú Esowó mankpea ji nnó ápyé genó.’”

¹³ Danchomeló ánerégé mámua Jisós alyá ji, afé kpé.

Jisós alo utóó bií né Galilií
(*Mat 4:12-17; Mak 1:14-15*)

¹⁴ Jisós ályágé melu ewémba akeré meso né Gálilí, ne uto Mendoó Ukpea úlú ne ji. Ngó wuú akwó né maló Galilií yimbo mako, ¹⁵ gétúgé abó álerege bóó né mmu macha mmyemenene ne bóó ako bi awuú, áfége ji.

Bóó Násaret abya Jisós
(*Mat 13:53-58; Mak 6:1-6*)

¹⁶ Né gébé gefó Jisós afé ntó né Nasaret mbaá yi áweé ji. Bií uwyaá bwó úkwónégé afé mmu echa mmyemenene ndere gepo jíí gélú mé. Éké éwyáge akwilé ka mankwuú ηwe Esowó. ¹⁷ Áchyé ji ηwe yi Asaya *Muú Ekpávé Esowó ásamé. Anené ji, ape melu fó né mmu, akú melu ewémba éké:

¹⁸ “Mendoó Ata Esowó elú ne me, gétúgé abó ajoyá me nnó ngaré abya Esowó melóméló mbaá bóó gekpo.

Ama tó me nnó ngare mekomejóó Esowó mbaá bóó bí ákpené denoré bee nnó ebwó átánege nye

ne mangaré mbaá bóó amé nónómé nnó ebwó ámage ló nyé mangé,

átó me ntó nnó mferé ntó abi álú né efwyale,

¹⁹ ne mangaré nnó gébé gékwóné eyíge Átá ápóoge nyé bóó bií.”

²⁰ Jisós ajógé ηwe yimbo, akweré, ashúú etá mémbelé, ajwólé ka. Bóó ako né mmu echa mmyemenene átó ji amé mmye. ²¹ Alo mangaré ebwó aké, “Mekomejóó yi déwuú fina né mmu ηwe Esowó alu wáwálé.” ²² Bóó áwúgé denjare mejóó melóméló ewé ajóó, matóó ágo bwó dóó. Ákamé nnó alu cho ne ákwéne dembyó aké, “Pó maá Josef na?”

²³ Jis̄s aké ne ebwó, “Éla gachyé enyú déto me maka mmye nnó, ‘Mém̄pyé mamée, póo gem̄e jyé, ufélekpá ebí ólerege né Kapan̄m, léré úbí ntó fá né melo wyé.’” ²⁴ Jis̄s ama j̄ó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó b̄ó ekpávé Es̄w̄w̄ apó ne énogé né melo bwó”. ²⁵ Ama ñm̄ere aké, “Wuúge gébégé Elija álú Muú Ekpávé Es̄w̄w̄, Es̄w̄w̄ apye mekwýé abelé né áñm̄é áléé ne geba ne mesa akwé malo mako. Dekaa ntó nnó gejamégé akwí andée álú nyá né gébé eyigém̄b̄o fá meló Isr̄eli, ²⁶ Es̄w̄w̄ át̄o f̄ó *Elija nnó ájyé apó af̄o wó. At̄o lé ji mbaá mekwí mendée yi ajwólege né Sarifat né gebagé mewaa Sid̄on ne apóó ji.

²⁷ Gébégé *Elishya alú *Muú Ekpávé Es̄w̄w̄ gef̄ó genó eyigém̄b̄o gépye ntó. Né mme Isr̄eli, gejamégé b̄ó ab̄ó ámeé ubá ne Elishya apóó yé muú bwó ama wó. Apóó élé *Naman ayi alú lé muú Siriya.”

²⁸ B̄ó bí alú né mmu Echa Mmyemenene awuúgé dep̄o eti, nchye anw̄ȳoné ebwó, ²⁹ ákwilé ka, ágbaré Jis̄s, ája ji áfé nnó ámmú ji akwé né nteé géñk̄o. Ab̄ó átené melo bwó né mfaa mekwé, egbe ema eb̄o élú nteé géñk̄o. ³⁰ Ndere ájȳe ne ji abwólé mmye akoó kóoge met̄ó met̄ó bwó afé egbé wuú.

Jis̄s apye mende ayi awya meló nchye atóó
(Mak 1:21-28)

³¹ Jis̄s ashulé afé né Kapan̄m, melo kpaá ewú né gebagé mewaa Galilií, ne yéndé bíí uwyaá b̄ó Jus ukw̄onégé, alerege ebwó mekomej̄ó Es̄w̄w̄. ³² Ebwó ála mano mekp̄o fuú, né gef̄ó eyigé ji álerege gétúgé ajóge ne uto. ³³ Mende f̄o ab̄o alu éféé né Echa Mmyemenene ayi meló achyége efwyale. Éw̄yá wó, al̄o mánkálé ne eshye aké, ³⁴ “É é Jis̄s ayi Nasaret, òkelege mampye esé ndé? Òchwó manii esé mbwe? Nkage w̄o, òlu Muú Ukpea ayi atané mbaá Es̄w̄w̄.”

³⁵ Jis̄s anyá meló nchye yimb̄o aké, “Kwéné mej̄ó, táné ji mmye.” Meló nchye apye mende yimb̄o akwé né mbe ushu b̄ó, ne atané ji mmye. Yém̄b̄o achwu ji wó. ³⁶ B̄ó ako ágégé gef̄ó yina ala mano mekp̄o fuú ne ágige ate aké, “Mekomej̄ó Jis̄s alu mb̄o nnó? Awya uto mányá áló nchye átáné b̄ó mmye.” ³⁷ Ngó Jis̄s akwó malo mako né gebagé mewaa eyigém̄b̄o.

Jis̄s apye gejamégé b̄ó mamée atóó
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Jis̄s ályágé echa mmyemenene, afé gepúgé Símun. Éféé mmá mendée Simun amee njaja gefwine. B̄ó bí álú mmu gepu áke né Jis̄s: Ata pye ji atóó. ³⁹ Ajógé mb̄o, Jis̄s akwilé ajye tene ji né nékuú né mmye né mbaá yi abelé. Anyá d̄amáa gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimb̄o akwilé ka achyé ebwó menyé.

⁴⁰ Nkwale aké akw̄onege b̄ó bí áwya b̄ó bi ámeé uf̄ó mameé né upú bwó áchwó ne ebwó mbaá Jis̄s. Ji ata bwó amu mmye, ebwó ako atóó. ⁴¹ Yém̄b̄o gejamégé b̄ó ab̄o álú abí áló nchye áchyége bwó efwyale. Gébégé áló nchye bim̄b̄o átanégé ebw̄o né mmye, ab̄o ákálege áke, “Jis̄s, òlu Maá Es̄w̄w̄.” Jis̄s anyá abí nnó ákwéné mej̄ó, akámé f̄ó abí aj̄ó mej̄ó wó néndé ákaá nnó alu *Muú yi Es̄w̄w̄ akweré ji elá gefwa.

Jis̄s agarege meko mej̄ó Es̄w̄w̄ né mmu macha mmyemenene
(Mak 1:35-39)

⁴² Bíí ujjágé alyá afé né melu éwé b̄ó alá pó wyé. Aké ajye mb̄o, b̄ó ála meso mákélégé ji ne áge ji wó. Gébégé ágéné ji alu mé téné manjȳe. Éféé ne ánené ji mmye nnó ajwólé éféé ne ebwó ⁴³ Ashya aké ne ebwó, “Mb̄o ntó manjȳe né malo ayichá mangaré abya melóméló ayi agarege ndere gefwage Es̄w̄w̄ gélú. Es̄w̄w̄ at̄o me fá mme yina gétú eyigém̄b̄o.” ⁴⁴ Ajógé mb̄o ne ji alyá ájyé melo Nasaret meko, mángárége abya yimb̄o né mmu macha mmyemenene Judiya.

5

Jis̄s akú baá utóó bií ani abi mbe

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Bií f̄ Jis̄s abó atené né mapeá géntoógé mewaá Genesaret. Bóó áchwó nɔ ji mme, áh̄mérege ji ákélege manwú meko mejóó Es̄wɔ. ² Agé mákpée ápeá né mapea géntoógé mewaá ne ambóó mákpée átané ájye shwóne utófu bwó. ³ Ajye kpe né ekpée éma éwé Simun, ne ajóó ne ji aké, “Áté ekpée éjyé dachyé ne nnyi. Áté Jis̄s ajwólé mmu ekpée, bóó ála mbale nnyi, Jis̄s alo yé manleregé bwó.”

⁴ Ánéregé mánleré, aké ne Simun, “Té ekpée éjyé mbaá yi nnyi négomé ne wɔ ne bóó byé h̄mége utófu nyú manwá meshuú.” ⁵ Simun ashúú ji meko aké, “Ata dépye utóó ne utuú kpaá ye genó déwa wó. Yémbɔ, ndere wɔ ne ójóó mmage njyé mua.” ⁶ Ebwó áfé, áh̄me utófu bwó, meshuú ése gejamé te utófu úke úgyálé. ⁷ Epwógé ebwó, áfu amu nnó ate ajeé abi alú mmu ékpe ewé f̄ áchwɔ póó bwó. Áchwógé áferé gejamégé meshuú, áfyé makpée bwó apea ágbeé te ákélege mánke.

⁸ Simun ayi akúú ji ntó nnó Pita agégé genó eyi gepye mbɔ, ajye tó manó mme mbe ushu Jis̄s aké, “Atá kwilé lyá me, néndé nlu mémpyee ubeé.” ⁹ Abó ajoge mbɔ gétúgé ji ne bóó bií ágené gejamégé meshuú eyí ebwó áwané, efó ékwó bwó matóó. ¹⁰ Ajeé bií Jemsi ne Jon abi álú baá Sebdee ála ntó mano makpo fuú. Ne Jis̄s ajóó ne Simun aké, “Ófógé, nana ɔlɔ nyé manywérége lé bóó.” ¹¹ Ebwó áwúgé mbɔ ája mákpée bwó ákwó mewaá, ályá yendégenó ne ákwólé ji.

Jis̄s apye muú ubá atoó

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Né gébé gefó Jis̄s abó álu né meló kpaá f̄ ne muú f̄ álu wyé ayi amée *ubá. Agégé Jis̄s ajye tó mánó mme, akpá ji geká aké, “Ata mbógé ɔkelege, pye me nkpea.” ¹³ Jis̄s anyaaá ebwɔ wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.” Wye ndere ájóó mbɔ ubá bimbo úbyé ¹⁴ Jis̄s aké né ji ekagé ɔgáre muú f̄, “Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyee ure Es̄wɔ, chyé ntó genó eyige ápye gepye ndere Mosis ábó ájóó nnó muú amegé ubá atoógé áchyége, mampye bóó ákaá nnó ɔtoó.”

¹⁵ Yé élé Jis̄s afye ji ebé, mende yina agaré abya wuú mme meko kpaá gejamégé bóó gechwó chóme mbaá Jis̄s, manwú nkane alérege ne nnó apye ntó abi ámeé átoó. ¹⁶ Yémbɔ Jis̄s ályá ebwó né mboó gébé manjye némmye né melu ewé bóó alá pó wyé.

Jis̄s apye muú úchánchi átoó

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Né bií f̄ Jis̄s abó alerege bóó, Atá Es̄wɔ áchyegé ji uto ne ji apye bóó mamée átoógé. Bóó bí ákúú bwó Farasi ne Ánleré mabe Es̄wɔ álú wyé, ne abó átané né maló Galilíi mako ne Judiya chóncho ne Jerosale. ¹⁸ Bóó f̄ akpá muú úchánchi né uló. Ábó áchwó nnó ákpe mmu gepú ne ábélé ji mbe ushu Jis̄s. ¹⁹ Yémbɔ áge meti mankpe ne ji wó, gétúgé bóó ájamé dóó, kpaá áh̄mérege ate. Eféé ne ákwómé mfaá nchwu, * ábeá mekpo h̄kó, áshulé mende yimbɔ né uló né mbe ushu Jis̄s. ²⁰ Jis̄s agégé nnó bóó bimbo áfyéé matóó ne ji aké ne mende úchánchi yimbɔ, “Mejeé wa ájiiinte gabo wyéé.”

²¹ Ánleré mabé Es̄wɔ f̄, ne abi akuú bwó Farasi áh̄ménegé ne matóó usóó áke, “Mende yina áferé nnó álu waá. Ákelege mameé mmye ne Es̄wɔ? Élé Es̄wɔ mbií ne akage jinte gabo muú.” ²² Jis̄s akaá ula bí ebwó áh̄ménegé ne ágií ebwó áké, “Ulannó enyú déwya gefógé uféré bímbɔ né matóó nyú? ²³ Ndé gelu pere manjóó, ‘Nnó ájiiinte gabo wyé’, waá manjóó nnó, ‘Kwile téné ke’? ²⁴ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó *Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Ajógé mbɔ, akuú mende úchánchi yimbɔ aké, “Kwile téné. Kpá uló byéé, chó mmu.” ²⁵ Akwilé téné mbe ushu bóó, akpá uló bií

* 5:19 Élu wáwálé nnó: Gepú eyigémbɔ gepófó gepúgé nchwu. Upú bi bóó Isreli aténégé mfaá alu dede, muú akaáge jwóle wye nkane agbá. Mbaá yifó ákwérege ne mataá, ne ákáge f̄ere ala fuú.

awulé né gepú jíí aféεge εσωω. ²⁶ Βωό ako ágéεge εwe εpye na, εφό έκωό bwó matωó δωó. Ála mano mekpo fuú ne áféεge εσωω áké, “Dégé ufωó unó fina.”

Jisωs akú Lévi ndere maá utωó wuú

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Jisωs ályá éféε manjye dafye, gébéεé ajye agé mende fω ayi ákúu ji Lévi; ménσεlé ηkámakpo, ajwólé melú utωó wuú. Jisωs akuú ji aké, “Kwólé me.” ²⁸ Ajógé mbo Lévi alyá yéndεgenó, akwilé ka alo mankwólé ji.

²⁹ Éké éwyage Lévi akuú gekpékpéεé epaá né gepú jíí nnó εbwó ne Jisωs ábé mmu nechóchó. Gejame ánselé ηkámakpo ne bωó bífó abi bωó Jus áselé ndere bω ápó mpa, εbwó ako abó ányεé menyεé ne Jisωs. ³⁰ Βωó Farasi ne Ánleré mabé εσωω abifω ágéεge mbo, álo máηmené áké ne baá utωó Jisωs, “Ulanó enyú dénye menyεé ne ánselé ηkámakpo ne bωó ubeé.” ³¹ Jisωs ató εbwó neka áké, “Bωó abi álá meé, ákélégé fó muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.” ³² Ne me nchwó fó fa mme mánkú bωó abi álu cho ne εσωω wó, nchwó lé mánkú bωó abi ápyεé ubeé nnó ákwore matωó bwó.”

Nkwé manlya menyεé kpékpé

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Áma gíi Jisωs nkwé yina nnó, “Baá utωó Jōn ályage *menyεé kpékpé né mboó gébé gétúgé depōré εσωω. Baá utωó bωó Farasi ápye ntó wyémbo ne abyεé ápyé fó mbo. εbwó ákéne ányé, ányúu.” ³⁴ Jisωs ashúu εbwó meko aké, “Nnó bωó ájyεgé epaá neba muú akage pyéé ajεé menō neba ályage menyεé kpékpé ayi menō neba alú ne εbwó? ³⁵ Yémbo gébé gebeé nye eyígé menō neba álá beé nyé sé ne εbwó, éféε ne ályage nyé menyεé kpékpé né mboó gébé gétúgé depōré εσωω.”

³⁶ Ama tó neka eníne fó aké, “Élómé fó nnó muú ágyá ndeé meke ákwōmé ndeé eyi gekwéne. Apyεgé mbo achωó ndeé yi meke, ne nkwōmé yimbo ábálé ne gekwéneεé ndeé.

³⁷ Élómé fó ntó nnó muú ákpa mmωó make, áfáné mmu ukwéne unó mmωó ebi akwyéε ne mekō menyá. † Mboεé apyεgé mbo gébéεé mmωó mí make maké mabéne unó mmωó bimbo úfúle nyé, mmωó magbélégé nyé mme ne unó mmωó uchógé nye ntó. ³⁸ Muú abó mamfyé mmωó make yéndεgébé mmu unó mmωó ebí uke. ³⁹ Épó kōkōge nnó muú yi abeá mé mányú akí mmωó ámá ákwōré ányúgé mpwa mmωó. Akélege wyé akí mmωó.”

6

Nkwé ayi bíi uwyaá bωó Jus

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Né bíi uwyaá bωó Jus fω, Jisωs ne baá utωó bíi ákooεge né mekωó gefōgé nchi fω eyi ákuú nnó wid. Baá utωó bíi álo mánkógé ulōnchi fó álálege ányεé. ² Βωó Farasi ágéεgé mbo ágíi áké, “Ulanó enyú dépyéε genó eyígé ebé ela ékamé nnó muú apye bíi uwyaá wó?” ³ Jisωs agíi εbwó awúu nkwé aké, “Enyú délú danjōó né mmu ηwe εσωω ndere mfwa Devid ápyé nyá gébéεé mesa ámmye ji ne bωó bíi wó? ⁴ Akpe mmu εcha upe εσωω ábó menyεé yi ábó áchyé mbaá εσωω, ányé ne áchyé ntó bωó bíi wó? εbé εjōó nyá nnó muú ányεgé fω menyεé yimbo, ékosé mémpyé upe εσωω.” ⁵ Jisωs ama jōó ne bωó aké, “Ele *Maá Nte Mekwaá ne akáε gáre genó yí muú ábōó mampye né bíi uwyaá.”

Jisωs apye mende yi εbwō egboó ji atoó

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Bíi uwyaá εbifō úkwónégé, Jisωs ajye kpé mmu εcha mmyemenene, alo mánlérégé bωó. Mende fω abó alú εféε, ayi εbwōnye wuú egboó. ⁷ *Ánleré mabé εσωω ne bωó Farasi ábó ábáme Jisωs nnó ámá ji mechó mmye. Ápéle ji dome mange nnó apye nye mende yimbo atoó né bíi uwyaá bwó ne ájōó nnó ákwé ebé. ⁸ Yémbo Jisωs akaá genó eyígé εbwó áféεge aké ne mende yimbo, “Kwilé chwó téné mbe ushu bwó.” Ne akwilé achwō tēne εféε. ⁹ Mende yimbo áténégé εféε, Jisωs agíi εbwó aké, “Ebé εsé eké depye ndé né bíi uwyaá?”

† 5:37 *Elú wáwálé nnó: Εpófó ushwō, élé uba mekōmenya.*

Èke dépye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyáá ji agbó?”¹⁰ Ape ebwó bọw ne álé jọw ne mende yimbọ aké, “Nyaá ebwọ wye.” Téneténe mende yimbọ anyágé, ebwọ wuú etoó.¹¹ Èwéna epwọ ebwó amu, matọw ásọ ebwó ájye chó mánso mala nnó áwá Jisọs.

Jisọs ajya ángbá bíí áfyanéápeá
(*Mat 10:1-4; Mak 3:13-19*)

¹² Né gébé eyígémbo, Jisọs alyá melo akwó mékwé fọ mánemmye mbaá Èsọwọ ne ala ewú anenemmye utuú uko.¹³ Gébégé bíí úkaá, akú baá utọw bíí; áchwógé ajya áfyanéápeá abi akúu ebwó nnó ángbá.¹⁴ Abi ájya élé Simun ayi ákuú ntó nnó Pita ne Andru meḡmó Simun. Abifọ álú Jemsi ne Jọn, Filip ne Batolomyo.¹⁵ Matyo ne Tọmasi, Jemsi maá Alfọs, Simun ayi ákúu ji muú ukógé.¹⁶ Judas ayi maá Jemsi, ne Judas Iscarot ayi né meso gébé áchyé Jisọs maḡkwaá.

Jisọs alerege, agarege mekomejọw Èsọwọ ne apye bọw mamée átóoge
(*Mat 4:23-25*)

¹⁷ Ánérégé manjya ebwó alo mánshulé mekwé. Ashúlé akwya né mbaá ayi alú dèdè, ne gejamégé bọw gébó géchomé éféé. Ábọ átané malo mako ayi Judiya ne Jerosale ne malo Tiya ne Sidon ayi álú mbále ebeé mega.¹⁸ Ábọ áchwó mánwú nkane Jisọs álerege ne nnó ápye mamée bwó ábyé. Bọw bí áló nchye áchyége ebwó efwyale áchwó ntó, ne Jisọs apye ebwó átoó.¹⁹ Wyémbo ne gejamégé bọw geḡmérége ate manjye tá Jisọs gétúgé uto bí útánege ji menyamye úpyé bọw mamée ako átóoge.

Jisọs alerege mejé ewé wáwálé
(*Mat 5:2-12*)

²⁰ Né gébé gefọ Jisọs ape baá utọw bíí dómeé aké:
“Méjé élú ne enyú bí delú gekpo,
néndé *Gefwa eyigé Èsọwọ ágbárege gelú eyigé nyú.
²¹ Méjé élú ne enyú bí mesa ámyé nyú nana,
denye nyé menyéé degbeé.
Méjé élú ne enyú bí delíle mbọ náná,
enyú dejwane nye.

²² “Méjé elu ne enyú mbogé dekwolege Maá Nte Mekwaá, ne bọw aké ápáa enyú, áfwéne enyú, áshye nyú ne ákúu nyú mabọ mabomabo.²³ Bége ne nechóchó gébégé gefọw genó eyigé ná gépyegé, gétúgé Èsọwọ akwyé mé gekpékpége nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge nnó wyémbo ne ukwéne ante bọw bína áfwyalé nyá ukwéne bọw ekpávè Èsọwọ.

²⁴ “Yémbo utóḡkwa úlú ne enyú bí delú mbọ né gefwa nana,
néndé débó mé nsá nyú.

²⁵ Utóḡkwa úlú ne enyú bí dényséé dégbége náná,
néndé debeé nyé mesa.
Utóḡkwa úlú ne enyú bí déjwáne náná,
néndé delile nyé né masómé.

²⁶ “Utóḡkwa úlú ne enyú gébégé bọw ako aké áféége enyú, wyémbo ntó ne ante bwó abi mbe ábọ ápye ne bọw ekpávè Èsọwọ abi gebyó.

Bó gejeé ne bọw mawámé
(*Mat 5:38-48; 7:12a*)

²⁷ “Yémbo enyú bí déwúu mekomejọw wa ngarege enyú nnó, bógé gejeé ne bọw mawámé nyú, pyége galógáló ne bọw bí ápáa enyú.²⁸ Yéndégébé bọw álwerégé enyú, négemmye nnó Èsọwọ agé ebwó meshwe ájé bwó, máge dénénemmye mbaá Èsọwọ gétúgé bọw bí áshyé enyú.

Jisọs alerege nnó ékagé muú ashúú gabo mfaá gabo
(*Mat 5:38-42*)

²⁹ Mbɔgé muú adogé wɔ neka né etá éma, bwólé ewé fɔ ntó ádo. Mbɔgé ɔfyegé bɔ nkú apeá né mmye ne muú afɔ́ogé ayi mfaá, kpe chyé ji ayi ntee. ³⁰ Muú akɔ́ogé wɔ genó, chyéé ji. Afɔ́ogé genó jyɛ, ɔsege sé géjí. ³¹ Pyégé etá bɔ́ wýé genó eyígé dekélege nnó ápye eta nyú.

³² “Mbɔgé enyú degboó lé ne bɔ́ abi ágboó ne enyú ndé nsá ayi enyú debɔ́? Ye bɔ́ abi ápyéé gabo, ágboó ne bɔ́ bi ágboó ne ebwɔ́. ³³ Ne mbɔgé enyú depye élé galógáló ne bɔ́ bí apyé galógáló ne enyú nsá nyú alu éfɔ́? Yé bɔ́ abi ápyéé gabo, mbɔntó ne apyéé. ³⁴ Mbɔgé depwɔ́le unó mbaá bɔ́ bí dékaá nnó áshúuge nyé eta enyú galógáló yi enyú dépye alé? Abi deké álú bɔ́ ubeé ápye ntó gefɔ́ géma. Yéndémuú apwɔ́le genó etá mejíí wuú, akaáge nnó ashuge nyé geko. ³⁵ Genó eyígé débɔ́ mampye gélu nnó gbógé ne bɔ́ mawámé enyú ne pyége galógáló ne ebwɔ́, depwógé ebwɔ́ epwɔ́, dégigé nnó áshuú. Debɔ́ nyé gekpékpégé nsá ne debéé nye baá Anyátá Esɔ́wɔ́. Nénde alɔ́me ne bɔ́ ubée ne abi álá támégé ji. ³⁶ Gége bɔ́ meshwe wýé ndere Nte nyú Esɔ́wɔ́ agéne nyú meshwe.

Dépagé mpa bɔ́ ne metɔ́ usɔ́
(Mat 7:1-5)

³⁷ “Dépagé mpa muú ne ufyá ékagé Esɔ́wɔ́ ápá ntó awu nyú mbɔ́. Déchɔ́ge muú mabo nnó apye ubée ékagé Esɔ́wɔ́ áchɔ́ ntó ami nyú. Jiíge nte gabo ayi bɔ́ ápyé eta nyú nnó Esɔ́wɔ́ ajií ntó nte gabo awu nyú. ³⁸ Chyége bɔ́ genó eyígé ebwɔ́ akélege, Esɔ́wɔ́ achyége nye ntó enyú. Yéndégébé aké achyegé, amege chánchá, akwýege aɲmerege nnó gégbéé gégbélége mme. Gefɔ́ eyígé démege genó déchyége muú, mbɔntó ne ámege nye áchyéé enyú.”

³⁹ Jisɔ́s ama tó ebwɔ́ neka nnó, “Eɔ́fɔ́ kɔ́kɔ́ge nnó muú ame nónómé ájáa nte ayifɔ́ meti. Mbɔ́ge apyége mbɔ́, ebwɔ́ ako ákwéne mmu gepyéé. ⁴⁰ Kaáge nnó maá ɲwe akaágé fɔ́ ɲwe ápwɔ́ menleré wuú. Yémbɔ́, gébége aneregé mángií ɲwe, abéé nyé ntó ndere ménleré wuú.

⁴¹ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambɔ́nnnyi nte meɲmé wýé ɔ́la ɔ́fyéé mekpɔ́ né gabo ayi alu eke mekwɔ́kwɔ́ né dambɔ́nnnyi awýe wɔ́ mbɔ́? ⁴² Épyembɔ́ nnó ne ɔ́ɔ́ ne meɲmé wýé nnó, ‘Té mmye we mfére wɔ́ gejwaá né dambɔ́nnnyi ayi ɔ́la kaáge nnó mekwɔ́kwɔ́ elú né dambɔ́nnnyi wýé.’ Wɔ́ muú dembwólé bɔ́ mbe fére ntó mekwɔ́kwɔ́ ewé elú wɔ́ né dambɔ́nnnyi, ne ɔ́kaá nkane ɔ́férége ekéké gejwaá eyígé lú meɲmé wýe né dambɔ́nnnyi.”

Genɔ́ ne umpomé bií
(Mat 7:15-20; 12:33-35)

⁴³ Jisɔ́s ama jɔ́ aké, “Genɔ́ yí gelógeló géwómé fɔ́ umpomé uboubo ne eyí gebogebo ntó géwómé fɔ́ umpomé ulóúló. ⁴⁴ Yéndémuú akaágé genɔ́ né umpóme bí géjí géwóme, muú aɲye fɔ́ ákyé genchógélé eyígé mbɔ́ mfaá genchógélé denywɔ́né. Muú aɲye fɔ́ né nepe ákyé éké. ⁴⁵ Muú melóméló ájɔ́ge depɔ́ delódeló eti délu ji né metɔ́, muú mebomebo ájɔ́ge depɔ́ debodebo eti délu ji metɔ́. Ná ne elú gétúgé genó eyi gélu muú né metɔ́ géjí ne gétánege ji meno.”

Ufɔ́ ántené upú apeá
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Jisɔ́s ama gií aké, “Ulannó enyú dekuú me Ata Ata! ne dela dépyé genó eyígé me nɲóoge. ⁴⁷ Muú yi achwɔ́ awúu mekomejɔ́ wa ne aɲyegé ápyéé ndere ájɔ́, ⁴⁸ muú yimbo alu eké mende yi álɔ́ mantené gepú jií, ne abɔ́ mbe achó mme, afyé mataá chánchá ne ale téné géjí. Meso gébé geneágé nnyi géchwógé mammu géjí yémbɔ́ genyígé fɔ́ gétúgé áténé géjí chánchá. ⁴⁹ Yémbɔ́ muú yi awúu mekomejɔ́ wa ne álá pyéé ndere akélege alu eké muú ayi atené gepú jií né nébóme eniné álá cho áfyé mataá wɔ́. Meso gébé nnyi negbeégé né mmu gepú eyigémbɔ́ gékwé mme gbang.”

7

Jisṣs apye maá defwé muú kpaá bṓṓ bee Rom atoó
(*Mat 8:5-13*)

¹ Jisṣs aneré manlérégé bṓṓ unó bimbṓ ne atané afé né meló Kapanom. ² Muú kpaá bṓṓ bee *Rom fṓ abó alu né melo wémbo ne abó awya maá defwé ayi agbo ne ji dṓṓ. Maá defwé yimbṓ akwé nemé ala mangbómangbó ³ Mende yimbṓ awúgé abya Jisṣs, ató ákpakpa bṓṓ Jus nnó ájyé ákuú ji áchwó ápyeé maá defwé wuú átoó. ⁴ Ájyé gé, ágé Jisṣs ákwé ji uká áké, “Atá chó pṓṓ muú kpaá yimbṓ. Alu muú yi ókage *pṓṓ ji. ⁵ Agboó ne esé bṓṓ Jus dṓṓ te atené esé echa mmyemenene.”

⁶ Ebwó ájógé mbo Jisṣs afé ne ebwó. Ndere álé kwókwólé ne dachi muú kpaá yimbṓ, ató ajeé bíí bichá ájyé gé átuú ne Jisṣs áké, “Muú kpaá aké dégaré wṓ nnó, ‘Ata, ówagé mmye jyé detú mánkwóné gepú ya, nfu yeé muú fṓ ayi ókpéne gepú eyá wṓ.’ ⁷ Gé ula úbí jimbṓṓ alá chwṓ báne wṓ wṓ. ‘Wṓ jṓṓ lé genó, ne maá defwé wuú átoó.’ ⁸ Elé mentó nwyá bṓṓ kpakpa né mbe, abi me nwuú ne ebwó. Ájógé ne me nnó, ‘Mpye genó eyi’, mpye. Ne nwyá ntó bṓṓ bee abi áwúu ne me. Yé ayi ndé ne njóoge ne ji nnó, ‘Chó fa ajye, njóoge ne ayimbṓ nnó chwṓ we, achwṓ.’ Ne njóoge ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyeé géji.” ⁹ Jisṣs awúgé mbo, akwé dembyó, abwólé ushu mbaá ekwṓ bṓṓ bi ákwṓlege ji aké, “Ngarege nyú nnó me nlú dangé muú yi áfyéé metṓṓ ne me na, yeé ébélé né Isreli.” ¹⁰ Ajeé muú kpaá yimbṓ abi ji atómé, aké akérege meso mmú gepú ágé nnó maá defwé mende yimbṓ atoó.

Jisṣs ape maá mekwi mendée né negbo

¹¹ Mechó ewémbo ékógé, Jisṣs ne baá utṓṓ bíí áló mánjye né melo ewé ákuú Nen. Ne gejamége bṓṓ ntó abó akwṓlege ji. ¹² Áfé, áké ákwónége mekpṓṓ meti, ágé ndere bṓṓ fṓ ákpané mewu muú ájyé níí. Mende yi agboó mbo, mmá wuú abó abyé lé ji mbií. Ne mmá yimbṓ alu mekwi mendée. Ndere ebwó ajye mbo, gejamé gé bṓṓ né melo ewémbo ákwṓlege mekwí mendée yimbṓ.

¹³ Atá Jisṣs agégé mendée yimbṓ meshwe akwṓ ji metṓṓ te ajṓṓ ne ji ake, mma “Óligé se.” ¹⁴ Ajógé mbo, aṣme uká afé mbe, atágé uló, bṓṓ abi ákpané genkwógé muú eyigémbo átene. Jisṣs aké, “Gesagé muú ngaré wṓ nnó kwilé ka.” ¹⁵ Mende yi agboó mbo, akwilé ka aló manjṓṓ mejṓṓ. Jisṣs agbaré ji achyé mbaá mma wuú. ¹⁶ Bṓṓ ako ágégé na, efṓ ékwṓ bwṓ matṓṓ. Álo manféé Esṓwṓ áké, “Gekpékpé gé *Muú Ekpávé Esṓwṓ achwṓ mámbé ne esé. Esṓwṓ achwṓ pṓṓ bṓṓ bíí.” ¹⁷ Abya mechó ewé Jisṣs apyé na afé né maló bṓṓ Jus mako ne máta malo ayifṓ.

Bṓṓ dentṓṓ Jṓn menwyaá bṓṓ manaá Esṓwṓ
(*Mat 11:2-19*)

¹⁸ Baá utṓṓ Jṓn ntó áwuú depṓ etiré na deko ne ále garé ji. ¹⁹ Ágárégé mbo, Jṓn aferé ebwṓ makpṓṓ apeá ató mbaá Atá Jisṣs nnó ájyé gií ji nnó, “Ólu *Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwṓ wá esé dégilé ayichá?” ²⁰ Ájyé gé ágé Jisṣs áké, “*Jṓn menwyaá bṓṓ manaá Esṓwṓ ató esé né eta wyé nnó déchwṓ dégií wṓ nnó, ‘Ólu Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwṓ wá esé dégilé ayichá?’”

²¹ Wyé né gébé eyigémbo, Jisṣs abó apóge bṓṓ mamée mámpyé mamée bwṓ ábyé. Aferege ntó áló nchye abi áchyege bṓṓ efwyale ne apye bṓṓ ame nónómé ágéne. ²² Efé ne ashuú baá dentṓṓ bimbṓ meko aké, “Choge dégaré Jṓn unó bi enyú déwuú bṓṓ ájoge ne ebi enyú ambṓṓ dékpané ame dégene. Bṓṓ ame nónómé ágéne, ubwéré ukwilé úkéne, bṓṓ abi ámeé ubá átoó, bṓṓ matu gbé gbé áló manwúgé, abi ágboó ápeé, ne ubyá bṓṓ úwú abya melóméló. ²³ Metṓṓ megṓmegṓ ébé ne muú yi álá pṓṓ ne dembyó né metṓṓ gétú yá.”

²⁴ Baá dentṓṓ Jṓn akérégé meso, Jisṣs aló mángare bṓṓ depṓ tiré Jṓn, ake, “Tégé gébége enyú déjye nya né mashwṓne, defe mange ndé gefógé muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne átene egbe ewe ne ewe? ²⁵ Mbóge mbo fṓ wṓ, deféré nnó de jye gé ndé gefógé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáló yendégébé ápyé

gesa? Bɔ́ bi áfyé mandeé malómáló ne ányé geṅwá, ájwólége né dachi afwa. ²⁶ Gárege me, enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávé Eṣɔwɔ? Eh, gé muú yi enyú dégené mbɔ. Ngare enyú wáwálé nnó aṅeá geme apwɔ yéndémuú ekpávé Eṣɔwɔ. ²⁷ Élé Jɔn yina ne abó ásamé gétú jíí nnó Eṣɔwɔ aké, ‘Wuúgé, ntɔme nyé muú dentɔ́ wa ayi abó nyé mbe ne wɔ manchwɔ kwyé meti wye ne ɔchwógé.’ ²⁸ Jisɔs ama jɔ́ aké, Jɔn aṅeá geme apwɔ yéndémuú yi mendée ábyené ji fá mme. Yémbɔ Jɔn agé lé *ugéné ámé, ne muú ayi mejé gefwage Eṣɔwɔ élɔ́ ne ji, ye alu kɔ́ apwɔ ji Jɔn.”

²⁹ Bɔ́ áwúgé mechó ewéná ákamé nnó, depɔ́ tiré Eṣɔwɔ abó akwyé na delú cho, gejamé gé b́ bina abifɔ́ alu anselé ṅkámakpo. Akamé wyémbɔ, gétúgé abó ákamé depɔ́ tiré Jɔn ajɔ́, ne alé wyaá ebwɔ́ manaá Eṣɔwɔ. ³⁰ Yémbɔ bɔ́ Farasi ne Ánléré mabé Eṣɔwɔ né matɔ́ bwɔ́ áma áshyá wyé shyá depɔ́ tiré Eṣɔwɔ akwyé. Ebwɔ́ áshya mbɔ, élé abó áshyá ntó nnó Jɔn awyágé fɔ́ ebwɔ́ manaá Eṣɔwɔ.

³¹ Jisɔs awyágé agíí geme jíí aké, “Mmege na bɔ́ njye enina ne ndé? Álú mbɔ nnó?”

³² Agíí gé mbɔ aké, álú eké ambáné bi álú né metɔ́ melo ápye metu, ákuú áte, aké:

‘Ésé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, Eṣé dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’

³³ Wyémbɔ ne enyú depye ntó. Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Eṣɔwɔ, abó achwɔ́ ajwólé mesa, anyuú mmɔ́ wɔ́, ne deshye ji deké, ‘Awyaá melo nchye.’ ³⁴ Me *Maá Nte Mekwaá nchwɔ́ nnyé menyéé, nnyu mmɔ́ deshye me ntó deké, ‘Nlú muú geṅɔ́ ne menyúú mmɔ́, ne dékií me deké me nlu mejeé ánselé ṅkámakpo ne “Bɔ́ ubeé”.’ ³⁵ Yémbɔ ákaágé nnó denṅaré Eṣɔwɔ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulólól ébi ji ápyé.”

Jisɔs alu mmu gepúgé Simun muú Farasi ne mendée yi achwɔ́ nnó apóó jí élé apyé gabo

³⁶ Né gébé gefɔ́ muú Farasi akuú Jisɔs nnó ajye ányé menyéé né gepú jíí. Jisɔs akamé ajye nyé menyéé ne ji. ³⁷ Mendée fɔ́ abó alu né melo wémbɔ, bɔ́ akií ji gétúgé ányéé eno. Awúgé nnó Jisɔs anyéé menyéé né gepúgé mende Farasi, abó maá ekpómé laménda afé ne ji eféé. ³⁸ Akpé gé mmu gepú atené né nénkúné mmye Jisɔs, mmyé égbó ji, alɔ́ manlí, mánsé áshúlege áchyéége né uká Jisɔs. Eféé ne amóó mekpo mme atile uká Jisɔs ne méjwé wuú, anywalé ubí ne alé awaá laménda yimbɔ wyé.

³⁹ Mende Farasi ayi akuú Jisɔs né gepú jíí, agé gé mbɔ, ajɔ́ né metɔ́ wuú aké, “Mbɔgé Jisɔs abó ábé *Muú Ekpávé Eṣɔwɔ wáwálé mbɔ abó akaá gefɔ́gé mendée yi atáa mbɔ ji nnó alu mendée eno.” ⁴⁰ Ténéténé Jisɔs akuú mende Farasi yimbɔ aké, “Simun nwyá mechó mangaré wɔ́.” Aké “E é” “Ménleré” “gáré me.”

⁴¹ Éféé Jisɔs alɔ́ mangaré abya nnó, “Gébé gefɔ́ nyá mende fɔ́ apwɔ́ bɔ́ ápeá ṅka. Apwɔ́ ama uba ṅka útá, ayifɔ́ mboó géba. ⁴² Aka mánsé ṅka jíí meti épó, agegé nnó ujwɔ́ bi na úpwɔ́ ebwɔ́ mankwɔ́, ajinte ebwɔ́ ako. Jisɔs agárégé mbɔ agíí, Simun ake, né uméé byé ebwɔ́ bina makpó apeá, ayindé agbóo nyé ne mbɔ́ ujwɔ́ dɔ́?” ⁴³ Ashuú ji meko aké, “Élé muú yi abó ájinte ujwɔ́ bíí dɔ́.” Jisɔs aké, “ɔ́jɔ́ cho.”

⁴⁴ Jisɔs abwalé ushu ape mendée yimbɔ ne ama kuú Simun aké, “Pe mendée yiná gé! Te mekoó nkpené fá gepú jye, ɔ́chyé me manaá nnó nshwóné uká bá wɔ́. Yémbɔ, mendée yina ashwóné uká ba ne mánsé jíí, ne ati úbí ne méjwé wuú. ⁴⁵ ɔ́tamé fɔ́ me ɔ́kpá ɔ́tya wɔ́. Yémbɔ te mekoó nkpené fá, mendée yi alú danlya mánywálé me uká. ⁴⁶ ɔ́waá me ye mawéé amma né mekpo wɔ́. Yémbɔ mendée yina awaá me laménda né uká ba. ⁴⁷ Kaá nnó mendée yina aléré mbɔ gekpékpé gé gejee eyigé na, Eṣɔwɔ ajiínte gejamége gabo ayi abó apyé. Yémbɔ, muú yi aferé nnó Eṣɔwɔ abó manjinte gabo ayi ji apye dachye, mbɔntó ne aléré gé gejeé ne Eṣɔwɔ dachye.”

⁴⁸ Wyé éféé Jisɔs ajɔ́ ne mendée yimbɔ aké, “Ájíínte *gabo wyé.” ⁴⁹ Bɔ́ bi abó ányéé menyéé ne ji éféé álɔ́ máṅmené nnó, “Mende yina aferé nnó alu ndé gefɔ́gé muú, ayi akáge jɔ́ nnó ji ajiínte gabo muú?” ⁵⁰ Éféé Jisɔs ama ṅméré aké ne mendée yimbɔ, “Chó chánchá, Eṣɔwɔ apóó wɔ́ gétúgé ɔ́fyéé metɔ́ wyé ne me.”

8

Andée fɔ ákéne ne Jisɔs ne ápóge ji

¹ Ebelé ye wó, Jisɔs ne baá utɔ́ bií makpó áfyanéápeá álo mánkéné né malo ayi kɔkɔ́ ne ayi kpakpa. Ágárege abya Ɛsɔwɔ melóméló nkane gefwage Ɛsɔwɔ gélú. ² Andée fɔ ntó áfé ne ebwó, ebwó abó álú andée bi Jisɔs apye mamée bwó ábyé. Abifɔ abú aló nchye abi áchyegé ebwó efwyale. Ama akamege *Meri ayi atané meló Magdala ayi Jisɔs ábuú aló nchye ákénéneama. ³ Ayifɔ akámége Joana mendée Chusa ayi alú mammye dentɔ́ mfwa Herɔd. Ayifɔ Susana, ne gejamége andée bifɔ ntó. Andée bina ako ápoóge Jisɔs ne baá utɔ́ bií ne mánka bwó.

Nekanémejɔ́ mentya mbwe

(*Mat 13:1-9; Mak 4:1-9*)

⁴ Ndere Jisɔs ákéne mbɔ, bɔ́ átanége malómáló áchwó gé ji. Gejamége bɔ́ géchómégé, aló mangaré ebwó nekanémejɔ́ eni. ⁵ Nébo nélú nnó, “Bií uma mempye makɔ́ fɔ afé manjye tya mbwé né mekɔ́ wuú, ndere átyaá, ámé ayifɔ ákwé né maá meti. Ewyágé bɔ́ ákógé ájyále, ne denywóné ntó déchwó dechwére denyesé. ⁶ Ámé ayifɔ ákwé né mfaá mme etárávé áchií ne ewyá wó áwanésé getúge mbaá yimbo alú kpógóló. ⁷ Ámé ayifɔ ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbo géwé gekweré mbwé yimbo meshii ejo ji. ⁸ Ámé ayifɔ ákwé né mme melóméló, áchiígé, áwé, áfyé úsaá ame uta ápwo nkane ábó ápéné.” Jisɔs ánerégé ake, “Fwɔregé! Muú yi áwyaá matu manwú, áwú.”

Ula bi Jisɔs atóme makámejɔ́

(*Mat 13:10-17; Mak 4:10-12*)

⁹ Ewyágé baá utɔ́ Jisɔs ágií ji ula nekanémejɔ́ eníné abó atómé mbɔ. ¹⁰ Ake ne ebwó, “Élé enyú ne Ɛsɔwɔ apyé nnó dékaá unó bi. Yémbɔ bɔ́ bifɔ áwúu gefwa jíi eyi gébó gélú nyá bibí né makámejɔ́ jíi. Ɛsɔwɔ apye wyembo nnó ébé nkane abó ásámé nyá mmu bo njwe nnó: ‘Ápéle ágéné fɔ, áwúu ákaágé fɔ ula’.”

Jisɔs agare baá utɔ́ bií ula nekanémejɔ́ mentya mbwe

(*Mat 13:18-23; Mak 4:13-20*)

¹¹ Ake, “ula nekanémejɔ́ eniné na nelú nnó, mbwé yimbo élé mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ. ¹² Amé mbwé ayi ákwéne meti álú bɔ́ bi áwúu mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ewyágé danchɔmeló achwó féré mekomejɔ́ yimbo né matɔ́ bwó nnó ekáge ebwó ákámé ne Ɛsɔwɔ aferé ebwó né efwyale gabo. ¹³ Amé mbwé ayi ákwené né mfaá mme etárávé álú bɔ́ bi áwúge mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ténéténé áse ji ne nechóchó. Yémbɔ álya fɔ nnó mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ akpé mmu matɔ́ bwó wó. Mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ yimbo alu eta bwó eké genɔ́ eyi gélá gepó ne maka. Gébége mmuameno achwógé gétúge mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ájá mmye meso. ¹⁴ Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshii ejomé, álú nkane bɔ́ abi áwuúge mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwɔ́ ne gefwa ujo mekomejɔ́ yimbo. Mbɔntó ne mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ anómé mmu matɔ́ bwó detú. ¹⁵ Amé mbwé ayi ákwené mme melóméló álú ntó eké bɔ́ bi áwúu mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ágbaré ji metɔ́ éma ne ápyé genó eyigé mekomejɔ́ ágaré, ne ájyé wye mbembe.

Muú abi fɔ mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ mbaá bɔ́

(*Mak 4:21-25*)

¹⁶ “Muú álwégé fɔ étúléká ne abó genó akwéré éwú. Akágé bó ntó ewú afyé nteé ukwó. Yendegébé muú alwégé étúléká, aɲma ewú mfaá, nnó, bɔ́ ákpegé mmu gepú ágéné mbaá. ¹⁷ Kaáge nnó depɔ deko etiré débó délú bibí, dégenege nyé ne etiré délú né gemmua déchwó nyé né genjgbó. ¹⁸ Yendé gébé ayi enyú dewuúge mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, fwórege chánchá nnó dekaá depɔ etiré delú mmu. Kaáge nnó muú yi awya genó, ámage gbéé nyé ji eyigé fɔ. Muú yi alá pó ne geji, áséle nyé ye ékéké ewé ji awya nnó akpé alá amuamu.”

*Mmá Jis̄s ne aḡmo bií
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ Ndere Jis̄s abó álú alerege mb̄o, mmá wuú ne aḡmó bií áchwó mangé ji. Yémb̄o áka mankr̄e meti epó gétúḡe b̄oó ájamé d̄oó né menómbí. ²⁰ Muú f̄o agare ji nnó, “Mmá wyé ne aḡmó byéé álú dafye ákélege mangé wó.” ²¹ Jis̄s agaré ebwó aké, “Mmá wa ne aḡmó ba élé b̄oó abi áwúu mekomej̄oó Es̄w̄o ne ápye genó eyigé mekomej̄oó yimbo ákélege.”

*Jis̄s anyá mbyonnyi atené
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Bií bifó Jis̄s ákr̄e mmu ékr̄e ne baá ut̄oó bií, ne áj̄oó ne ebwó aké, “Déchyaá gentóḡe mewaá deyj̄e egb̄é né.” Eféé ebwó ál̄o manjȳege. ²³ Ndere ebwó áchyaáge, Jis̄s akwé gejyá. Mbyonnyi átáné wȳe mb̄élépó né mfaá achwó ne eshye né gentóḡe mewaá, apye mbyo nnyi ado ékr̄e, manaá malo mánkr̄e mmu. Mane magyálege ebwó nnó áchwó kée. ²⁴ Ne ebwó ájȳe peé ji áké, “Atá, Atá déchwó nó nnyi.” Jis̄s akwilé ka anyá mbyo nnyi yimbo akwené, mbaá akwené t̄omeé. ²⁵ Ewyágé Jis̄s agií bwó aké, “Mat̄oó nyú ayí défyéé ne me álé?” Yémb̄o efo éwú éwú ne elaá ebwó mat̄oó ne ála mano mekpo fuú, ágige ate aké, “Ndé gef̄ogé muú na ayi anyage mbyo ne ngba nnyi áwuú ji?”

*Jis̄s abú aló nchye átáné mende f̄o mmye
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Áké ánérege manchyá gentóḡe mewaá, ákw̄oné gebagé mewaá Garesene eyí gélú toitoi né *gebagé mewaá Galilií. ²⁷ Jis̄s aké atanege né ékr̄e, akw̄one kwókwólé né melo f̄o, mende f̄o yi átáné melo ewémb̄o, ayi aló nchye áchyége ji efwyale áchwó b̄ane ji. Te mekoó mende yina abó álú wyé gej̄ogéné, alyá upú ne abelege lé mmu manome ayi áchomé né etárávé.

²⁸ Aké agene Jis̄s ajȳe kwé ji uká, alile akalege k̄ēnké aké, “Jis̄s Maá Es̄w̄o Anyata! Ōbó ndé mechó ne me? Nkr̄pá wó geká, óchyege f̄o me efwyale.” ²⁹ Aj̄oó mb̄o gétúḡe Jis̄s abó anyane ji nnó, tané mende yina mmye. Mende yina yéndéḡebé melo nchye yimbo akwilégé ji mmyé, b̄oó áfwénege ji ne ápye. Yé lé áwéle ji uká ne amu ne b̄o ḡkr̄ok̄oné, ábelé ji nkane muú den̄o, as̄orégé abi, melo yimbo ápyé ji abó akre mewaá.

³⁰ Éféé ne Jis̄s agií mende yimbo aké, “Mab̄o mye makamege nnó?” Ashuú ji meko aké, “Nkamege gejamé.” Aj̄oó mb̄o gétúḡe gejamé aló nchye ábó álú ji mmye. ³¹ Aló nchye bímb̄o ákw̄o Jis̄s mata nnó ékagé ábú abi akeré mmu gepyéé eyi geláge p̄o ne kwyakwya nnó ágéné efwyale. ³² Éféé kwókwólé, nf̄oné mekwende f̄o néb̄o nényéé né mbyo mékw̄e. Aló nchye bimbo ágégé nf̄oné mekwende eniné mb̄o áne Jis̄s mmye nnó agó bwó ákr̄e mekwende yimbo mmye, Jis̄s akamé. ³³ Aló nchye bimbo átáné ájȳe k̄pé nf̄oné mekwende eniné mb̄o né mmye. Nf̄oné mekwende eniné mb̄o nés̄oó ne gatélé, né shulé mékw̄e nékwé mmu gentóḡe mewaá né nyú manaá néke.

³⁴ Ámbamé mekwende yimbo ágégé ndere epyéé, ábó ákeré meso melo bwó, mangaré abya yimbo. Ndere ájȳé, ágaré ntó abya yina né baá malo ne b̄o dachi né gebagé mewaá eyigémb̄o. ³⁵ B̄oó áwúḡe abya yi, áchwó mangé genó eyigé géb̄o gépyé, ákw̄onégé mbaá ayi Jis̄s alu, ágé mende yimbo, ayi aló nchye átane ji mmye ne nana ajwólé né egbe mmye Jis̄s, ne mandéé jíí mmye, akéré menyamm̄ȳe wuú. Ebwó ágégé mb̄o efo ekwó ebwó mat̄oó. ³⁶ B̄oó bí abo ágené genó eyigé pyé ál̄o mangaré abi áchwó ndere épyéé ne mende yimbo alé t̄oó.

³⁷ B̄oó ako né geba eyigémb̄o gétúḡe áb̄oó efo ané Jis̄s mmye nnó ályaá melo bwó. Áj̄ogé mb̄o, Jis̄s akre mmu ekpé manjȳe. ³⁸ Jis̄s akwilégé manjȳe, mende ayi aló nchye abó achyége ji efwyale, ane Jis̄s mmye nnó agó ji akwólé ji. Jis̄s ashya aké, ³⁹ “Kéré meso. Ndere ójȳe mb̄o, gáré b̄oó gekp̄ékr̄p̄égé genó eyigé Es̄w̄o ápyéé eta wyé.” Jis̄s aj̄ogé mb̄o mende yimbo afé, ake meló kpaá ewémb̄o meko agarege yéndémuú galógáló ayi Jis̄s ápyéé eta wuú.

Maá Jaros ne mendée ayi atáá nku Jisós
(*Mat 9:18-26; Mak 5:21-43*)

⁴⁰ Jisós achyá akeré égbé géntoógé mewaá. Éféé ekwó bós ábó ágile ji ne áchwógé áse ji ne metós megomégo. ⁴¹ Mende fò achwó, ayi ákúu ji Jaros, alu muú kpaá né echa mmyemenene. Ajye kpa Jisós geká nnó ajyé né gepú jíí, ⁴² gétúgé maá wuú áchwó gbó. Awya lé maá yiná ama mendée, ne alu aḡmé afyáneapeá.

Ne Jisós aló manjye, ndere ajyé bós ákwólege ji égbé ewé ne ewé. ⁴³ Né geluage bós bimbo mendée fò abó alu ayi manoó mátánege ji mbe, málé aḡmé afyáneapeá; bós maka apye kpa meti epó mantoó. ⁴⁴ Né geluage bós bimbo mendée yimbo ake né mpu bós achwó ji né meso anyaa ebwo ata manó nku wuú. Wyé ndere atáá mbo manoó mimbo masó.

⁴⁵ Jisós agií aké, “Waá taá me?” Yéndemuú ashya, Pita aké, “Ata ógéné fó ndere bós áno wó mme aḡmérege wó?” ⁴⁶ Yémbó Jisós ató wyé eshye ajós aké, “Muú fò ata me néndé nwú ndere uto útané me mmye.” ⁴⁷ Mendée yi agégé nnó ula úgyá ji achwó mbe ushu Jisós awere, akwé ji uká. Éféé aló mangaré mbe ushu bós ako genó eyígé pyé ne ji atáá Jisós. Ne ama gáre ntó ndere ji atágé Jisós nemée níí nébyé ténéténé. ⁴⁸ Jisós aké ne ji, “Maá wa otó gétúgé ofyee metós wye ne me, ke pere.”

⁴⁹ Ndere Jisós abó alú jósge ne mendée yimbo, muú fò átané né gepúgé Jaros áchwó gáre Jaros aké, “Maá wye agbó mé, ochyegé sé ménleré efwyale detú.” ⁵⁰ Ndere ajósge mbo, Jisós awú ne aké ne Jaros, “Ofógé, fyé lé metós ne me, maá wye apome nyé.” ⁵¹ Jisós ne Jaros átané áfé. Ákwónégé né gepúge Jaros, Jisós akamé fó nnó muú yicha akpe mmu wó, ékosé Pita ne Jemsi ne Jón ne mma ne nte maá yimbo. ⁵² Bós ako bí ábó álú éféé, álíli, ádórege mmyé mme. Jisós aké ne ebwó, “Deligé sé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjya.” ⁵³ Ebwó áló manjwáné Jisós jwané gétúgé ákaá nnó maá awú agbó mé. ⁵⁴ Jisós afé né melu ewé ábelé maá yimbo, agbaré ji ebwo, akú ji aké, “Mensó mendée kwilé ka.” ⁵⁵ Maá yimbo mendoó wuú ekeré, apeé akwilé ajwólé ka. Jisós aké ne bwó kélege menyéé chyége ji anyé. ⁵⁶ Mmá maá yimbo ne nte wuú aké ágéne mbo, matye mawá ebwó meno. Jisós afye ebwó ebé nnó ékagé ápyé muú akaá genó eyí gépyé.

9

Jisós ató aḡgbá afyáneapeá nnó ápye utós bíí
(*Mat 10:5-15; Mak 6:7-13*)

¹ Né gébé géfó Jisós akuú aḡgbá bíí afyáneapeá. Áchwógé, achyee ebwó uto mámbú aló nchye ako abi áchyége bós efwyale ne mampye bós mamée átoóge. ² Ne ató ebwó nnó ajyé ágáre abya gefwage Esowó ne mampye bós mamée átoó. ³ Ama jós ne ebwó nnó, “Deké dejye dékpagé ye genó. Dégbarégé meto ye menyéé ye gebá ye ḡka. Ékagé muú abó ndeé eyichá. ⁴ Dekwónégé yendé melo yéndé gepú eyigé dékprégé, bége wye kpaá te délyáge géjí. ⁵ Mbógé meló éshagé mánse enyú, lyáge éwú. Deke delyage, nóge uká mme nnó mpúpú eyi ébalé enyú né uká étáné mambe nkane gepo eyi gelérege gabo yi bós biná ápyé.” ⁶ Wyémbó ne ályá, áló mankéné malómáló ágárege Abya Esowó melóméló ne ápyé bós mamée átoóge mbaá meko.

Mfwa Herod akwé tametame
(*Mat 14:1-12; Mak 6:14-29*)

⁷ Né gébé eyigémbó, Herod muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilií, ji awú ḡgo ukpékpé unó bí baá utós Jisós ápye. Akwé tametame, gétúgé bós fó ajósge aké Jisós yina alu lé mewené Jón menwyaá bós manaá Esowó ne akwilé né negbo. ⁸ Abifó aké: Elija *Muú Ekpávé Esowó ne áma chwó lére mmye mbaá bós, abifó aké: Élé gekwénége muú ekpávé Esowó ne áma kwilé né negbo. ⁹ Herod awúgé mbo aké, “Jón nsós ji mekpo ne waá chá me mmage wúmbó ufélekpa ebí apye.” Ne akelé meti mangé Jisós yimbo.

Jisós achyé menyéé mbaá bó *delé bós atáa
(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jón 6:1-14*)

¹⁰*Ángbá Jisṣas bimbo áfe neke ákérégέ meso, ádo ji abya ufṣṣo unó bí ebwṣ́ ápyé. Aferé ebwṣ́ né gelúagέ bṣṣ́ ase ebwṣ́ áfé ebwṣ́ ebwṣ́ né meló kpaa ewé ákúu Betsada. ¹¹Yémbṣ́o gejamégé bṣṣ́ áwúgέ nnó áfé, álo mankwólé ji. Agégé ebwṣ́, ase wyé ebwṣ́ ako ne alo mangáregé ebwṣ́ ndere gefwage Eṣṣṣṣ́o gélu ne mampye bṣṣ́o mamée átóoge.

¹²Nkwale aké akwṣ́nege baá utṣṣ́o bíí áfyáneápeá ágaré ji áké, “Ese delu fá né mashwṣ́ne. Gáregé bṣṣ́o bina ájye ákélé né malo nnó ágéne genó eyigé ányéé ne malú ubélé.” ¹³Jisṣas ashúú ebwṣ́ meko aké, “Enyú ambṣṣ́o chyége ebwṣ́ menyéé ányé.” Áshúú ji meko aké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea, wá ókelege nnó esé déjyé déná menyéé yi ákwánege gejamégé bṣṣ́o bi?” ¹⁴Ábó ájṣṣ́oge mbo gétúgέ bṣṣ́o álu eké ushye. Ande ebwṣ́ ebwṣ́ álu *delé bṣṣ́o átáa. Jisṣas ake ne baá utṣṣ́o bíí, “Gáregé ebwṣ́ ájwólé matoó matoó, yendé ntoó usa bṣṣ́o úpéa mesó éfyá.” ¹⁵Ájṣṣ́ogé mbo, bṣṣ́o bimbo ájwólé mme. ¹⁶Jisṣas abó ntóo bred eyimbo étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú, achyé matame mbaá Eṣṣṣṣ́o, agyá éjí ubauba achyé baá utṣṣ́o bíí nnó ákáré mbaá bṣṣ́o bimbo ányé. ¹⁷Ebwṣ́ ako ányéé ágbeé. Ne ánerégé, ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá.

*Pita aké Jisṣas alu muú ayi Eṣṣṣṣ́o akwere ji ela gefwa
(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)*

¹⁸Bíí úmá ebí Jisṣas anémmye jimbí, baá utṣṣ́o bíí ábó álu kwókwólé ne ji. Aké anerege agíí ebwṣ́ ake, “Ndé gefṣṣ́ogé muú njune bṣṣ́o ájṣṣ́ogé nnó me nlu?” ¹⁹Ebwṣ́ akéré meko aké, “Bṣṣ́o bi fṣ́ aké ṣ́lu mewené Jṣ́n menwyaá bṣṣ́o manaá Eṣṣṣṣ́o, abi fṣ́ aké ṣ́lu Elija abifo ntó aké ṣ́lu muú ekpávé Eṣṣṣṣ́o ayi ábó agboó ne ama péé.” ²⁰Jisṣas ama gíí ebwṣ́ aké, “Yé enyú deké nlu waá?” Pita ashúú ji meko aké, “Wṣ́o ṣ́lu *Muú yi Eṣṣṣṣ́o akweré ji elá gefwa.”

*Jisṣas agaré efwyale wuú ne negbo níí
(Mat 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)*

²¹Jisṣas afye ebwṣ́ ebé nnó ékágé ágaré muú fṣ́o nnó ji alu Muú yi Eṣṣṣṣ́o akweré ji elá gefwa. ²²Ama jṣṣ́o ne ebwṣ́ aké, “*Maá Nte Mekwaá abó mangé efwyale dṣṣ́o. *Ákpakpa melo chóncho ne ámpyé ure Eṣṣṣṣ́o ne *Ánléré mabé Eṣṣṣṣ́o áshyá nyé ji ne áwáne ji. Yémbṣ́o ndṣṣ́o éléé ékwónégé akwilege nyé né negbo.”

²³Ne ama jṣṣ́o ne bṣṣ́o áko aké, “Yé mbṣṣ́ogé muú nyú akélege mambe menkwṣ́le wa, abo manjinte geme jíí akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me. ²⁴Mbṣṣ́ogé muú akélege mampṣṣ́o geṣṣ́wá jíí ebyénnó aníige nye geji, ne mbṣṣ́ogé muú akamégé manchyéé geṣṣ́wá jíí getú ya, ebyénnó apomé nye. ²⁵Ama gíí aké: Ndé nsá ayi muú ábṣṣ́o, mbṣṣ́ogé abege ne unó mme uko ne aníige geṣṣ́wá jíí? ²⁶Kaáge nnó mbṣṣ́ogé mmyé égbṣṣ́o muú gétuú ya ne mekomejṣṣ́o wa, wyémbṣṣ́o ne *Maá Nte Mekwaá mmyé egbṣṣ́o nyé ji manse muú yimbo ndere muú wuú né gébége aké achwṣ́o ne geṣṣ́wbṣṣ́o gefwa jíí ne eyi gélu ntó eyigé Eṣṣṣṣ́o ne makiénné ukpea jíí. ²⁷Kaáge wáwálé nnó gentṣṣ́ogé bṣṣ́o álu mbo fáná, abi álá gbṣṣ́o fṣ́o kpaa te ágéne nye gefwage Eṣṣṣṣ́o.”

*Jisṣas akwṣ́oré gefṣṣ́o agenege manémané
(Mat 17:1-9; Mak 9:2-8)*

²⁸Genógé ndṣṣ́o énee ékógé eyi *Jisṣas abó ajṣṣ́o unó bi, ase Pita, ne Jṣ́n ne Jemsi akwṣ́o ne ebwṣ́ mfaá mekwe fṣ́o nno ajye anémmye éwu. ²⁹Afé, ne ndere abṣṣ́o anémmye ushu bíí ulṣṣ́o mánkwṣ́oré ne úla gefṣṣ́o géchá. Mandeé jíí ntó ákwṣ́oré ála pṣṣ́o ashwánege. ³⁰Wyé mbélépo bṣṣ́o ápéa ákwṣ́o fwéé, eféé ájṣṣ́oge mejṣṣ́o ne Jisṣas. Bṣṣ́o bímbṣṣ́o élé Mosis ne *Elija, ³¹ne geṣṣ́wbṣṣ́ogé Eṣṣṣṣ́o gebṣṣ́o gegénege mbaá yi ebwṣ́ abṣṣ́o álu. Ebwṣ́ ájṣṣ́oge ndere Jisṣas ajye gbṣṣ́o nyé né Jerosale ndere Eṣṣṣṣ́o aké ébé.

³²Ndere ebwṣ́ abṣṣ́o jṣṣ́oge ne Jisṣas, Pita ne Jemsi ne Jṣ́n abṣṣ́o ákwé géjya. Aké ápéle ágé ndere Geṣṣ́wbṣṣ́oge Eṣṣṣṣ́o géshwánege né menyamye Jisṣas ne ande bimbo ápéa abi átené ne ji. ³³Wyé ndere ande bimbo ályá Jisṣas ájye, Pita aké ne Jisṣas, “Ata, elṣṣ́o ndere esé delú fa. Esé détenege nyé óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis ne géma eta Elija.” Pita ajṣṣ́oge mbo, akaá wṣ́o.

³⁴ Wyé ndere Pita ajógé mbo, gekó géchwò kwéré bwó ne éfó ékwó bwó matóó ³⁵ Meko muú fò atané mmu gekó aké, “Gége maá wa ayi me njyá na, wuúge ne ji.” ³⁶ Meko yimbo aké akwyage ágé nnó Jisós ala jimbií. Ebwó ákérégé meso ála bómbo né gébé eyígémbo, ágaré ye muú fò unó bí úpyé né mfaá mékwé wó.

Jisós apye maá ayi améé gesasa atóó
(*Mat 17:14-18; Mak 9:14-27*)

³⁷ Bií újyágé ndere Jisós ne ángbá bií áshúlege mekwe ewémbo áchwò, gejaméagé bóó áchwò báne ebwó. ³⁸ Muú ama akalé né mmu gejaméagé bóó bimbo aké, “Ménleré, nkpa wò geká pe maá wa. Nwya éle maá yiná ama, alu mende. ³⁹ *Meló nchye achyége ji efwyale. Yéndégébé akwilégé ji akalé, akwé mme achuú, akpane upa, ne genfwéné getánege ji meno, meló nchye yimbo alyágé ji kókoge. ⁴⁰ Nne baá utóó bye mmye nnó áféré meló nchye yina ne ápulé épwò.”

⁴¹ Jisós awúgé mbo aké, “É ényú njye enina delu untantamé bóó abi dela fyéé matóó ne Esòwò cháchá wó. Nkoge mbo metóó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndò enií ne défyéé matóó ne Esòwò? Ajógembo, aké ne mende yimbo, chwó ne maá wye fa.” ⁴² Ndere ákéne achwóó ne maá yimbo meló nchye yimbo, apye ji akwé mme achwu gbokgbok. Jisós anyá meló nchye yimbo atané maá yimbo mmye atóó. Jisós ashúú ji mbaá nte wuú. ⁴³ Bóó áko ágégé uto bí Esòwò awya matye mawá ebwó meno.

Jisós ama gare baá utóó bií ndere ji ágboó nye
(*Mat 17:22, 23; Mak 9:30-32*)

Yéndémuú ala meno mekpo fuú né ukpékpé unó bí Jisós apye, abwolé ajóó ne baá utóó bií ake, ⁴⁴ “Nénege matu déwú mechó ewé nchwóó gare enyú. Áchyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye nnó ápyé ne jí ndere éjíí bwó.” ⁴⁵ Yé ndere Jisós ajóó mbo, baá utóó bií ákaá ula mechó ewéna wó. Genó gefó géwá ebwó matóó nnó ye áwú ákaágé ula. Ne ebwó ábó ntó efo má mangí ji.

Ndé muú alú muú kpaá
(*Mat 18:1-5; Mak 9:33-37*)

⁴⁶ Éké éwyage mbeé akwé baá utóó Jisós ebwó ebwó nnó waá alú muú kpaá? ⁴⁷ Jisós akaá uféré bwó éféé ne aselé maá fò kóó aténé ne ji né néjkwú né mmye, ⁴⁸ ne aké ne ebwó, “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabo ma ebyennó ase mbo lé me, ne muú yi asege me ebyennó ase mbo lé muú yi atómé me. Kaáge nnó muu yi aséle menyamye wuú nnó ji apó ye muú fò né geluáge nyú élé ji ne alú muú kpaá.”

Muú yi álá paá wó alu lé awyé
(*Mak 9:38-40*)

⁴⁹ Jón akwilé ne ewú aké, “Ata debó degé mende fò aferege aló nchye né mabo myéé ne dégbé ji gétúgé álá pó fó né geluá gesé.” ⁵⁰ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Dégbegé gefógé muú yimbo gétúgé muú yi álá paá enyú alu lé awu nyú.”

Bóó Samarya áshya mánse Jisós

⁵¹ Gébé gélágé kwókwólé eyígé Esòwò aséle nyé Jisós mánjye mfaánebuú, Jisós awya metóó nnó abó manjye né Jerosale. ⁵² Ndere alóó mánjye, ató bóó fó né mbe. Ákwónégé melo fó né gebage Samariya, álo mánkelé melu ewé Jisós achwógé ábélege. ⁵³ Bóó bimbo ágégé nnó Jisós akoge mánjye Jerosale, áshya mánse ji. * ⁵⁴ Jemsi ne Jón, áwúgé mbo ágíí Jisós áke, “Ata, nnó déjé mewé étané mfaánebuú éshulé échwó ésó bóó bi ágbó?” ⁵⁵ Jisós abwolé ushu ashulé ebwó ndo. ⁵⁶ Ne alyágé éféé afé melo ewéchá ne baá utóó bií.

Genwágé ájkwólé Jisós
(*Mat 8:19-22*)

* 9:53 Elú wáwálé nnó: Ásé ji wó, getugé bóó Jus ne bóó Samarya ápáa ate.

⁵⁷ Wyé ndere ákéne ájye né meti, mende fɔ achwó jɔɔ ne Jisɔs aké, “Nkwólégé wɔ déjyégé yéndé mbaá ayi ɔjyé.” ⁵⁸ Jisɔs ashúú ji meko né nekanémejɔɔ aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwɔɔné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

⁵⁹ Éké éwyáge Jisɔs aké ne mende yicha, “Kwólé me.” Mende yimbɔ aké, “Ata gó njyé nníi kpé nte wa ne nchwó.” ⁶⁰ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Lyá abi álú eké áwuú bó ánií mewu bwó; ne wɔ chɔ ɔjyé ɔgáre ndere gefwage Esɔwɔ gélú.”

⁶¹ Muú yifɔ ama jɔɔ ne ji aké, “Ata nkwólege nyé wɔ, yémbɔ gó kpé njyé ngaré ulagepú ba nnó esé détámé ate ne nchwó.” ⁶² Jisɔs ashúú ji meko aké, “Muú yi agbarégé mé géká mankyá mekɔɔ ne amagé ja mmye meso akwané fɔ mambé muú utɔɔ gébége Esɔwɔ agbarégé gefwa ji wó?”

10

Jisɔs ató áɔkwólé usaá úléé mesó efyanepeá

¹ Depɔ etírɔ na dékógé, Ata Jisɔs ajya usaá bɔɔ úléé mesó efyanepeá, ató ebwó ápéa ápéa nnó ábɔ mbe né malo ayi jimbɔɔ akoge nyé wyé. ² Ndere atómé ebwó aké, “Mbwé manferé ajá dɔɔ ne bɔɔ utɔɔ abi áférege ajá wó. Nége mmye mbaá Esɔwɔ mbɔɔ mekɔɔ nnó ató bɔɔ utɔɔ abifɔ nnó áchwó áferé mbwé wuú. ³ Chóge, ndere déjyé mbɔ kaáge nnó mentɔme enyú mbaá bɔɔ mme nkane mágórɔme né mpú ukwaála. ⁴ Deké debye debɔge ɔka, ye géba ye unó uká ebifɔ. Deké debye né menɔ meti détenége fɔ détámé muú ⁵ Yéndé melo ewé dekwónégé, gepú eyigé dékpréne, bóge mbe détámé bɔɔ abi álú né mmu nnó, ‘Neso nébé né gepú yina’ ⁶ Mbɔge muú álú né gepú eyigémbɔ ayi apyé fɔ neso, neso neláa nyé ne ji, mbɔge ápyé neso, neso nékérege nyé eta nyú. ⁷ Dekpége né gepú eyigémbɔ bége wyé éféé, dékprége fɔ upú upú. Yéndégenó eyigé áchyége nyú nyége lé nyé ne eyigé manyú nyúge, getúge muú utɔɔ abɔ mambé ne nsá. ⁸ Yéndé melo ewé dekwónégé ásege nyú ábelégé mmu gepú déshagé fɔ menyéé yi áchyége enyú. ⁹ Pyége bɔɔ mamée átóo né melo ewémbɔ, ne gárege ntó ebwó mekomejɔɔ Esɔwɔ nnó, ‘Gefwage Esɔwɔ gechwó kwókwólé ne nyú.’ ¹⁰ Yéndé melo ewé dekwónégé ne áshagé mansé enyú, chóge né metɔɔ melo déjɔɔ nnó, ¹¹ ‘Yé mpúpú éyí dékpané né melo enyú, gége éjíná ndere dékwele uká nnó étáné. Yémbɔ kaáge nnó Gefwage Esɔwɔ gechwó kwókwólé.’ ¹² Ngarege enyú nnó bíi únɔɔ mpa, Esɔwɔ agene nyé melo Sodom meshwe apwɔ melo ewémbɔ.”

Malo ayi álá áfyéé matɔɔ ne Jisɔs wó
(Mat 11:20-24)

¹³ Ake, “Utóɔkwa ubé nye ne enyú bɔɔ meló Korasin, utóɔkwa ubé ntó ne enyú bɔɔ Betsada néndé, ukpékpé ufélékpá ebi mpye eta nyú, mbɔ mpye nyá ubi mbaá bɔɔ Tiya ne Sidon mbɔ ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwɔ né mekpo mánleré nnó ályaá gabo ebwó. ¹⁴ Kaáge nnó bíi unɔɔ mpa Esɔwɔ agene nye bɔɔ Tiya ne Sidon meshwe apwɔ enyú. ¹⁵ Chyá enyú bɔɔ Kapanɔm, déferé nno ngó nyú akwome nyé te mfaá mfaá? Ngba! Áshúlege nyé enyú mme kpáte dékwónége melo áwuú bɔɔ.”

¹⁶ Jisɔs aké achwɔ nére, ajɔɔ ne abi ji atómé aké, “Muú yi awugé enyú ebyennó awú mbɔ élé me, ne muú yi ashyagé enyú ebyennó ashya mbɔ élé me; ne muú yi ashyagé mé éleré nnó ashya mbɔ lé Esɔwɔ muú átome me.”

Baá dentɔɔ Jisɔs ákeré meso ne nechóchɔ

¹⁷ Baá dentɔɔ Jisɔs bimbo usaá uléé mesó efyanepea ákeré meso ne nechóchɔ aké ne Jisɔs, “Átá ye aló nchye áwuú ésé gébége dényané abi né mabɔ myé.” ¹⁸ Jisɔs ákeré bwó meko aké, “Élú wáwálé, ngé *danchɔmeló ndere atáné mfaánebuú eké dasama akwe né mme. ¹⁹ Wuúge! Nchyé enyú uto ebí dékáge jyá mmyɔ ne ngát ne mma nchyéé enyú uto bí upwó ye uto ebi Danchɔmeló ne genó gefɔ eyí gépyé enyú gépó. ²⁰ Yémbɔ débégé fɔ ne nechóchɔ gétúge aló nchye áwúu enyú. Bége lé ne nechóchɔ nnó Esɔwɔ asá mabɔ nyú né mmu ɔwe ayi álú né mfaánebuú.”

baá utóó bíí.”² Éfée Jisws aleré baá utóó bíí ako aké, “Yendégébé deké denenemmye jóóge nnó:

Nte sé, pyé mabw mmyé mábé ne énogé

Pyé gefwa jyé géchwó.

³ Chyégé esé menyéé yi dékélege bíí ne bíí.

⁴ Jinte gabo yi ese depye eta wyé,

ndere esé ntó déjigente gabo yi bóó ápyéé eta esé.

Ókamégé esé dékpré né mmuameno.”

⁵ Ne Jisws améé aké dése nnó, “Mbógé wu ne mejeé ne ojyégé gáre ji ne metóó utuú óké, ‘Mejeé pwo me ntó bred éléé. ⁶ Merkée wa achwó, mpw ne genó eyigé nchyege ji, mejeé wyé ajóóge nyé nnó?’ ⁷ Ndófo ebée nnó ji ashuge ji meko né mmu gepu aké, ‘Óchyege me efwyale. Ngbé mé gepú ya mbelé ne baá ba, nkwilégé sé ka mankelé genó nchyé wó.’

⁸ Jisws aké, mende yiná ashyá mánkwilé ka achyé ji menyéé, yé lé alú mejeé wuú yémbw ngarege wó nnó ye épyé nnó, gétúgé adoo menómbí dóó dóó, mejeé wuú akwilege nyé ka manchyé ji yendé genó eyigé akélege ájyé.

Jisws alerege nnó óké ókelege genó, gíí Esowó né mmyemenene

(Mat 7:7)

⁹ “Mbó ne ngarege enyú nnó, ‘Gige wye Esowó gige, achyege nyé enyú unó bi dekelege, kelege wye kelege ápye nyé enyú dege ubi. Dóoge wye menombi doó, anénege nye enyú ewú.’ ¹⁰ Kaáge nnó muú yi agigé genó, asele nye, ne ayi akelégé, agene nye, ne muú yi anogé menómbí, anénege nyé ji éwú. ¹¹ Ndé muú nyú ayi abegé nte, ne maá wuú agigé ji meshuú, áchyége le ji mmyó? ¹² Wá mbógé akógé nekwanchií, achyege lé ji ngat? ¹³ Mbógé enyú ákwaá abi delú bóó nchye, dechyege unó ulóóló mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú yi alú né mfaánebuú alá chyégé Mendoó Ukpea mbaá bóó abi ágíge ji?”

Jisws apó ula uma ne Belsebób mfwa aló nchye

(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Né gébé gefw Jisws aféré meló nchye ayi apyé mende fó álaá mbú. Meló yimbw aké atanegé ji mmye mende yimbw aló manjóó mejóó. Gejamégé bóó bí awuú ndere mende yimbw ajóóge mejóó matye mawá ebwó meno. ¹⁵ Yémbw abifó aké, “Abuú aló nchye né menyamye bóó, élé Belsebób mfwa aló nchye ne achyége ji uto nkawu ne ábuú aló nchye.”

¹⁶ Abifó akéle meti mamua Jisws. Ágíí ji áké, “Pyé ufélékpa ese dégé, manlere nnó Esowó ne atóme wó.” ¹⁷ Jisws ákaá genó eyigé ebwó áférége, ajóó ne ebwó aké, “Yéndé melo ewé bóó alá pó meko ama, éténégé. Mbógé ula gepú ukarégé, uké umye ne ate utyage. ¹⁸ Mbóntó ne élú ne danchómelo, mbógé bóó bíí ákarégé aké ámyé ne ate gefwa jíí géténégé. Njóó mbw, gétúgé enyú deke uto ba utanegé mbaá danchómeló, ne nkáge mfére aló nchye.

¹⁹ Déké mféregé aló nchye né uto bí danchómeló. Ndere enyú deké mbw, bóó nyú áferege né uto bí wá? Ébyennó ebwó ambwó álerege enyú nnó delu gyé. ²⁰ Yémbw, mbógé élé utó bí Esowó ne mbuú aló nchye, kaáge nnó Gefwage Esowó gélo mé fá ne enyú.

²¹ “Enyú dekaá nnó, mbógé meto muú akpomégé mmye ne unó bee mámbá gepú jíí, unó bíí uko ubée chánéné. ²² Yémbw mbógé muú yi atóo apwóó ji, achwógé kpá ji ne umye, afóge nyé unó umye bíí ebí ji abó aneré metóó wuú wyé, akaré ne ajeé bíí.

²³ “Muú yi ashyagé mantené né depw ta, ébyennó atya lé déti. Mbógé muú ashyagé mampóó me nnó apyé bóó ákaá Esowó, ébyennó achw mbw élé utóó ba.

Meló nchye ayi akéré meso

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Gepógé meló nchye gélu nnó, gébége atanégé muú né mmye akéne akélege melu mangbeé mmye né mmu mewaá. ‘Mbógé alá ge melu wó, ajóge aké nkerege meso né mbaá yi ntané.’ ²⁵ Mbógé akerege meso ne agegé nnó gepú yimbw gela gewa, ákwyé áshwa mé géjí, ²⁶ akerege, afé ase aló nchye abifó akénéama abi abwó apwóó ji, ákpré ájwólé mmu. Ne gefwó eyigé muú yimbw ábéé gebwó gépwo eyigé mbembe.”

Metɔ́ megɔ́megɔ́ ewé wáwálé

²⁷ Jisɔs ajɔ́gɛ depɔ́ etí, mendée fɔ́ né mmu geluage bɔ́ bimbɔ́ ado elúlu aké, “Metɔ́ megɔ́megɔ́ elú ne mendée yi ábyené wɔ́ ne awéé wɔ́ ne mámbé jíí.” ²⁸ Jisɔs akeré meko ake, “Géjamégé metɔ́ megɔ́megɔ́ gélú lé ne bɔ́ bɔ́ bí awúu mekomejɔ́ Éṣɔwɔ́, ne apye nderé aké.”

Bɔ́ akélege ufélékpá

(Mat 12:38-42; Mak 8:11, 12)

²⁹ Ndere Jisɔs ajɔ́ge depɔ́ tí gejamégé bɔ́ áchwɔ́ chóme áwúu. Ne Jisɔs ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Enyú nnye eniné na debɔ́. Dekelege me nléré enyú ufélékpá, yémbɔ́ yé uma nlérégɛ fɔ́, wye lé ufélékpá ebi *Jona. ³⁰ Wyé ndere Éṣɔwɔ́ abɔ́ apyé ufélékpá né mmye Jona manleré utó bíí mbaá bɔ́ Nineve, mbɔntó ne álerege nye né mmye Maá Nte Mekwaá, ne nnye eniné na négène nye. ³¹ Bíí unɔ́ mpa Éṣɔwɔ́, mfwa mendée né melɔ́ Sheba ákwilege nye ashule bɔ́ nnye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwɔ́ wú unɔ́ bi mfwa *Solomun áleré nya bɔ́ ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbɔ́ né metɔ́ metɔ́ enyú ayi álerege mekomejɔ́ ne déngá apwɔ́ mfwa Solomun yémbɔ́ défyéé fɔ́ matu manwúge wɔ́. ³² Bíí mpa, bɔ́ Nineve ntó áshulege nyé ndo mbaá nje eniné fí gétúgɛ ebwɔ́ abɔ́ awúu mekomejɔ́ Éṣɔwɔ́ ayi Jona abɔ́ agare ne ákwɔré matɔ́ bwɔ́. Muú yichá alu fá nána ayi mekomejɔ́ wuú apwɔ́ ayi Jona, ne enyú dewuú fɔ́ ji.

Jisɔs alerege bɔ́ geɲgbógé menyammye

(Mat 5:15; 6:22, 23)

³³ “Muú álwégɛ fɔ́ étúléká ábele bíbí. Yé gesá akpáné fɔ́ akwéré ewú. Anma ewú mfaá nnó bɔ́ akpégɛ mmu gepú ágéné mbaá. ³⁴ Ámé mekwaá álu eke etúlékáj né menyammye wuú meko. Mbɔgɛ amɛ jyé álú chánéné, kaá nnó menyammye wyé meko abeé ne geɲgbó, ne mbɔgɛ amɛ jíí apó chánchá agene gemua mbaá meko. ³⁵ Muú abɔ́ mancheré chánchá agé nnó geɲgbó eyigé ji aferé nnó agene gépó fɔ́ lé gemua. ³⁶ Mbɔgɛ muú akwólégɛ geɲgbó wáwálé, ayi depɔ́ tíí délá pɔ́ né gemua, geɲwá jíí geko gebéé nyé pópó ndere mewé egénege né gemua.”

Jisɔs ashule ndo mbaá anleré mabe Éṣɔwɔ́ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Ndere Jisɔs alú ajɔ́ge mbɔ́, muú Farasi fɔ́ akú ji nnó ajoyé anyé menyéé ne ji né gepú jíí. Ajye kpé ajwólé, ebwɔ́ álo manyé menyéé. ³⁸ Muú Farasi yimbɔ́ agégɛ nnó Jisɔs alo manyé menyéé ayi álá shwɔné amu wɔ́ ala meno mekpɔ́ fuú. ³⁹ Jisɔs aké ne ji, “Enyú bɔ́ Farasi dewya matɔ́ nchye ne usée. Néndé gepɔ́ge nyú gélú eké muú ayi ashwɔnege meso amo ne uchweri menyéé, yémbɔ́ né mmu, abelege unɔ́ bi ji abɔ́ né mati mabomabo. ⁴⁰ Ama jɔ́ aké: Enyú delu ukenkené bɔ́. Enyú dekaá fɔ́ nnó Éṣɔwɔ́ yi akwyé meso genó ji ne akwyé ntó mmu wɔ́? ⁴¹ Genó eyigé enyú débɔ́ mampye gélú nnó, bɔ́ge genó eyigé gelu mmu bɔ́ akpánkpa menyéé nyú déchyé mbaá bɔ́ gekpɔ́. Éféé matɔ́ nyú ntó ábé nyé pópó né depɔ́ deko.

⁴² “Utóɲkwa úlú ne enyú bɔ́ Farasi. Enyú dekarege menyéé yi dékpáne né makɔ́ nyú dékaré malú afya, déchyé Éṣɔwɔ́ melú ema. Yémbɔ́ depyé unɔ́ ebí úlú cho mbaá bɔ́ ne dejinte mangbógɛ ne Éṣɔwɔ́. Pyege ukpékpé unɔ́ bina. Yémbɔ́ délyage fɔ́ manchye echye ewé enyú debɔ́ dechyége mɛ.

⁴³ “Utóɲkwa úlú ne enyú bɔ́ Farasi degboó mánjwólé malú ujwólé ayi énogé né mmu macha mmyemenene ne dekelege nnó bɔ́ átámégɛ enyú ne énogé ne matoó gese.

⁴⁴ “Utóɲkwa úlú ne enyú, délu eké manome ayi álu bibi. Bɔ́ akéne mfaá ákaá fɔ́ nnó ákpáne mbɔ́ lé getoó wɔ́.”

⁴⁵ Jisɔs anérégɛ manjɔ́ depɔ́ etí, Ménleré mabé Éṣɔwɔ́ ama aké, “Ménleré ójɔ́ge mbɔ́ depɔ́ etíré na, ɔshye mbɔntó esé.” ⁴⁶ Jisɔs ashúú ji meko ake, “Utóɲkwa úlú ntó ne enyú Ánleré mabé Éṣɔwɔ́, enyú denerege bɔ́ matuú ayi ánɔ́ nnó ákpa, mánwɔ́ ebwɔ́ yé dachyé déwólé.

⁴⁷ “Utóŋkwa úlú ne enyú; enyú dékwyege manómé bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ abi ante nyú abó áwané, yémbɔ deshya meko mejɔ́ ebwó. ⁴⁸ Mámpeye mbɔ enyú degame mbɔ lé ante nyú né unó bi ebwó ábó ápyé. Áwá bɔ́ ekpávé Ɛsɔwɔ, nána dékwyege manome bwó. ⁴⁹ Ɛsɔwɔ mfwa déngá né gétú eyigé mbɔ aké, ‘Ntɔme nyé ebwó bɔ́ ekpávé ne ángbá bá. Ebwó áchyége nye gentɔ́ge bɔ́ ba bimɔ efwyale ne áwáne nyé abifɔ.’ ⁵⁰ Ɛlé nje eníné na ne Ɛsɔwɔ agige nyé ebwó gewu eyigé bɔ́ ekpávé bíí, abi bɔ́ áló manwáne te mme yina aló úla, kpaá te nána. ⁵¹ Álo nyé mángii manoó mewené Ɛbel ákwɔné ami Sakariya ayi ebwó áwáne ji né mmu echa ure Ɛsɔwɔ, metɔ́metɔ́ gelu eyigé ápye ure ne melu ewé bɔ́ alá kpéné tametame. Ngarege enyú wáwálé nnó Ɛsɔwɔ alɔ nyé mángígé nje eníné na gewugé bɔ́ abi áwané.

⁵² “Utóŋkwa úlú ne enyú Ánléré mabé Ɛsɔwɔ. Debí egbógóló menóm̄bi ewé muú akoógé ne akaá Ɛsɔwɔ. Enyú ambɔ́ dékélégé fɔ́ mankoó wyé dekaá uchánchá bii, wyembɔ ntó ne dégbéé bɔ́ abi akelégé mankoó wyé.”

⁵³ Jisɔs anérégé uno ebi manjɔ́, eké ewyage atané dafye, Ánléré mabé Ɛsɔwɔ ne bɔ́ Farasi áshulé ji mmye, ágíí ji bɔ́ nkwe ne gejamégé depɔ́ nnó áwú ewé étánege nye ji meno. ⁵⁴ Ágige ji mbɔ nnó akwegé nekwené menó ne ebwó ammá ji mechɔ mmye.

12

Muú akaágé bwóle fɔ́ Ɛsɔwɔ
(Mat 10:26, 27)

¹ Ndere Jisɔs alú jɔ́ge depɔ́ eti, gejamégé bɔ́ áchwɔ nó ji mme, ájá eké ushye te áŋmérege ate. Jisɔs abwolé kpé ushu ne baá utɔ́ bíí aké, “Sege gébé ne gepɔ́ eyigé bɔ́ Farasi * áwyá, álú lé bɔ́ dembwólé. ² Kaáge nnó genó gefɔ́ gépɔ́ eyigé ákwérége gejí, bɔ́ alá géné nye ne eyigé ábigé ntó géjí bɔ́ alá kágé nye gépɔ́. ³ Ɛbyennó, depɔ́ deko etiré enyú dejɔ́ge lé né metɔ́ utuú, áwúu nyé défí bíí gbɔ́. Ne depɔ́ etiré enyú degbe gepú dejɔ́ge geju, bɔ́ ako áwúu nyé défí.

Muú ayi débɔ́ mamfɔ́ lé Ɛsɔwɔ épófɔ́ mekwaá
(Mat 10:28-31)

⁴ “Ajeé ba, ngarege enyú nnó défógé fɔ́ bɔ́. Ákáge wá lé muú wáne ne ákáge pyé esé genó eyigéchá. ⁵ Ngarege nyé enyú muú yi debɔ́ mamfɔ́. Fógé lé Ɛsɔwɔ ayi awagé muú, alú wyá uto mamfúmé muú yimbɔ né mewe ewé élá nómégé. Ngarege enyú wáwálé nnó ji ne alú muú ayi debɔ́ mamfɔ́.

⁶ “Pɔ́ enyú dekaá nnó akpóo baá denywɔné átá ne ŋka eyi élá fuú yé genó wó. Yémbɔ Ɛsɔwɔ abya ye maá enwyóné ama wó. ⁷ Ne enyú, Ɛsɔwɔ akaá mpa déŋkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpo. Dechyégé geme genyú efwyale néndé denéá geme né mbe ushuú Ɛsɔwɔ dépwɔ́ ekwó denwyóné.

Muú ayi áfyéé metɔ́ ne Kras ne ayi ashya ji
(Mat 10:32-39; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ngarege enyú nnó yéndémuú ayi ágárege gbóŋónó né mbe ushu bɔ́ nnó alu muú wa, Maá Nte Mekwaá ntó akamege nyé né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ nnó muú yimbɔ alu awuú. ⁹ Yémbɔ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bɔ́ nnó akágé me, nshyaá nyé ntó ji né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ.

¹⁰ “Génó géma eyigé débɔ́ mankaá gélú nnó, Ɛsɔwɔ akage jíinte gabo muú ayi ájɔ́ge mejɔ́ mebomebo ne Maá Nte Mekwaá, yémbɔ muú ayi ájógé mejɔ́ mebomebo ne Mendoó Ukpea, Ɛsɔwɔ ájígé fɔ́ nte gabo wuú.

¹¹ “Kaáge nnó gébé gékwónenege nye eyigé ápyéne enyú muú ama ama mánjye tène unó mpa né macha mmyemenene, ámage sé enyú nnó déféné mbe ushu afwa melo ne bɔ́ góm̄na. Gébé eyigémbɔ gekwónégé, désomége fɔ́ nnó depye nyé nnó ne dépoó geme

* 12:1 Ɛlú wáwálé nnó: Gepɔ́ eyigé bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi getené mbaá *Yis.

genyú, ye nnó deǵoge nyé nnó. ¹² Né gébé eyigembə, Mendoó Ukpea éǵarege nyé enyú genó eyíǵé débóó manǵóó.”

Nekanemeǵóó gekeǵkénéǵé mfwa

¹³ Nǵere Jisəs abó achyéǵe baá utóó bií majyeyé na, muú fə né mmu ekwó bəó aǵóó ake, “Ménleré, gáre meǵmé wa akáre geteyé nte sé achyé eya.” ¹⁴ Jisəs akuú ji aké, “Mejeé, waá ake me mpáné bə mpa nyú ne nkáre geteyé genyú?” ¹⁵ Abwəlé, aǵóó ne bəó ako aké, “Séǵe gébé, ekagé dénéré matóó né unó mme dóó, néndé, geǵwáǵé muú geǵó fə lé né unó bi ji awya. Yé ábé lé ne gefwa nnó?”

¹⁶ Jisəs aǵóǵe mbo, ató ebwó nekanemeǵóó ake, “Mfwa fə abó alu ayi awyá mekóó wuu ewé élmé menyeyé dóó. ¹⁷ Agíǵe gemé jíǵe ake, ‘Mpye nyé nnó? Mǵó sé ne melú ewé mbéléǵe menyeyé wa. ¹⁸ Ewyage ake, ‘Genó eyíǵé mpye nyé gélú nnó.’ Mmu nye utó ba, ntené ebi uǵea; mbéléǵe nyé menyeyé ne mbwé menyeyé wa meko eféé. ¹⁹ Mpyeǵé mbo, njóǵe nyé ne gemé yá nnó nana njyé gbée mmye. Nwya gejamé menyeyé ayi nnyeyé né gejaméǵé aǵme. Njye nyéǵé, nnyúǵé mmóó ne nnyéǵé geǵwá.’ ²⁰ Nǵere áféréǵé mbo, Ešəwə akuú mende yimbə ake, ‘Wə geǵkekenegé muú áséle geǵwá jyé ne utuú bína ne unó byé ebi óbelé, ulá nyé ebi wa?’ ²¹ Jisəs aké ne ebwə, “Wyé na ne epyé nyé ne muú yi akéléǵé unó uko nnó ubé ebiǵe ayi alá akéléǵé unó ebi mampye depərə Ešəwə.”

Jisəs alerege nkane debóó mambé ne Ešəwə ne unó mme

(*Mat 6:24-34*)

²² Jisəs anéréǵé aké ne baá utóó bií, “Nǵere elúmbó, ngarege enyú nnó dechyéǵé fə gemé enyú efwyalé mankelé genó eyíǵé dényé ne mandeé ayi défyeyé nye. ²³ Kaáǵe nnó geǵwá enyú geǵeá geǵwə menyeyé ayi dényeyé ne menyammye enyú aǵeá apwə mandeé ayi défyeyé. ²⁴ Pége denywəné, detí depené menyeyé, déferege ne débéléǵé mbwé. Déǵó ye ne malu ayi débeleǵe menyeyé, élé Ešəwə ne achyéǵe detí menyeyé. Ne enyú deǵeá dó né ame Ešəwə depwó denywəné. ²⁵ Déchyeyé gemé nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuu ekáǵe gbée yeyé bií uma né aǵme ayi Ešəwə achyé jí nnó débélé fá mme? ²⁶ Epyé nnó ne ji amyeyé mambé ne unó uko ebi úchyéǵe ji geǵwá, ayi alá kaáǵe pyé ye ekéké genó ewéna? ²⁷ Pége déǵé unóó mewaá ebi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé fə utóó, ukwyéǵe ye mandeé. Yémbə ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alómé akwəné ukoó ebi unóó bina. ²⁸ Mbəǵé Ešəwə achyeyeyé bya mewaá bina ukoó ulóúló. Bya ebi fina ulú ubeyé geyá úgbó atuú áfyé meweyé, deféré nnó ákáǵe chyeyé fə enyú mandeé apwə ndere ji apele bya mewaá? Metóó ewé enyú defyeyé ne Ešəwə éǵené kpaá épwə amu. ²⁹ Ebeǵé mbo, dechyéǵé fə gemé enyú efwyale mankeléǵé genó eyíǵé dényeyé ne eyíǵé dényúu nyé. ³⁰ Élé bəó bi alá kaáǵé Ešəwə ne áchyéǵe gemé bwó efwyale yendegébé mankeléǵé unó bina. Kaáǵé nnó Nte nyú Ešəwə akaá me nnó debə mambeyé ne ubi uko. ³¹ Ne myéǵe mange meti ewé Ešəwə abeyé mfwa nyú, dépyeyéǵé mbo, achyeyeyé nyé enyú unó bina uko.

Ekáǵé muú abya Ešəwə gétúǵé unó mme

(*Mat 6:19-21*)

³² “Baá ba, défóǵé, ye lé délá déǵa wó, Ata Ešəwə aǵya mé enyú nnó dényeyé geǵwá né mmu gefwa jíǵe. ³³ Kǵóǵe unó bi déwya uko, déchyeyé ǵka yimbə mbaá ubyá bəó. Keleǵe úba ebi ulá chóǵé, ewéna eleré nnó debéle gefwa genyú né mfaánebuú mbaá yi genó gélá kaáǵe ta. Yé menjó alá kaáǵé jó, ye ukye úla kaáǵé nyé. ³⁴ Kaáǵe nnó mbaá ayi muú ábeleǵe gefwa jíǵe, efeyé ntó ne metóó wuu ebéeyé.

Bəó Kras abó mangilé ji

³⁵ “Kǵómeǵe mmyeyé lweǵe maweyé álúli, ³⁶ déǵíle nderé bəó áǵíle nte bwó nnó akéré meso né epaá neba ewé ji aǵyeyé. Akéréǵé meso adogé menómbí ákáǵe néne ji éwu ténéténé. ³⁷ Éfwó élú né baá defwé abi nte bwó akéréǵé meso, ábáneǵe ebwó peé! Ngarege enyú wáwálé nnó, akpomeǵe nyé mmyeyé, agaré ebwó nno áǵwólé ka ji akpá menyeyé achyeyé ebwó

ányé. ³⁸ Éfwó élú né baá defwé abi mbɔgé mbɔ́ gepú achwɔgé, ye ne metɔ́ utuú ye gejyéjyégé bí, ábánege ebwó peé.

³⁹ “Kaáge nnó mbɔgé mbɔ́ gepú akaáge gébé eyigé menjó achwɔ́ gya nyé geji akpé mmu, mbó ajwólé abame géjí nnó menjó akáge achwó agyá akpé mmu. ⁴⁰ Enyú ntó kpómege mmye, gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyé meso né gébé eyigé délá dékágé.”

Baá defwé abo mampye matɔ́ bwó chánchá
(Mat 24:45-51)

⁴¹ Pita akuú Jisɔs aké: Átá, “Ɔtó mbo nekanémejɔ́ eni né eta esé waá mbaá bɔ́ ako?”

⁴² Ata ama ló mangaré ebwó ake, “Bege ndere maá utɔ́ ayi awyaá denja, apye utɔ́ bí chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifɔ́ nnó apélé ebwó, achyeye ebwó menyé chánchá né gébé gelógéló. Maá utɔ́ yiná alu ndé gefɔ́gé muú? ⁴³ Galógáló abeé nye ne maá defwé yimbo, gébége nte wuú akerégé meso agéne nye nnó ji apye utɔ́ bí chánchá. ⁴⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé. ⁴⁵ Ne mbɔgé maá utɔ́ yimbo abegé ayi áwyaá gepɔ́ gebogebo, ajóge nye ne geme jíí aké, ‘Nte wa abelege nye dɔ́ ne achwó,’ ne ala nyé mantúlégé baá defwé abifɔ́, andée ne ande ne manyéégé menyéé ne manyúgé mmɔ́ te mapyéne ji. ⁴⁶ Mbɔgé apyége mbo, nte maá utɔ́ yimbo achwɔ́ kwó nye ji nejmé né gébé eyigé ji álá kaá nnó achwó wó. Abanégé ji mbo, achyeye nye ji gekpékpé efwyale ewé ebɔ́ epwɔ́ amu nnó ájyé ábáné bɔ́ ubée

⁴⁷ “Maá defwé ayi akaágé genó eyigé nte wuú akélege nnó ji apye ne álá pye géjí wó, nte wuú agarege nnó ábwólé ji ula ádó chánéné. ⁴⁸ Mbɔgé maá utɔ́ alu ayi apyegé gyé né mechó ewé akpáne matúlé, yémbo élé álá kaá genó eyigé nte wuú akélege wó, ajií matúlé ájámé. Enyú debó mankaá nnó muú yi áchyegé ji gekpékpé gé genó, ji ne ame mako apéle. Muú yi áchyége ji genó eyigé mbó, ji ne áchérege ji chánéné.”

Mekomejɔ́ Jisɔs achwó ne mawámé épɔ́fɔ́ nesɔ
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Jisɔs ama jɔ́ nnó, “Nchwó né mme yiná manlweé mewe, ne mbɔgé ébɔ́ élo mé manlúlé, mbó metɔ́ égɔ́ me. ⁵⁰ Áfyé nyé me né efwyale wyé ndere áfyé muú mmú nnyi nnó awó manaá Esɔwɔ. Wyé kpaá depɔ́ etí dékogé ne metɔ́ wa ékwené.

⁵¹ “Enyú defere nnó nchwó fá mme mampye nnó bɔ́ ábé nesɔ ne ate? Kaáge nnó nchwó lé mampye bɔ́ áfá mbwa ne ate. ⁵² Lo nána ojyégé mbe, bɔ́ abegé makpó áta né ulá gepú, akárege nyé, álé abeé nyé né égbé wá, ápea áshyá nyé me. Mbɔgé ápea álú égbé wá, álé áshyá nyé me. ⁵³ Nte ashya nyé manwú mechó ne maá wuú ayi mende, maá ayi mende ntó ashya nyé manwú mechó ne nte wuú. Mmá ashya nyé ewé maá wuú ayi mendée, maá ntó ashya nyé ewé mmá. Ɔmogétá ashya nyé ewé mendée maá wuu, mendée maá wuú ntó ashya nyé ewé Ɔmogétá wuú.”

Muú abó mancheré akaá ndere ji atené ne Esɔwɔ
(Mat 16:2, 3)

⁵⁴ Jisɔs ama jɔ́ ne ekwó bɔ́ aké, “Enyú degége gekó yendégébé géké génywérege dejɔ́gé deké, ‘Manaá achwɔ́ kwé. Ne akwene ntó.’ ⁵⁵ Yéndégébé degége nnó, ‘Gefwene nebá gélé chwó’ dekaá nnó genome gechwɔ́ jyá. Ne mbɔntó ne ébéé. ⁵⁶ Enyú bɔ́ dembwólé, ndere dépéle mfaá ne mme délloo ndere bíí ubé nyé. Epye nnó ne enyú delá géne unó bí Esɔwɔ apyé mbo né gébé eyí?

Kwye depɔ́ ne muú mawámé wyé
(Mat 5:25, 26)

⁵⁷ “Enyú ambɔ́ dekáge fére fɔ́, dékáa genó eyí gélú cho eyigé débɔ́ mampye? ⁵⁸ Mbɔgé muú nyú abɔ́ge efwyale ne muú mawámé wuú, ne muú yimbo ajyeye kpó ji né eso, abo mankwó ji mata nnó ajá mechó ewémbo meso ndere ebwó alú jyé jyé. Ébege alá pyémbo wó mbɔ́ ujwɔ́ ajye nyé ne ji mbaá mémpané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bɔ́

bə nku, ne bə́o nkú áfyéé nyé ji denə. ⁵⁹ Ngarege enyú nnó, átánégé nyé denə etirémbo kpaá te ákwóle ujwə́o bimbo uko.”

13

Kwóré metə́o wyé ne ə́pó mbə́gé mbə́ fə́ wə́ ə́gbó

¹ Né gébé eyigémbo, bə́o áchwə́ gáre Jisəs mechó fə́ ewé ebó epyéé ne bə́o Galilií fə́. Ndere ebwə́ ápyé ure, Palet Góména né Rom, ató bə́o nnó áwá ebwə́. Ájyege áwá bə́o bimbo ne manoó bwə́ macho ne amí menya eyí ápyé ure. ² Jisəs awúgé mbə́ agií aké, “Déferé nnó bə́o abi ágbó mbə́, élé ápyéé ubeé ápwə́o bə́o Gálilí abifo? ³ Ə́pə́fə́ mbə́. Ngarege enyú nnó: Mbə́gé delá *kwə́ré matə́o nyú wə́, deniíge nyé gemə́ nyu geko nka ama. ⁴ Tége genó eyí gépyé né meló Siləm. Enyən ekwé éwá bə́o nekwuneálee. Déferé nnó bə́o bí ágbó mbə́, élé ebwə́ ápyéé ubeé də́o ápwə́o bə́o Jerosale abifo? ⁵ Ə́pə́fə́ mbə́. Ngarege enyú nnó, Mbə́gé delá kwə́ré matə́o nyú wə́, deniíge nyé gemə́ nyu geko nka ama.”

Nekanémejə́o genə́o eyí géla wómé

⁶ Ne Jisəs agaré ebwə́o nekanémejə́o eni ake, “Mende fə́ abó aye genə́o * gefə́o né mekə́o wuú, gébé gékwónégé aye pe nnó genə́o eyigémbo gewə́o ne ji akyé umpomé ne ye géma agé wə́. ⁷ Né gébé eyigéfə́o, ə́jə́o ne muú utə́o wuú aké, ‘Añmé álé mbə́ aleé ayi nchwə́o mankyé umpomé fá né genə́o eyi ne ye gefə́o ngéné. Ke géjí gékwé, géfə́o mbaa detú.’ ⁸ Muú utə́o aké, ‘Atá, nne wə́ mmye, ma lyaá géjí gébé né ñme néma. Nchome nyé ula bií ngyá, ngbele ujwaá wyé. ⁹ Mbə́gé ñme néchá gewə́gé eló, gélagé wə́ wə́ ə́kágé ké geji ə́ñmé mme.’”

Jisəs apye mbwéré mendée alə́o mankene né bií uwyaá

¹⁰ Bií uwyaá bə́o Jus fə́ úkwónégé Jisəs abó alerege bə́o né mmu echa mmyemenene. ¹¹ Mendée fə́ abó alu éféé, ayi meló nchye ájyalé ji gempyó, ála ke pyópyó. Ameé né añme nekúuneálee ne akágé nyaá mmye aké cho. ¹² Jisəs age mendée yimbo, akuú ji ne aké ne ji, “Mmá lo nána ə́jyégé mbe nemée neé nébyé.” ¹³ Ajóge mbə́ anéré ji ebwə́o mmye, téné téné mendée yimbo atə́o, anyaá mmye atené cho, alə́o mamfége Ə́sə́wə́.

¹⁴ Muú kpaá né echa mmyemenene agége nnó Jisəs apye mendée yiná atə́o bií uwyaá bwə́o, metə́o ésóo ji. Alə́o manwégé bə́o aké, “Ndó élú ékéne eyi bə́o ápye utə́o. Chwóge lé né ndə́o yimbo nnó ápye enyú detə́o. Muú amagé chwə́o sé né bií uwyaá.” ¹⁵ Atá Jisəs aké ne ji, “Enyú bə́o dembwólé! Yéndé bií uwyaá, yéndémuú nyú, akágé ná mpə́o wuú nnó ajéyé ányú manaá? ¹⁶ Mechó ewé mendée yina élú nnó alu mpyáne Abraham, ne danchomeló afyé ji né efwyale né añme nekúuneálee. Ə́pə́o galógaló nno áfére ji né efwyale bií uwyaá?” ¹⁷ Jisəs ajóge mbə́, bə́o mawámé bií mmyé égbó ebwə́o yémbo gejamégé bó álú ne nechóchó né ufélekpá ebi Jisəs apyéé.

Nekanémejə́o mbwé ayi ákuú ji Mə́sta

(Mat 13:31, 32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ne Jisəs agií gemə́o jií aké, “Gefwage Ə́sə́wə́o gélu mbə́o nnó? Mmēge ná geji ne ndé? ¹⁹ Gélu nkane mbeé mbwé ayi ákuú mə́sta, eníne muú abə́o apené né mekə́o wuú. Néchíge, néwé, nébwolé gekpékpége genə́o ne denywə́né déténege anyua bwə́o wyé.”

Nekanémejə́o Yis

(Mat 13:33)

²⁰ Jisəs ama gíi gemə́o jií aké: “Mmage mée na gefwage Ə́sə́wə́o ne ndé? ²¹ Gelú ntó nkane yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abə́o achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuale.”

Menómbi mamkpe né genwá eyi géla gebyéé élú mámálé

(Mat 7:13, 14, 21-23)

* 13:6 Elú wáwálé nnó: Genə́o eyige mende yimbo apéne akuú geji *fig.

²² Jis̄s alú kéné ajye né Jerosale. Ndere ajyé, akoge malómáló, alerege b̄s̄ mekomej̄s̄ Es̄w̄a. ²³ Muú f̄o agií ji aké, “Ata, b̄s̄ bií ányéé nyé gerjwá eyí géla gébyé ábeé nyé élé gachyé?”

Ne Jis̄s aké ne b̄s̄ ako, ²⁴ “Enyú myége lé mamkre né menómbi ewé élú mámálé nnó depó. Néndé ngarege enyú nnó gejamégé b̄s̄ ámuáme nye mamkre, ne metí ébé nye. ²⁵ Gébé gékwónenege nye, eyigé mb̄s̄ gepú akwilege ka, agbé menómbi. Gébége agbege ewú, enyú bí délaá dafye denóme nye menómbi dekuú nnó, ‘Ata, néné esé menombi.’ Ne ajoge nye ne enyú aké, ‘Nkágé f̄o mbaá yi enyú detané.’ ²⁶ Enyú delo nye manené mmye deké, ‘Pó esé debó dejwólé mbaá ama ne w̄o, denyé menyeé, denyú mm̄s̄? Pó s̄b̄ óchwó né melo sé ogarege b̄s̄ mekomej̄s̄ Es̄w̄a?” ²⁷ Yémb̄o ashúge nye enyú meko nnó, ‘Ngarege enyú, nkágé f̄o mbaá yi détané. Kwílege me ushuú. Enyú dekene depye nchye!’ ²⁸ Ne degene nye Abraham, Asek, ne Jak̄ob chónchó ne b̄s̄ ekpávé Es̄w̄a ako ndere ájwólé mbaá ayi Es̄w̄a ágbárége gefwa jíí, enyú delile nye, ne denyéé májéné ne mató us̄s̄. ²⁹ Né gébé eyigémb̄o b̄s̄ átánege nye né umé malo mme mako, manye gefwa eyigé Es̄w̄a ágbárege. ³⁰ Kaáge nnó b̄s̄ f̄o abi anóge mb̄o ebwó, álaá nye b̄o apó mpa ne b̄s̄o abi álu b̄o apó mpa álaá nye afwa.”

³¹ Wyé né gébé eyigémb̄o, b̄s̄ Farasi f̄o áchw̄o garé Jis̄s aké, “Kwélé fa chó geba eyigéchá néndé Mfwa *Her̄od akélege manwá w̄o.” ³² Jis̄s aké ne ebwó, “Chóge dégaré muú defyá yimb̄o nnó, ji akaá nnó mferege aló nchye fina mmage mpye b̄s̄o mamée átoó ne wyémb̄o ne mmáge pyé geyá. Fí nd̄o élé ne nnérege ut̄s̄ ba. ³³ Yémb̄o yelé mb̄o nj̄s̄, mb̄o manlyá fina njye Jerosale, nkene neke geyá ne nd̄o epéa. Élómé f̄o nnó áwá muú ekpávé Es̄w̄a né mbaá yichá ékosé né Jerósále w̄o.”

*Jis̄s asomége Jerosale
(Mat 23:37-39)*

³⁴ Jis̄s aló mánsómégé ake, “E é Jerosale, E é Jerosale, dewane b̄s̄o ekpávé Es̄w̄a ne detome abif̄o ne mataá, b̄s̄o dent̄s̄o abi Es̄w̄a atómé eta nyú! Mmua mé nd̄o nd̄o ne nd̄o, manyweré enyú nkwere nkane mekw̄o akwérege baá bií, yémb̄o enyú dékélégé f̄o. ³⁵ Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé. Ne ngarege enyú nnó, elo fina eyjégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bií ebi enyú dejóge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achw̄o né mab̄o Atá!’ ”

14

Jis̄s ama pye mende f̄o atóó né bií uwyaá b̄s̄o Jus

¹ Né bií uwyaá ebif̄o, Jis̄s ajye nyé menyeé né gepúgé mende f̄o. Mende yimb̄o ab̄o alu muú kpaá b̄s̄o Farasi. Ndere Jis̄s alú éféé, b̄s̄o ápéle ji chwewhwe, nnó ágé genó eyige ji apye nye bií bimbo. ² Éféé mende f̄o ayi uká ne amu úmualé, ab̄o atené mbe ushu Jis̄s, ³ Jis̄s agií b̄s̄o Farasi ne Ánleré mabé Es̄w̄a abi álú ntó eféé aké, “Ébé esé egaré nnó muú akage pye muú nemée atóó né bií uwyaá?” ⁴ Yémb̄o ebwó akeré ye ji meko w̄o. Ne Jis̄s agbaré mende yimb̄o apye ji atóó, agaré ji nnó ajyé. ⁵ Eké éwyage Jis̄s agií ebw̄o aké, “Mb̄ogé muú nyú f̄o ne maá wuú akwegé né gepyégé manaá bií uwyaá, ye élé mpo wuú ne akwené, muú yimb̄o anyógé wáwá akpé mmu aféré ji?” ⁶ Nkwé yiná apw̄o ebwó amu, apye ebwó ála b̄omb̄o.

Es̄w̄a akélege lé muú yi alá bwégé mmye ne ayi anéne mane

⁷ Jis̄s agégé nnó b̄s̄o abi ál̄s̄o bw̄o epaá, áchw̄oge ájyá lé malu ujwólé malómáló, agaré ebw̄o nekanémej̄s̄o eni aké: ⁸ “Yéndegébé ákugé muu né epaá neba ajwólé lé né melu ewé b̄s̄o ako ájwólége. Akelégé f̄o melú énogé. Mb̄ogé ojwólégé wyé, ékage bé nnó ákuú mb̄ontó muú yi apw̄s̄o w̄o. ⁹ Gébége muú yimb̄o achw̄ogé, mb̄s̄o epaá agarege nyé w̄o nnó, ‘kwílé melu ujwólé ewe, muú kpaá ajwólé.’ Mb̄ogé épyégé mb̄o ojwólége nyé né melú ewé éla pó ne énogé, éféé mmye égb̄o nyé w̄o. ¹⁰ Yéndegébé ojyegé epaá, jwólé né melu ewé éla pó ne énogé. Gébége muú yi aló w̄o epaá achw̄ogé gé w̄o éféé, ajoge nyé ne w̄o nnó, ‘Mejé wa, kwílé fá chó jwólé né melú énogé.’ Gébége épyegémb̄o s̄be ne énogé né

mbe ushu bɔ́. ¹¹ Wyémbɔ ne Ɛsɔwɔ áwane nyé muú ayi ábwege mmye gelu ne ábwege nyé lé ayi álá lérégé mmye.”

¹² Jisɔs ama jɔ́ ne mbɔ́ ɛpaá yi akuú ji aké, “Yendégébé ɔ́ké ɔpye ɛpaá, ɔ́kugé fɔ́ wye lé ajeé byé, aɣmé byé ne bɔ́ ula gepú byé. ɔ́kugé fɔ́ wye lé afwa melo gétúgέ ebwɔ́ ákágé kuú nyé wɔ́ ntó né ɛwu bwɔ́ ɛpaá. Ápyegémbɔ áshúge wɔ́ galógáló ayi ɔpyé eta bwɔ́. ¹³ ɔ́ké ɔpye ɛpaá, kuú lé bɔ́ gekpo, ubwéré, ukókóré bɔ́ ne abi amɛ nónómé. ¹⁴ Mbɔ́gé ɔpyegé mbɔ, ɔ́be nyé ne metɔ́ megɔmegɔ gétúgέ bɔ́ bimbo ákágé shúu fɔ́ galógáló ayi ɔpyé eta bwɔ́. Galógáló wyé atanege nyé mbaá Ɛsɔwɔ né gébé eyígé bɔ́ abi álu cho ákwilege nye né negbo.”

Nekanémejɔ́ ɛpaá neba
(Mat 22:1-10)

¹⁵ Ndere Jisɔs ajɔ́ge mbɔ, muú fɔ́ ama ayi abó anyéé menyeé ne ji akame ake, “Wáwálé galógáló alu ne muú yi anyéé nyé menyeé né mbaá ayi Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa jíí.” ¹⁶ Jisɔs awúgέ mbɔ, alɔ mangare ji abya aké, “Né gébé gefɔ́ mende fɔ́ abɔ́ apye gekpékpé gέ ɛpaá, akuú gejamégé bɔ́. ¹⁷ Gébé gékwónégé, atɔ́ maá defwé wuu nnó ajyé agaré bɔ́ bi ji akuú bwɔ́ ɛpaá nnó, ‘Áchwɔ́ ɛpaá échwɔ́ lɔ.’ ¹⁸ Ajyé gέ, agé muú ama ama ne yéndémuú alɔ mandoré úbómeno agare wyé ɛwú. Muú ayi mbe aké, ‘Wyé náná ne nnamé mekwɔ́ wa nkelege manjye gέ ɛwú. Chó gáré nte wyé nnó ekagé asɔ́ metɔ́ nnó nchwɔ́ ɛpaá wuu wɔ́.’ ¹⁹ Ama jyé gέ ayifɔ́, mende yimbo ntó aké, ‘Wyé náná ne nnamé mpɔ́ eyí ekyá makɔ́ ɛfya, nlu mé téné manjye muá éjí wá epyé utɔ́. Nkpa enyú geká, ekage désɔ́ metɔ́ nnó nchwɔ́ wɔ́.’ ²⁰ Ama jyé gέ ayifɔ́, mende yimbo ake, ‘Wyé náná ne mbané mendée wa gétú eyige na nchwɔ́ fɔ́.’

²¹ “Maá defwé yimbo akérégé meso, agaré depɔ́ ɛtíré na deko mbaá nte wuu; ayi akuú ɛpaá, ne aké awuu mbɔ metɔ́ ɛsɔ́ ji dɔ́. Ama tɔ́ maá defwé wuu aké, ‘Chó né metɔ́ melo ne anɔ́ mati ayí kókó ne ayí kpakpa, ɔ́kuú ubwéré, abi amɛ nónómé, ukókóré bɔ́ ne abi gekpo nnó achwɔ́ gepú ya.’ ²² Maá defwé ajyé gέ, akeré meso aké, ‘Ata mpye mé ndere ɔ́jɔ́ ne gepú gélú danbé.’ ²³ Nte wuu, ama gáre ji aké, ‘Chó náná né baá malo ne bɔ́ dachi ako ne mati ayi kókó, ɔ́garé bɔ́ áchwɔ́ ápyé gepú yá gégbeé. ²⁴ Kaá nnó bɔ́ bi mbɔ́ nkuú mé ebwɔ́, áshyá manchwɔ́ ye muú ayi áfwórege menyeé wa ayí ntyeé apɔ́.’ ”

Gefɔ́ eyigé muú abɔ́ mamkpomé mmye mambé ménkwólé Jisɔs
(Mat 10:37, 38)

²⁵ Ndere Jisɔs ama lɔ manjyé gέ neke níí, gejamé gέ bɔ́ ákwólege ji. Éké éwyage atené, abwolé ushu, ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, ²⁶ “Muú akágé bé fɔ́ ménkwólé wa mbɔ́gé alá agboó ne me apwɔ́ mmá wuu ne nte wuu ne amá agbógé ne me apwɔ́ mendée wuu, baá bíí ne aɣmé bíí. Ne amá agbógé ne me apwɔ́ geme jíí. ²⁷ Muú akágé béfɔ́ ntó ménkwólé wa mbɔ́gé alá kamé negbo akpá ejíí gekwa akwólé me ne gejí wɔ́.

²⁸ “Mbɔ́gé muú nyú ama ashuú mantené enyɔ́ɣ, abó kpé mbe ajwólé, aféré chánchá meno ɣka eyi gepú eyigémbɔ genyée nye ne akaá wa abe nyé ne ɣka eyi ekwanege maneré géjí? ²⁹ Mbɔ́gé alá fere mbɔ́ wɔ́, ébé nyé nnó anérégé fɔ́ gepú eyigémbɔ, atenege nyé lé nébómé, bɔ́ bi ákóoge ɛféé áge gέ ne bómé eniné mbɔ, álo manjwáné áke: ³⁰ ‘Gé muú yi aké atenege enyɔ́ɣ, épwɔ́ ji.’

³¹ “Ékágé bé nnó mfwa ajye myé bee ne mfwa ayifɔ́. Mbɔ́gé akwilege manjye, gέ nnó Mfwa ayifɔ́ achwɔ́ ne bɔ́ gejamé abi apwɔ́ abíí né malú ápéa, apye nnó? Nnó abó kpé mbe ajwólé ne bɔ́ bíí aferé wa ákágé myé nyé bee ne bɔ́ bimbo? ³² Mbɔ́gé age gέ nnó úpwɔ́ nyé ebwɔ́, aferege nyé bɔ́ atɔ́ nnó ajyé abáné mfwa yimbo ndere alú tete, akwɔ́ ji mata nnó ágáre élé genó eyígé ji akélege nnó ebwɔ́ áchyé ne álya ebwɔ́ ábé né nesɔ́. ³³ Wyé na ntó ne enyú debɔ́ mankpomé mmye.” “Muú akágé bé fɔ́ ménkwólé wa mbɔ́gé alá kamé mánlyá unó uko wɔ́.

Mechó menkwólé Jisɔs ayi atɔ́ getɔ́
(Mat 5:13; Mak 9:50)

³⁴ “Mega élú genó gelógéló ne mbògé mega élá pò sé ne ugo bií, ápyéé mbò nnó ne ugo bií ukéré? ³⁵ Efúlé sé genó. Muú akágé gbéé fò éwú né mekòó, yé ama áchwáré ne ujwáá ne ágbé né mekòó élmé fò. Ágbéle lé éwú gbéle. Muú yi awyá matu áwú.”

15

Nekanémejòó egòmḡme ewé enomé
(Mat 18:10-14)

¹ Bií uma ánselé ḡka makpo ne abifò abi ápyéé ubeé, áchwò mánwú mekomejòó Jisòs. ² Ne bòó bi akúu ebwò Farasi abi áferé nnó álú cho né ebé Esòwò ne *Ánléré mabé Esòwò ágégé na matòó ásò ebwò áke, “Mende yina alu geluá ne bòó ubeé ne amá anyéé menyéé ne ebwò.”

³ Éféé Jisòs ató ebwò nekanémejòó eni aké, ⁴ “Mbògé muú nyú awyáá usaá magòḡḡme úta ne éma enogé apyéé nnó? Nnó ályágé fò ayi usaá uni meso nekuúneeni ne ajoyé ákélégé ewé enomé kpaá té ágéne? ⁵ Gébégé akelégé, agegé, akpane anéré mankòó abene. ⁶ Achwògé mmu akú ajeé ne ate áḡmé aké, ‘chwòge débé mabeé. Egòḡḡme wa ewé ebó enómé, ngé.’” ⁷ Ne Jisòs aké: “Ngarege wò nnó wyémbo ntó ne matòó agòó bòó dòó né mfaánebuú gétúgé muú ubeé ama ayi ákwòré metòó wuú ne geḡwá jíí epwò gejame bòó abi álu cho álá bò mankwòre matòó bwó wó.”

Nekanémejòó ḡka eyí énomé

⁸ “Mbògé ntó mendée fò awya bò sére áfya ne ama anogé apyéé nnó? Alwégé mewe áshwá gepú jíí, ápéa akélé kpaá te agéne? ⁹ Ne akélégé agegé akú ajeé bií aké chwòge debé mabeé, sére wa ayi abó ánomé, ngé jí.” ¹⁰ Ne Jisòs aké: “Ngarégé wò nnó. Wyémbo ntó ne makiénné Esòwò ábéé ne nechòchò gétúgé muú ubeé ama ayi akwòré metòó wuú ne geḡwá jíí.”

Nekanémejòó maá ayi ánomé

¹¹ Jisòs ama jòó aké, “Mende fò abó awya baá ande ápéa. ¹² Bií uma ayi meso aké ne nte wuú, ‘Atá káré getee chyé eya.’ Eféé ne nte wuú akaré achyé ejíí. ¹³ Áségé gebagé getee jíí ébelé ye mboó ndò wó, akpó ase ḡka, alyá melò wuú, afé neke tete né melò kpaá ewéchá, éféé ne akwené menya anyéé ḡka meko. ¹⁴ Ányégé ḡka jíí ébyegé eké getú ne mesa ayi ákwené né melò ewémbo álá ámu amu. ¹⁵ Eféé ajye gé mende fò né melò wembo, ákwe jí uká ne mende yimbo ase wyé jí séle né utòó mámbámé mekwende jíí né mekòó wuú. ¹⁶ Afé mámbámé ne muú ayi achyége jí menyéé ápó, mesa amyé jí dòó ne aklege ye manyéé ntó uchachuú gasala ebi ukwéndé unyéé ¹⁷ Gébégé jíí aferé defòó tíí dékeré aké, ‘Bòó utòó nte wa ányé ágbége, ayifò alaá, nlu fá ndere mesa. ¹⁸ Nkerege meso mbaá nte wa nné jí mmye nnó, Ata, mpye gabo né égbé Esòwò, ne gyé eta wyé. ¹⁹ Mfu sé ayi mbeé maá wyé wó. Se le me nkane muú utòó wyé ama.’ ²⁰ Ajógé mbò, akwilé afé mbaá nte wuú.

“Ndere álú tete nte wuú agé jí nkane achwòó, gejeé ne meshwe gekwó jíí metòó, alomé ajye kpá jíí atyá ábogéné mme. ²¹ Maá aké, ‘Ata mpye gabo né égbé Esòwò ne eta wyé. Mfu sé mambé maá wyé wó.’ ²² Ajógé mbò, nte wuú aké ne baá defwé bií, chòge wáwá dépe nkúwú melóméló dechwò défyé jíí mmye, ‘Ma fyége jíí ḡkpáganéré ne unó uká. ²³ Ma chwòge ne mpò mabò déwá depyé epaá. ²⁴ Mbó mferé nnó maá wa yiná agbó, ne alu mebe, abó anó ne mmangé jíí, eféé ne epaá élóó.’

²⁵ “Gébégé ányé epaá ewémbo, mámbé mende yimbo alu né mekòó aké akerege meso alé kwókwólé ne gepú, awú ubeé né dachi bwó ²⁶ Ne atené agíí maá defwé aké ndé mechó élú dachi sé? ²⁷ Agíígé mbò, maá defwé agaré jíí ake, ‘Meḡmó wyé ne ákeré meso mebe ne nte wyé metòó egòó jíí awané jíí mpò mabò.’ ²⁸ Awúge mbò metòó esó jíí kpaá ashya mánkpe mmu dachi, éféé ne nte wuú achwó né jíí mmye nnó akpé mmu. ²⁹ Yémbo atené éshyéne ne nte wuú aké, ‘Gejame aḡḡme ayi me nkwené na nkane memfwé eta wyé, nlú dantó mekpò ye dámaa, òchyé me ndé? Ye maá mbyéne ḡḡme yi òchyé me nnó nnye ne ajeé ba ne metòó megòmego apó. ³⁰ Ne gébégé maá wyé jíí akwené menya anyéé ḡka ne andée deno ake achwó ówá jíí mpò mabò?’ ³¹ Nte wuú akú jíí aké, ‘Maá wa òlu ne me fá

yendégebé ne unó uko ebí nwyá élé ebyé ³² Yémbò esé abi mmu debò mampye epaá ne metó megómego gétúgé menjmó wyé ayi débó déferé nnó agbó ne alu mebe, abó anó ne dégé ji nána.’”

16

Jisós agare nkane muú abó mangbaré ñka jíí

¹ Jisós ama garé baá utóó bíí nekanémejóó eniné fò aké, “Muú ñka fò abó alu, ayi awyá muú utóó wuú ayi apéle unó ñka bíí uko. Gébé gefó, bóó fò áchwó garé ji nnó muú utóó wuú achóó ñka jíí. ² Ne akú muú utóó yimbó, achwógé, agíí aké, ‘Ndé gefó genó eyi nwuú mbó nnó ópyé? Chó, chwó ne bó ñwe ako abi ósamé unó ba, óshuú me nende ópó sé muú utóó wa.’

³ “Muú utóó yimbó agige gеме jíí ake, ‘Mpye mbó nye nnó, nana ayi nte wa áchwó fére me né utóó? Mpó ne eshye mangbaré esaá, ye deko degbóo me mmye.’ ⁴ Eké ewyáge ake: ‘Nana nkaá genó eyigé mpye nye, nnó gébége nte wa aférége me né utóó, mbe ne ajeé abi ápóoge me né upú bwó.’

⁵ “Éféé, ne muú utóó yimbó aló mankuúge bóó abi ágbárege nte wuú ujwóó ama ama. Agíí muú ayi mbe aké, ‘Ógbaré nte wa nnó?’ ⁶ Muú yimbó aké, ‘Ngbarege ji usaá ndá mawéé uta.’ Muú utóó yimbó aké, ‘Gé ñwe ayi óbó samé wyé, se wáwá jwólé mme, ókwóré, ósá usaá ndá mawéé upéa meso éfya.’ ⁷ Ama agíí ayifó ake, ‘Wó gbare nte wa ujwóó nnó?’ Aké, ‘Ngbarege ji usaá úba Erise uta.’ Muú utóó yimbó ake, ‘Gé ñwe ayi óbó samé wyé na, kwóré, sá usaá úba uni.’

⁸ “Nte muú utóó yimbó agége nnó muú utóó wuú anyé ji upwó, akame ake, nte mende yina akpaá. Jisós anerege nekanémejóó eni ake, bóó mme bina ápye uno bwó ne defóó ápwó nkane bóó Esówó ápyé ebi bwó. ⁹ Ñka elúmbó, ndó yifó epye gabo. Ne nchyege enyú majyé nnó debó ñka eyi déwyaá dépyé dejeé ne Esówó nnó gébége ñka yina ébyege ásele nyé enyú, ábelé né melu ewé geñwá eyi géla gébyeé.

¹⁰ “Muú yi anerege metóó ne ji né ekéke genó mbóntó ne anerege metóó ne ji né eyigé kpaá. Ne muú yi áfwalege muú né ekéke genó mbóntó ne áfwalége muú né eyigé kpaá. ¹¹ Mbóge enyú dekáge béle fò ñka cháñéné eyi ndófó épyé gabo, epyeémbó nnó ne áchye enyú genó gembó? ¹² Mbóge dekáge chéré genó eyigé muú ayichá cháñéné, ndé muú ábóó genó áchyége nnó gébé eyigé enyú?

¹³ “Maá defwé ama ákágé kpá fò defwé mbaá bóó apea gébé gemaá. Ápyeémbó, apaá nyé ama agboó ne ayifó. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifó. Enyú dekáge nóge fò Esówó ne ñka gébé gemaá.”

¹⁴ Bóó Farasi fò abi abó álú eféé áwuúge mechó ewé Jisós ajóó, áló manshwá meshwá gétúgé ebwó ágbóo ne ñka dóó. ¹⁵ Éféé Jisós ake ne ebwó, “Enyú delu bóó abi débwolege bóó nnó enyú delu cho, yémbó Ata Esówó akage matóó enyú. Kaáge nnó unó bi bóó afége nnó úló, úlú ukweñkwe né mbe ushu Esówó.”

*Gefwagé Esówó gepwó mabé áyi nyá

¹⁶ Jisós amá aké, “Gébé genyá, bóó áwúu le *Mabé Mosis ne unó bi bóó ekpávé Esówó ábó ásamé. Ló né gébé eyigé Jón achwóó, bóó ágárege abya melóméló gefwa eyigé Esówó ágbárege ne bóó ako ámyé ne eshye mankre mmu gefwa yimbó. ¹⁷ Yémbó, epófó nnó ebé Mosis elá detú. Élú wáwá nnó mfaá ne mme ákwya epwó nnó eké mansá ñwe né ebé ewémbó elá detú.”

Jisós alérege depóré uló ne neba manwá

(*Mat 5:27-32; Mat 5:27-32; Mak 10:11-12*)

¹⁸ “Wyémbó ne élú nnó yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, ne abagé ayichá, akwé mbó lé uló. Mende ayi abagé ntó mendée ayi menó wuú ábuú ji, akwé mbó lé uló.”

Abya Lasarós ne mende ayi awyá gefwa

¹⁹ Jisós ama garé abya yiná aké, “Mende fò abó alu ayi awyá gefwa. Afye uchánchá mandée, anyeé geñwá yendé bíí. ²⁰ Ne mbyá muú fò, abó alu ntó ayi akúu ji Lasarós.

Ayi abó amée mansa. Yéndégébé abelege wyé né menóm̄bi muú gefwa yimbo, ²¹ anyagé geme, apele wa muú ñka yimbo, aló mé manyége menyéé nnó eke ekwéne ye mme, ji abó anyé. Ne mbaá ayi ji abelé, b̄o mamye áchw̄o álárege upa bií.

²² “Ne bií uma Lasar̄os agbó, makiénné Es̄ow̄o áchw̄o kpa ji, áfé né mfaánebuú. Ajwólé né n̄ñkúné mmye Abraham, eféé Lasar̄os aló manyé menyéé ne ji. Ebélégé muú ñka yimbo ntó agbó, ánií ji. ²³ Afé né melo áwuú b̄o, eféé aló mangénéé efwyalé ewé mebo. Né gébé gefó āñme amé agé Lasar̄os tete, ndere ajwólé né n̄ñkuné mmye Abraham. ²⁴ Agége mbo, akuú ake, ‘Ata *Abraham, gé me meshwe, tó Lasar̄os ajyé fyé enó b̄o wuú mmu manaá achw̄o pye met̄o wa ekwené, ngene gebé gé efwyale né mewé ewéna.’

²⁵ “Abraham ashúú ji meko aké, ‘Maá wa, te nderé òlu nyá né mme, òbó òlu gbene, ònyéé òbwólege ayi Lasar̄os álá p̄o ye ne genó, agene lé efwyale. Nana Lasar̄os anyéé geñwá fa ayi w̄o gené gebé gé efwyale ewu. ²⁶ Eṣ̄ofó yémb̄o, newú nékaré esé nnó muú ayi akelege manhya áchw̄o wena agége f̄o meti ne ayi akelege manhya ntó áchw̄o ewu agege f̄o meti.’ ²⁷ Muú ñka yimbo, ama kw̄o ji mata ake, ‘Nte ese Abraham, tó Lasar̄os né dachi nte wa, ²⁸ nnó ajyé ajíí āñmé ba áta matu nnó ekagé ebw̄o ákwólé gep̄o ya, áchw̄o né melú ubalé ewé.’

²⁹ “Abraham ashúú le ji meko aké, ‘Ebw̄o áwya ñwe Mosis ne abi b̄o ekpáné Es̄ow̄o ásamé. Gó ebw̄o áwuú geno eyigé b̄o ekpáné Es̄ow̄o ajóge.’ ³⁰ Muú gefwa yimbo ashya ake, ‘Ñgba, Atá Abraham, mb̄ogé muú ayi agboó mé ne abó ajyegé gáre ebw̄o, ákwórege nyé mat̄o.’ ³¹ Yémb̄o Abraham aké ne ji, ‘Mb̄oge ebw̄o áshyagé manwú mekomej̄o Mosis ne ayi b̄o ekpáné Es̄ow̄o ye lé mewu muú ne ajye gáre ebw̄o, awuú nyé f̄o.’ ”

17

Mmuameno mampye gabo

(*Mat 18:6, 7, 21, 22; Mak 9:42*)

¹ Jis̄os aj̄o ne baá ut̄o bií ake, “Unó úlú ebi úbwólege b̄o nnó ápyé *gabo. Yémb̄o utóñkwa úlú ne muú ayi ábwólege nyé ayif̄o nnó apyé gabo. ² Ebo elo nnó áshíí muú yimbo gekpékpé gé ntaá né geme, áñmé ji né gentoógé ebéé mega, ne nnó ábé mebe, ábwólé gé ye muú ama né b̄o bi alú eké ambáné nnó apyé gabo.

³ “Sege gébé nnó ekagé depye gyéé mbaá dep̄o tiré na. Mb̄ogé meñmé wyé apyé gé gabo, òbó mankuú ji òj̄o ne ji ne akamé gé nnó alu gyéé, òbó manjíí ji nte. ⁴ Ye apyé gé gyéé eta wyé mán̄ane akénéama né bií, ne achw̄ogé akamé gé yéndégébé nnó, ‘Alu gyéé,’ òbó manjinte né ndo yimbo meko.”

Gefó eyigé b̄o Jis̄os ábó mamfyé mat̄o bw̄o ne Es̄ow̄o

⁵ *Ángbá Jis̄os áwyágé aké ne ji, “Ata p̄o esé nnó défyéé mat̄o ne Es̄ow̄o dépw̄o ndere deb̄o défyéé mé.” ⁶ Ne Ata Jis̄os ashúú ebw̄o meko ake, “Met̄o ewé défyéé ne Es̄ow̄o ye ebé élé *ñénéñéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage j̄o ne genó eyina nnó, ‘Kwilé fa òjye téné né ebéé mega.’ Genó eyimbo géb̄o mampyé nkane dej̄o.

B̄o Jis̄os awya ut̄o ebi bw̄o

⁷ “Désé nnó muú nyú ama awya muú ut̄o wuú. Ne apyegé ut̄o bii uko né mek̄o yelé membame maḡonñmé. Nnó achw̄oge mmu agarege ji ténéténé nnó, ‘Chó, kpá menyéé wyé, ònyé?’ ⁸ Ñgba agarege nye le ji nnó, ‘Chó, kwóré mandéé jyé, òtyé menyéé, òchyé me nyé.’ Nneré gé mé, òchw̄o, òfére unó ne òfé ònyé awyé. ⁹ Mb̄ogé apyegé ndere ágaré ji, nnó nte wuú ala nyé wyé mantámé gé ji? ¹⁰ Élu wyé genó gé má ne enyú, depyegé ut̄o ebi áchyé ge enyú denéré gé, deb̄o manj̄o nnó, ‘Ese delu lé baá defwé. Depye lé ut̄o ebi deb̄o mampye.’ ”

Jis̄os apye b̄o ubá áfya átoó, ama ne akéré áchw̄o táme ji

¹¹ Ndere Jis̄os abó alu akéne ajye né Jerosale, akoó melere ayi b̄o Samariya ne b̄o Galilíí. ¹² Gébé gé Jis̄os áchw̄o kwóne né maá melo f̄o, agé ande f̄o afya abi amée ubá, ágégé

* 17:6 Élu wáwálé nnó: Gefogé mbwé ngbon ayina ákuú nnó Musta.

⁶ Ne Ata Jisws ajógémbw aké ne ebwó, “Pw enyú dewú nkane muú defyá mémpané mpa yiná ajóó? ⁷ Ndere mémpané mpa ápoó mendée yina, nnó Ata Esww achwó nye gébé mampoó bww bi ájyá abi álile eta wuú utuú ne nwómésé? Alyágé nyé ebwó né efwyale? ⁸ Kaáge, nnó Esww achwó nye gébé mampa mpa achye ebwó. Yémbw gébégé Maá Nte Mekwaá akerege meso, nnó agene nyé bww bi áfyéé matwó ne Esww?”

Nekanémejwó Muú Farasi ne Menselé nkámakpo

⁹ Jisws ama gáre nekanémejwó eníne fó, mbaá bww abi álérege mmye nnó ebwó álú cho ne ápéle abifwó nnó ápó bww. ¹⁰ “Bíí fó, ande fó apeá, áfé né echa upe Esww ewé élú né Jerósále manemmye. Mende ayi ama, alu muú Farasi ne ayifw alu ménselé nkámakpo. ¹¹ Gébégé ebwó akpéné mmye echa, muú Farasi yimbw ajye téne né melu ewé bww akó ákáge gé ji, alw manénemmye aké, ‘Ata Esww ntamé wó nnó mpw fó nkane bww abifw, ye eké ménselé nkámakpo yimbw. Me mfógé fó genógé muú detú, nnyé fó manwaá ne nkwené fó ulw ne mendée muú. ¹² Nlyage menyee kpékpé né depw tyé, ndw epéa yéndé uwyaá, mma nkarege unó ba né malú afya, nchyege wó melú ema.’ ¹³ Menselé nkámakpo yimbw, atené meso, akparé amu mekpo, amo mekpo mme, ajoge ake, ‘Ata Esww, gé me meshwe, nlu muú yi mpyé gabo.’” ¹⁴ Jisws anérégé, ake ne ebwó, “Bww bina akerege meso, muú ayi alú cho mbe ushu Esww élé Ménselé nkámakpo épw fó muú Farasi. Nende muú ayi awya nepá, Esww awane nyé ji gelu ne apyé nyé ayi álá pó ne nepá, akwó ngó.”

Jisws ajé ambáné kwó

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Né gébé géfó, bww fó ákpá ambáné kó áchwó etá Jisws nnó anéré ebwó amu makpo ama ama ne ajé ebwó. Baá utwó bíí ágégé ndere ebwó áchwó, ányá ebwó. ¹⁶ Jisws awúgé mbw, akú bww bimbw nnó áchwó ne baá bwó. Ne ajwó ne baá utwó bíí aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esww ágbárege gelú eyigé bww abi álú ndere baá bina. ¹⁷ Ngarégé enyú wáwálé nnó: muú yi álá kamé nnó Esww ábé mfwa wuú, nkane mamane kwó wó akpéné fó né gefwa jíí.”

Abya muú nká

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Muú kpaá fó achwó jíí Jisws ake: “Ménleré melóméló, mpyéé mbw nnó ne mbw gerjwá eyi gélagé byeé?”

¹⁹ Jisws agíí ji ake, “Ulannó okúú me muú melóméló? Yé muú yi alómé metwó apw, ekosé Esww mbií ne alu melóméló. ²⁰ Pw okage mabé Esww ayi áke, ‘ekagé wá muú, ekagé okwé ulw, ojogé ejo, ekagé óténé ntésé gebyó. Onyegé manwaá, nógé nte wyéé ne mmá wyéé.’”

²¹ Mende yimbw aké, “Nlw mambélé mabé yina mako te dembáné.”

²² Jisws áwuúgémbw, ake ne ji, “Éla genó gema eyi wóó mampye, cho, kpó unó byé uko okaré nká yimbw mbaá bww gekpo, ne óló mankwólé me. Mbogé pyé gémbw, wbeé nye ne gefwa né mfaánebuú.”

²³ Mende yina awugé mechó ewé, byw úkwéré ji, alw mansomé gefwa jíí.

²⁴ Jisws agégé nnó metwó egwó ji wó, aké, “Éjweré ne muú nká akpe né gefwagé Esww. ²⁵ Élú wáwá nnó *mpw mashwone áshwá né embú ábyamé, ne nnó muú nká akpe né gefwagé Esww ágbárege.”

²⁶ Bww abi awuú mechó ewé agíí aké, “Ne ndé muú yi abw nyé gerjwá eyi gélagé byeé.”

²⁷ Jisws ashúú ebwó meko aké, “Genó eyi gepwogé ákwaá, gepwó fó Esww.”

²⁸ Ne Pita ajwó aké, “Gé esé delyaá unó sé uko, dékwolege wó.”

²⁹ Ajógé mbw, Jisws ake ne baá utwó bíí, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi alyagé gepú jíí, ye mendée wuú, ye baá bíí, ye anmé bíí, ye mma wuú ne nte wuú gétúgé gefwage Esww, ³⁰ abe nyé ne bww ne gejamégé unó né mme yina, upwó ebi ji abw alyáá ne abe nyé ne gerjwá eyi gélagé byeé né mme ayi áchwó nye.”

Jisws ama gáre májáne aleé nkane ji agboó nye

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Né gébé gefó, Jisós ase baá utóó bií áfyaneápeá, ájye tène melu ewéchéá, efeé alo mangaré ebwó aké, “Wuúge esé dékwóme mbo déjyéé né Jerosale, dekwónégé éwú, unó uko ebí bód ekpávé Esowó ábó ásamé útaá Maá Nte Mekwaá, ubée nyé wáwálé. ³² Ásá nnó áfyé nyé ji né amú bód abi álá pó bód Jus, abi ájwyaáge nye ji, áshyé ji, ákpóo ji matye mmye. ³³ Átúlege nyé ji, ne áwá ji, yémbó ndó éléé ékwónégé, akwilége nye né negbo.”

³⁴ Yé ndere Jisós ajóó mbo, ángbá bií ákaá fó ula mechó ewíná wó, ebwó álá tametame ye genó gema ágbaré né metóó wó.

Jisós apye muú ame nónómé agene

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisós aké akwónege né mekpó meti Jeriko, muú ame nónómé fó, ajwólé né mapea meti akóó ñka. ³⁶ Awúgé nkane gejamégé bód áwyále, ákóge, mende yimbo agíí aké, Ndé mechó echwóó?

³⁷ Ágaré ji áké, “Jisós ayi Nasaret ne akóge.”

³⁸ Mende yimbo awúgé mbo, alo mankálégé aké, “Jisós, mpyáne Devid, gé me meshwe.”

³⁹ Bód abi abo ájyé mbe, álo manyáné ji nnó akwéné mejóó. Ndere ányáne mbo ji, élíú éké áchyé lé ji eshye nnó akálé kénké. Ne aké, “Mpyáne mfwa Devid, nkpa wó geká, gé me meshwe.”

⁴⁰ Jisós awúgé mbo atené, ató bód nnó ajyé achwó ne muú ame nónómé yimbo. Ebwó áchwógé ne ji, Jisós agíí ji ake, ⁴¹ “Ndé genó wó okélege mpyé eta wyé?”

Mende yina aké, “Ata, nkelege nnó opyé me ngéné mbaá.”

⁴² Ne Jisós aké ne ji, “Lo yé mangéné. Otoó mbo gétúgé ofyéé metóó wyé ne me.”

⁴³ Ténéténé yimbo alo mángéné mbaá ne akwólege ji, ne afege Esowó. Bód ako ágégé mbo, álo ntó mamféé Esowó.

19

Jisós ne Sakiyós

¹ Jisós akwónégé melo Jeriko, alo mankogé. ² Muú kpaá *ánselé ñkamakpo fó, abó alu efeé ayi akamege Sakiyós. Alu muú ñka. ³ Awúgé nnó Jisós akoge né melo bwó, afé mangé gefógé muú ayi Jisós alú, yémbó age ji wó gétúgé bód ájamé ne alu mboó. ⁴ Eféé ne áboó gatelé ajyé kwó mfaá genóó né mbaá yi Jisós akóge nyé nnó age ji. ⁵ Jisós akwónégé né genóó yimbo, ape ame mfaá, agé ji. Atené akú ji aké, “Sakiyós shúlé mme wáwá. Fina mbó mankre wó ñkée.”

⁶ Sakiyós awúgé mbo ashúlé mme ténéténé, ase Jisós ne metóó megómege. ⁷ Bód ágégé nkane Jisós ajyé ne Sakiyós, álo manmené aké, “Mende yiná ajyé kré ñkée mbaá muú ubeé.”

⁸ Ebwó ne ji ájwólégé mmu, ewyage Sakiyós akwilé téné aké, “Ata nkarege nyé unó ba nchyé geba mbaá bód gekpo, ye nnyé lé muú manwaá, nshúge nyé mbóó genó eyimbo né malu ani.”

⁹ Jisós awuúge mbo ake, “Ngarege enyú nnó, fina bód bi álu né gepú yina átane né efwyale gabo, gétúgé mende yina alú ntó mpyáne Abraham. ¹⁰ Maá Nte Mekwaá, achwó le mankele bód bi ánómé né egbe ewe Esowó nnó apyé ebwó átáné né efwyale gabo.”

Nekanémejóó baá defwe makpo alé

(Mat 25:14-30)

¹¹ Ndere bód ábó áwuú mechó ewé, Jisós ama gáre ebwó nekanémejóó eníné fó, getúgé ji alé mé kwókwólé ne Jerosale ne bód aférege nnó *Gefwage Esowó géchwó ló ténéténé fa mme. ¹² Ajóó aké, “Né gébé gefó maá mfwa fó alyá melo wuú, afé neke né melo fó ewé élíú tete nnó ákwéré ji elá gefwa ne achwógé ábé mfwa né melo wuú. ¹³ Gébé eyige achwó jyé, akú baá defwé bií afya, akaré ebwó ñka. Achyé yéndémuú gébagé ñka, ne aké ne ebwó, ‘Delagé fa, kége gese ne ñka yimbo kpaá te nkérege.’

¹⁴ “Ne ályaá ájyé, yémbó bód melo wuú ápá ji dód te átó bód nnó ájyé garé nnó, ‘Ebwó ákélege fó mende yimbo ábé mfwa bwó.’

¹⁵ “Yémbò ndere mende yimbò ajoyé, ákwéré ji ela ewémbò nnó achwó ábé mfwa. Ákérégé meso, akú baá defwé bíí abi ji abò achyé ebwó ñka nnó áchwó leré ji nsá ayi ebwó abòó né ñka yimbò. ¹⁶ Maá utòó ayi mbe achwógé aké, ‘Ata gébagé ñka eyi òbó chyé me, gépye mbó nsá úba ñka úfya.’ ¹⁷ Mende yina awúgé mbò, metòó ego ji ne aké, ‘Òpye dòó, òlu maá utòó melóméló, muú akage nere metòó ne wò. Ndere òpélé eké genó ewé chájéné, nchyege nyé wò uto né maló áfya nnó òpélé ájí.’ ¹⁸ Ayifò achwógé aké, ‘Ata gébagé ñka eyi òchyé me, gépye mbò nsá uba ñka úta.’ ¹⁹ Ne ajòó ne ayimbò aké, ‘Nchyege nyé wò malo áta nnó òpélé ájí.’

²⁰ “Ne ayifò achwógé aké, ‘Ata gé gébagé ñka jyé. Mbò mpwé né gebágé ndeé mbelé. ²¹ Mbélé eji gétúgé nkaá nnó gepò jyé getóo ne mfóó wò. Ne gébé eyigé fò òsele unó detú. Òkpane menyee né mekòó ayi òlá kágé meso yi ápéne.’” ²² Mende yimbò ake né maá defwé yimbò, ‘Òbó gepò, uchuú mejòó ebi òjóó ne nséle mpa, mpa wyé. Òkaá nnó gepò yá getóo ne mma nséle unó detú ne mkpane menyee né mekòó ayi nlá kágé meso yi ápéne. ²³ Ndere òkaá mbò, ndé òbó òlá fyé ñka yá né gepúgé ñka nnó nkeregé meso nse eji ne nsa wó?’

²⁴ “Eké ewyage ajòó ne bòó abi áténé eféé aké, ‘Sége gébagé ñka yimbò, déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.’ ²⁵ Bòó bimbò áshya áké, ‘Ata, ji awya mé úba ñka úfya.’ ²⁶ Ajòó ne ebwó aké, ‘Kaáge nnó muú ayi abòge nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji ebwò, ne ayi álá abòó nsá yé ékéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó álá amu mawa. ²⁷ Nána bòó mawámé ba, abi áshya nnó mbégé fò mfwa bwó, chwóge ne ebwó, dewá né mbe ushu wa.’”

*Jisòs akpe né Jerosale nkane mfwa
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jòn 12:12-19)*

²⁸ Jisòs anérégé manjóó nekanémejòó eni, alò mankwó ajoyé né Jerosale. ²⁹ Ákwónégé kwókwólé né meló Betfage ne Betani baá malo áyi alú mfaá mékwé ewé ákuú nnó Olif, ató baá utòó makpo ápeá nnó ábó mbe, ³⁰ aké ne ebwó, “Chogé né maá melò ayi alu mbò enyú né mbe, dekwónégé dégene nye maá géjuná ayi áshíí ji ne muú álú danké wye, kaágé déchwó ne geji fa. ³¹ Ne mbògé muú agigé enyú nnó, ‘Waá aké dekaá *géjuná yimbò?’, gárege ji nnó, ‘Ata ne akélege.’”

³² Ne baá utòó bimbò áféé, ájyé gé ágé yéndégenó ndere Jisòs abó ajòó. ³³ Gébé gé ákaágé maá géjuná yimbò, mbòó géjuná achwó gíí ebwó aké, “Waá aké enyú dekaá géjuná yimbò?”

³⁴ Áshuú ji meko aké, “Ata ne akélege.” ³⁵ Áchwógé ne géjuná yimbò mbaá Jisòs, áfere mandeé bwó ágyaá mfaá, ábwéé ji ajwólé mfaá. ³⁶ Ndere Jisòs ajoyé, bòó ájye ji mbe ágyaáge mandeé bwó né meti nnó ji akógé wyé.

³⁷ Ákwónégé mekpó Mekwe Olif, alò manshúle, ndere alé kwókwólé ne Jerosale, ne gejamégé áñkwólé bíí, áchwóó ji meso ákwáne kénké, áféége Esòwò né ufélekpá ebi ebwó ágené. ³⁸ “Mejé ebé ne Mfwa ayi áchwóó né mabò Ata ayi alú né mfaánebuú, eniné mfaá mfaá, ji ne achyége nesò.”

³⁹ Ne bòó Farasi bifó aké, “Ménleré weé baá utòó byé ákwéné mejòó.”

⁴⁰ Jisòs ashuú ebwó meko aké, “Kaáge nnó ye mbògé bòó bina ákwenégé mejòó, ye mataá ákálege nyé áféége Esòwò.”

Jisòs ali magbo getúgé Jerosale

⁴¹ Ndere Jisòs akwóné kwókwólé ne Jerosale, ape ewu dómee, meshwe akwó ji metòó, alò manlilé ajòge ⁴² aké, “E é bòó Jerosale, fina enyú debó dekaá genó eyi géchyége enyú nesò, ne nana dekágé sé gejí. ⁴³ Gébé gekwónége nye eyigé bòó mawámé nyú, áchwógé áténé ekwó gepú ágyaá melò nyú mme, ákelé enyú mmu. ⁴⁴ Ápyégémbò, ákpéne nye mmu áwá enyú ako, áma amú upú enyú uko ne mbaá ala nye dede nnó ye ntaá nema nélage mfaá eníne fò. Mbò ne ebéé nyé néndé enyú deshá mankaá bíí bi Esòwò áchwóó mampóo enyú.”

Jis̄s abú b̄ó bi ákpoó unó né mmu echa upε Es̄w̄o
(*Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; J̄on 2:13-22*)

⁴⁵ *Jis̄s* alyágé melu ewémbo, akpe né mmu echa upε Es̄w̄o, alo mamfwéné b̄ó abi ákpoó unó né mmu. ⁴⁶ Ndere ábuú ebwó aké, “Ásá né mmu ηwe Es̄w̄o nnó, Es̄w̄o aké, ‘Gepú ya gebéε nyé lé gepúgέ mmyemenene.’ Ne nana enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyεé.”

⁴⁷ Ne *Jis̄s* alerege wyé b̄ó mmu echa upε Es̄w̄o yéndé bií. Né gébé yimbo anó baá abi ápyéε upε Es̄w̄o chóncho ne ánleré mabé Es̄w̄o ne ákpakpa melo ákélege meti nnó áwá ji. ⁴⁸ Yémbo ebwó áge meti wó néndé b̄ó ájwalége yéndégébé áwú mekomej̄ó *Jis̄s* ne ákelege f̄ó nnó gechu jíí gema gekoó mme detú.

20

Ágíí Jis̄s mbaá ayi uto ebi utané
(*Mat 21:23-27; Mak 11:27-33*)

¹ Bií f̄ó *Jis̄s* abó alerege b̄ó né echa upε Es̄w̄o, ágarege ebwó abya melóméló ayi atané mbaá Es̄w̄o. Ndere ájógembo, anó baá abi ápyéε upε Es̄w̄o chóncho ne Ánleré mabé Es̄w̄o, ne ákpakpa melo, áchw̄o chóo ne b̄ó bimb̄o, ² ágíí *Jis̄s* aké, “Ndé uto ebi ɔwyaá mampye unó bina? Waá achyéε w̄o uto ubi?” ³ *Jis̄s* ashúú ebwó meko aké “Me ntó nwyaa awa nkwe mangíí enyú ayi debóo manshuú me”. ⁴ Ne agíí ebwó aké, “Waá achye J̄on uto manwyaá b̄ó manaá Es̄w̄o, Es̄w̄o waá akwaá?”

⁵ Álo manj̄ó ne ate aké, “Ébege dej̄ógé nnó elé Es̄w̄o ne achyéε J̄on uto bi, agige nye esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomej̄ó wuú wó.’” ⁶ Ne mbogé dej̄ógé nnó, ‘Útané mbaá akwaá,’ b̄ó ako áwáne nyé esé ne mataá gétúgέ ebwó ákaá wáwálé nnó J̄on abó alu *Muú Ekpávε Es̄w̄o.” ⁷ Ne aké ne ji, “Ese dekaá f̄o mbaá yi uto bií utane wó.”

⁸ Ne *Jis̄s* ashúú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngárégé f̄ó enyú muú yi achyéε me uto ne mpyé unó bina.”

Nekanémej̄ó b̄ó uségé ne mb̄ó mek̄ó
(*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

⁹ *Jis̄s* alo mangaré b̄ó bina nekanémej̄ó ake, “Mende f̄o abo ató mek̄ó, ape unó ebi ákuú vine, ábogé umpome bií ápyε mm̄ó. * Ase b̄ó uségé afyé wyε. Atane afé neke né melo f̄o, ewú ne ábélé d̄ó. ¹⁰ Gébé gekwónégé eyigé ákyé umpómé bimb̄o, mb̄ó mek̄ó ató maá defwé wuú ama mbaá b̄ó uségé bimb̄o nnó áchye ebií unó mbwé ebi utane né mek̄ó ewémbo. Yémbo ebwó átulé maá defwé yimbo, ábú ji akéré amu amu. ¹¹ Ama tó ayif̄o, ebwó ágégé ji, áse ji ne matúlé, áchyéε ji mekpo unó, ábú ntó ji akéré amuamu. ¹² Mende yimbo ama tó maá defwé ayif̄o, b̄ó bimb̄o átulé ji, afyéε ji upa mmyε, ne ája ji mmemme átó ji dafye. ¹³ Ne mb̄ó mek̄ó yimbo aké, ‘Mpyε nyé nnó? Elú galógáló nnó ntó nana maá wa ayi ngboó ne ji d̄ó, nd̄of̄o ágégé nye ji, áchyege ji énogé.’ ¹⁴ Maá yimbo afé, ne ndere álé kwókwólé, b̄ó bimb̄o ágéε ji ne aké ne ate, ‘Gége menyéε geteé mb̄ó mek̄ó na, chwóge déwá ji, geteé jíí geláa eyigé esé.’ ¹⁵ Ákpégéε mmu mek̄ó, ája ji átó dafye, áwá ji.”

Jis̄s anerege nekanémej̄ó eni, agíí b̄ó abi alú eféε ake, “Enyú defereε nnó mb̄ó mek̄ó yimbo apye nye nnó ne b̄ó uségé bimb̄o? ¹⁶ Elú wáwálé nnó, abó manchwó awá b̄ó bimb̄o achyéε mek̄ó ewémbo mbaá b̄ó abi cha.”

B̄ó bina áwúge mbo aferé ubée aké, “Es̄w̄o akamégé.”

¹⁷ *Jis̄s* ape ebwó dómeé ne agíí aké, “Ne nana genó eyigé ásáme mmu ηwe Es̄w̄o geke nnó? Ásá nnó: ‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá men̄o ntaá ayi ágbaré ekw̄o gepú.’”

* 20:9 Elú wáwálé nnó: Genó eyigé b̄ó Isrelí ásélé umpomé bií ápyéε mm̄ó ákuú geji né meko mekala nnó, *Grape.

¹⁸ Muú akwegé mfaá ntaá enine mbò, atyáge nye ubauba ne mbògé nekwége muú mmye, muú yimbò alá nye yiliyili.”

¹⁹ Jisòs agarégé nekanémejóò eni, *Ánleré mabé Esòwò ne anòò baá bi apye ure Esòwò áwúgé, ákaá nnó ajòge mbò lé ne ebwó, ábò álú mampye Jisòs wyé né gébé eyigémbò, yémbò ágó gétúgé áfóò amé bòò.

*Ágíí Jisòs mechò ñkamakpo
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ Bòò bina ámaló mankéle meti ewéché, ne átó bòò nnó ájyé pyé eké ábòò mechó ne Jisòs wó, nnó mbògé Jisòs akwegé nekwéné meno, ebwó ágbáre ji ájyé mbaá ámpané mpa abi átómé nye ji mbaá góména ayi Rom. ²¹ Bòò bimbo ájyége ákú Jisòs áké, “Ménleré, esé dekaá nnó depò etiré ògárege ne òlérege délu wáwálé. Òpò fò meso ama. Òlérege bòò unò ndere Esòwò akélege wáwálé.” ²² Esé dekaá wó, “Nnó ebé sé eké nnó déchyége ñkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyége?”

²³ Jisòs akágé nnó ápené mbò ji lé metáa, aké ne ebwó, ²⁴ “Chwóge me ne sére † ama. Áchwóge ne ji, agíí ebwó aké, Mekpo wá na ne mabò waá na ásamé né ñka eyi?” Áké ne Jisòs, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabò mií.”

²⁵ Ne Jisòs aké ne ebwó, “Chyege Mfwa Rom genó eyi gélu ejíí ne chyege ntó Esòwò genó eyi gélu eyi Esòwò.”

²⁶ Gefóò eyigé Jisòs akwyé meko ashúú ebwó gepye byò úkòré ebwó mmu, alá nyámé néndé ágé fò genó eyigé ji apyéé wó.

*Ágíí Jisòs nkwé ayi muú akwilege né negbo
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)*

²⁷ *Bòò Jus fò abi ákú bwó *Sadusi. Ebwó alú bòò bi aké muú agbógé akwilége sé né negbo. Áchwó gíí Jisòs áké, ²⁸ “Ménleré, Mosis abò asá ebé ewéna mmú ñwe mabé sé nnó ‘Mbògé muú abagé mendée wuú ne agbógé alyagé mendée yimbò ayi ebwó alá byé maá wó, meñmó wuú abò mansé mendée yimbò né ukwi, nnó ábyége baá ábéle né mabò ami mewéné meñmo yimbò.’ ²⁹ Ágare ji neka eni áké, áñmó fò ákénéama abi ande álú abi átané nte ama. Meñmó yi muú kpaa abò abá mendée wuú ne agbó ayi ebwó alá bye maá wó. ³⁰ Ayi akwólege ji ase mendée yimbò né ukwi. Ayi mbò agbó ntó ayi ebwó alá byé maá wó. ³¹ Epye wyémbò kpaa ebwó ákénéama ágbó ako. Yé muú yi ábyené maá ne mendée yimbò apó. ³² Ébéle gé mendée yimbò ntó agbó.” ³³ Ájògémbò, agíí Jisòs áké, “Ndere añmó bina ákénéama ábò ábané mendée yina, gébége ebwó ako ákwilé gé né negbo, mendée yina abeé nye ayi waá?”

³⁴ Ne Jisòs ashúú ebwó meko ake, “Né mme yina ande ábané andée ne andée átó anò. ³⁵ Yémbò gébége bòò abi Esòwò aséle nnó ákwáné, bòò ákwilé gé né negbo, ákpege né mme yi achwó nye, gébé eyigémbò, ye neba nébeé se. ³⁶ Ndere Esòwò apye ebwó ákwilé gé né negbo, ámagé gbó sé, néndé álú nkane makiénné Esòwò, ne álú baá Esòwò te kwyakwyá. ³⁷ Mosis ntó aleré wáwálé nkane muú ágbógé ákwilé gé né negbo. Asá abya genó eyigé mewe ebò eluli wye géla sòge ne akuú Ata Esòwò né melu ewémbò mmu ñwe wuú nnó, Esòwò ayi Abraham ne ayi Asek ne ayi Jakòb. ³⁸ Mosis akú gé ji mbò, éleré nnó Esòwò alu ayi bòò abi álú abe. Esòwò apó fò Esòwò ayi awuú bòò, alu ayi bòò abi álú abe, néndé bòò ako álú abe né mbe ushu wuú.”

³⁹ Jisòs ajógé mbò, Ánleré mabé Esòwò abifó áké ne ji, “Ménleré òlu cho.” ⁴⁰ Ebwó áwúgé mbò, mano bwó ákpe né mekó, yé muú ayi ama mua mangíí ji nkwé apó.

*Muú ayi Esòwò akweré ji ela gefwa alu maá waá
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)*

⁴¹ Ewyage Jisòs ntó agíí ebwó awuú nkwé aké, “Bòò ajòge nnó Muú yi Esòwò akweré ji ela gefwa alu mpyáne mfwa Devid, ewéna ébéé mbò nnó? ⁴² Enyú dekaá nnó mfwa Devid asá né ñwe makwa wuú nnó:

† 20:24 Élu wáwálé nnó: Epófó sére élé *denarius, ayi ébò élú ñká bòò Rom.

‘Ata Esɔwɔ ajɔɔ ne Ata wa nnɔ,
jwɔlé fa né egbé ebwɔnyɛ wa,

⁴³ kpaá tɛ gébé gékwɔnege nyé eyigé mpyɛ bɔɔ mawámé byéé,
álaá eké mboɔ genɔɔ nnɔ ónéré uká byéé mfaá.’

⁴⁴ Ewéna éleré nnɔ Mfwa Devid akuú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa nnɔ Ata wuú.
Epyembɔ nnɔ ne *Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa ama alú mpyáne Devid?”

Jisɔs akwelé baá utɔɔ bií mbeé nnɔ ekage áse gepɔgé Ánleré mabe Esɔwɔ
(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40*)

⁴⁵ Nana Jisɔs ajɔge lé ne baá utɔɔ bií ne bɔɔ ako áwúu ntó, aké, ⁴⁶ “Sége gébé ne gepɔgé ánleré mabé Esɔwɔ. Ebwɔ ágbɔo mamfyé gé bɔ nkúu átyé átyé, ákéné, ágyaáge ntoné gese nnɔ bɔɔ átámé gé ebwɔ ne éno gé. Ágboɔ ntó mánjwólé né malu éno gé né mmu macha mmyemenene. Ájyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólege. ⁴⁷ Yémbɔ, mmyé egbɔo ebwɔ, áfwyálege akwi andée, áfɔge upú bwɔ, ne ama ákéne malumalu, ánémmye áwyáge dɔɔ nnɔ ágilé gé bɔɔ amɛ. Ndere ápyé mbɔ, áfyé lé getoó né mmye bwɔ. Ákréne nyé né efwyale ewé mebo.”

21

Echyé mekwí mendée ayi alú mbyá
(*Mak 12:41-44*)

¹ Ndere Jisɔs alú mmu echa upɛ Esɔwɔ, apele dómee nkane bɔɔ ŋka áchwɔ áfyɛ manka bwɔ mmu genɔ eyigé áfyɛ ŋka Esɔwɔ. ² Agé ntó mbya mekwi mendée fɔ ndere afyé baá ubaá ŋgba ápeá. ³ Agégémbɔ aké, “Kaáge wáwálé nnɔ ŋka yi mbyá mekwi mendée yina afyɛ, eja epwɔ eyi bɔɔ ako áfyé. ⁴ Yéndémuú áferé ekeke ŋka né gejamé eyi ji awyaá achyé, yémbɔ, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jí achyéé.”

Jisɔs agaré nkane gekpékpé gé efwyale géchwɔ nyɛ meso gébé
(*Mat 24:1, 2; Mak 13:1, 2*)

⁵ Baá utɔɔ bifó álɔ mamfé gé echa upɛ Esɔwɔ nkane átené ewú ne uchánchá mataá, ne ama afége uchánchá unó bi achyé nnɔ áno gé Esɔwɔ. Eféé Jisɔs aké ne ebwɔ, ⁶ “Enyú degene unó bi, dema defé gé yémbɔ gébé gékwɔné gé nyé eyigé amúu ewú ne yéé ntaá némaá eni nélaá mfaá nte népó.”

⁷ Ágí ji áké, “Menlé ré, nde gébé eyige depɔ tiré na depyé nyɛ? Nde genɔ eyi gélérege nyé nnɔ unó bi uchwɔ pyé?”

⁸ Jisɔs ashúu ebwɔ meko aké, “Sége gébé nnɔ ékagé muú fɔ ábwólé enyú déno mewaa. Nénde, gejamé gé bɔɔ áséle nyɛ mabɔ ma áchwɔ eta nyú, áké, ‘Me ne nlú’ ne ájɔge nyé nnɔ, ‘Gébé gékwɔné.’ Ájɔge depɔ tí, déwugé fɔ ebwɔ. ⁹ Ne déwuú nyɛ ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, défó gé fɔ. Unó bina uko ubɔɔ mbe upyɛ ne epófó nnɔ mme yina achwɔ kwyá ténéténé wó.”

¹⁰ Jisɔs amajɔɔ ne ebwɔ ake, “Malɔ kpakpa ámmye nyɛ ne ate ne ate afwa ne bɔɔ bwɔ ámmye nyɛ ne ate, ¹¹ Ukpékpé unó upyéé nyé mme yina anyíge ne eshye abwólé né gejamé gé malu. Emímí mesa ekwéne nyé né malumalu, ne mamée áwáne nyé bɔɔ. Unó bi úgyálege mane upyéé nyé né nebuú manleré ubée unó bi uchwɔ pyɛ.

Jisɔs agare áŋgbá bií efwyale ewé ebwɔ agéne nyɛ
(*Mat 10:16-25; Mak 13:9-13*)

¹² “Gemé gé nnɔ unó bi upyɛ; kaáge nnɔ bɔɔ ápyéne nyɛ enyú, áma átulé enyú. Dekpene nyé unɔɔ mpa né macha mmyemenene ne áfyé nyé enyú denɔ. Ájyé nyé ne enyú né mbe ushu afwa ne bɔ góména gétú gé dékamé nnɔ delu bɔɔ ba. ¹³ Gébé gé detené gé mbe ushu bɔɔ bimbo, kaáge nnɔ debɔ mbɔ élé meti mangaré ebwɔ mekomejɔɔ Esɔwɔ. ¹⁴ Yémbɔ ekagé dechyé geme nyú efwyale, mamfé ré gé unó bi dejóge nyé. ¹⁵ Gébé gekwɔné gé, nchyege nyé enyú den garé mejɔɔ eti déjóge ye muú mawame nyú ayi anénege geyó ye manyé mbeé ábeé. ¹⁶ Kaáge nnɔ bɔɔ enyú ne ákpóo nyé enyú, ye ébélé ánte nyú, ye áŋmé

nyú ye bɔ́ ula gepú nyú, ye ajeé nyú. Áchyége nye enyú mbaá ákpakpa melɔ, nnó déténe unɔ́ mpa ne áwáne nye enyú bifó. ¹⁷ Bɔ́ ako ápaá nye enyú gétúgé délú áhkwólé ba. ¹⁸ Ye eɲkaá mejwe ewé éjúge nyé né mekpɔ nyú ekwé, enó epó. ¹⁹ Dekamégé metɔ́ ema, dekpéne nyé mmu geɲwá eyi gelá gebyé.

Jisɔs agaré nkane áchɔ́o nye Jerosale

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Gébége degége nnó bɔ́ bee áno melɔ Jerosale mme, kaáge nnó gébé gekwóné eyigé áchwɔ́ chɔ́ ewu. ²¹ Gébége mechɔ́ ewé epyegé, bɔ́ ako abi né gebagé mewaá Judiya ábó ajoyé bií mfaá makwe. Bɔ́ abi álú né melɔ ewémbo áboó ntó. Yéndemuú ayi atanégé mekɔ́, ekage akyaá nnó ajoyé mmu. ²² Kaáge nnó gébé eyigémbo, élé bií bi Esɔwɔ́ atóme nyé efwyale né melɔ Jerosale mampye nnó unó bi ásáme mmu ɲwe wuú ubé wáwálé. ²³ E é ebéé nye mbo nnó ne andeé abi álú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbɛ. Esɔwɔ́ asɔ nyé metɔ́ ne melɔ ewé, ne bɔ́ ako ágéne nyé gebégé efwyale. ²⁴ Áwáne nyé abifɔ́ ne desaá, áséle nyé abifɔ́ nkane bɔ́ denɔ́ré bee, ákaré átó né malɔ mako. Ne bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ápwɔ́ nyé melɔ Jerosale, ne áchyége nyé ebwɔ́ efwyale, kpaá gébé bwɔ́ gébyé.

Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege meso fa mme

(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ “Né gébé eyigémbo, ágéne nye ufɔ́ unó bi upye né ɲmɛ́ ne mfaá ne ambe. Né mme, gewyágé mgbannyi eyi gétánege né ebéé mega, gepyé nyé gejamégé malɔ áfɔ́ nnó ebéé échwɔ́ kpá ebwɔ́. ²⁶ Bɔ́ áwére nyé ne efó né metɔ́ getúge ákaá nnó unó bi ugyálege mane uchɔ́ pyé né malɔ mako. Ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye, ²⁷ ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwɔ́ né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpége énogé. ²⁸ Degége nnó unó bi úl mampye, ténege, dégilé gétúge dekaá nnó gébé gekwóné eyigé Esɔwɔ́ achwɔ́ fére enyú né efwyale.”

Jisɔs agaré nkane unɔ́ bi úlálege bya

(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ne Jisɔs agaré ebwɔ́ nekanémejɔ́ ake, “Pɛge gepɔ́ge genɔ́ge fig ne unɔ́ uko ebi úlálege bya. ³⁰ Gébége degége nnó unɔ́ bimbo úl mantó bya uke, dekaá nnó nshwóné alé chwɔ́ lɔ́. ³¹ Wyémbo ntó, gébége enyú dégége nnó unó bina upyeé, débó mankaá nnó Esɔwɔ́ achwɔ́ gbaré Gefwa jíí.

³² “Ngarege enyú wáwálé nnó nɲye eníné na négboó fɔ́ kpaá te unó bina ukó úpyeé. ³³ Mfaá ne mme ákwyáge nye, yémbo mekomejɔ́ wa alaá te kwyakwya.

Sége gébé

³⁴ “Sége gébé nnó dékagé dényégé geɲwá, ne dényúgé mmɔ́ dékwéné, ékagé matɔ́ nyú átáné ne Esɔwɔ́. Ékagé dénéregé matɔ́ né geɲwágé mme yina nnó ékagé bií bimbo úbáné enyú nkane menya akwéne metaá. ³⁵ Ne depɔ́ etiré bií bimbo dégbárege nyé bɔ́ ako abi álú fá mme. ³⁶ Kpómege mmye, dénénémmye mbaá Esɔwɔ́ yéndégébé, nnó ji achyé enyú eshye dékoó né efwyale ewé echwɔ́ nye. Depyege mbo, detenege nyé mbe ushu Maá Nte Mekwaá ayi déla pɔ́ ne deba.”

³⁷ Yéndé bií Jisɔs alerege wyé bɔ́ né echa upe Esɔwɔ́. Anerégé, yendé nkwale aɲye né Mekwé Olif. ³⁸ Ne yendé dondo bɔ́ ako áchwɔ́, ajwólege mmu echa upe Esɔwɔ́ manwú mekomejɔ́ wuú.

22

Ájɔ́ geju manwá Jisɔs

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Jɔn 11:45-53)

* 21:29 *Elú wáwálé nnó: Genɔ́ eyige ásámé né mmu ɲwe ákú nnó *fig.*

¹ Ne gébé gébó géfií eyigé ányéé epaá koó upú ne epaá bred yi alá muálé. ² Né gébé eyigémbo, anó baá ámpyéé ure Esowó ne ánléré mabé Esowó, ábó ákélege meti nnó áwá Jisós bibí, nendé, áfó nya bóó melo.

³ Ne danchomeló akpe mmu metó Judas ayi ákuú ji ntó Iscarot, maá utó ama né geluágé abi áfyaneápeá. ⁴ Ajye só ula ne Anó baá ámpyéé ure Esowó ne bóó kpakpa abi ábáme echa ure Esowó, nnó ákpóó ebwó Jisós. ⁵ Ebwó áwúgémbo, mató ágo ebwó ne ákamé nnó áchyége Judas ñka. ⁶ Judas akamé mechó ewé ájóó ne ábóó mankélegé meti ewé ji apyéé ne Jisós akpe ebwó né ámu nkane gejamégé bóó alá kágé.

Jisós anyéé epaá koó upú ne baá utóó bíí

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷ Bíí ebi áwáne maá egóhme gepere mbaá epaá bred yi alá muálé, úkwónégé, ⁸ Jisós ató Pita ne Jon aké, “Chógé depyé menyéé epaá *koó upú nnó esé deyyé dényé éwú.”

⁹ Ágíí ji áké, “Ókelege nnó esé deyyé detyéé menyéé éfó?”

¹⁰ Ashuú ebwó meko ake: “Wuúge, mbógé deyyegé, dekpégé né meló kpaá, degene nye mende fò ne ñkwó manaá né mekpo, kwólege ji né gepú eyigé ji akpéne. ¹¹ Gébégé enyú dekpégé, gárege mbóó gepú nnó: ‘Ménléré aké, léré esé maá gepú áñkéé, ayi ji anyéé nyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó bíí.’ ¹² Ne mbóó gepú yimbo alerege nye enyú maá gepú ayi alú te mfaá enyóh ayi ákwyé mé ábélé. Pyégé menyéé yimbo éwu.”

¹³ Áfé, ágé wye yéndégenó nkane Jisós abó agaré ebwó. Ne átyé ntó menyéé epaá koó upú yimbo.

Menyéé Ata Jisós

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

¹⁴ Gébé gékwónégé, Jisós ne áñgbá bíí áchwó álo manyé menyéé yimbo. ¹⁵ Ne Jisós aké ne ebwó: “Mbó gejjigé metóó manjwólé chóncho ne enyú nnó dényé epaá koó upú ne ngé efwyale. ¹⁶ Kaáge nnó me mmáge nyé sé epaá ewéna kpaá te depó etiré epaá ewé débée wáwálé, gébége Esowó agbárege nyé gefwa jíí.”

¹⁷ Ne abwéé amó ne mmóó né mmu, achyége matame mbaá Esowó, achyéé mmóó mimbo mbaá áñgbá bíí aké: “Sége dényú, déchuú áte. ¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, élo nana eyjégé mbe, nnyú sé mmóó mina te gébé eyigé Esowó aké agbarege gefwa jíí.”

¹⁹ Abó ntó bred, áchyége matame mbaá Esowó, agyá nto bred yimbo ubauba achyéé bwó aké, “Gége menyammye wa [ayi nchyége né gétúge enyú. Pyégé wye na mantégé negbo na.” ²⁰ Áke ánérege manyéé menyéé, ama bó amó ne mmóó né mmu, aké, “Amo yina, élé *menomenyéé meke ewé Esowó anyéé nye ndere manoó ma magbélege nyé né mme né gétúge enyú.]

²¹ Yélé ñjógembo, muú ayi akpóó nyé me alu fá né ujwólé bina. ²² Kaáge nnó Maá Nte Mekwaá agbóó nye wye nkane Esowó améé abelé, yémbo utoñkwa ube ne muú ayi akpóó nyé ji.”

²³ Áñgbá bíí áwúgé mbo, álo mangíí ate aké, “Waá alú né geluágé sé ayi apyéé nyé gefóó genó eyigé na?”

Áñgbá Jisós anyéé mbeé mechó dékpakpa

²⁴ Né gébé gefó, áñgbá Jisós álo mbeé manyége ne ate, nnó waá alú muú kpaá né geluágé bwó. ²⁵ Jisós awúgé mbeé bwó, ajóó ne ebwó aké, “Gé na ne afwa mme abi alá pó bóó Jus ápyéé. Ágárege nnó uto melo meko ulú ebwó né ámu, ájyárege bóó ne uká, ne ama ákélege nnó bóó ákwáné galógáló ayi ebwó ápye. ²⁶ Yémbo, ébége fó mbo ne enyú. Muú kpaá nyú abe nkane mamáné ne menombe abeé nkane ménkpané defwé. ²⁷ Waá alú muú kpaá? Muú ayi áchóge ji menyéé nnó anyé waá muú ayi áchwó ne menyéé? Élé ji ayi áchóge ji menyéé nnó anyé pó mbo? Yémbo me nlu né geluágé enyú ndere menkpané menyéé.”

²⁸ Jisós aké, “Yé ndere ngéne efwyale, enyú ne délú wye ne me. ²⁹ Gétú eyigémbo, mpye nyé enyú nnó débé afwa wye nkane nte wa apye me ntó nlú Mfwa. ³⁰ Denye nyé, denyú

ne me né gefwa ya. Deiwølege nyé ntó ndere afwa mampáné depɔ né matoó áfyáneápeá ayi bɔó Isreli.”

Jisɔs agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38*)

³¹ Jisɔs akú Pita aké, “Simun, Simun! Gé ngarege wɔ nnó danchɔmeló ase uto nnó amuá enyú, mamfére matɔɔ nyú ne me nkane ácháge esa, áférege ukwɔɔ. ³² Ne me nnemmye mbaá Esɔwɔ nnó ékagé wɔ ɔfére metɔɔ wyé ne me kánká. Metɔɔ wye emagé béne, fyé aɣmé byé eshye.”

³³ Pita ajɔɔ ake, “Ata, me mkpomé mmye manjye denɔ ne wɔ ne ye mangbó ne wɔ.”

³⁴ Jisɔs ake, “Pita gé, gó ngaré wɔ nnó, geméégé nnó menɔ mekwɔ akú fína wɔ ɔshyáa nye nnó ókágé me kraáte ukúkúle uléé.”

Jisɔs agaré baá utɔɔ bií nnó ákpómé mmyé

³⁵ Ne Jisɔs ama jɔɔ ne ángbá bií aké, “Tége nkane ntɔmé nyá enyú neke ɣka pɔ, geba pɔ ne unó uká ebichá pɔ, genó geli nya enyú?”

Ne ebwɔ áke, “Ngba, ye genó eyi geli esé gepɔ.”

³⁶ Agaré ebwɔ áke, “Nana muú yi awya ɣká menyéé jí abó, ne geba ntó. Ne muú yi álá pɔ ne esaá akpó nkú wuú asé ɣka yimɔ ana esaá. ³⁷ Wuúge, Ásá genó gefɔ mmu ɣwe Esɔwɔ nnó, ‘Áfyé nyé ji né geluágé bɔɔ nchye.’ Genó yina gépye nyé me wáwálé. Enyú debó mankaá nnó yendé genó eyigé ajɔɔ atome ne me gébó mambé wáwálé.”

³⁸ Ne ángbá bi áké, “Ata dewyá desaá depeá fa.” Jisɔs ake, “Lyáge mechó ewémbɔ.”

Jisɔs anemmye né Mekwe Olif

(*Mat 26:36-46; Mak 14:32-42*)

³⁹ Jisɔs ályágé gepú eyigémbɔ, afé né Mekwe Olif nkane ji apye mé, ne baá utɔɔ bií, ákwólé ji ntó. ⁴⁰ Áké ákwonege né melu ewémbɔ, agaré ebwɔ aké, “Négemmye mbaá Esɔwɔ nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno.”

⁴¹ Ne alyá ebwɔ afé mbe gachyé, ató manó mme alo manemmye mbaá Esɔwɔ aké, ⁴² “Nte, mbɔgé ejigé wɔ, fére amó efwyale yina né eta wa ábé tete, yémbɔ pye genó eyigé wɔ ɔkelege, epófɔ eyigé me nkélege.” ⁴³ [Gébége anémmye mbaá Esɔwɔ, ekiénné Esɔwɔ étané mfaánebuú echwɔ fyé ji metɔɔ. ⁴⁴ Ne gekpékpé gé mesómé né metɔɔ, Jisɔs anemmye ne eshye kraá njúnjú atáné ji mmye achyegge mme nkane denkáré manoó.]

⁴⁵ Ji ánerégé mánemmye, akwilé akeré mbaá yi ángbá bií álú. Abané ebwɔ ndere ábélege géjyá gétúgé ápwá né masómé. ⁴⁶ Ape ebwɔ agíí aké, “Debelege nde? Kwélégé ka, négemmye mbaá Esɔwɔ nnó ékágé dékpé né mmuameno.”

Ápye Jisɔs

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11*)

⁴⁷ Ndere Jisɔs alu jɔɔge, njuné bɔɔ néchwɔ ne Judas, ɣgba ama né geluágé abi áfyáneápeá. Judas aja ebwɔ meti, achwógé, afé mbe atyá Jisɔs. ⁴⁸ Atyágé ji mbɔ, Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Judas ɔkpó lé Maá Nte Mekwaá né mantyaá ji nnó bɔɔ ákaá ne ápye ji?”

⁴⁹ Gébége ángbá Jisɔs ágené nnó mechó kraa élé chwɔ, agíí aké, “Ata debó desaá delo úmye?” ⁵⁰ Ne ɣgbá Jisɔs ama né geluágé bwɔ, ajuú aparanja, alo manké memfwé *Étúkpe ámpyéé ure Esɔwɔ, asó etu ewé egbé ebwɔnye.

⁵¹ Ne Jisɔs agaré bɔɔ bií aké, “Dépyegé sé mbɔ, lyáge ebwɔ.” Aferé ebwɔ wuú ata etu memfwé yimɔ, eferé.

⁵² Ne Jisɔs abwólé eta *Anɔɔ baá ampyéé ure Esɔwɔ ne ámbamé echa ure Esɔwɔ ne ákpakpa melo abi áchwɔ mampye ji. Agíí ebwɔ aké, “Enyú dechwɔ na ne bɔ aparanja ne mámbó unɔɔ mampye me nnó me nlu menjó? ⁵³ Ndo ndɔ ne ndɔ njwølege ne enyú né echa ure, enyú deta me ebwɔ mmye wó. Yémbɔ gébé eyige nyú gékwané nana, dechwɔ né uto danchɔmeló ayi mfwa utuú.”

Pita ashya nnó ji akágé fɔ Jisɔs

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-72; Jɔn 18:15-18, 25-27*)

⁵⁴ Ne bɔ́ bina ápye Jisɔs áfé ne ji né dachi etúkpe ampye upe Esɔwɔ. Ne Pita ala te meso, akwɔlege ebwó gachyɛé, gachyɛ. ⁵⁵ Ákwónégé, abané bɔ́ bí ásené mewe né dachi áwyá. Pita achwɔ jwóle ntó né geluáge ebwó. ⁵⁶ Ménkpané defwé ama né dachi yimbo ayi alú mendée, agégé Pita né geɛgbógé mewe nkane ajwɔle, ape ji domeé, aké, “Mende yina ntó abó alu ne Jisɔs.”

⁵⁷ Pita ake, “Chaá-ó! Mesɔ mendée nkágé ji.”

⁵⁸ Ewya ye wó, mende fɔ agé Pita ake, “Wó ntó ɔlu muú bwó ama.”

Pita ake, “Me detuú-ol!”

⁵⁹ Ewya genógé nchwáneke, mende ayifɔ aké, “Wáwálé gebii gepó mmu mende yina ntó abó alu ne Jisɔs, ji ntó atané gebagé Galilií.”

⁶⁰ Ne Pita ake, “Ge da, me kágé ewe wɔ jóge mbɔ.”

Wye nkane ji alú jóge mbɔ, menɔ mekwɔ akú kɔkɔgɔlókɔ́. ⁶¹ Ata Jisɔs akó gеме apé Pita. Ame bwó átuú, ne Pita ate mekomejɔ́ ayi Ata Jisɔs abó agaré ji nnó, “Gemégé nnó menɔ mekwɔ akú, ɔshya nyé ukúkúle uleé nnó ɔkágé me.” ⁶² Gébégé Pita áteé mekomejɔ́ yimbo, afe dafye, anyo meko ngbó ali segé segé.

⁶³ Bɔ́ bi ábáme Jisɔs, álo manjwyá Jisɔs, ne átúlege ji. ⁶⁴ Áwé ji ndeé né ame, ne ágíge ji áké, “Waá adoó wɔ? Garé esé mbɔge ɔkage.” ⁶⁵ Ne ebwó áma jú ji mashye mmye né gejamégé mati.

Jisɔs akpe unɔ́ mpa

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jɔn 18:19-24*)

⁶⁶ Bií újyágé, *ákpakpa melo, ne Anɔ́ baá ampye upe Esɔwɔ ne *Ánleré mabé Esɔwɔ áchomé né eso. Áchwɔ ne Jisɔs né mbe ushu bwó. ⁶⁷ Ágíí ji áké, “Wɔ ne ɔ́lú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa?”

Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Mbɔge ngarégé enyú, dekámégé nye fɔ ne me. ⁶⁸ Ne mbɔge ngííge enyú nkwe dekámégé nyé fɔ manshuú me meko. ⁶⁹ Yémbɔ lo nana chó mbe, Esɔwɔ ayi áwya uto uko abelege Maá Nte Mekwaá né mfaá geluógé énogé né egbé ebwɔnye wuu.” ⁷⁰ Ajógé mbɔ, ebwó ako ágíí aké, “Wɔ ne ɔ́lú Maá Esɔwɔ?”

Jisɔs aké, “Élú wyé nkane enyú dejɔ́ mbɔ.” ⁷¹ Ne ebwó áke ne ate, “Ndé gécha démage kéle bɔ ntésé? Esé ambɔ́ dewú mé genó eyi getané jimbo meno.”

23

Áfé né Jisɔs mbaá Palet

(*Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1-5; Jɔn 18:28-38*)

¹ Ebwó ajógé mbɔ, echomele meko ekwelé ká efé ne Jisɔs mbaá Palet. ² Ákwónégé éwu, álo maáma ji depɔ mmye aké, “Dépyé ményákwó yi ndere achɔ́ melo esé, achoge bɔ́ uká mme nnó áchyegé fɔ ɛkamakpo mbaá Mfwa Rom, ne ama garege bɔ́ nnó ji ne alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.”

³ Palet agíí Jisɔs aké, “Wɔ ɔlu Mfwa bɔ́ Jus wáwálé?”

Jisɔs aké, “Elu nkane ɔ́jɔ́.”

⁴ Ne Palet ajɔ́ ne anɔ́ baá abi ápye upe Esɔwɔ ne gejamégé bɔ́, aké, “Ngéfɔ gabo ayi mende yina apyé wó.”

⁵ Yémbɔ áshíí wyé ne ewú aké mende yina achoge bɔ́ uká mme, aleré né mme Judiya meko, alo né melo Galilií kpaá akwóné fá melo ewe.

Palet ató Jisɔs mbaá mfwa Herɔd

⁶ Palet awúgé mbɔ, agíí aké, “Mende yina ele muú Galilií?” ⁷ Ákámégé, Palet ató Jisɔs mbaá Herɔd néndé Herɔd ne agbaré mboó melo yimbo. Né gébé eyigembɔ Herɔd abó alu né Jerosale. ⁸ Gébégé Herɔd agené Jisɔs, metɔ́ ego ji dɔ́, elé ji abɔ akelege mé mangé ji te gachií, néndé, ji abó awuú mé ɛgɔ Jisɔs. Ne abɔ awya uméé nnó ji agé ufélekpa ébi Jisɔs apye. ⁹ Ewyágé Herɔd agíí Jisɔs bɔ́ ɛkwé dɔ́, ne yéé meko Jisɔs ashúú ji wó. ¹⁰ Agííge mbɔ,

*Anó baá ampye upe Esowó ne *Ánleré mabé Esowó áwó áchwó mbe, álo manjóó depó eti Jisós apyé ne eshye. ¹¹ Mfwa Heród ne bós bee bíí álo manjwyagé Jisós, áchyege ji mekpo unóó. Ábó nkúu mfwa áfyé ji mmye, ámá átó ji akeré meso mbaá Palet. ¹² Né bíí ebi mbo dejeé Palet ne Heród delo. Te gachi ebwó ábó alú máwámé ne ate.

Palet asó mpa nnó áwá Jisós

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jón 18:39—19:16)

¹³ Gébégé ákeré meso ne Jisós, Palet akú ánóó baá abi ápyé upe Esowó, ne ákprakpa melo, ¹⁴ áchwógé, áké ne bwó, “Mbe mbe, enyú dese mé mende yina dechwó ne ji eta wa deké achóó melo. Ngíí ji bó nkwé né mbe ushu nyú, yémbó ngefó gabo yi mende yina apyé né depó etiré enyú déké ji akwé ebe wó. ¹⁵ Yé Mfwa Heród ntó age nnó mende yina akwé ebe wó, nkawú ne ji akeré meso eta esé. Góge ngaré enyú nnó mende yina apyé ye gabo fó ayi abó mangbó wó. ¹⁶ Yémbó nchyege nyé enyú ebwonye nnó átúlé ji ályá ji, ajoyé.”

¹⁷ [Nkane gepógé gébé yimbó gélú, yendégébége epaá kwyakwya defwé, Palet aferege muú deno ama nkane bós bíí ákelege.]

¹⁸ Ne ákalé ebwó ako áké, “Wá mende yina, esé dekelege élé Barabas.” ¹⁹ (Barabas abó akpe deno gétúgé achwóó ne efwyale né melo ne muú ayi ji ama wá.)

²⁰ Palet ákelege meti manlyá Jisós ajoyé, ne ama ajóó ne ebwó. ²¹ Ne ebwó ako ákalé áke, “Wó ji né gekwa, wó ji né gekwa.”

²² Né manáne aléé Palet ama gíí ake, áwó ji nnó apye nnó? “Ndé gabo ayi ji ápyé?” Nge ye genó eyigé ji apyé ne njóó nnó áwó ji né gekwa wó. Ngarege ádó ji ályá ji ajoyé.

²³ Né ebwó ádo delúlú áké, “Áwó ji né gekwa.” Makalé bwó áwerí uto Palet. ²⁴ Akamé ne asó mpa aké, “Ápye ne Jisós ndere ebwó ákelege.” ²⁵ Aferé muú yi ebwó ákelege ayi abó akpené deno gétúgé, efwyale ewe ji achyé ne muú ayi ji awáné. Gébégé áféré ji, Palet agbaré Jisós achyé ebwó, nnó ápye ndere ejíí ebwó.

Áwó Jisós né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jón 19:17-27)

²⁶ Bós bee áse Jisós né dachi Palet ále jyeé, ne nkane ebwó ákéne ájyeé, átuú ne mende fó ayi akú ji Simun, muú melo Sere, atané dondo yimbó né mewaá ajoyé Jerosale. Ágbaré ji áneré ji gekwagé Jisós né manjóó nnó ji akpá akwólege Jisós meso. ²⁷ Ne gejamégé bós ákwólege ji meso. Abifó élé andée, abi ákparé amú mekpo, álile, áyiage ne masómé ndere áteé efwyale wuú. ²⁸ Ne Jisós abwólé aké ne ebwó, “Andée Jerosale, déligé sé gétú ya, líge lé geme enyú ne baá enyú. ²⁹ Kaáge nnó né meso gébé bós ájóge nyé nnó, ‘Éfwó ébé ne andée abi ákwené déjkwó ne abi ála alú danchyéé baá mámbé!’ ³⁰ Né gébé eyigémbó, bós áshyáge nyé mmye nnó, ‘Échye mfaánebuú ashulé esé mmye, ye mme anií ese.’ ³¹ Ápyegémbó na ne genóó eyi gélú gebe, ne ebeé nyé nnó ne gegbógbógé genóó?”

³² Gébégé ájye wó Jisós, áse ntó bós ubée apéa manjye wá choncho ne ji. ³³ Ákwónégé melú ewé ákuú nnó, “Uḡkónkó makpo,” áwó Jisós né gekwa. Ne ama wó bós ubée bimbo mfaá ukwa upea, ama né egbé ebwonye wuú, ne ayifó né egbé ebwóbe wuú. ³⁴ Jisós aké, “Nté, gé ebwó meshwe, jinte gabo áyi ebwó ápyémbó, néndé ákágé.”

Bós bee bina, ákpyá megyaá ákáré mandeé Jisós áfyé ate amú. ³⁵ Bós átené éféé ápéle nkane áwóme Jisós né gekwa. Ne ákprakpa bós Jus, álo manjwyagé ji áké, “Apoóge bós bí chachá, akaágé poó fó ntó geme jíí mbógé alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.”

³⁶ Bós bee ntó ájwyá Jisós, áchyéé ji mmóó amí mamýáme, ³⁷ ne áké, “Mbógé nnó olu Mfwa bós Jus wáwálé, poó geme jyé.”

³⁸ Ásá ntó ḡwé ába né gekwa né mfaá mekpo Jisós. Ásá wyeé áké, “Gé Mfwa bós Jus na.”

³⁹ Muú ubée ama ayi áwómé ji ntó né gekwa ejí, álo manjwya ntó Jisós aké, “Pó olu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa? Poó yé gémeé jyé, ḡpoó esé ntó.”

⁴⁰ Ne ayifó ashulé ji yimbó ndo aké, “Wó ḡfóó fó Esowó? Olu ntó mmú efwyale nkane mende yina. ⁴¹ Esé ne wó debó nsá né gabo ayi esé depyé, nkawú ne dégéne efwyale ewé.

Ne mende yina apyé gabo wó.” ⁴² Ne ajóó ne Jisós aké, “Ata te me gébégé óchwágé gbáre gefwa jyé.”

⁴³ Jisós áshuú ji meko aké, “Ngarege wó wáwálé nnó fina óbe nyé ne me né meló Esówo.”

Negboné Jisós

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jón 19:28-30*)

⁴⁴ Kálánká efyáneépeá eké ékwónége, ημεέ ενομέ, gemmua gékwé né meló meko kpaá te kálánká eleé. ⁴⁵ Ημεέ ένομέγέ, ekat ewé ekaré metóó echa upe Esówo egyalé ubaá úpeá. ⁴⁶ Eké éwyáge, Jisós aló mankálé kénké aké, “Nte mfyε γεμε ya né amú jyé.” Ajógé mbo, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metóó ekwé.

⁴⁷ Muú kpaá bóó bee ayi abó atené efee, agégé genó eyi gepyé, afee Esówo aké, “Wáwálé, mende yina abó apyé gabo wó.” ⁴⁸ Gejámégé bóó abi abó áchomé efee ápéle, ákeré upú bwó amu meso kpákpáré, mashu mme tóntó né genó eyigé ebwó ágené. ⁴⁹ Ajeé Jisós ako áténé tete ágéne depó etiré na. Abifo alú andée abi abó átané Galilií ákwolé ji.

Ánií Jisós

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jón 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Mendefó abó alu, akamege Josef, atané né meló Arimatya né gebagé mewaá Judiya. Alu nyá muú ayi alu cho, ne abelege mabé Esówo. Abó agile gébé eyigé Esówo achwó gbáre gefwa jíí. Yé élé alú ntó muú ama né geluágé ákpakpa bóó Jus, apó nyá meko ama ne ebwó nnó áwá Jisós. ⁵² Nkane Jisós agboó, áfé mbaá Palet, ajye gíi nnó achyé ji genkwógé Jisós. ⁵³ Palet achyége ji ebwonye, ajye féré genkwógé Jisós né mfaá gekwa, afyalé géjí ne éshyé ndeé, ajye níi mmu menome ewé abó áchomé te gachií mmu etaravé, ewé ála álu ganíi muú wyε. ⁵⁴ Afyé ji mmu menome, nénde ákpomege mmye nnó bíi uwyaá ebwó ebi uló nkwale yimbó.

⁵⁵ Andée abi átane ne Jisós né Galilií, ákwolé Josef ne ágé ntó menome ne áma ágé ntó nkane áfyé ji né mmu. ⁵⁶ Ákerégé meso né upú bwó ákwyé maweé gébé ami malómáló ami awáage mewu muú.

Bií uwyaá bwó úkwónégé, ebwó ágbeé mmye nkane ebé bwó élú.

24

Jisós akwilé né negbo

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jón 20:1-10*)

¹ Bií mbe né uwyaá, andée bimbo ákpá maweé gebé ami ebwó ákwyé, dondo gemmuá mme áfé né menome ewé aníi Jisós. ² Ákwónégé wyé, áge nnó, ábogéné mé ntaá égbé éma eniné abó ákweré embú menome. ³ Ne gébége ákpené mmu menome, ákelé genkwógé Atá Jisós áge wó, ⁴ ákwé tametame, áké ápéle ágé bóó makpó apéa ne mandeé áyi áshwánege áténé ebwó nenkuné mmye. ⁵ Efó ekwó bwó metóó, ámmo makpo mme. Bóó bimbo ágíi bwó áké, “Ndé enyú dékelege muú yi alú mebe né geluágé abi ágboó? ⁶ Apó fa, akwilé né negbó, atane. Tége genó eyigé ji agaré enyú gébége enyú delú né Galilií.

⁷ “Abó aké, ‘Áchyége nyé Maá Nte Mekwaá mbaá bóó ubeé, áwóme nyé ji né gekwa, ne ekwónégé ndó eleé, akwilége nyé né negbo’.”

⁸ Andée bina áte unó bí Jisós abó ajóó, ⁹ átané né menome áfé mangaré unó bi úpyé mbaá ángbá bíi abi álaá áfyaneama, ne áma garé ntó ákwolé Jisós ako. ¹⁰ Andée bimbo élé, Meri muú meló Magdala, ne Joana ne Meri ayi Mmá Jemsi chóncho ne andée abifo ntó, ágaré ángbá Jisós genó eyigé ebwó ágené. ¹¹ Ne ángbá ákamé wó, áse nnó élú gebyó. ¹² Yémbó, Pita akwilé ka abó áfé né menome, abyelé mme ape, ágé lé mandeé áyi abó afyalé genkwógé Jisós. Ala meno mekpo fuú, ne akere meso mmu gepú jíí.

Ágé Jisós né meti meló Emaeus

(*Mak 16:12-13*)

¹³ Wyé bíi bimbo, bóó abi ákamé ne Jisós apéa, álya meló Jerosale ájye né maá meló ayi ákú Emaeus. Neke nelu genógé *ηkpá neke ekénéama. ¹⁴ Ndere ájyé, ádóo abya né depó

deko etiré depyé. ¹⁵ Nkane ádóo abya ákéne ajoye, Jisws atané ebwó né meso ne alo manké ne ebwó. ¹⁶ Yémba áge ji, ne ákaá fǒ nnó élé Jisws wó. ¹⁷ Jisws agií bwó aké, “Nde abya ayi enyú dékéne dédóo ne dembyó né matóó enyú?”

Átené nyámeé, mmye meshwé meshwé. ¹⁸ Muú bwó ama, ayi ákú ji Klyopas agií ji aké, “Wó mbi ne ɔlu menkée fá meló Jerosale ayi ɔlá kágé depɔ etiré depyé mboó ndó eyína?” ¹⁹ Jisws agií aké, “Nde depɔ depye?”

Áshuú ji meko aké, “Depɔ eti depye mbaá mende yi akámege Jisws ayi muú Nasaret. Alu nyá gekpékpegé *Muú Ekpávé Esɔwɔ. Ne apye ukpékpe ufélékpá ne agarege nyá meko mejóó Esɔwɔ. Esɔwɔ afeé utóó bií, ye bɔó ntó afeé utóó bií. ²⁰ Yémba anɔó baá abi ápye ure Esɔwɔ ne ákpakpa melo ágbare ji áchyeé nnó áwá ne áwó ji né gekwa. ²¹ Ne esé debó débelé uméé nnó ji ne Esɔwɔ atome nnó achwó áféreé bɔó Isrelí né efwyale. Elé mbɔ ndó éléé fi, eyi depɔ etiré na depyé. ²² Ekwyá mbɔ wó, andée fǒ abi alú né geluágé sé ápye esé dela meno mekpɔ fuú. Áfé né menomé gejoyéyégé bí. ²³ Yémba áge fɔ genkwógé Jisws wó, ne ákere meso, ágare esé nnó ebwó ábó áge makiénné Esɔwɔ eké élé *ame gejoyá, ágaré ebwó nnó Jisws alu mebe. ²⁴ Bɔó bifó abi alú né geluágé esé áfé né menome ne ágé yéndégenó wyé nkane andée bimbo abó ájóó, yémba ebwó áge Jisws wó.”

²⁵ Jisws aké ne ebwó, “Enyú dekenegé, matóó nyú alú dembyó mankamé unó bi bɔó ekpávé Esɔwɔ ásámé. ²⁶ Enyú dekaá fǒ nnó Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne akpé mmu gefwa jíí wó?” ²⁷ Jisws alo mampye nnó ebwó ákaá unó uko ebí ásámé átome ne ji né mmu ηwe Esɔwɔ, manlɔ né ηwe ayi Mosis asamé, ɔkwóné né abi bɔó ekpávé Esɔwɔ ntó ásámé.

²⁸ Wyé nkane ála kwókwólé ne melo ewé ebwó abó ájyée, Jisws apye eké achwɔ koó, ²⁹ ebwó ágbé ji aké, “Bélé fá ne esé néndé bií ukoó, gemmua géleé chwó.” Akame, ne afé mámbelé ne ebwó. ³⁰ Gébégé ajwólé ka mányé menyéé ne ebwó, abó nto bred achyé matame mbaá Esɔwɔ agyá achyé ebwó. ³¹ Ténéténe yimbo ame ákaá ebwó mekpɔ, ebwó ákaá nnó gé Jisws na. Ne eke ewyage aseé ebwó né ame. ³² Álágé meso, aké ne ate, “Pɔ mane magyalé esé gébégé ábáné esé né meti agárege ese depɔ etiré délú mmu ηwe Esɔwɔ?”

³³ Ténéténe yimbo, ákwilé, ákere meso né Jerosale, áge baá utóó afyaneama choncho ne áηkwólé Jisws abifó. ³⁴ Abi afyaneama áke, “Élú wáwálé, Ata akwilé né negbo, Simun agé ji mebe.”

³⁵ Abimbo ápeá ágaré ntó ebwó ewé ebó épyé né meti, ne gébége Jisws agyalé bred ne ebwó álé ká ji.

Jisws aleré mmye mbaá áηgbá bií

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jɔn 20:19-23; Anj 1:6-8)

³⁶ Gébégé ebwó alú garégé depɔ tí, Jisws jimbo akpe atené metóó metóó bwó aké, “Neso nébé ne enyú.”

³⁷ Yémba ebwó ábó efɔ, áferege nnó ebwó ágéne mbɔ le muú nefoó. ³⁸ Jisws agií ebwó aké, “Nde mane magyálege enyú? Enyú debyɔme mbɔ ndé? ³⁹ Pége amu ya, ne uká bá ne dekaá nnó élé me mbɔó. Tage menyammye wa dewú ndere alú, muú nefoó ábeé fǒ ne menyammye ne ugoó nkane enyú degene mbɔ me.”

⁴⁰ Jisws ajógé mbɔ, aleré ebwó amu jíí ne majya jíí. ⁴¹ Yémba ákwé tametame mmu nechóchó ne ákélégé fǒ mankamé. Efeé mbɔ Jisws agií bwó aké, “Dewyaá menyéé fɔ fá manyé?” ⁴² Ábó mboó meshuú ayi ábó átyé, áchyeé ji. ⁴³ Ase anyé né mbe ushu bwó.

⁴⁴ Ake yé ne ebwó, “Genó eyigé enyú dégéne fina élé eyigémbó ngaré enyú gébégé debó délú choncho. Nké unó uko ebi ábó ásámé átome ne me né mmu ηwe Mosis ne abi bɔó ekpávé Esɔwɔ ne ebi ásámé nto né mmu ηwe makwa Esɔwɔ, úbó mambé wáwálé.”

⁴⁵ Ndere Jisws ajóó mbɔ, anené ebwó defóó nnó ákaá mekomejóó ayi alú né mmu ηwe Esɔwɔ. ⁴⁶ Ne ajóó ne bwó aké, “Ábó ásá nnó, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne ágbó, ne ndó ekwónégé eléé, akwilege nyé né negbo. ⁴⁷ Álɔ nyé né Jerosale ne ájye né malɔ mako mangáregé mekomejóó Esɔwɔ né mabɔ mií nnó bɔó ákwóré matóó

bwó ne Ɛsɔwɔ ajinte gabo bwó. ⁴⁸ Ɛnyú delu bɔ́ bí degéné unó bina, ne debó mangaré bɔ́ ubi. ⁴⁹ Ntóme nyé enyú ɛchye ewé nte wa abó anyéméno manchye enyú. Yémbɔ jwólege fa né meló kpa ewé, kpaá té gébé gékwónéne nyé eyigé uto bimɔ utánege mfaánebuú uchwɔ enyú mmye.”

*Jisɔs akwó afé mfaánebuú
(Mak 16:19-20; Aɔg 1:9-11)*

⁵⁰ Jisɔs ase ebwó áfé kwókwólé né melo Betani, ɛféé mbɔ abwéé amu mfaá ajé ebwó. ⁵¹ Ndere ajéle ebwó, alya bwó alo mankwó ajye né mfaánebuú. ⁵² Ɛfembó, baá utɔ́ bi álo mamféé ji ne ákeré meso né Jerosale ne gejamégé nechóchó. ⁵³ Ne yendégébé ájwólege mmu echa ure Ɛsɔwɔ, áféége Ɛsɔwɔ.

Abya melóméló Jisɔs Kras ndere

JON
ásamé

Mekomejɔ́ ayi achwáó ne geɲwá

¹ Gemegé nnó mme yina alɔ, mekomejɔ́ abɔ alú me. Mekomejɔ́ yimbo abɔ alu ne Eɔwɔ ne mekomejɔ́ yimbo abɔ alu Eɔwɔ. ² Abó alú mé ne Eɔwɔ té ula ulóó.

³ Unó uko ebi Eɔwɔ akwyéé uké ne ji. Ji ábé dampɔ, mmbɔ yé geno gema geɲɔ. ⁴ Mekomejɔ́ yimbo ne awyaa geɲwá. Ne geɲwá eyigémbɔ gelú lé geɲgbɔ mbaá akwaá.

⁵ Geɲgbɔ eyigémbɔ gegené né mmu gemmua, yémbɔ gemua gékágé kweré gejí.

⁶ Eɔwɔ abó atɔ mende fɔ ayi ákuú ji nnó Jɔn, ⁷ Jɔn achwá ndere ntesɛ, mangaré akwaá genó eyigé geɲgbɔ eyigémbɔ gelú, nnó ebwó awú áfyéé metáó ne gejí. ⁸ Jimbáó apófó geɲgbɔ eyigémbɔ, achwá lé nkane ntesɛ mampye akwaá ákaá geɲgbɔ eyigémbɔ. ⁹ Geɲgbɔ eyigé wáwálé, eyi gegené mbaá yéndémuú, gebɔ gechwáó fa né mme.

¹⁰ Ji abó alú fa mme, ne yé élé mme ayi Eɔwɔ akwyé akené ne jí, bɔ́ mme akaá fɔ́ ji wó. ¹¹ Ji achwá né melɔ wuú, bɔ́ melɔ wuú ásé fɔ́ jí wɔ. ¹² Yémbɔ bɔ́ ako abi áselé ji, áfyéé matáó ne ji, áchyeé ebwó ebwɔnye mambɛ baá Eɔwɔ. ¹³ Gefáó eyigé ábyéné ebwó, gepófó ndere akwaá ábyene baá. Ne epófó ntó ndere akwaá ákelegé, epófó ntó ndere nte aklege. Nebyene bwó netane mbaá Eɔwɔ.

¹⁴ Mekomejɔ́ yimbo, abwólé mekwaá, ajwɔle fa mme ne ese, alere galógáló ayi apwo amu ne ajógé depɔ etire delú wáwálé. Degé enoge ewé ji awyaa, ewé ji aséle mbaá Nte wuú ndere danchi Maá.

¹⁵ Jɔn agarege bɔ́ geno eyigé ji agene getóme ne Jisɔs, ajógé kenke aké, “Gegé muú ayi njóógé nya nnó, ‘Ji ayi achwáó mbɔ me meso apwó me, néndé gemegé nnó ábyé me, ji abɔ alu mé.’”

¹⁶ Ne gétúgé galógáló wuú apye ese ako debó neɔ matimati. ¹⁷ Mabé Eɔwɔ aké ne Mosis yémbɔ galógáló ne wáwálé áke ne Jisɔs Kras. ¹⁸ Yé muú ama ayi agene me Eɔwɔ apó ekose danchi maá wuú. Ji alu ntó eke Eɔwɔ. Ji ayi alu fií ne nte wuú ne apye bɔ́ akaá gefáó eyigé nte alu.

Mekomejɔ́ ayi Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Eɔwɔ ágarége

(*Mat 3:1-12; Luk 3:1-18*)

¹⁹ Ákpakpa bɔ́ Jus né Jerosale áto ámpyéé upe Eɔwɔ ne ámpoó ámpyéé upe Eɔwɔ nnó áchwá ágií Jɔn nnó ji alú waá? Agigé mbɔ,

²⁰ Jɔn ashya fɔ́ mangaré ebwó wáwálé wó. Ge na ne ji agare, aké “Me mpófó Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa.”

²¹ Ágí ji áké, “Ne wɔ ɔlu waá? Nnó wɔ ɔlu élé Elija.” Ne Jɔn ashúú ebwó meko aké, “Ngba me mpó.” Áma ágií ji áké, “Nnó wɔ ɔlu muú ekpávé Eɔwɔ?” Áma ashúú ebwó meko aké, “Ngba.”

²² Áké, “Wɔ ɔlu waá yeé, shúú esé meko ayi deɲye garé bɔ́ abi atómé esé. Wɔ mbáó ɔké ɔlu waá?”

²³ Ne Jɔn ashúú ebwó meko aké, “Me nlu meko muú fɔ́ ayi ábéne né mashwɔne nnó, nyage meti Ata ebe cho; mbɔ ne Asaya muú ekpávé Eɔwɔ abɔ ajáó.”

²⁴ Bɔ́ dentáó bina álu ntó ekwɔ bɔ́ Farasi, ²⁵ Ne ágií Jɔn áké, “Ulannó wɔ ɔwyagé bɔ́ manaá Eɔwɔ mbáge ɔpófó Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa, yé élé Elija yé ebe élé muú ekpávé Eɔwɔ ayi abɔ agare nnó achwáó?”

²⁶ Jɔn ashúú ebwó meko aké, “Me, nwyage enyú ne manaá Eɔwɔ mamímamí, yémbɔ muú fɔ́ alú fa metáó metáó enyú ayi delá kágé ji. ²⁷ Achwáó mbɔ me meso, me nkwané yé muú ayi akágé manyíí unó uka ebií wó.”

²⁸ Unó bi na uko upye né melɔ Betani né egbé ebeé Jodan mbaá Jɔn awyagé bɔ́ manaá Eɔwɔ.

Jisɔs alu maá egɔɔɔme Esɔwɔ

²⁹ Bií uɔyagé Jɔn agé ndere Jisɔs achwɔ́ ɛta wuú, aké, “Gégé maá egɔɔɔme Esɔwɔ ayi akpáné gabo akwaá fa mme. ³⁰ Ji ne me mbɔ njɔ́ɔge ntome ne ji nnó, ‘Muú fɔ achwɔ́ mbɔ me meso ayi apwɔ́ɔ me néndé gemége nnó ábyé me ji abó alu mé.’ ³¹ Me mbɔ́, mbɔ nkaá fɔ́ ji wó. Yémbɔ ula bi me nwyagé bɔ́ manaá Esɔwɔ úlú élé mampye bɔ́ Isrɛli akaá ji.”

³² Ne Jɔn agaré bɔ́ geno eyigé ji agene, aké, “Ngé Mendoó Ukpea ndere etané mfaánebuú eké gepwine echwɔ́ téné ji mmye. ³³ Me mbɔ́, nkaá fɔ́ ji wó, yémbɔ muú ayi atómé me nnó nwyaá bɔ́ manaá agaré me aké, ‘Muú ayi ɔgené Mendoó Ukpea éshúlege etené ji mmye, ji yi mbɔ ne alú muú ayi awyagé bɔ́ ne Mendoó Ukpea.’ ³⁴ Me ngé ndere epyembɔ ne Jisɔs, ne ngarege enyú nnó ji alú Maá Esɔwɔ.”

Baá utɔ́ abi Jisɔs abɔ́ mbe akuú

³⁵ Bií ebifó uɔyagé, Jɔn ama atené eféé ne baá utɔ́ bií aɛa. ³⁶ Ndere agéne Jisɔs akene aɔye, aɔ́ɔ ne baá utɔ́ bií aké, “Gégé maá egɔɔɔme gepégé Esɔwɔ mbɔ.”

³⁷ Ne baá utɔ́ bií bimɔ aɛá áwúgé ndere Jɔn aɔ́ɔ mbɔ, ákwólé Jisɔs. ³⁸ Jisɔs ábwólégé ushu meso agé ebwɔ́ ndere akwólégé ji, ágií ebwɔ́ aké, “Enyú dekelégé ndé?” Ebwɔ́ aké ne ji “Rabi wɔ ɔwɔlege efɔ́” (Ula Rabi utene nnó menleré).

³⁹ Aké ne ebwɔ́, “Chwɔ́ge dégé mbaá ayi me njwɔlege.” Ebwɔ́ ákwólé yé ji áɔye gé mbaá awu, alá ewú ábelé ne ji bií bimɔ. Gébé eyigémbɔ gébó gélú kálánká eni né nkwalé.

⁴⁰ Ne baá utɔ́ bina aɛá abi áwuú ndere Jɔn aɔ́ɔ ákwólé Jisɔs, ama ele Andru meɔmo Simun Pita. ⁴¹ Andru abó mbe akelé meɔmo wuú Simun. Agé gé ji, agaré ji aké, “Esé dégé Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.” Mabɔ ami na, malu wye mabɔ mami mamaá ne Kras. ⁴² Asé yé Simun afé mbaá Jisɔs ne Jisɔs apé ji domeé, aké, “Wɔ ɔkamege Simun maá Jɔn, akuú nye ntó wɔ nnó Sefas.” Sefas alu wye mabɔ mami mamaá ne Pita. (Ula Pita utene nnó etárávé.)

Jisɔs akú Filip ne Nataniel

⁴³ Bií ebifó uɔyagé, Jisɔs akpome mmye manɔye Galilií, ndere aɔyeyé agé Filip, aɔ́ɔ ne ji aké, “Kwólé me.”

⁴⁴ Filip ntó atané Betsada maá melo ayi Andru ebwɔ́ ne Pita atane wye. ⁴⁵ Filip akelé Nataniel. Agé gé ji, agaré ji aké, “Esé dégé muú ayi Mosis asamé né mabé atome ne ji ne bɔ́ ekpávé Esɔwɔ ntó ásá ato ne ji. Alu Jisɔs muú Nasaret maá Josef.”

⁴⁶ Nataniel akale aké, “E é! Genó gelógéló ntó gétánege né Nasaret.”

Filip aké, “Chwɔ́ kpa amɛ jye ɔgé.”

⁴⁷ Jisɔs agé gé ndere Nataniel achwɔ́ ɛta wuú, aké, “Gé maá Isrɛli ayi wáwálé na. abwólége fɔ́ dembwɔle.”

⁴⁸ Nataniel agii ji aké, “Ɔpye nnó ne ɔkaá me?” Jisɔs ashúú ji meko aké, “Gemége nnó Filip akú wɔ, me ngé me wɔ né ulaá genɔ́ eyigé ákuú nnó fig.”

⁴⁹ Nataniel awúgé mbɔ, aké, “Ménleré wɔ ɔlu Maá Esɔwɔ, ɔlu nto mfwa bɔ́ Isrɛli.”

⁵⁰ Jisɔs aké ne ji, gétúgé ngaré wɔ nnó ngé wɔ né ulaá genɔ́ eyigémbɔ, “Ne ɔfyeyé metɔ́ɔ ne me? Ɔgéne nye ukpékpé unó bi upwɔ́ɔ ebi.” ⁵¹ Ama aɔ́ɔ aké, “Ngarége enyu wáwálé nnó, dégéne nye nkane mfaánebuú anenege ne makiénné Esɔwɔ akwɔme áshulege ne mfaa Maá Nte Mekwaá.”

2

Neba né melo Kana

¹ Bií ebifó uɔyagé, né ndɔ eyi egbeé eléé, neba nefɔ́ ne bɔ́ nélú né melo Kana né gebagé mewaá Galilií, mma Jisɔs abó alú wye. ² Álo ntó Jisɔs ne baá utɔ́ bií né neba eníné mbɔ.

³ Ne mmɔ́ ɛpaá ewémbɔ mabyegé mma Jisɔs aɔ́ɔ ne ji aké, “Mmɔ́ bwɔ́ mabye.”

⁴ Ne Jisɔs aɔ́ɔ ne ji aké, “Mma ɔgaré gé fɔ́ me genó eyigé mbɔ́ mampye, gébé ya gélú gakwáne.”

⁵ Yémbɔ mma Jisɔs ajɔ́ ne baá defwe abi áne ne aɲkéé aké, “Pyegé yéndégenó eyigé ji agarege enyú nnó dépye.”

⁶ Eké epyémbɔ, bɔ nkwó manaá fɔ akené álú eféé kwókwólé abi bɔ́ Jus áchwéle manaá wye ne áshwónége byɔ bwó manemmye mbaá Esɔwɔ ndere gepɔ́gé bwó gélú. Nkwó ama akpene baá bɔ nda manaá esaá yé esaá meso efya.

⁷ Jisɔs ajɔ́ ne baá defwe abi áne ne aɲkéé aké, “Fyegé manaá magbeé né bɔ ɲkwó bimbo.” Áfyegé manaá magbégé lábé lábé, ⁸ aké ne ebwó, “Chwegé amifɔ déchye memgbare epaá.” Ne ápye wye ndere ji ajɔ́. ⁹ Ne memgbare epaá afwóregé manaá amimbo, ami mabwólé mmɔ́, akaá fɔ mbaá ayi mami matané wó. Yémbɔ bɔ́ abi áchwélé manaá amimbo ákaá. Ne megbare epaá akuú menɔ neba atené baba, ¹⁰ ajɔ́ ne ji aké, “Yéndémuú anegé epaá, abɔ́ kpe mbe achwó ne mmɔ́ malómáló. Bɔ́ ányúgé me kpaá ápwagé ne achwó ne ami mabomabo. Ne wɔ ɔbelé mmɔ́ ami malómáló mala kpaá té nana?”

¹¹ Ge gepɔ́ge ufélekpa mbe eyigé Jisɔs apyee na. Ápye geji né Kana né gebagé mewaa Galilií. Apye mbo manlere gepɔ́gé uto bií. Ne baá utɔ́ bií ágégé mbo áfyéé matɔ́ ne ji.

¹² Epaá ewémbɔ ebyégé, Jisɔs ashulé afé né Kapanɔm ne mma wuú, aɲmo bií ne baá utɔ́ bií, eféé ne ebwó ábelé mboó ndɔ.

Jisɔs abú bɔ́ bi ákpóó unó né mmu echa ure Esɔwɔ

(Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jɔn 2:13-22)

¹³ Epaá koó upú bɔ́ Jus elágé kwókwólé Jisɔs akwó afé né Jerosale. ¹⁴ Akwónégé, akpe né mmu dachi echa ure Esɔwɔ. Agé ndere bɔ́ abi ákpóó mpɔ, magɔ́ɲme, upwene mampye ure mbaa Esɔwɔ, ne abi ájwólé ákwórege maɲka. ¹⁵ Agégé mbo, abó manyií akwye getó, abú bɔ́ bimbo ako átané wye chónchó ne magɔ́ɲme, ne mpɔ. Atyá maɲka ayi bɔ́ abi ákene gesegé maɲka mankwóré, amu makpókpógélé bwó agbé. ¹⁶ Ne anyá bɔ́ abi ákpóó upwene aké, “Kpagé ubi dé táné fa, débófɔ mambwólé gepúgé Nte wa gélá ntoné gese wó.”

¹⁷ Jisɔs apyegé mbo, baá utɔ́ bií áte meko mejɔ́ ayi asamé né mmu ɲwe Esɔwɔ nnó, “Géchyéé eyigé me nwyaa né gepú jyé gesɔ́ me mmu eké mewe.”

¹⁸ Ákpákpá bɔ́ Jus áchwó jɔ́ ne Jisɔs áké, “Ndé gefɔ́gé gepɔ́ eyigé wɔ ɔkagé lere mampye esé dékaá nnó elé Esɔwɔ ne achye wɔ eshye mampye depɔ́ eti.”

¹⁹ Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Muúgé echa ure ewéna, nselé ndɔ eléé mpye ewú ekere meso ndere ebɔ́ elu”.

²⁰ Bɔ́ bimbo áké, “Ɔké ndeé? Echa ure ewé, eselé esé usaá ɲme ureá meso ekené mantené, ne wɔ ɔké ɔselé ndɔ eléé mantené ewú?” ²¹ Yémbɔ echa ure ewé Jisɔs ajɔ́ mbo, ató elé ne menyammye wuú jimboó. ²² Jisɔs akwilégé né negbo, baá utɔ́ bií áte nnó ji abó ajɔ́ mé mechó ewé. Ákamé ne genó eyigé ɲwe Esɔwɔ ajɔ́ ne eyigé Jisɔs ajɔ́.

Jisɔs akaá genó eyi gélú né metɔ́ akwaá

²³ Ne gébégé Jisɔs alú né Jerosale anyéé epaá koó upú, apye gejamégé bɔ́ áfyéé matɔ́ ne ji gétúgé ufɔ́ unó ne ufélekpa ebi ji apyee. ²⁴ Yémbɔ Jisɔs afyee fɔ́ matɔ́ ne ebwó wó, néndé akaá ndere mekwaá alú. ²⁵ Epséé ewé muú agarégé ji néndé jimboó akaá mé genó eyi gélú mekwaá metɔ́.

3

Jisɔs ne Nikodemus

¹ Muú kpaá bɔ́ Jus fɔ́ abó alú, ayi ákuú ji Nikodemus. Alú muú ekwó bɔ́ Farasi. ² Mende yimbo achwó bané Jisɔs ne utuú, ajɔ́ ne ji aké, “Ménleré esé dékaá nnó Esɔwɔ ne atómé wɔ, néndé muú fɔ́ akágé pye unó bi wɔ ɔpyéé, mbɔ́gé Esɔwɔ alá pɔ́ ne ji.”

³ Ne Jisɔs ashúú ji meko aké, “Ngarégé wɔ wáwálé nnó, mbɔ́gé alá ábyé muú mambye ayi meke wó, agene fɔ́ gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege.”

⁴ Ajɔ́gé mbo, Nikodemus agií ji aké, “Muú akwógé mbo mé ukoó, ápyee mbo nnó ne áma ábyé ji?” nno amage kpe né mmu ure mma wuú ábyé ji?

⁵ Jisɔs ashuú ji meko aké, “Ngarégé wɔ wáwálé nnó mbɔgé alá ábyeé muú nebyeé né manaá ne Mendoó wó, anyéé fɔ gefwage Ɛsɔwɔ. ⁶ Mekwaá abyene ele nte mekwaá, Mendoó ntó ebyeene elé Mendoó. ⁷ Ɛkágé ɔlá meno mekpo fuú, elé njɔ́ ne wɔ nnó, abó mambyé muú mambyé ayi meke. ⁸ Mbyo amyé yéndé mbaá ayi akelégé, muú awuú gewya jíí, yémbɔ akágé fɔ mbaá ayi atané ne mbaá ayi ajye. Wyeɔmbɔ ntó ne elu ne muú ayi ábyeéne ji né Mendoó. Muu ákaáge gare fɔ ndere Mendoó ebyeene Mendoó.”

⁹ Nikodemus awúgé mbɔ, agíí Jisɔs aké, “Ɛwéna ebeɔ mbɔ nnó?” ¹⁰ Jisɔs ashuú ji meko aké, “Wɔ ɔlú gekpékpégé menleré bɔ́ Ɛsrɛli nnó ɔkágé unó bi?” ¹¹ Ngaregé wɔ wáwálé nnó, esé dejɔ́ge depɔ ɛtiré dékágé, ne dégarage unó bi esé dégéne, yémbɔ enyú dékelege fɔ manwú. ¹² Ngarege enyú unó bi upye fa mme enyú dékámégé, nnó ngare enyú ebi upyéé né mfaánebuú ne dékámégé? ¹³ Yé muú ayi akwómé mé ájyeé né mfaánebuú apó, ekosé wye Maá Nte Mekwaá ne atané mfaánebuú achwɔ́ fa mme. ¹⁴ Ndere Mosis abweé nyá mmyɔ né mashwɔne wyeɔmbɔ ntó ne abɔ́ mambwe Maá Nte Mekwaá né mfaá ¹⁵ Ne yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne ji, abó geɔwá eyi gélagé byé.

¹⁶ Ɛsɔwɔ abó gejeé ne bɔ́ mme, nkáwú ne atómé danchi maá wuú nnó yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne ji, anomé fɔ mme detu, abó geɔwá eyi gélagé byé. ¹⁷ Ɛsɔwɔ átɔ́ fɔ Maá wuú fa mme nnó áchwɔ́ ágare nnó bɔ́ mme ákwe mpa wó. Ató lé ji nnó áchwɔ́ áfere ebwɔ́ né efwyale gabo. ¹⁸ Yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne ji akwene fɔ mpa, yémbɔ muú ayi alá áfyéé metɔ́ ne ji wó akwe mé mpa néndé áfyéé fɔ metɔ́ ne danchi Maá Ɛsɔwɔ wó. ¹⁹ Gé na ne mpa ayi mbɔ abeé nye. Geɔgbɔ́ gechwɔ́ fa mme, yémbɔ bɔ́ ágbóo ne gemua ápwɔ geɔgbɔ́ néndé unó bi ebwɔ́ abɔ́ ápye ulómé fɔ. ²⁰ Ne yéndémuú ayi apyéé gabo akií fɔ geɔgbɔ́, ne akélagé fɔ manchwɔ́ né geɔgbɔ́ nnó ekágé gabo wuú agéné. ²¹ Yémbɔ muú ayi apyéé galógáló, achwɔ́ né geɔgbɔ́, nnó galógáló wuú agéné ágé nnó ji apyéé ndere Ɛsɔwɔ akélege.

Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ agaré ndere Jisɔs alu

²² Ɛwyágé Jisɔs ne baá utɔ́ bíí alyaá Jerosale, áfé né gebagé mewaá Judiya ábelé ewú mboó ndɔ awyagé bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ. ²³ Né gébé eyigémbɔ, Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ abó awyagé ntó bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ né melo Ɛnɔn ewé elú kwókwólé ne melo Salim, elé manaá malú ewú dɔ́. Bɔ́ ájye eta wuú awyagé ebwɔ́ manaá Ɛsɔwɔ. ²⁴ (Né gébé eyigémbɔ, ábó álú danfyé Jɔn né denɔ.) ²⁵ Ɛwyágé muú Jus fɔ aló manye mbeé ne baá utɔ́ Jɔn, gétúgé gefɔ́ eyigé muú abɔ́ manshwɔné mmye ne ábé pópó né mbe ushu Ɛsɔwɔ. ²⁶ Ne baá utɔ́ Jɔn achwɔ́ eta wuú agaré ji aké, “Ménleré, mende ayi nyá ɔ́bɔ ɔlu ne ji né egbé ebeé Jodan ewé né, ayi ɔ́bɔ ɔgarege bɔ́ gétú jíí, alú mbɔ fa ne bɔ́ ako ájyeé eta wuú awyagé ebwɔ́ manaá Ɛsɔwɔ.”

²⁷ Ájɔ́gé mbɔ, Jɔn ashuú ebwɔ́ meko aké, “Muú fɔ akágé bɔ́ genó ekose nno Ɛsɔwɔ achyege ji geji. ²⁸ Enyú ambɔ́ délú bɔ́ ntésé ba gébége ngaré nnó, ‘Me mpó fɔ Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elá gefwa. Ɛsɔwɔ atɔ me nnó mbɔ́ mbe ne ji.’ ²⁹ Menɔ neba ne awyaá mendée neba, yémbɔ mejeé menɔ neba, muú ajwɔlege awuú meko menɔ neba, abeé ne nechóchó gétúgé meko menɔ neba ayi ji awuú. Nechónchó enina nelú ena, ne nana metɔ́ eɔ́ me gétúgé mende yina. ³⁰ Ji abó mankwó ɔ́gɔ́, me mbɔ́ magbɔ́ gelú.”

³¹ “Muú yi atané mfaánebuú aɔ́ɔ́e gemɔ apwɔ bɔ́ ako. Muú mme, abyé wye muú mme ne ajɔ́gé lé depɔ ndere bɔ́ mme ájɔ́ge. Ji ayi atané mfaánebuú apwɔ bɔ́ ako. ³² Ji agarege unó bi ji awuú ne ebi agéne, yémbɔ yé muú yi akamege meko wuú apó. ³³ Yéndémuú ayi akámege meko mejɔ́ wuú alcrege nnó genó eyigé Ɛsɔwɔ ajɔ́ gelú wáwálé. ³⁴ Ne muú yi Ɛsɔwɔ atómé, ajɔ́gé elé depɔ́ré Ɛsɔwɔ néndé Ɛsɔwɔ achyege ji uto Mendoó wuú byágébyágé. ³⁵ Nte agboó ne Maá, ne afye ji unó uko né amu. ³⁶ Ne yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne Maá yimbɔ, awyaá geɔwá eyi gélagé byé. Yémbɔ, yéndémuú ayi atóo mekpo mamfyé metɔ́ ne ji agéné fɔ geɔwá eyigémbɔ, metɔ́ usɔ́ Ɛsɔwɔ elu ne muú yimbɔ te kwyákwyá.”

4

¹ Ekwɔ bɔɔ Farasi áwú nnó bɔɔ abi ajyee mbaa Jisɔs, ji awyage ebwɔ manaá Esɔwɔ aja apwɔ abi ajyee mbaá Jɔn. ² Yembo wáwálé alú nnó Jisɔs jimbo awyáge fɔ bɔɔ manaá Esɔwɔ, elé baá utɔɔ bií ne áwyáge. ³ Ne Jisɔs awúgé nnó bɔɔ Farasi áwu nnó bɔɔ abi áchwɔɔ eta wuú aja apwɔ abi Jɔn, alyaá Judiya akeré meso né Galilií, ⁴ abó mankoó wye né gebage mewaá Samariya ne afé né gebagé mewaá Galilií.

⁵ Ákwónégé né gebagé mewaá Samariya akwɔné melo ewé ákuú nnó Sikar. Sikar alú kwɔkwɔlé ne melú mme ewé Jakɔb abó achyéé maá wuú Josef. ⁶ Embu manaá ewé Jakɔb abó áchomé elú ntó eféé. Jisɔs ákegé ápwagé, ajye jwólé wye. Gébé gélú kalarjá efyánéerepá ne ɣwɔmese eyigé Jisɔs akwɔné né mbaá yimbo.

⁷ Eké ewyáge, mendée Samariya fɔ achwɔ eféé manchwé manaá. Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Chyéé me manaá nyú.” ⁸ Gébé eyigémbɔ, baá utɔɔ bií afé né melo manjye na menyéé.

⁹ Mendée Samariya yimbo aké, ne ji “Wɔ ɔlú muú Jus, me nlú muú Samariya, epyéembo nnó ne ɔgií me manaá manyú?” Ajɔɔ mbo néndé bɔɔ Jus ne bɔɔ Samariya átuúgé fɔ. *

¹⁰ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Wɔ ɔbɔ ɔkaá mbo echye ewé Esɔwɔ achyége ne gefɔgé muú ayi agíí mbo wɔ manaá, mbo ɔgií ji, ne ji abó achyége wɔ manaá ami machyége geɣwá.”

¹¹ Mendée yimbo ajɔɔ ne ji aké, “Ata ɔpɔ ne genó manchwé manaá, ne embu manaá ewéna egomé. ɔpyéé mbo nnó ne ɔgé manaá ami machyége geɣwá? ¹² Nnó wɔ ɔɣéa geme ɔpwɔ gekwenege nte sé Jakɔb muú áchomé esé embu manaá ewéna? Ewé jimbo, baá bií ne utú bií anyúú manaá wye.”

¹³ Jisɔs aké ne ji, “Yéndémuú ayi anyú manaá amina, mmwólé manaá emágé pye ji, ¹⁴ yémbɔ, yéndémuú ayi anyúú manaá ami me nchyege nye, mmwólé manaá emágé pye sé ji te kwyakwya. Ne manaá ami me nchyege ji, mabwólége nye mala eta wuú eké embu nnyi ewé etanege manaá ami machyége geɣwá eyi gélágé byé.”

¹⁵ Mendée yimbo aké, “Ata chyéé me manaá amimbo nnó mmwólé manaá epyege sé me, ne nnó nchwóge sé fa manchwé manaá.”

¹⁶ Jisɔs ajɔɔ ne ji, aké, “Chó kuú menɔ wye enyú déchwɔ.”

¹⁷ Ne mendée yimbo ashúú ji meko aké, “Me mmpɔ ne menɔ”,

Jisɔs aké, “Wɔ ɔlú cho ndere ɔké ɔpɔ ne menɔ, ¹⁸ néndé ɔbɔ ɔbá mé anɔ ata, ne ayi ɔlú mbo ne ji nana, apɔ fɔ menɔ wye. Genó eyigé wɔ ɔjɔɔ mbo gélú wáwálé.”

¹⁹ Mendée yimbo ajɔɔ ne ji aké, “Ata elúmbɔ eké wɔ ɔlú muú ekpávé Esɔwɔ. ²⁰ Ukwene ante sé ábɔ ánoyé Esɔwɔ né mekwe ewéna, yémbɔ enyú bɔɔ Jus deké ánoyé elé Esɔwɔ né melo Jerosale.”

²¹ Jisɔs ajɔɔ ne ji aké, “Kámé genó eyigé me njóógé, gébé gechwɔ nye eyigé enyú délá nógé sé Esɔwɔ fa né mekwe ewéna, yeé ebéle né Jerosale. ²² Enyú bɔɔ Samariya dénógé genó eyigé délá kaágé, esé bɔɔ Jus dénógé genó eyigé dékaágé néndé muú ayi áférege akwaá né efwyale gabo atanege nye elé né mbaá bɔɔ Jus. ²³ Yémbɔ gébé gechwɔɔ, ne géchwɔ mé, eyige bɔɔ abi anóyé Nte se wáwálé anoge nye ji né gefɔɔ eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Esɔwɔ elerege. Gé ufɔɔ bɔɔ abi Esɔwɔ akélege nnó ánoyége ji mbo. ²⁴ Esɔwɔ alú Mendoó ne bɔɔ abi anóyége ji abó manóyége ji né gefɔɔ eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Esɔwɔ elerege.”

²⁵ Ne mendée yimbo aké, “Nkaá nnó Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa, ayi akuú ji Kras achwɔɔ, gébége achwóge agarege nye esé yéndégenó chánéné.”

²⁶ Jisɔs agaré yé ji aké, “Me yi njóge mbo nlu ji awu.”

²⁷ Eké ewyáge baá utɔɔ Jisɔs áchwɔ; ne álá meno mekpo fuú nkane ágéné ji ajɔɔge mejɔɔ ne mendée yémbɔ yé muú ayi agíí ji nnó ɔkelege ndé, yé ebé elé nnó ulannó ɔjɔɔge mejɔɔ ne mendée yina apɔ.

* ^{4:9} Elú wáwálé nnó: Bɔɔ Jus átugé fɔ ne bɔɔ Samariya néndé gébé eyigé bɔɔ Asariya amyéé be ápwɔɔ bɔɔ Isreli, ákpa ebwɔ áfe ndere afwe. Ne abi álá né gebagé mewaá Samariya ába bɔɔ abi álá pɔ fɔ bɔɔ Jus. Ndere elúmbɔ, bɔ Jus bifɔ abi ála né gebagé mewaá Judiya, áse nnó ebwɔ ápɔ pópó né mbe ushu Esɔwɔ.

²⁸ Mendée yimbo alyaa yé ηkwó manaá wuú eféé afé né melo ajye gáre bóó aké,
²⁹ “Chwóge dégé mende ayi agaré me yéndégenó eyige me mbo mpyéé. Nnó ji ne alu Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa?” ³⁰ Ne bóó átané né melo ájyée gé Jisɔs.

³¹ Né gébé eyigé mendée yimbo ajyee né melo, baá utóó Jisɔs ákpeáge ji áké, “Ménleré nyé menyéé.”

³² Yémbɔ Jisɔs ajóó ne ebwó aké, “Me nwa menyéé manyé ayi enyú délá kaá wó.”

³³ Ajóóge mbo, baá utóó bií ajóó ne ate aké, “Nnó muú fɔ achwó ji ne menyéé?”

³⁴ Ndere ájóóge mbo, Jisɔs aké, “Menyee wa alú elé mampye genó eyigé muú ayi atómé me akélege ne mampye utóó bií nnéré chánchá. ³⁵ Pó enyú déjóóge na nnó, ‘Ela amfaá ani ne mbwé ákwóné mamferé?’ Yémbɔ me ngarege enyú nnó bwége ame dépe makóó, mbwe akwóné mé mamferé. ³⁶ Ye nana muú ayi aférége mbwé abóó nsa wuú ne anywerege mbwé yimbó ne mbwé yimbo ele geɲwá eyi gélagé byé. Ébégé mbo, mempené ne memferé ábeé ne nechóchó chónchó. ³⁷ Épyegémbɔ, nekanemejóó eniné ajóó nnó, ‘Mempené apegé, memferé aféré’ nelú wáwálé. ³⁸ Me ntó enyú nnó déjyee déféré mbwé né mekóó ewé enyú déla dépée mbwé wye wó. Bóó abi chá ápye utóó, enyú débóó nsá né utóó bwó.”

Gejamégé bóó Samariya áfyé metóó ne Jisɔs

³⁹ Né gébé eyigémbɔ gejamégé bóó Samariya, áfyé metóó ne Jisɔs gétúgé genó eyigé mendée yimbo agaré ebwó nnó, “Ágaré me yéndégenó eyigé mbó mpyéé.” ⁴⁰ Bóó Samariya bimbo, ágégé Jisɔs, áné ji mmye nnó ajwólé ne ebwó, ne Jisɔs abelé ne ebwó ndo epeá.

⁴¹ Né mboó ndo eyimbo, gejamégé bóó ama áfyé metóó ne Jisɔs gétúgé mekomejóó ayi ji ágaré. ⁴² Ne ájóó ne mendée yimbo aké, “Esé défyéé metóó ne Jisɔs nana epósé gétúgé mekomejóó ayi ɔgaré esé néndé esé ambóó déwú ne dékaá nnó ji alu Mempoó bóó mme wáwálé.”

Jisɔs apyée maá muú kpaá góména atoó

⁴³ Ndo yimbo epea ekógé, Jisɔs alyaa melo Samariya afé né Galilií. ⁴⁴ Jisɔs jimboó abó ajóó mé aké, “Muú ekpávé Esɔwɔ apó ne énogé né melo wuú.” ⁴⁵ Ákwónégé né Galilií bóó melo Galilií ásé ji amu apeá néndé ebwó ágé yéndégenó eyigé Ji apyee né Jerosale gébége epaá koó upú. Elé ebwó ntó ábó álú wye.

⁴⁶ Ne Jisɔs ama ajyée né melo Kana ewé ji abó apyee manaá mábwólé mmóó né gebagé mewaá Galilií. Ne muú kpaá góména fɔ abó alú né melo Kapanɔm ayi maá wuú abo amée. ⁴⁷ Mende yimbo awúgé nnó Jisɔs atané melo Judiya achwó né Galilií, ajyé ne ji mmye nnó áchwó ápyee maá wuú ayi amée álá magbomagbó átoó.

⁴⁸ Ne Jisɔs ajóó yé ne ji aké, “Me nlá mpyé gepɔgé ufélékpá ebi ulérege utó Esɔwɔ wó, enyú défyéé fɔ matóó ne me.”

⁴⁹ Ajóóge mbo, muú kpaá yimbo aké, “Ata chwó déjyé ekágé maá wa agbó.”

⁵⁰ Ne Jisɔs ajóó ne ji aké, “Chó maá wye atoge nye.”

Ne mende yimbo akamé ne mekomejóó ayi Jisɔs ajóó mbo, afé. ⁵¹ Ndere mende yimbo ajyée, baá défwé bií átuú ne ji né meti, ágaré ji áké, “Maá wye alu mebe.” ⁵² Ne mende yimbo agií ebwó gébé eyigé maá yimbo atoó. Áké, “Gefwene yimbo gébyé ji mmye njuna né kalaɲká ama.”

⁵³ Ágáregé ji mbo, ate nnó elé wye né gébé eyigémbɔ ne Jisɔs abó ajóó ne ji nnó, “Maá wye atógé nye.” Ndere epyémbɔ mende yimbo ne ula gepú bií uko áfyé metóó ne Jisɔs.

⁵⁴ Gé ndo ayi agbeé manjane apea ayi Jisɔs aleré gepɔgé ufélékpá né Galilií gébége atané né Judiya.

5

Jisɔs apye mbwére atoó

¹ Ndo fɔ ekógé, Jisɔs alyaa Galilií akwó afé né Jerosale manjye nyé epaá bóó Jus fɔ. ² Né melo Jerosale, géntoógé manaá fɔ gélu wye eyigé ano geji nebo agbá ata, Kwókwólé ne

menombi ewé magóhme ákóge wye. Ákuú geji né mejóó Hibru nnó Betsata. ³ Gejamé gé bɔ́ abí amée, ájwólége wye. Abí amé nónómé, ubwéré, ne abí amée unchanchi. Ágile nnó Nnyi nebulé. ⁴ Ekiénné Eṣṣwɔ́ fɔ́ echwɔ́, gébé gébé ebúlege géntoó gé manaá eyimbo. Ne muú ayi ábɔ́ mbe ashúlége né mmu manaá mimbo, yéndé nemée eniné ji amée nebyeé. * ⁵ Mende fɔ́ ntó ayi abó amée né aḡme esaá meso nekuúneleé abó alu eféé. ⁶ Jisṣ agé gé ji ndere álú eféé bélé, akaá nnó amée mé né gejamé gé aḡme. Agíí ji aké, “Ókelege nemée nyéé nebye?”

⁷ Mende yimbo ashúú ji meko aké, “Ata, mpó ne muú ayi akpané me afyéé né mmu gentoó eyigé mbo gébé gé nnyi nébulé gé. Yéndé gébé nkulé gé manjye, muú yicha abó mbe.”

⁸ Ajó gé mbo, Jisṣ aké ne ji, “Kwilé ka, pwi gebo jyé, oḡye mmu.” ⁹ Ne ténéténé ayi Jisṣ ajó mbo mende yimbo atóó, akwilé ka, apwi gébo jíí akene.

Mechó ewéna epyé né bíí uwyaá bɔ́ Jus. ¹⁰ Epyé gé mbo, ákpakpa bɔ́ Jus ájó ne mende yi atóó mbo aké, “Fina élé bíí uwyaá, ne ebé sé ekamé fɔ́ nnó muú akpá gébo né bíí uwyaá wó.”

¹¹ Ne mende yimbo ashúú ebwó meko aké, “Muú ayi apye me ntó ne agaré me nnó nkpá gébo ya nke njye.”

¹² Ákpakpa bimbo, ágíí ji aké, “Ndé muú awú agaré wɔ́ nnó ókpá gébo jye ókené?”

¹³ Mende yimbo akagé sé muú ayi apye ji atóó, néndé gejamé gé bɔ́ abó álú eféé, ne Jisṣ akpe né mpú bɔ́.

¹⁴ Ewyagé Jisṣ ama agé ji né mmu echa upe Eṣṣwɔ́, ajó ne ji aké, “Gé, nana otóó, oḡyegé sé gabo, ékágé mechó kpáa eshúlí wɔ́ mmye.” ¹⁵ Ne mende yimbo ajye garé yé ákpakpa bɔ́ Jus bimbo nnó élé Jisṣ ne abó apyéé ji atóó.

¹⁶ Eféé mbo ne ákpakpa bɔ́ Jus áló manchyegé Jisṣ efwyale gétú gé ji apyéé muú atóó né bíí uwyaá. ¹⁷ Jisṣ ajó ne ebwó aké, “Nte wa apye utóó yéndé gébé, mentó mbo mampyege utóó.”

¹⁸ Ajó gé mbo, mató ásó ákpakpa bɔ́ Jus kpaá, ányéméno nnó abó manwá ji. Néndé ji akwé fɔ́ ebé bíí uwyaá ewú ewú wó, améé ntó mmye ne Eṣṣwɔ́ gétú gé ajó nnó Eṣṣwɔ́ álú nte wúú.

Jisṣ awya utó manchyéé geḡwá ne mansó mpa

¹⁹ Jisṣ ajó ne ebwó aké, “Me ngaré enyú wáwálé nnó me Maá nténégé fɔ́ ushu ushu ba mampye genó, ekosé unó bi me ngéne Nte wa apyéé ne me ntó mpye néndé yéndé genó eyigé Nte apye, geji ntó ne Maá apyéé. ²⁰ Elé Nte agboó ne me Maá alérege me unó uko ebi jimbo apyéé. Ne amágé lére nye me ukpékpé unó bi upwó bina. Ne enyú délaá nye mano mekpo fuú. ²¹ Ne wye ndere Nte apye bɔ́ abí ágboó ákwilege ne negbo, achye ebwó geḡwá, mbɔ́ntó ne Maá achyegé geḡwá mbaá yéndé muú ayi ji Nte akélege. ²² Ne yé muú ayi Nte wa asó mpa wúú apó. Yé mbo achye me Maá wúú utó nnó nsó gé mpa bɔ́ akó. ²³ Nnó bɔ́ ako ánó gé Maá wye ndere ánó gé Nte. Muú ayi álá anó gé Maá wó, ebyennó ánó gé fɔ́ ntó Nte muú atómé ji.

²⁴ “Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé muú yi awúú mekomejó wa ayina, ne áfyéé metó ne muú ayi atómé me, awya geḡwá eyi gélagé byé. Muú yimbo ntó akpéné fɔ́ unó mpa, atané me né meti negbo akpe né meti geḡwá. ²⁵ Ngarége enyú wáwálé nnó gébé géchwó, ne géchwó mé eyigé bɔ́ abí álú ne meti negbo awúú nye meko Maá Eṣṣwɔ́. Ne bɔ́ abí awúú ne áfyéé metó ne ji, ákerege nyé né meti geḡwá. ²⁶ Ndere Nte wa jimbo álú menchyéé geḡwá mbɔ́ntó ne ji apye me Maá wúú nnó mbé menchyéé geḡwá. ²⁷ Ne achyéé me Maá wúú uto mansó mpa akwaá, néndé melú Maá Nte Mekwaá.

²⁸ “Ékágé délá mano mekpo fuú gétú gé mechó ewé. Gébé géchwó eyigé áwúú bɔ́ abí álú né mmu manome áwúú nye mekomejó Maá Nte Mekwaá ²⁹ Áwú gé átánege nye mmu manome. Abí apyéé unó bi Eṣṣwɔ́ akélege, ákwilége nye ákpe né geḡwá eyi gélagé byé. Ne abí apyéé gabo ákwilége nye ákpe né unó mpa. ³⁰ Nkágé téné fɔ́ ushu ushu ba mpye

* 5:4 Elú wáwálé nnó: Malɔ́ ani yina, apó né ukwéne bɔ́ ḡwe.

genó. Nkane Nte wa agárege me mbɔntó ne nsɔ́ mpa. Ne gefɔ́ eyigé me nsɔ́ mpa gelú cho, néndé nkelege lé mampye genó eyigé muú ayi atɔ́mé me akélege nnó mpye, epófo ndere me nkélege mampye.

Bɔ ntese Jisɔs

³¹ “Mbɔgé me mbɔ́ nke ngarege bɔ́ depɔ́ etiré détome ne uto ba ebyénnó unó bi me ngarege mbɔ́ úlú detú. ³² Muú fɔ́ ntó alú ayi alú ntésé wa, ne nkaá nnó unó bi ji agarege átóme ne me, úlú wáwálé. ³³ Enyú detɔ́ nyá bɔ́ dentɔ́ mbaá Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Esɔ́wɔ, ne ji agaré enyú wáwálé gefɔ́gé muú ayi me nlu. ³⁴ Me nkelege fɔ́ nnó bɔ́ ákaá gefɔ́gé muú ayi me nlu. Me njógé mbɔ́ ntome ne Jɔn, nkelege elé nnó enyú dewu nnó ékágé dekwe mpa Esɔ́wɔ. ³⁵ Ji Jɔn abó alú eké etulekanj ewé élúlí égénege. Ne mboó gébé fɔ́ enyú debɔ́ désé genjgbó jíí ne nechóchó. ³⁶ Me nwya unó bi úlerege gefɔ́gé muú ayi me nlu, ebi njea upwɔ́ ebi Jɔn ágaré. Elé wye utɔ́ ubi, ebi Nte wa afyéé me né amu nnó nnéré, ubi ne mpyéé. Ne ubi ne úlerege nnó Nte wa ne atɔ́mé me. ³⁷ Ne Nte wa muú atɔ́mé me, agaré ntó gefɔ́gé muú ayi me nlu. Enyú délú danwú meko wuú, ne ye gefɔ́gé muú ayi ji alú délú danjé. ³⁸ Ne enyú debelé fɔ́ mekomejɔ́ wuú né matɔ́ nyú wɔ́, néndé genó eyi gelerege mbɔ́ elé metɔ́ ewé enyú dela défyéé fɔ́ ne muú ayi ji atɔ́mé wɔ́. ³⁹ Enyú decherege uno ebi ásame né muu njwe Esɔ́wɔ ayi déferé nnó ji ne apyéé enyú débó genjwá eyi gélágé byé ne mekomejɔ́ yimbo ajɔ́gé atome elé ne me. ⁴⁰ Yémbɔ́ enyú dékélégé fɔ́ manchwɔ́ eta wa nnó débó genjwá eyi gélágé byé.

⁴¹ “Me nkélégé fɔ́ nnó ákwaá áféé me. ⁴² Yémbɔ́ ndere me nkaá enyú, enyú débɔ́ fɔ́ gejeé ne Esɔ́wɔ wɔ́. ⁴³ Me nchwɔ́ né mabo Nte wa, enyú déshya manse me. Yémbɔ́ muú yi chá achwóge né mabo amií jimbɔ́, enyú déselé nye ji. ⁴⁴ Enyú dékélégé nnó ate bɔ́ ne áfege enyú dékélégé fɔ́ nnó muú yi ji mbií ne alú Esɔ́wɔ, aféé enyú. Epyembo nnó ne enyú défyéé matɔ́ ne me.

⁴⁵ “Yémbɔ́ déferégé fɔ́ nnó me ne nkúu nye enyú mpa né mbe ushu Nte wa, elé Mosis ayi enyú déneré matɔ́ ne ji ne akuú nye enyú mpa. ⁴⁶ Mbɔ́gé enyú débó défyéé matɔ́ ne Mosis wáwálé, mbɔ́ défyéé ntó matɔ́ ne me, néndé unó bi ji asamé, útoó ne me. ⁴⁷ Téé ndere enyú délá kamé nnó unó bi Mosis asamé úlú wáwálé wɔ́, epyembo nnó ne dekame nnó ebi me njógé úlú wáwálé?”

6

Jisɔs achyéé delé bɔ́ áta menyéé

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ébélégé, Jisɔs achyaá géntoógé mewaá Galilíí eyigé ákuú ntó nnó géntoógé Tiberas.

² Ne gejamégé bɔ́ akwólege ji gétúgé ágené gepɔ́gé ufélekpá ebi ji apyéé bɔ́ mameé átoó.

³ Jisɔs ne baá utɔ́ bíí ákwɔ́ ájye jwólé né mfaá mekwe. ⁴ Gébé eyigémbɔ́, epaá bɔ́ Jus ewé ákuú nnó epaá koó upú, éla kwókwólé.

⁵ Ne Jisɔs ábwégé amé agé ndere gejamégé bɔ́ áchwɔ́ eta wuú, ajɔ́ ne Filip aké, “Dename mbɔ́ bred efɔ́ ayi akwánege bɔ́ bina manyé?” ⁶ Agíí mbɔ́ manwú meko yi Filip ashúge nye, néndé jimbɔ́ akaá mé genó eyigé ji abɔ́ mampye.

⁷ Filip ashúú ji meko aké, “Yé dékpá elé njká eyi muú utɔ́ anyéé né ámfáá aneé ne déna bred dékáré ukéké ukéké mbaá bɔ́ bina, akwánégé fɔ́ ebwɔ́ ako.”

⁸ Ne maá utɔ́ Jisɔs ayifɔ́ ayi akúu ji nnó Andru merjmo Simun Pita, aké, ⁹ “Njye gesa fɔ́, alú fana ayi awyaá ntó bred eta eyi ápye ne bele ne meshuú epea, yémbɔ́ ekwánege mbɔ́ bɔ́ bina nnó?”

¹⁰ Ajɔ́gé mbɔ́, Jisɔs aké, “Gáre yéndémuú ájwólé ka.” Melú ewémbɔ́ ejá dambyanja dɔ́, bɔ́ abi ájwólé wye ande ebwɔ́ ebwɔ́ álú genógé delé bɔ́ átáa. ¹¹ Ne Jisɔs asé ntóo bred eyimbo, achyé matamé mbaá Esɔ́wɔ, akaré mbaá bɔ́ abi ajwólé eféé. Wyembo ntó ne apye ne meshuú eyimbo épeá ne yéndémuú ase ndere ji akelege. ¹² Ányégé agbégé, Jisɔs agaré baá utɔ́ bíí aké, “Nywerege ayi álaá ekágé délyáá yéé genógefɔ́” ¹³ Ne ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá yé elé ntó bred ebɔ́ elú elé eta.

¹⁴ Ne bɔɔ bina ágégé gepɔge ufélekpá bina, ebí Jisɔs apyémbɔ, áké, “Gé muú ekpávé Eɔwɔ wáwálé na, ayi alú manchwó fa mme.” ¹⁵ Jisɔs ákágé nnó bɔɔ bimɔ ákélege mangbaré ji ne utó ápye ji ábé mfwa, alyaá ebwó ama akwó afé te mfaá mekwe jimbií.

Jisɔs aké mfaá mekɔ manaá

(Mat 14:22-23; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nkwálé akwónégé baá utɔɔ Jisɔs áshulé afé né mbale géntoógé mewaa eyigémbɔ, ¹⁷ ákpe ékpe manchyaá ájyé né melo Kapanɔm. Gébé eyigémbɔ utuú ugi, ne Jisɔs abó alú danchwó báne ebwó. ¹⁸ Nɔdere ajyé mbyo metometo ammye apye mgbannyi akwome. ¹⁹ Ebwó ájyé géntoógé nkpa neke eni, áké ágéne nkane Jisɔs akéne mfaá mekɔ manaá achwó kwókwólé ne ekpée, ábó efɔ. ²⁰ Ne Jisɔs ajɔɔ ne ebwó aké, “Défɔgé, elé me.” ²¹ Ajɔógé mbɔ matɔɔ ágɔ ebwó mansɛ ji akpe né mmu ekpée, áké ápéle ékpe etaré mé mbale mewaa né mbaá ayi ebwó ájyé.

Jisɔs alú eké bred ayi achyegɛ geɲwá

²² Bií ujyage, gejamégé bɔɔ abɔ alu né egbé géntoógé mewaa ewefɔ, ágé nnó elé ékpe ema ne ebó elú né mbale nnyi. Ápe áge sé Jisɔs wó, ne ate nnó ji abó akpéé fɔ ékpe ewémbɔ ne baá utɔɔ bií wó, baá utɔɔ bií ábó afé ebwó ambií. ²³ Wye né bií bimɔ, makpe fɔ átané né melo Tiberas achwó táre né mapea gentoge mewaa kwókwólé ne mbaá ayi Ata Jisɔs abó ajelé bred bɔɔ anyé. ²⁴ Ápé Jisɔs ne baá utɔɔ bií né makpe yimɔ ágé wó. Akpe makpe yimɔ áchyaá géntoógé mewaa eyigémbɔ afé né melo Kapanɔm ákélege Jisɔs.

²⁵ Agégé ji, ágií ji aké, “Ménleré ndé gébé wɔ ɔchyaá géntoógé mewaa ɔchwó wé?”

²⁶ Jisɔs ashúú ebwó mekɔ aké, “Me ngarégé enyú wáwálé nnó dékélégé fɔ me gétúge gepɔge ufélekpá ebi enyú dégené. Dékélege elé me gétúge dényéé bred dégbeé. ²⁷ Détulége fɔ mmye dékélégé menyéé ayi áchóge, mmyége mmye dékélégé elé menyéé ayi achyégé geɲwá eyi gélagé byé. Ji yimɔ ne me Maá Nte Mekwaá nchyege nye enyú. Nte wa Eɔwɔ apye ukpekpe uno fɔ ne alérege nnó ji achyéé me utó bií, nnó nchyege bɔɔ geɲwá eyigembɔ.”

²⁸ Ne bɔɔ bimɔ ágií ji aké, “Ese dépyémbɔ nnó ne dépyéé utɔɔ Eɔwɔ?”

²⁹ Jisɔs ashúú ebwó mekɔ aké, “Utɔɔ Eɔwɔ bimɔ úlú nnó enyú défyéé metɔɔ ne muú ayi ji atómé.” ³⁰ Bɔɔ bimɔ ama agií ji aké, “Ndé ufélekpá ebi wɔ ɔmáge pye nnó ese dégé ne dékámé ne genó eyigé wɔ ɔjɔge? ³¹ Ukwéne ante sé anyé nyá mana né mashwóne, wye ndere asamé né mmu bɔ ɲwe Eɔwɔ nnó, ‘Achyéé ebwó bred ayi atané né mfaánebuú anyé’.”

³² Ne Jisɔs aké ne ebwó, “Me ngarégé enyú wáwálé nnó epófɔ Mosis ne achyéé enyú bred ayi átané mfaánebuú, elé Nte wa ne achyége ushuú bred ayi mbɔɔ ayi atané né mfaánebuú. ³³ Bred ayi Eɔwɔ achyegɛ elé muú ayi atané mfaánebuú ne achyégé bɔɔ geɲwá eyi gélagé gébyéé.”

³⁴ Jisɔs ajɔógé mbɔ, bɔɔ bimɔ áké, “Ata chyégé ese bred yimɔ yéndégébé.”

³⁵ Ne Jisɔs agaré yé ebwó aké, “Me ne nlú bred ayi achyége geɲwá. Yéndémuú ayi achwó eta wa mesa ammye sé ji, ne muu ayi áfyéé metɔɔ ne me mmwólé manaá nto epye sé ji. ³⁶ Ne ngare mé enyú nnó enyú dégé me yémbɔ défyéé matɔɔ ne me wó. ³⁷ Yéndémuú ayi Nte wa achyége me, achwó nye eta wa, ne yéndémuú ayi achwó eta wa, me mbuú fɔ ji. ³⁸ Néndé me ntané fɔ mfaánebuú manchwó pye ndere nkélege wó, nchwólé mampye ndere muú ayi atómé me akélege. ³⁹ Ne genó eyigé muú ayi atómé me akélege nnó, mpye géluú nnó ekágé mpye yéé muú ama anó né geluágé bɔɔ ako abi ji achyéé me. Mpye elé ebwó akwilé né negbo né bií bi kwyakwa. ⁴⁰ Néndé genó eyigé Nte wa akélege géluú nnó, yéndémuú ayi agéné me Maá wuú ne áfyéé metɔɔ ne me, abó geɲwá eyi gélagé byé. Ne me mpye nye ji akwilé né negbo né bií ebi kwyakwa.”

⁴¹ Jisɔs ajɔógé mbɔ, bɔɔ bimɔ álɔ manménégé gétúge ji ajɔɔ aké, ‘Me nlú bred ayi atané mfaánebuú ashulé mme’. ⁴² Áké pó nnó Jisɔs maá Josef na? Ese dékage mma wuú ne nte wuú. Epyembɔ nnó ne ji aké atané mfaánebuú ashulé mme?

⁴³ Ne Jisɔs ashuú yé ebwó meko aké, “Gógé manménégé ne ate, ⁴⁴ yéé muú ayi ákágé chwó eta wa ayi nte wa muú atómé me álá aja ji áchwó wó apó. Ne ayi achwó eta wa, mpye nye ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwa. ⁴⁵ Muú ekpávé Esɔwɔ fɔ abó asá nnó, ‘Esɔwɔ alérege nye bɔ́ akó meti.’ Ewena etene nno yéndémuú ayi awuú ne agíí genó eyigé Nte wa akélege, achwó eta wa. ⁴⁶ Menjɔ́ mbo, epófó nnó muú fɔ agé mé Nte wa wó, ekosé me muú ntané eta wuú ne ngéne ji. ⁴⁷ Ngaré enyú wáwálé nnó yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne me abɔ́ geɲwá eyi gélá gébyéé. ⁴⁸ Me nlú bred ayi achyege geɲwá. ⁴⁹ Ukwéne ante nyú anyé nya mana né mashwóne, yémbɔ ágbó. ⁵⁰ Ne gé bred ayi atané mfaánebuú ashulé mme, ji ne alu gefɔ́ eyigé yéndémuú ayi anyé ji agboó fɔ. ⁵¹ Me nlú bred ayi achyegé geɲwá, ayi atané mfaánebuú ashulé mme. Yéndémuú ayi ányéé bred yina abéé ne geɲwá eyi gélagé byé. Ne bred yina elé menyammye wa ayi nchyége nye mbaá bɔ́ mme mekó manwene geɲwáge bɔ́.”

⁵² Jisɔs ajɔ́gé mbo, bɔ́ Jus áló manyé mbeé metometo ne ate áké, “Mende yina achyege mbo esé menyammye wuú nnó dényé nnó?”

⁵³ Jisɔs ajɔ́ yé ne ebwó aké, “Ngarége enyú wáwálé nnó, mboḡe enyú délá dényéé menyammye Maá Nte Mekwaá ne dényúu manoó mií wó, débó fɔ geɲwá. ⁵⁴ Ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyúu manoó ma, abɔ́ geɲwá eyi gélagé byé, ne mpye nye ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwa. ⁵⁵ Néndé menyammye wa alú menyéé wáwálé ne manoó ma ntó málú genó eyigé ányú wáwálé. ⁵⁶ Yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyú manoó ma, abéé muú ama ne me, ne me ntó mbeé muu ama ne ji. ⁵⁷ Nte wa menchyé geɲwá ató me, Me ntó nwyáá geɲwá gétú jíí. Mbɔntó ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa abɔ́ geɲwá gétú ya. ⁵⁸ Gé bred ayi atané mfaánebuú ashulé mme na. Apófó eké mana ayi ukwéne ante nyú anyé nyá ne ábelégé ágbó. Yéndémuú ayi ányéé bred yina abéé mebe te kwyakwa.” ⁵⁹ Jisɔs ajɔ́ depɔ́ etiré na né Kapanɔm, gébége alérege bɔ́ unó né mmu echa mmyemenene.

Gejamégé ankwólé Jisɔs ályáá jíí

⁶⁰ Gejamégé ankwólé Jisɔs áwúgé genó eyigé ji alérégé áké, “Genó eyigé mende yi alérege getoó. Yéé muú ayi akámege gefɔ́gé genó eyigé na apó.”

⁶¹ Yémbɔ Jisɔs akágé né mmu metɔ́ wuú nnó ankwóle bií áhmenége gétúgé mechó ewé ji ajɔ́. Aké, ne bwɔ, “nnó mechó ewéna epye nnó enyú deja mmye meso? ⁶² Ébeḡe mbo, enyú deferege nye nnó mboḡe dégéḡe Me Maá Nte Mekwaá ndere nkérége meso mbaá ayi ntané yé?”

⁶³ Élé Mendoó ne échyége geɲwá. Menyammye mekwaá apye ye genó cháchá! Unó bi Me njɔ́ mbo ne enyú, utané mbaá Mendoó ne ubi ne uchyege geɲwá eyi gélagé byé. ⁶⁴ Yémbɔ, enyú abifɔ́ défyéé matɔ́ ne me wó.” (Jisɔs akaá mé te ula uló bɔ́ abi álá fye matɔ́ ne ji wó, ne muú ayi achyege nye ji mankwáá) ⁶⁵ Ne ajɔ́ ne ebwó aké, “Gé ula bí ngaré enyú nnó, muú akágé chwó fɔ eta wa, mboḡe Nte wa álá léré ji meti wó.”

⁶⁶ Elo né gébé eyigé na, gejamégé ankwólé bií ája mmye meso, ámágé kwóle sé ji.

⁶⁷ Ne epyégémbɔ, Jisɔs aké ne áhbá bií áfyáneapeá, “Nnó enyú ntó dékélégé manlyáá me?”

⁶⁸ Simun Pita ashuú ji meko aké, “Ata, esé demágé lya wɔ défé efo? ele wɔ ne uwyaá mekomejɔ́ ayi achyége geɲwá eyi gélagé byéé. ⁶⁹ Esé défyéé matɔ́ ne wɔ ne dékaá nnó wɔ ne ɔlu Muú Ukpea ayi Esɔwɔ átómé.”

⁷⁰ Jisɔs ashuú ebwó meko aké, “Me ne njyá enyú áfyáneapeá, yémbɔ muú nyú ama alú danchɔmeló.” ⁷¹ Jisɔs ajɔ́ mbo ato lé ne Judas maá Simun Iscarot, yélé alú né geluágé abi áfyáneapeá, ji ne achyege nye Jisɔs mankwáá.

7

Jisɔs ne anmo bií

¹ Jisɔs ánerégé manléré unó bi, aló mankéné né gebagé mewaá Galilií, ákélégé fɔ manjye né gebagé mewaá Judiya gétúgé ákpakpa bɔ́ Jus akélege manwá ji. ² Gébé eyigémbɔ epaá

bɔɔ Jus ewé ákuú nnó epaá baá otó elá kwókwólé. * ³ Ne aɲmo Jisɔs abi ande áké, “Lyaá fa ɔjye né gebagé mewaa Judiya ɔpye ufelekpá aɲkwólé bye ágé. ⁴ Néndé muú aké akélege nnó bɔɔ ákaa gefogé muú ayi ji alú, apyeé fɔ utɔɔ bií bíbí. Té ndere ɔkágé pye ufelekpá ebi, élɔme nnó ɔpye ubi mbaá ayi bɔɔ ako ágéne.” ⁵ Aɲmo bií ájɔ́ogé mbo ye ebwó ntó áfyéé fɔ matɔɔ ne Jisɔs wó.

⁶ Jisɔs ashuú ebwó meko aké, “Eya gébé gélu dankwóne, né egbé ewé nyú dékágé jye yéndégébé. ⁷ Bɔɔ mme akage paá fɔ enyú, ápaá élé me, néndé me ngarege gabo ayi ebwó ápyéé gbógónó. ⁸ Enyú chóge epaá ewená me nnyeé fɔ nana néndé gébé ya gélu dankwóne.” ⁹ Ajɔ́ogé mbo ama abéle mboó ndo né Galilíí.

Jisɔs afé epaá baá otó

¹⁰ Aɲmo Jisɔs ájyégé ji alá meso akwólé ebwó afé bíbí, epófɔ gbógónó. ¹¹ Ndere bɔɔ ányéé epaá ewémbo, ákpakpa bɔɔ Jus álɔ mankelé Jisɔs, ágigé ate bɔɔ áké, “Mende yimbo alé?”

¹² Bɔɔ abi áchwɔɔ epaá ewémbo, aɲménége ákuú Jisɔs meno. Abifɔ áké, “Alú muú melóméló,” abifɔ ntó áké, “ɲgba” “achɔɔ bɔɔ makpo.” ¹³ Yémbo yeé muú ayi akuú Jisɔs meno gbógónó apó néndé áfɔɔ ákpakpa bɔɔ Jus.

¹⁴ Ányégé epaá ekárégé mmye, Jisɔs afé né mmu echa upe Esɔwɔ alérege meko mejɔɔ Esɔwɔ. ¹⁵ Ne ákpakpa bɔɔ Jus áwúgé ndere Jisɔs alérege, mano alá ebwó mekpo fuú ágigé ate áké, “Déngá etire na détané mende yina efɔ, ayi yeé ɲwe ji alá agi dɔɔ wó?”

¹⁶ Ájɔ́ogé mbo, Jisɔs ashuú ebwó meko aké, “Unó bi me nlérege mbo utáné fɔ me né metɔɔ wó utané lé mbaá muú ayi atómé me. ¹⁷ Muú ayi awyaá metɔɔ mampye genó eyigé Esɔwɔ akélege, ji ne akágé nye mbaá yi unó bi me nlérege mbo utánege. Yeé utanége lé mbaá Esɔwɔ yeé lé né metɔɔ wa, akágé nye. ¹⁸ Muú ayi ajɔ́ogé unó bi utánege ji né metɔɔ, akélege lé nnó ɲgɔ wuú akwó. Yémbo muú ayi akélege nnó muú ayi atóme ji akwó ɲgɔ, ajɔ́ogé genó eyi gelu wáwálé, ábyógé fɔ gebyó cháchá. ¹⁹ Mosis abó achyé enyú mabé, wá mbo fɔ wó? Yémbo, yeé muú nyú ama ayi abelé aji apó. Ulannó enyú demuame manwá me?”

²⁰ Jisɔs ajɔ́ogé mbo, bɔɔ bimbo áshuú ji meko áké, “Melo nchye achyegé wɔ efwyale, ndé bɔɔ amuame manwá wɔ?”

²¹ Ji ntó ashuú ebwó meko aké, “Me mpye muú atóó bií uwyaá, enyú délá mano mekpo fuú. ²² Ele Mosis ne achyéé enyú ebé nnó desógé nsó. Ye lé ela elo fɔ ne ji wó, elo ne ukwéne ante nyu, enyu desɔɔ baá nyu nsɔ né bií uwyaá. ²³ Ne mbogé bií ebi asɔɔ maá nsó ukwegé bií uwyaá, enyú desɔɔ ji nsó nnó ekágé dékwé ebé Mosis, ulánnó enyú desɔɔ matɔɔ ne me gétúgé me mpye menyammye muú meko atóó né bií uwyaá? ²⁴ Muú apyegé genó ékágé débó mbe déjɔɔ nnó ji apye gabo ndere bɔɔ ako ágene, ayi délá débɔɔ mbe dékaá ulá wó. Cherége dékaá né meti ewé elú cho ne desɔ mpa wuu.”

Nde mmú alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa

²⁵ Ndere Jisɔs alérege bɔɔ Jerosale, abifɔ álɔ mangigé ate áké, “Pó mende yi akélege na ji manwá na? ²⁶ Pe ndere ji ajɔ́ogé mejɔɔ né mbe ushu bɔɔ ako ne yeé muú ayi apégé meko apó, nnó ákpakpa sé ágé nnó ji ne alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa waá? ²⁷ Ndɔfɔ ji fɔ wó néndé Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa aké achwɔɔ muú akágé fɔ mbaá ayi ji atánégé yémbo esé dékaá mbaá yi mende yina atané.”

²⁸ Ndere Jisɔs alú lérege né mmu echa upe Esɔwɔ, abweé meko mfaá aké “Elú wáwálé nnó enyú dékaá me ne dékaá ntó mbaá yi me ntané yémbo me nchwó fɔ fa né utó ba wó, nchwólé gétúgé muú ayi atómé me. Elu wawale nno ji ne atómé me ne enyú dékágé fɔ ji. ²⁹ Me nkágé ji néndé me ntané lé eta wuú. Ji ne atómé me nnó nchwó.”

³⁰ Ajɔ́ogé mbo, bɔɔ bimbo ákwilé nnó ápyé ji yémbo yeé muú ayi atáá ji ebwɔ mmye apó, élé gébé ejíí gélá gelú dankwóne. ³¹ Yémbo né geluáge bɔɔ bimbo gejame abi áfyéé metɔɔ ne ji ájɔ́ogé áké, “Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa achwógé nnó amáge pye gepɔge ufelekpá upwɔɔ ebi mende yina apyéé?”

* ^{7:2} Elú wáwálé nnó: Epáá baá otó élé epaá ewé bɔɔ Jus aténege baá otó né mbaá ayi alú bɔmbɔ, manjwólé wye átámége Esɔwɔ né galógáló ayi álére ebwó né mashwone.

³² Bɔ́ ekwɔ́ Farasi abi alú eféé áwúgέ ndere bɔ́ aɣménége gétúgέ Jisɔs, ácho ula ne anɔ́ baá ampyéé upe Esɔwɔ, átó ámbamé echa upe Esɔwɔ nnó ajye apyé Jisɔs. ³³ Ne Jisɔs ajɔ́ aké, “Me mbelege sé ne enyú dɔ́, ela gachyéé me nkerege meso mbaá muú ayi atɔ́mé me. ³⁴ Enyú dékége nye me, yémbɔ degéne fɔ́ me. Mbaá ayi me mbée enyú dékagé chwó fɔ́ wye.”

³⁵ Ajɔ́gέ mbo, ákpakpa bɔ́ Jus álɔ mangígέ ate áké, “Ndé mbaá yi mende yina aferé nnó ji ajye, ayi yéé dékéléé ji délá dégéné? Nnó ajye jwóle nye elé né gebagé mewaá Greek ne malo ayi bɔ́ sé ájwólege, alerege bɔ́ Grek mekomejɔ́ Esɔwɔ?” ³⁶ Ajɔ́ mbo, aké, “Enyú dékége nye me dégéné, ne mbaá yi me mbée, enyú dékagé chwó fɔ́ wye. Ula utene mbo nnó?”

Manaá ami machyεge geɣwá

³⁷ Kwyakwya bií bi ányéé epaá ewémbo, úlú gekpekepege bií. Né bií bimbo Jisɔs akwilé ka ajɔ́ kenke aké, “Yéndémuú ayi mmwólé manaá epyéé ji achwó anyú eta wa. † ³⁸ Muú afyegé metɔ́ ne me, genó eyi gepye ne ji gebéé wye ndere ásamé né mmu ηwe Esɔwɔ nnó, ‘Genó eyi gétánege ji te metɔ́ gebée eké nnyi eniné néwya manaá ami machyεgέ geɣwá.’” ³⁹ Manaá ami machyεgέ geɣwá ami Jisɔs ajɔ́ mbo matené mbaá Mendoó Ukpea ewé bɔ́ abi áfyéé matɔ́ ne Jisɔs ábɔ́ nye. Né gébé eyigémbo, Esɔwɔ abó alú danchyéé ebwó Mendoó Ukpea, néndé Jisɔs abó alú dangbó akéré meso mfaánebuú mbaá ayi Esɔwɔ achyεgέ ji enógé.

Bɔ́ ajɔ́gέ unó ucháuchá gétúgέ Jisɔs

⁴⁰ Bɔ́ bimbo áwuúgέ genó eyigé Jisɔs ajɔ́, abifɔ́ aké, “Elú wáwálé nnó mende yina alú muú ekpavé Esɔwɔ ayi débɔ́ dégilé.”

⁴¹ Abifɔ́ aké, “Alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa.” Yémbɔ abifɔ́ aké, “Epyembɔ nnó ne Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa átanégé né Galilií. ⁴² Pó ηwe Esɔwɔ aké na, Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa abéé mpyáne mfwa Devid ne ábyéne ji né Betelehem, melo ewé mfwa Devid atané wye?” ⁴³ Ndere elúmbo, bɔ́ abifɔ́ ajɔ́gέ ágáme Jisɔs, abifɔ́ ágáme fɔ́. ⁴⁴ Bɔ́ abifɔ́ ábɔ́ álú mampyéé ji, yémbɔ yé muú ayi atáá ji ebwɔ mmye apó.

Ákpakpa bɔ́ Jus áshya mamfyé metɔ́ ne Jisɔs

⁴⁵ Ambamé echa upe Esɔwɔ abi ábɔ́ átɔ́mé ebwó nnó ajye apyé Jisɔs, ákeré meso amuamu mbaá anɔ́ baá ampye upe Esɔwɔ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi. Áchwógé ákpakpa bimbo ágií ebwó aké, “Ulannó enyú délá chwó ne ji wó?”

⁴⁶ Ambamé bimbo áshuú ebwó meko aké, “Esé délú danwú muú fɔ́ ajɔ́ gefɔ́gέ depo etiré mende yimbo ajɔ́gέ.” ⁴⁷ Ekwɔ́ bɔ́ Farasi áshuú ebwó meko aké, “Nnó abwólé enyú ntó?” ⁴⁸ Ebwó ama gii aké, “Nnó enyú dékaá yéé muú sé ama né geluágé ákpakpa, yé ebélé muú ekwɔ́ Farasi ayi áfyéé metɔ́ ne ji? ⁴⁹ Ngba! Ekosé bɔ́ abi álá kaágé mabe sé ne áfyéé metɔ́ ne ji. Ne ebwɔ bimbo alu bɔ́ abo né mbe ushu Esɔwɔ.”

⁵⁰ Muú Farasi fɔ́ ayi ebwó ákuú ji Nikodemus muú yi abó ajye mbaá Jisɔs, abɔ́ alu ntó né geluage bwó. Agii ebwó aké, ⁵¹ “Nnó ebé sé egbarege muú nnó alú gyeé ayi bɔ́ álá lu danwú mpa wuú akaá mechɔ́ ewe ji apye?”

⁵² Ákpakpa bimbo áshuú ji meko aké, “Elú eké wɔ́ ntó ɔ́lu muú Galilií. Chó gií né mmu ηwe Esɔwɔ ne ɔ́kaá nnó muú ekpavé Esɔwɔ atanégé fɔ́ né Galilií.” ‡ ⁵³ Ajɔ́gέ mbo, yéndémuú atyaá akéré meso né gepú jíí.

8

Ápye mendée ayi akwené ulɔ

† 7:37 Elú wáwálé nnó: Gébége epaá ewéna ampyéé upe Esɔwɔ ajye yéndé bií átuú manaá áchwɔ́ ne mami né echa upe. Ndere ápyéé mbo áteé nkane Esɔwɔ áchyé nya bɔ́ bií manaá gébége ebwó ákene né mashwone. Jisɔs ajɔ́gέ nnó ji alu eké manaá mimbo mbaá bɔ́. ‡ 7:52 Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́ ηwe abi mbembe apó ne maló ηwe yina. ɔ́lɔ né 7:53 ɔ́kwóné né 8:11.

¹ Jisɔs akwɔ afe ji né Mekwe Olif. ² Ne bií ujjágé ji ama kéré meso né dachi echa upe Esɔwɔ. Gejamégé bɔɔ áchwɔ anɔ ji mme ne ajwólé ka aló manlérégέ ebwɔ. ³ Nɔere ji ajɔógé, anléré mabé Esɔwɔ ne ekwɔ bɔɔ Farasi áchwɔ ne mendée ayi akwené ulɔ. Áchoó ji né mbe ushuú bɔɔ ako abi álú efeé. ⁴ Áké ne Jisɔs, “Ménleré, esé dépye mendée yina nkane akwéne ulɔ. ⁵ Ásá né mmu ηwe mabé Mosis nnó ábɔ manwá gefɔgέ mendée yina ne mataá. Ne wɔ ɔjɔ nnó?” ⁶ Nkwé yi ebwɔ agii mbɔ élé metaá né ebwɔ ápené nnó Jisɔs akwegé, ebwɔ ágé meti manjɔ nnó apye gyeé.

Yémbɔ Jisɔs abyélé mme asamé genó gefɔ ne enɔ ebwɔ wuu. ⁷ Nɔere ebwɔ álú ágigé wye ji gigé, Jisɔs anyaaá mmye mfaá aké ne ebwɔ, “Mbɔgέ muú nyú fɔ alú dampye gabo, abɔ mbe abɔ ntaa ató ji.” ⁸ Ajɔógé mbɔ, ama byéle mme asamé genó ne enɔ ebwɔ wuu.

⁹ Bɔɔ abi achwɔɔ ne mendée yimbɔ, áwuúgέ nkane Jisɔs ajɔɔ, alɔ manjye ama ama. Bɔɔ kprakpa ne ábɔɔ mbe alɔɔ manjye. Afé kpá ályá mendée yimbɔ téné né mbe ushuú Jisɔs. ¹⁰ Jisɔs anyaaá mmye mfaá aké ne mendée yimbɔ, “Bɔɔ bimbɔ alé? Nnó yeé muú fɔ ajɔɔ nnó wɔ nkwe mpa wó?”

¹¹ Mendée yimbɔ ashuu ji meko aké, “Ata yeé muú ajɔɔ wó.” Ajɔógé mbɔ, Jisɔs ajɔɔ yeé aké, “Yé me ntó mpyeé wɔ genó, chó, ɔpyeé sé gabo.”

Jisɔs alú genjɔ mbaaá bɔɔ mme

¹² Ewyágé Jisɔs ama jɔɔ ne ekwɔ bɔɔ bimbɔ aké, “Me nlú genjɔ mbaaá bɔɔ mme, muú yi akwólége me, akéné fɔ né gemua, agéne nye lé genjɔ eyi gechysge genwá.” *

¹³ Ne ekwɔ bɔɔ Farasi áké ne ji, “Gé ye nkane ɔtené ntésé né geme jye, ebyennó depo etiré wɔ ɔgárege mbɔ delu detu.”

¹⁴ Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Yé me nténé lé ntésé né geme ya, depo etiré me ngarege mbɔ dépɔ fɔ detu, néndé me nkaáge mbaá ayi ntané ne mbaá ayi njyé. Yémbɔ enyú dékaágé fɔ mbaá ayi ntané, ye mbaá ayi njyé dékaágé. ¹⁵ Enyú decherege depo nɔere akwaá áchérege, me nchérege yeé mechó muú fɔ. ¹⁶ Ne yeé ebélé nnó ncherégé, uchéchére ba úlú cho néndé nchérege fɔ me mbií, Nte wa muú atómé me alú ne me. ¹⁷ Ásá né mmu mabé nyú nnó bɔ ntésé apeá ajɔógé genó gema, ebyennó mechó ewémbɔ epɔ fɔ detu. ¹⁸ Me ntené ntésé né geme ya, ne Nte wa muú atómé me alú ntó ntésé wa.”

¹⁹ Ajɔógé mbɔ, ebwɔ agii yeé ji aké, “Nte wye alú efɔ?” Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Esé ne nte wa yeé muú ayi enyú dékágé ápɔ. Mbɔgέ enyú debɔ dékaá me, mbɔ dékaá ntó Nte wa.”

²⁰ Jisɔs abɔ ajɔógé depo etiré na gébégέ ji álérege bɔɔ né dachi echa upe Esɔwɔ kwɔkwólé ne mbaá ayi ábélege makwa ayi áfyéε ηka Esɔwɔ wye. Yémbɔ yeé muú ayi apyené ji apó néndé gébé jíí gélu dankwóné.

Jisɔs akwelé mbeé mbaá bɔɔ abi álá kame fɔ nnó ji alu muú ayi Esɔwɔ atóme ji wó

²¹ Ewyágé Jisɔs ama jɔɔ ne ekwɔ bɔɔ bimbɔ aké, “Me njye nye mbaá fɔ, enyú dékelégé nye me dégéné, ne dégbóo nye né mmu gabo enyú. Ne mbaá ayi me njyé enyú dékaágé chwɔ fɔ wye.”

²² Ákprakpa bɔɔ Jus áwuúgέ mbɔ agii ate aké, “Nnó ájye wá nye geme jíí waá? Mbɔgέ mbɔ fɔ wó, ula bi ji ajɔógé nnó ‘mbaaá ayi ji ajye nye esé dékaágé jyéε wye utené nnó?’ ”

²³ Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Enyú détané fa mme yina, me ntané mfaánebuú, enyú délú bɔɔ mme, me mpɔ fɔ muú mme. ²⁴ Gé ula bi mbɔ njɔɔ ne enyú nnó, dégbóo nye né mmu gabo nyú. Ne mbɔgέ enyú délá kame nnó, ‘Me Nlú Muu ayi Me Nké Nlú wó, dégbóo nye né mmu gabo nyú wáwálé.’ ”

²⁵ Ebwɔ agii yeé ji aké, “Wɔ ɔlu waá?” Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Me nlú muú yi mbɔ ngarege mé enyú te gachii nnó nlú. ²⁶ Nwya gejamégé unó bi njɔógé ulérege nnó enyú dékwé mpa. Yémbɔ muú ayi atómé me ajɔógé wáwálé ne genó eyigé nwúgέ eta wuu géji ne ngarege bɔɔ mme.”

* 8:12 Elú wáwálé nnó: Jisɔs abeé ne áɔkwɔle bií yéndégébé wye nkane gekwage mewe gebo gélu ne bɔɔ Isréli gébégέ átané né Ijpt. (Ge Esɔ. 13:21)

²⁷ Ndere Jisɔs abɔ ajɔge mɔ ɛbwɔ ɔ́bɔ akaá fɔ nnɔ ajɔ́gɛ mɔ atome lé ne Nte wuú wɔ. ²⁸ Ne Jisɔs ajɔ́ ɔ́ ne ɛbwɔ aké, “Gébége abwɛge nye me Maá Nte Mekwaá né mfaa, gébé eyigémɔ ne dékáage nye nnɔ, ‘Me Nlú Muú ayi Me Nké Nlú’ ne dékáage nye ntó nnɔ me njɔge fɔ genó gefɔ né ushu ushu ba, mpye lé eyigé Nte wa aléré me nnɔ mpye. † ²⁹ Ne ji muú atómé me alú ne me, alyaá fɔ me mbií wɔ néndé mpye unó bi ujigé ji metɔ́.”

³⁰ Ne gejamé bɔ́ abi áwuú ndere Jisɔs ajɔ́gɛ unó bina ákamé nnɔ úlú wáwálé.

Bɔ́ abi álu baá Abraham wáwálé

³¹ Jisɔs ajɔ́ ne bɔ́ Jus abi ákamé ne ji aké, “Dégbarégé amu né unó bi nlerege enyú, débe ankwólé ba wáwálé. ³² Ne dékáage nye wáwálé ne wáwálé, yimbɔ apye nye enyú dela mmyemmye nyu.”

³³ ɛbwɔ ashuú ji meko aké, “Esé délu upyáne Abraham ne délu dambé afwé eta muú fɔ, ulannó wɔ ɔ́ké esé détanegé nye né efwyale.”

³⁴ Jisɔs ashuú ɛbwɔ meko aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnɔ, yéndémuú ayi apyé gabo, abwolé mefwé gabo. ³⁵ Ne mefwé alaá fɔ né ula gepú eyigé ji akpane défwé wye te kwyakwya elé maá mbɔ́ gepú ne ala. ³⁶ Nkane elúmbɔ, mbɔ́gé Maá apyegé wɔ ɔ́lage mmyemmye jyee, ebyénnó ɔ́la mmyemmye jyee wawale. ³⁷ Me nkaá nnɔ enyú délu upyáne Abraham. Yémbɔ dékelégé manwá me néndé enyú debɔ́ fɔ gébé ne mekomejɔ́ wa chacha wɔ. ³⁸ Me ngarege enyú genó eyigé me ngené mbaá Nte wa, enyú dépyé lé genó eyigé nte nyú agaré enyú.”

³⁹ Bɔ́ Jus bimbɔ ashuú ji meko aké, “Abraham alú gekwéne nte sé.” Ájɔ́gɛ mɔ Jisɔs aké ne ɛbwɔ, “Mbɔ́gé enyú débɔ́ débé upyáne Abraham wáwálé, mbɔ́ dépyé unó bi ji abɔ́ apyé. ⁴⁰ Yémbɔ enyú dékelege manwá me ayi ngárege enyú mekomejɔ́ ayi wáwálé, ayi nwuú ne ɛsɔwɔ. Abraham abɔ́ apyé fɔ mbɔ́ wɔ. ⁴¹ Enyú depyé genó eyigé nte nyú apyé.”

ɛbwɔ aké ne ji, “Esé depɔ́ fɔ baá ulɔ, ɛsɔwɔ ne alú Nte sé wáwálé.”

⁴² Ájɔ́gɛ mɔ, Jisɔs aké ne ɛbwɔ, “Mbɔ́gé ɛsɔwɔ abɔ́ ɔ́bé Nte nyú wáwálé, mbɔ́ dégbóo ne me néndé ntané eta wuú ne nchwɔ́ fa. Nchwɔ́ fɔ fa né ushu ushu ba wɔ, ji ne atómé me. ⁴³ Epyennó ne enyú delá kaágé genó eyigé me njɔ́gɛ? Ndɔ́fɔ elé délá kélégé manwú genó eyigé me njɔ́gɛ. ⁴⁴ Nte nyú elé danchomeló, enyú dékelege lé mampyége unó bi ujigé ji metɔ́. Te ula ulɔ́ gerwá jíí, ji alú lé muú ayi awáne bɔ́, ne akií fɔ genó eyi gélu wáwálé, néndé jimɔ́ ajɔ́gɛ fɔ wáwálé. Áke abyɔge gebyɔ akwɔlege lé gepɔ́ jíí, néndé gebyɔ geko gelo ne ji. ⁴⁵ Elé me ngarege genó eyi gélu wáwálé, enyú dekamégé fɔ ne genó eyigé me njɔ́gɛ. ⁴⁶ Nnɔ muu nyu fɔ akage gare ye gabo ayi me mpyee? Ne mbɔ́gé me ngarege enyú genó eyi gélu wáwálé, ulannó enyú déla dékamégé ne me? ⁴⁷ Yéndémuú ayi alu muu ɛsɔwɔ, awúu genó eyigé ɛsɔwɔ ajɔ́gɛ. Elú wáwálé nnɔ enyú depɔ́ fɔ baá ɛsɔwɔ, gé ula bi enyú délá wuú fɔ me mbɔ́.”

Jisɔs agarege gefɔ́gɛ muú ayi ji alú

⁴⁸ Ajɔ́gɛ mɔ, ákpakpa bɔ́ Jus áshuú ji meko aké, “Esé depɔ́ fɔ gye manjɔ́ nnɔ wɔ ɔ́lu muú Samariya ne melo nchye achyegé wɔ efwyale.”

⁴⁹ Ne Jisɔs ashuú ɛbwɔ meko aké, “Meló nchye achyegé fɔ me efwyale. Me nnogé Nte wa yémbɔ enyú dénógé fɔ me. ⁵⁰ Me mpyéé fɔ unó nnɔ bɔ́ aféégé me, yémbɔ muú alú wye ayi afége me. Ji ne alú muú ayi asɔ́ mpa bɔ́. ⁵¹ Ne me ngarege enyú wáwálé nnɔ muú ayi ábélege mekomejɔ́ ayi me nlerege agboó fɔ chacha.”

⁵² Ajɔ́gɛ mɔ bɔ́ Jus aké, “Nana esé dékaá nnɔ ɔ́mée gebwɔ wáwálé. Abraham agbɔ́ wye ndere bɔ́ ekpávé ɛsɔwɔ abifɔ agbóo, wɔ ɔ́ké mbɔ́gé muú abelégé unó bi wɔ ɔ́lerege agboó fɔ́? ⁵³ Nnɔ wɔ ɔ́jeá geme ɔ́pwɔ ntesé Abraham ayi agbóo wa nnɔ? Bɔ́ ekpávé ɛsɔwɔ ntó agbóo, wɔ ɔ́feré nnɔ ɔ́lu waá?”

⁵⁴ Ne Jisɔs ashuú ntó ɛbwɔ meko aké, “Mbɔ́gé me nféégé geme eyá, ufeféé ebimbɔ unó mme detú. Muú ayi afége me elé Nte wa muú enyú déselé nnɔ alú ɛsɔwɔ nyú. ⁵⁵ Yé elé

† 8:28 Elú wáwálé nnɔ: Jisɔs ajɔ́gɛmɔ, átome mɔ ele ne gebe eyige áwɔme nye ji né gekwa.

enyú délá dékaá yéé ji kan̄ka wó. Me nkáge ji. Mbogé me njógé nnó nkaágé fó ji, ebyennó me nlú muú gebyo nkane enyú. Me nkaá ji wáwálé, ne nwúu ne ji. ⁵⁶ Nte nyú Abraham abóó mé mbe akaá nnó, me nchwóo nye ne metoo ego ji. Agege mbó metoo ego ji doó.”

⁵⁷ Ne bóó Jus áshuú meko áké, “Olú dankwóne yé usaá ayme upeá meso efya, opeyembo nnó ne okaa Abraham.” ⁵⁸ Ne Jisós aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, geméégé nnó ábyé Abraham, me nlú.”

⁵⁹ Ajóógé mbó, ebwó abó mataá nnó ató ji, yémbó Jisós abíí atané né mmu echa upe Esowó.

9

Jisós apye muú ayi ábyené ji ame nónómé agéne

¹ Ndere Jisós akéne ajyée, agé mende fó ayi ábyené ji ame nónómé. ² Ne baá utóó bíí agíí ji aké, “Ménleré, gabo ayi ndé muú apyée ábyené mende yina ame nónómé? Awuú jimbóó? Waá ayi mma wuú ne nte wuú.”

³ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Ame anómé fó mende yina gétúgé gabo ayi ji apyée wó. Ne épófó ntó gétúgé gabo ayi mma wuú ne nte wuú ápyée. Ábyé mende yina ame nónómé nnó Esowó aléré ndere utó bi upyée utóó né menyamme wuú. ⁴ Debó mampye utóó Átá muú atómé me ndere bíí úlú gbóó, néndé utuú ugigé ye muu akage pye se ubi. ⁵ Te ndere me nlú fa mme yina, me nlú genjgbó mbaá bóó mme.”

⁶ Ajóógé mbó akpó matye mme, apye gentwotwó awaá mende yimbó né ame ⁷ ajóó ne ji aké, “Chó shwóné ushu bye né gentoógé manaá eyigé ákuú nnó Silóm” (Ula Silóm utené nnó áto). Ne mende yimbó afé, ashwóné ushu bíí, aké achwóó, aló mangéné mbaá.

⁸ Epyégémbó, bóó abi ájwólege dachi ama ne ji, ne abi abó ágéne mé ji ndere akóó deko, ágégé ji, aké, “Pó mende ayi ajwólege na akóó deko yéndégébé na?” ⁹ Abifó aké, “Elé ji,” abifó ntó aké, “Ngba muú yimbó afú elé fulé.”

Ne mende yimbó ajóógé wye aké, “Elé me mbóó.”

¹⁰ Ajóógé mbó, bóó bimbó agíí ji aké, “Eke nnó ne wó olóo mangé?”

¹¹ Ashuú ebwó meko aké, “Mende fó ayi akámege Jisós, ne apye gentwotwó awaá me né ame, ajóó ne me aké, chó shwóné ushu bye né gentoógé manaá eyigé ákuú nnó Silóm. Njyéégé, nshwóné ne nlóó mbaá manjéné.”

¹² Ne bóó bimbó agíí ji aké, “Mende awú alú fó? Aké ne ebwó me nkaá wó”.

Ekwó bóó Farasi ácheré mankaá ndere epyée ne mende yimbó alóó mbaá mangéné

¹³ Mende yimbó ajóógé mbó, ákpá ji áfé mbaá ekwó bóó Farasi. ¹⁴ Bíí bi Jisós apye gentwotwó mende yimbó alóó mbaá mangéné, elé bíí uwyáá. ¹⁵ Ne ekwó bóó Farasi ntó ama ágíí mende yimbó ndere epyégé ne ji alóó mbaá mangéné. Ne mende yimbó agaré ebwó aké, “Awaá me gentwotwó né ame, nshwóné ushu ba ne nana ngéne mbaá”.

¹⁶ Ajóógé mbó, ekwó bóó Farasi abifó aké, “Mende yina ayi ákuú ji Jisós atané fó mbaá Esowó wó, néndé ábélégé fó ebé ewé aké muú apyégé fó utóó bíí uwyáá”.

Yémbó abifó aké, “Epyembo nnó ne muú ayi apyée gabo, apyée ufóó ufélekpá bina?” Ewéna epye ebwó abó uféré ucháchá.

¹⁷ Ne áma ágíí mende yimbó aké, “Ne wó mbóó ojóó nnó, gétúgé mende yina ayi apye ame jye ánené?”

Ashuú meko aké, “Ji alu muú ekpávé Esowó.”

¹⁸ Yémbó ákpakpa bóó Jus ákélégé fó mankamé nnó abó ábyé mende yina ame nónómé ne alóó mbaá mangéné. Ákuú mma wuú ne nte wuú. ¹⁹ Áchwóógé ágíí ebwó aké, “Maá nyú na? Enyú déké débyé ji ame nónómé? Epyégé nnó ne ji agéne nana?”

²⁰ Mma wuú ne nte wuú ágaré ebwó aké, “Esé dékaá nnó gé maá sé na, débó débyé ji ame nónómé. ²¹ Ne genó eyi gépyégé ne ji alóó mangéné mbaá, esé dékaá wó. Yéé muú ayi anené ji ame, esé dékaágé fó. Gígé jimbóó agaré enyú, apó sé mamane ko.” ²² Ebwó ajóó mbó gétúgé áfóó ákpakpa bóó Jus, abi abó ajóó mé nnó muú ayi ajoge nnó Jisós alu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa, áfyée ji ebé nnó akpegé sé né mmu echa mmyemenene.

²³ Gé genó eyi gepyeé mma wuú ne nte wuú ajɔ́ aké, “Ji apó sé mamáné kɔ, gíge jimboó agaré enyú.”

²⁴ Ne ákpakpa boó Jus áma kuú mende yi amé abó ánomé ji, ájɔ́ ne ji aké, “Gáré wáwálé wye né mbe ushu Esɔwɔ, néndé esé dékaá nnó mende yina alú muú ayi apyeé gabo.”

²⁵ Ne mende yimbo ashúú ebwó meko aké, “Waá ji alú muú ayi apyeé gabo ah, waá apó ah, genó gema eyigé me nkaá gélú nnó me mbo nlú ame nónómé ne nana ngéne mbaá.”

²⁶ Ne ágíí ji aké, “Apyé nnó, ne wɔ? Apye nno ne wɔ ɔ́ɔ́ mangéné mbaá?”

²⁷ Ashúú ebwó meko aké, “Pó me mbó ngáré mé enyú? Yémbɔ dékélégé fɔ manwú, ulannó enyú dékélégé mámanwú? Ndɔfɔ enyú ntó dékélégé mambé ankwólé bíí?”

²⁸ Ajɔ́gé mbo, boó bimbo álo manju ji mashye mmye, aké, “Wɔ ne ɔ́lú menkwólé wuú. Esé délú ankwólé Mosis. ²⁹ Esé dékaá nnó Esɔwɔ ajɔ́ nyá mejɔ́ ne Mosis, ne ushuú mbaá menya muú yina atané esé dekaá wó.”

³⁰ Mende yimbo aké, “Mechó ewé egboó me mmye. Enyú déké dékaá fɔ mbaá ayi ji atané wó yémbɔ apye me ngéné mbaá. ³¹ Dékaá nnó Esɔwɔ awuú fɔ mmyemenené boó abi ápyeé gabo, yémbɔ yéndémuú ayi ánogé Esɔwɔ ne ápyéé unó bi Esɔwɔ ákélege, Esɔwɔ awuú mmyemenene jíí. ³² Te mme áló délú danwú nnó muú fɔ ánené amé muú ayi ábyené ji amé nónómé. ³³ Mende yina ábé dantáne mbaá Esɔwɔ mbo ye genó ji apyeé wó.”

³⁴ Ajɔ́gé mbo, áshúú ji meko aké, “Ábyé wɔ ɔ́wé né mmu gabo. Ndé genó wɔ ókélege manleré esé?” Ajɔ́gé mbo, áfyé ji ebé nnó ákpégé sé mmu echa mmyemenene.

Boó abi ágéne ne abi álá ágéné

³⁵ Ne Jisɔs awuúgé nnó afyé mende yimbo ebé, akelé ji agé, agíí ji aké, “Nnó wɔ ɔ́fyé metɔ́ ne Maá Nte Mekwaá?”

³⁶ Ne mende yimbo ashúú ji meko aké, “Ata, Maá Nte Mekwaá elé waá? Garé me mmfyé metɔ́ ne ji.”

³⁷ Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Wɔ ɔ́gé mé ji nana. Ji ne ajɔ́gé mbo mejɔ́ ne wɔ.”

³⁸ Mende yimbo ajɔ́ yé ne Jisɔs aké, “Ata me mmfyé metɔ́ ne wɔ”, ne anógé ji.

³⁹ Ne Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Me nchwó fa mme mampye gabo boó agene gbɔgɔnɔ, nnó boó, abi álú ame nónómé ágéné mbaá ne nnó abi aferé nnó ebwó ágéne, abe ame nónómé.”

⁴⁰ Ajɔ́gé mbo, boó ekwɔ Farasi abi álú efeé, áwuú, ágíí ji aké, “Esé déferé nnó wɔ ɔ́jɔ́gé fɔ lé ne esé nnó délú ntó amé nónómé?”

⁴¹ Ne Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Enyú débó dékámé nnó délú ame nónómé mbo abo ajɔ́ fɔ nno enyu depye gabo wó. Te mbaá enyú déké dégéne, gabo nyú alá enyú mmye.”

10

Mebame magɔɔɔme melóméló ne magɔɔɔme jíí

¹ Ngarege enyú wáwálé nnó, “Muú ayi akwome mfaá gebame akpene né mmu gebamege magɔɔɔme, álá koge né meno gebame alú menjo. Elá pó mbo fɔ wó, alú muú yi afɔ́gé unó boó. ² Ne muú yi akogé né meno gebame akpe né mmu gebamege magɔɔɔme alú mboó magɔɔɔme yimbo. ³ Mebame meno gebame ánenégé ji meno gebame, ji akpe né mmu, ne magɔɔɔme awuú meko wuú. Ne ji akuú magɔɔɔme jíí né mabo ne ase áji afé dafye.

⁴ Ne aségé magɔɔɔme jíí ako atanege dafye, ji ajye mbe aji akwolege ji meso, néndé ákágé meko wuú. ⁵ Yémbɔ áji akwolege fɔ menkéé, áboó lé ji boó nénde ákágé fɔ meko wuú.”

⁶ Jisɔs ató ebwó nekané mejɔ́ eníné na, yémbɔ, ebwó ákágé fɔ geno eyige ji agarege ebwɔ.

⁷ Ne Jisɔs ama ajɔ́ aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó me ne nlú meno gebamege magɔɔɔme. ⁸ Ne boó ako abi abɔ́ mbe achwɔ́ ne me, álú lé anjo, ne boó abi afɔ́gé unó boó fɔge, magɔɔɔme awuú fɔ ebwó. ⁹ Me ne nlú meno gebame, yéndémuú ayi akoógé eta wa ne akpe né mmu, Esɔwɔ aferege nyé ji né efwyale gabo. Ne akpene nyé mmu atanege dafye agene yéndégenó eyi gelíí ji. ¹⁰ Menjo achwɔ́ lé nnó ajo unó, awá boó ne áchɔ́ unó, yémbɔ me nchwɔ́ lé nnó mmpye boó abo geɔ́wá abe gbene né mati mako.

¹¹ “Me nlú membame magoḡme melóméló. Membame magoḡme melóméló achyege geme jíí gétúgé magoḡme jíí. ¹² Muú usege apó fó membamé magoḡme, muú áwyaá magoḡme, ndere elúmbó, gébégé agege mekwala aké achwáó, aboó alyaá magoḡme, mekwala afwené áji alá tyátyá. ¹³ Muú yimbó, aboó alyaá magoḡme yimbó néndé jí alú lé muú usege, abóó fó gébé ne áji wó. ¹⁴ Me nlú membame magoḡme melóméló, me nkágé magoḡme ya ne magoḡme ya ntó ákágé me. ¹⁵ Wye ndere Nte wa akaa me, me ntó nkaa jí. Me nchyege geme ya gétúgé magoḡme ya. ¹⁶ Ne nwyá magoḡme ayifó, ayi alá pó né geluage ayina, mbó manse áji ncho ne ayina. Áji ntó áwuú nye meko wa, ne mpye nye áji ábe ekwó magoḡme ema ne ábeé nye ne membame ama.

¹⁷ “Ula bi nte wa agboó ne me úlú nnó nchyege geme ya nnó áwá gétúgé bóó ba ne nnó kwyakwya me mma mbó geji. ¹⁸ Yé muú ayi akágé wa me apó, yémbó me mbóó ne nchyege geme ya nnó awá. Ne me nwyáá uto manchye geme ya nnó áwá ne nwyá ntó uto mamma mbó gerwá ya. Ge geno eyige Nte wa agare me mbó”

¹⁹ Jisós ajógé mbó, bóó Jus ábó ufere ucháucha. ²⁰ Abifó ajógé áké, “Melo nchye achyege Jisós efwyale ne améé gebwóó, déwúgé jí.”

²¹ Ne abifó ntó ajógé áké, “Muú ayi melo nchye achyege jí efwyale ajógé fó ufóó unó bina. Nnó muú ayi meló nchye achyege jí efwyale, akaáge apyéé ntó muú ame nónómé agene mbaá?”

Bóó Jus áshyá Jisós

²² Ne gébégé bóó Jus ányéé epaá ewe ebwó áteé ndere áfyee echa upe né amu Esówa, Jisós abó alu né Jerosale. Gébé eyigémbó neba nelu. ²³ Ndere jí alú né dachi echa upe Esówa, akene né agbá ayi akuú nnó agba Solomun. ²⁴ Bóó Jus áchwó nó jí né mme, ágíí jí áké, “Wó ólyagé mbó esé né mmu dembyó nnó? Mbógé wó olú Muú yí Esówa akweré jí elá gefwa gare ese gbóḡḡḡ.”

²⁵ Ne Jisós ashúú ebwó meko aké, “Me mbó ngare me enyú, yémbó enyú dékame ne me wó. Utóó ebi mempyéé né mabó Nte wa, ubi ne ulerege gefóge muú ayi me nlú. ²⁶ Yémbó enyú dékamege néndé depó fó né geluage magoḡme ya. ²⁷ Magoḡme ya, ákágé meko wa. Me nkágé áji ne áji ntó ákwólege me. ²⁸ Me nchyege áji gerwá eyi gélágé byeé. Áji ánome fó mme detu ne yé muú ayi ákágé fóó áji né amu ya apó. ²⁹ Néndé Nte wa muú áfyéé me áji né amu, aḡea geme apwó bóó ako, ne yé muú ayi ákágé fóó áji né amu Nte wa apó. ³⁰ Me ne nte wa Esówa delu muú ama.”

³¹ Jisós ajógé mbó, bóó Jus ama ábó mataá nnó áto jí áwá. ³² Ne Jisós ajóó ne ebwó aké, “Me mpye gejaméége utóó ulóóló ebi Nte wa achyéé me utó nnó mpye, enyú dege. Né ebi ndé ne enyú dékelege manto me ne mataá?”

³³ Bóó Jus bimbo áshúú jí meko aké, “Eḡfó gétúgé utóó ulóóló ebi wó apyéé ne ese detome wó ne mataá. Elé gétúgé wó obyaá Esówa. wó olú lé mekwaá, yémbó óse geme jyéé nnó wó olú Esówa.”

³⁴ Ne Jisós ajóó ne ebwó aké, “Pó nnó asa né mmu ḡwe Esówa nnó, ‘Me nke enyú delu bó esówa?’ ³⁵ Ese dékaá nnó mekomejóó Esówa akwórége fó. Ne mbógé Esówa akú bóó abi jí achyéé ebwó mekomejóó nnó álú bó esówa. ³⁶ Eḡyembo nnó ne me muú Esówa ajyaá atome fa mme, njógé nnó nlú Maá Esówa, enyú déké me mbyaá Esówa? ³⁷ Mbógé me mpyeé fó utóó ebi Nte wa achyéé me nnó mpyege, dékamegé fó ne me. ³⁸ Ne mbógé me mpye lé ubi, yé lé enyú déla dékame nnó genó eyigé me njógé gelú wáwálé wó, kamegé ne utóó ebi me mpyeé. Dépyege mbó, dégene nye nnó me nlu muú ama ne Nte wa, ne Nte alu muú ama ne me.”

³⁹ Ajógé mbó, bóó Jus bimbo ama amua mampye jí, yémbó aloó ebwó né amu.

⁴⁰ Achyaá afe né egbe ebeé Jodan ewefó mbaá ayi Jon abó awyage nya bóó manaá Esówa, ajwólege ewú. ⁴¹ Ne gejaméége bóó ákwóle jí, ajógé ne ate áké, “Jon apye yé ufélekpa fó wó, yémbó yéndégenó eyigé jí ajóó atome ne mende yina gelú wáwálé.” ⁴² Eféé ne gejaméége bóó áfyéé metóó ne Jisós.

11

Negboné Lasarɔs

¹ Gébégé fɔ, mende fɔ abɔ ameeé, akuú ji nnó Lasarɔs. Ji alu muú Bɛtani. Bɛtani ele melo Mɛri ebwɔ ne meɲmo wuú Mata. ² Elé Mɛri yina ne abɔ ágbelé nya lamenda né uka Ata, atile ne mejwe wuú. Ji ne meɲmo wuú Lasarɔs abɔ ameeé. ³ Gétúgé Lasarɔs ameeé, aɲme bií átó meko mbaá Jisɔs aké, “Ata mejeé wyeé ayi ɔgboó ne ji dɔ́ ameeé.”

⁴ Jisɔs awúgé meko ayi alɔ́ ji, aké, “Nemeé eniné Lasarɔs ameeé mbɔ, nepó fɔ eni netene ji aló nelú ele nnó, bɔ́ áfɛge Maá Ɛsɔwɔ nnó ɲgɔ Ɛsɔwɔ akwɔ. Getu eyigembo bɔ́ áfɛge nye Maá Ɛsɔwɔ.”

⁵ Jisɔs agboó ne Mata, ne meɲmo wuu Mɛri ne Lasarɔs. ⁶ awuge nnó Lasarɔs ameeé ama bele né melo ewé ji abɔ alú wyeé ndo epea. ⁷ Ne ndo yimbɔ epea ekógé, ajɔ́ ne baá utɔ́ bií aké, “Déma déjye né gebage mewaa Judiya.”

⁸ Baá utɔ́ bií ajɔ́ ne ji aké, “Ménleré elú dambele ayi bɔ́ bimbo aké áto wɔ ne mataá áwá, ne wɔ ɔkelege nnó déma dékeré ewú?”

⁹ Ajógé mbɔ, Jisɔs ashúú ebwɔ meko né nekanémejɔ́ aké. “Yéndé bií uwyaá nchwaneke efyánépeá ne utuú ugi, wa mbɔ fɔ wɔ? Bɔ́ aké ákene ne bií gbɔ́, ákparege fɔ nekwe néndé ágene mbaá. ¹⁰ Yémbɔ bɔ́ abi akene ne utuú ákparege nekwe néndé geɲgbɔ gepó.”

¹¹ Ajógé mbɔ, aké ne ebwɔ, “Meɲme se Lasarɔs akwe geɲya, yémbɔ me nɲye ewú nnó pye ji apeé geɲya.”

¹² Ajógé mbɔ, baá utɔ́ bií aké ne ji, “Ata mbɔgé abelé geɲya ebyennó alé atoó.”

¹³ Jisɔs abɔ agarege mbɔ lé ebwɔ negbone Lasarɔs, yémbɔ ebwɔ áfere nnó ajógé mbɔ lé mechɔ geɲya eyigémbo.

¹⁴ Jisɔs agare yé ebwɔ gbɔgɔnɔ aké, “Lasarɔs agbo. ¹⁵ Ne metɔ́ egɔ́ me gétúgé nyú nnó me mbɔ mpó fɔ ewú ne ji. Genó eyigé mempye nye, gepye nye enyú défyéé metɔ́ ne me cháɲéné. Kwilege mme déjye dége ji.”

¹⁶ Ajógé mbɔ, Tɔmasi maá gefa, ajɔ́ ne ate baá utɔ́ aké, “Kwilege déjye, yé ebe lé negbo, degbo ne ji”.

Jisɔs afyéé aɲme Lasarɔs metɔ́

¹⁷ Jisɔs akwonege né melo Bɛtani, age nnó anií Lasarɔs né mmu eba ntaá ale me ndo eni. ¹⁸ Nekene Bɛtani ne Jerosale nelú genóge ɲkpa neke epea. ¹⁹ Ne gejamégé bɔ́ Jus áfé manɲwe Mata ebwɔ ne Mɛri mnye gétúgé negbone meɲmo bwɔ.

²⁰ Mata awúgé nnó Jisɔs achwɔ́, atane ajye bane ji, Mɛri alá ji né mmu gepú. ²¹ Mata ábánégé Jisɔs ajɔ́ ne Ji aké, “Ata mbɔgé wɔ ɔ́bɔ ɔ́be fa, mbɔ meɲmó wa agboó wɔ.”

²² Yémbɔ, yé ebe elé nana, nkaá nnó, yéndégenó eyigé wɔ ɔ́gigé Ɛsɔwɔ, achyege wɔ geji.

²³ Ne Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Meɲmó wye akwilege nye né negbo.”

²⁴ Ne Mata aké, “Nkaá nnó akerege nye meso né geɲwá gébégé bɔ́ aké ákwilege nye né negbo né bií bi kwyakwya.”

²⁵ Ajógé mbɔ, Jisɔs aké, “Me ne mbwyege bɔ́ ákwilege né negbo, ne me ne nchyege bɔ́ geɲwá. Yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne me, yé agbo akerege né geɲwá. ²⁶ Ne yéndémuú ayi alú mebe, áfyéé metɔ́ ne me ágboó fɔ, Mata ɔkamé nnó elé wáwálé?”

²⁷ Mata aké, “Ɛh Ata nkamé, nnó wɔ ne ɔ́lú Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elá gefwa, Maá Ɛsɔwɔ ayi ábɔ́ manchɔ fa mme.”

Jisɔs asɔ manse

²⁸ Mata ajógé mbɔ, ajye kú meɲmo wuú Mɛri ajɔ́ ne ji bibi aké, “Ménleré achwɔ, akerege mange wɔ.” ²⁹ Mɛri awúgé mbɔ, akwilé mme wáwá, ajye bane Jisɔs. ³⁰ Jisɔs abɔ alú dankwone yé né melo, alú wye né mbaá ayi Mata abané ji. ³¹ Ne bɔ́ Jus abi alú né mmu gepúge negbo áfyéé Mɛri metɔ́ né negbone meɲmo wuú, ágege ndere Mɛri akwilé ka wáwá átane dafye, ebwɔ ntó ákwilé ákwɔle ji, néndé áfere nnó ji ajyeé mbɔ lé né menome meɲmo wuú Lasarɔs manli negbo.

³² Mɛri akwonege, age Jisɔs, akwe ji né uka aké, “Ata wɔ ɔ́bɔ ɔ́be fa, mbɔ meɲmo wa abɔ agboó wɔ.”

³³ Jisɔs ágégé ndere Mɛri álíli chonchó ne bɔ́ Jus abi ákwɔ́lege ji, eta ji mmu ne meshwe akwɔ́ ji metɔ́.

³⁴ Agíí ebwɔ́ aké, “Enyú dénií ji efɔ́?”

Áshuú ji meko aké, “Ata, chwɔ́ ge mbaá wuú.”

³⁵ Jisɔs asɔ manse. ³⁶ Bɔ́ Jus bimbo, ágégé mbo, áké, “É é, gege ndere ji abɔ́ gejeé ne Lasarɔs.”

³⁷ Yémbɔ abifɔ́ ájógé áké, “Nnó ji muú apyéé muú ame nónómé agene, abɔ́ akágé pɛ fɔ́ nnó Lasarɔs agboge?”

Jisɔs ape Lasarɔs né negbo

³⁸ Ne nchye ama anywɔne Jisɔs né mmu, afé né menome. Menome ewémbɔ, elú lé embu ebá ntaá, agbe ewú ne ntaá. ³⁹ Jisɔs aké, “Ferege ntaá eniné mbo né meno menome.”

Mata meɲme Lasarɔs ashuú ji meko aké, “Ata, agbo mbo ale fina ndɔ eni, gébé eyi, gebe gebogebo geja gepwɔ amu.”

⁴⁰ Ne Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Mata, pɔ́ me ngaré na wɔ́ nnó ɔ́fyege metɔ́ ne Esɔwɔ, ɔ́gene nye genó eyigé utó ba upyéé?” ⁴¹ Áférégé ntaá eniné mbo, Jisɔs abweé ame ape mfaá anemmye aké, “Nte wa, ntame wɔ́ néndé ɔ́wú mmyemenene ya. ⁴² Nkaá nnó wɔ́ ɔ́wú mmyemenene ya yéndégébé. Yémbɔ, njɔ́ mbo gétúgé bɔ́ abi álú fa, nnó ebwɔ́ ákamé nnó wɔ́ ne ɔ́tɔme me.” ⁴³ Anerege manjɔ́ mbo, anyá ne meko metometo aké, “Lasarɔs táné chwɔ́ fa.” ⁴⁴ Tenétené yimbo, Lasarɔs atane dafye, uka bií ne amu, úlú wye wéwé né mmu uba mandée ebií áni ji né mmye chonchó ne ushu. Ne Jisɔs aké, “Kaáge ji ajye.”

Ájɔ́ geju manwá Jisɔs

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2)

⁴⁵ Ne gejamégé bɔ́ Jus abi ábɔ́ álú eféé áchwɔ́ áchwéé Mɛri mmyé, ágege ndere Jisɔs apyéé Lasarɔs apeé né negbo, áfyéé matɔ́ ne Jisɔs. ⁴⁶ Yémbɔ, abifɔ́ ájye gare bɔ́ Farasi fɔ́ genó eyigé Jisɔs apyéé. ⁴⁷ Ne anɔ́ ba ampyéé ure Esɔwɔ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi fɔ́, ákú ujwólé, áchomé né eso ájɔ́ aké, “Nana esé dépyembo nnó? Mende yina apyéé mbo ufélekpa ufɔ́ ufɔ́ ajyéé. ⁴⁸ Mbɔ́gé délyage ji nnó ajyéé mbe mampye ubi, melɔ́ meko efyéé nye metɔ́ ne ji, ne bɔ́ Rom áchwɔ́ chɔ́ nye echa ure se chonchó ne melɔ́.” *

⁴⁹ Ne muú bwɔ́ ama, ayi akamege Kaifas, ji ne alú etukpe ampye ure Esɔwɔ né ɲme eniné mbo. Ajɔ́ aké, “Enyú dékage yé genó kanka, ⁵⁰ dekaá fɔ́ nnó elú galógálɔ́ eta nyú nnó muú ama agbo gétúgé bɔ́ ako epwɔ́ nnó melɔ́ meko énomé wɔ́?” ⁵¹ Mejɔ́ ewé Kaifas ajɔ́ mbo, etane fɔ́ jimbó né metɔ́ wɔ́. Ndere ji alú etukpe ampyéé ure Esɔwɔ né ɲme eniné mbo, Esɔwɔ apye nnó ji agare nnó Jisɔs abɔ́ magbo gétúgé melɔ́ meko. ⁵² Ne epófɔ́ gétúgé melɔ́ ewú ewú wɔ́, agbo ntó nnó apye bɔ́ Esɔwɔ abi álaá tyátyá né mme meko anywere akwe muú ama. ⁵³ Elɔ́ né gébé eyigémbo, ákpakpa bɔ́ Jus asɔ mala ndere ápyéé ne áwa Jisɔs. ⁵⁴ Né getú eyigémbo, Jisɔs amáge ke sé gbɔ́ɲɔ́ né géluage bɔ́ Jus. Alyáá Jerosale afé né maá melɔ́ fɔ́ ayi akuú nnó Efrem kwókwólé ne mashwɔne. Ewúmbɔ ne ji ne baá utɔ́ bií ájwólége.

⁵⁵ Ne gébégé epaá bɔ́ Jus ewé ákuú nnó epaá kóó upú elá kwókwólé, gejamégé bɔ́ afé né Jerosale nnó akpome mmye ndere ebwɔ́ apye me gemege nnó epaá ewémbo ekwɔne.

⁵⁶ Ne ndere ebwɔ́ anywere né mmu echa ure Esɔwɔ, ápele mbɔ́gé agene nye Jisɔs. Ájógé ne ate aké, “Enyú défere mbo nnó? Nnó ji achwɔ́ nye né epaá ewéna waá achwɔ́?”

⁵⁷ Gemege nnó epyembo etukpe ampye ure Esɔwɔ ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi fɔ́, ábɔ́ áchyeé me meko nnó muú ayi akaáge mbaá ayi Jisɔs alú ágare, ájye apye ji.

12

Áwaá Jisɔs mawéé né melɔ́ Bétáni

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

* 11:48 Elú wáwálé nnó: Mbɔ́gé nnó bɔ́ Jus áfyéé metɔ́ ne Jisɔs, Ji ámmye nye apwɔ́ bɔ́ Rom nnó bɔ́ Jus álaá mmyemmye bwɔ́.

¹ Epaá koó upú elágé ndɔ ekene, Jisɔs afe né melɔ Betani melɔ ewé Lasarɔs muú Jisɔs apye ji apeé né negbo ajwólége. ² Efeé ne anene Jisɔs ne menyéé. Mata ne afaá menyéé yimbo ne Lasarɔs alú muú ama né geluage bɔ́ abi ájwɔle agií mmye né ekpókópógélé ne Jisɔs. ³ Ndere ájwɔle mbo, Meri akpa ekpómé mawéé Lamenda ami majame ŋka dɔ́, amo Jisɔs né uka. Gepú geko geka ne gebége lamenda, ne ase mejwe wuú ati uka Jisɔs. Mawéé amina malu mmye po. Ákwyéé mami ne genó eyigé akuú nnó, “Nard.” ⁴ Ne Judas Iscarot, maá utɔ́ Jisɔs ama ayi abɔ́ manchyéé Jisɔs mankwáá, agege geno eyi meri apyembɔ, aké, ⁵ “Mbo ákpoó mawéé lamenda amina, áse gejamégé ŋka, eyi epwɔ́ ŋka eyi muu akage pye né ŋme áchyéé mbaá ubyá bɔ́.” ⁶ Mejɔ́ ewé Judas ajɔ́ mbo na, epófɔ́ nnó ji agboó ne ubya bɔ, elé gétúgέ ji alú menjo ne ajɔ́ mbo. Ji ne ábélege mekwa ŋka baá utɔ́ Jisɔs. Ne gébé eyigé fɔ, ajoó ŋka wye.

⁷ Judas ajógé mbo, Jisɔs aké, “Gɔgέ ji abe nyame, ji apyémbɔ nnó me ngboge ánií me niíge. ⁸ Ubyá bɔ́ úlú fa ne enyú yéndégébé, yémbɔ me mbeé nye fɔ ne enyú gébé geko.”

⁹ Ne gejamégé bɔ́ Jus áwúgέ nnó Jisɔs alú efee né melɔ Betani, ákwɔle áfe ewú. Ájye nya fɔ mangé lé Jisɔs jimbií wɔ́, áfe ntó nnó áge Lasarɔs muú Jisɔs apye ji apeé né negbo. ¹⁰ Ndere elúmbɔ, anɔ́ baá ampyéé upe Esɔwɔ asɔ mala nnó áwa Lasarɔs. ¹¹ néndé elé getú jí ne gejame bɔ́ Jus ályáá ebwɔ́ áfyéé metɔ́ ne Jisɔs.

Jisɔs akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Bií ujjage, gejamégé bɔ́ abi áchwɔ́ manyé epaá koó upú, áwú nnó Jisɔs achwɔ́ né Jerosale. ¹³ Ásɔ mamméε, átane ájye bane ji meti. Áwyále aké, “Matame mábé ne Esɔwɔ. Mejé ebé ne muú ayi achwɔ́ né mabɔ Ata. Efwɔ́ ebe ne Mfwa bɔ́ Isreli!”

¹⁴ Jisɔs agége maá géjunjá, akwɔ ajwɔle né mfaá. Ne genó eyigé ábɔ́ ásamé né mmu ŋwe Esɔwɔ getane wáwálé nnó, ¹⁵ “Enyú bɔ́ Sayɔn défɔge, gége mfwa nyú achwɔ́, ajwólé mbo né mfaá maá géjunjá” *

¹⁶ Ndere Jisɔs akpene né Jerosale, baá utɔ́ bií ákaá fɔ nnó uno bi ábɔ́ ásame me né mmu ŋwe Esɔwɔ úlú wawale wɔ́. Yémbɔ gébégé Jisɔs akwɔme ajyéé né mfaánebuú, ne ebwɔ́ ateé nnó abɔ́ asa né mmu ŋwe Esɔwɔ nnó unó bina upyéé nye ne ji. Ne ápye ntó ubi ne ji.

¹⁷ Ne bɔ́ abi abɔ́ alú ne Jisɔs gébégé ji apye Lasarɔs apeé né negbo, akpa gegare eyigémbɔ, ájyéé ne geji. ¹⁸ Genó eyigé na ne gepye gejamégé bɔ́ ájyéé bane Jisɔs né meti gétúgέ áwuú gepɔge ufélekpa ebi ji apyéé. ¹⁹ Ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi, ájógé ne ate aké, “Ye mekpɔ ne ula esé dégene fɔ né mechɔ ewe desɔ́ mbo mala manwa Jisɔs. Gegé, gemεge melɔ geko gela kwɔle elé ji.”

Jisɔs abɔ́ mbe agare negbo nií

²⁰ Né geluage bɔ́ abi ájye né Jerosale manogé Esɔwɔ gébégé epaá koó upú, ne abi ákú ebwɔ́ nnó bɔ́ Grek álú wye. ²¹ Bɔ́ Grek bina áchwɔ́ mbaá Filip muú melɔ Betsada né gebage mewaá Galilií, ájɔ́ ne ji aké, “Ata esé dékelege mangé Jisɔs.”

²² Filip awúgέ mbo, ajye gare Andru, ne ebwɔ́ ne Andru ájye gare Jisɔs. ²³ Ne Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Gébé gekwane eyigé bɔ́ ágene nye nnó Maá Nte Mekwaá apwɔ́ amu. ²⁴ Me ngarege enyú wáwálé nnó nyine nchi nelaá wye nyine nchi nemaá, mbɔgé muú alá apéé néné né mme degbo wɔ́. Negboge ne nechíí nefye gejame amε nchi. ²⁵ Muú ayi asele geŋwá jíí nnó geŋeá geme dɔ́, geŋwá jíí genóme nye mme detu. Ne muú ayi asele nnó geŋwá jíí geŋeá fɔ geme né mme yina wɔ́, abeé nye ne geŋwá eyi gélagé byé. ²⁶ Mbɔgé muú akelege mampyege utɔ́ ba, abɔ́ mankwɔle me. Ne yéndé mbaá ayi me mbeε, muú utɔ́ wa ntó abeé wyeé ne me. Ne yéndémuú ayi apógé me mampye utɔ́ ba, Nte wa anoge nye ji.

²⁷ “Nana ufere ba úlú uyaá uyaá. Ewena njɔge mbo nnó? Nnene mbo elé mmye nnó, ‘Nte wa aféré me né efwyale ewé echwɔ́ mbo me né mbe waá?’ Ngba, nnene fɔ́ mbo,

* 12:15 Elú wáwálé nnó: ɔpεge né Mat. 21:5 né nteé gebagé ŋwe ɔgené ula Sayɔn.

néndé ula bi me nchwɔ́ fa mme úlú nnó nge efwyale ewéna. ²⁸ Nte wa, pye bɔ́ akáá nnó wɔ ɔpwɔ amu.”

Ajógé mbɔ, meko fɔ atane né mfaánebuú aké, “Me mpye mé bɔ́ akáá nnó me mpwɔ amu, ne mmage pye wymbɔ.”

²⁹ Ne gejamégé bɔ́ abi átene eféé, áwúgé meko yimbɔ, abifɔ aké, elé nemfe, abifɔ aké, elé ekiénné Eɔwɔ ne ejɔ́ mejɔ́ ne Jisɔs.

³⁰ Ne Jisɔs ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Meko ayi déwuú mbɔ alú lé né galógáló nyú, epófɔ awa.

³¹ Nana, gébé eyigé Eɔwɔ apyéé bɔ́ mme ákpe né unɔ́ mpa gekwɔne, gébé gekwɔne eyigé ábuú danchɔmeló mfwa bɔ́ mme, ³² né geluɔge gefwa jí. Ne abwɛge me né mbaá gekwa, njame nye bɔ́ ako achwɔ́ eta wa.” ³³ Jisɔs ajɔ́ mbɔ, manlere gefɔge negbo eniné ji agbɔ́ nye.

³⁴ Ne bɔ́ bimɔ, ájɔ́ aké, “ɛwe mabe eɔwɔ agare ese nnó Muú yi Eɔwɔ akweré ji elé gefwa, abe mebe te kwyakwyaá, epyeémɔ nnó ne wɔ ɔke ábɔ mambwye Maá Nte Mekwaá né mfaá gekwa, waá álú Maá Nte Mekwaá yimbɔ?”

³⁵ Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Geɛgbɔ gelú gegenege eta nyú né mboó gébé, kége nana ndere geɛgbɔ gelú gegenege nnó ékágé gemua gewere enyú. Muú ayi akene né gemua ákágé fɔ mbaá ayi ji ajyéé. ³⁶ Fyége metɔ́ ne muú ayi achyegé geɛgbɔ nana ayi ji alú ne enyú, nnó debe bɔ́ abi achyegé geɛgbɔ. Jisɔs ajógé mbɔ, alyaá ebwɔ́ ajye bíí.”

Bɔ́ Jus áshyá wye shyá mamfye matɔ́ ne Jisɔs

³⁷ Ne yé lé Jisɔs apye gejamégé ufɔ́ ufélekpa ebwɔ́ ágené, áfyéé fɔ matɔ́ ne ji wɔ.

³⁸ Epyembɔ nnó genó eyigé Asaya muú ekpave Eɔwɔ abɔ ajɔ́ getane wáwálé. Asaya abɔ ajɔ́ nya aké, “Ata, ndé muú ákamé ne mekomejɔ́ ayi esé dégare. Ne ndé muú ayi Ata alere ji gefɔge utó bi ji awyaá?”

³⁹ Ula bi ebwɔ́ álá ákame nya ne mekomejɔ́ yimbɔ wɔ, úlú wye ndere, Asaya muú ekpave Eɔwɔ abɔ ajɔ́ nya nnó Eɔwɔ aké, ⁴⁰ “Ngilége ebwɔ́ ame nnó ékágé ágene unó ne ame, ne mpye bwɔ́ ánea matɔ́ nnó ékágé ebwɔ́ akáá genó eyigé mekomejɔ́ yimbɔ ágaré. Eɔwɔ aké, ‘Me mpye mbɔ nnó ékágé ebwɔ́ áti meso ne gabo bwɔ́, áchwɔ́ eta wá nnó me mferé ebwɔ́ né efwyale’.”

⁴¹ Asaya ajɔ́ mejɔ́ ewéna ato ne Jisɔs, néndé ji abɔ age me nnó Jisɔs abéé nye muú ayi apwɔ́ amu.

⁴² Ne yé elé gejamégé bɔ́ álú abi ála áfyéé fɔ matɔ́ ne Jisɔs wɔ, abifɔ áfyé, yé ákpakpa bɔ́ Jus abifɔ áfyé ntó metɔ́ ne Jisɔs, yémbɔ álerege fɔ gbɔgɔnnɔ nnó áfyéé metɔ́ ne ji gétúgé áfɔ́ nnó álerege, bɔ́ Farasi ábuú nye ebwɔ́ né echa mmyemenene. ⁴³ Néndé ebwɔ́ ágbɔ́ lé nnó akwaá áfegé ebwɔ́ ápwɔ́ nnó Eɔwɔ ne afegé ebwɔ́.

Mekomejɔ́ ayi Jisɔs agare ne asɔ́ nye mpa bɔ́

⁴⁴ Ne Jisɔs ajɔ́ kenke, aké, “Yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ ne me, áfyé fɔ metɔ́ ne me mbíí wɔ, afyé ntó ne muú yi atome me. ⁴⁵ Muú agegé me, ebyennó age ntó muú ayi atome me.

⁴⁶ Me nchwɔ́ ndere muú yi alerege geɛgbɔ mbaá bɔ́ mme, nnó ékágé bɔ́ abi áfyéé metɔ́ ne me álá kenékéné eké muú ayi alú mmu gemua. ⁴⁷ Mbɔgé muú awúgé mekomejɔ́ ayi me ngare ne álá apyéé fɔ genó eyigé me nké ji apye wɔ, me njógé fɔ nnó ji akwe mpa, néndé me nchwɔ́ fɔ fa mensɔ́ mpá bɔ́ mme wɔ nchwɔ́ lé mamfere ebwɔ́ né efwyale gabo. ⁴⁸ Muú yi ashyaá nnó ji ákágé me, ne álá apye genó eyigé me njɔ́, genó eyi gesɔ́ mpa wuú gelú wyeé. Ne genó eyi gesɔ́ mpá wuú né bíí bi kwyakwya, elé mekomejɔ́ wa ayi ngare. ⁴⁹ Nende Me njógé fɔ né uto ba. Nte wa muú atome me agare me genó eyi me njógé ne ndere me mbɔ́ manjɔ́. ⁵⁰ Ne nkaá nnó genó eyigé ji aké me ngare gechwɔ́ ne geɛgbɔ eyi gélágé byé. Né getú eyigémbɔ, me njógé lé genó eyigé Nte wa agare me nnó njɔ́.”

¹ Wye ndere epaá koó upú elaa kwókwólé Jisɔs akaá nnó gébé eyigé ji alyagé mme yina nnó akere meso mbaá Nte wuú gekwone. Ne elé ji abóó gejeé ne bóó bií abi alú fa mme, alere ebwó gefóó eyigé ji abóó gejeé ne ebwó.

² Ne ndere Jisɔs ajwole anyeé menyeé ne baá utóó bií ne nkwale, danchomeló anyú me metóó maá utóó Jisɔs ayi ama nnó achyeé Jisɔs mankwaá. Ákuú maá utóó yimbó nnó Judas Iscarot, maá Simun. ³ Jisɔs akaá nnó Nte wuú Esɔwɔ afye ji yéndégenó né amu. Akaá ntó nnó ji abó atane mbaá Esɔwɔ ne ji akerege meso mbaá Esɔwɔ. ⁴ Ndere álú ányé menyé, Jisɔs akwile téné, afeé nku yi mfaa abelé. Ani agbogbo né gebwe. ⁵ Afane manaá né mmu geku, aló manshwone uka baá utóó bií, ne atile ubi ne agbogbo ayi ji aníí né gebwe. ⁶ Akwónégé mbaá Simun Pita, Simun agíí ji aké, “Ata ókelege manshwone me uka?”

⁷ Ne Jisɔs ashúú ji meko aké, “Genó eyigé me mpye mbó, enyú dékage fó ula nana, meso gébé dékage nye.”

⁸ Ajógémbó, Pita aké, “Ngba, wá óbó fó manshwone uka eba wó.”

Ne Jisɔs aké ne Pita, “Mbógé me nlá nshwone wá wó, óchome fó mbwa ne me.”

⁹ Ajógé mbó Simun Pita aké, “Ata óshwonege fó lé uka ba ubiubi, shwone ntó amu ya chonchó ne mekpo wa.”

¹⁰ Jisɔs aké, “Muú yi awóó me manaá ábó mashwone lé uka bií ubiubi néndé menyamnye wuú alu me pópó. Ne enyú délu me pópó, yémbó enyú ako fó wó.” ¹¹ Jisɔs ajóó mbó, ji akaá me muú ayi achyegé nye ji mankwaá, nkawu ne ji aké, “Enyú ako depó fó pópó.”

¹² Ne ji anerege manshwone uka baá utóó bií, abó nku wuú afye, akere ajwole ká. Agíí ebwó aké, “Enyú dékaá ulaá genó eyigé mempye mbó né enyú?” ¹³ “Enyú dékuú me menlere ne Ata. Enyú délu cho mankú me mbó, néndé ge muú ayi me nlú mbó. ¹⁴ Ne mbógé me, Ata ne menlere enyú, nshwone enyú uka, enyú ntó debó manshwonege uka ate. ¹⁵ Me nlere enyú genó eyigé debóó mampyege nnó dépyege geji ne ate ndere me mpyeé ne enyú. ¹⁶ Me ngaregé enyú wáwálé nnó, maá utóó ajeáge fó geme apwá nte wuú. Yé maá déntóó ntó ajeáge fó geme apwá muú ayi átome ji. ¹⁷ Nana ayi enyú dékaá unó bina, déké dépyeé ubi, débéé ne metóó megómego. ¹⁸ Me njógé mbó, ntome fó ne enyú ako. Me nkaá ufóó bóó abi me njyáá. Yémbó mpye mbó nnó genó eyigé ásame né mmu nwe Esɔwɔ gétáné wawale. Ása wye nno, ‘Muu yi esé ne ji déchome ebwó menyéé, abwólé atene umnye ne me’ ¹⁹ Me ngarege enyú genó eyigé na nana gemege nnó gepye. Ne gébége gepyege, enyú dekamege nye nnó, ‘Me Nlú gefoge Muú ayi Me Nké Me Nlú.’ ²⁰ Me ngarege enyú wáwálé nnó yéndémuú ayi asele muú dentóó wa ne metóó megómégó, ebyennó ase mbó lé me mbóó. Ne muú ayi asele me, ase mbó lé Esɔwɔ muú átome me.”

Jisɔs abó mbe agare nnó áchyege nye ji mankwaá

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Jisɔs ajógé unó bina, metóó esó ji, agare gbógónó aké, “Me ngarege enyú wáwálé, muú nyú ama achyege nye me mankwaá.”

²² Ajógé mbó baá utóó bií álá meno mekpo fuú ápe ate ne ame ne ame. Ákágé yé muú ayi ji ajóó atome ne ji. ²³ Ne maá utóó ama, ayi Jisɔs agboó ne ji, agíí mmye né ekpokpogele kwókwólé ne uwyaá Jisɔs. ²⁴ Ne Simun Pita anyú meno aké, ne ji “Gíí Jisɔs muú ayi ji ajóó mbó atome ne ji.”

²⁵ Ndere maá utóó yimbó, ajwole agíí kwókwólé ne uwyaá Jisɔs, akó geme agíí Jisɔs aké, “Ata waá achyege nye wá mankwaá?”

²⁶ Jisɔs ashúú ji meko aké, “éle muú ayi me nyuale bréd yina né mmu akpánkpa nchyege ji. Jisɔs ajóge mbó abó gekpoge bréd, anyuá né mmu akpánkpa achye Judas Iscarot, maá Simun.” ²⁷ Tenétené ayi Judas asele gekpoge bréd eyigémbó, danchomeló anyú ji metóó. Ne Jisɔs ajóó ne Judas aké, “Genó eyigé wá ókelege mampye, pye geji wáwá.” ²⁸ Né geluage bóó abi ajwole agíí né ekpokpogele, ye muú ama ayi akaá ulaá mejóó ewé Jisɔs ajóó mbó ne Judas apó. ²⁹ Ne elé Judas ne ábélege mekwa nká bwó. Baá utóó abifo áfere nnó Jisɔs

ajɔ́ m̀bɔ lé nnó Judas ajyɛ ána unó ebifɔ ebi ebwó ákelege. Eia epɔ m̀bɔ wó, ndɔ́fɔ Jisɔs ajɔ́ m̀bɔ lé nnó Judas ajyɛ achyɛ genó gefɔ mbaá ubya bɔ́.

³⁰ Ne Judas asege gekpɔge brɛd eyigé Jisɔs achyɛ ji, atane afé. Gébé eyigém̀bɔ utuú ugi mɛ.

Èbe meke

³¹ Judas atanege ajyɛge, Jisɔs aké, “Nana bɔ́ agene nyɛ ndere Maá Nte Mekwaá apwó amu. Ne ji apyɛ nyɛ bɔ́ agɛ ndere Èsɔwɔ apwó amu. ³² Ne mbɔgé Maá Nte Mekwaá apyɛé bɔ́ agɛ ndere Èsɔwɔ apwɔ amu, Èsɔwɔ ntó apyɛé nyɛ bɔ́ ágé ndere Maá Nte Mekwaá apwó amu, ne achɔ́ sé gébé. ³³ Baá ba, me mbelege sé ne enyú dɔ́, enyú dékelege nyɛ me, ne wye ndere me m̀bɔ ngare ákpakpa bɔ́ Jus, mbɔntó ne ngarege enyú nana nnó, ‘Mbaá ayi me nyɛ enyú dékage chwó fɔ́ wyeé.’ ³⁴ Ajógé m̀bɔ, aké, nana nchyege enyú èbe ewé meké, “Bɔ́gé gejeé ne atɛ. Ndere me ngboó ne enyú mbɔntó ne enyú debɔ́ mangboge ne atɛ. ³⁵ Ne mbɔgé deké débɔ́ gejeé ne atɛ, yéndémuú ákágɛ nyɛ nnó enyú délú baá utɔ́ ba.”

Jisɔs agaré ndere Pita áshyáa nyɛ ji

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ne Simun Pita agíí ji aké, “Ata, wɔ́ ɔ́yɛ efɔ́?”

Jisɔs aké, “Mbaá ayi me nyɛ ɔ́kágé kwɔle me nana, yém̀bɔ ɔ́kwɔlege nyɛ me meso gébé.”

³⁷ Pita agíí ji aké, “Ata ulannó ne me nla nkágé kwɔle fɔ́ wɔ́ nana? Me nkpome mmye mangbó gétú jyéé.”

³⁸ Ne Jisɔs ashúú Pita meko aké, “Pita nnó ɔ́kpome mmye magbo gétú ya? Gɔ́ me ngare wɔ́ wáwálé nnó gemɛ nnó menɔ mekwɔ akú, wɔ́ ɔ́shyáa nyɛ mánjane aléé nnó wɔ́ ɔ́kágé me.”

14

Jisɔs ne alerege meti ewé ejyɛé mbaá nte wuu

¹ “Dekamege fɔ́ mesome èbe enyú né metɔ́. Fyɛgé metɔ́ ne Èsɔwɔ, fyɛgé ntó metɔ́ ne me. ² Baá upú alú gejame né gepúge Nte wa; mbɔgé abe dampɔ m̀bɔ, m̀bɔ me ngare fɔ́ enyú m̀bɔ wó. Me nyɛ kwyeé melú mbele enyú. ³ Nnerege mankwyeé melú ewém̀bɔ, nkerege, nchwó nse enyú nnó mbaá ayi me mbeé enyú ntó débe wyeé. ⁴ Enyú dékaá meti ewé ejyɛé né mbaá yi me njyɛé.”

⁵ Ne Tɔ́masi ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Ata ese dékaá yé mbaá yi wɔ́ ɔ́yɛé wó, epyembɔ nnó ne dékaá meti ewé ejyɛ wyeé?”

⁶ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Me ne nlú meti ewú. Me ne ngarege bɔ́ wáwálé. Ne me ne nchyege geɲwá. Yé muú fɔ́ ákágé chwó fɔ́ mbaá Nte wa mbɔgé ála akoó eta wa wɔ́. ⁷ Mbɔgé enyú débɔ dékaá me chánéné, m̀bɔ debɔ dékaá ntó nte wa. Manló nana déjyɛge mbe, dékaá mɛ ji ne dege mɛ ji.”

⁸ Ne Filip aké, “Ata lere esé Nte wye awu, nnó mataɔ́ akwene ese mmu.”

⁹ Jisɔs ashúú ji meko aké, “M̀bɔ tɛ me nlú m̀bɔ fana ne enyú, delú danjkaá me Filip? Yéndémuú yi agene me, ebyennó agɛ ntó Nte wa. Waá ulannó wɔ́ ɔ́ké me nlere enyú Nte wa? ¹⁰ Enyú dékame fɔ́ nnó me ncho mmye ne Nte, ne Nte wa ntó acho mmye ne me wɔ́? Depɔ etire me njógé m̀bɔ, detanege fɔ́ me mbɔ́ né metɔ́, élé Nte wa mmu áchomé mmye ne me ne apyɛé utɔ́ bíí. ¹¹ Kamege ne me nnó genó eyigé me ngarege enyú gelú wáwálé nnó me ncho mmye ne Nte wa ne Nte wa ntó acho mmye ne me. Ne mbɔgé ewéna eia ekwane enyú metɔ́ wɔ́, kamege nnó elú wáwálé gétúgé ufélékpa ebi me mpyeé. ¹² Me ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi áfyɛé metɔ́ ne me, apyɛé ntó unó bi me mpyeé m̀bɔ. Yé èbe lé ebi uɲɛa upwɔ ebi, apyɛ nyɛ néndé me njyɛ mbaá Nte wa. ¹³ Ne yéndégenó eyigé enyú dégigé né mabɔ ma, mpye geji nnó metɔ́ egɔ́ Nte wa gétú ya. ¹⁴ Ndere elúm̀bɔ, mbɔgé dégige yéndégenó né mabɔ ma, mpyeé geji.

Jisɔs anyém̀eno mantɔ Mendoó Ukpea

¹⁵ “Mbɔgɛ enyú dégbóo ne me, belege mabe ya. ¹⁶ Dépyege mbɔ, me nnene nye mmye mbaá Nte wa, ne ji atɔme nye enyú muú majyeé ayifo, ayi abe nye ne enyú te kwyakwya. ¹⁷ Muú majye yimbɔ elé Mendoó Ukpea muú alerege enyú wáwálé ayi Esɔwɔ. Bɔ́ mme akamege fɔ ne ji néndé agene fɔ ji ne akage ji. Yémbɔ enyú dékage ji, néndé ji ajwɔlege ne enyú ne alú enyú né mmye. ¹⁸ Njyege, nlyage fɔ enyú gelame, nmáge kere nchwɔ eta nyú. ¹⁹ Ela gachyéé bɔ́ mme amage ge sé me. Enyú ne dégene nye me. Ne te ndere me nwyaá geɔwá, enyú ntó debeé nye ne geɔwá. ²⁰ Bií bimbɔ ukwɔnege, enyú dékage nye nnó mencho mmye ne Nte, Nte wa acho mmye ne me, ne me ntó ncho mmye ne enyú. ²¹ Yéndemuú ayi awúgɛ mabe ya abelégé áji, ji yimbɔ ne abɔ́ gejeé ne me, Nte wa ntó abɔ́ gejeé ne ji. Me ntó mbɔ́ nye gejeé ne ji, ne me mbɔ́ nlerage nye geme ya etaá wuú.”

²² Ne Judas (ayi álá pɔ́ fɔ Judas Iscarot) ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Ata nde gepyee wɔ ɔlerege geme jye lé eta sé, ayi ɔla ɔlerege fɔ ntó mbaá bɔ́ mme meko?”

²³ Jisɔs ashúu ji meko aké, “Muú ayi abɔ́ gejeé ne me, apye geno eyigé me ngarege, Nte wa gboó nye ne ji. Ne esé ne Nte wa déchwɔ bane nye ji déjwólé ne ji mbaá ama. ²⁴ Muú yi álá agboó ne me, apye fɔ geno eyigé me ngarege. Ne unó bi enyú déwuú mbɔ utane fɔ membɔ́ né metɔ́ wɔ, utane lé mbaá nte wa muú atɔme me.

²⁵ “Me ngare mbɔ enyú unó bina nana yi me nlú ne enyú. ²⁶ Yémbɔ Nte wa atɔme nye Menchyeé majyeé né mabɔ ma. Menchyeé majyeé yimbɔ elé Mendoó Ukpea achwɔgɛ alerege nye enyú unó uko ne ateé nye enyú yéndégenó eyigé me ngare enyú.

²⁷ “Ndere me njye nchyege enyú nesɔ, ne nesɔ na ne me nchyege enyú. Me nchyege fɔ enyú nesɔ na nkane bɔ́ mme achyege genó. Dekamégé fɔ matɔ́ achyege enyú efwyale, ne debege fɔ ntó ne efɔ. ²⁸ Enyú dewú nkane me nké, ‘Me nlyage enyú. Yémbɔ nmage kere nye nchwɔ eta nyú.’ Ebege nnó enyú débɔ́ gejeé ne me, mbɔ́ débéé ne metɔ́ megómégó elé me njyee mbaá Nte wa muú aɔɔa geme apwɔ́ me. ²⁹ Me mbɔ́ me mbe ngare enyú unó bina gemye nnó ubi upyegɛ, nnó meso gébé, upyegɛ enyú dekame nnó unó bi me njɔ́ úlú wáwálé. ³⁰ Me mpɔ́ sé ne gejamégé gébé manjɔ́ mejɔ́ ne enyú néndé mfwa bɔ́ mme alé chwɔ. Ji apɔ́ fɔ ne eshye apwɔ́ me. ³¹ Yémbɔ me mpyeé lé genó eyigé Nte wa agare me nnó mpye, nnó bɔ́ mme akaá nnó me mbɔ́ gejeé ne Nte wa.

“Kwilege mme déjyegé.”

15

Genɔge umpome ne mata jíí

¹ “Me ne nlú genɔge vin geji ambɔ́, ne Nte wa ne alú muú ayi áchérege geji. * ² Yéndé eta ewé etome ne me, mbɔ́gɛ elé ewɔme fɔ umpome, ji asɔ́ ewuú afɔme mme, ne yéndé eta ewé ewɔme umpome, ji akwyegɛ ewú nnó ewɔme gejamégé umpome. ³ Mekomejɔ́ ayi me ngare enyú apye enyú dela me pópó eké eta genɔ́ eyigé akwyéé. ⁴ Chogé wye mmye ne me, me nchome mmye ne enyú. Eta genɔ́ ékágé wɔ́ fɔ umpome mbɔ́gɛ elé cho mmye ne mbyɔ genɔ́ geji mbɔ́ wɔ́. Wyembɔ ntó ne enyú déla dekágé pye genó gefɔ mbɔ́gɛ dela decho mmye ne me wɔ́.

⁵ “Me ne nlú genɔ́ eyigémbɔ, enyú ntó ne delú mata jíí. Muú achogé mmye ne me, ne me ntó nchoge mmye ne ji, ji ne apye nye gejamégé unó néndé me nla mpɔ́ enyú dékage pye fɔ yé genó. ⁶ Ne muú álá cho mmye ne me wɔ́, alú eké eta genɔ́ ewé ásogé afomege éwájese egbo. Ufɔ́ mata unɔ́ yina anywerege áji áfyɛ né mewɛ, áso. ⁷ Mbɔ́gɛ enyú déchogé wye mmye ne me, ne deké débelege mekomejɔ́ wa né matɔ́ nyú, yéndégenó eyi enyú degige nno Nte wa apye, geji ne ji apyé eta nyu. ⁸ Enyú deké dépye gejamégé unó ulóúló Nte wa abeé ne ɔgɔ. Ne ewéna elerege nnó enyú delu baá utɔ́ ba. ⁹ Ndere Nte wa abɔ́ gejeé ne me, mbɔ́ntó ne me mbɔ́ gejeé ne enyú. Bɔ́gɛ wye gejeé ne ate wye ndere me mbɔ́ ne enyú. ¹⁰ Mbɔ́gɛ enyú deké depye genó eyige me njɔ́, me mbɔ́ nye gejeé ne enyú wye ndere Nte wa abɔ́ gejeé ne me gétúgɛ mpyeé genó eyigé ji akélege. ¹¹ Me

* 15:1 Elú wáwálé nnó: Né ukwene ɔwɛ menomenyee, Esɔwɔ abɔ́ amage bɔ́ Isrɛli nkane mekɔ́ vin ewé ji áchérege. Jisɔs jimɔ́ ntó ájɔ́ nnó ji ne alu genɔ́ge vin yimbɔ nana.

ngaré enyú unó bina nnó enyú débe ne metɔ́ megomegɔ́ wye ndere me nwyaá. Ne nnó metɔ́ megomegɔ́ nyú eja epwɔ́ amu. ¹² Gεgέ genó eyigé me nkelege nnó enyú dépyege na: Bɔgέ gejeé ne ate wye ndere me mbɔ́ ne enyú. ¹³ Gejeé eyigé cha gepɔ́, eyigé muú alerege, eyi gepwɔ́ gejeé eyigé muú ágbóo gétúgέ ajeé bíí. ¹⁴ Enyú débeé ajeé ba mbɔgέ dépye unó bi me ngaré enyú. ¹⁵ Me mmagé kú se enyú nnó baá défwe néndé maá défwe ákágé fɔ́ genó eyigé nte wuú apyéé. Me nkuú enyú ajeé ba néndé yéndégenó eyigé Nte wa agare me, geji ne me nto ngare enyú. ¹⁶ Enyú fɔ́ wɔ́ déjyaá me wɔ́, élé me ne njyaá enyú ne ntɔ́me enyú nnó dépyegé unó ulúlú ne nnó unó bimbɔ́ ubéé te kwyakwya. Ne yéndégenó eyi enyú dégige Nte wa né mabɔ́ ma achyεge enyú geji. ¹⁷ Gεge ye mma ngare enyú nnó bɔge gejeé ne ate.

Bɔ́ mme ápaá baá utɔ́ Jisɔ́

¹⁸ “Mbɔgέ bɔ́ mme apaá enyú, kaáge nnó abɔ́ me mbe apa me me ne alé pa enyú. ¹⁹ Enyú debo débé bɔ́ mme, mbɔ́ bɔ́ mme agboó ne enyú eké ate bɔ́ mme. Ne enyú depo néndé me njya enyú né geluage bɔ́ mme, getu eyigémbɔ́ ne bɔ́ mme apaá enyú. ²⁰ Tege genó eyigé me ngare enyú nnó, ‘Maá défwe aɳeage fɔ́ gεme apwɔ́ nte wuú.’ Te ndere ebwɔ́ achyε me efwyale, áchyεge nye ntó enyú efwyale. Ne ebwɔ́ abɔ́ awú mekomejɔ́ wa mbɔ́ áwuú ntó awe nyú. ²¹ Ebwɔ́ apye nye unó bina uko eta nyú gétúgέ enyú délu bɔ́ ba. Néndé ebwɔ́ ákágé fɔ́ muú yi atɔ́me me. ²² Me mbe danchwɔ́ gare ebwɔ́ mekomejɔ́, mbɔ́ akwe fɔ́ mpa wɔ́, yémbɔ́ nana yi ngare ebwɔ́ mekomejɔ́ Esɔ́wɔ́, ye meti ewe áboó gabo bwɔ́ epósé ²³ Ne yéndémuú yi apaá me, ebyennó apaá ntó Nte wa. ²⁴ Me mbe dampye ukpekpe unó né metɔ́ metɔ́ bwɔ́, ebwɔ́ age wɔ́, ebi yé muú fɔ́ álá alú dampye, mbɔ́ Esɔ́wɔ́ agarege nye fɔ́ ebwɔ́ nnó ápye gabo ákwe mpa. Yé ndere ebwɔ́ ágene unó bi me mpye, ápaá me chonchó ne Nte wa. ²⁵ Unó bina ubɔ́ mampye nnó, genó eyigé asame né mmu ɳwe Esɔ́wɔ́ gebe wáwálé. Ása wye nnó, ‘Ebwɔ́ ápaá me ula pɔ́.’

²⁶ “Menchyéé majyéé achwɔ́, ji alú Mendoó Ukpea muú alerege wáwálé yi Esɔ́wɔ́. Me ntɔ́me nye ji atane mbaá Nte wa, achwɔgέ agarege nye enyú muú yi me nlú. ²⁷ Enyú ntó dégarege nye bɔ́ muú yi me nlú néndé delu ne me te ula ulɔ́.

16

¹ “Me ngare me enyú unó bina nnó ékágé deja mmye meso. ² Ábuú nye enyú né macha mmyemenene. Ne gébé gechwɔ́ eyigé yéndémuú yi awáne enyú aferege nnó ji apyembo élé utɔ́ Esɔ́wɔ́. ³ Ápye nye unó bina ne enyú néndé ákágé Nte wa, yé me ntó ákágé. ⁴ Me mbɔ́ mbe ngare enyú nnó gébé eyigémbɔ́ gekwónége enyú détege nnó me mbɔ́ ngare me enyú nnó unó bina upyéé nye.

Utɔ́ bi Mendoó Ukpea apyéé

“Me mbɔ́ ngare enyú unó bina mbembe wɔ́, néndé me mbɔ́ nlú ne enyú. ⁵ Ne nana me nkerege meso mbaá muú yi atɔ́me me, yémbɔ́ yé muú nyú yi agige mme nnó, “Ojye efɔ́?” Apɔ́. ⁶ Ne gétúgέ me ngare enyú unó bina, matɔ́ nyú álá meshwεmeshwe. ⁷ Yémbɔ́ ngarege enyú wáwálé. Elú élé né galógáló awe nyú nnó me njye, néndé me nla njye wɔ́ menchyéé majyéé achwɔ́ fɔ́ eta nyú. Yémbɔ́ me njyεge ntɔ́me nye ji achwɔ́ eta nyú. ⁸ Achwɔgέ apyéé nye bɔ́ mme akaá nnó ufere bwɔ́ né gabo ayi ebwɔ́ apyéé úlú gye. Apye nye ebwɔ́ akaá nnó ufere bwɔ́ né ndere muú abeé cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ úlú gyeé, ne apye nye ntó ebwɔ́ akaá nnó uféré bwɔ́ né ndere Esɔ́wɔ́ áswɔ́ nye mpa úlú gyeé. ⁹ Né egbe ewé gabo, ebwɔ́ alú gyeé néndé áfyéé fɔ́ metɔ́ ne me wɔ́. ¹⁰ Né egbe ewé mambe cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́, apye nye ebwɔ́ akaá nnó me nlú cho néndé me nkerege meso mbaá Nte wa ne enyú demage ge nye se me. ¹¹ Né egbe ewé mpa ayi Esɔ́wɔ́ áswɔ́, apye nye bɔ́ mme akaá nnó alu gyeé né gefɔ́ eyigé áswɔ́ mpa wa, néndé danchɔ́meló mfwa bɔ́ mme akwe me mpa.

¹² “Me nlú wyaá gejamégé unó mangare enyú, yémbɔ́ enyú dékage gbare nye fɔ́ matɔ́ gétúgέ ubi. ¹³ Yémbɔ́ gébégé Mendoó Ukpea muú alerege wáwálé achwɔge, apye nye enyú dékaá wáwálé meko. Agarege nye fɔ́ unó bi utanege ji metɔ́, genó eyigé ji awúgέ

geji ne ji ágarege. Ne apyɛ́ ɛ́nye ɛ́nyú dékaá unó bi upyɛ́ ɛ́nye meso gébé. ¹⁴ Ji apyɛ́ ɛ́nye me mbo ɛ́go néndé genó ɛ́yi getanege me metɔ́ geji ne ji asele agarege ɛ́nyú. ¹⁵ Yéndé genó ɛ́yigé Nte wa awyaá élé ɛ́ya, getú ɛ́yigémbɔ ne me nké genó ɛ́yi gelú me metɔ́ geji ne ji agarege ɛ́nye ɛ́nyú.

Mesome nyu ɛ́la ɛ́nye lé nechóchó

¹⁶ “Élá gachyɛ́ ɛ́nyú demage ge sé me, ne ɛ́mage wyaá sé ntó ndɔ́ ɛ́nyú degene ɛ́nye me.”

¹⁷ Ajógé mbo, baá utɔ́ bií abifɔ alo mangigé ate aké, “Ajó aké, ‘Éla gachyɛ ɛnyú degene sé me,’ ne ama aké, ‘Émage wyaá se ntó dɔ́ ɛnyú dégene ɛnye me’, ula utene mbo nno? ne ulaa me nnye mbaá nte wa. ¹⁸ Ulaá ɛla gachyɛ́ utene mbo nnó? ɛ́sé dekágé fɔ́ genó ɛ́yigé ji ajógé mbo.”

¹⁹ Ndere ɛ́bwɔ́ áferege mbo, Jisɔ́s akaá me nnó ɛ́bwɔ́ akélege mangí ji ulaá mejó ɛ́wé ji ajó mbo. Ajó ne ɛ́bwɔ́ aké, “ɛ́nyú degige mbo élé ate ulaá mejó ɛ́wé me njó nnó, ‘éla gachyɛ́ ɛ́nyú demage ge sé me ne nnó ɛ́mage wyaá sé ntó dɔ́ ɛ́nyú dégene ɛ́nye me?’”

²⁰ Me ngarege ɛ́nyú wáwálé nnó ɛ́nyú delilí ɛ́nye desɔ́ manse gétúgé unó bi upye ɛ́nye. Ne bɔ́ mme ábɛ́ ɛ́ne nechóchó, ɛ́nyú debɛ́ ɛ́ne masome né matɔ́, yémbɔ masome nyú abwɔ́lege ɛ́nye nechóchó. ²¹ Nebyé ɛ́neke nemmye mendée, ɛ́nye ugyalege ji néndé gébé ɛ́yigé ji awuú ubale gekwɔ́ne. Ne abyegé me maá, amage te se ubale, abɛ́ élé ne nechóchó nnó ji agbɛ́ muú ama fa mme. ²² Wyembɔ ntó ne elú ne ɛ́nyú. Nana ɛ́nyú delú ne masome né matɔ́, yémbɔ me mmage ge ɛ́nye ɛ́nyú, ne ɛ́nyú debɛ́ ɛ́nye ne nechóchó né matɔ́. Ne yé muú ayi akágé fere gefɔ nechóchó ɛ́niné na né matɔ́ nyú ápó. ²³ Bií bi mbo ukwɔ́nege, demage gii se me ye mecho fɔ́. Me ngarege ɛ́nyú wáwálé nnó, yéndégenó ɛ́yi degige nte wa né mabɔ ma, achyɛge ɛ́nyú geji. ²⁴ Kpaá te gébé ɛ́yigé na, ɛ́nyú delu dangí yé genó gefɔ́ né mabɔ ma. Gige achyɛge ɛ́nye ɛ́nyú, ne nechóchó nyú nejame ɛ́nye kpaá nepwɔ́.

²⁵ “Me ngare ɛ́nyú unó bina né makamejɔ́, yémbɔ gébé gechwɔ́ ɛ́nye ɛ́yigé me nla ngarege sé ɛ́nyú depɔ́ né makamejɔ́. Me ngarege ɛ́nye ɛ́nyú uno bi utome ne Nte wa gbɔ́gɔ́. ²⁶ Gébé ɛ́yigémbɔ gekwɔ́nege ɛ́nyú degige ɛ́nye Nte wa unó né mabɔ ma. Me njó mbo fɔ́ nnó ngige ɛ́nye Nte wa genó gefɔ́ gétúgé nyú wɔ́. ²⁷ Néndé Nte wa jimbo abo gejeé ne ɛ́nyú gétúgé ɛ́nyú debɔ́ gejeé ne me, ne dékame nnó me ntane mbaá ɛ́sɔ́wɔ́. ²⁸ Wáwálé me ntane mbaá Nte wa nchwɔ́ fa mme. Nana me lé nlyáá mme nkerege meso mbaá Nte wa.”

²⁹ Ajógé mbo, baá utɔ́ bií aké, “Nana wɔ́ ɔ́lé jɔ́ yé mejó gbɔ́gɔ́, ɔ́jógé sé né makamejɔ́. ³⁰ ɛ́sé dékaá nana nnó wɔ́ ɔ́kaá unó uko, wɔ́ ɔ́kage ye ɛ́be lé unó bi bɔ́ awyaá né metɔ́ mangí wɔ́. ɛ́wéna ɛ́pye ɛ́sé dékamé nnó wɔ́ ɔ́tane mbaá ɛ́sɔ́wɔ́.”

³¹ Ne Jisɔ́s ashú ɛ́bwɔ́ meko aké, “Pó ɛ́nyú dékamé ne me, naná? ³² Gébé gechwɔ́ ɛ́nye, ne géfíí me ɛ́yigé ɛ́nyú ako délaá ɛ́nye tyátyá, yéndémuú nyú abɔ́ ɛ́nye meti gepú jíí, délyáá membií. Yémbɔ me mpɔ́ fɔ́ me mbií, Nte wa alú ne me. ³³ Me ngare ɛ́nyú unó bina nnó ɛ́nyu delíí mmye ne me debɛ ne nesɔ́. Bɔ́ mme apyɛ ɛ́nye ɛ́nyú degɛ ɛ́fwyale yémbɔ gbarege matɔ́ nyú néndé mmye me mpwɔ́ bɔ́ mme.”

17

Jisɔ́s anemmye mbaá Nte wuú nno apye ji abo ɛ́go

¹ Jisɔ́s anerege manjɔ́ unó bina, abwɛ́ ɛ́me apɛ́ né mfaánebuú, anemmye aké, “Nte wa gébé gekwɔ́ne pye me maá wyé mbo ɛ́go nnó me ntó mpye wɔ́ ɔ́be ne ɛ́noge. ² Wɔ́ ɔ́chyɛ́ me uto bi upwɔ́ bɔ́ ako nnó me nchyɛ́ geɛ́wá ɛ́yi gélagé byé mbaá bɔ́ ako abi wɔ́ ɔ́chyɛ́ me. ³ Geɛ́wá ɛ́yi gélagé byé gelu nnó ɛ́bwɔ́ akaá élé wɔ́ mbií muú ɔ́lu ɛ́sɔ́wɔ́ ayi wáwálé, ne me Jisɔ́s Kras muú wɔ́ ɔ́tome fa mme. ⁴ Mpye wɔ́ ɔ́bo ɛ́nógé fa né mme, gétúge me nere mampye utɔ́ bi wɔ́ ɔ́chyɛ́ me nnó mpye. ⁵ Nte wa, pye me mbe ne ɛ́noge né mbe ushu wye nana, gefógé ɛ́nógé ɛ́wé me mbo nwya nya gébégé nlú ne wɔ́, gemɛge nnó mme álɔ́.

Jisɔ́s anemmye mbaá nte wuú gétúgé baá utɔ́ bií

⁶ “Me mpye bɔɔ abi wɔ jyaá fa mme ɔchyeé me akaá wɔ. Ábɔ álú bɔɔ byeé, wɔ ɔchyeé me ebwɔ ne ebwɔ ábele mekomejɔɔ wyeé. ⁷ Ne nana ebwɔ ákaá nnó ufɔɔ unó uko bi wɔ ɔchyeé me utane eta wye. ⁸ Ngare ebwɔ mekomejɔɔ ayi wɔ ɔchyeé me, áse ji amu apea ne ákaá wáwálé nnó me ntane eta wyeé ne ákame nnó wɔ ne ɔtɔme me.

⁹ “Nnɛnemmye gétúgɛ ebwɔ. Nnɛne fɔ mmye gétúgɛ bɔɔ mme, nnɛne lé gétúgɛ bɔɔ abi wɔ ɔchyeé me, néndé álú bɔɔ byeé. ¹⁰ Yéndé genó eyi nwyáá élé ejyeé ne yéndégenó eyi wɔ ɔwyaá, ele eya. Ne ele bɔɔ bina ne apyeé me mbɔɔ enógé. ¹¹ Mbéé sé fa mme, yémbɔ ebwɔ alú fa mme. Nchwɔɔ eta wyeé Nte wa, Muú Ukpea, nnɛnemmye nnó wɔ ɔbame ebwɔ né uto mabɔ mmyeé, ami wɔ ɔchyeé me, nnó ɔpye ebwɔ ábé muú ama ndere esé ne wɔ delu muú ama. ¹² Gébégé nlú ne ebwɔ, mbáme ebwɔ né uto mabɔ ami wɔ ɔchyeé me. Mbá ebwɔ chájéné, ne yé muú bwɔ ama anó mme detu wɔ ekose muú ayi abɔ alú me nnó anome mme detu nnó genó eyigé ásame né mekomejɔɔ wyeé gebe wáwálé.

¹³ “Ne nana me nlé chwɔɔ eta wyeé. Ne njógé unó bina ndere me nlú fa mme, nnó mpye ebwɔ abe ne nechóchó gbene wye ndere me nwyáá nechóchó gbene. ¹⁴ Me ngare ebwɔ mekomejɔɔ wyeé ne bɔɔ mme apaá ebwɔ néndé ebwɔ ápófɔ mbwa ama ne bɔɔ mme wye ndere me nlá pɔ fɔ mbwa ama ne bɔɔ mme. ¹⁵ Me nnɛne fɔ mmye nnó wɔ ɔfere ebwɔ fa mme. Nnɛne lé nnó wɔ ɔbame ebwɔ ékágé ebwɔ akpe né amu muú nchye. ¹⁶ Ebwɔ apɔ fɔ mbwa ama ne bɔɔ mme wye ndere me nlá pɔ fɔ mbwa ama ne bɔɔ mme. ¹⁷ Pye ebwɔ áchyeé gemége bwɔ wáwálé eta wye. Ne wáwálé yimbɔ élé mekomejɔɔ wyeé. ¹⁸ Ndere wɔ ɔtɔme me fa né mme, mbɔntó ne me ntɔme ebwɔ. ¹⁹ Me nchye geme ya mampye utɔɔ byeé. Me mpye mbɔ gétúgɛ bwɔ, nnó ebwɔ ntó áchyeé gemége bwɔ wáwálé mampye utɔɔ byeé.

Jisɔs anemmye mbaá Nte wuú gétúgɛ bɔɔ abi ámage fye nye metɔɔ ne ji

²⁰ “Me nnɛne fɔ mmye gétúgɛ baá utɔɔ baá bina ebwɔ bwɔ, nnɛne ntó gétúgɛ bɔɔ abi áfye nye metɔɔ ne me élé áwuú mekomejɔɔ wye ayi baá utɔɔ ba ágarege nye. ²¹ Me nnɛnemmye nnó wɔ ɔpye ebwɔ ako abe muú ama, wye ndere wɔ Nte wa ɔlu muú ama ne me, me ntó nlu muú ama ne wɔ. Pye ebwɔ abe muú ama ne esé nnó, bɔɔ mme ákamé nnó wɔ ne ɔtɔme me. ²² Enógé ewé wɔ ɔchyeé me, ewú ntó ne me nchyeé ebwɔ. Mpye mbɔ nnó ebwɔ abe muú ama wye ndere esé ne wɔ delú muú ama. ²³ Me nlu muú ama ne ebwɔ, wɔ ntó ɔlu muú ama ne me. Dépye mbɔ nnó ebwɔ ntó abe muú ama chájéné. Ndere elúmbɔ bɔɔ mme ákágé nye nnó wɔ ne ɔtɔme me, ne ákágé nye ntó nnó wɔ ɔbɔɔ gejeé ne ebwɔ wye ndere wɔ ɔbɔɔ gejeé ne me.

²⁴ “Nte wa, nkelege ntó nnó bɔɔ abi wɔ ɔchyeé me, ábe ne me né mbaá yi me mbéé nye, nnó ágé ntó enógé wa. Wɔ ɔchyeé me enógé ewéna gétúgɛ gejeé eyigé wɔ ɔbɔɔ ne me gemege nnó mme alɔ.

²⁵ “Eh, Nte wa muú ɔlú cho, wáwálé, bɔɔ mme ákágé fɔ wɔ, yémbɔ me nkágé wɔ. Ne bɔɔ bina, abi wɔ ɔchyeé me ákaá ntó nnó wɔ ne ɔtɔme me. ²⁶ Me mpye ebwɔ ákaá wɔ, ne mpye nye wye ebwɔ ákágé wɔ yéndégébé nnó gejeé eyigé wɔ ɔbɔɔ ne me ɔbɔ ntó ne ebwɔ ne nnó me mbe muú ama ne ebwɔ.”

18

Ápye Jisɔs

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

¹ Jisɔs anerege mmyemenɛne, ji ne baá utɔɔ bií ályaá melu ewémbɔ, achyaá genkɔ eyigé akuú nnó Kidrɔn ajye kpe mmu maá mekɔɔ fɔ. ² Ne Judas muú achyege nye Jisɔs mankwaá abɔ akaá ntó melu ewémbɔ néndé ebwɔ abɔ áchómege me wye. ³ Ndere elúmbɔ, ji ase ekwɔ bɔɔ bee ne ambame echa ure Esɔwɔ abi anɔɔ baá ámpyeé ure Esɔwɔ ne Farasi átɔme áchwɔ né maá mekɔɔ yimbɔ. Gébégé ájyeé ákpomé mmye ne unó ummye, alweé desá ne bɔ akpɔgéfo. ⁴ Ne élé Jisɔs akaá me yéndégenó eyigé ápye nye ne ji, ake mmye afií ebwɔ, agií ebwɔ aké, “Enyú dékelege ndé muú?”

⁵ Ashuú ji meko aké, “Dékelege Jisɔs muú Nasaret.”

Ji aké, “Me ne nlu ji.” Judas muú achyɛ́ Jisɔs maɲkwaá alú ntó efɛ́ tené ne ebwó. ⁶ Jisɔs ajógé ne ebwó nnó, “Me ne nlu ji,” ája mmye meso ákwe mme gbaram. ⁷ Ne ama agíí ebwó aké, “Enyú déke dékelege wa?” Áké, “Dékelege Jisɔs muú Nasaret.”

⁸ Aké, “Pó me ngare enyú nnó me ne nlu ji? Ne mbógé nnó élé me ne enyú dékelege, lyage bɔ́ bina ájye. ⁹ Ajó mbɔ nnó meko ayi ji abɔ ajó abé wáwálé. Ji abɔ ajó aké, Nte yé muú ama ayi anome mme detú né geluage bɔ́ abi ɔchyé me ápó.”

¹⁰ Ne Simun Pita ajú yé aparanja ayi ji awyaá, asó etu ewé egbé ebwɔnye ewé memfwé etukpe ámpyɛ́ upɛ Esɔwɔ. Mabɔ memfwé yimbɔ makamege Malkɔs. ¹¹ Pita apyegé mbɔ, Jisɔs ajó ne ji aké, “Shwóré aparanja wye yimbɔ né mmu mekó, wɔ ɔkelege fɔ́ nnó me nge efwyale ndere nte wa ake nge?”

Áfɛ́ ne Jisɔs mbaá Anas

¹² Ndere elúmbɔ, muú kpaá bɔ́ bee ne bɔ́ bee bíí chonchó ne ambame echa upɛ Esɔwɔ apyɛ́ Jisɔs awe ji amu. ¹³ Ase ji ábɔ́ mbe afe né mbaá Anas nte Mendée Kaifas. Kaifas yina ne alú etúkpe ampɛ́ upɛ Esɔwɔ né ɲme eniné mbɔ. ¹⁴ Elé Kaifas yina ntó ne abɔ achyɛ́ nya bɔ́ Jus majyɛ́ nnó, “Elú galógáló nnó muú ama agbo gétúgɛ́ bɔ́ ako.”

Pita ashya nnó akaágé fɔ́ Jisɔs

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Simun Pita ebwó ne maá utɔ́ Jisɔs yifo ama akwɔle Jisɔs meso. Etukpe ampɛ́ upɛ Esɔwɔ akaá maá utɔ́ yimbɔ chánjéné, getu eyigémbɔ ályaá maá utɔ́ yimbɔ akpe ne Jisɔs né mmu dachi etukpe ampɛ́ upɛ́ Esɔwɔ, ¹⁶ Pita álá né dafye. Ndere Pita atene né dafye, maá utɔ́ ayi etukpe ampɛ́ upɛ Esɔwɔ akaá ji, ajye bane meso mendée ayi alú menombi gébame, ajó mejó ne ji ne meso mendée yimbɔ alyaá Pita akpe muu. ¹⁷ Mesɔ mendée yimbɔ né meno gebame agíí Pita aké, “Nnó wɔ ɔpófɔ́ maá utɔ́ ama né geluage baá utɔ́ Jisɔs?”

Pita ashúú ji meko aké, “Eeh, me mpó.”

¹⁸ Gébé eyigémbɔ ntó gefwene gemmyɛ́, baá défwɛ ne ambame dachi etukpe ásené mewɛ né dafye átene áwyaá. Pita ntó abɔ alú ne ebwó áwyaá mewɛ.

Jisɔs akpe unɔ́ mpa

(Mat 26:57-66; Mak 14:53-65; Luk 22:54, 55, 63-71)

¹⁹ Etukpe egíí Jisɔs depɔ etiré détóme ne baá utɔ́ bíí ne unó bi ji álerege. ²⁰ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Me njógé me mejó gbɔgɔnɔ mbaá bɔ́ ako. Me nlerege unó yéndégébé né mmu macha mmyemenene ne echa upɛ Esɔwɔ mbaá ayi bɔ́ Jus ako áhómege. Yé genó gefɔ́ eyigé me njó bíbí gepó. ²¹ Ulannó wɔ ɔgigé me bɔ ɲkwe bina? Gíí élé bɔ́ abi awuú genó eyigé me ngare ebwó, neéndé ákaá uno bi me njó.”

²² Jisɔs ajógé mbɔ, membame dachi etukpe ayi alu fií ado ji né ushu. Agíí ji aké, “Mbɔ ne wɔ ɔbɔ́ manshuú etukpe meko?”

²³ Jisɔs ashúú ji meko aké, “Mbógé mechɔ ewé me njó elú gyé, gare gabo ayi me njó. Ne mbógé elú cho, ulannó wɔ ɔdoó me.” ²⁴ Efɛ́ ne Anas atɔme yé Jisɔs wye amuú wɛwe mbaá Kaifas etukpe ampɛ́ upɛ Esɔwɔ.

Pita ama ashya Jisɔs maɲáne epea ne elé

²⁵ Ndere epyɛmbɔ, Pita abɔ alú né dafye tené awyaá mewɛ. Agíí ji aké, “Nnó wɔ ntó ɔpó fɔ́ maá utɔ́ ama né geluage baá utɔ́ Jisɔs?” Pita ashya aké, “Eeh me mpó”.

²⁶ Maá defwɛ etukpe ampɛ́ upɛ́ Esɔwɔ ama ayi alú menɲme muú ayi Pita asó ji etu, agíí Pita aké, “Nnó me nge fɔ́ wɔ né mmu maá mekó ne mende yimbɔ wó?” ²⁷ Pita ama ashya wye shyá. Wye né gébé eyigémbɔ menɔ mekwɔ akú kɔkɔgólókó.

Áfɛ́ ne Jisɔs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1; Luk 23:1, 2)

²⁸ Bíí uɲyagé ne dondo gemua mme ákpakpa bɔ́ Jus ase yé Jisɔs né gepúge Kaifas afé ne ji né echa gɔmena bɔ́ Rom. Ebwó ambɔ́ akpe wye wó. Apyɛ mbɔ nnó ékágé ebwó abé

ne deba né mbe ushu Ɛsɔwɔ néndé akelege manyé epáá koó upú. ²⁹ Ndere elúmbɔ Palet muú alú ngɔmena atané, aké ne ebwó, “enyú deké mende yina apye nnó?”

³⁰ Ebwó ashuú ji meko aké, “Mbɔgé mende yina apó muú mebo fɔ wó, mbɔ esé defye fɔ ji né amu jye wɔ.”

³¹ Palet aké ne ebwó, “Sege ji enyú ambɔ́ depa mpa wuú ndere ebe nyú ejɔ́.” Ákpakpa bɔ́ Jus ashuú ji meko aké, “Ɛbé nyu bɔ́ Rom ekamege fɔ nnó esé desó mpa nnó áwá muú.”

³² Genó eyigé ebwó ajɔ́ gepye nnó genó eyigé Jisɔs abɔ ajɔ́ atome ne gefɔgé negbo eniné ji agboó nye getane wáwálé.

³³ Ne Palet akere meso né mmu echa, mfwa akú Jisɔs agíí ji aké, “Wɔ ne ɔlú mfwa bɔ́ Jus?”

³⁴ Jisɔs aké, “Wɔ mbɔ́ ne ɔfere mbɔ, waá nnó bɔ́ fɔ ne agare wɔ mmu ayi me nlú?”

³⁵ Palet ashuú ji meko aké, “Me, ɔfere nnó me nlú muú Jus? Elé bɔ́ bye ne anɔ́ baá ampye ure Ɛsɔwɔ ne afye wó ne amu ya. Nde mechɔ wɔ ɔpyeé?”

³⁶ Ne Jisɔs ashuú ji meko aké, “Gefwa ya gepɔ́ fɔ eyigé bɔ́ mme. Mbɔge gebɔ́ gebe eyigé bɔ́ mme, mbɔ baá defwe ba ammye nnó ékágé me nkpe né ámu bɔ́ Jus, yémbɔ gefwa ya getane mbaá yicha.”

³⁷ Ndere ji ajɔ́ mbɔ Palet aké ne ji, “Mmyeké wɔ ɔlú mfwa?” Ne Jisɔs ashuú ji meko aké, “Wɔ ɔlú cho manjɔ́ nnó menlú mfwa. Ge ula bi ábyené me mbɔ, ne getu eyigémbɔ ne nchwɔ́ fa mme nno ngáre bɔ́ wáwálé. Ne yéndémuú ayi agboó ne wáwálé, awuú mekomejɔ́ wa.”

³⁸ Ne Palet agíí ji aké, “Wáwálé elé ndé?” Agige mbɔ ama akere meso né dafye, mbaá bɔ́ Jus aké, “Me nge fɔ gabo ayi mende yina apyeé wó. ³⁹ Yémbɔ gepɔ́ge nyú gelú nno, yéndé ɣme gébégé epáá koó upu me mbɔ mamferé muú denɔ́ ama ndere enyú dékelege. Ndere elúmbɔ nnó enyú dékelege nnó mferé Mfwa bɔ́ Jus?” ⁴⁰ Palet ajɔ́gé mbɔ, ebwó ákalé ne meko metometo, aké, “Ɣferege fɔ mende yina fere elé Barabas.” Barabas abɔ alú mmu ayi achyeye efwyale né melɔ́.

19

Bɔ́ bee ájwyagé Jisɔs

(Mat 27:27-31; Mak 15:16-20)

¹ Palet achyee Jisɔs nnó, átule ji ne getó. ² Ne bɔ́ bee áto ela ewé elú meshíí áfaá Jisɔs né mekpɔ, áfye ji nkúu megélé né mmye eke mfwa. ³ Ájwyage ji aké, “Geɣwá gétyeé getyeé gebe ne wɔ Mfwa bɔ́ Jus” ne ádo ji ukpe kpe né ushu.

⁴ Palet ama akere achwɔ́ ajɔ́ ne bɔ́ bimbɔ aké, “Nana me nchwɔ́ ne ji né mbe ushu nyu yémbɔ kaáge nnó me nge fɔ gabo ayi ji apyeé wó.” ⁵ Jisɔs atane né dafye ne ela ewé elú meshíí meshíí né mekpɔ ne nkúu megélé né mmye. Ne Palet ajɔ́ ne bɔ́ bimbɔ aké, “Gegé mende yimbɔ na.”

⁶ Anɔ́ baá ampye ure Ɛsɔwɔ ne ambame echa ure agege Jisɔs, alo makale ne meko metometo aké, “Áwɔ ji né gekwa, áwɔ ji né gekwa.” Ajɔ́gé mbɔ,

Palet ajɔ́ ne ebwó aké, “Enyú ambɔ́ sege ji dewɔ né gekwa, néndé me nge fɔ gabo ayi ji apyeé wó.”

⁷ Yémbɔ bɔ́ Jus atome wye eshye ajɔ́gé aké, “Ɛsé déwya ebe ewé ejɔ́ nnó ji abɔ magbo. Néndé ji aké alú Maá Ɛsɔwɔ.”

⁸ Palet awúgé mechɔ ewéna, efɔ ekwɔ́ ji metɔ́ dɔ́. ⁹ Akere meso né mmu echa wuú, ama agíí Jisɔs aké, “Wɔ ɔtane efɔ?”

Yémbɔ Jisɔs ashuú ji meko wó. ¹⁰ Ne Palet ajɔ́ ne Jisɔs aké, “Wɔ ukelege fɔ manjɔ́ mejɔ́ ne me? Wɔ ɔkaá fɔ nnó me nwyaá utó manlyaá wɔ ɔjye ne nwyaá uto manwɔ́ wɔ né gekwa wó?”

¹¹ Jisɔs ashuú ji meko aké, “Wɔ ɔpófɔ́ ne utó mampye me genó mbɔgé uto bimbɔ ulá utane fɔ né mfaánebuú wó. Ne getu eyigémbɔ muú ayi afyeé me né amu nyú, gabo awuú aɣea apwɔ́.” ¹² Palet awúgé mbɔ, abɔ akele meti nnó ályaá Jisɔs ajyeé yémbɔ bɔ́ Jus akalege aké, “Mbɔgé wɔ ɔlyage mende yina, ebyennó wɔ ɔpó fɔ mejeé Sesa. Yéndémuú

ayi asse gɛmɛ jii nnó alú mfwa ɛbyennó akelege mankare gefwa ne mfwa Sesa mfwa Rom.”¹³ Ne Palet awúgɛ mejɔ́ ɛwéna, ase Jisɔs afe ne ji né dafye. Jimbɔ́ ajwólé né geluɔge mpa né mbaá ayi ákuú nnó, “Melu Mataá.” (Né Hibru ákuú mbaá yimbɔ́ nnó “Gabata”.)¹⁴ Bií bimbɔ́ úlú élé bií bi bɔ́ Jus akpomege mmye manyé ɛpaá koó upu. Ne metɔ́ ɲwɔmese, Palet ajɔ́ ne ɛbwɔ́ aké, “Gége Mfwa nyú na.”¹⁵ Yémbɔ́ ɛbwɔ́ ákálé aké cho ne ji ɛwú, cho ne ji ɛwú, awɔ́ ji né gekwa. Ne Palet ama gií ɛbwɔ́ aké, “Dékelege me nwɔ́ mfwa nyú né gekwa?” Anɔ́ baá ampye ure ɛsɔwɔ́, aké, “ɛsé depɔ́ sé ne mfwa yicha ɛkosé Sesa wɔ́”.¹⁶ Ne kwyakwyaá, Palet achyee yé Jisɔs né amu bwɔ́ nnó áwɔ́ ji né gekwa. Bɔ́ bee ásé Jisɔs áfé ne ji.

Áwɔ́ Jisɔs né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Jisɔs jimbɔ́ ne akpane gekwa jii áfé né melú ɛwé ákuú nnó, “Melú Uɲkókó makpo.” (Bɔ́ Hibru ákuú ntó melu ɛwémɔ́ nnó “Golgota.”)¹⁸ Elé né melu ɛwéna ne awɔme Jisɔs né gekwa. Áwɔ́ ntó anjo makpo apea né ebi bwɔ́ ukwa. Áwɔ́ ama né egbé ɛbwɔ́ɛɛ, ama egbé ɛbwɔ́nye ne Jisɔs né metɔ́ metɔ́.¹⁹ Palet asá ntó genó gefó aba né mekpo gekwa eyigé áwɔ́mɛ Jisɔs. Ásá wyeé nnó, “Jisɔs muú Nasaret Mfwa bɔ́ Jus.”²⁰ Ne gejamégé bɔ́ Jus ájógé genó eyigé ásamé ábalé né mfaá mekpo gekwa néndé mbaá ayi awɔme Jisɔs né gekwa alú kwókwólé ne Jerosale. Ása mansa ɲwe amimbɔ́ né mekómejɔ́ Hibru, Latin ne Grek.²¹ Anɔ́ bá ampye ure ɛsɔwɔ́, ájɔ́ ne Palet aké, “ɔsage fɔ́ nnó Jisɔs alú mfwa bɔ́ Jus, sa élé nnó ji ajɔ́ aké, ‘Me nlu mfwa bɔ́ Jus.’”

²² Ne Palet aké ne ɛbwɔ́, “Genó eyigé me nsame, nsa mɛ.”

²³ Bɔ́ bee ánerege manwɔ́ Jisɔs né gekwa abɔ́ mandée jii akare malu ani yéndémuú bee ase melu ɛma. Áse nto nku wuú ayi ji áfyéé ne áfyéé ɛwule. Nku yimbɔ́ apɔ́ ne nkwɔ́mɛ.²⁴ Bɔ́ bee bimbɔ́ ajɔ́ ne ate aké, “Dekarege fɔ́ nku yina, déɲmeé lé megyaá wyeé mankaá muú ayi asélé ji.” Ápyé mbɔ́ nnó genó eyigé ásame né mekomejɔ́ ɛsɔwɔ́ gebe wáwálé. Ása wye áké, “Ákare mandée ya áfyé ate amu, áse nku wa áɲme megyaá wyeé.” Gé genó eyigé bɔ́ bee ápyembɔ́.

²⁵ Ne bɔ́ fɔ́ abi atene kwókwólé ne gekwa eyi awɔme Jisɔs wye, élé mma Jisɔs, meɲme mma Jisɔs ayi mendée, Mɛri mendée Klopas, ne Mɛri Magdala.²⁶ Jisɔs ágegé ndere mma wuú átene ɛféé kwókwólé ne maá utɔ́ ayi jimbɔ́ Jisɔs agboó ne ji dɔ́, ajɔ́ ne mma wuú aké, “Mma, ge maá wye na.”

²⁷ Ne ajɔ́ ntó ne maá utɔ́ yimbɔ́ aké, “Ge mma wye na.” Elɔ́ né gébé eyigémɔ́ maá utɔ́ yimbɔ́ ase mma Jisɔs afe ne ji né gepú jii, nnó ajwɔlege ne ji.

Negboné Jisɔs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ ɛwyagé, Jisɔs akaá nnó ji anere mɛ yéndégenó eyigé ji abɔ́ mampye, ne nnó genó eyigé mekomejɔ́ ɛsɔwɔ́ ajɔ́ gebe wáwále, ajɔ́ aké, “Mmwólé manaá ɛpyéé me.”

²⁹ ɛké ɛpyéémɔ́, nkwa fɔ́ alú ɛféé, ayi áfyé mmɔ́ amí mamýame magbeé wyeé. Áse ɛkochá, ányua né mmu mmɔ́ amibɔ́, áfaá né eta maá genɔ́ eyigé akuú hisɔp, ábwéé até Jisɔs né ubɔ́ meno.*³⁰ Ne gébégé Jisɔs anyú mmɔ́ amimbɔ́ aké, “Nnere utɔ́ ba.” Ajógé mbɔ́, amo mekpo mme, afye gɛmɛ jii né amu Nte wuú ɛsɔwɔ́.

³¹ Bií bimbɔ́, ele bií ebi bɔ́ Jus akpomege mmye manyé uwyaá bwɔ́. † ɛbwɔ́ akelege fɔ́ nnó bií bimbɔ́ ubane uɲkwɔ́ bɔ́ abi awɔme né ukwa. Ajye jɔ́ ne Palet nnó achyéé ɛbwɔ́ uto ájye ákɔre uka bɔ́ bimbɔ́ né mfaá ukwa, áfere uɲkwɔ́ ɛbwɔ́.³² Ne bɔ́ bee achwɔ́ akɔre uka bɔ́ apea abi awɔme ɛbwɔ́ ne Jisɔs.³³ Áchwɔ́gé mbaá Jisɔs, ákɔre sé uka bií wɔ́ néndé age nnó ji agbo mɛ.³⁴ Yémbɔ́ muú bee ama ajo egbɛ amba wuú ne nekɔ́. Tenétené yimbɔ́ manoó ne manaá matanege.³⁵ Muú yi agene unó bina ne agaré. Ne unó bi ji agare úlú

* 19:29 Elú wáwálé nnó: Jɔn afyé genóge hisɔp né ɲwe wuú gétúgé genó eyigé apyéé ne ji gébégé ɛpaá koo upú. † 19:31 Elú wáwálé nnó: Uwyaá bina, úlú lé uwyaá kpaá néndé ukwe gébégé ɛpaá koo upu.

wáwálé. Ne jimbɔ́ akáá nnó ji agarege wáwálé nnó apye enyú ntó défyé metɔ́ ne Jisɔs.
³⁶ Unó bina upye nnó genó eyigé ásame né mmu ηwe εσωω ube wáwálé. Ása wye aké,
 “Yé gegoó jíí gemma akɔ́ fɔ́.” ³⁷ Ne ama ása ntó né melu ηwe εσωω ewé fɔ́ aké, “Ápele
 nyé muú ayi ebwó ájomé.”

Anií Jisɔs

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Unó bina upyege, Josef muú melo Arimatya ajye gíí ne Palet nnó ago ji afere
 geɲkwógé Jisɔs né gekwa. Josef abo alú maá utɔ́ Jisɔs ama, yémbɔ akwɔlege ji bibíí néndé
 afɔ́ ákpakpa bɔ́ Jus. Palet akamege, Josef ajye fere geɲkwógé Jisɔs né gekwa afé ne geji.
³⁹ Josef afé ebwó ne Nikodemus muú abó achwó gé Jisɔs ne utuú. Nekodemus achwó ntó ne
 gejamégé maka gebe. Akwyeé mami ne unó bi akuú nnó merrh ne alose. Manɔ́ genógé
 bɔ kilo usáá upea meso efya. ⁴⁰ Ebwó ákpa geɲkwógé Jisɔs, afyege ji unó ebimbɔ ne mmye
 aní ne éshyé ndeé. Gé mbɔ ne bɔ́ Jus ákwyege geɲkwógé muú ne anií. ⁴¹ Né mbaá yi
 awome Jisɔs né gekwa, maá mekɔ́ alú wye. Né mmu maá mekɔ́ yimbɔ ntó, menome
 meke ewé alá alú danií muú fɔ́ ebo elú wye. ⁴² Anií Jisɔs né mmu menome ewémbɔ néndé
 mbaá yimbɔ, alu kwókwólé. Ne bíí bimbɔ ntó bɔ́ Jus ákpomege mmye nnó bíí ujjage
 ebwó ányé uwyaá bwó.

20

Menome ela mewa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bíí mbe né uwyaá, ne dondo gemua mme Meri muú melo Magdala afé né menome
 ewé abó anií Jisɔs. Ajyege, age nnó áferé ntaá eniné ábɔ́ ákweré embú menome. ² Ndere
 ágene mbɔ Meri muú melo Magdala abó gatélé akere ajye garé Simun Pita ebwó ne maá
 utɔ́ ayifɔ́ ayi Jisɔs ágboó ne ji dɔ́ aké, “Áfere Ata né mmu menome, ne esé dékaá fɔ́ mbaá
 ayi ájye belé ji wó.”

³ Ajógé mbɔ, Pita ebwó ne maá utɔ́ yimbɔ átane áfe né menome. ⁴ Ndere ájye, álomege
 gatele. Yémbɔ maá utɔ́ yimbɔ alome apwɔ Pita, ne abó mbe akwɔne né menome.
⁵ Akwɔnege wye, asé mmye mme ape né mmu menome, age ubaá éshyé ndeé ebi ábɔ́
 anií Jisɔs ne ubi yémbɔ, akpe fɔ́ né mmu menome wó. ⁶ Ne Simun Pita muú abo alú meso
 akwɔnege, akpe né mmu menome, age ubaá éshyé ndeé ebimbɔ efé. ⁷ Agé ntó gebagé
 ndeé eyigé abo anií Jisɔs né mekpɔ ndere gelú pwipwi né mbaá awuú cha. Epófɔ́ mbaá
 ama ne uba éshyé ndeé ebimbɔ. ⁸ Ne maá utɔ́ ayi abo abɔ́ mbe akwɔne né menome, akpe
 ntó né mmu menome Jisɔs, age unó bi upye, akame nnó elú wawale. ⁹ (Yé elé ebwó ágene
 unó bina, álu wye dankáá genó eyi mekomejɔ́ εσωω abo ajɔ́ nnó Jisɔs abo mankwilé né
 negbo.) ¹⁰ Ne baá utɔ́ bíí agege mbɔ áma akere meso né upú bwó.

Jisɔs alere mmye mbaá Meri Magdala

¹¹ Yémbɔ Meri alá dafye téné né alilé. Ndere alilé abyélé mmye mme apé né mmu
 menome, ¹² age makiénné εσωω apea ne mandeé pópó mmye, ájwɔle né mbaá yi abo
 ábelé geɲkwógé Jisɔs. Ema né mekpɔ, ema né uka. ¹³ Makiénné yimbɔ, ágií Meri aké,
 “Mma wɔ́ ɔ́lilé ndé?”

Ashuú ebwó meko aké, “Ákpa Ata wa ne me nkaá fɔ́ mbaá yi ájye bele ji wó!” ¹⁴ Ajógé
 mbɔ, abwólé mmye ake apele age ndere Jisɔs atene, yémbɔ akáá fɔ́ nnó elé Jisɔs ne atene
 mbɔ wó. ¹⁵ Jisɔs agíí ji aké, “Mma wɔ́ ɔ́lilé ndé? Ndé muú wɔ́ ɔ́kelege?”

Meri afere nnó elé mbɔ́ maá mekɔ́ yimbɔ ne ji agene mbɔ, ajɔ́ ne ji aké, “Ata mbɔgé
 wɔ́ ne ɔ́kpane geɲkwɔ́ jii lere me mbaá ayi wɔ́ ɔ́bele geji, me njye mkpa.”

¹⁶ Ajógé mbɔ, Jisɔs akú ji aké, “Meri” abwólé mmye ape Jisɔs, ajɔ́ né mekómejɔ́ Hibru
 aké, “Rabɔni” (ula Rabɔni utené nnó “Ménleré.”)

¹⁷ Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Ɔtage me, néndé me nlú dankwɔ njye mbaá Nte wa. Cho gare elé
 arɲmé ba nnó me nlé nkɔ́ njyé mbaá Nte wa muú alú Nte nyú ntó. εσωω wa ne εσωω
 nyú ntó.”

¹⁸ Mɛri muú melɔ Magdala ajye gare baá utɔ́ Jisɔs aké, “Me nge Ata.” Ne agare ntó ebwó unó bi ji ajɔ́ ne ji.

Jisɔs alere mmye mbaá baá utɔ́ bií

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Ang 1:6-8*)

¹⁹ Né nkwalé bií mbe né uwyaá, baá utɔ́ Jisɔs ányweré mbaá ama, ágbɛ mano mbií néndé áfɔ́ bɔ́ Jus. Ne Jisɔs akpe atené né metɔ́ metɔ́ bwó aké, “Nesɔ nébé ne enyú.”

²⁰ Ajɔ́gé mbɔ, alere ebwó mabɔme upa né amu jí ne egbe mmye wuú. Baá utɔ́ bií ágege ji mbɔ álu ne nechɔchɔ́ ndere ágené Atá. ²¹ Jisɔs ama ajɔ́ ne ebwó aké, “Nesɔ nebe ne enyú, ndere Nte wa atɔme me, mbɔntó ne me ntɔme enyú.” ²² Ajɔ́gé mbɔ afɔ ebwó gejulé né mmye aké “Sege Mendoó Ukpɛa. ²³ Yendemuu ayi enyu dejigente gabo wuu, Esɔwɔ ajigente gabo muu yimbɔ, ne yende muu ayi enyu dela dejinte gabo wuu wɔ, Esɔwɔ nto ajige fɔ nte gabo wuu.”

Jisɔs alere mmye mbaá Tɔmasi

²⁴ Gébégé Jisɔs achwó lere mmye mbaá baá utɔ́ bií, ηgba wuú ama né geluage abi áfyanéapeá ayi akuú ji nnó, Tɔmasi maá gefa abɔ apó. ²⁵ Tɔmasi achwɔ́gé baá utɔ́ abifɔ ágare ji aké, “Ese dege Ata.”

Tɔmasi aké, “Me nla ngé fɔ mabɔme upaá mpi né maka amu jí me nta enɔ ebwɔ wa wye, mma nta nto ebwɔ wa né nebɔmé gepa enií nélú ji né égbé amba wɔ me nkamege fɔ.”

²⁶ Ndɔ eneé ekógé, baá utɔ́ Jisɔs ama anywere, né mmu gepú. Ne Tɔmasi alu ne ebwó. Ágbé manombi, ne aké apele Jisɔs achwó tene né metɔ́ metɔ́ bwó aké, “Nesɔ nebe ne enyú.” ²⁷ Ajɔ́ ntó ne Tɔmasi aké, “Fye enɔbwɔ wyeé fa. Pe amu ya. Nyaá ebwɔ wyeé ɔta egbe amba wá. Ɖbegé sé ne dembyɔ kamé wye kamege ne me.”

²⁸ Ne Tɔmasi ashúú ji meko aké, “Ata wa ne Esɔwɔ wa.”

²⁹ Jisɔs ajɔ́ ne ji aké, “Elé wɔ ɔgene me, ne ɔkame nnó élé me? Metɔ́ megɔmegɔ ebeé ne bɔ́ abi álá age me wɔ, yémbɔ áfyéé matɔ́ bwó ne me!”

Ula bi asame ηwe yina

³⁰ Ne Jisɔs apye gejamégé upɔ́ ufélekpa né mbe ushu baá utɔ́ bií ebi álá ása fɔ ubi né mmu ηwe yina wó. ³¹ Yémbɔ ása lé bina nnó upye enyú dékamé nnó Jisɔs ne alú Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa, nnó ji alú Maá Esɔwɔ. Ne nnó dekamege mbɔ debɔ́ gerjwá eyi gélágé byé gétúgé mabɔ mií.

21

Jisɔs alere mmye mbaá baá utɔ́ bií akeneama

¹ Mboó ndɔ fɔ ekoge, Jisɔs ama alere mmye mbaá baá utɔ́ bií né ebeé mega ewé ákuú nnó Tiberas. Gé na ne Jisɔs alere mmye mbaá baá utɔ́ bií. ² Simun Pita, Tɔmasi maá gefa, Nataniel muú melɔ Kana né gebage mewaá Galilí, baá Sebedee ne baá utɔ́ abifɔ makpo apea ábɔ́ álú mbaá ama. ³ Ne Simun Pita ajɔ́ ne ebwó aké “Me nkelege manjye ntofó.”

Ebwó ntó aké, “Ese ntó déjye ne wɔ.” Ebwó ako ajye kpe mmu ekpeé. Né utuú bimbɔ yé genó ebwó áwa wó. ⁴ Ndere bií uyjage, Jisɔs achwɔ́ atene né mapea ebeé mega, baá utɔ́ bií agege ji akaá fɔ jí wó ⁵ Jisɔs akú ebwó aké, “Baá ba, déwaá meshuu fɔ wɔ?” Ebwó áshúú ji meko, “Déwa wó.”

⁶ Ajɔ́ ne ebwó aké, “ηmégé ntofo nyú né egbe ebwɔnye ékpe, déwane nye meshuu.” Áηmégé, meshuu eyi esele, epwɔ ebwó manja afye mmu ékpe néndé eja dɔ́.

⁷ Epyege mbɔ, maá utɔ́ ayi Jisɔs abɔ́ gejeé ne ji dɔ́, ajɔ́ ne Pita aké, “Muú ayi ajɔ́gé mbɔ ne esé élé Ata.” Simun Pita awúge ndere maa utɔ́ yimbɔ ajɔ́ ake “Muú ayi ajɔ́ mbɔ mejɔ́ ne ese ele Ata” Akwye afye mandeé mmye (néndé abɔ afere áji) Anyo achɔ né nnyi. ⁸ Baá utɔ́ abifɔ álá né mmu ekpeé ajame dansa ne gejamégé meshuu eyi elú wye nnó achwó né mapea nnyi. Mantane né mapea nnyi ɔkwɔne mbaá ayi ebwó ajame dansa alú genógé matyeé amu usaá upea meso efya. ⁹ Ájágé dansa yimbɔ akwɔnege né

mapea nnyi, age ujenjeé mewe ne bred wye nere. ¹⁰ Jisɔs ajɔ́ɔ ne ebwó aké, “Chwɔge me ne meshuú fɔ́ eyi enyú déwane mbɔ.”

¹¹ Simun Pita akwɔ akpeé mmu ekpeé aja dansa yémbɔ achwó ne ji né mewaá. Dansa yimɔ agbeé ne gejamégé meshuú kpakpa. Meshuú elú usaá ukenéama meso efyane elé (153). Ne yé elé meshuú ejame, dansa yimɔ agyalé wó. ¹² Ne Jisɔs ajɔ́ɔ ne ebwó aké, “Chwɔge dégbáré une dondo”. Ne yé maá utɔ́ɔ ama ayi aɣea metɔ́ɔ mangíí ji nnó, “Olu wa?” apó; néndé ebwó ákaá nnó elé Ata. ¹³ Jisɔs ajye bɔ bred yimɔ ne meshuu ntó achyélé ebwó.

¹⁴ Gé manáne aléé na ayi Jisɔs alere mmye mbaá baá utɔ́ɔ bíí gébégé ji akwilé né negbo.

Jisɔs ajɔ́ɔ ne Pita nnó mbɔgé abɔ gejeé ne ji apye utɔ́ɔ bíí

¹⁵ Ebwó anerege mangbaré une, Jisɔs agíí Simun Pita aké, “Simun, maá Jɔn nnó wɔ ɔbɔ gejeé ne me dɔ́ɔ, ɔpwo abifɔ na?” Ne Pita ashúú Jisɔs meko aké, “Eh Ata, wɔ ɔkaá nnó me mbɔ gejeé ne wɔ.”

Jisɔs ajɔ́ɔ ne ji aké, “Pele baá magɔɣme ya.” ¹⁶ Jisɔs ama agíí ji manáne apea aké, “Simun Pita maá Jɔn nnó ɔbɔ́ɔ gejeé ne me?”

Pita akame aké, “Eh Ata wɔ mbɔ ɔkaá nnó mbɔ́ɔ gejeé ne wɔ”. Jisɔs aké, “Pele magɔɣme ya”. ¹⁷ Ama agíí Pita ne manáne ayi ágbeé aléé aké, “Simun maá Jɔn nnó wɔ ɔbɔ gejeé ne me.”

Agigé mbɔ, metɔ́ɔ esɔ Pita gétúgé agíí ji té manáne alɛɛ nnó, “Pita nnó wɔ ɔbɔ gejeé ne me?” Getu eyigémbɔ Pita ashúú ji meko aké, “Ata wɔ ɔkágé unó uko, ɔkaá chájéné nnó me mbɔ gejeé ne wɔ.” Jisɔs ajɔ́ɔ ne ji aké, “Pele magɔɣme ya.” ¹⁸ Ngarege wɔ wáwálé nnó, “Gébégé wɔ ɔlu gesage muú, wɔ mbɔ́ɔ ɔfyé mandeé ɔjyélé yénde mbaá ayi wɔ ɔkelege, yémbɔ gébégé ɔkwɔge ukoó, ula bwyé elé amu mfaá ne elé muu yicha ne afyéé wɔ mandeé ágbárege wɔ ebwɔ aja wɔ meti ɔjyee mbaá ayi wɔ ɔlá ɔkelege fɔ́ manjye.” ¹⁹ Jisɔs ajɔ́ɔ mejɔ́ɔ ewéna ne Pita mampye ji ákaá gefɔge negbo eniné Pita agboó nye ne achyéé Esɔwɔ ɣɔ. Jisɔs ajógé mbɔ aké ne Pita, “Kwɔle me.”

²⁰ Pita abwólége mmye, age ndere maá utɔ́ɔ ayi Jisɔs abɔ́ɔ gejeé ne ji dɔ́ɔ akwɔlege ebwó. Elé maá utɔ́ɔ yina ne abɔ ajwólé nya agíí Jisɔs né egbe mmye, gébégé ebwó anyéé menyéé, agíí Jisɔs nnó, “Ata ndé muú wɔ ɔke achyee nye wɔ mankwaá?” ²¹ Pita agége ji agíí Jisɔs aké, “Ata ji ntó yé?”

²² Ne Jisɔs ashúú Pita meko aké, “Mbɔgé me nkelege nnó ji abe mebe kraá te me nchwɔ́ɔ, wɔ ɔbɔ ndé mechɔ wyeé? Wɔ kwɔle elé me.”

²³ Ajógé mbɔ, mechɔ ewéna eke ekwɔne mbaá baá utɔ́ɔ abifɔ nnó Jisɔs aké maá utɔ́ɔ yina agboó fɔ́. Yémbɔ Jisɔs ajɔ́ɔ fɔ́ nnó maá utɔ́ɔ yimɔ agboó fɔ́ wó. Ajɔ́ɔ elé nnó, “Mbɔgé me nkelege nnó ji abe mebe kraá te me nchwɔ́ɔ, ɔbɔ ndé mechɔ wyeé?”

²⁴ Ge elé maá utɔ́ɔ awú ne agarege unó bina. Asá ubi né mme ne esé dékaá nnó unó bi ji agarege úlú wáwálé.

²⁵ Gejamege unó ebifɔ úlú ntó ebi Jisɔs apyéé. Mbɔgé abɔ ása ubi uko né mme, mbɔ melú ebéé fɔ́ fa mme ewé ábélege bɔ ɣwe abi ásame ubi.

ἤωε ὙΤΩΪ ΑἸΓΒΆ ΙΙΣΩΣ ndere Lukase asamé

Ulaulo

¹ Ata Tyōfilos, né ḡwe mbe yimbō ntōme wō, nsá uno uko ebí Jisōs abō apyé ne aléré bōó, lo né gébé eyige ji alōó utōó bií, ² kpaá te gébé eyige ji ajoyé mfaánebuú. Gemēge nnó ji ajoyé né mfaánebuú, achye bōó bií ji ajoyá nnó ábé aṅgbá bií majye né uto Mendoó Ukpea. ³ Gébégé Jisōs akwilé né negbo, abelé fa mme usaá ndō upéa. Né ndō yimbō, alerege aṅgbá bií mmye né gejamégé mati ayi ebwó alá kagé be sé ne dembyō nnó ji alu mebe. Ne agare ebwó mechō ewé Esōwō ágbárege nye gefwa jíí. ⁴ Ne nkane ji alu chóncho ne ebwó, afyé ebwó ebe ake, “Jwōlege fa né Jerosale, degilé echye ewé Nte wa abō anyémēno nnó atōme nye nkane me mbō ngare enyú. ⁵ Geno eyige njōgēmbō gelu nnó, ndō eja sé dōó wó eyi Esōwō afyé nye enyú né amu Mendoó Ukpea wye nkane Jōn abō afye nya bōó né mmu nnyi.”

Esōwō ase Jisōs afé Mfaánebuú

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jōn 20:19-23*)

⁶ Gébégé baá utōó Jisōs áma jwōle chóncho ne Jisōs ágií ji áke, “Átá gébé gekwané eyigé omage pye nnó esé bōó Isreli dégbaré gefwage sé”?

⁷ Ne Jisōs ashúú ebwó meko aké, “Nte wa akwye me abelé né uto bií gébé eyigé unó bina upye nye, ne epófō ewé enyú dekaáge gébé eyigēmbō. ⁸ Ne genó eyigé debó mankaá gelu nnó, Mendoó Ukpea echwōgé enyú mmye, echyege nye enyú uto ne enyú degarege bōó né Jerosale gefōge muú yi me nluú, ne demage garege nye né malō bōó Jus ako, ne degarege wye dejye né meló Samariya kpaá te dekwōnege mbaá yi mme akwya.” ⁹ Ndere Jisōs ajōgé depō tire na, Esōwō alō mansé ji ajoye né mfaánebuú, ne baá utōó bií ála ápelé amē mfaa. Akwó afe kpaá gekó gekweré ji.

¹⁰ Ndere ebwó álu áfyé amē mangē ji, eké ewyage áge ande fō apéa ne mandeé pópó mmye, átené kwókwólé ne ebwó. ¹¹ Éwyagé ande bimbo áké ne ebwó, “Bōó Galilií, enyú detené fa depele amē mfaá nde? Jisōs yina ayi alya enyú akwōme mbō mfaánebuú fi, amage kéré nye meso wye nkane degéné mbō ji ajoyé.”

Matyas ase melú Judas

¹² Ne aṅgbá Jisōs ályágé mekwē Olif, ákéré né Jerosale, neke nélu genógé ebwō ne meno. ¹³ Ákwónégé né meló Jerosale, ákwō mfaá enyōḡ ákpe mmu maá gepú ayi ebwó ábélege. Ebwó alu Pita ne Jōn, Jēmsi ne Andru, Filip ne Tōmasi, Batolomyo ne Matyo, Jēmsi maa Alfōs, Simun ayi ákuú ji muú ukógé ne Judas ayi maá Jēmsi. ¹⁴ Ebwó ako áchómege yendégébé ánenemmye metōó ema chóncho ne andeé fō abi ábō ákwōlege Jisōs, ne aḡmē Jisōs ne mma wuú Meri.

¹⁵ Né bífō bōó abi akame ne Jisōs áchomé ebwó ako, alu genógé usaá ukene. Ne Pita akwile ka aké ne ebwó, ¹⁶ “Áḡme ba, geno eyige ḡwe Esōwō ajōó nya gebo nye mambe wáwálé, Mendoó Ukpea ebó epyé Mfwa Devid nnó abō mbe agare geno gefō getuge Judas ayi abó ajamé bōó meti nnó apyé Jisōs. ¹⁷ Judas abó alu muú ama né geluagé esé, Jisōs abó ajya ji nnó apyēge gefōge utōó uma ne esé.”

¹⁸ Ndere Pita abō ajōge mbō, elu nnó Judas apyēge geboboge mechō ewé, áse ḡka ji, ájye na melu mme, efé ne akwené ushú mme, une ugbōgé, mbwé une ewō. ¹⁹ Bōó ako bi alú né Jerosale, áwúge mechō ewé, ákuú melu mme ewémbō né mejōó bwó nnó Akeldama. Ula utené nnó, “Mewaá gewu.”

²⁰ Pita ama jōó aké, “Mfwa Devid abó asá né ḡwe makwa jíí nnó, ‘Achye gepú jíí gelá gewa,’ Achye muú amage ajwōle sé mmu. Ne ama sá nnó,

‘echye muú ayicha ase melu utó wuú.’

²¹⁻²² “Ndere elúmbò, muú ayicha abó mambané esé nnó décho, dégáregé nkane Átá Jisós akwilé né negbo. Yémbó muú yimbò abò mambé ayi abò akéné ne esé ne Jisós, lo né gébé eyige Jón abó awyáge bós manaá Esòwò kpaá ekwòne né gébé eyigé Esòwò aselé Jisós né eta sé ayye mfaánebuú.”

²³ Eféé ne ebwó ajya bós apéa, muú yi ama akamege Josef ayi ákuú ntó ji Basabas ne ama ákuú ji ntó Justós. Ne ayifó akamege Matyas. ²⁴ Ne ebwó anemmye áké, “Átá wò ne ókaáge mató bós ako. Leré esé muú yi ójya, ²⁵ nnó ábé ñgbá Jisós ne ase melu utó Judas maá utó wye ayi ji alya ayye mbaá yi akwane ne ji.” ²⁶ Ánégemmye mbò, áñme megya nnó ájya muú ama. Ne aléré nnó Matyas ne ábéé. Ne áse ji ágbéé ne áñgbá Jisós abi afyaneama.

2

Mendoó Ukpea Echwo

¹ Bií epáá ewé ákuú Pentikos ukwónégé, bós bi áfyé mató ne Jisós ako abò áchomé melu ema ne meko ebwó ama. ² Áke áwuú geyage genó gefó getané mfaá eké mbyo gechwó gekpe mmu gegbéé gepú eyige ebwó abó alu. ³ Áké ápéle ágé genó eyi gelu nkane manómé mewé. Átya, ájyé tene, yéndémuú mmye. ⁴ Ne Esòwò apyéé Mendoó Ukpea echwo kpe egbéé bwó mató ne epye bwó alo manjóó ufóó mejóó ufóó ufóó.

⁵ Né gébé eyigémbò, bós Jus ne bós bi ánoge Esòwò abó átané né malo mako áchwó né Jerosale. ⁶ Áwuúge gewya eyigémbò, gejamégé bós áchwó nò bós bi áfyé metó ne Jisós mme. Áwuúge nkane bós Jisós ájoge unó ne yéndémuú awúgé né mejóó wuú, epwò ji uto. ⁷ Ála amé mekpo fuú ájoge ne ate áke, “Bós bi ájoge na ako, átané gebagé Galilií. ⁸ Ne epye nnó ne ebwó ájoge mejóó esé? ⁹ Esé bifó detane Patiyans, Medis ne Elam, abifó átané Mesopotemya Judiya ne Kapadosia ne abifó átané nto Póntós ne Esya. ¹⁰ Abifó átané Frigiya ne Pamfilya, abifó átané Ijip ne gebage mewaá Libya kwókwólé ne Seren. Abifó átané Rom, abi álu bós Jus, ne abifó álaá bós Jus. ¹¹ Abifó átané Kret ne Arabyan. Yémbò esé ako dewuú bós bimbo nkane ájoge ufóó mejóó esé, ágarege ukpekpe unó bi Esòwò apyéé.” ¹² Álá mano mekpo fuú ne elú wye ebwó mató tametame, ágige wye ate áké, “Ewéna etené mbò nnó”? ¹³ Yémbò abifó álo manjwya le jwyage áké, “Bós Galilií bina, mmóó mapye ebwó.”

Mekomejóó Pita

¹⁴ Ne Pita akwile ka ne aṅgbá abifó afyaneama, ajogé ne njune bós bimbo áké, “Enyú bós Jus ne bós ako abi alu né Jerosale, wuúge, nkelege mangaré enyú ula mecho ewé. ¹⁵ Gébé gelú mbò le kálánká eneneama dondo, bós bina alu danyú mmóó fó nkane enyú deferege. ¹⁶ Geno eyi gepyéé mbò nana, elé eyigé Joel muú ekpave Esòwò abó ajóó te gachi nnó, ¹⁷ Esòwò áké,

‘Meso gébé nchyege nye Mendoó wa mbaá bós ako.

Ne baá nyú abi andeé ne ande áwuú nye depò ne me, ágarege.

Nje usa nyú agéne nye depò ta ne ágarege,

ne akoó ande nyú agene nye ujya. ¹⁸ Né gébé eyigémbò nchyege nye nto Mendoó wa mbaá baá utó ba ako,

ye mendée ye mende ne ebwó áwuú nye depò ne me, ágarege. ¹⁹ Mpye nye bós áge

ufelekpa né mfaánebuú,

ne ukpekpe uno né mme.

Ágéne nye manoó, mewé ne gelógé amuawe

ne mfaá álá nye chuchu eke manoó,

²⁰ ñmèé énoṁege nye gemua gekwé

ne mfaá álá nye chuchu eke manoó,

gemege nnó bií Átá Esòwò ebi upwó amu ukwòne. ²¹ Ne elé bós bi ánege Átá mmye, ne

áferege ebwó né efwyale gabo.’ ”

²² Pita amajóó aké, “Bóó Isreli wuúge, Jisós ayi Nasaret alu muú yi Esòwò alere enyú chájéné nnó, ji ne atóme ji getuge enyú dege ndere abó apyéé ukpekpe uno bi ulere nnó Esòwò ne achyege ji uto. Enyú dekaá nénde uno bina ubó upye metóó metóó enyú. ²³ Jisós yina, ele ayi enyú dechye eta bóó nchye nnó áwó né gekwa. Yémbò ele Esòwò ne abó áméé me ábelé ne akaá nnó mbò ne epye nye. ²⁴ Ne apye Jisós akwilé né negbo, atane ne manome nénde negbo nebo nepó ne eshye mangbaré ji, álá nkane muú denò. ²⁵ Ne Mfwa Devid abó ajóó depò ti getúgé Jisós aké,

‘Ngene Átá Esòwò né mbe ushu wa né gébé geko.

Alu me égbé ebwònye nnó mbege ne efóó.

²⁶ Né getú eyigémbò nlu ne nechóchó né metóó nkwane, mbene.

Me nlu mekwaá ne ngboó nye, yémbò nwya uméé,

²⁷ gétúgé nkaá nnó wò yi òlu Esòwò, òlyage nye fó mendoó wa elá né melò áwuú bóó, òlyágé nye fó Maá utóó wye yi apyéé utóó chájéné apwané mmu menome.

²⁸ Wò òleré me meti ewé mbóó mankoó ne mbó gejwá.

Mbe nyé né mbe ushu wye, ne metóó megómegó.’”

²⁹ Ne Pita ama jóó aké, “Añmé ba, mbó mangaré enyú gbògònnó nnó gekwenege nte esé, Mfwa Devid yelé abó ajóó mbò agbó, ánií ji, ne menome wuú elu fa te fina. ³⁰ Abó alu muú ekpávé Esòwò ne abó akaá menomenyeé ewé Esòwò abó anyéé ne ji. Ne Esòwò jimboó ashu meko aké, ‘Ji apye nye mpyáne Devid ama nnó ábé Mfwa nkane Devid jimboó abó alu.’ ³¹ Ebyennó Devid abó abó mbe age genó eyige Esòwò apyéé nye meso gébé; ne alere nnó Esòwò apye nye Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa nnó akwile né negbo. Gé wye genó geji ne ji abó jóó nnó ji alá fó né melò áwuú bóó, ne gejkwò ji gepwánege fó mmu menome. ³² Muú ayi Devid abó ajóó bó elé Jisós. Esòwò apye ji akwile né negbo ne esé ako abi delu ankwòle bíí dékpá ame dégé ji wáwále. ³³ Nte wuú Esòwò apyegé ji akwile né negbo, apye ji ajwòle ne geluòge enogé eyi gelu né egbe ebwònye wuú, ne achye ji Mendoó Ukpea nkane ji abó anyémèno nnó apye. Genó eyigé enyú dewuú né degene mbò, ele Esòwò Mendoó Ukpea ewu ne Jisós atómé mbaá bóó bíí. ³⁴ Devid ajye mfaánebuú wó; yémbò aké,

‘Ata Esòwò ajóó ne nte wa nnó,

jjwòle fa né geluò eyi gelu me egbe ebwònye,

³⁵ kpaá te gébé gekwònege nye eyige mpwó bóó mawame bye,

mpye bwó ála eké mboó eweé nnó òneré uka mfaá.’

³⁶ “Bóó Isreli ako ábó mankaá chájéné nnó Jisós ayi enyú dewómé mbò né gekwa, ele ji ne alú Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa ne alu ntó Átá ayi abó bóó ako.”

Bóó mbe abi ákamé mekomejóó Pita

³⁷ Bóó bina áwuúgé mekomejóó yimbò, anyíí ebwó matóó ne ágií Pita ne ángbá abifó aké, “Añme esé, nana ese depye nnó?”

³⁸ Pita ashuú bwó meko ake, “Yéndémuú nyú abó mankwòre metóó wuú ne áwyaá ji manaá Esòwò né mabò Jisós Kras. Depyéégémbò, Esòwò ajíge nye nte gabo nyú ne achyege nye enyú echye wuú ewé elu Mendoó Ukpea. ³⁹ Esòwò abó anyémèno ewéna né eta nyú ne baá nyú ne mbaá bóó ako abi alu malò ayicha. Menomenyeé ewé elu mbaá bóó ako bi Ata se Esòwò akuú nnó abe abíí.”

⁴⁰ Ne Pita ama gare ebwó gejame depò, ne achye ebwó majyé aké, “Póóge geme nyú né efwyalé ewe Esòwò atóme nye mbaá bóó njyene ubeé enine na.” ⁴¹ Bóó awuúge mekomejóó Pita, gejame ákamé ne áwyaá ebwó manaá Esòwò. Bíí bimbo, delé bóó aléé (3.000) ácho né geluage bóó abi akame ne Jisós. ⁴² Ne ebwó áfyé makpo bwó né uno bi ángbá Jisós álerege, ájwòlege melu ema, ányéé menyéé ne ánenemmye chóncho.

Gejwágé Bóó Jisós

⁴³ Ne ángbá Jisós ápyéé ufélekpa ne ukpekpe unó bi ulere utó Esòwò, ne bóó ágegé ubi áfó, ne áchyege bwó enoge. ⁴⁴ Bóó ako abi ákamé né Jisós alú chóncho metóó ema, ne ákárege unó bwó ne ate. ⁴⁵ Gébé eyige fó, ákpóó uno bwó, akarege ñka yimbò ne ate nkane

yéndemuú aklege. ⁴⁶ Ebwó áchónene yendé bií né echa upε Εσωω, anénemmye chóncho ne anyeé ntó menyéé né úpú ate, áchyεge ate unó metáw emá, ⁴⁷ ne ákwáne makwa, áféεge Εσωω yendégébe. Bóó ako ágéne nkane gepw gelógéló bwó gelu ne gejeéεge εbwó matáw. Ne yéndé bií Εσωω aférege bóó né εfwyale gabo, ne agbege εbwó né echomele bóó Jisás.

3

Pita ne Jón ápye mbwéré alo manke

¹ Bií bifó Pita ne Jón ákwóme ájyé né echa upε Εσωω, ne gébé gebó gelu kálánká elé ne nwómésé, ele gébé eyige mmyemenene. ² Ne ndere εbwó áchwó kpe né menombí ewé ákuú menombí melóméló, ágé mende fó ayi abó alu mbwéré te ábyené ji ndere ajwólé εφέ. Bóó ákpáne ji yéndé bií, ábélege né menombi ewémbo nnó akogé dekw mbaá bóó abi ákóoge akpene mmu echa upε Εσωω. ³ Mende yimbo agégé Pita ne Jón ndere ájye kpe wye, ako εbwó nnó áchyé ji genó gefó. ⁴ Ápe ji domeé, ne Pita aké ne ji, “Pe esé.” ⁵ Ne ape εbwó, aférege nnó áchyεge nye ji genó gefó. ⁶ Pita aké ne ji, “Mπό ye ne ηka, yémbo nchyεge nye wó genó eyige nwyá. Ngarege wó né mabó Jisás Kras ayi Nasaret, kwile ka, lo manke.” ⁷ Ne Pita agbare ji εbwonye abwe. Tenetene yimbo, uka mende yimbo utoó, ⁸ anyó atene, alo mankene agyage. Akwólé εbwó, ákpe mmu echa upε Εσωω, akene, anyóge achoge, aféεge Εσωω. ⁹ Bóó ako bi abó álu εφέ, ágéεge nkane mende yimbo akéne aféεge Εσωω, ¹⁰ ákaá nnó élé mende yi ajwólege yendégébé né menombi ewé akuú Menombi Melóméló echa upε, ako dekw, ála ame mekpo fuú ne ákwé tametame nkane ágéné mende yimbo akéné.

Pita agare depore Jisás né Echa upε Εσωω

¹¹ Mende yimbo atome wye eshye, akwólege Pita ne Jón. Bóó ako abi ágéné ji, ála mano mekpo fuú, ábó, ájye bane εbwó né echa ewé ákuú echa Solomun. ¹² Pita agégé nkane bóó áchwó nóó εbwó mme, agíí εbwó aké, “Bóó Isreli, ndé enyú détóme esé ame mmye, ne ndé déla mano mekpo fuú né mechó ewé? Enyú deférege nnó ele uto sé ne upyé mende yina alo mankéné? Wa gétúgé ese depyεé unó bi ugáw Εσωω metáw? ¹³ Elé Εσωω ne apyé nnó ηgó Jisás maá utoó wuú akwó. Ji Εσωω, alu Εσωω ayi ukwene ante sé. Alu Εσωω ayi Abraham alu nto ayi Asek, ne ayi Jakób. Ne Jisás yimbo ele ayi enyú debó dekpane, dechoó né mbe ushu ampané mpa. Gébéεge Palet aklege manlya ji ajye, enyú deshya wye shya. ¹⁴ Jisás abó alu Muú Ukpea ne Muú ayi Cho. Yémbo enyú bina deshya ji ne dene Palet mmye nnó alya muú gewu ajye. ¹⁵ Dépyεge mbó, dewá muú yi achyεge bóó gerhá. Yémbo Εσωω apye ji akwile né negbo ne esé delu bóó bi dekpané ame degéné, ne nana degarege bóó mechó ewé. ¹⁶ Elé uto Jisás yimbo ne upye mbwéré mende yina atóó. Genó eyigé enyú degéne ne dekaá nnó gepye, élé gétúgé esé défyεé matáw ne Jisás yimbo. Elé matáw esé ayi défyεé ne ji, ne ápye mbwéré mende yina akéne mbo enyú degéne.

¹⁷ “Nana aηmé ba, nkaá nnó genó eyigé enyú debó dechomé ne ákpakpa melo depyεé mbaá Jisás debó dekaá wó. ¹⁸ Εσωω abó agare bóó ekpávε bií te gachí nkane Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa abó mange εfwyale, ne apye nnó mechó ewé εbé wáwálé nkane Εσωω abó ajóó mé. ¹⁹ Ne kworege matáw nyú, dekéré meso mbaá nte nyú Εσωω nnó ji ajinte gabo enyú. ²⁰ Depyεge mbó, Átá Εσωω apye nye matáw nyú akwené, ne atome nye Jisás Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa, ayi ji abó ajya nnó áchwó pye enyú depó. ²¹ Ji abó manjwale né mfaánebuú kpaá te gébé gekwonege nye eyigé Εσωω apye nye unó uko, ukéré uke nkane ji abó apye ukwéné bóó ekpave bií ágaré. ²² Ne Mosis abó ajóó nya aké, ‘Átá Εσωω atome nye muú ekpávε wuu, wye nkane abó atome me. Atanege nye né melo nyú, ne debó manwu yéndé genó eyige ji agarege enyú. ²³ Mboge muú ashyage manwu mekomejwó wuú, ábó mamféré ji né geluage bóó Εσωω, áwá ji.’ ²⁴ Wye meti ewu emá ne bóó ekpave Εσωω ako abó ágaré mechó ewé εpyéε mbo fi. Lo né gébé eyi Samuele okwone né abi akwale ji meso. ²⁵ Unó uko ebi Εσωω abó apye bóó ekpave bií ágaré, úlú ebi nyú. Enyú ntó delu né menomenye ewé Εσωω abó anyeé ne ukwene ante nyú. Gétúgé Εσωω abó ajóó nya ne Abraham aké, ‘Mpye nye upyáne bye uchwó ne galógáló mbaá bóó ako

fa mme.’ ²⁶ Ne Esɔwɔ ayyagé maá utɔ́ wuú, abó mbe ató ji eta nyú nnó apye enyú delya gabo ayi enyú depyeé nnó galógáló akwólé enyú.”

4

Áchwó ne Pita ne Jɔn né echomele melo

¹ Ndere Pita ne Jɔn alu jóge, ampye upe Esɔwɔ fɔ chóncho ne muú kpaá bɔ́ bi ábáme echa upe Esɔwɔ ne bɔ́ Sadusi fɔ áchwɔ sɔ ebwɔ mejɔ́ meno. ² Ne matɔ́ asɔ́ bɔ́ bina dɔ́ gétúge Pita ne Jɔn abó agarege nnó, te mbaá Jisɔs akwíle né negbo, bɔ́ ako bi akame ne Jisɔs ákwilé nye ntó. ³ Ne ágbaré Pita ne Jɔn áfé. Ndere nkwale akwone, ebwɔ ájye fé bwɔ né denɔ, nnó mechɔ ewémbɔ ela wye geya. ⁴ Yémbɔ bɔ́ bi áwuú mekomejɔ́ Pita ne Jɔn, gejamé ákáme, ne ácho né geluage bɔ́ bi áfyeé matɔ́ ne Jisɔs, ebwɔ álú nana genógé bɔ́ dele ata.

⁵ Bií uyyagé, afwa melo ne ákpakpa melo ne anleré mabe Esɔwɔ abó áchwɔ cho melu ema né Jerosale. ⁶ Anas ayi abó alu etukpe ampye upe Esɔwɔ abó alu wye, ne Kaifas, ne Jɔn ne Aleksanda ne bɔ́ abifo abi átané ntó ula gepu etukpe ampye upe Esɔwɔ. ⁷ Ne ebwɔ ája Pita ne Jɔn, áchwɔ téne mbe ushu bwɔ, ne agií bwɔ aké, “Eke nnó ne enyú depyeé mechɔ ewena njuú? Utó nyú utané efɔ́? Enyú depyeé geno eyige na né mabɔ wá?”

⁸ Wye né gébé eyigémbɔ, Mendoó Ukpea egbeé Pita metɔ́ ne aké ne ebwɔ, “Enyú afwa ne ákpakpa melo, ⁹ nnó geno eyige ese depyeé mbaá mbweré mende yina gelɔ wɔ? Enyú degige ese fina nnó dekaá fɔ́ genó eyi gepye ne ji akene mbɔ wɔ? ¹⁰ Goge degaré enyú ne bɔ́ Isreli ako nnó, ele uto Jisɔs Kras ayi atane Nasaret ne upyeé mende yi aténé mbɔ mbe ushu enyu, ató cháncha. Elé Jisɔs yina ne enyú debɔ dewómé né gekwa, ne Esɔwɔ apye ji akwíle né negbo. ¹¹ Ji ne alu ntaá eni ηwe Esɔwɔ aké,

‘Ntaá eni enyú antené upú debɔ́ déshya neni nela enine negbaré nékúné gepú.’ ¹² Jisɔs yina jimbí ne akage féré bɔ́ né efwyale gabo. Nendé muú yicha ápó sé fa mme yina ayi Esɔwɔ atómé nnó áchwɔ áféré esé né efwyale gabo.”

¹³ Ákpakpa bimbɔ áwuúge nkane Pita ne Jɔn ajóge ayi álá pɔ́ ne efɔ́ metɔ́, ála mano mekpɔ fuú, gétúgé ákaá nnó ebwɔ ápó bɔ́ ne ájye ηwe wɔ. Ne ebwɔ áte nnó Pita ne Jɔn ajóge mbɔ gétúgé abó akené mé ne Jisɔs. ¹⁴ Ne ebwɔ abó ákagé shya fɔ́ geno eyige Pita ne Jɔn abó ápyé getúgé ebwɔ ágené mende yi ató mbɔ nkane atané nekúné aηgbá Jisɔs bimbɔ. ¹⁵ Efée ne afwa ne ákpakpa melo bimbɔ ágaré Pita ne Jɔn nnó átané kpé dafye, ne ebwɔ álagé meso, alɔ mangií ate áké, ¹⁶ “Esé depyeé nye nnó ne ande bina? Yéndémuú fa né Jerosale ákaá nnó gekpekepege ufélekpá bi, ele ebwɔ ne apyeé ne ese dékagé shya sé. ¹⁷ Yémbɔ mampye nnó mechɔ ewé emage ejye se mbe, debɔ́ mamfyé bwɔ mema ne ebwɔ nnó ekage ákyáá manjɔ́ ne muú fɔ́ né mbaá mabɔ Jisɔs.”

¹⁸ Ájɔ́ge mbɔ, ákuú Pita ne Jɔn ákéré mmu ne ákwelé ebwɔ mbeé nnó, “Ekagé ama atyaá mabɔ Jisɔs ye manleré mekomejɔ́ wuú mbaá muú.” ¹⁹ Ne Pita ne Jɔn áshuú bwɔ meko aké, “Enyú ambɔ́ ferege mechɔ ewé, elu cho né mbe ushu Esɔwɔ, manwu ne Esɔwɔ wa manwu ne enyú? ²⁰ Ese debɔ́ mangárégé genó eyi esé dewuú ne dégené.” ²¹ Ne afwa eso ama áfélé ebwɔ ame ne ályá ebwɔ nnó ájye. Ebwɔ ágé fɔ́ meti manchye bɔ́ Jisɔs efwyale wɔ, nendé bɔ́ áko áfége Esɔwɔ né mechɔ ewé ebɔ́ epyé. ²² Elé ufélekpá wáwálé, mende yi ápyémbɔ ji ató apwɔ usaá aηme upéa.

Bɔ́ Jisɔs ánemmye nnó Esɔwɔ apye ebwɔ ábegé fɔ́ ne efɔ́

²³ Ndere bɔ́ bimbɔ álya Pita ne Jɔn ákérége meso, ágaré ekwɔ bwɔ genó eyige anɔ́ baá bií apye upe Esɔwɔ ne ákpakpa melo abó ajɔ́. ²⁴ Bɔ́ Jisɔs awúge mbɔ, ácho melu ema anenemmye mbaá Esɔwɔ aké, “Átá yi apwɔ amu, wɔ yi okwyé mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi úlú wye. ²⁵ Ɔpye gekwenege nte esé Devid, maa utɔ́ wye, ajɔ́ né uto Mendoó Ukpea nnó,

‘Ulannó bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus matɔ́ asɔ́ bwɔ dɔ́?

Ulannó bɔ́ melo átenege ukɔ́lɔ ne Esɔwɔ detuú?

²⁶ Afwa abi mme ákpómege mmye mámye bee,

ne ákpakpa melo átenege ukóló mamye ne Esᵱwᵱ
ne muú yi ji ajoyá nnó abe Muú yi Esᵱwᵱ akweré ji elá gefwa.’

²⁷ Genó eyigé Devid abó ajóó mbᵱ, gepye wáwálé fa melo ewé. Mfwa Herod ne Pontyᵱs Palet, chóncho ne abifó abi alá pó bᵱó Jus ne bᵱó Isreli áᵱᵱ mala manwá Jisᵱs, Jisᵱs muú utᵱó melóméló wye ayi ᵱbᵱ ᵱjyaá nnó abe Muú yi wᵱ ᵱkwere ji elá gefwa. ²⁸ Ebwᵱ áchomé mbᵱ, ápye le geno eyige wᵱ Esᵱwᵱ né uto bye, ᵱbᵱ ᵱkwyé mé ᵱbelé nnó ubᵱ mampyé. ²⁹ Átá nana gé nkane ebwᵱ áfelege ese amé. Pye esé, baá utᵱó bye dégarégé mekomejᵱó wye débégé fᵱ ne efᵱó metᵱó. ³⁰ Pye ese, depyeye bᵱó mamée atoóge ne dema depyegé ufélekpá né utó bi Jisᵱs, muú utᵱó melóméló wye, nnó bᵱó ákpá amé ágé utó bye.”

³¹ Gébégé áneré manemmye, mme meko anyii né mbaá yi ebwᵱ alú. Mendoó Ukpea echwᵱ gbeé ebwᵱ metᵱó ne epye ebwᵱ alᵱ mangare mekomejᵱó Esᵱwᵱ ayi alá pó ne efᵱó.

Bᵱó bi ákamé ne Jisᵱs ákarege unó bwᵱ ne ate

³² Né echomele bᵱó abi áfyéé metᵱó ne Jisᵱs, álú meko ama ne metᵱó ema. Muú ebwᵱ fᵱ ayi ájᵱge nnó genó eyigé na elé eya apó. Ne genó eyigé muú ama awya, gelu eyigé bᵱó akó. ³³ Ángbá Jisᵱs ágarege ájye ne eshye mampye bᵱó ákaá nnó, Ata Jisᵱs akwilé né negbo. Ne Esᵱwᵱ apoóge ebwᵱ ako dᵱó. ³⁴ Ye muú ayi genó gelií ji apó. Ewyage bᵱó ákpóo makᵱó ye upú bwᵱ, ³⁵ ne áchwᵱ ne manka yimbᵱ mbaá ángbá Jisᵱs. Ebwᵱ ákaré manka mbaá bᵱó bi ákamé ne Jisᵱs ako nkane yéndémuú ákelege.

³⁶ Mende fᵱ ntó abó alu eféé ayi ákuú ji Josef, atane ula gepú ámpyéé upe Esᵱwᵱ. Ábyé ji né melo Syaprᵱs ne ángbá Jisᵱs ntó akuú ji Banabas. (Ula utene nnó Memfyé bᵱó eshye.)

³⁷ Ne akpó ntó mekᵱó wuú ewé ema achwᵱ ne nka yimbᵱ mbaá ángbá Jisᵱs.

5

Gebyᵱgé Ananiya ne Safira

¹ Ne mende fᵱ ayi ákuú ji, Ananiya ne mendée wuú Safira abó ákame mankpó melu mme bwᵱ ema. ² Yémbᵱ ebwᵱ ne mendée wuú ákame mambi nka eyifó, ne ákpá eyi elaá áchwᵱ chyéé ángbá Jisᵱs. ³ Ne Pita agii Ananiya aké, “Ulannó ᵱlyaá danchᵱmeló akpene mmu metᵱó wye? Nde gepyéé ᵱbií gebagé nka eyigé ᵱsele ne ᵱchwᵱ byᵱ gebyᵱ mbaá Mendoó Ukpea? ⁴ Mekᵱó ewé ᵱkpóo ebᵱ elu ewye, ne nka yi ᵱsele ele ejye. Nde gepyéé ᵱpye gefᵱge mechᵱ ewéna? ᵱferé nnó ᵱbwᵱlege mbᵱ le bᵱó ayi ᵱbyᵱge mbᵱ le gebyᵱ mbaá Esᵱwᵱ.” ⁵⁻⁶ Ananiya awúge mbᵱ, akwé mme, agbó. Njye usa akéle ndeé, afyale genkwᵱ jí, ákpá ájye níí. Bᵱó ako bi áwuú mechᵱ ewé, efᵱó ekwᵱ ebwᵱ matᵱó.

⁷ Nchwaneke eléé eke ekwᵱnege mendée wuú achwᵱ kpe mmu, ayi alá kaá mechᵱ ewé epye menᵱ wuú wᵱ. ⁸ Ne Pita agii ji aké, “Gare me wáwálé wye, nnó nka eyi enyú ne menᵱ wye deselé né mekᵱó ewé dekpó ná”? Ne Safira akame aké ebyembᵱ.

⁹ Ne Pita ama gií ji aké, “Ndé gepye enyú ne menᵱ wye dekame manchᵱ mua Mendoó Ata Esᵱwᵱ? Gé majyá bᵱó né menombi, elé bᵱó bi ajye níí menᵱ wye, ákpáne nye wᵱ ntó áfé anií.” ¹⁰ Pita ajᵱge mbᵱ, ténetene Safira akwé mbe ushu wuú, agbó. Nje usa bimbo ákpegé mmu, ágé nnó ágbo ne ákpá, ji ajye nii kwᵱkwᵱlé ne menomé menᵱ wuú. ¹¹ Bᵱó Jisᵱs ne bᵱó bifó ako abi abó áwuú mechᵱ ewé, ábᵱ efᵱó.

Ángbá Jisᵱs ápyé ufélekpá ne ukpékpé unó

¹² Ángbá Jisᵱs ábᵱ ápyéé gejamégé ufélekpá ne ukpékpé uno ebi uleré utó Esᵱwᵱ né metᵱó metᵱó bᵱó. Ebwᵱ ne bᵱó bi akame ne Jisᵱs ako achwᵱ yendégébé né echa upe Esᵱwᵱ, ajwᵱlege né melu ewé ákuú egbe ewé Solomun. ¹³ Ye muú yi akya manchó ne ebwᵱ apó. Yémbᵱ bᵱó ako áfége bwᵱ dᵱó. ¹⁴ Ye nkane elúmbᵱ gejamégé bᵱó áfyéé matᵱó ne Jisᵱs ne gejamégé andée ne ande akpéne né echomele bᵱó bií. ¹⁵ Gétúgé ufélekpá ebi angbá Jisᵱs apyéé, bᵱó ákpáne bᵱó mameé bwᵱ né uló ne ábélege né anᵱó mati nnó Pita ake akóge eféé, mendoó wuú ekage kóo ebwᵱ mmye. ¹⁶ Ne gejamégé bᵱó ntó ábᵱ átané né malᵱ ayi álú kwᵱkwᵱlé ne Jerosale, áchwᵱ ne bᵱó mameé ne abi aló nchye achyeye bwᵱ efwyale mbaá ángba Jisᵱs, ápye ebwᵱ ako átóoge.

Áchyé ángbá Jisṣos efwyale

¹⁷ Etukpe ampɛye upɛ Ɛsṳwṳ ne ekwṳ wuú, abi alu né geluage bṳṳ Sadusi awya gembya né matṳṳ bṳṳ ne ángbá Jisṣos, ¹⁸ ne átṳ bṳṳ ájyɛ pyɛ ángbá Jisṣos, áfyɛ denṳ. ¹⁹ Yémbṳ, né utuú bimbṳ, ekíénné Ɛsṳwṳ echwṳ néné manombi gepúge denṳ ebṳṳ átané ne eké ne ebṳṳ, ²⁰ “Chóge mmu echa upɛ Ɛsṳwṳ, detene, degare bṳṳ bi alu eféé mekomejṳṳ yi áchwṳ ne gerwá gekɛ.”

²¹ Ne ebṳṳ áwuge mbṳ uɟyage ájyɛ kpɛ mmu echa upɛ Ɛsṳwṳ, alṳ manlerege bṳṳ.

Eke ewyage etukpe ampɛyé upɛ Ɛsṳwṳ ne ekwṳ wuú ne ákpakpa bṳṳ Isreli áchomé né eso. Átṳ bṳṳ bee né gepúge denṳ nnó ajyɛ gbaré ángbá Jisṣos bimbṳ áchwṳ ne ebṳṳ. ²² Ebṳṳ ájyégé ewu ágé bṳṳ wṳ, ne ákeré meso áké, ²³ “Ɛse defé né gepúge denṳ, degé nnó ágbé manombi chancha, ne bṳṳ bi ábáme átené wye. Ne gébége ebṳṳ ánené manombi, degɛ ye muú né mmu wṳ.” ²⁴ Muu kpa bṳṳ bi ábáme echa upɛ Ɛsṳwṳ ne anó baá bi apyɛ upɛ Ɛsṳwṳ áwuge mbṳ makpo átya bṳṳ mmu. Ne álṳ mangíí gemɛ bṳṳ áké, “Mechṳ ewé ebe nye nnó?” ²⁵ Wye gébé eyigembṳ muú fṳ átané né dafyɛ, áchwṳ ajṳṳ aké, “Gege bṳṳ abi enyú degbé mmu gepúge denṳ, álu nana mmu echa upɛ Ɛsṳwṳ, álerege bṳṳ.” ²⁶ Ájṳge mbṳ muu kpa bṳṳ abi ábáme echa upɛ ne ekwṳ wuú áfé ásé ebṳṳ alṳ manchwṳ. Yémbṳ ája bṳṳ jame wṳ, getúge áfṳṳ nnó bṳṳ bi álu mmu, átóme nye ebṳṳ né mataá.

²⁷ Áchwṳgé ne ebṳṳ, ápyɛ ángbá Jisṣos átené mbe ushu ákpakpa melṳ. Ne etukpe ampɛyé upɛ Ɛsṳwṳ agíí bṳṳ ake, ²⁸ “Pṳ esé debṳ dekwelé enyú mbeé nnó degarege sé bṳṳ depṳré Jisṣos. Ne nana depyɛ mekomejṳṳ ayi ake agyaá Jerosale meko, enyú dekelege nnó bṳṳ áshúle esé ndo nnó esé dékaá ula negboné Jisṣos.”

²⁹ Pita ne ángbá Jisṣos abifṳ áshuú meko áke, “Ɛse debṳ mampyɛ le genó eyige Ɛsṳwṳ akɛlege, epṳfṳ eyigé akwaá ákelege. ³⁰ Ɛsṳwṳ yi ukwené ante sé, ne apyɛ Jisṣos akwíle né negbo, Jisṣos ayi enyú dewáné né gekwa. ³¹ Ne Ɛsṳwṳ abwe mabṳ mií, apyɛ ji ajwṳle né geluṳ eyi gelu né égbé ebwṳnyé wuú nnó ji abe Menṳmbe ne Menchyé gerwá. Apyɛ mbṳ nnó bṳṳ Isreli ákwṳre matṳṳ bṳṳ, ne ji ajinte gabo bṳṳ. ³² Ɛse delu bṳṳ abi áfyɛ nnó degarege uno bi, ne ese degarege chóncho ne Mendoó Ukpea ewé Ɛsṳwṳ abṳ achyɛ mbaá bṳṳ abi awuú ne ji.”

³³ Bṳṳ eso áwuge mbṳ, nchye anwṳṳné ebṳṳ te ábṳ ákelege manwá ángbá Jisṣos. ³⁴ Gamalya, muú ama né geluage bṳṳ akwile ka aké, ásé kpé bṳṳ bimbṳ átané dafyɛ. Gamalya alu muú Farasi ne ménleré mabé Ɛsṳwṳ, bṳṳ ako ntó anogé ji, ajṳṳ aké, áse bṳṳ bimbṳ átané kpɛ dafyɛ. ³⁵ Ewyagé ajṳṳ ne bṳṳ eso aké, “Bṳṳ Isreli ferege mechṳ ewé dekelege mampyɛ ne bṳṳ bina cháñéné. ³⁶ Tege, gébé gefṳ, mende fṳ ayi ákuú ji Teudas, alomé ne ewu nnó ji alu menṳ muú. Bṳṳ bi akwṳle ji, álu genóge meleé. Gébége áwáné ji, bṳṳ bi átyaá uchome bií ukwé. ³⁷ Ne mende fṳ nto abṳ ama lome ne ewu né gébé eyige ápáné bṳṳ, ákuú ji Judas abṳ atane melṳ Galilíí. Apyɛ gejamégé bṳṳ ákwṳlé ji. Yémbṳ gébége áwané ji, bṳṳ bi átyaá ne mabṳ mií mánó. ³⁸ Ndere mechṳ ewé elúmbṳ, nchyege enyú majyé nnó delya bṳṳ bi ajyɛ, ékágé depyɛ ebṳṳ genó. Mbṳgé unṳṳ bi ebṳṳ ágarege ne ápyɛ utané né amu ákwaá, unómé nye. ³⁹ Ne mbṳgé utané né amu Ɛsṳwṳ, dekágé tene fṳ ukṳlṳ ne ebṳṳ. Enyú dekage gé nnó demyɛ mbṳ le ne Ɛsṳwṳ. Ne bṳṳ eso ako awúge mbṳ, ákamé ne ji.”

⁴⁰ Ne ebṳṳ áku ángbá Jisṣos nnó ákeré mmu, áchwṳge ásé bṳṳ ne matúle, ne ákwelé bṳṳ mbeé nnó ámage gare se bṳṳ mechṳ Jisṣos. Eféé ne álya bṳṳ nno ájyɛ. ⁴¹ Ndere ebṳṳ átané né eso, ájyɛ, álu ne metṳṳ megṳmegṳ, nnó Ɛsṳwṳ agé nnó ebṳṳ ákwane mankpa mekpo genṳṳ né getuge Jisṣos. ⁴² Yendé bíí álerege bṳṳ né echa upɛ Ɛsṳwṳ ne ákene ntó upú upú ágarege bṳṳ abyá melómélṳ nnó Jisṣos alu Muú yi Ɛsṳwṳ akweré ji elá gefwa.

6

Ájya ande makpo akeneama nnó ápoóge Anḡbá Jisṣos

¹ Né gébé eyigembṳ, echomele bṳṳ Jisṣos ewéne ejyɛ mbembe nkane gejamégé bṳṳ ábánegɛ bṳṳ. Abi ajṳge mejṳṳ Grek abṳ áṳṳṳ matṳṳ ne abi Hibru nnó áfwalege akwi andeé

bwó né uno bi ákarege yendé bíí. ² Ne aṅgbá Jisós afyaneapéa ákuú bós Jisós ako ne ake ne ebwó, “Eṛóṛfó chó nnó esé delyaá mangaré mekomejós Eṣṣṣṣ, depáne le depóre menyeé mankaré. ³ Ne aṅmé sé, ndere elúmbá, eló nnó enyú déjyá bós akeneama nnó ápyegé utós ebi. Bós bina abó mambé abi bós ako ákamé nnó awya gepó gelógeló ne ákaáge geno cháṅéné ne Mendoó Ukpea egbeé bwó matós. ⁴ Ne esé aṅgbá Jisós dechyege nye geme se geko né mmye manene ne mangarege mekomejós Eṣṣṣṣ.”

⁵ Ne bós ako áwúge mbó, matós agó bwó. Ne aya Stéfén ayi áfyéé metós ne Jisós dós ne Mendoó Ukpea egbeé ji metós. Abifó alú Filip ne Prokōros, Nikanō ne Timōn, Pamenas ne Nikolýs ayi atané melo Antiok ayi alaá muú Jus. ⁶ Ebwó áchwó ne bós bimbo né mbe ushu áṅgbá Jisós, ne áṅgbá Jisós áñere bwó amu mmye anemmye eta bwó.

⁷ Ne mekomejós Eṣṣṣṣ akene agyage, ne echomele bós Jisós ewé elu né Jerosale ewene ejye mbe, ne gejamégé ampye ure Eṣṣṣṣ ákwólege ntó depóre Jisós.

Ápye Stéfén

⁸ Stéfén yina ayi ebwó abó aya, alu muú yi mejé Eṣṣṣṣ ebó elu ne ji ne Eṣṣṣṣ achyege ji uto apye ufélékpá ne ukpekpe uno né metós metós bós. ⁹ Bós Jus f́ áchwó, álo manyéé mbeé ne Stéfén. Ebwó ne áwya echa mmyemenene ewé akuú echa bós bi átané defwé. Ebwó abó átané melo Seren ne Aleksanda ne abifó nto atané gebagé mewaá Silisya ne Eṣya. ¹⁰ Ebwó ápulé mankwore depó tire Stéfén agare meti epó, getuge Mendoó Ukpea ebó echyege ji denḡare mejós.

¹¹ Ne ebwó achyé bós f́ unyielé nnó áchwó byo gebyo nnó ebwó abó áwuú nkane Stéfén ájósge mejós mebomebo ne Eṣṣṣṣ ne Mosis. ¹² Mechó ewé esó bós matós chóncho ne ákpakpa melo ne anlere mabé Eṣṣṣṣ. Ne ájye pyé Stéfén áchwó né mbe ushu echomele ákpakpa bós Jus. ¹³ Bós bina áchwó ne bós bifó abi ágaré gebyo ake, “Mende yina ajósge mejós mebomebo mbaá echa ure Eṣṣṣṣ se yendé bíí ne mabé Mosis. ¹⁴ Esé debó dewú ji ajós ake, Jisós, mende Nasaret ammuú nye echa ure Eṣṣṣṣ ne akworege nye ntó gepoge melo geko eyi Mosis abó aleré esé.” ¹⁵ Bós ako abi abó alu né echa eso ewémbó, átó Stéfén amé mmye ne ágé nnó ushu bi ukwóré úlu eke ebi ekiénné Eṣṣṣṣ.

7

Mekomejós Stéfén

¹ Ne etukpe ampyé ure Eṣṣṣṣ egíí Stéfén eke, “Unó bi bós bina ajósge nnó úlu wáwálé?” ² Stéfén ashúú ebwó meko ake, “Ante ba ne aṅme ba wúúge, gemégé nnó gekwenege nte esé Abraham awile gebu né melo Haran, Eṣṣṣṣ, Mfwa geṅbó aleré nya mmye gébége Abraham abó alú né meló Mesopotemya. ³ Ne abó ajós nya ne ji ake, ‘Lyaá ula gepú bye ne melo wye, cho né melo ewé nlerage nye wá.’ ⁴ Ténéténé yimbo, Abraham alyaá melo Chalda ajye jwale né meló Haran. Ne nte Abraham ágbógé nya, Eṣṣṣṣ apye Abraham nnó alyaá melo ewémbó achwó né melo ewé esé delu mbó wye nana. ⁵ Ndere abó alu f́éé, Eṣṣṣṣ achye f́ ji ye ekeke melu mme nnó ebe ewu wó. Yémbó Eṣṣṣṣ anyémeno nnó achyege ji melo ewena nnó ebé ewú ne upyáne bíí. Eṣṣṣṣ abó ajós depó ti gébége Abraham alá pó ye ne maá. ⁶ Ne Eṣṣṣṣ ama jós ne ji ake, ‘Upyáne bye ubeé nye aṅkéé né melo ewéchá, ubeé nye nkane afwe ne bós áfwalege nye bwó né usaá aṅme esaá. ⁷ Yémbó nchyege nye bós melo ewémbó gekpékpégé efwyale ne upyáne bye ulyagé melo ewémbó uchwó unóge me fa.’ ⁸ Ne Eṣṣṣṣ abó achye Abraham gepógé menomenyeé ewémbó eyi gelu mansó nsó. Ne Abraham ábyégé nya Asek, ndó enéé ékwónégé, asó ji nsó. Isek ntó asó nya maá wuú Jakōb nsó ne Jakōb ntó asó nya baá bi afyaneapéa nsó abi alú nto ukwene ante se abi nana.

⁹ “Ewyágé, ukwéne ante sé bina, ákélégé sé mangé meṅmé bwó Josef ne ákpó Jōsep nkane mefwé né melo Ijip. Yémbó Eṣṣṣṣ abó abame wye ji, ¹⁰ ne aféré ji né efwyale meko ewé ji abó agéne. Achyé ntó denḡa eti depye Fero mfwa bós Ijip agboó ne ji. Fero apyé ji ala muú kpaá melo Ijip ne apelé ntó ula gepú bíí. ¹¹ Éwyágé emímí mesa akwé né melo Ijip chóncho ne melo Kanaan, bós ágé efwyale dós ne ukwéne ante se upó nya ne menyeé. ¹² Ne Jakōb awuúgé nnó menyeé alu né melo Ijip, átó baá bíí abi alu ukwéne ante se ewu.

Ge ndo mbe ayi ebwó ájye ewu na. ¹³ Ne ndo ayifo yi ebwó ajye, Josef apye aḡmé bií akaá ji, ne Fero Mfwa bód Ijip ntó achwó kaá ula gepú Josef. ¹⁴ Ne Josef ató bód nnó ájye se nte wuú Jakób ne ula gepú bií uko áchwó jwólé né Ijip. Bód ula gepú bií ako abó álú usaá ulé meso nekuú né gébé eyigembó. ¹⁵ Jakób awuúge mbo, akpá ulagepú bií uko, ashulé afe né Ijip. Ji ne baá bi abi alu ukwéne ante esé ála nya ewu ágbó ebwó ako. ¹⁶ Éwyágé bód ákpá uḡkwó bwó, áfé né melo Shechem, ánií né manome ayi alu muú mataravé ne melu ewé Abraham abo anamé ne ḡka mbaá matoó Hamo nte Shekem.

¹⁷ “Gemége nnó gébé gekwóné eyigé Esowó áchwó pye genó eyigé ji abo anyémeno ne Abraham, bód esé abi abó alu né melo Ijip, ája kpaá apwó amu. ¹⁸ Ne áfyé mfwa ayicha né Ijip ayi álá kaágé Josef. ¹⁹ Mfwa yina achwó ne defya mbaá bód sé. Afwalege ebwó ne apyéé bwó nnó abelégé baá bwó abi kóko né dafye nnó agbó. ²⁰ Wye né gébé eyigembó ne ábyené ntó Mosis. Mosis abo álú maá yi alóme ulóó dód né ame Esowó. Áwéé ji né ámfáá áléé né gepú bwó. ²¹ Ne gébégé alyá ji dafye, maá mfwa Fero ayi mendée achwó akware ji, awéé ji ne asé nkane maá wuú. ²² Ne ebwó álere Mosis dengare bód Ijip deko ne awéé abo alu gekpékpége muú ne awya mekomejóó meno melóméló, ne mampye unó.

²³ “Mosis akwónege nya usaá aḡme upéa, ekwó ji metóó nnó ajye gé aḡmé bií; bód Isreli. ²⁴ Ndere ajyé, agé nkane muú Ijip fó atulege muú Isreli, achwó genḡá ne awá muú Ijip yimbó. ²⁵ Mosis abo aferé nnó aḡmé bií abo ákaáge nye nnó Esowó atóme nye ji nnó achwó féré ebwó né efwyale. Yémbó ákaá wó. ²⁶ Bií uḡyagé ama ajye gé bód Isreli apéa nkane amyé ne ate. Amua mangbaré ebwó ne ajóó ne ebwó aké, ‘Enyú delu aḡmé, demye ndé?’ ²⁷ Yémbó muú ayi abo akelé meḡmé wuú mpa, ammu Mosis ne agií ji ake, ‘Nde muú afyé wó nnó óbé Mfwa esé ne ópane depóré esé?’ ²⁸ ‘Ókelege ntó manwá me nkane óbo ówané muú Ijip yimbó njuú?’ ²⁹ Mosis awuúge mbo, efó ekwó ji metóó ne alyáá Ijip, abó afé né meló Midiyan. Alá ewu, abá mendée, abyé baá ande apéa.

³⁰ “Usaá aḡmé upéa ukoóge, Mosis agé ekiénné Esowó né mewe ewé ebo elúle né genóó. Ewena epye né mashwóne, kwókwólé ne mekwe Sinay. ³¹ Mosis agegé mewe ewémbó, ala meno mekpo fuú. Ne ndere ajye kwókwólé mange ewu chánéné, Átá Esowó jóó eféé ake, ³² ‘Elé me Esowó ayi ukwene ante bye, Esowó ayi Abraham, ne ayi Asek ne Jakób.’ Mosis awuúge mbo, alo maḡweré ne efóó ne akelege sé mampye melu ewémbó. ³³ Ne Esowó ama jóó ne ji ake, ‘Féré uno uka bye nende melu ewé ótené mbo elé melu ukpea. ³⁴ Me ngé gekpékpége efwyale ewé áchyége bód ba né Ijip, ne nwú magbo ayi ebwó alile ne mesómé. Nkawu ne nshulé mme nnó nchwó mféré ebwó né efwyale ewémbó. Nana cho, ntóme wó né Ijip.’

³⁵ “Ne Esowó ató Mosis yina nnó ájyé ábé memféré bód Isreli né efwyale ne amá be mfwa bwó. Ji ne bód Isreli abó ashya agií ji aké, ‘Nde muú afyé wó mfwa ne mepane depóré esé?’ Ne nana Esowó abó ató ekiénné wuú ewé Mosis agénné nkane mewe né genóó eyigémbó nnó echye Mosis eshye mampye utóó bií. ³⁶ Ne Mosis ajyé apye gejamége ufélekpá ne ukpékpé unó né Ijip ne alé féré bód Isreli. Ama pye gejamége ufélekpá né ebeé megelé, ne mashwóné ayi ebwó ábó ábelé wye usaá aḡme upéa. ³⁷ Wye Mosis yina ne abó ajóó ne bód Isreli nno, ‘Esowó atóme nye enyú Muú ekpávé wuú ayifo wye nkane atóme me ne atanége nye né ntone enyú.’ ³⁸ Ema elu wye Mosis yina ne ekiénné Esowó ebó ejóó mejóó ne ji né mfaá mekwe Sinay, gébégé ji ne ukwene ante esé abó áchomé né mashwóne. Ne ekiénné Esowó ewémbó echyé ji mabe Esowó ayi alu te kwyakwya nnó achye ese.

³⁹ “Né gébé géfó ukwene ante sé bina akelege sé manwu Mosis ne áke ji ábélé babá, ne ábó ákelege mankére né Ijip. ⁴⁰ Ne ebwó ájóó ne Erón aké, ‘Kwyé esé áló uka nnó ájámé esé meti, Mosis ayi aferé esé né Ijip, dekaá fó genó eyi gepyé ji né mfaá mekwe wó.’ ⁴¹ Ála mbo ákwyé meló uka ayi áfulé mpó, áwané menya, ápyéé upé ájele meló uka yimbó nkane uka bwó, ne matóó agóó bwó yendégébé né genó eyigé ákwyé ne amu. ⁴² Ne Esowó agege mbo, ati meso ne ebwó ne alyáá ebwó nnó ápye nkané eji ebwó. Ne ebwó anoge mḡmḡé, mfaá, ne ambe wye nkane ábó ásámé né ḡwe bód ekpávé bií nnó, ‘Bód Isreli, enyú dekene né mashwóne né usaá aḡme upea,

dewane menya depyé upε,
 yémba depyé fó upε bimbá né eta wa. ⁴³ Depyε le eta áló uka abi enyu dekwyε ne amu.
 Dekpane gétoyé melo uka ayi ákuu Molók,
 ne dekpane ntó membe melo uka ayi ákuu Refan. Né getú eyige na mbúu nye enyú défé
 tεtε dekoó Babilón.'

⁴⁴ “Ne nkane ukwene ante ese bina ábó ála né mashwone mbá ábó áwya gétoyé upε
 eyi geleré nnó Eṣawá abó álú ne εbwó. Mosis ne abó akwyé geto eyina wye nkane eyige
 Eṣawá abó aleré ji nnó apye. ⁴⁵ Ebélégé baá bwó áse gétoyé upε eyigembá mbaá ukwene
 ante esé bimbá, ákpa geji gébégé ábó ákéné ájye ne Joshua áfóóge mme bóó abi alu εféé.
 Ndere ájye, Eṣawá alu bwó mbe abúú bóó bimbá né maló. Ne geto yina gela fa kpaá te
 gébé eyige Mfwa Devid agbaré melo ewé. ⁴⁶ Devid abó alu muú yi Eṣawá abó ájelé ji dá.
 Né gébé géfó ji anemmye nnó Eṣawá ago ji aténé ji gepu, ji ayi alu Eṣawá Jakób. ⁴⁷ Yémba
 ele Solomun, maá mfwa Devid, ne abó atené gepúgé Eṣawá.

⁴⁸ “Yémba epófó nnó Anyátá Eṣawá ajwólege né upú ebi bóó atené, wye nkane Muu
 Ekpávε Eṣawá abó asamé nnó Eṣawá ake,

⁴⁹ ‘Mfaánebuú alu geluó ya ne mme alu genó eyige nnérege uka ba. Nde gefóó gepú eyigé
 muú akage atene nnó mbé wye? Melu fó elu ewé nkage jwóle wye? ⁵⁰ Pó me mbóó
 ne nkwyε unó bina ukó?’

⁵¹ “Stefen ájógé mbá, aké ne εbwó, “Enyu antoó makpo, ne bóó bi ájeáge matóó, enyú
 degbé matu eke bóó bi ála kage Eṣawá. Enyú deshya yendé gebé genó eyigé Mendoó
 Ukpea ejóge wye nkane ukwéne ante enyu ábó ápyé. ⁵² Muú ekpávε Eṣawá fó alu ayi
 ukwene ante nyú abó álá kelé mancho ji geṅwá wó? Ábó áwá bóó bi Eṣawá atómé nnó ábó
 mbe ágaré nnó Maá utóó Eṣawá ayi wáwálé achwá. Ne achwógé enyú dechyé ji mankwá
 ne dewá ji. ⁵³ Wye enyú abi depyε mbá ne debó deselé mabe ayi makiénné Eṣawá áchye
 enyú ne nána deshya mambélé aji.”

Áwá Stēfen ne mataá

⁵⁴ Bóó kpakapa melo áwuge depó etiré Stēfen ajoó, nchye anwyóné εbwó, ame ágelé
 εbwó mekpo. ⁵⁵ Yémba Stēfen ape nfaánebuú domeé, Mendoó Ukpea egbeé ji metóó ne
 agé geṅgbóge Eṣawá ne ama ge Jisós nkane atené né egbe εbwónyε Eṣawá. ⁵⁶ Ne Stēfen
 aké, “Pεge degé, ngé mbá memombi mfaanebuú enené, ne Maá Nte Mekwaá aténé né
 egbe εbwónyε Eṣawá.”

⁵⁷ Áwuúgé mbá, ágbé amu matu, ádo elúlú, awá achwó ji mmye ágbaré ji, ⁵⁸ ája ji, áfé
 mekpo meti, áló mantome ji mataá nnó áwá ji. Ne bóó abi ábó ámalé Stēfen mechó mmye,
 áferé mandeé bwó áchye gesagé muú ayi ákuú ji Sól ne áló Stēfen mántó. ⁵⁹ Ne nkane
 átome ji, Stēfen anemmye áké, “Átá Jisós se mendoó wa.” ⁶⁰ Ewyágé ató mánó mme,
 akalé kenké ake, “Atá Jyεgé fó bóó bina mmu metóó né gabo ayi εbwó ápyéε mbá.”

Ajógé mbá metóó ekwé, ne Sól atené εféé akamege ne mekpo nnó áwá ji.

8

Sól akelege mancho geṅwágé bóó Jisós

¹ Wye né bii bimbá, bóó áló mankelé mati mancho geṅwágé bóó Jisós né Jerosale. Ne
 εbwó abó átyaá áfé né gebagé mewaá Judiya ne Samariya. Wye áṅgbá Jisós ne áláa né
 Jerosale. ² Nkane Stēfen abó agbó, bóó fó abi ánoge Eṣawá abi áláa né Jerosale ákpa geṅkwó
 ji anii ne ali ji ne gekpékpé gé mesóme. ³ Yémba Sól amyε ele nnó ánií mbwe bóó Jisós ako.
 Akpene upú upú apyεne andeé ne ande áfyé né denó.

Filip Agaré Mekomejóó Eṣawá né Samariya

⁴ Ne bóó áṅkwólé Jisós abi ábó átyaá, ákene malumalu ágarege mekomejóó Eṣawá. ⁵ Filip
 abó ashulé áfé né melo Samariya ewé kpaá, agarege depóré Muú yi Eṣawá akweré ji elá
 gefwa. ⁶ Bóó áwuú depó etire ji ajóge, ne ágé gejamégé ufélékpá ebi ji abó apye, ne áta
 matu ákelege nno agarege wye εbwó garege. ⁷ Ne aló nchye átanege gejamégé bóó mmye

ákalege, ne bṓó átoógé. Bṓó uchanchi ne ubwéré bṓó átoó ntó ⁸ Ne bṓó melo ewémbṓ álu ne gejamégé nechóchó.

⁹ Mende fṓ abó alu eféé ayi ákuú ji Simun. Abó akpea megya te gachi ne bṓó Samariya ako ála mano mekpṓ fuú. Ne asele gеме ji nnó alu menṓ muú. ¹⁰ Bṓó ako, ambané ne bṓó kpakpa átá matu awuú genó eyigé Simun ajṓge, ebwó áké: “Mende yina awya uto Esṓwṓ ebi upwṓ amu.” ¹¹ Ne ebwó afwṓrege wyembṓ néndé abwṓlége me ebwó te gachi né megya ayi ji akpea. ¹² Ne Filip achwógé, agarege bṓó abya melómélṓ nkane gefwage Esṓwṓ gelu, ne depṓré Jisṓs Kras, bṓó ákamé ne ji andée ne ande ne áwyaá bwṓ manaá Esṓwṓ. ¹³ Simun jimṓṓ ntó áfyéé metṓṓ ne Jisṓs ne áwyaá ji manaá Esṓwṓ. Ne ji ajwṓlé fií ne Filip, agene ufélekpá ne ukpékpé unó bi ji apyé ne aláa meno mekpṓ fuú.

¹⁴ Ne áḡgbá Jisṓs abi abṓ aláa né Jerosale, áwuúge nnó bṓó Samariya nto ákamé mekomejṓṓ Esṓwṓ, átṓ Pita ne Jṓn ewu. ¹⁵ Ájyege, ágé bṓó bi ákame ne Jisṓs ewu ne álo manemmye nnó Esṓwṓ átṓ bwṓ Mendoó Ukpea, ¹⁶ nendé Mendoó Ukpea élú dankpé ebwó mmye. Abó áwyaá ebwó manaá Esṓwṓ mamímamí nkane bṓó bi ákwṓlege Átá Jisṓs. ¹⁷ Pita ne Jṓn ánerege manemmye, áneré ebwó amu mmye ne Mendoó Ukpea echwṓ ebwó mmye.

¹⁸ Simun agégé nkane áḡgbá Jisṓs áneré bṓó amu mmye ne Mendoó Ukpea ekpené ebwó mmye, achyé ebwó ḡka, ¹⁹ ake, “Kpoge me uto bina nnó nnerégé muú ebwó mmye Mendoó Ukpea ekpe ji mmye.”

²⁰ Ne Pita ajṓṓ ne ji aké, “Echye wṓ ṓnó ne ḡka jyé. Ḍféré nnó muú akage na echye Esṓwṓ ne ḡká? ²¹ Ḍbṓ mechṓ né utṓṓ ebi wṓ, nende metṓṓ wye epṓ pṓpṓ né mbe ushu Esṓwṓ. ²² Ne nana kwṓre metṓṓ wye né ubobo unó bi Ḍferege, ne ṓnemmye nnó Esṓwṓ ajinte gabo yina ayi ṓméé mampye. ²³ Nge nnó ṓkií fṓ galógálṓ, ne gabo awé wṓ nkane muú denṓ.”

²⁴ Ne Simun akwṓ Pita ne Jṓn mata nnó, “Ebwó ánémmye mbaá Átá Esṓwṓ nnó ekage geno gemá eyige ebwó ajṓṓ gepyé ji.”

²⁵ Pita ne Jṓn ánerégé mangaré mekomejṓṓ Esṓwṓ, álo mankeré né Jerosale. Ne ndere ájyé, ágarege abya Esṓwṓ melómélṓ né gejamgé malṓ bṓó Samariya.

Mende ayi atané Etopya akamé ne Jisṓs

²⁶ Filip alagé meso, ekiénné Esṓwṓ echwṓ ejṓṓ ne ji eké, “Kwili, shule ṓjyé né nte melo. Ḍkwṓnége ewu, kwṓlé meti ewé etane Jerosale ejye Gasa. Meti ewé ji ajṓgembṓ bṓó ákéné sé wye dṓṓ dṓṓ.” ²⁷⁻²⁸ Filip awugé mbṓ ashule afé ewu. Agé mende fṓ abṓ ajye nóge Esṓwṓ né Jerosale, akerege né mekwṓ wuú, ajwṓle né mboó gese uka upea ayi géjuḡá ne gejame. Abó alu muu kpaá né melo Etopya ji agbarége egbṓgṓlṓ mekwa ḡka ewe Kandise Mfwa mendée ayi abṓṓ melo ewémbṓ. Abó ajwṓle ajṓge ḡwe ayi Asaya muu ekpavé Esṓwṓ asámé. ²⁹ Ne Mendoó Ukpea ejṓṓ ne Filip eké, “Ke chṓ bané mboó gese yimbṓ.” ³⁰ Eféé ne Filip abó ajye bané ji ne awuú ndere mende yimbṓ ajṓge ḡwe Asaya. Filip agií ji aké, “Ḍkagembṓ genó eyige ṓjṓge?”

³¹ Mende yimbṓ aké, “Mpye mbṓ nnó ne nkaá ayi muú alá pṓ mangaré me ula wṓ.” Ne akuú Filip nnó akwṓ mfaá mboó gese, ajwṓle ne ji. ³² Melu ḡwe ewé ji ajṓge mbṓ eké, “Abó alu nkane egṓḡme ewé ágbaré ájye wá, ye mankale ekále wṓ wye nkane maá egṓḡme ayi ákpálege ji bya mmye alá kálégé. ³³ Áchyé ji mekpṓ genṓṓ ne ye muú yi apané mpa wú cho apṓ. Wáa akuú nyé mabṓ baá bii nkane áchṓṓ mbṓ ji geḡwá?”

³⁴ Muú kpaá yimbṓ agií Filip aké, “Garé me, Muú ekpavé Esṓwṓ yina ajṓge mbṓ depṓ ti getuge wáa? Ajṓgembṓ le ne gеме jii waá ne muú yichá?” ³⁵ Ne Filip alṓ mangaré ji né ḡwe yina, abya melómélṓ ayi akené atúu ne Jisṓs.

³⁶ Ndere ákene ájyé, ákwṓné mbaá yi nnyi nélú, muú kpaá yimbṓ ake, “Gé nnyi na, ndé gemage gbé nnó ṓwyaágé me manaá Esṓwṓ?” ³⁷ [Filip ashúú ji meko aké, “Mbṓge ṓfyegé metṓṓ meko ne Jisṓs nkage wyaá wṓ manaá Esṓwṓ”. Ne ake: “Nkame nnó Jisṓs alu Maá Esṓwṓ”.]

³⁸ Ne Muú kpaá yimbò aké ápye mboó gese atené ebwó ne Filip áshulé áfé né nnyi, ne Filip awyaá ji manaá Esòwò. ³⁹ Ebwó átánégé mmu nnyi, Mendoó Ata ekpa Filip ayi mende yimbò alá ge sé ji wó. Yémbò akené wye ajye ne nechóchó. ⁴⁰ Filip ake apele agé nnó ji alu né Asotus, ne akene ajye, agarege abya melóméló né malo ayi álú né gebagé mewaá eyigembò kpaá te akwóné melò Kaisaria.

9

Sòl akwóré akame ne Jisòs

¹ Yémbò Sòl alú tóme eshye, afelege bòó Jisòs amé nnó awane ebwó, nká wu ne ajye agé etukpe ampyé ure Esòwò, ² nnó asá bò ñwe ató né macha mmyemenene bòó Jus áyi álú né melò Damaskòs nnó mbogé ajyegé agégé bòó bi akwòlege meti Jisòs, apye bwó, awé, achwó ne ebwó né Jerosale.

³ Ndere alya ajyé, gébége ale kwókwólé ne Damaskòs wye mbélépó geñgbó gétané mfaánebuú, geshwané gegyá ji mme. ⁴ Geñgbó eyimbò gékpégé ji amé, akwé mme ne awú nkane muú fò akuú ji aké, “Sòl, Sòl, ndé òkelege mancho me geñwá?”

⁵ Sòl agií aké, “Wò waá Átá?” Meko yimbò aké, “Élé me Jisòs ayi òkelege mancho ji geñwá. ⁶ Yémbò kwili ka, kwóné né melò ewémbò, efeé ágárege nyé wò geno eyige òbòó mampye.”

⁷ Bòó bi ábò akéne ne Sòl áwúgé meko yimbò, ágé muú fò wó, matye mawá bwó meno.

⁸ Sòl akwilege tené, agéné sé mbaá. Ágbaré ji ebwó áfé ne ji né Damaskòs. ⁹ Abelé ndò eléé né melò ewémbò, ye mbaá agené, menyéé anyéé, manaá anyú.

¹⁰ Muú Jisòs fò abó alú né Damaskòs yimbò ákuú ji Ananya. Ne bií fò agé Jisòs né ame gejyá, ne Jisòs akuú ji aké, “Ananya” ne Ananya ashúú ji meko aké, “Átá gé me na.”

¹¹ Ne Jisòs aké ne ji, “Kwile ka, òjyé né menò meti ayi ákuú nnó Cho. Òkwónégé né gepú Judas, gií mende fò ayi atané melò Tasòs, ákuú ji Sòl. Alu efeé anenemmye, ¹² ne abó agé amé gejyá ndere mende yi ákuú ji Ananya achwò nere ji amu mmye nnó ama ló mangéné.”

¹³ Yémbò Ananya aké, “Átá, gejamégé bòó ágaré mé me nkane mende yina akelege manií mbwe bòó bye né Jerosale. ¹⁴ Ne anòó baá áchyé ji uto nnó áchwò pye bòó ako bi anenemmye ákuú mabò mpye.”

¹⁵ Ne Átá Jisòs aké ne ji, “Chó wye ewu néndé njya mende yimbò nkane muú utòó wa nnó agaré mekomejóó wa mbaá bòó abi alá pò bòó Jus ne afwa bwó ne bòó Isrelí ntó. ¹⁶ Me nlerege nye ji nkane ábòó mangé gejamégé efwyale getú ya.”

¹⁷ Ne Ananya ajye kpé mmu gepú eyigé Sòl alu wye, anéré ji amu mmye ne ajoó ne ji aké, “Meñmé wa Sòl, ele Ata Jisòs ayi òbò ògené né meti gébége òchwò fa, ne atómé me nnó nchwó mpye wò òma ògené ne nnó Mendoó Ukpea echwò kpe egbeé wò metáó.” ¹⁸ Wye tenétené yimbò, Sòl awuú unò fò eké ufá meshuú utané ji amé ne alò mangéné. Ne akwili ka, áwyá ji manaá Esòwò. ¹⁹ Ne ama ló menyéé manyéé, anyege abó eshye.

Sòl agaré mekomejóó Esòwò né Damaskòs

Sòl abelé mboó ndó né Damaskòs ne bòó Jisòs, ²⁰ afé tenétené né macha mmyemenene bòó Jus, agarege bòó nnó Jisòs alu Maá Esòwò.

²¹ Bòó áwúgé mbò, epwó ebwò uto ne ágigé ate aké, “Pó mende yi akéne, awáne bòó bi akwòlege Jisòs né Jerosale na? Pó achwò fa manwé bòó ájye ne ebwó né Jerúsale?”

²² Yémbò Sòl ajye wye mbe, agarege mekomejóó Jisòs ne eshye ne apye bòó ákaá né gejamégé mati nnó Jisòs alu Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. Ewémbò epye bòó Jus abi álú efeé né Damaskòs ápó sé ne meko manshuú ji.

²³ Ebélégé gejamégé ndò, bòó Jus áchomé ásó mala manwá Sòl. ²⁴ Yémbò Sòl áwuú geju nnó bòó Jus ájwólé né mano geñkagé melò, ábáme nnó ágégé ji awá. ²⁵ Yémbò bòó bi akamé mekomejóó Sòl, áse ji utuú uma, afye né gésá, ápye ji achyá mfaá geñka, áshulé ji mme nnó ábò ajye.

Sòl afé né Jerosale

²⁶ Sɔl akérége né Jerosale, afé mancho ne bɔ́ Jisɔs, ebwó ábó néndé ebwó ákamé f́ nnó Sɔl áfyéé metɔ́ ne Jisɔs wó. ²⁷ Yémbɔ Banabas achwó se ji, afé mbaá ángbá Jisɔs. Ne agaré ebwó nkane Sɔl agené Átá Jisɔs né meti Damaskos, ne nkane Atá Jisɔs ajó mejó ne ji. Ama garé nkane Sɔl abó agaré depɔ etire Jisɔs gbɔgɔnɔ né melo ewémbɔ. ²⁸ Eféé alo mankené ne bɔ́ Jisɔs ako né Jerosale, agarege depɔré Jisɔs ayi álá pɔ ne efɔ. ²⁹ Gébé eyi gefɔ, Sɔl agarege bɔ́ Jus abi ajɔge Grek ne anye mbeé ne ebwó né depɔré Jisɔs. Ne ebwó ákélege meti manwá ji. ³⁰ Bɔ́ Jisɔs áwúge geju eyigembɔ, áse ji áshulé afé né melo Kaisaria ne até ji nnó ajye meló Tasɔs.

³¹ Né gébé eyigembɔ machomele bɔ́ Jisɔs ayi álu né gebagé mewaá Judiya, né Galilí ne Samariya ápó sé ne efɔ metɔ́. Ebwó ánóge Esɔwɔ ne áwuú le mekomejó wú. Mendó Ukpea efyeé bwó eshye ne machomele bwó áwene ájye mbe.

Pita afé né melo Lyda ne melo Jopa

³² Pita abó akene malomalɔ agene bɔ́ Esɔwɔ. Ne bíí uma afé né melo Lyda mangé bɔ́ Jisɔs abi alu ewu. ³³ Eféé agé mende fɔ ayi améé uchanchi, ákuú ji Enias. Nemeé eni néba ji mme né aḡmé aneé. ³⁴ Ne Pita ajó ne ji aké, “Enias, Jisɔs Kras alo mampye wɔ nnó ɔtoó, kwili ka, pwi gébɔ jyé.” Tenétené yimbɔ Enias akwili ka. ³⁵ Ne bɔ́ ako abi alú né Lyda ágegé nnó mende yimbɔ atoó, ebwó áfyé matɔ́ ne Jisɔs wyembɔ ntó ne bɔ́ bi álu né gebage mewaá Sharɔn áwuúge mbɔ áfyé ntó matɔ́ ne Jisɔs.

³⁶ Mendée fɔ abó alu né melo Jopa, ákuú ji Tabita, alu maá utɔ́ Jisɔs. (Ne ákuú ji né meko Grek nnó Dokas, ula utené nnó mekwɔbu.) Abó apye galógáló yendegébé, apoóge ubyá bɔ́. ³⁷ Né gébé eyigémbɔ, akwé nemée, ala mbɔ agbó. Ne áshwóné geḡkwɔ ji ábelé mmu maá gepú né mfaá eyɔḡ. ³⁸ Jopa yina alu kwókwólé ne Lyda. Bɔ́ Jisɔs áwuúgé nnó Pita alu né Lyda átó ande apea ewu, ájyegé áké ne ji, “Nte esé, chwó wáwá.” ³⁹ Ne Pita akpomé mmye, akwili, afé ne ebwó. Ákwónégé áse ji akwó mfaá eyɔḡ. Ne akwi andée ako abi alu eféé, áchomé ánó ji mme, álíli álerege Pita ufɔ́ mandeé ayi Dokas ájomé ebwó gébégé ji alu mebe. ⁴⁰ Pita abú ebwó ako atané dafye, ató manó mme anenemye mbaá Esɔwɔ. Eké ewyage ape geḡkwógé mendée yimbɔ ama akuú ji ake, “Tabita, kwili ka”. Tabita anene ame, agéagé Pita, akwili, ajwólé ka. ⁴¹ Pita agbaré ji ebwɔ, apoó ji akwili téné. Akuú bɔ́ Jisɔs ne akwi andé bimbo, áchwógé achye ji eta bwó ⁴² Bɔ́ ako né gebagé Jopa áwu abya yina ne gejamé áfyéé matɔ́ ne Ata. ⁴³ Ne Pita abelé gejamégé ndɔ né Jopa né gepúgé Simun, mende yi apame mekómenya.

10

Ekiénné Esɔwɔ egaré Kɔnelyos nnó álo Pita achwó

¹ Mende fɔ abó alu né melo Kaisaria. Ákuú ji Kɔnelyos. Abó alu muú kpáá bɔ́ bee né melo Rom. Ji ne anyáne uchome bɔ́ bee ebi ákuú nnó abi átané Itali. ² Ji ne bɔ́ dachi wú ako, ánóge Esɔwɔ. Anenemmye yendégébé ne apye galógáló dɔ́ mampoó bɔ́ Jus abi alú mbya. ³ Bíí f́ genógé káláḡká eléé ne nwɔmésé, agé ame geḡya nkane ekiénné Esɔwɔ echwɔ kuú ji nnó, “Kɔnelyos.”

⁴ Efɔ ekwó ji metɔ́ ne ató ewu ame mmye agíí aké, “Átá ndé”?

Ekiénné Esɔwɔ eshuú ji meko eké, “Esɔwɔ awú mmyemenené jyé ne agé ntó utɔ́ ulúulú ebi ɔpye ne atée wɔ. ⁵ Nána tó bɔ́ ájye né meló Jopa, ákuú mende fɔ ayi akamege Simun Pita. ⁶ Ji ajwolege ne Simun, mende yi apame mekómenya. Gepú jíí gelú né mbale ebeé mega.” ⁷ Ekiénné Esɔwɔ ejógé mbɔ ekwili efé, ne Kɔnelyos akuú bɔ́ utɔ́ bíí abifɔ apeá ne akuú ntó muú bee ama né geluage abi ábamé ji ayi anoge ntó Esɔwɔ. ⁸ Ebwó achwógé agaré ebwó yendé genó eyi gebó gepyé ji ne átó ebwó né Jopa.

⁹ Bíí ujyágé, bɔ́ bimbo átané afé, ne káláḡká efyanepa eké ekwonege, ebwó ale kwókwólé ne Jopa. Gébé eyigémbɔ ntó Pita abó akwó mfaá eyɔḡ manemmye. ¹⁰ Ne mesa alo mamye ji, akelege menyéé manyéé, yémbɔ menyéé alú gambé. Gébé eyigémbɔ ne abo agené ame geḡyá. ¹¹ Agé nkane menombi mfaánebuú enené, geno gefɔ eké gekpekepege gebagé ndé getané mfaá, geshúlege eké ágbaré geji né maḡkú ani. ¹² Né gebagé ndé yimbɔ

ufóó menya ufóó ufóó, mmyo ne denywóné delú wye. ¹³ Ne awuú meko muú fò aké, “Pita, kwilé ka, wá nyéé.”

¹⁴ Pita ake, “Ŋgba Átá, te ntané aló nlú ganye genó eyigé ebeé esé éshyaá.”

¹⁵ Meko yimbo ama jóó ne ji aké, “Pita, oshyagé fò geno eyige Esɔwɔ ake gelome nnó gelómé fò.” ¹⁶ Meko yimbo ajoó ne ji né manáne aléé, ne geno yimbo gekwó gekéré mfaánebuú.

¹⁷ Ndere Pita alu férege ula amɛ géjya ayi ji agené, bóó bi Kɔnelyos ábó átómé, ákage gepúgé Simun, áchwó téné né menó gébámé. ¹⁸ Ebwó ágií aké, “Menké fò alú fa ayi akuú ji Sinun Pita?”

¹⁹ Ndere Pita alu férege ula amɛ gejya ayi ji agené, Mendoó Ukpea eké ne ji, “Ge, ande fò aléé alu dafye, ápéle wɔ. ²⁰ Kpóme mmye, oshúlé ojye ne ebwó, ochoge gébé nénde me ne ntómé ebwó eta wye.” ²¹ Ne Pita ashúlé, ajye báne ande bimbo aké, “Me ne nlú muú ayi enyú dekelege. Nde mechó enyu dechwó?” ²² Ebwó áshuú ji meko aké, “Elé Kɔnelyos, muú kpaá bóó bee ne atomé esé nnó dechwó kuú wɔ. Ji alu muú metóó melóméló ne anóge Esɔwɔ ne bóó Jus ako afeége ji. Ekiénné ukpea echwɔ gare ji nnó akuú wɔ ochwɔ né gepú ji nnó ji awuú mekomejóó wye.”

²³ Ne Pita ase ebwó, ájye béle ne ji.

Pita gare mekomejóó Esɔwɔ né gepúge Kɔnelyos

Ujyágé, Pita ne ande bimbo áló manjye ne bóó bifó bi ákamé ne Jisɔs abi álú meló Jopa áfé ntó ne ebwó. ²⁴ Ákéne wye ájye, ujyágé áke ákwóné meló Kaisaria. Ne Kɔnelyos abo akuú bóó ula gepú bii ne ajeé bií ne ebwó ako ábó ájwólé ágili Pita. ²⁵ Ndere Pita achwó kpé mmú, Kɔnelyos ajye bane ji, ató manó mbe ushu wuú, aló manogé ji. ²⁶ Yémbó Pita agaré ji aké, “Kwilé téné, me nlu wye mekwaá nkane wɔ.” ²⁷ Kɔnelyos akwili ka, Pita aló manjóó ne ji ajye mmu. Ndere akpené mmu, Pita agé gejamé gé bóó áchomé. ²⁸ Ne ajoó ne ebwó aké, “Enyú dekaá chájéné ebeé esé bóó Jus eké muú Jus achónégé fò menyammye wuú ne muú ayi álá pó muú Jus ye manjye né gepú jí. Yémbó Esɔwɔ aleré me nnó mbyágé fò muú ye manshye ji nnó alóme. ²⁹ Ne nchwó nkane okuú me ye gébé nchó wó. Nnó okage garé me ula bi okuú me?”

³⁰ Ne Kɔnelyos ashuú ji meko aké, “Ndo ele ení né gefó gébé yina kálánká eleé ne nwómésé, mbo nlú mmu nnemmye. Eké ewyage ngé mende fò ayi afye mandé yi áshwánege, achwɔ tene me mbe ushu. ³¹ Akuú me aké, ‘Kɔnelyos, Esɔwɔ awuú mmyemenene jye ne atée nkane opoóge ubyá bóó yendégébé. ³² Tó muú fò né meló Jopa ajye kú mende fò ayi akamege Simun ákuú ji ntó Pita. Alu né gepúgé Simun ayi apame mekómenya, gepú jí gelu né mbale ebeé mega’. ³³ Ne nwuúgé mbo ntó bóó ténéténe nnó áchwó ákuú wó, eló ndere ochwó. Nana gé, ese delu né mbe ushu Esɔwɔ degili nnó dewuú unó uko ebi Átá agaré wɔ nnó ogaré esé.”

³⁴ Ne Pita ajoó aké, “Nána nkaá wáwálé nnó Esɔwɔ apó fò ne angyá ne bóó bifó. ³⁵ Mbogé muú anóge Esɔwɔ ne ake apye unó bi úlú cho ye atané le ndé geba, Esɔwɔ asele ji nnó alu muú wuú. ³⁶ Enyú debó dewuú ntó mekomejóó ayi Esɔwɔ atómé mbaá bóó Isrelí nnó Jisɔs Kras ne alu muú yi abo achwó pye bóó ábé nesɔ ne Esɔwɔ. Kras yina ne alu Atá yi abóó bóó ako. ³⁷ Mekomejóó ayi abó akwólé ayi Jɔn abo agaré ne awyaáge bóó manaá Esɔwɔ. Mekomejóó yina áló né Galilíí ake akwóné maló bóó Jus ako. ³⁸ Enyú dekaá nkane Esɔwɔ abó ajyá Jisɔs ayi Nasaret, apye Mendoó Ukpea echwó ji mmye ne ama chye ji uto. Ake mbaá meko apye galógáló, aféré bóó bi alu né amu danchóméló apye ebwó atóo. Ne Esɔwɔ abo alu ne ji. ³⁹ Esé delú bóó bi dekpané amɛ degené unó uko ebi ji apye né Jerosale ne maló bóó Jus ako. Ne bóó Jus áwó ji mfaá gekwa, ne áwá ji. ⁴⁰ Yémbó ndo eleé ekwónégé, Esɔwɔ apye ji akwile né negbo ne apye Jisɔs aleré mmye mbaá bóó. ⁴¹ Ne bóó ako fò ágené ji wó, élé esé bi Esɔwɔ abó ajyá nnó meso gébé degarége mekomejóó wuú ne degené ji. Esé debó denyé ne denyú ne ji gébége Esɔwɔ apye ji akwile né negbo. ⁴² Agaré esé nnó degarege mekomejóó mbaá bóó, nnó Esɔwɔ ajya ji nkane muú yi apane nye mpa ayi bóó

bi alu abe ne abi agbó. ⁴³ Wye Jisós yina ne bós ekpávé Esòwò ako abò ágaré nkane ji alu, nnó muú afyegé metós ne ji, Esòwò ajige nye nte gabo yi muú yimbò apye getúgέ Jisós.”

Mendoó Ukpea echwó mbaá bós bi álá pò bós Jus

⁴⁴ Ndere Pita alu ájoge ne bós ako bi alu eféé áwuú, Mendoó Ukpea ekpe ebwó mmye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Bós bi ákamé ne Jisós abi ábó áchwò ne Pita, álu bós Jus. Áwuúgέ nkane bós bimbo ájoge ufó mejó, áfége Esòwò nnó ajeá dós. Ála mano mekpò fuú nnó Esòwò achyé echye wuú ewé Mendoó Ukpea mbaá bós abi álá pò bós Jus. Ne Pita ajó aké, ⁴⁷ “Té ndere Mendoó Ukpea echwó bós bina mmye wye nkane ebó echwò eta esé, nnó muú fò akage gbé nnó áwyáge ebwó manaá Esòwò?” ⁴⁸ Ne Pita ake ájye áwyaá ebwó manaá Esòwò né mabò Jisós Kras. Ewyagé bós bina ákwò Pita mata nnó abelé ne ebwó né mboó ndò.

11

Pita Agare geno eyi gepyé né gepúge Kònyos

¹ Ebélegé àngbá Jisós ne bós Jisós ako, abi álú né gebagé mewaá Judiya áwuú nnó bós abi álá pò bós Jus ákamé ntó mekomejós Esòwò. ² Ne gepógé bós Jus gelu nnó ábó mansó muú nsó ne ákwáné mambé muú Esòwò. Ebélegé Pita akérégέ né Jerosale, bós Jisós abi ágbaré gepò eyigémbò álo manwamé ne ji, ³ aké, “Ulannó ojye mbaá bós bi álá sò ebwó nsò wó te ònyé menyéé ne ebwó”?

⁴ Ne Pita alò mangaré ebwó unò uko bi ubó upyéé, gema, gema aké,

⁵ “Ndere mbò nlu né melò Jopa, nnénemmye, eké ewyage ngé amé gejya nkane genó fò getané mfaánebuú geshulege mme. Gelu eké gekpékpégé gebagé ndé eyi ágbaré manóo ani, gechwó téne kwókwólé ne me. ⁶ Né gebagé ndé yimbò, ngé ufó menya ufó ufó, ebi bós asée, eyi mewaá, eyi melò, ne eyi nnyi ne denywóné. ⁷ Ne nwuú meko muú fò akuú me aké: ‘Pita, kwile ka, wá nye.’ ⁸ Nké, ‘Jgba Átá, te ntané aló nlu danye genó eyigé ebé esé eshyá’. ⁹ Ne meko yimbò ama jós ne me aké, ‘Pita oshyagé fò geno eyige Esòwò ake gelome nnó gelómé fò’. ¹⁰ Meko yimbò ajó né manáne aléé ne geno eyigémbò gekwó gekéré mfaánebuú.

¹¹ “Wye né gébé eyigémbò, ande fò áléé áchwó ne gepú eyigé mbó njwòlege. Muú fò né Kaisaria ne abò atómé ebwó nnó áchwó ákuú me. ¹² Ne Mendoó Ukpea eké njye ne ebwó, mbege fò né aņgyá. Ne ànmé bina akéné abi átané melò Jopa, akwòle me defé né gepúge Kònyos. ¹³ Ne dékpégé mmu, Kònyos alò mangaré esé nkane ji abó ajené ekiénné Esòwò né gepú jíí. Egaré ji nnó ató muú fò ajye né Jopa, ákuú mende fò yi mabò mií amibò makamege Simun, ¹⁴ ne achwòge, agarege nye ji ne ekwò wuú mekomejós ayi aférege nye ebwó né efwyale gabo. ¹⁵ Ne nlo mangaré mekomejós Esòwò, ndere njoge, Mendoó Ukpea echwó ebwó mmye wye nkane ebò nya mbe echwó eta esé. ¹⁶ Ngégé mbò, ntée genó eyi Átá Jisós abò ajó ne esé nnó, ‘Jòn abó fyé bós né nnyi yémbò Esòwò afyéé nye enyú né amu Mendoó Ukpea.’ ¹⁷ Ne mboge Esòwò achyé bós bimbo gefoge echye ewé ji abò achyé esé gébégé défyéé matós ne Ata Jisós Kras, me nlu waá mangbé ji nnó apyége geno yi gejeé ji metós.”

¹⁸ Bós bina áwúgέ mechò ewé, matós akwené bwó ne álo mamféé Esòwò áke, “Mbò ewé etene nno Esòwò achyé bós abi álá pò bós Jus gébé nnó ákwòré matós ne ábó gerjwá.”

Mekomejós Jisós ake akwóné né Antiok

¹⁹ Ndere ábó achyége bós abi ákamé ne Jisós efwyale gébégé áwáné Stéfen, epye ebwó átyaá malòmalò. Abifò áfé melò Fonisiya, abifò áfé melò Syapròs ne abifò áfé Antiok. Ájyegé mbò, ágarege abya Jisós wye mbaa bós Jus. ²⁰ Bós Jisós bifo átané né melò Syapròs ne Sèren, áfé ntó né Antiok. Ákwónégé ewu, ágaré abya Jisós mbaá bós Grek. ²¹ Esòwò apóo bwó dós ne apye gejamégé bós áfyéé matós ne Jisós.

²² Ne echomele bós Jisós abi alu né Jerosale, áwuúgέ abya yina, átó Banabas né melò Antiok. ²³ Banabas ajyegé ewu, agé nnó Esòwò aléré ebwó uló melu dós, metós ego ji, afyé bwó ako eshye nnó, “Ágbarégé depòré Jisós metós ema. ²⁴ Banabas yina alu muú yi

awya gepo gelógeló, uto Mendoó Ukpea ujá ji mmye ne áfyéé metóó ne Esōwō.” Gejamégé bōó áma ákamé abya Jisōs né melo Antiok ne echomele bwó ewéne ejye mbe.

²⁵ Ébélégé Banabas ajye kéle Sōl né melo Tasōs. ²⁶ Agégé Sōl, ase ji, ebwó áfé né Antiok. Ábelé eféé ημε kpogele ne echomele bōó Kras, álérege gejamégé bōó deporé Esōwō. Élé né Antiok ne álo mankuú bōó bi ákamé ne Jisōs nnó *áηkwólé Kras.

²⁷ Né gébé eyigembō bōó ekpávé Esōwō fō átané Jerosale áshulé áfé né Antiok. ²⁸ Ne Mendoó Ukpea epye muú bwó ama ayi akamege Agabos akwile ka, agaré nkane mesa akwéne nye mme meko. Ne ebéλέgé mesa yimbō akwé gébégé Klodyos alu mfwa né Rom. ²⁹ Ndere bōó Jisōs abi álú né Antiok ábō áwuú mekomejóó yina, áke, “Yéndémuú áchwō ηκά nkane ji awya, ebwó apōó aηmé bi alu né mme Judiya.” ³⁰ Ebwó ánywérégé ηka yimbō, átó Banabas ne Sōl nnó ájyé áchyé ákpákpá echomele bōó Jisōs né Jerosale.

12

Mfwa Herōd apye bōó Jisōs ágé efwyalé dōó

¹ Né gébé eyigémbō, mfwa Herōd alō mankelé mati manchō gerwágé bōó bifó abi álú né echomele bōó Jisōs. ² Agaré nnó áwá Jemsi meηmé Jōn ne aparaja. ³ Mfwa Herōd, agégé nnó ego bōó Jus matóó, agaré ntó nnó ápye Pita. Ne ápye ji né bii bi ánye epaá bred ayi álá mualé. ⁴ Ápyege Pita, áfyé denō, ne ábelé bōó bee matoó aneé nnó ábámé ji, yendé ntoó neluú bōó ani. Herōd abō ashu abelé nnó epaá kwyakwya defwe ekogé, asele Pita afé mbe ushu bōó nnó ápa mechō wuú. ⁵ Ndere Pita alu né denō, echomele bōó Jisōs ánenemmye dōó mbaá Esōwō ne eshye yendégébé né getú ji.

Ekiénné Esōwō eféré Pita né denō

⁶ Né utuú bi Herōd abō ashuú nnó uyyage aférége Pita né denō, ápa mpa wuú, Pita abō abelege metóó metóó bōó bee apea. Ebwó ábō awé ji amu ne bō mkpōkōné apea. Bōó bee bifó álú dafye ábáme gepúgé denō. ⁷ Wye né utuú bimbō ekiénné Esōwō ekwó mmu gepúgé denō mbélepó, ne mbaá meko agené. Enyigé Pita né neηkōó, Pita apée gejyá, eké ne ji, “kwile ka wáwá”. Ténéténé yimbō bō mkpōkōné átané Pita amu ákwé mme. ⁸ Ema jóó ne ji eké: “Fye mandeé jyε ne unó uká bye, owé ekanda okwólé me.” ⁹ Pita akwólé ji ne ndere ebwó átanegé dafye, ji akaá fō nnó geno eyige ekiénné Esōwō epye eta wú gelú wáwálé wó, aferé nnó agéné mbō le gejya. ¹⁰ Pita ne ekiénné ewémbō ákoó ntoné bōó bee eniné mbe, ama koó eniné nekwōlege, ne áchwó kwōne nana né menombi gerká ewé elu gesegese, onenégé ewu ne ofé mbe melo. Menombi ewémbō enené ewu ambōó, ne ebwó átané dafye. Ákége gachye, ekiénné ewémbō elyaá Pita éfé.

¹¹ Ne Pita akérége né defóó ti aké: “Nkaá wáwálé nnó Ata Esōwō átó ekiénné wuú nnó echwō féré me né amu Herōd ne uno bi bōó Jus abō ashuú mampye me.”

¹² Ndere Pita akaá geno eyi gebō gepyé ji, afé né gepúgé Meri ayi alu mma Jōn Makōs ne gejamégé bōó ábō áchomé eféé ánenemmye mbaá Esōwō. ¹³ Ádogé menombi, gerka, mesō mendée yi apye utóó né gepú yimbō achwó gii ne ákamege Ruda. ¹⁴ Ákaágé nnó gé meko Pita mbō, metóó ego ji dōó te ajinte manene menombi, abó ajye garé bōó bimbō nnó Pita alu mbō dafye. ¹⁵ Ebwó aké ne ji, “Omée gebwō.” Yémbō atome wye eshye ajōge nnó élé Pita. Ne ebwó ake: “Ndōfō elé mekpée wuú.” *

¹⁶ Ne Pita alu dó wye doó, ánené menombí ágégé nnó élé Pita wáwálé mátye mawa ebwó meno. ¹⁷ Pita akpegé mmu, afu ebwó ebwō nnó akwéné mejjóó. Ne alō mangaré ebwó nkane Esōwō aféré ji né denō. Anérége ake: “Ágaré Jemsi ne bōó Jisōs bifó ntó.” Ne átané afé geba eyigé chá.

¹⁸ Bii uyyagé bōó bee álō mankelé Pita ne ágé ji wó, matóó atyá bwó mmu ála yayaya ne ágige geme gebwó aké: “Nde gepye ne Pita?” ¹⁹ Mfwa Herōd awúgé mbō, átó bōó nnó ákélé ji ne ágé wó. Akuú bōó bee bimbō, agii bwó bō ηkwε. Anérége ake ajye wá ebwó. Epyégé mbō Herōd alyá gebagé Judiya afé kpé né melo Kaisaria.

* 12:15 Ελύ wáwálé nnó: Ekiénné Esōwō Pita.

Negboné Mfwa Herød

²⁰ Né gébé eyigémbò, mfwa Herød abò awamege ne bòó Tiya ne Sidon. Bòò bimbo ácho, áchwó mangé ji. Áchwógé ábò mbe ágbaré Blastus dejeé. Blastus alu muú yi ágbárege dachi mfwa. Ne ebwó áké ji ane mfwa mmye, nnó ebwó abe né nesò, nendé menyee atanege le né melò mfwa.

²¹ Bii ebi Mfwa Herød abò akwye ukwonege, afye mandeé gefwa jíí, ajwólé né geluo, agare bòó bimbo mekomejóó. ²² Ne ebwó álo mankalé áké: “Élé Esòwò ne ajoge epófó mekwaá.” ²³ Tenétené yimbo ekiénné Esòwò echwò ñmé mfwa Herød nemée mmye gétúgé alá shuú enogé ewémbò mbaá Esòwò wó. Bò dámmwólé ánye ji mbwi une, agbó.

²⁴ Ye nkane depò tire na depye, mekomejóó Esòwò awene ajye mbe mbe, ne gejamégé bòó áfyée matóó ne Jisòs.

²⁵ Ndere ábò átómé Sòl ne Banabas né Jerosale, ebwó anéré utóó bwó gébégé akerege né Antiok, áse Jòn Makòs áfé ne ji.

13

Átò Banabas ne Sòl

¹ Bòó fò ábò álú né echomele bòó Jisòs né Antiok, abi fò álú bòó ekpavé Esòwò ne abi fò álú anleré ebwó álú: Banabas, Simyòn ayi ákuú ji Niger ne Lukios ayi atané melò Seren ne Manen ayi ebwó ne mfwa Herød áwéné mbaa ama ne Sòl. ² Né gébé gefó bòó Jisòs bimbo ako álya menyee kpékpé, áféege Esòwò. Ewyágé Mendoó Ukpea éké ne ebwó: “Férege Sòl ne Banabas né geluage nyú ájyé pye utóó bi njyá ebwó nnó ápyé.”

³ Ne áwuúge mbò, áma lyaá menyee kpékpé, áne mmye mbaá Esòwò. Anérégé, áneré ebwó amu mmye ne átó ebwò nnó ájyé.

Banabas ne Sòl áfé melò Syapròs

⁴ Ndere Mendoó Ukpea ebò etómé ebwó, átané áfé né melò Selusha. Ákwónégé, ákpe ékpe, áchyá áfé melò Syapròs. ⁵ Ebwó ákwónégé melò Salamis, ályá ékpe bwó eféé, ákéne agarege mekomejóó Esòwò né macha mmyemenene bòó Jus. Jòn Mak akene ne ebwó, apoge né utóó.

⁶ Áke kpaá áchyá ákwóné melò Pafòs. Eféé ábané muú megya fò ayi ákuú ji Ba-Jisòs. Alu muú Jus ne akene abyoge gebyò nnó ji alu muú ekpávé Esòwò. ⁷ Ne Ba-Jisòs yina alu mejeé Segòs Pòlòs ayi alu gòmena né gebagé mewaá eyimbo. Gòmena yina abò alu muú yi awya defóó ne akuú Banabas ne Sòl getúgé akélege manwú mekomejóó Esòwò. ⁸ Yémbò ebwó áchwógé muú megya yimbo, ayi ákuú ji Elimas né meko Grek, alò manye mbeé né mekomejóó bwó ne amyé mangbé nnó gòmena yimbo afyegé fò metóó né depòré Jisòs etiré ebwó ágárege ji. ⁹ Ne Mendoó Ukpea egbeé Sòl metòó, ákuú ji ntó Pòl, ape mende yimbo lu lu lu, ¹⁰ ne áké: “Wò maá danchò melò. Òkii fò genó gelógeló ne defya degbeé wò une. Yendégébé òmuame mambwólé depòré Esòwò eti delu cho nnó délá gebyò. ¹¹ Gó ngaré wò nnó mfaánebuú akwene nye wò mmye. Nana òbe nye ame nónomé ne ògené nye se mbaá né mboó ndò.”

Ténétené yimbo, gemua gekwé Elymas amé. Akene agyage, akélege muú yi ágbárege ji ebwò. ¹² Gòmena yimbo agegé mechó ewé epye, áfyee metóó ne Jisòs, ne ekwóné ji metóó nkane agené uto bi úlú né mekomejóó Jisòs.

Pòl ne Banabas áfé né Antiok ayi alu kwókwólé ne gebagé mewaá Pisidiya

¹³ Pòl ne bòó bíí ákpe ékpe né melò Pafòs áfé né melò Pèga ewé elu né gebagé mewaá Pamfilya. Eféé ne Jòn Mak álya ebwó, akéré né Jerosale. ¹⁴ Átánégé melò Pèga, áke ákwone melò Antiok ewé elú kwókwólé ne gebagé mewaá Pisidiya. Bii uwyaá bòó Jus ukwónégé, ájye kpe mmu echa mmyemenene bòó Jus ajwólé. ¹⁵ Muú fò akuúgé malò ñwe né ñwe mabé Mosis ne abi bòó ekpávé Esòwò ásamé, ákpakpa abi echa mmyemenene átó muú nnó ájyé jóó ne ebwó nnó, “Anmé, mbòge enyu dewya majye manchyé esé chyége.”

¹⁶ Ne Pòl akwile téné, afu ebwò nnó ákwéné mejóó, ne alò manjóó áké: “Bòó Isreli ne abi alá pò bòó Isreli abi ánoge ntó Esòwò; nenege matu dewu. ¹⁷ Esòwò yi bòó Isreli abò ajya

ukwene ante esé ne apye ebwó aṅeá gébégé ábó alu aṅkeé né melo Ijip. Ne aféré ebwó né melo ewémbo ne gekpékpé gé eshye wuú, ¹⁸ ne abó achó wye metóó ne gepoge bwó né usaá aṅme upéá gébégé ebwó álú né mashwone. ¹⁹ Ebwó abó ákwónégé nyá né mme ayi akuú Kanaan, apye áwá bóó bi álú né malo ákéné ama né mme yimbo. Ne achyé mme yimbo mbaá bóó Isreli. ²⁰ Elu nana (450) usaá aṅme esaá meso usaá upea meso efya ayi Esowo ajyá ebwó. Afye bóó kpakpa gébé ne gébé nnó ápélé melo. Ápe melo kpaá ekwone gébé eyigé Samuele, muú ekpávé Esowo alo ntó mampéle melo. ²¹ Né gébé géfó, ágii nnó áchyé ebwó mfwa. Ne Esowo ajya Sol, maá Kish nnó abe mfwa bwó. Atané ntoné Benjamén ne agbaré melo né usaá aṅme upea. ²² Ne Esowo aférégé ji né gefwa, áfyé Devid nnó ábé mfwa bwó. Gé genó eyigé Esowo abó ajoó getúgé Devid na, ake:

Nge Devid maá Jesse, alu me metóó chi chi chi. Apye nye unó uko ebi ngarege ji. ²³ Ne nana Esowo achyé esé bóó Isreli Mpyáné mfwa Devid nnó ábéé Menchyé gerwá ndere ji abó anyéméno. Ne muú yina élé Jisós. ²⁴ Gemégé nnó Jisós eyina alo utóó bii, Jon abó agarege mé mekomejóó Esowo mbaá gejamégé bóó Isreli nnó ákwóre mataó bwó ne ji awyaá ebwó manaá Esowo. ²⁵ Ne ndere Jon áchwá néré utóó bii, agií ebwó ake, Enyú deféré nnó me nlu waá? Mpófó muú yi enyú degili nnó achwó. Yémbo kaáge nnó muú yi achwó nye me meso, nkwané fó muú yi nkaáge manyi unó uká bii wó.”

²⁶ Pól ama kuú ebwó ake: “Aṅmé ba, enyú bi delú upyáne Abraham ne enyú ako abi dénoge ntó Esowo, Esowo abó ató élé esé mekomejóó yina ayi akage fére esé né efwyale gabo. ²⁷ Bóó Jerosale ne ákpakpa bwó abó ákaá fó nnó Jisós alu menchye gerwá wó. Ye unó bóó ekpávé Esowo ebi ebwó ákuú yendé bií né uwyaá bwó, ákage ula. Ebwó ápyegé mbo, ásó mpa Jisós nno áwá ji ne ápye uno bi bóó ekpávé Esowo ásámé nnó ubé wáwálé. ²⁸ Ye le ebwó abó álá gé mechó ewé ji apye ewé abó mangbó wó ákwó Palet mata nnó awá ji. ²⁹ Ebwó anérégé unó uko bi ḡwe Esowo bó ajoó getúgé Jisós, aféré ji né gekwa, ájye bele ji né menome ewé áchomé né etaravé. ³⁰ Yémbo Esowo apyéé ji akwilé né negbo. ³¹ Né gejamégé ndo, aleré mmye jíí mbaá bóó bi abó átané ne ji né Galilií, ájyé né Jerosale. Ebwó ne nana ágarege mekomejóó wuú mbaá bóó Isreli. ³² Ne esé dechwó nana mangaré enyu ntó abya melóméló yina. Abya yina élé unó bi Esowo abó anyéméno nnó apye mbaá ukwene ante sé. ³³ Unó bina upye wáwálé né gébé eyigé esé bi delú upyáne bwó, nkane ji apyéé Jisós akwilé né negbo. Ábó ásá ntó unó bi né ḡwe makwa uba ḡwe upéá nnó Esowo aké:

‘Wó olu maá wa, ne fina nla nte wye.’

³⁴ Ndere Esowo apyéé Jisós akwilé né negbo nnó amágé gbó se, Esowo jimboó aké: ‘Mpye nye enyú degé galógáló wye ndere mbó nyééméno ne Devid.’ ³⁵ Ábó ásá ntó né melu ḡwe makwa ayi fó nnó:

‘Olyágé nye fó Maá utóó wye yi apyéé utóó chájéné apwané mmu menome.’

³⁶ Né egbe ewé mfwa Devid, abó apye utóó ebi Esowo achyé ji né gébé jíí, agbó, ne aníí ji kwókwólé ne menóme ukwéne ante bii, ala eféé apwane. ³⁷ Yémbo muú yi Esowo apyéé ji akwilé né negbo, apwáné fó né menome wó. ³⁸ Ne aṅmé ba, debó mankaá wáwálé nnó abya ayi enyú dewuú nnó Esowo ajigente gabo bóó, élé getúgé Jisós yina. ³⁹ Ne muú yi afyegé metóó ne Jisós apome nye né gabo wuú ayi mabé Mosis álá kage pye ji apó. ⁴⁰ Ne sége gébé nnó unó bi ásámé mmu bó ḡwe bóó ekpávé Esowo ékágé upyé eta nyú. Ásá eféé nno:

⁴¹ Enyú bi déjwáge Esowo, ‘Wuge.

Dela nye amé mekpo fuú, degbó.

Mpye nye geno fó né gébé nyú, enyú dewuúgé geji, dékámégé fó.’ ”

⁴² Ndere Pól ne Banabas áchwó táne né echa mmyemenene, bóó bimbo ákwó bwó mata nnó ama chwó ágaré ebwó uno bifó né bii uwyaá bóó Jus ebicha. ⁴³ Ndere bóó átyage né echa mmyemenene, gejamégé bóó Jus ne abifó bi aselé gepogé bóó Jus ákwolege Pól ne Banabas. Ne Pól ne Banabas áfyé ebwó metóó nnó ágbaré wye mekomejóó Esowo ndere Esowo ápoógé ebwó.

Pól ne Banabas ágaré mekomejǎǎ Esǎwǎ mbaá bǎǎ bi álá pǎǎ bǎǎ Jus

⁴⁴ Bii uwyaá bǎǎ Jus ebifǎ ukwǎnégé, melo meko ejye chóme manwú mekomejǎǎ Esǎwǎ. ⁴⁵ Ne bǎǎ Jus abifǎ ágégé nkane gejamégé bǎǎ áchomé, matǎǎ ásǎ bwǎ, áǎ manjǎǎ nnó mekomejǎǎ Pól alu gebyǎ ne áshye ji. ⁴⁶ Yémbǎ Pól ne Banabas ágaré ebwǎ gbǎǎné áké: “Ese debǎǎ débǎǎ mbe degaré enyú bǎǎ Jus mekomejǎǎ Esǎwǎ. Ne te enyú délá fyé makpo wǎ, dese geme nyú nnó dekwané fǎ manye geǎwǎ eyi gélagé byéé, ne elu galógálǎ nnó esé debwǎlé ushu degare mekomejǎǎ yina mbaá bǎǎ abi álá pǎǎ bǎǎ Jus. ⁴⁷ Gé genó eyigé Átá Esǎwǎ abǎǎ ajǎǎ ne esé getúgé Jisǎs ake: ‘Mpye wǎ óbǎǎ geǎgbǎǎ mbaá bǎǎ abi álá pǎǎ bǎǎ Jus nnó ǎpye bǎǎ mme ako átane né efwyale gabo’.”

⁴⁸ Bǎǎ abi álá pǎǎ bǎǎ Jus áwúge mbǎ, matǎǎ ágo ebwǎ ne afeé Esǎwǎ né mekomejǎǎ wuú. Ne bǎǎ bi Esǎwǎ abǎǎ ajya nnó ánye geǎwǎ eyi gélagé byé, ele abi ákamé ne Jisǎs.

⁴⁹ Ne mekomejǎǎ Ata ake agyaá gebagé mewaá eyimǎ geko. ⁵⁰ Yémbǎ bǎǎ Jus ájye fyé ákpakpa melo ne afwa andée abi ánoge Esǎwǎ mewe ula, ebwǎ ápye bǎǎ áǎ mankele mati manchǎ geǎwagé Pól ne Banabas átané né gebagé mewaá bwǎ. ⁵¹ Nǎǎre ebwǎ áchwǎ ájyé, ákwe uká nnó mpúpyé eyi ebalé wye etané mambé nkane gepǎ eyi gelerege gabo ayi bǎǎ bimǎ ápyéé. Ne áfé né melo Ikǎnyǎm. ⁵² Ne bǎǎ Jisǎs bimǎ álagé meso, Mendoó Ukpea egbeé ebwǎ matǎǎ ne áǎ ne nechǎǎ.

14

Pól ne Banabas áfé melo Ikǎnyǎm

¹ Nǎǎre Pól ne Banabas ájyé né melo Ikǎnyǎm, ápye wye nkane ábǎǎ ápyé né Antiǎk. Ebwǎ ájyé kpe mmu echa mmyemenene bǎǎ Jus, áǎ mangaré depǎǎre Jisǎs né gefǎ eyi gepyé gejamégé bǎǎ Jus ne abi álá pǎǎ bǎǎ Jus ákamé ne Jisǎs. ² Yémbǎ bǎǎ Jus abi áshyá mekomejǎǎ yimǎ, áfyé abifǎ abi álá pǎǎ bǎǎ Jus mewe ula nnó ásógé matǎǎ né bǎǎ bi ákamé ne Jisǎs. ³ Pól ne Banabas ábelé gejamégé ndǎ éféé, ágárege depǎǎre Jisǎs gbǎǎné nkane ji áléregé galógálǎ mbaá bǎǎ. Jisǎs ne achye bwǎ uto ne, ápyé ufélekpa ebi uléré nnó depǎ ete ebwǎ agarege delu wáwálé. ⁴ Nǎǎre ebwǎ ágarege mbǎ, bǎǎ melo ewémbǎ ákaré malu apea. Abifǎ áǎ ne áǎgbǎ Jisǎs, abifǎ áǎ ne bǎǎ Jus abi áshyá mekomejǎǎ yimǎ.

⁵ Ebélegé bǎǎ Jus ne abi álá pǎǎ bǎǎ Jus chǎncho ne ákpakpa bwǎ ajye sǎ mala nnó áfwalé áǎgbǎ Jisǎs ne áwǎ bwǎ ne mataá. ⁶⁻⁷ Ne áǎgbǎ Jisǎs áwuúgé geju bwǎ, ábǎ áfé né gebagé mewaá Lykania, ákene né malǎ Lystra ne Debe ne malǎ ayifǎ ayi áǎ né geba yimǎ, ágarege abya Esǎwǎ melómélǎ ewu.

Pól ne Banabas ágaré mekomejǎǎ Esǎwǎ né Lystra ne Debe

⁸ Mende fǎ abǎ alu né melo Lystra, ayi te ábyené ji, alu mbwéré. ⁹ Bii fǎ ajwǎlé awuú mekomejǎǎ Esǎwǎ ayi Pól agarege. Pól ágége nnó mende yina áfyéé metǎǎ nnó Esǎwǎ akage apye ji atoó, ¹⁰ akuú ji ne eshye áké: “Kwile téné cho.” Ténéténé yimǎ mende yina anyó atené, áǎ mankene agyage. ¹¹ Ne gejamégé bǎǎ ágégé genó eyigé Pól apyé, ádo elúlú, áǎǎ né mejǎǎ bwǎ Lykania áké: “Áǎ ábwǎlé bǎǎ áshulé, áchwǎ gé esé.” ¹² Ne ákuú Banabas nnó Seus, mabǎ meló bwǎ yi kpa, ákuú nto Pól nnó Hemes nende ji ne atené mbe ajǎge mejǎǎ. ¹³ Gepúge ure meló yi ákuú ji Seus gelu kwǎkwǎlé ne melo. Ne mempyéé ure wuú achwǎ ne bǎ mpǎ ne ukoó genǎ. *

¹⁴ Pól ne Banabas ágégé genó eyigé bǎǎ bimǎ ákélege mampye, ágyá mandeé mmye manleré nnó genó eyigé bǎǎ bina achwǎ pye gelo wǎ, ábǎ ájye kpe metǎǎ metǎǎ bwǎ ákálege áké: ¹⁵ “Bǎǎ bina, ndé genó enyú dépyé mbǎ? Esé delu wye akwaá nkane enyú. Ese dechwǎ fa mangaré enyú mekomejǎǎ Esǎwǎ nnó enyú delyáá aló abi enyú dénoge mbǎ, dékwǎlé Esǎwǎ yi alu mebe. Ji akwye mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi úlú wye. ¹⁶ Mbe mbe Esǎwǎ alyá bǎǎ nnó apyege uno bi ujii ebwǎ matǎǎ. ¹⁷ Ye le bǎǎ ábǎ

* 14:13 Elú wáwálé nnó: Seus ne Hemes elé mabǎ aló bǎǎ Grek, Hemes alu melo dentǎǎ ji ne gejamégé bǎǎ áfé né meno geǎkage melo nnó áwǎ mampye gepǎ mbaá Pól ne Banabas.

ápyembɔ, ji áchyége ebwó unó ulóúló mampye ebwó akaá nnó ji alu mebe. Apye manaá akwene né gébé gelógeló mampye uno nyú uwéné chancha. Achyege enyú menyéé ne apye matóó ágó enyú.”¹⁸ Ye nkane Pól ne Banabas ájoge mbɔ, elu eké ágbele manaá meso mekwalé, bɔ́ bina átome wye eshye mampye gepe eyigembɔ eta bwó.

¹⁹ Eké ewyage bɔ́ Jus fɔ́ átané melo Antiok ne melo Ikonyom, ápye gejamégé bɔ́ ákamé ne ebwó. Ne ebwó átó Pól ne mataá, ája ji mmemme, atané melo bwó, ályá ji áférege nnó agbó. ²⁰ Yémbɔ gébége bɔ́ bi ákamé ne Jisɔs áchwɔ́ nɔ́ Pól mme, ewyágé akwili ka, akwɔ́le ebwó akéré né melo ewémbɔ. Ujyagé Pól ne Banabas áfé né melo Debe.

²¹ Ne ebwó ágaré abya Esɔwɔ́ melóméló né meló Debe, ápye gejamégé bɔ́ ákame ne Jisɔs. Ebélegé mboó ndɔ, ebwó ákeré né melo Lystra ne Ikonyom ne Antiok ayi alu kwókwóle ne gebagé mewaá Pisidya. ²² Ebwó ákéne, áfyé bɔ́ Jisɔs eshye ne áchyége ebwó majye nnó ákwólégé wye depóré Jisɔs chájéné ne ákaá nnó abó mangé gejamégé efwyale ne ánye gerwá gébége Esɔwɔ́ ágbárege gefwa jíí. ²³ Ebwó ájya bɔ́ nnó ábé ákpakpa né echomele bɔ́ Jisɔs né yendé melo, ánererege ályage menyéé kpékpé, ánemmye ne áfyé ebwó né amu Jisɔs ayi ebwó ákame ne ji.

Pól ne Banabas ákeré meso né Antiok né gebage mewaá Syria

²⁴ Ne ebwó ákógé né gebagé mewaá Pisidiya, áfé né gebagé mewaá Pamfilya, ²⁵ eféé ágaré mekomejɔ́ Esɔwɔ́ né melo Pega. Ánerégé eféé, áshulé áfé né melo Atalya. ²⁶ Átánégé melo ewémbɔ akpe ékpe, ákeré né melo Antiok, melo ewé ábó áfyé ebwó né amu Esɔwɔ́ nnó ápoógé ebwó, ajyé pyé utóó bi nana áneré.

²⁷ Ebwó ákwónégé né Antiok, ánywéré echomele bɔ́ Jisɔs melu ema ne ágaré ebwó nkane ebwó ákené ne nkane Esɔwɔ́ abó apoó ebwó, anené matɔ́ bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus nnó áfyéé metóó ne Jisɔs. ²⁸ Ne Pól ne Banabas ánerégé manjɔ́ depɔ́ tí, ebwó ábelé ne bɔ́ Jisɔs abi alu eféé né gejamégé ndɔ.

15

Angbá Jisɔs ne Ákpakpa echomele áchomé né Jerosale

¹ Ebelégé bɔ́ fɔ́ átané gebagé mewaá Judiya áchwó né melo Antiok, alɔ́ manlerege bɔ́ bi ákamé ne Jisɔs nnó, “Mbogé álá sɔ́ muú nsɔ́ nkane ebé Mosis ejɔ́ wó, Esɔwɔ́ akagé pye fɔ́ muú yimbɔ́ apó.” ² Pól ne Banabas anye mbeé ne bɔ́ bimbɔ́, ye mekpɔ́ ne ula epó. Epwógé ebwó, áfyé ndɔ́ nnó Pól ne Banabas ne abifɔ́ ájyé né Jerosale, ágii mechɔ́ ewé chájéné mbaá ángbá Jisɔs ne ákpakpa bɔ́ echomele Jisɔs.

³ Ne echomele bɔ́ Jisɔs átó ebwó. Ndere ebwó ajye, akoóge malɔ́ Fonisiya ne Samariya, ágarége bɔ́ bi ákamé ne Jisɔs nkane bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus ákamé mekomejɔ́ Esɔwɔ́. Abya yina apye matóó agɔ́ bɔ́ Jisɔs ako dɔ́. ⁴ Ebwó ákwonege Jerosale, echomele bɔ́ Jisɔs ne ángbá Jisɔs ne ákpakpa bwó, áse ebwɔ́ amu apéa. Pól ne Banabas ágaré ebwó uno uko ebi Esɔwɔ́ abɔ́ apoó ebwó ápye. ⁵ Ne bɔ́ Jisɔs fɔ́ abɔ́ alu eféé, ebwó alu ne ekwó bɔ́ Farasi, ebwó ákwile ka áké: “Abó mansɔ́ bɔ́ bi álá pɔ́ bɔ́ Jus nsɔ́ ne ágaré ebwó ábelé mabé Mosis ako.”

⁶ Ndere ebwó ábó ájɔ́ bɔ́, ángbá Jisɔs ne ákpakpa bɔ́ echomele bwó, ájwólé mampe mechɔ́ ewéna chájéné. ⁷ Ebwó ádóregé makpɔ́ áwyage, Pita akwile téne aké: “Ánmé ba, enyu dekaá nnó me ne Esɔwɔ́ abɔ́ mbe ajya né metóó metóó esé nnó ngaré abya melóméló yina mbaá bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus nnó áwuúge ntó, áfyéé matóó ne Jisɔs. ⁸ Ne Esɔwɔ́ yi akaáge metóó yéndemuú, aleré nnó ebwó ntó álú bɔ́ bií. Apye Mendoó Ukpea echwɔ́ ebwó mmye wye nkane ebó echwó esé mmye. ⁹ Ne aji ntó nte gabo bwó gétúgé ebwó áfyéé metóó ne Jisɔs. Agya fɔ́ aŋgya wó. ¹⁰ Ne nkane elúmbɔ́, ulannó enyú déjyale bɔ́ bina ukpékpé matuú ayi ukwene ante ese ne ese ambɔ́ delá kage kpa? Nkane depyembɔ́ dekane mbɔ́ le Esɔwɔ́ kane. ¹¹ Yémbɔ́ esé défyéé metóó nnó Esɔwɔ́ aférege ese né efwyale gabo gétúgé galógáló ayi Átá Jisɔs aleré ese, wyembɔ́ ntó ne bɔ́ bina átanege né efwyale gabo.”

¹² Pita anérégégé manjóó mbò, yendé mmu akwené mejjóó, áwuú mekomejóó Pól ne Banabas. Ágaré ebwó nkane ebwó abó akené mbaá bóó abi álá pó bóó Jus ne Esòwò achyé ebwó uto nnó apyegge ufélekpa ne ukpékpé unó. ¹³ Ne ebwò ánerege manjóó yendé genó, Jemsi alo manjóó ake: “Añmé ba, nenege matu dewú. ¹⁴ Simun Pita ágaré me nkane Esòwò aloó manleré nnó agboó ne bóó abi álá pó bóó Jus ne ajya abifò nnó ábè bóó bíí. ¹⁵ Ne ewéna eke etuú ne unó bi bóó ekpávè Esòwò abó ásamé nyá nnó: ¹⁶ ‘Meso gébé mmage chwó téné nye gepúge Devid eyi gebó gekwené. Nkwuyegge nye unó bi uchó wye nnó ubé nkane ubó úlú. ¹⁷ Ne bóó abi álá pó bóó Jus ágegé nye ubi, ne ebwó álo nye ntó mankelé Esòwò. Ebé nye élé bóó ako abi nkuú nnó ábè bóó ba ne ákélege nye me.’ ¹⁸ Ge na ne Esòwò ajjóó, ji ayi apye nnó bóó akaá unó bina te gachí.”

¹⁹ Ne Jemsi aké: “Né metóó wa mferé nnó esé dechyege sé efwyale mbaá bóó abi álá pó bóó Jus abi akwølege meti Esòwò. ²⁰ Yémbò ese desá lé ebwó ñwe nnó ályá depore manáne, ányege sé menyéé ayi ajélé maka wye ye menya ayi muú alá ke kele wó, ne anyégegé nto manoó menya. ²¹ Desá ebwó mbò, nende áwuú me nkane bóó ágarege mabé Mosis yina te gachi né malò mako. Ne álu ágarege aji né macha mmyemenene yendé bíí uwyaá bóó Jus.”

Átó ñwe mbaá bóó Jisòs abi álá pó bóó Jus

²² Ne ángbá Jisòs ne ákpakpa echomele bóó Jisòs ako, ákamé meko Jemsi ne ájya bóó fó né geluage bwó nnó ájyé ne Banabas ne Pól né melò Antiòk. Ebwó ájya Silas ne Judas ayi akuú ji ntó Basabas, ebwó bina apeá álú anò echomele bóó Jisòs. ²³ Ásá ñwe awu áké: “Esé añmé nyú; ángbá Jisòs ne ákpakpa echomele bóó Jisòs detamege enyú, añmé sé abi álá pó bóó Jus abi delú né melò Antiòk ne abi malò Siriya ne Silisya. ²⁴ Esé debó dewu nnó bóó fò né geluage sé, áchwó chyé enyu efwyale né mejjóó ewé ebwó ájóó ne epyé enyú dékwé tametame ayi esé delá tó ebwó wó. ²⁵ Ne ese ako debó dechome, dejjóó, deké: Déjya bóó fò detó eta nyú ne ebwó áchwó nye ne Pól ne Banabas abi ese dégbóó ne ebwó dóó, ²⁶ ebwó alú bóó bi ákamé negbo getúge mekomejóó Ata Jisòs Kras. ²⁷ Ne ese detòme enyú Silas ne Judas, áchwóge, ágarege nye enyú wye unó bi esé desámé né ñwe yina. ²⁸ Elé Mendoó Ukpea ne epye esé dekaá nnó debó fó mánjya enyu bi delá pó bóó Jus matuú ayicha wó, ekose wye uchancha uno bina: ²⁹ Enyú denyegé fó yendé menyéé ure, denyegé fó menya ayi álá ke kele wó ne denyegé fó ntó manoó menya, lyáge depore manáne. Mbogé delyagé unó bina, debe nye chánéné. Bége pere!”

³⁰ Bóó bina anérégégé mansá mbò, áchye Pól ne ekwò wuú. Ebwó ákwónégé né Antiòk, ánywéré echomele bóó Jisòs áchye ebwó ñwe yimbò. ³¹ Ne ebwó ákuúgégé ñwe yimbò matóó ágo ebwó dóó né eshye ewé mekomejóó yimbò afyé bwó. ³² Judas ne Silas álú ntó bóó ekpávè Esòwò ne áma ágarege ebwó gejamégé unó bifó manchyé bóó Jisòs majyé ne áfyé ntó ebwó eshye. ³³ Ebwó ábelé eféé dóó, ne bóó Jisòs ajye tii ebwó nnó áke pere, ebwó ákére mbaá bóó bi ábó átómé ebwó. ³⁴ [Yémbò egò Silas nnó ala né melò ewémbò.] ³⁵ Pól ne Banabas álú wye né Antiòk. Ebwó ne gejamégé bóó Jisòs abifò ágarege ne álerege bóó depore Jisòs.

Pól ne Banabas áfa mbwa ne ate

³⁶ Ebélegé Pól ajjóó ne Banabas aké: “Dema deyjé malò mako ayi debó dégaré mekomejóó Esòwò nnó degé bóó Jisòs abi álú ewu ne nkane ebwó álú.” ³⁷ Ne Banabas abó akelege nnó Jòn Makòs ajye ne ebwó, ³⁸ ne metóó egò Pól cháchá wó gétúgégé Jòn Makòs abó ábó me ebwó né gebagé mewaá Pamfilya ne abó anéré fó utóó ebi ebwó ajye mampye wó. ³⁹ Pól ne Banabas anye mbeé né mechò ewéna kpaá te áfa mbwa ne ate. Banabas ase Jòn Makòs ajyé kpé ékpe áfé né melò Syapròs. ⁴⁰ Ne Pól ajya Silas, ne ndere ebwó áchwó jyé, bóó Jisòs anemmye, áfyé ebwó né amu Esòwò nnó ji ápoógé ebwó. ⁴¹ Ne Pól ase Silas afé, akéne ajye gebagé mewaá Syria ne Silisya afyé bóó Jisòs eshye nnó átené chánéné.

¹ Ne Pól ajye kwone melo Debe, ewyage afé né melo Lystra. Mende fò abo alu eféé ayi ákamé ne Jisós, ákuú ji Timoti. Mma wuú alu muú Jus ne akamé ntó ne Jisós ne nte wuú alu muú Grek. ² Ne Timoti alu ntó muú yi bós Jisós né Lystra ne Ikonyom áfége ji. ³ Pól abo akelege nnó Timoti akené ne ebwó ewémbò epye ji Pól asò ji nsò nkane gepoge bós Jus gelú nendé bós Jus ako né gebagé mewaá eyigé mbó ákaá chajéné nnó nte Timoti abo alu nya muú Grek. ⁴ Ne ebwó ályá ákéne malomalo ágarege bós Jisós unó bi áhgbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós ájwólé né Jerosale ájóó. Ne ágaré ebwó nnó ábelé ubi chajéné. ⁵ Ewéna epye echomele bós Jisós ewé elu yendé melo áfyéé wye metóó ne Jisós dós ne yendé bií gejamége bós áchwó áchome ne ebwó.

Pól agé amé gejya né melo Truus

⁶ Pól ne bós bií ákéne ájye, né gébége áchwó kwone né gebagé mewaá Esya, Mendoó Ukpea ekamé fò nnó ji agare mekomejóó Esòwò eféé wò. Ne ebwó ákoge né gebagé mewaá, Frigiya ne Galasiya, ajye. ⁷ Ndere áchwó kwone gebage mewaá Misiya, ábó ákelege mankpe né gebagé mewaá Betinya, yémbò Mendoó Jisós ekamé wó. ⁸ Ne ebwó ákogé melo Misiya, áshúle áfé né melo Truus. ⁹ Wye bií bimbo ne utuú, Pól agé amé gejya nkane mende Masedonia fò atené egbe ebéé mega afu amu nnó Pól achya, ajye poó ebwó. ¹⁰ Ndere abó agéné amé gejya yimbo, ese ne ebwó dekaá nnó Esòwò akelege nnó debye degaré mekomejóó wuú né melo Masedonia. Ne esé dekpome mmye majye. *

Lydiya áfyéé metóó ne Jisós né melo Filippi

¹¹ Ne esé dekre ékpe né melo Truus, deke nnyinnyi dekwóné melo Samotras, bii uyyage, dekwóné melo Niapolis. ¹² Détánégé eféé, deke mewaá mewaá dekwóné melo Filippi ewe elu melo kpa né gebage mewaá Masedonia ne elu ntó melo ewé gejamége bós Rom abo ájwólege wye. Debelé mboó ndò wye. ¹³ Bií uwyaá bós Jus ukwónégé, delya melo defé né mbale ebéé, esé debó deféré nnó eféé ne bós Jus áchómege anenemmye. Dékwónégé ewu, degé andée fò áchomé ne esé dekwólé ka, dégaré ebwó mekomejóó Esòwò. ¹⁴ Mendée fò abo alu eféé ayi ákuú ji Lydiya, apó muú Jus ne ánoge Esòwò. Ji atané melo Tayatira ne akene gesege ufóó mandeé ayi ájamé ñka dós. Ndere awuú geno eyigé Pól ajoge, Esòwò anené ji metóó nnó akame. ¹⁵ Áwyage ji manaá Esòwò ne ekwò wuú, ane esé mmye nnó debye debelé né gepú jí mbóge esé dekamé wáwálé nnó ji áfyéé metóó ne Jisós. Ájoge mbo esé defé.

Áfyéé Pól ne Silas denò né melo Filippi

¹⁶ Bií fò, ndere ese debó debye né melu ewé ánemmye mbaá Esòwò, detuú ne meso mendée ayi alu memfwe. Abó awya melo nchye ayi apye ji agarege depò ti depye nye meso gébé. Bós bi awya ji, ásele ñka né depò etiré ji ágarege. ¹⁷ Mesó mendée yimbo agége Pól ne Ese alo mánkalé, akwólege ese ake: “Bós bina alú bós útóó Esòwò Anyatá. Ebwó áchwó mangaré nkane Esòwò áférege nye enyu né efwyale gabo.” ¹⁸ Ne mesó mendée yina apyé wyembò né gejamége ndò. Ne bii uma metóó eso Pól, anyá meló nchye yimbo aké: “Ngarege wò mbaá mabò Jisós Kras, tané ji mmye.” Ne ténéténé yimbo atané.

¹⁹ Bós bi awya maá memfwe yimbo, ágége nnó meti ñka bwó ewé áneré metóó wye enó, ágbaré Pól ne Silas ája áfé né mbaá yi ákpakpa melo ápane mpa. ²⁰ Ájyge, ápye ebwó áténe mbe ushu ampane mpa abi alu bós Rom aké: “Bós bina alú bós Jus, ne achyege efwyale né melo esé. ²¹ Ebwó álerege uno bi ebé ese elá ekamé wó. Ese delu bós Rom; desélé fò depò ebwó.”

²² Gejamége bós eyi gebó gelú eféé, geshulé Pól ne Silas mmye ne ampané mpa ágyá ebwó mandeé mmye, ne ágare nnó ádo ebwó ne unóó. ²³ Ne ádogé ebwó chajéné, ájye áfyé ebwó né denò ne ágaré membamé gepúge denò nnó, ábámé ebwó cháncha. ²⁴ Membame yimbo awugembo, ase ebwò, ajye fye né maá gepú ayi te mmu gepúge denò. Eféé ne afye ebwó ufwólé.

* 16:10 Elú wáwálé nnó: 16:10 Lukase muú yi asame ñwe yina achwò báne Pól né Troa, ne alo mankene ne ji.

²⁵ Ne metóó utuú, Pól ne Silas anenemmye, ákwáne makwa, áfége Eṣṣṣṣ ne bṣṣ denṣ bi fṣ áwuú. ²⁶ Áké ápéle, mme alṣ manyi ne gepúge denṣ genyi gekwṣné né te mala dekwṣre gepu. Manombi gepú yimbṣ ánené, ne bṣ ṣkṣṣṣṣṣṣ bimbo áṣṣré ákwé mme. ²⁷ Membame gepú yimbṣ apége gejya, agé nkane manombi alaá fuú, aferé nnó bṣṣ denṣ ako ábṣ. Ajú aparaja wuú nnó awá geme jíí. ²⁸ Pól agége mbṣ akalé kénké aké: “Ṣwágé geme jyε, esé ako delu fa.”

²⁹ Ne membamé gepúge denṣ ákuú muú fṣ nnó achwṣ ji ne mewε. Gébége áchwṣ ne ewú, ase, akpé mmu wáwá. Átó mano mme mbε ushu Pól ne Silas awere ne efṣ metṣṣ. ³⁰ Ne ase ebwṣ átané dafye, agíí ebwṣ ake: “Ante ba, mpye nnó ne áféré me né efwyale gabo?”

³¹ Ebwṣ ashú ji meko aké: “Fyé metṣṣ wye ne Jisṣ, Wṣ ne ula gepú bye detánege nye né efwyale gabo.” ³² Ne ebwṣ ágaré ji ne bṣṣ ako bi alu ji mmu depṣré Jisṣ. ³³ Wye ne utuú bimbo, mende yimbṣ ase ebwṣ, ajye shwṣne upa bwṣ. Wye ténéténé yimbṣ pól ne Silas áwyaá ji manaá Eṣṣṣṣ ne bṣṣ bií. ³⁴ Ne ase ebwṣ áfé né gepú jíí achye ebwṣ menyéé. Ji ne bṣṣ bi matṣṣ ágṣ bwṣ dṣṣ gétúge áfyéé metṣṣ ne Eṣṣṣṣ.

³⁵ Bií uyyage, ampané mpa abi Rom átṣ bṣṣ bee nnó ájye garé membame gepúge denṣ nno, “Lyáge andé bimbo ájyé.”

³⁶ Ne mende yina awugembo, ajye garé Pól aké: “Ámpané mpa átṣ bṣṣ achwṣ gare me nnó nlyá enyú deyye. Nana kége pere.”

³⁷ Yémbṣ Pól ajṣṣ ne bṣṣ bee bimbo aké: “Átulé esé né mbε ushu bṣṣ ayi alá lú dampa mpa esé yelé ábṣ áchyé esé ebwṣnye nnó debe bṣṣ Rom.”

³⁸ Ne bṣṣ bee bimbo ákére ájyé gare ámpané mpa genó eyigé Pól abṣ ajṣṣ. Ebwṣ áwúge nnó Pól ne Silas alú ntṣṣ Rom mane magyalé ebwṣ. ³⁹ Ne ebwṣ áchwṣ kwṣ Pól ne Silas mata né gyé ayi ebwṣ ápyéé, áféré ebwṣ ne áké álya melṣ bwṣ. ⁴⁰ Pól ne Silas átanegé gepú denṣ, áfé né gepúge Lydiya. Eféé ne ábané bṣṣ bi ákamé ne Jisṣ. Áchyegé ebwṣ majyé, ne álya ájyé.

17

Efwyale Etané né melṣ Tessalonika

¹ Pól ne Silas ákoóge melṣ Amfipolis ne melṣ Apolonia áchwṣ né melṣ Tessalonika mbaá ayi echa mmyemenene bṣṣ Jus ewé fṣ elu. ² Ne Pól ajye kpe né echa ewémbṣ nkane ji abṣ apyé mé, ne agare bṣṣ depṣ etire delú mmu ṣwe Eṣṣṣṣ né mawyaá bṣṣ Jus máléé. ³ Apye ebwṣ ákaá cháṣné nnó Muú yi Eṣṣṣṣ akweré ji elá gefwa, ayi ebwṣ ábṣ ágíli, abṣ mangé efwyale ne akwilé né negbo. Ne aké Jisṣ ayi ji agarege mbṣ ebwṣ, ji ne alu Muú yi Eṣṣṣṣ akweré ji elá gefwa. ⁴ Bṣṣ bífṣ abi áwuú depṣṣ, áse detí amu apeá ne ácho ne Pól ne Silas. Gejamége bṣṣ Grek abi ánóge Eṣṣṣṣ chóncho ne afwa andée ácho ntṣṣ ne ebwṣ.

⁵ Ne bṣṣ Jus abi ábṣ ashya mekomejṣṣ yi, agege mbṣ matṣṣ ásṣ ebwṣ ne Pól ne Silas. Ájye nywéré bṣṣ bi alá pṣ ne genó mampye né metṣṣ melṣ, áchwṣ ne efwyale. Ebwṣ álṣ mamwyalé mejṣṣ ne ájyé do gepúge mende fṣ ayi áku ji Jasṣn ágyá nnó ája Pól ne Silas átṣ dafye. ⁶ Ndere alá gé ebwṣ wṣ, ája Jasṣn ne bṣṣ Jisṣ abífṣ áfe mbε ushu ákpakpa melṣ, ákálege aké: “Bṣṣ bina ákéne achyegé efwyale malṣmalṣ ne náná áchwṣ ntṣṣ fa melṣ esé, ⁷ ne Jasṣn ase ebwṣ, abelé mmu. Ebwṣ átyá mabé Mfwa Rom, ájṣge aké mfwa ayicha alu ayi ákuú ji Jisṣ.” ⁸ Ákpakpa melṣ ne bṣṣ bi áchomé eféé áwúge mbṣ, mewε etya ebwṣ unε. ⁹ Ágbaré Jasṣn ne bṣṣ Jisṣ nnó áchwṣ kwṣ ne amage pye sé gefṣ genó yimbṣ ndṣ yichá ne álya ebwṣ nnó ájyé.

Pól ne Silas áfé né melṣ Berya

¹⁰ Wye né utuú ebimbo, bṣṣ Jisṣ ágaré Pól ne Silas nnó ájye né melṣ Berya. Ebwṣ ákwṣnége ewu, ájye kpe né echa mmyemenene bṣṣ Jus. ¹¹ Bṣṣ Jus abi alu eféé awya defṣṣ apwṣ abi melṣ Tessalonika. Ebwṣ áfyé matṣṣ dṣṣ manwu genó eyi Pól ajṣge. Ne yendé bií ebwṣ ágíi mekomejṣṣ Eṣṣṣṣ mangε mbṣge uno ebi Pól ajṣge úlú wáwálé. ¹² Éwyáge gejamége bṣṣ áfyéé matṣṣ ne Jisṣ. Abi fṣ alu afwa andé bṣṣ Grek ne gejamége bṣṣ Grek

abi ande áfyéé ntó matóó ne Jisós. ¹³ Ebelege bós Jus abi alu né melo Tessalonika áwugé nnó Pól agarege mekomejóó Esṵwṵ né melo Berya, áchwṵ nyi bós matóó nnó achwṵ ne efwyale. ¹⁴ Ne ténéténé yimbṵ, bós Jisós átó Pól né mbale ebeé mega. Bós fṵ ntó ákwólé ji. Ne Silas ebwṵ ne Timṵti ála né Berya. ¹⁵ Bós bi ájyé tí Pól, áfé kpaá ákwóné melo Atens. Gébégé ebwṵ ákérégé Pól alo ebwṵ meko nnó ágaré Silas ne Timṵti ábané ji wáwá.

Pól alu né melo Atens

¹⁶ Ndere Pól alu gili Silas ne Timṵti né melo Atens, metóó ego ji wṵ gébégé agené nnó aló uka ájá né melo ewémbo. ¹⁷ Ne áfé né echa mmyemenene bós Jus alo mando abya né mechó ewé ne ebwṵ ne abifṵ abi anóge nto Esṵwṵ, nno ápye ebwṵ ákame ne ji. Ne yendé bií ajye ntó né ntóné gese, ajoge ne bós bi ákoóge né melu ewé ji alu. ¹⁸ Anleré fṵ ágé ji, ebwṵ álú bós bi álérege depṵré Epikuryan ne etiré ákuú Stṵk. Ebwṵ áwuúgé nkane Pól alerege bós depṵré Jisós, ama garege nkane bós akwilege nye né negbo, álo manshye ji ake: “Ndé menya yina adorege ne ubómeno?” Abi fṵ áké: “Elu eké akelege mangaré abya aló abi áké.” ¹⁹ Ne áse Pól áfé ne ji né echomele melo ewé ákuú nnó Aropagus ne bós áké ne ji: Nana esé dekelege manwú chájéné unó uke ebi olérege. ²⁰ Unó bifṵ ebi olerege úlú chá ne esé dekelege mankaá nkane ubi úlú. ²¹ Ebwṵ ábṵ ajoge mbṵ néndé ebwṵ bós Atens ne ankéé abi alu efeé, ágbó lé manjwólégé áwugé ne ágarégé unó uke ebi ebwṵ áwuú né abya.

²² Ne Pól atené mbe shuú echomele Aropagus ake: “Enyu bós Atens, nge nnó depye upe mbaá aló dṵó, ne demuame manogé Esṵwṵ.” ²³ Ndere nkéne ngyáge melo nyú, mpele matoó ayi enyú depye upe, ngé ntoó nema eni ásámé nnó: “Mbaá Esṵwṵ, ayi esé dela dekage ji.” Esṵwṵ ayi enyú depye upe ne delá kágé, ji ne nkelege mangaré enyú nana.

²⁴ “Esṵwṵ ne alu Ata ayi abṵ mfaá ne mme nende ji ne akwyé mme meko ne unó uko ebi úlú wyé. Yémbo ji ajwólégé fṵ né matoó ayi akwaá akwyé ne amu. ²⁵ Ye mankele nnó mekwaá achye ji geno eke gefṵ geli ji. Ji mbṵó ne achyege akwaá genwá ne gejuli ne unó uko. ²⁶ Apye ufṵó bós cháchá átané mbaá muú ama ayi ji akwyé né ula ulṵ. Akwyé gébé gakené eyigé yendé ufṵó bós ábélege fa mme yina ne malu ayi ebwṵ ábeé. ²⁷ Ne ji apyembṵ nnó bós akelege ji, ne ndere ámuame mankelé ji ábeé ne uméé nnó ndṵ fṵ ákage gé ji. Yémbo Esṵwṵ apṵ fṵ tete ne esé. ²⁸ Elu wye ndere muú fṵ aké: ‘Né uto Esṵwṵ ne esé dégbege gejulé, delú abe, dekene.’ Mbṵntó ne muú denḡa nyú asámé aké: ‘Esé ako ntó delu baá bií.’

²⁹ “Te esé delu baá Esṵwṵ ekágé deféré nnó Esṵwṵ alu aló abi akwaá akwyége, ye akwyé ne gese, ye ne ntaá, ye ne genṵó, ji apṵfṵ mbṵ. ³⁰ Nyá mbembe Esṵwṵ afyé fṵ mekpo né unó bi bós abṵ apye ayi álá kagé ji. Ne nana agarege yéndémuú nnó alya unó ebimbṵ ebi úlá pó ne nsá. ³¹ Ji ajoge mbṵ gétúgé ji ábelé me bií ebi bós akpéne unṵ mpa ne ásṵó nye mpa bós ayi defya delá debé mmu. Ji abṵ ajya me muu yi ásṵó nye mpa yimbṵ ne apye ji akwilé né negbo, mampye bós akaá nnó mechó ewéna epye nye wáwálé.”

³² Ebwṵ áwúgé nkane Pól ajṵó nnó muú fṵ akwilé né negbṵ, ájwyá ji. Ne abi fṵ áké, “Esé dekelege manwú ṵdo esé abya yina ndṵ yicha.” ³³ Ne Pól alya ebwṵ, atané. ³⁴ Yémbo bós bi ákamé mekomejóó wuú ácho ne ji. Muú bwṵ ama akamege Dyonasṵs ayi alu ntó né echomele ewémbo ewe ákuú Aropagat. Ne ayifṵ alu mendée ayi ákuú ji Damaris ne bós bifṵ ntó.

18

Pól afé né melo Kṵrent

¹ Pól anérégé manjṵó depṵti né ujwólé Aropagos, Pól alya Atens afé né melo Kṵrent. ² Efeé abané muú Jus fṵ ayi ákuú ji Akwila, ábṵ ábyé ji né melo Pṵntus. Ebwṵ ne mendée wuú Prisila abṵ átané mbṵ lé gebagé mewaá Itali getúgé Klodyos, mfwa kpa abṵ abú bós Jus ako né Rom. Ne Pól ajye gé ebwṵ ujyá. ³ Pól agégé nnó ebwṵ nto ákwýége mekṵ menya eyi akwerege oto, eyi ji akwyége, ajwólé akwyége ne ebwṵ. ⁴ Ne yendé bií uwyaá bós Jus, ajye mmu echa mmyemenene, ne ajṵóge ne bós Jus ne abi Grek abi áchwṵ efeé nnó ji ammye apye ebwṵ ákamé mekomejóó Jisós.

⁵ Ewyagé Silas ne Timoti átané melo Masedonia áchwó né melo Kōrent, eféé ne Pól alya ebwó utóó ebimbo, ala agarege lé mekomejóó Esōwō jiji. Apye mbo nnó bōó Jus akaá chánjéné nnó Jisōs ne alu Muú yi Esōwō akweré ji elá gefwa. ⁶ Eké ewyage ebwó áshya mekomejóó wuú álo manshye ji. Ne Pól apea amu jíí ake, “Mbōge enyú depyēge efwyale Esōwō echwōge enyú mmye, me mpó wye. Lō nana ojye mbe, nla garé mekomejóó Esōwō mbaá bōó abi alá pó bōó Jus.” ⁷ Pól alyage ebwó, atané nto né gepú eyigé ji abó ajwōlege, ajye jwōle ne mende fō yi anoge Esōwō ne alá pó muú Jus. Mende yina akamege Titiyōs Justōs ayi gepú jíí gelu kwókwólé ne echa mmyemenene bōó Jus. ⁸ Ewyage Kripus ayi alu muú kpaá né echa mmyemenene ewémbo áfyéé metóó wuú ne Jisōs chóncho ne bōó ula gepú bíí ako. Ne Pól agarege wye abya Jisōs ne bōó Kōrent ako abi áwuú, gejame ákamé ne ála wyembo áwyaá bwō manaá Esōwō.

⁹ Bíí fō ne utuú, Pól agé amē geiya nkane Átá Jisōs ake ne ji, “Ōfōgé fō, chó mbe ne mekomejóó wa, oβege bōmbo. ¹⁰ Nlu ne wō yendégébé ne muú akágé pye wō geno. Gejamégé bōó álu fa melo ewe abi alu aba.” ¹¹ Ne Pól abelé né melo Kōrent ηme ne geba alerege bōó mekomejóó Esōwō.

¹² Né gébé eyigé bōó Rom abó áfyé Galyo nnó ábé gōmena né gebagé mewaá Akaya, bōó Jus abi alu eféé, áso mala, ágbare Pól ájye ne ji né eso, ¹³ ajóó ne Galyo aké, “Mende yina apye bōó nnó ánoge Esōwō né meti ewé ebé se elá garé wó.”

¹⁴ Wye ndere Pól abó alú manjóó, Galyo ake ne ebwó. “Enyú bōó Jus, mbōge mechō ewé ebó etá mabé melo mbo nse gébé manwu geno eyige dekelege manjóó. ¹⁵ Tē mbaá enyú denye lé mbeé né uchu mejóó ne mabō ne mabe nyú, enyú ambōó kage nkane dejōge. Nkpéné fō né depō nkane eti.” ¹⁶ Ajōge mbo, abú ebwó átané né echa eso. ¹⁷ Ne bōó ako ágbaré Sōstenis ayi alu muú kpaá né echa mmyemenene álo mantulé ji, yémbo Galyo abōó gébé wó.

Pól akéré né melo Antiok

¹⁸ Epyégé mbo, Pól ama bélé gejamégé ndo ne bōó bi ákamé ne Jisōs né melo Kōrent, ne ale jyē kpe ékpe manjye né melo Siriya. Ndere áchwō ajye, Prisila ne Akwila akwólé ji. Gébége ebwó ákwóné né Senkrea, melu ewé ákpéne ékpe, Pól akpalé mekpo gétúgé depō etiré ji abó anyémeno mampye mbaá Esōwō. ¹⁹ Ebwó ákwónégé né melo Efesōs, Pól alya Akwila eféé. Ajye kpe mmu echa mmyemenene, manjóó mejóó ne bōó Jus. ²⁰ Ne ebwó ákwō ji mata nnó ábélé gejamégé ndo ne ebwó, ashya. ²¹ Gébége achwó jyē, aké ne ebwó, “Mbōge Esōwō apyēge, mmage nchwō ge enyú.” Ajōge mbo, alya Efesōs akpe ékpe, afé.

²² Pól akwónégé né melo Kaisaria, akwó afé né melo Jerosale manjye tame echomele bōó Jisōs abi alu eféé ne ale shule ajye né melo Antiok. ²³ Ábélégé mboó ndo eféé, átane afé né malo ayi álu né gebage mewaá Galasiya ne Frigiya, afyé bōó bi ákame ne Jisōs eshye.

Apolos agaré mekomejóó Esōwō né melo Efesōs

²⁴ Ne muú Jus fō achwó né melo Efesōs, ákuú ji Apolos ne ábó ábyé ji né melo Aleksandra. Alu muú yi mejóó egóó ji meno ne akaá mekomejóó Esōwō chanchá. ²⁵ Ábó ági ji depōré Jisōs ne agbaré deti metóó ema, agarege depō etiré mbo chanchá. Yémbo abó akaá le unó bi Jōn abó agaré ndere awyage bōó manaá Esōwō. ²⁶ Ndere áchwō né melo Efesōs, agarege bōó Jus depō etirena gbōjéné né echa mmyemenene. Akwila ne Prisila awuúge unó bi Apolos agarege, áse ji afé né gepú bwó ne agaré ji depōré Esōwō nana chánjéné.

²⁷ Ebélégé Apolos afere nnó ji ajye né melo Akaya. Ne echomele bōó Jisōs apoó ji ása ηwe achye ji mbaá bōó Jisōs né melo Akaya nnó Apolos akwōnege ewu, ebwó áse ji chánjéné. Ne akwónégé eféé, apoó bōó bi Esōwō aléré ebwó galógáló ákamé ne Jisōs dōó abi Esōwō apoó nnó áfyē mataó ne Jisōs. ²⁸ Abó anyéé mbeé ne bōó Jus né depōré Jisōs gbōgōno ne apwō wye ebwó ndere alerege ebwó chánjéné né ηwe Esōwō nnó Jisōs alu Muú yi Esōwō akweré ji elá gefwa.

¹ Né gébé eyige Apolos abó álú né melo Kōrent, Pól abo akene né malo ayi alu né gebage mewaá Esya. Akwōnege melo Efesōs, agé bōó bi fō abi áfyē matōó ne Jisōs, ² ne agíí ebwó aké, “Mendoó Ukpea echwō me enyú mmye gébégé dekame ne Jisōs?” Ebwó áshuú meko aké, “Ese delu danwu nnó Mendoó Ukpea elu.”

³ Ne Pól ama gíí ebwó aké, “Ndé gefōge manaá Esōwō ami áwyaá enyú?” Ne ebwó aké, “Áwyaá le ese ami Jōn.”

⁴ Ájōgé mbō, Pól alo ye mangaré ebwó aké, “Jōn abó awyaá bōó manaá Esōwō manlere nnó ebwó álya gabo. Ne ji abó agaré bōó Isreli nnó muú fō achwōó nye ji meso ne ebwó abo mamfyé matōó ne ji. Muú yimbō, ákuú ji Jisōs.”

⁵ Ebwó áwúgembō, ákame mekomejōó yina ne áwyaá bwó manaá Esōwō né mabō Atá Jisōs. ⁶ Ewyage, Pól anéré ebwó amu makpo ne Mendoó Ukpea echwō ebwó mmye ne álo manjōó ufōó mejōó, ama ágaregé mekomejōó ayi ebwó awuú ne Esōwō. ⁷ Bōó bina ako alu genóge makpo áfyanéápeá.

⁸ Ne Pól abelé né Efesōs né amfaá aléé, akene né echa mmyemenene yendégébé, agarege ebwó mekomejōó Esōwō ayi alá pō ne efō metōó mampye ebwó akaá ndere gefwage Esōwō gelu. ⁹ Yémbō bōó bifō áshyá mekomejōó yina ne álo manjōó depō debodebo né mbe ushu bōó né meti Jisōs. Ne Pól ase bōó abi ákame áfé né gepúge ηwe eyigé Tiranōs awya, alerege ebwó mekomejōó Esōwō yendé bíí. ¹⁰ Apye wyembō né aηmé apea ne bōó ako né gebagé mewaá Esya, bōó Jus ne bōó Grek áwuú mekomejōó Ata Esōwō.

Bōó bi fō áméé mmye ne Pól mamfére aló nchye

¹¹ Ndere Pól abo alu lerege mbō, Esōwō achye ji uto mampye ufélekpá ebi bōó ábó álú dangé. ¹² Ye uno bi ji abo afye né mmye, upyé bōó mameé átoóge. Bōó ákelege mandeé utōó jíí ne bō afyáforη áfé áneré bōó mameé mmye ne ápye ebwó atoó. Ne aló nchye nto atanege abifō mmye.

¹³ Bōó Jus fō abó álú eféé abi akene malōmalō áférege aló nchye ayi achyege bōó efwyale. Ebwó amuame mankuú mabō Ata Jisōs ne apye aló nchye átané bōó mmye. Muú bwó ajōóge ne meló nchye aké, “Ngarege wō nnó otané né mabō Jisōs ami Pól akuú.” ¹⁴ Ne bōó akeneama abi abó ápye depō ti, élé baá Skewa ayi alu etukpe amppe upe Esōwō bōó Jus.

¹⁵ Ebwó ajōge mbō ne meló nchye ashuú ebwó meko gébé gefō aké, “Me nkaáge Jisōs, mma nkaáge Pól ne enyú delu ndé bōó?”

¹⁶ Mende ayi awya meló nchye akwile téné, ase ebwó ne matulé, apwō ebwó ne agya ebwó mandeé mmye, ábó átané gejógene ne upa mmye.

¹⁷ Bōó Efesōs, ne bōó Jus ako ne bōó Grek abi alu eféé áwúgé abya yina efō ekwō ebwó matōó. Ne bōó álo manchyege enogé dōó né mabō Áta Jisōs. ¹⁸ Ne gejamége bōó bi áfyéé matōó ne Jisōs áchwō shu ekwu, ágaré depō etiré ebwó ábó ápyéé. ¹⁹ Bōó bifō abi ábó ápyé mabu maka amu áchwō ne bō ηwe maka, aló uka ne bō ηkpáganeré ásó gbógónó. Unó bina uko, ne unó bi fō aferege ukáge béé meno ηka genóge usaá uba upea meso efya. ²⁰ Ne mekomejōó Esōwō awene ajye mbe nkane gejamége bōó ákamege yendégébé.

Efwyale etane né melo Efesōs

²¹ Depō tiré na depyege, Pól afere né metōó wuú mankoó né melo Masedonia ne melo Akaya manjye né Jerosale. Ne ama jōó aké, “Nkwōnégé Jerosale, mbō manjye gé nto melo Rom.” ²² Ne ató Timōti ne Erastus nnó ábó mbe né gebagé mewaá Masedonia ebwó álú bōó apea abi apoóge ji ne Pól jimbo alu belege mboó ndō né gebagé mewaá Esya.

²³ Wye né gébé eyigémbō, efwyale echwō dōó né melo Efesōs getúge bōó bi akwōlege meti Jisōs. ²⁴ Muú ete fō abó álú eféé ayi ákuú ji Demetrōs. Ji akwyége unó bi úlú eké gepúge meló uka ayi ákuú Atemis. Utōó bina upye ji ne bōó ete bifō ágéne gejamége nsa.

²⁵ Né gébé géfō akuú ate bōó ete ne bōó utōó abi gefōge utōó ebwó gelu gema aké, “Enyú kaáge nnó esé derēá mbō gefwa gétúge utōó bina. ²⁶ Enyú ako déwuú ne dege geno eyigé Pól menya kwō yimbō apye fa melo Efesōs ne gebagé mewaá Esya geko. Akene malōmalō ajōge aké aló uka abi ákwyége ne amu, ápó ye aló uka chá chá. Ne apye gejamége bōó akwōre matōó. ²⁷ Ne ngé nnó apye nye gesege ese gekwé ne apye nye ntó nnó gepúge

meló uka Artemis gebegé sé ne enogé. Mbəgé epyege mbə, ebyennó mekpo unó ebe nye ne gekpékpége melo uka yina ayi bó Eṣya ne mme meko ánoḡe.”

²⁸ Bó bimbo awugé geno eyige Demetrós ajó, mató achó ebwó mmu ne alo mankále áké, “Artemis ayi bó Eṣṣos alu gekpékpége melo uka.” ²⁹ Ne melo meko ewugé makalé yina, ekwé tametame. Echwo cho melu ema, bó áḡbaré Gayos ne Aristakós ande bi Pól átané ne ebwó né melo Masedonia, ája áfé ne ebwó né echa uchome melo. ³⁰ Pól abó alu manjye jó mejó ne bó bimbo, yémbó bó Jisós áḡbé ji. ³¹ Ákpakpa melo abifo abi alu ajeé Pól álo ntó ji meko nnó ekagé asá ushu né echa ewémbó. ³² Bó bimbo ákálege wye tametame. Abi ákálege eḡbé ewó ebwó ne abifo ákálege ewu bwó eḡbe, gejaméḡ bó ákaá fó genó eyi gepye ebwó áchomé eféé wó. ³³ Bó bi fo áḡége nkane bó Jus átené Aleksanda mbe, áferé nnó ji ne alu ne mechó ewé. Ne Aleksanda afu ebwo nnó ebwó ákwéné mejó ne ji ashya geme jí. ³⁴ Ne ebwó ákaáḡe nnó ji alu muú Jus, ebwó ako ákálé meko ama aké, “Artemis ayi bó Eṣṣos alu gekpékpége melo uka.” Ne ákálege wyembó né nchwáneke epeá.

³⁵ Ewyagé muú ayi asáme depərə melo, apye bó bimbo ákwéné mejó ne ajó ne ebwó aké, “Enyú bó Eṣṣos, yéndémuú ákaá nnó melo Eṣṣos ne ebelé gepúḡe gekpékpéḡe Artemis ne ema bélé ntaá meló uka wuú, enine nétané mfaánebuú nékwéné mme. ³⁶ Te enyú dekaá nnó muú fo akaáḡe shya mechó ewéna, kwenege nyamé, ekagé depye genó gefó geḡchogeḡcho. ³⁷ Enyú dechwó ne bó bina fa, abi alá jó genó gefó né matoó aló uka esé wó, ye mejó mebomebo mbaá megyeé meló uka esé ájó wó. ³⁸ Mbəḡe Demetrós ne bó bií abó mechó ne bó bina, ákage kpa ewu áfé né eso né mbe ushu ámpané mpa nnó yendé bó áḡaré mechó ewé ebwó ápyeé ne ate. ³⁹ Ne mbəḡe mechó ewé chá elu ewé epwó ewé, elu galóḡaló nnó ebwó áchwó né bií bi ákpakpa melo áchomeḡe. ⁴⁰ Njəḡe mbə getúḡe mfó nnó bó Rom ashuleḡe nye esé ndo nnó déchwó ne efwyale né melo. Ne epyeḡe mbə, muú fo ábéé nye ne meko ayi akereḡe.” ⁴¹ Anéréḡe manjó depó ti, aké, yéndémuú atyá.

20

Pól ama jye né Masedonia ne Akaya (Gresse)

¹ Efwyale ewémbó ebyeḡe, ebeléḡe mboó ndo, Pól akuú bó Jisós achye ebwó majye, atamé ebwó ne alyá áfé né gebagé mewaá Masedonia. ² Akene né geba eyigémbó geko afyé bó Jisós eṣhye ne ájye né gebagé mewaá Gresse. ³ Akwónéḡe ewu, abelé amfaá aléé. Ne nkane abó alu mankpe ékpe ajye né gebagé mewaá Siriya, awu nnó bó Jus ásó mala manwá ji. Eféé ne ajya mankére meso, ne akoḡe ne eḡbe Masedonia akére meso. ⁴ Ndere ajye bó abi álu gelua ne ji ele Sopata maá Pýrhós ayi atané melo Beroa; Aristakós ne Sekundós abi atané melo Tessalonika ne Gayos ayi atané melo Debe, Timoti, Tikikós ne Trófimos abi atané gebagé mewaá Eṣya. ⁵ Ebwó abəḡe mbe, ákwónéḡe né Truus áḡíí esé. Eṣe dela né Filipi. Ne gébéḡe epaá brəd ayi alá muale ekoḡḡe, ⁶ eṣe dekpe ékpe né Filipi mankwólé ebwó. Eṣe deke nnyinnyi né ndo eta. Débanéḡe ebwó né melo Truus, debelé eféé uwyaá kpogele.

Kwya kwya nekene Pól né Truus mange bó Jisós

⁷ Bií mbe né uwyaá ukwəneḡe, eṣe ne echomele bó Jisós déjwólé melu ema manye menyé gejeé. Ndere Pól alu manjye dondo, alo mangaré mekomejó Eṣwo, ne ashíí garéḡe garéḡe kpaá te metó utuú. ⁸ Abó álwé gejaméḡe mawe né maá gepu né mfaá eyəḡ mbaá ayi esé debó déchome. ⁹ Gesagé muú ayi akuú ji Yutikós abó ajwólé né maá menombí. Ndere Pól agareḡe mekomejó Eṣwo ajye mbe, maá yimbo alo mambelé geja. Abelé kpaá alo mfaá manjó eyəḡ aléé akwé mme. Áké ájye bwe ji, agbo mé. ¹⁰ Pól akwólé ebwó ajye fyále gesagé muú yimbo mme ne aké ne abi atené, “Deligé sé, agbó wó, alu mebe!” ¹¹ Ne Pól akére mfaá eyəḡ anyeéḡe menyé gejeé, ama lo mangaré mekomejó Eṣwo kpaá te bií ujya ne ale ajye. ¹² Ewyagé ebwó áḡbaré gesagé muú yimbo áfé ne ji mmu mebe ne mató bwó ákwéné.

Pól atané melo Truus áfé né melo Miletus

¹³ Esé ako abi dekene ne Pól, de jye kpé ékpe, defé né melo Asos gétúgέ Pól abó agaré esé nnó debó mbe, ji akene mewaá mewaá abané esé ewu. ¹⁴ Ábánégé esé né Assos, ese dese ji dekpé ékpe defé né melo Mitylen. ¹⁵ Bíí ujjagé esé dema kpé ékpe deke nnyinnyi dekwóné kwókwólé ne Kios ne dékene wye de jye. Bíí ujjagé dékwóné né Samos. Bíí ebi fó ujjagé esé déke dekwóné Miletus. ¹⁶ Esé debó dékené mbó, dekoó Efesos koóge getúgέ Pól abó akélege nnó de jye wáwá, déchóge sé gébé né Esya nnó ji akwóné Jerosale nsa nnó bíí epáá Pentikos ukwone.

Pól achye majyéé mbaá ákprakpa bóó Echomele Jisós né Efesos

¹⁷ Ndere dekwóné Miletus, Pól aló meko né Efesos nnó ágaré ákprakpa echomele bóó Jisós nnó áchwó ábané ji eféé. ¹⁸ Ebwó áchwóge, aló manjóó ne ebwó aké, “Enyú dekaá nkane esé delu mé chóncho, ló né bíí mbe ebi nkwone né mme Esya kpaá te fi. ¹⁹ Mbo mpye utóó ba nkane maá defwe Esówa ne mpó fó ne nepa, nlu ne gejamégé manse né ame. Ngé ntó gekpékpégé efwyale ne gébé gefó nlu ne manse né ame gétúgέ gekpékpégé efwyale ewé bóó Jus achyege me. ²⁰ Enyú dekaá nkane mbó ngarege enyu mekomejóó Esówa ne nkene upú, upú nlerage enyú ne mbi fó geno eyige gekage póo enyú wó. ²¹ Wye meko wu ama ne mbó ngaré bóó Jus ne bóó Grek nnó ábó manlyá gabo, akéré mbaá Esówa ne áfye matóó ne Ata Jisós Kras esé. ²² Ne nana njye né Jerosale nkane Mendoó Ukpea egaré me ne nkaá fó genó eyi gepye nye me ewu wó. ²³ Genó eyigé nkaá gelu nnó yendé melo ewé nkwónégé, Mendoó Ukpea egarege me nnó áchyege nye me efwyale ne áfye nye me denó né Jerosale. ²⁴ Yémbó nse ye geme ya nnó nlu muú wó, nkelege le manéré utóó ebi Ata Jisós afye me amu nnó ngaré abya melóméló nkane Esówa aléré bóó galógaló nnó ebwó ápó.

²⁵ “Ne mbó nkene metóó metóó enyú ngarege nkane gefwage Esówa gelu, ne nkaá nnó enyú degené sé me. ²⁶ Góge me ngaré enyú nana nnó muú alagé meso, anogé né egbe ewé Esówa, ji mbóó ne akaá, me mpó wye. ²⁷ Mbo ngaré me enyú yendé genó eyigé Esówa akélege mampye ne mbi fó ye genó gema wó. ²⁸ Delagé meso. Bage geme nyú ne bóó Esówa abi Mendoó Ukpea efye enyú né amu. Peye ebwó wye nkane membamé magóhme ápele magóhme jíí, tege nnó Esówa akwó me gewugé echomelé bóó Jisós ne manoó maá wuú nnó ábé bóó bíí. ²⁹ Njoge mbó nendé nkaá nnó ntigé nye meso, ukwala utanege nye dafye uchwó báne enyú ne uchwóge ulyágé fó magóhme yina. ³⁰ Ne bóó fó átanenge nye ntó metóó metóó nyú nnó abwólé bóó Jisós akwólé ebwó. ³¹ Sége gébé détége nkane mbó nchyege yéndémuú majyéé né aymé aléé utuú ne ηwómese ne manse.

³² “Ne náná ayi áfyeé enyú né amu Esówa, nchyege enyú majyéé nnó dewuge le mekomejóó wuú ayi álerage nkane ápye enyú debóó nye eshye, ne debó nye ntó mejé ewé Esówa ábelé mbaá bóó bíí ako. Enyú dekaá nkane gerhá ya gelu. ³³ Enyú dekaá nkane mbó nlu ne enyú, nnerege fó mwóle né ηka muú ye mandeé jíí. ³⁴ Mbo mpye utóó ne amu ya ne ese ne bóó ba degéne geno eyige dekelege. ³⁵ Unó uko ebi mbó mpye uléré nnó muú abó mampye utóó ne amu jíí nnó apoó bóó bi álá pó ne eshye. Tege ntó nkane Ata Jisós abó ajóó nnó, ‘Méjé elu ne muú yi achyege echye epwó muú yi agile nnó áchyegeé ji chyeye.’ ”

³⁶ Ne Pól anerege manjóó unó bi, ebwó ako ató mano mme, anemmye. ³⁷ Ne ebwó ako aló manli, átyaá ji ne átamé ji nnó aké pere! ³⁸ Ebwó ábó ásomege dóó gétúgέ Pól abó aké, Ebwó ámagé gé sé ji ne ebwó ájye tí ji ákwóné né mbaá ayi akpéne ékpe.

21

Pól afé né Jerosale

¹ Esé ako ne Pól delyage ebwó, dekpé ékpe defé cho né Kós. Ne újjagé dekwóné Rudis, detanege eféé de jye né Patara. ² Ne dekwóné eféé, degé ékpe ewécha ewé ejye melo Fonisiya. Dekpe ewu deke nnyinnyi. ³ Dékwónégé né melu ewé degéne melo Syapros, delya ewu ne egbe ebwóbe, degya de jye né Siriya. Dékwónégé Tiya, ékpe etaré esé detané nende ge mbaá yi áférege metuú mbó. ⁴ Détánégé de jye kéle bóó Jisós. Degégé ebwó,

debelé ne ebwó né uwyaá kpogele. Mendoó Ukpea epye ebwó agaré Pól nnó ajoyegé fò né Jerosale. ⁵ Ndo eyi esé delu manjye ekwónégé, detane nnó deyye. Bóó Jisós ako chóncho ne andée bwó ne baá bwó, ájye tí esé ákoó melo ákwóné mbále nnyi. Ne detó mano mme eféé denemmye. ⁶ Esé detamé ate ne esé deyye kpe ékpe, ebwó akéré meso mmu.

⁷ Délyágé melo Tiya, dekwóné melo Ptolemes ne dema táne né ékpe deyye tame bóó Jisós abi alu eféé. Debelé ne ebwó dama. ⁸ Bií újyagé deyye dekke ékpe defé né melo Kaisaria. Dékwónégé ewu, dekke né gepúge Filip, debelé ne ji. Alu muú yi akene agarege mekomejóó Esòwò, ne alu ntó muú ama né gelúagé bóó utóó akénéama abi abò ajoya né Jerosale. ⁹ Ji abó áwya baá andée ani ne apó fò ne anò, álu bóó bi áwuú meko ayi atáne mbaá Esòwò ne ágarege.

¹⁰ Ndere esé delú eféé né gejamégé ndò, muú ekpavé Esòwò fò ayi akuú ji Agabos atané Judiya achwó. ¹¹ Áchwógé agé esé, abó ekanda Pól awe uka ne amu jíí. Ne aké, “Mendoó Ukpea eké ge na ne bóó Jus apye nye ne mbóó ekanda ewé né Jerosale ne afye nye ji né amu bóó abi álá pó bóó Jus.” ¹² Ne esé ako dewúúge mbò, dekwò Pól mata nnó ajoyegé né Jerosale. ¹³ Pól ashuú esé meko ake, “Nde enyú delilí, defye me gepwa né metóó? Nkpome mé mmye manjye denò né Jerosale ye mangbo getúge Ata Jisós.”

¹⁴ Tè ndere esé delá káge kwòre metóó wuú, delya yéndé geno nnó Ata Esòwò apye ndere ejií ji.

¹⁵ Ne ebélegé mboó ndò, dénywéré unó sé dekwó déféé né Jerosale. ¹⁶ Ne bóó Jisós fò abi atané Kaisaria áfé ntó ne esé ne áse esé ábelé né gepúge Mnasen mbaá ayi ábele nnó dekwòlege. Mende yina atané melo Syapros ne abó áfyéé metóó ne Jisós gébége depore Jisós delò lò.

Pól ajoye ge Jemsi

¹⁷ Ndere esé dekwòne né Jerosale, bóó Jisós abi alu eféé áse esé chánéné. ¹⁸ Bií ujjage esé ako ne Pól deyye gé Jemsi ne ákpakpa bóó echomele Jisós ako alu ntó eféé. ¹⁹ Ne Pól atámégé ebwó, alò mangaré unó gemagama ebi Esòwò abò apyé metóó metóó bóó abi álá pó bóó Jus gébége ji agarege ebwó mekomejóó Esòwò. ²⁰ Ne ebwó áwuúge mbò, áféé Esòwò ne ákuú Pól aké, “Menme, pé gejame bóó Jus áfyéé matóó ne Jisós. Ne kaá nnó ebwó álu kpáne gechyé né mabe Mosis. ²¹ Ebwó ama áwuú nnó òkene ògarege bóó Jus abi álu né malò bóó abi álá pó bóó Jus nnó ásogé sé baá bwó nsò ne ye mankwólé gepoge bóó Jus ákwólégé. ²² Esé dekaá nnó bóó áwuú nye nnó òchwó fa, nana esé depye nnó? ²³ Nte pye ndere esé dekelege mangaré wò. Ande fò ani alu fa abi anerege mampye depò etire ebwó abò anyémeno mbaá Esòwò. ²⁴ Chó ne ebwó enyú depye gepé mamféré efwyale ewe elu enyú mmye, ne chye unó uko ebi abó manchye né gepé eyigembò ne ákpalé ebwó makpo. Òpyege mbò bóó ako ágéne nye nnó wò mbóó òbelege mabé Mosis. Ne bóó ákage nye nnó unó bi bóó ajóó getu jyé úlú gebyò. ²⁵ Esé desá òwe detó mbaá bóó Jisós abi álá pó bóó Jus, nnó ábó fò manye menyéé ayi ápyéé ure wye wó, ne anyéégé manoó menya ne álya ntó manáné tametame.”

²⁶ Ne Pól ase bóó bimbo, bií újjage ebwó ájye lò depò etire mamféré efwyalé ewé elu ebwó mmye. Ne Pól akpe mmu echa ure Esòwò mangaré bií ebi depò etiré na debye nye, ne yéndémuú bwó achyege nye unó ure bi mbaá Esòwò.

Ápye Pól né echa ure Esòwò

²⁷ Gepé eyigembò gebélege ndò ekeneama, ne bií ebi ndò eyimbò echwó bye, bóó Jus fò abi atané gebagé mewaá Esya áge Pól né echa ure Esòwò. Ánni gejamégé bóó matóó ne ápye ji. ²⁸ Ákalege aké, “Bóó Isrèli chwóge depóó ese, depye mende yina. Ge mende yi akéne yéndé mbaá ágarege bóó nnó ábyágé melo esé, ne mabé Mosis ne echa ure Esòwò ewéna. Ne nana akpe ne bóó Grek né echa ure Esòwò, nkane apyembò afye deba né melu ukpea ewe.” ²⁹ Ebwó ájoge mbò gétúge abó ágené Pól akene ne Trófimos ayi atane Efesòs né metóó melo, ne áférege nnó Pól akpe ne ji né echa ure Esòwò.

³⁰ Ndere ebwó ákálé mbò, melo meko ekwé tametame, bóó ako ábó áchwó chome mbaá ama. Ágbaré Pól, ája ji atané né echa ure. Nderé ebwó ábó atane, bóó ala ténéténe ágbé

manombi. ³¹ Ne bɔ́ bina álo mantule Pɔl ne ákélege manwá ji. Menɔ muú bɔ́ bee Rom awuúge nnó melo Jerosale meko elu né efwyale, ³² ala mbɔ ase bɔ́ bee ne ákprakpa bwɔ, álomé áchwɔ kpe metɔ́ metɔ́ gejamégé bɔ́ bimbɔ. Bɔ́ bina ágégé ndere ebwɔ áchwɔ, álya mantule Pɔl. ³³ Ne muú kraá yimbɔ achwɔ gbaré Pɔl aké, “Áwé ji bɔ mkpɔkové apeá ne agií bɔ́ bimbɔ gefɔ́gégé muú ayi Pɔl alu ne genó eyige ji apyé.” ³⁴ Agige mbɔ, bɔ́ álo manwyale, abi ápáne ewé, abifo ápáne ewechá. Ápyé muú kraá bɔ́ bee yimbɔ akwé tametame ye tógésé genó eyi gepye akaá wɔ, ne ajɔ́ ne bɔ́ bií nnó áse Pɔl ájye né dachi bɔ́ bee. ³⁵ Ndere ájye ákwónégé melu ewé akwome mfaá gepú, bɔ́ bee abwe ji gétúgégé bɔ́ bimbɔ áchwɔ ne ncha. ³⁶ Ebwɔ ako ákwólege Pɔl meso ákálege nnó áwá ji.

Pɔl aɲmené gеме jíí

³⁷ Ndere áchwɔ kpe ne Pɔl né dachi bɔ́ bee, Pɔl agií menɔ muú bɔ́ bee. “Nnó ɔkaáge chye me gébé njɔ́ genó fɔ ne wɔ?” Mende yimbɔ awuúge Pɔl ajɔge Grek agií aké, “Mbɔ ne ɔkaáge Grek?” ³⁸ “Mmye eké ɔpɔ́ fɔ muú Ijip ayi abɔ aɲmé umye fa gébé gefɔ́ ne apye bɔ́ dele ani abi áwáne bɔ́ ákwólé ji né mashwone?”

³⁹ Ne Pɔl ashúú ji meko aké, “Nlu muú Jus ne ntane melo Tasɔs né gebagé mewaá Silisya. Ne Tasɔs apɔ́ fɔ melo nsélé. Nte nkwa wɔ mata, chye me eké gébé njɔ́ mejɔ́ ne bɔ́ bina.”

⁴⁰ Menɔ muú yimbɔ achyéjé ji gébé, Pɔl atene melu ewé ákwóme ajye mfaá gepú afu amu nnó bɔ́ ákwéné mejɔ́. Ákwenege, Pɔl ajɔ́ ne bɔ́ bimbɔ né meko Hibru aké,

22

¹ “Ante ba ne aɲme ba, wuúge nkane nkélege maɲmené mmye ya.” ² Ebwɔ áwuúgégé nkane ji ajɔ́ né mekómejɔ́ Hibru, ákpe kwéne mejɔ́. Ne alo ye manjɔ́ ne ebwɔ aké,

³ “Nlu muú Jus, ábyé me né Tasɔs né gebagé mewaá Silisya, ne nwé fa né melo Jerosale. Gamalya ne aléré me ηwe, aléré me nnó mbélé mabé ukwéne ante sé chájéné, ne mbɔ nkpa gechyé né depɔre Esɔwa wye nkane enyú delu mbɔ fi. ⁴ Mbɔ nkelege mancho geɲwágé bɔ́ bi ákwólégé meti Jisɔs. Mpyene ebwɔ andée ne ande mfyé denɔ. ⁵ Etukpe amppe ure Esɔwa ne uchome ákprakpa melo meko ákáge garé nnó mechɔ́ ewé menjɔge mbɔ na elu wáwálé. Ebwɔ ambɔ́ áchyé me ηwe nnó nnyege nchye mbaá bɔ́ Jus abi alu né Damaskɔs nnó mpyé bɔ́ bi ákwólege meti Jisɔs, nwé ebwɔ ne nchwɔ ne ebwɔ né Jerosale nnó achye ebwɔ efwyale.

Pɔl agaré geno eyi gepye ne ji áfyéé metɔ́ ne Jisɔs

⁶ “Ndere nnye, gebégé nchwɔ kwone Damaskɔs genógé metɔ́ ηwomese, ténéténé yimbɔ gekpékpégé geɲgbɔ́ getané mfaánebuú geshwané gegya me mme. ⁷ Epyégé mbɔ nkwe mme ne nwúú meko muú fɔ akuú aké, ‘Sɔl, Sɔl ndé ɔkelege manii me mbwe?’ ⁸ Ne ngií nké, ‘Wɔ waá Ata?’ Ashúú me meko aké, ‘Élé me Jisɔs muú Nasaret ayi ɔkelege manii ji mbwe’. ⁹ Bɔ́ bi abɔ́ ákene ne me ágé geɲgbɔ́ eyigembɔ ne áwuú meko muú yi ajɔge ne me wɔ. ¹⁰ Ne mma gií nké, ‘Ata nana mpye nnó?’ Ashúú me meko aké, ‘Kwile ka, chɔ́ né Damaskɔs. ɔkwónégé ewú ágarege nye wɔ unɔ uko ebi Esɔwa ábelé nnó ɔpye.’ ¹¹ Ndere nkwe ka ngéné sé mbaá getúge geɲgbɔ́ eyigembɔ gekpené me áme. Ne bɔ́ bi abɔ́ ákene ne me ágbaré me ebwɔ dekwóné Damaskɔs.

¹² “Mende fɔ́ abɔ́ alu né melo ewémbɔ ákamege Ananya, anóge Esɔwa dɔ́ ne abelege mabé Mosis ne bɔ́ Jus ako eféé áfége ji. ¹³ Achwɔ gé me atene me neɲkuné mmye aké, ‘Meɲmé wa Sɔl, lo mangéne’. Wye né gébé eyigembɔ nlɔ mangéne mbaá ne ngé ji. ¹⁴ Ne ajɔ́ ne me aké, ‘Esɔwa ayi ukwéne ante sé ajya wɔ nnó ɔkaá genó eyige Esɔwa akelege ɔpye. Ne apyé nnó ɔgé muú utɔ́ wuú ayi wáwálé ne ɔwuú meko wuú. ¹⁵ Wɔ ɔgarege nyé bɔ́ ako nkane ji alu, ɔma ɔgarege ebwɔ unɔ bi ɔwuú ne ɔgené. ¹⁶ Ne nkane elúmbɔ, ɔgili nde nana. Kwile ka, áwyaá wɔ manaá Esɔwa, ne kuúgé Ata Jisɔs nnó ashwóné gabo wye’.

Pɔl agaré nkane Jisɔs atome ji mbaá bɔ́ bi álá pɔ́ Jus

¹⁷ “Nkerégé né Jerosale nnye kpe né echa ure Esɔwa ne ndere nneɲemmye, ngé ame geɲya. ¹⁸ Ngé Jisɔs ne ajɔ́ ne me aké, ‘Kwile lyaá Jerosale wáwá nende bɔ́ abi alu fa áwuú nye fɔ mekómejɔ́ ayi ɔchwɔ garé getú ya’. ¹⁹ Nshúú ji meko nké, ‘Ata ebwɔ ákaá chájéné

nkane mbó nkéne né macha mmyemenene, mpyéne bɔ́ bi áfyéé matɔ́ ne wɔ, ntulege. ²⁰ Nɔ́ere ábɔ́ áwáne Stɛfen ayi apye bɔ́ nnó ákaá wɔ agarege bɔ́ depɔ́ tyé, mbɔ́ nlu wye nkamege né bɔ́ bi áwáne ji, ne mbame mandeé bwó.’ ²¹ Ne Jisɔ́s ajɔ́ ne me aké, ‘Kwile chó, ntɔ́me nye wɔ tete né malɔ́ bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus.’ ”

²² Nɔ́ere bɔ́ bimbɔ́ áwuú nkane Pɔ́l ajɔ́ genó eyigé na, mekomejɔ́ yina atanege ji meno, ébwɔ́ álɔ́ mando delúlú aké, “Wáge mende yina, akwane fɔ́ mambɛ fa mme wó.”

²³ Nɔ́ere ajɔ́ mbɔ́, ákalege mbɔ́, áfú bɔ́ nku bwó ne áchwéle mpúpú atya mfaá. ²⁴ Meno muú bɔ́ bee yimbɔ́ agége mbɔ́, agaré bɔ́ bií nnó áse Pɔ́l akpe né dachi bwó. Ajyegé aké atulé Pɔ́l, agaré geno eyige bɔ́ Jus ákalege ji ula. ²⁵ Ne áwe ji. Nɔ́ere áchwɔ́ túlé ji, Pɔ́l agíí muú kpaá ama ayi abɔ́ atene eféé ake, “Nno ebé ese ekamé nnó átulé muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom, ayi álá ápa mpa wú wó?”

²⁶ Muú kpaá bɔ́ bee yimbɔ́ ajye bane meno muú bwó ne ake ne ji. “Se gébé nnó ekage ɔ́kpaá mechɔ́, mende yina alu muú Rom. Mende yina alu muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom.”

²⁷ Muú kpaá bwó yimbɔ́ awúgé achwɔ́ gíí Pɔ́l aké, “Wáwálé nnó ɔ́lu muú yi achye ji uto nno ábé muú Rom?” Pɔ́l akame aké, “Éh.”

²⁸ Ne ama jɔ́ ne Pɔ́l aké, “Nchɔ́ ŋka dɔ́ ne nlu mbɔ́ muú Rom.” Pɔ́l ashúú ji meko aké, “Nlu muú Rom ayi áchyeé ji uto nnó ábé muú Rom, te gébégé ábyené me.”

²⁹ Bɔ́ bee abi abɔ́ álú mantulé Pɔ́l nnó agarege genó eyigé ji apyé, áwugé mbɔ́ aja mmye meso. Ne efɔ́ ekwɔ́ ntó meno muú bwó yimbɔ́ metɔ́ gétúgé ábɔ́ áwéle Pɔ́l ne bɔ́ mkpokɔ́né ayi Pɔ́l alu muú Rom.

³⁰ Yémbɔ́ meno muú bwó yimbɔ́ alu kelege mankaá genó eyigé Pɔ́l apye ne bɔ́ Jus akálege ji ula, ne bií újyágé aferé Pɔ́l bɔ́ mkpokɔ́né né amu ne akuú anɔ́ baá ne ákpakpa melɔ́ ako nnó áchomé. Áchómégé áchwɔ́ ne Pɔ́l né mbe ushu bwó.

23

Pɔ́l atené mbe ushu ákpakpa melɔ́

¹ Pɔ́l atené mbe ushu echomele melɔ́, ape bɔ́ domeé ne aké, “Áŋmɛ ba nlu mé né mbe ushu Esɔ́wɔ́ yendégébé kpaá te fi, ne metɔ́ wa echyegé me efwyale né genó gefɔ́.” ² Ne Ananya ayi alu etukpe ampye upe Esɔ́wɔ́ agaré bɔ́ bi átené kwókwólé ne Pɔ́l nnó ádo ji gekwékweé meno. ³ Pɔ́l aké, “Esɔ́wɔ́ ado nye wɔ ntó gekwékweé. Wɔ ɔ́lu eké ekwɔ́ gepú ewé áwogé ne mbɔ́mé. Wɔ ɔ́jwɔ́le eféé nnó ɔ́pa mpa wa nkane ebé elu ne ɔ́ma kwé ebé nkane ɔ́ké ádo me gekwékweé.”

⁴ Bɔ́ bi atené kwókwólé ne Pɔ́l agíí ji aké, “Mbɔ́ ne ɔ́shye etukpe ampye upe Esɔ́wɔ́?”

⁵ Ne Pɔ́l ashúú ébwɔ́ meko aké, “Áŋmɛ ba, nkaá fɔ́ nnó alu etukpe ampye upe Esɔ́wɔ́ wó. Nende nkaá nnó ŋwe Esɔ́wɔ́ aké, ‘Ékagé muú ashye muú kpaá melɔ́.’ ”

⁶ Pɔ́l aké agene nnó gentɔ́ge bɔ́ abifɔ́ álú bɔ́ Sadusi ne abifɔ́ álú bɔ́ Farasi ákale aké, “Áŋmɛ ba nlu muú Farasi ne ante ba álú bɔ́ Farasi. Ula bi nkpené unɔ́ mpa elé gétúgé nkame ne mbéleé uméé nnó bɔ́ bi ágbɔ́ ákwilege nye né negbo.” ⁷ Pɔ́l ajɔ́ge mbɔ́, bɔ́ Sadusi ne abi Farasi álɔ́ manwamé ne ate, ne echomele ewémbɔ́ ekaré malu apea. ⁸ Ébwɔ́ áwamege mbɔ́ getúge bɔ́ Sadusi aké muú agbogé akwilege sé né negbo ne ákamé fɔ́ nnó ekiénné Esɔ́wɔ́ elu wó ye genó fɔ́ nkane Mendoó gepɔ́. Yémbɔ́ bɔ́ Farasi ákame nnó unɔ́ bi uko úlú. ⁹ Ne mawámé ama ja dɔ́. Ne anleré mabé Esɔ́wɔ́ abi álú geluáge bɔ́ Farasi ákwile ka ajɔ́ge ne eshye aké, “Esé dege fɔ́ gyé ayi mende yina apye wó. Ndɔ́fɔ́ ekiénné Esɔ́wɔ́ ye elé mendoó ne ejɔ́ ne ji wáwálé.”

¹⁰ Gébégé mawáme yimbɔ́ aláa lé umyemye, muú kpaá bɔ́ bee afɔ́ nnó ágyale nye Pɔ́l ubauba, ne agaré bɔ́ bee nnó áféré Pɔ́l eféé ákére ne ji mmu dachi bɔ́ bee.

¹¹ Bií bimbɔ́ ne utuú Jisɔ́s achwɔ́ tene nenkuné mmye Pɔ́l ne ajɔ́ ne ji aké, “Gbaré metɔ́ wye, nɔ́ere ɔ́garege nkane nlu né Jerosale mbɔ́ntó ne ɔ́garege nye bɔ́ né Rom.”

Bɔ́ fɔ́ ásó mala manwá Pɔ́l

¹² Bií újyágé bɔ́ Jus fɔ́ ásó mala ne áchɔ́ mmye nnó ébwɔ́ anyéé ne ányú genó gefɔ́ kpaá te áwáne Pɔ́l. ¹³ Ne bɔ́ bi áchɔ́ mmye ápwɔ́ usaá upea. ¹⁴ Ne ájye gé anɔ́ baá bi apye

upe Esɔwɔ ne ákpakpa melɔ áké, “Esé dechɔ mmye nnó denyéé, denyú genó gefó kpaá te esé déwáne Pɔl. ¹⁵ Nkane elúmbɔ, enyu ákpakpa melɔ tɔge meko mbaá menɔ muú bɔ́ bee nnó ató Pɔl depye eké dékelege mamape mechɔ Pɔl chájéné ne esé dékpomé mmye manwá ji gemege nnó akwóné fa.”

¹⁶ Ne maá mende ayi meɲme Pɔl yi mendée awú genó eyi ebwó abɔ ásó mala mampye, ajye garé Pɔl né dachi bɔ́ bee. ¹⁷ Ne Pɔl akuú muú kpaá bɔ́ bee ama aké, “Se nte mamane yi ɔjye mbaá menɔ muú enyú, awya geno fɔ mangaré ji.” ¹⁸ Ajyegé ne ji ewu aké, “Pɔl muú denɔ aké nchwó ne nte mamane yina eta wye, awya genóge fɔ mangaré wó.” ¹⁹ Menɔ muú yimbɔ ase nte manmané yimbɔ átené babá, agíí ji ake, “Ndé mechɔ ɔkelege mangaré me?”

²⁰ Ashuú ji meko aké, “Bɔ́ Jus fɔ ájɔ́ ábélé nnó geyá ebwó ágaré wɔ ɔma chwó ne Pɔl né echomelé melɔ, ebwó akélege mampye eké ámage pé mechɔ Pɔl chájéné. ²¹ Yémbɔ ebwó áchwɔge, ɔkamege nende bɔ́ ápwɔ usaá upea abi ábíí né meti, ágile manwá Pɔl. Ebwó ácho mmye nnó anyéé ne anyú genóge fɔ kpaá te áwáne Pɔl. Ne nana ebwó ágile manwú genó eyige tanege wɔ meno.”

²² Ne menɔ muú yimbɔ aké ne maá yimbɔ, “Chó ne ekage ɔpye muú fɔ akaá nnó ɔgaré me mechɔ ewé.”

Átɔ Pɔl mbaá Felis ayi gɔmena

²³ Éwyagé menɔ muú bɔ́ bee yimbɔ akuú bɔ́ apea abi akwɔlege ji né dekpakpaá, aké ne ebwó, “Jyage usaá bɔ́ bee ufya abi ákene ne uka ne usaá bɔ́ bee uléé meso efya abi ákwɔme mfaá ujuɲá ne jyage ntó usaá bɔ́ bee ufya abi álú ne makɔ. Gárege ebwó ákpome mmye áse Pɔl ájyé né Kaisaria né kálánká eneneama ne utuú bi. ²⁴ Sege ujuɲá ebifɔ nnó Pɔl aké akene ákwómé mfaá. Tige ji ake pere akwóné né ushu Felis ayi gɔmena. ²⁵ Ajɔ́ge mbɔ, ásá ntó ηwe aké,

²⁶ “Me Klodyos Lysia ne nsame ηwe yina mbaá Ata Felis ayi gɔmna. Ntamé wɔ. ²⁷ Bɔ́ Jus ábɔ́ apyé mende yina ne ákelege manwá ji. Nwuúgé nnó alu muú yi áchyéé ji melu nnó ábé muú Rom, me mfé ewu ne bɔ́ bee ba ne mféréé ji né amu ebwó. ²⁸ Te mbɔ nkelege mankaá gyé ayi ebwó aké mende yina apye, nse ji defé mbe ushu ákpakpa melɔ bwó. ²⁹ Ágigé ji, nge fɔ nnó apye genó eyige ábɔ́ manwá ji wó ye mankpe denɔ. Ebwó ábɔ́ anyéé lé mbeé né mabé bwó. ³⁰ Éwyagé muú fɔ achwó garé me nnó bɔ́ Jus ásó mala manwá mende yina. Ne ntó ji ténéténé eta wye. Ngaré ntó bɔ́ bi aké ji apye gyé nnó áchwó garé wɔ genó eyige ji apye. Bé peré.”

³¹ Ne bɔ́ bee bimɔ́ apye wye nkane menɔ muú bwó agaré ebwó. Áse Pɔl né utuú bimɔ́, áke kpaá ákwóné Antipatris. ³² Bíí ujjagé bɔ́ bee abi ákene ne uka ákééré né dachi bwó ne abi awya ujuɲá áse Pɔl áfé ne ji. ³³ Ebwó ákwónégé Kaisaria, áchye gɔmna ηwe yimbɔ ne áfye Pɔl né amu jíí. ³⁴ Akuúge ηwe yimbɔ, agíí Pɔl aké, “ɔtané ndé geba?” Pɔl ashuú ji meko aké, “Ntané gebagé mewaá Silisya.” ³⁵ Gɔmena awuúge mbɔ, aké ne ji, “Gó bɔ́ bi aké ɔpye gyé áchwó ne nwuú mpa wye.” Ne ajɔ́ aké ájye béléé ji né echa ewé Mfwa Herɔd abɔ́ átené ne aké bɔ́ bee ábamé ji.

24

Felis ape mechɔ Pɔl

¹ Ndɔ eta ekoógé, Ananya ayi etukpe amppe upe Esɔwɔ ne ákpakpa bifɔ áchwó né Kaisaria ne Tetulɔs muú yi akaáge mabé bɔ́ Rom. ² Ákúgé Pɔl akpe mmu, ne Tetulɔs alɔ mangaré gyé yi Pɔl apyé aké,

“Ata Felis ɔpye bɔ́ esé ábɔ́ nesɔ né gejamégé gébé gétúgé ɔgbaré ebwó chájéné. Ne gejamégé unó bi wɔ ɔkwɔré, wɔ ɔpye melɔ ese enené. ³ Ne esé dese mechɔ ewé ne metɔ́ megómégó ne bɔ́ áfegé yendé mbaá gébé geko. ⁴ Nkélégéé fɔ manchɔ wɔ gébé yémbɔ nnene wɔ mmye nnó ɔwuú mechó ewé me nkelege manjɔ́. ⁵ Esé degé nnó mende yina alu muú efwyale, akene malɔmalɔ apye bɔ́ Jus ako ádorege makpo ne ate. Alu ntó menɔ mbe né mbaá bɔ́ bi ákuú ebwó nnó ekwɔ Nasaren.

⁶“Abó akelege ntó mamfye deba né echa upe Esṓwṓ ne depyene ji [Esé debó delu mampa mpa wuú nkane ebé sé elu, ⁷yémbṓ Lysia menṓ muú bṓṓ bee achwṓ fṓṓ ji né amu sé, ⁸ne aké dechwṓ depa mpa Pṓl né mbe ushu wye.] Ḑgigé mende yina, ḑwuú nye unó uko ebi esé dejṓge mbṓ nnó apye.” ⁹Tetulus ajṓgé mbṓ, bṓṓ Jus ako abṓ álú efeé ákame nnó elú wáwálé.

Pṓl aḡméné mmye jíí né mbe ushu Felis

¹⁰Ne gṓmena yimbṓ afu Pṓl ebwṓ nnó ajṓṓ, Pṓl alo ye manjṓṓ aké, “Nkaá nnó ḑpa mé mpa né melo ewé ne gejamégé aḡmé, ne metṓṓ egṓṓ me maḡmené mmye ya né mbe ushu wye. ¹¹Mbṓgé ḑgigé, ḑwuú nye nnó ndṓ elu dangbeé efyaneepea eyi mbṓ njye né Jerosale manogé Esṓwṓ. ¹²Ne bṓṓ Jus agé ye me nyeégé mbeé ne muú fṓ né echa upe Esṓwṓ wṓ, ne ágé ye me mpyege bṓṓ Jus adorege makpo ne ate né macha mmyemenene ye né melu fṓ né melo wṓ. ¹³Ebwṓ ákagé lere fṓ nnó genó eyige ebwṓ aké mpye gelú wáwálé. ¹⁴Ne nkamé genó gema eyige ebwṓ aké, ‘Nnoge Esṓwṓ ayi ukwene ante sé né meti ewé ebwṓ aké élmé fṓ. Yémbṓ nkamé lé unó uko ebi mabé Mosis ajṓṓ ne ebi bṓṓ ekpavé Esṓwṓ ásámé.’ ¹⁵Ne nwyá uméé wye nkane ebwṓ ntó awya nnó Esṓwṓ apye nye yéndémuú akwile né negbo ye apye galógálṓ, ye apye gabo. ¹⁶Ne nmuaame yendégébé nnó metṓṓ wa ébé pópó né mbe ushu Esṓwṓ ne mbe ushu akwaá ¹⁷Ebélé mé dṓṓ ayi mbṓ nla jye né Jerosale wṓ ne mfé nana ne nka mampṓṓ bṓṓ Jus ne mampye ntó upe mbaá Esṓwṓ. ¹⁸Gé genó eyi gepye me njye né echa upe Esṓwṓ mbṓ ne ebwṓ ágené me wye. Mbṓ nnerege mampye upe bimbo nnó nshwóné mmye ya, gejamégé bṓṓ abṓ ápṓ ne me, ne ye efwyale etane wṓ. Ne bṓṓ bi abṓ ágené me élé bṓṓ Jus abi átané né gebagé mewaá Esya. ¹⁹Mbṓgé ebwṓ ábṓ ágé nnó mpye gye, mbṓ áchwṓ gáre né mbe ushu wye. ²⁰Elá pṓ mbṓ wṓ, bṓṓ bina ágaré gye ayi ebwṓ ajené gébégé ákpakpa melo ápelé mechṓ wa. ²¹Esé ne ebwṓ debṓ debṓ efwyale wye né genó gema. Elé genó eyi mbṓ njṓṓ né metṓṓ metṓṓ ebwṓ nké, ‘Mbṓ mpa ne enyú fina gétúgé mfyé metṓṓ nnó muú agbogé akwilege nye né negbo.’”

²²Felis awuúgé mbṓ, depṓ etire na deko, ndere akaá mé meti ewé Jisṓs chánéné, agbé mechṓ ewémbṓ aké, “Lysia menṓ muú bṓṓ bee achwṓgé ne nsṓ mpa yina.” ²³Ne ágaré muú kpaá bṓṓ bee ama nnó ábámé Pṓl yémbṓ álya ji ábé shushu ne alyage ntó ajeé bíí áchwṓ áchyege ji unó bi uli ji. Achṓ gébé ne mpa Pṓl né aḡmé apea.

²⁴Ébelegé Felis ne mendée wuú Drusila áchwṓ gé Pṓl. Mendée wuú abṓ alu muú Jus. Ebwṓ ákuú ji ne álṓ manwú ndere ji agárege ebwṓ nkane muú akage fye metṓṓ ne Kras Jisṓs. ²⁵Ne ágaré nkane muú akage be cho ne nkane muú abṓ mangbaré mmye ji né bíí mpa Esṓwṓ ebi uchwṓṓ nye. Felis awuúge mbṓ, efṓṓ ekwṓ ji metṓṓ aké, “Cho kpé, ngegé gébé mmage kuú nye wṓ.” ²⁶Ajṓṓ mbṓ, aferege nnó Pṓl achyege nye ji ḡka. Né getú eyina akuú Pṓl yendégébé ado abya ne ji.

²⁷Epye wyembṓ kpaá aḡmé apea ákoó. Gébégé áchye Pṓshṓs Festos geluógé Felis, Felis alyá Pṓl né denṓ élé akelege mampye matṓṓ agṓṓ bṓṓ Jus.

25

Pṓl aké áteé mechṓ wuú ejye mbaá mfwa Rom

¹Ndṓ ekoóge eléé eyi Festos aselé gefwa né gebagé mewaá Judiya, atané né Kaisaria afé né Jerosale. ²Ne anṓṓ baá bi apye upe Esṓwṓ ne ákpakpa melo áchwṓ ne mechṓ Pṓl né mbe ushu wuú, ákwṓ ji mata nnó, ³apye ebwṓ genó eyigé na ndere ebwṓ ákelege, atṓ Pṓl achwṓ né Jerosale. Ebwṓ ábṓ asṓṓ mala nnó ájwṓlege meti, Pṓl achwṓgé ebwṓ áwá. ⁴Festos ashúú ebwṓ meko aké, “Pṓl alu mmu denṓ né Kaisaria ne ela gachye nkéré ewu. ⁵Mbṓgé apye gye, garege anṓṓ bṓṓ nyú akwólé me deyye né Kaisaria ne akpa mechṓ ewémbṓ achwṓ mbe ushu wa.”

⁶Ne Festos ama belé né Jerosale genógé ndṓ enéé ejyege ne efya ne akéré né Kaisaria, bíí uyyagé ajwólé né echa eso ne atṓ nnó achwṓ ne Pṓl. ⁷Áchwṓ ne Pṓl, bṓṓ Jus abi abṓ átané Jerosale ánṓ ji mme ne álṓ mama ji ukpékpé depṓ mmye ayi álá kágé lere nnó genó eyigé ebwṓ ajṓṓ gelu wáwálé. ⁸Ne Pṓl aḡmene mmye ji aké, “Mpyé ye gyeé fṓ né mabé

bɔ́ Jus wɔ́, ye efwyale nchyé né echa upe Esɔwɔ́ wɔ́, ne mpye fɔ́ gyeé mbaá mfwa Rom wɔ́.”

⁹ Yémbɔ́ Festos akelege mampye matɔ́ agɔ́ bɔ́ Jus, nkaáwú ne agí Pɔ́l aké, “Pó ɔ́jye né Jerosale ápa mpa wye né mbe ushu wuú?”

¹⁰ Ne Pɔ́l ashuú ji meko aké, “Ntené fa né echa eso mfwa Rom ne gé mbaá ayi ábɔ́ mampa mechɔ́ wa na. Wɔ́ ɔ́kaá chánéné nnó mpye bɔ́ Jus gyeé fɔ́ wɔ́. ¹¹ Mbɔ́gé nkwé ebé ewé ábɔ́ manwá me, mfɔ́ fɔ́ negbo ne mbɔ́gé depɔ́ deko etiré ebwɔ́ ájɔ́ ne me depɔ́ wáwálé, ɔ́kágé gbaré me ɔ́chye ebwɔ́. Nnene wɔ́ mmye nnó ɔ́teé mechɔ́ wa ejye mbaá mfwa Rom.”

¹² Ne Festos awuúge mbɔ́, ajye jɔ́ ne bɔ́ majye bíí, ewyagé ajɔ́ ne Pɔ́l aké, “Te mbaá wɔ́ ɔ́ké ateé mechɔ́ wye mbaá mfwa Rom, ewu ne ɔ́jye.”

Pɔ́l atené mbe ushu mfwa Agripa ne Benise

¹³ Ebélegé mfwa Agripa ne Benise áfé né Kaisaria mantamé Festos. ¹⁴ Ábélegé efeé dɔ́ bíí fɔ́ Festos achwɔ́ ne mechɔ́ Pɔ́l né mbe ushu mfwa yimbɔ́ aké, “Mende fɔ́ alu fa ayi Felis alyá né denɔ́ gebégé ajye. ¹⁵ Ne njyégé né Jerosale, anɔ́ baá bi ápye upe Esɔwɔ́ ne ákprakpa bɔ́ Jus ágaré me depɔ́ etiré ebwɔ́ aké Pɔ́l apye. Ne ebwɔ́ aké me nsɔ́ mpa nnó mende yina akwé ebé. ¹⁶ Ne ngaré ebwɔ́ nnó gepɔ́gé bɔ́ Rom gepɔ́ fɔ́ nnó ájɔ́ nnó muú akwé ebé, ayi ji ne bɔ́ mpa bíí alá tene unɔ́ mpa ne aṅmené mmye jíí né depɔ́ deko etire aké ji apye wɔ́. ¹⁷ Ebwɔ́ áchwɔ́gé fa áchɔ́ sé gébé wɔ́, bíí ujjagé njye jwɔ́le né echa eso, nké áchwɔ́ ne mende yina. ¹⁸ Bɔ́ mawamé bíí ákwilegé ka, ajɔ́ ye nnó akwé ebé fɔ́ nkane mbɔ́ mferé wɔ́. ¹⁹ Ebwɔ́ abɔ́ anyeé le mbeé ne gefɔ́ eyigé ebwɔ́ ánogé Esɔwɔ́ ne ama anyeé mbeé gétúgé muú fɔ́ ayi ákuú Jisɔ́s, agbo me yémbɔ́ Pɔ́l alu jɔ́ge nnó alu mebe. ²⁰ Ndere nlá kágé se geno eyigé mpye, ngí Pɔ́l nnó ajye né Jerosale ápa mechɔ́ wúu ewu. ²¹ Yémbɔ́ Pɔ́l aké elɔ́me lé nnó ályá ji né denɔ́ kpaá te mfwa Rom apáne mpa wuú. Ne agaré aké ábamé ji kpaá te agene meti mantɔ́ ji mbaá mfwa Rom.” ²² Ne Agripa awuúge mbɔ́ aké, “Me ntó nkelege manwu né menó mende yimbɔ́.” Ne Festos aké ne ji, “Geya ɔ́wuú nye”

²³ Bíí ujjagé mfwa Agripa ne Benise áchwɔ́ ne gejamégé bɔ́ ánogé ebwɔ́ dɔ́ ne mabeé, ebwɔ́ ákpe ájwɔ́lé né echa eso. Ne anɔ́ bɔ́ bee ne anɔ́ bɔ́ abi alu melɔ́. Ne Festos agaré áchwɔ́ ne Pɔ́l, ²⁴ ajɔ́ aké, “Mfwa Agripa ne bɔ́ ako abi alu fa, gege mende yi bɔ́ Jus ako áchwɔ́, ábánege me yendégébé ákpeage me nnó akwané sé membe mebe wɔ́. Ábɔ́ ápye né Jerosale, ne ápye ntó fa né Kaisaria. ²⁵ Yémbɔ́ nge fɔ́ genó eyige ji apyeé eyige ji abɔ́ mangbó wɔ́. Ne te ji mbɔ́ aké áteé mechɔ́ ewé ejye mbaá mfwa Rom, nkamé nnó ntene ji ajye ewu. ²⁶ Yémbɔ́ mpɔ́ ne genó eyigé nsame nye ntó mbaá mfwa yimbɔ́ gétúgé mende yina. Nkaáwú ne nchwɔ́ ne ji né mbe ushu enyú, titi né ushu mfwa Agripa nnó, enyú ntó dejɔ́ mechɔ́ ewé ne nkaá genó eyigé nsame. ²⁷ Me ngé nnó elɔ́ fɔ́ ntó nnó áto muú denɔ́ mbaá mfwa ayi nlá garé gyeé ayi ji apye wɔ́.”

26

Pɔ́l aṅmene mmye jíí né mbe ushu mfwa Agripa

¹ Agripa awuúge ne akuú Pɔ́l aké, “Nana elé gébé jye manjɔ́ mejɔ́ nnó ɔ́shya wa ɔ́kame meko bwɔ́.” Ne Pɔ́l afu amu alo manjɔ́ aṅmenege mmye jíí aké,

² “Ata Agripa, ngé nnó nwyá éfwɔ́ mantené né mbe ushu wye fina maṅmené mmye ya né depɔ́ etiré bɔ́ Jus ámalé me mmye ³ Njɔ́gé mbɔ́, gétúgé nkaá nnó ɔ́kaáge gepɔ́ge bɔ́ Jus chánéné ne unó bi ebwɔ́ anyeé mbeé ne ate. Mbɔ́ ne nkwó wɔ́ mata nnó ɔ́se gébé ɔ́wuú genó eyigé nkelege manjɔ́.

⁴ “Bɔ́ Jus ako ákaá nkane geṅwá ya gelu te démbáné getúge nwené né mpu bwɔ́ ne né Jerosale ntó. ⁵ Ebwɔ́ ákaá me te gachí gefɔ́ge muú ayi mbɔ́ nlu. Mbɔ́gé ebwɔ́ ábɔ́ ágárege wáwálé, mbɔ́ ájɔ́ nnó nlu muú né uchome Farasi ayi akwɔ́lege mabe chéré chere ne anóge Esɔwɔ́ mpwɔ́ bɔ́ ese ako. ⁶ Ne nkpe mbɔ́ unɔ́ mpa fi getúge nneré metɔ́ né unó bi Esɔwɔ́ abɔ́ anyémeno ne ukwene ante ese. ⁷ Ge wye menomenyeé ewé matoó ese áfyanéápeá ajwɔ́le ágile ndere ebwɔ́ ánogé Esɔwɔ́ utuú ne ṅwɔ́mese. Ata elé getúge nneré

metoó ne nkpréne mbo unóó mpa ne bóó Jus bina.” ⁸ Gó me ngíí enyú ako nnó, “Ulannó enyú deféré nnó epó kókoge nnó Esówa apye bóó akwile né negbo?”

⁹ “Me Pól gébé gefo mbo ntené ne eshye nnó mpye ndere eji me metoó manií mabo Jisós ayi Nasaret. ¹⁰ Na ne mbo mpyé né Jerosale. Anóó baá bi ápye ure Esówa ábo áchye me ebwonye ne mfyé gejamégé bóó Esówa deno. Ne yendégébé eyigé ajogé nnó áwáne ebwó nkamege ntó. ¹¹ Yendégébé nchyege ebwó efwyale né macha mmyemenene ese mako, mpye nnó ebwó áshya Jisós kpekpe, áféré matóó ne Ji. Nchye anywóné me mmu kpaá te nkwo ne maló mme bóó bicha manií ebwó mbwe ewu.

Pól agaré nkane ji akwóré metóó wuú, akwólé Jisós

¹² “Ébelegé, mfé ntó né melo Damaskós ne bó hwé abi alere nnó uto ba utané mbaá anóó baá bi ápye ure Esówa. ¹³ Ata, ndere nnye ne metóó hwómese, nge gekpékpé gé genbo eyi gégéne gepwó hwémé getané né mfaánebuú, gechwó gene gegya me mme ne bóó abi abó akéne ne me. ¹⁴ Ese ako dékwe mme, ne nwú meko muú fó ajóó né mejóó Hibru aké, ‘Sól, Sól ulannó ókelege manií me mbwé? Óchyege geme jyé efwyale manténe ukóló ne me. Óchyege geme jyé nkane menya ayi aselé metaá adorege.’ ¹⁵ Ne ngíí nké, ‘Wó waá Ata?’ Ashuú me meko aké, ‘Elé me Jisós muú wó ókelege manií ji mbwe. ¹⁶ Kwile ka. Nkwó wó ushu nejmé nnó mpye wó óbe muú utóó wa, ógarege nye bóó unó bi ógené fina ne unó bi fó ebi nlerage nye wó né meso gébé. ¹⁷ Mférégé nye wó né amu bóó Jus ne mférégé nye wó ntó né amu bóó abi álá pó bóó Jus, ne ntóme le wó eta bóó bimbo. ¹⁸ Ójyegé ewú, néné ebwó amé, ne óférégé ebwó né gemua, ópye ebwó áchwó né gengbó. Éwéna etené nnó óferege nye ebwó né amú danchómeló, óchwó ne ebwó né égbé Esówa nnó áfyéé matóó ne me ne Esówa ajige nye nte gabo ebwó, ne ábó nye melu né geluage bóó Esówa abi ji ajoyá.’

Pól agaré utóó bíí mbaá Agripa

¹⁹ “Ata Agripa nkane élumbo, nshyá fó meko ayi atane mfaánebuú wó. ²⁰ Nló né Damaskós ngaré mekomejóó wuú ne nle nchwó fa né Jerosale. Nfé ntó yendé mbaá né maló bóó Jus ne ayi álá pó bóó Jus. Mbó ne ngarege yéndémuú nnó ákwore metóó alyáá gabo wuú, ákére mbaá Esówa ne ápyege unó bi ulere nnó ebwó ákwore genwá bwó. ²¹ Gé genó eyi gepyé bóó Jus ápyéné me né mmu echa ure Esówa ákelege manwá mbo. ²² Yémbó Esówa apóó me yendégébé kpaá te fi. Ne ntene ngarege mekomejóó ayi áfyé me né ebwó mbaá bóó ne ubyankwó bó. Ngarege le unó bi bóó ekpávé Esówa ne Mosis ábó ájóó te gachí nnó upye nye. ²³ Ebwó ábó ájóó nnó, “Muú yi Esówa akweré ji elá gefwa abó mangbó ne ábé muú mbe yi akwile né negbo ne apye bóó Jus ne abi álá pó bóó Jus ágé gengbó.”

Afwa meló ápyame manwú depó etiré dekene ne Jisós

²⁴ Ndere Pól alu áhýmenege geme jíí, Festos aweé ji aké, “Pól ómée gebwó. Unó bi ógíí dóó upye wó óle mée gebwó?” ²⁵ Ne Pól ashuú ji meko aké, “Ata me mmée fó gebwó, njogé le unó bi úlú wáwálé.” ²⁶ Wáwálé alu nnó mfwa Agripa akaá depó ti deko, nkaáwune njogé mbo nlá pó ne efó metóó, nende depó tire na depyé fó bibíí wó. ²⁷ Mfwa Agripa, pó ókamé ntó depó eti bóó ekpávé Esówa ásámé? Me kaá nnó mfwa akamé.” ²⁸ Éwyage mfwa Agripa agíí Pól aké, “Wó óferé nnó ókage pye me wye tenétené nnó mbé menkwóle Kras?”

²⁹ Ne Pól ashuú ji meko aké, “Ye ebé le nana, ye meso gébé, nnenemmye mbaá Esówa nnó wó ne bóó ako abi awuú mbo me fi nnó debé éké me, yémbó epóóó nnó enyú dekpe deno nkane me nkpené.”

³⁰ Pól ajogé mbo, mfwa Agripa, góména Festos, Benise ne bóó bifó ákwilé ka. ³¹ Ne ndere ebwó ájyé dafye, ájoge ne ate aké, “Mende yina apyé fó genó eyigé abó mangbó wó ye deno mankpe wó.” ³² Mfwa Agripa ajóó ne Festos aké, “Mbogé mende yina ábé danjye ne mechó ewé mbaá mfwa Rom, mbó delyáá ji.”

¹ Nkane ákame nnó dejuje, εφέε ne dejuje κρε esogeka, εwé ejyé melo Itali. Ágbaré Pól ne bṓṓ denṓ abifṓ áchye muú kpaá bṓṓ bee ayi ákuú ji Julyṓs. Ji alu né geluage bṓṓ bee abi mfwa kpa bṓṓ Rom. ² Ne esé ako dekuje esogeka éwé étané melo Adramatim éjye malu yi makpé átárege né gebagé mewaá Esya [Aristakṓs ayi atané melo Tessalonika né gebagé mewaá Masedonia, alu ntó ne esé.] ³ Bii újyágé esé dekwṓné né Sidṓn. Julyṓs alṓṓ melu ne Pól τε alya ji nnó ajye gé ajeé bii nnó áchye ji genó eyigé gelií ji. ⁴ Détánégé Sidṓn delo manjye, ne gétúgé mbyo atané esé mbe, degya defé egbe Syaprṓs melo εwé nnyi nenṓṓ εwu mme mbaá ayi mbyo álá pṓ dṓṓ. ⁵ Esé déchyágé εbeé mega εwé élu toitoi ne Silisya ne εwe fṓ εwé élu toitoi ne Pamfilya, εφέε ne déchwṓ kwṓne né Mira né gebagé mewaá Lysha. ⁶ Muú kpaá bṓṓ bee yimbṓ age esogeka εwécha εwé etané né melo Aleksandra ejye melo Itali, εφέε ne afye esé mmu.

⁷ Esé deke perepere né gejamégé ndṓ, degé εfwyale ne délé kwṓne melo Snedus. Ndere mbyo álá kamé nnó esé déjye mbe wṓ, dekwṓré defé égbé εwé *Kret melo εwé nnyi nenṓṓ εwú mme, dekoó nechye né Salmṓne. ⁸ Dekene dejuje mapeá mapeá, melo εwé nnyi nenṓṓ εwú ne mme démye kpaá dékwṓné nechye eniné ákuú nnó nechye népere, kwṓkwṓlé ne melo Lasiya. *

⁹ Esé debṓ dechwṓ mé gejamégé ndṓ ne bii kpaá ebi ápyé gepe mashwṓné ubée ubi úkoó mé. † Ne Pól achye gejamégé bṓṓ majyεé abi alú mmu esogeka aké, ¹⁰ “Aḡmé ba, ngé nnó mbṓgé detogé εshye dejuje gé gejamé unó unóme nye chóncho ne esogeka ne bṓṓ ágbṓṓ nye ntṓ.” ¹¹ Ye éle Pól ajṓṓ depṓ ti, muú kpaá bṓṓ bee afye yeé mekpṓ wṓ, akwṓlé le mekoyi menjamé ne mbṓṓ esogeka ájṓṓge. ¹² Te ndere nechye eniné mbṓ nela nepṓ nechye nelṓ nelṓ eniné bṓṓ ájwṓlege gébége gefwene, gejamégé bṓṓ akélege nnó esé dejuje mbe kpaá τε dekwṓnege nechye eniné ákuú nnó Fonis né melo Kret. Fonis alu mbaá ayi εbeé mega ékaré ufafa upea.

Mbyo nnyi akpa ésojeka

¹³ Ewyagé mbyo atané nteé εbeé mega alṓ manchwṓ ne bṓṓ bi álú né esogeka áferége nnó εfwṓ ékwṓlé εbwṓ. Ne εbwṓ áferé dánḡmáa ésojeka afyé mmu esogeka. Ápyεgembṓ, álṓ manjye mapea Kret melo εwé nnyi ne nṓṓ εwú né mme. ¹⁴ Ewyá ye wṓ, mbyo nnyi atané achwṓṓ esé mmye né egbe εbwṓnye, mbaá ayi ḡmεé etanege né Kret. ¹⁵ Mbyo nnyi yimbṓ achwṓ ado esogeka ayi ánjamé álá kágé bwṓle mekpṓ esogeka nnó ejye mewaá. Ébwṓ akpe lyaá nnó mbyo akpa éwú. ¹⁶ Ndere dejuje dekwṓ maá melo fṓ ayi nnyi nenṓṓ ji mme, melo εwémṓṓ ákuú nnó Koda. Ne ndere dekwṓ maá melo yimbṓ unó bi úlú wye ugbe mbyo nnyi nnó áchwṓgé ne εshye. Ne esé demye deja ékpée εwé áshii né ula esogeka defye mmu. ¹⁷ Ápyεge mbṓ, ábané ékpée ne esogeka áwe ne manyii nnó ekagé ékpée egyale ne esé debṓ εfṓ nnó esogeka εshulege nye éfé kwṓkwṓle ne Lybia ne éfáage nye né manchwé usṓṓ ayi átánege né εbeé mega. Εφέε ne εbwṓ anyaa ndeé nnó mbyo akpe mmu ákpá esogeka. ¹⁸ Ndere mbyo nnyi alú kóoge ne εshye, ne bii újyágé εbwṓ áférege matuú ayi álú mmu esogeka áfómege nnyi nnó εwu εfuú. ¹⁹ Bii bimbṓ ukoóge ne dóndo, bṓṓ bi ájáme esogeka ákpa unó bi ápye utṓṓ né esogeka áfumé nnyi. ²⁰ Ne esé déla wyémṓṓ né gejamégé ndṓ yeé ḡmεé, yeé ambe dege wṓ ne mbyo nnyi akpane ésojeka ejye egbe εwé ne εwé. Ndere mbyo nnyi apyεmbṓ, mane magyále esé ne déferé nnó dechwṓ degbṓ.

²¹ Nkaáwú ne εfṓ εpyé bṓṓ álaá mesa né gejamégé ndṓ. Ewyagé Pól akwilé ka aké ne εbwṓ, “Aḡmé ba, mbṓge enyú debṓ dewú majyεé ma ne esé dela né Kret, mbṓ ékpée ne gejamégé unó uchṓ mbṓ wṓ. ²² Ne me nnene enyú mmye nnó dégbáré matṓṓ. Ye muú ayi agbo nye apṓ wyéé esogeka εwú εwú ne énoṓme nye. ²³ Njṓge mbṓ getúge Esṓwṓ ayi abṓ me ne Esṓwṓ yi me nnóge ne atóme ekiénné wuú ne utuú ebi njuú. Echwṓgé etené me nekuné mmye, ²⁴ eké ne me, ‘Pól ófṓgé fṓ. Otenege nye mbe ushu mfwa Rom. Né ulṓṓ melu Esṓwṓ, ye muú nyú ama ayi agboó nye apṓ.’ ²⁵ Ndere ekiénné εwémṓṓ echwṓ ne mekomejṓṓ yina, nkamé ne Esṓwṓ. Ngarege enyú nnó dégbáré matṓṓ dépelé, Esṓwṓ

* 27:8 Élu wáwálé nnó: Nana gé gébé eyige afofo achwṓ dṓṓ na. † 27:9 Élu wáwálé nnó: Bii kpaá bina né bṓ ḡwe bifṓ ása nnó élé bii bi ályage menyéé kpékpe.

apye nkane ji ajóó. ²⁶ Pól ama jóó aké, Mbyo ákpane nye esogeka ateé né gebage mewaá eyige nnyi nenóó mme.”

²⁷ Ne ndó ekwónégé efya ne eni, mbyo nnyi akpá esogeka echyá ebeé mega. Ebeé ewémbó ákuú nnó Adraya. Metóó utúu ékwónégé ánjamé esogeka áferége nnó esé delú kwókwólé ne mapea mewaá. ²⁸ Ne ebwó ábó menyíí áshíí né genó gefó eyi genóó, áhme mmu nnyi nnó ámeé ndere nnyi négomé. Ámegé ágé nnó nelu usaá bó ratógé ukéné. Ewyagé ama méé ne ágé nnó nnyi néla nana usaá bó ratógé uní meso efya. ²⁹ Ngarege ebwó áfóó nnó mbyo nnyi atene nye esogeka efé edo né mataá ayi alú mmu nnyi, eféé ne áféreé bó dánghmáa esogeka aníí áhjmé né mmu nnyi nnó esogeka etené. Ápyege mbó, áshyáge nnó bíí ujjá wáwá. ³⁰ Elé ánjamé esogeka ákélege mambó ájye, eféé ne ápwyaá ékpée ashulé né nnyi ne áma aké, ebwó ájye hma genó fó né mbe esogeka. ³¹ Pól akaá ne ajóó ne bóó bee ne muú kpaá bwó aké, “Mbógé ánjamé esogeka átanégé, ebyennó muú ayi ápóme nye apó.” ³² Pól ajógé mbó, eféé ne bóó bee ajye sáre manyíí ayi áwelé ékpée wyé. Ásórégé manyíí yimbo, álya ékpée nnó ejyé.

³³ Wye ndere bíí uchwó jyaá, Pól ane bóó ako mmu nnó ánye menyéé, ajógé aké, “Ndo ele mbó efya ne eníí fi eyi degile nnó mbyo nnyi yina abyé nye, ne ye genó denyé wó. ³⁴ Ne nnene enyú mmu nnó denyéé eké genó nnó débó eshye, ekage degbó. Ye muú yi mekpo emye nye ji apó.” ³⁵ Ajógé mbó abó nto bred, atamé Esowó, agya geba aló manyéé né mbe ushú ebwó ako. ³⁶ Ne ebwó ako agbaré matóó, abó nto bred ányéé. ³⁷ Mpa bóó ako abi álu mmu ékpée ewena, álu usaá ufya ne uléé meso nekuú ne ama (276). ³⁸ Yéndémuú anyé agbeé, ebwó ákpa menyéé yi álaá né mmu esogeka ágbé né nnyi nnó esogeka efuú.

Ngbannyi apye esogeka egyalé

³⁹ Bíí ujjágé, ebwó ákaá fó geba eyíge ebwó álu wó yémbó ágé nechye né nnyi eni nelú gesó gesó. Eféé ne ebwó amuamé mampye esogeka ejye né mbále nechye eniné mbó. ⁴⁰ Ne ebwó ásóré manyíí ayi abó áshíí ne uno ebi áhjámaá esogeka, ásóré ntó manyíí yi áwelé bó nsóm abi áhjólege mekpo esogeka ákwe né nnyi, ama te ndée eyi elú mbe ékpée mfa. Mbyo nnyi akpage ese eféé né deló manjye mapeá mewaá. ⁴¹ Ndere esogeka ejye, edo né nchwéné usó eni nelú nteé nnyi ne mekpo esogeka ejye kpe né gesó eféé ne esogeka ekwamé. Ndere elu eféé mgbannyi adóó esogeka ewémbó kpaá te egyalé.

⁴² Ne bóó bee bimbo ákélege manwá bóó denó ako nnó ekágé ebwó áwó akwó mewaá ne ábó. ⁴³ Yémbó muú kpaá bwó abó akélege nnó ekage átá Pól ne agbé ebwó. Ne aké yéndémuú ayi akage wó nnyi, abó mbe awó áchya. ⁴⁴ Ne bóó abi fó abi ála káge wó ágbaré uba esogeka awó ákwólége ebwó. Wyembo ne yéndémuú ápyéé ne akwóné mapea mewaá chánjéné.

28

Genó eyi gepyé Pól né melo Malta

¹ Ndere esé dekwone melo ewe nnyi nenóó ewu mme, ápye esé dekaá nnó akuú ewú Malta. ² Bóó bi álu né mbále nnyi ágégé esé, meshwe apye ebwó ne áse esé chánjéné. Ebwó áséné mewe nnó esé déwyagé gétúgé manaá abó akwené ne gefwene gelú. ³ Deweé etiré mbó desóógé deko, Pól anyweré mechyé deweé afyé mewe ne gelugé mewe gépye gétóó getané né deweé etiré mbó géchwó nó ji né ebwó génií wyé. ⁴ Bóó melo ewé ágégé nkane gétóó yimbo genií Pól né ebwó, áló manjmené ne ate aké, “Mende yina negbo nekoó ji ame né esogeka ne gabo wuú akámé nnó ji ábé mebe wó.” ⁵ Ne Pól anyigé ebwó wuú gétóó yimbo gétané gékwé mmu mewe eyi gelá pyéé ji genó wó. ⁶ Bóó bina apéle nnó Pól amuále nye, akwe mme agbó. Ebwó ágégé nnó ye genó eyi gepye Pól gepó, akwóre mejóó meno aké, “Mende yina alu mbó elé meló.”

⁷ Mfwa Publos ayi ágbare melo ewé, awya dachi ne makóó jíí alú kwókwólé ne melo. Ágégé esé ase esé chánchá ne debelé ndó eléé né dachi wuú. ⁸ Ndere delu eféé, Pól awú nnó nte Publos améé gefwene ne efógékó. Akwilé ajye gé ji ne anere ji ebwó mmu, anemmye mbaá Esowó ne mende yimbo átoó. ⁹ Bóó awúgé nnó Pól apye mende yimbo atóó, bóó

mamée áchwó mbaá Pól ne apye ebwó átoóge. ¹⁰ Ne bɔ́ bimbɔ́ ánogé esé dɔ́. Áchyé esé gejamé́gé unó ne gébé́gé esé déwúlege, ama chyé esé unó ebí upóge esé né neke eniné mbɔ́.

Pól atané Malta afé Rom

¹¹ Ne amfaá alé ákoógé, esé deyye dekpe esogeka ewé etané meló Aleksandra ákuú ewú nnó * aló uka ufa. Esogeka ewémbɔ́ ebó elú né melu ewé nnyi nenɔ́ ewú mme, egilé nnó genome gejjá. ¹² Ne esé dékwónégé né nechye né Sirakos eféé ne débélé wyé ndɔ́ eléé. ¹³ Délyágé eféé, dekwóné nechye ne Regum, débélé wyé ndɔ́ ama. Bíí újyagé mbyo atané esé meso nteé nnyi ne éké ékwónege ndɔ́ epea, dechwó né Putoli. † ¹⁴ Eféé esé degé bɔ́ Jisɔs fɔ́ abi ánené esé mmye nnó débélé ne ebwó uwyaá uma. Ájógé mbɔ́, esé dekamé, debelé ne délé jyé né Rom. ¹⁵ Ndere deyyé, bɔ́ Jisɔs abi alú né Rom awúgé nnó dechwó, áchwó gí esé. Débané abifɔ́ né ntoné gesegé Apius, débané ntó abifɔ́ né melu ewé aḡkéé ábélege mmu áchyege manka. Gébé́gé Pól agené ebwó aféé Esɔwɔ́ ne metɔ́ wuú ntó ékwené. ¹⁶ Ne esé dékwónégé né Rom, ályá Pól nnó ajyé bélé mbaá ayi ji akélege, áchyé muú bee nnó ábámé ji.

Pól akpe denɔ́ né Rom

¹⁷ Ebélégé ndó éléé, Pól akuú ákpákpá bɔ́ Jus. Áchwogé aké ne ebwó, “Áḡmé ba, nlu fá nkane muú denɔ́; Ápye me né Jerosale áfyé né amú bɔ́ Rom ayi nlá mpyé mechɔ́ fɔ́ mebo wó ewé áwane me. ¹⁸ Bɔ́ Rom ágígé me gejamé́gé bɔ́ nkwé, ágé nnó nkwé fɔ́ ébé wó nkaáwú ne ábɔ́ ákélege manlyá me njyé gétúgé nlá mpyé mechɔ́ fɔ́ mebo ewé áwane me wó. ¹⁹ Yémbɔ́ bɔ́ Jus áshya nnó aferege me, eféé ne njyéé ne mpa wa nnó mfwa Rom ápá, yémbɔ́ epófɔ́ nnó nchwó maáma bɔ́ ba mechɔ́ mmye. ²⁰ Gé ula bi nkuú enyú nnó esé déjwólé déjɔ́ mechɔ́ ewé. Manyí ayi áwelé me na elé gétúgé muú yi esé bɔ́ Isreli dégile.”

²¹ Bɔ́ bimbɔ́ áshuú ji meko áké, “Esé degé ye bɔ́ ḡwé abi átané Judiya, yé meko mebomebo ayi akpane getugé jyé ne gabo ayi ɔ́pye wó. ²² Yémbɔ́ esé dekelege manwú eta wyé. Genó gema eyigé esé dékaá gelu nnó yendé mbaá ayi bɔ́ ájwólégé, ájógé gabo gétúgé echomele ewé wɔ́ ólú wyéé.”

²³ Ájógé mbɔ́, ákwyé bíí ebi átúuge ne Pól. Bíí bimbɔ́ úkwónégé, gejamé́gé bɔ́ áchwó áchomé né gepúge Pól ne álɔ mangaré ebwó mekomejɔ́ Esɔwɔ́ né dondo kpaá te nkwalé. Agarege ebwó nkane gefwage Esɔwɔ́ gélu. Amuame mampye ebwó nnó ákworé gepɔge bwó áfyé matɔ́ ne Jisɔs nkane ájoge né ḡwe Mosis ne abi bɔ́ ekpávé Esɔwɔ́. ²⁴ Áwúgé mbɔ́, abifɔ́ ákamé ne abifɔ́ ákamé fɔ́ mekomejɔ́ wuú wó, ²⁵ ne álɔ manye mbeé ebwó ebwó. Gébé́gé ebwó áchwɔ́ jyé, Pól ama jɔ́ meko yimbɔ́ aké, “Mendoó Ukpea épye gechánchá genó mangaré wáwálé mbaá ukwéne ante nyú ndere Asaya muú ekpávé Esɔwɔ́ nnó asá nnó, ²⁶ ‘Chó garé bɔ́ bimbɔ́ nnó dewúu nye lé wú ne dekágé ula, depelé nyé lé péle ne dégéné. ²⁷ Élúmbɔ́ gétúgé bɔ́ bina áḡeá matɔ́ dɔ́. Ebwó ágbé ntó matu bwó ne áma mále amé. Ápyembo nnó ebwó ágegé sé mbaá ne áwugé sé. Mbɔ́gé ebwó ákeregé meso etá Esɔwɔ́, apye nyé ebwó átoó.’” ²⁸ Ne Pól anere manjɔ́ aké, “Enyú debɔ́ mankaá nnó abya melóméló yina alerege nkane Esɔwɔ́ aferege bɔ́ né efwyale gabo. Abya melóméló yina ajye nana mbaá bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus ne áwú nyé ji.” ²⁹ [Pól ájógé mbɔ́, bɔ́ Jus álɔ mantané dafyé, mbeé akwé ebwó ebwó.]

³⁰ Né aḡmé ápea ayi Pól abelé né gepú eyigé ji achyege ḡka, asele yéndemuú ayi achwó gé ji. ³¹ Pól álú wyé eféé agarege bɔ́ nkane gefwage Esɔwɔ́ gélu ne alerege bɔ́ depɔ́ etiré Ata Jisɔs Kras, ájoge depɔ́ gbógónó ayi álá pɔ́ ne efɔ́ metɔ́ ne ye muú ayi achyé ji efwyale apó.

* 28:11 Elú wáwálé nnó: Áló uka ufa bimbɔ́ élé aló uka bɔ́ Rom. Ebwó ákámége Kasto ne Pólɔs.

† 28:13 Elú wáwálé nnó: Putoli alu ntó menɔ́ nechye né gebagé mewaá eyigembo.

Ἦψε ayi Pḗl ásamé mbaá echomele bḗs Kras né Rom

Pḗl atamege echomele bḗs Kras né Rom

¹ Me Pḗl, maá defwe Jisḗs Kras, ne nsáme ἦψε yina. Eḗḡḡḡ ajya me nnó mbe ἦgbá Jisḗs ne achyéé me utḗḡ nnó ngaregḗ abya melómélḗ wuú. ² Elé abya melómélḗ yina ne Eḗḡḡḡ anyeé nya meno te gachií gébégé ji apyeé bḗḡ ekpávé bií ásamé né mmu ἦψε wuú. ³ Abya melómélḗ yina átome ne Maá wuú, ji alu mpyáne mfwa Dεvid. Ábyé ji ndere mekwaá. ⁴ Mendoó Ukpea aleré ne utó nnó Ji alú Maá Eḗḡḡḡ gébégé apyeé ji akwilé né negbo. Ji yimbo élé Jisḗs Kras. ⁵ Ne gétú ji, Eḗḡḡḡ aleré me galógálḗ, ne apye nnó me mbe ἦgbá Kras ngaregḗ bḗḡ né malo mme mako nnó áfyéégḗ metḗḡ ne ji ne áwúgḗ ne ji, ⁶ chóncho ne enyú abi Eḗḡḡḡ akuú nnó décho mmye ne Jisḗs Kras. ⁷ Getú eyigémbo ne nsáme ἦψε yina eta nyú ako abi délú né Rom, enyú abi Eḗḡḡḡ ágboó ne enyú dḗḡ ne akuú enyú nnó débe bḗḡ bií. Nnenemmye nnó Nte sé Eḗḡḡḡ ne Ata Jisḗs Kras áléregḗ enyú galógálḗ, ne ápye enyú débe né nesḗ.

Pḗl atamege Eḗḡḡḡ gétúgḗ bḗḡ Eḗḡḡḡ abi álú né Rom

⁸ Me mbḗḡ kpe mbe, ntame Eḗḡḡḡ wa gétúgḗ enyú ako né genó eyigé Jisḗs Kras apyeé eta sé, né gétúgḗ bḗḡ ágaré abya metḗḡ ewé enyú défyéé ne Eḗḡḡḡ. Abya yimbo ake akwḗné malo mme mako. ⁹ Eḗḡḡḡ muú me mpyeé utḗḡ bií ne metḗḡ wa meko, mmye ké mangarégḗ abya melómélḗ Maá wuú, alu nte sé wa nnó me mfyéé enyú né mmyemenene ya yéndégébé mpwwaá fḗ. ¹⁰ Nnenemmye nnó Eḗḡḡḡ apye me mkpe nge meti nana manchwḗ ge enyú, mbḗgḗ nnó mbḗ ne ji akelege. ¹¹ Me nshyagé manchwḗ nge enyú nnó mpye enyú débḗ echye ewé Mendoó Ukpea echyéégḗ nnó enyú débḗ eshye déwene né depḗré Eḗḡḡḡ. ¹² Genó eyigé me njógḗ mbḗ gelú nnó esé ne enyú depoógḗ ate né metḗḡ ewé défyéé ne Eḗḡḡḡ. Enyú dékágḗ poógḗ me né metḗḡ ewé défyéé ne Eḗḡḡḡ me ntó nkágḗ poógḗ enyú.

¹³ Aḡme ba, nkelege nnó enyú dékaá nnó me nshuú ndḗ, ndḗ ne ndḗ manchwḗ gé enyú, nnó mpye bḗḡ abifḗ né melḗ nyú ntó afyéé metḗḡ ne Jisḗs wye ndere mpyeé né malo ayifḗ ayi bḗḡ abi alá pḗ bḗḡ Jus. Yémbḗ kpaá te nana nge fḗ meti manchwḗ nge enyú wḗ. ¹⁴ Genó eyigé me mbḗḡ mampye gelú nnó me mbḗ mangaré abya melómélḗ mbaá bḗḡ abi ágene geḡḡḡḡ ne abi álu ame gemua abi ákaá genó ne abi alá akágḗ. ¹⁵ Ndere elúmbḗ, nshyagé dḗḡ mangaré enyú abi délú né Rom abya melómélḗ.

¹⁶ Néndé mmye egboó fḗ me mangaré abya melómélḗ. Ji ne awyaá utó Eḗḡḡḡ ebi uferegḗ yéndémuú ayi áfyéé metḗḡ ne Jisḗs né efwyale gabo. Elo mbe ne bḗḡ Jus ekwḗné mbaá bḗḡ Grek. ¹⁷ Abya melómélḗ yina agaregḗ ndere Eḗḡḡḡ apyeé nnó esé debe cho. Eḗḡḡḡ apyeé mbḗ, mbḗgḗ défyégḗ metḗḡ ne ji te ula ulḗḡ kpaá te kwyakwya, ndere asame né mmu ἦψε Eḗḡḡḡ nnó, “Muú ayi Eḗḡḡḡ apyeé ji abeé cho gétúgḗ áfyéé metḗḡ ne ji abḗḡ geḡwá.”

Eḗḡḡḡ achyegḗ nye efwyale mbaá bḗḡ abi ápyeé nchye

¹⁸ Eḗḡḡḡ alere ndere metḗḡ esḗḡ ji né mfaánebuú ne bḗḡ abi ápye gabo ne nchye. Nchye ayi bḗḡ bina ápyeé ágbéé nnó bḗḡ ákágḗ fḗ wáwálé ayi mekomejḗḡ Eḗḡḡḡ aleregḗ. ¹⁹ Eḗḡḡḡ achyegḗ nye ebwḗ efwyale néndé yéndégenó eyigé muú abḗḡ mankaá né depḗré Eḗḡḡḡ, ebwḗ ákaá me geji. Eḗḡḡḡ jimboḗ apyeé ebwḗ ákaá geji. ²⁰ Ebwḗ ákágḗ gá fḗ gemege bwḗ né mbaá gabo ayi ebwḗ ápyeé, néndé te gébé eyigé Eḗḡḡḡ akwyéé mfaá ne mme, bḗḡ ábḗ ákágḗ kaá gefḗgḗ muú ayi ji alú né mbaá unḗḡ bi ji akwyéé yé élé alá agené fḗ ji ne ame. Unḗḡ bina ne uleregḗ utó bií ebi ula ubyéé ne ulerege ntó nnó ji alú Eḗḡḡḡ wáwálé. ²¹ Ebwḗ akaá Eḗḡḡḡ, yémbḗ áchyegḗ fḗ ji enógḗ ewé abḗḡ manchye ji. Yé mantamege ji atamegḗ fḗ. Yémbḗ ákwe kenékéné né uferé bwḗ ne matḗḡ bwḗ ákwe kendeé eké gemua. ²² Ebwḗ aké awyaá défḗḡ, yémbḗ álú lé ukekené bḗḡ. ²³ Ebwḗ ályaá manógḗ Eḗḡḡḡ muú alá gboó,

álá nógé lé aló uka abi áfulé akwaá bɔ́ ágboó, dénywɔne, menya uká, ne eyi ekene uwa mme.

²⁴ Ndere elúmbɔ, Ɛsɔwɔ alyage ebwɔ́ nnó ápyegé gekwekwe gepɔ́ ne nnó apyegé unó bi uchyege mekpo unɔ́ né mbaá ate. ²⁵ Ebwɔ́ áshya mankame ne wáwálé ayi atome ne Ɛsɔwɔ, álá ákame lé ne genó eyi gebyɔ́. Ebwɔ́ ánogé ne áfegé lé unó bi Ɛsɔwɔ akwyéé. Áshya manógé Ɛsɔwɔ jimbɔ́ muú akwyéé unó bina. Ji alu muú ayi esé débɔ́ manógé te kwaya kwayá. Amen.

²⁶ Gétúgέ ubobo unó bina ebi ebwɔ́ ápyéé, Ɛsɔwɔ alyage ebwɔ́ nnó abɔ́ mmwólé mampyegé depɔ́ré ubele etiré dégboó mmye. Andée bwɔ́ ályaá gefɔ́gé ubelé ebi ábɔ́ mambelegé ne ande, álá belé lé ne ate andée. ²⁷ Wyembɔ́ ntó ne ande ályaá mambelege ne andée, álá belé élé ne ate ande. Ande ápyéé ubobo unó bi ugboó mmye ne ate ande. Getu eyigémbɔ́, ebwɔ́ ambɔ́ ákuú efwyale né gemege bwɔ́ ewé ebwɔ́ abɔ́ mange gétúgέ gabo bwɔ́.

²⁸ Te mbaá ebwɔ́ áshya mamfere genó eyi gelú chó eyi getome ne Ɛsɔwɔ, Ji alyage nnó ebwɔ́ áferege lé unó uboubɔ́ ápyegé unó bi muú álá bɔ́ mampyegé wó. ²⁹ Matɔ́ bwɔ́ agbeé ne nchye ufɔ́ ufɔ́. Apyéé gabo, ányéé manwaá, apaá bɔ́, áfyéé ame né unó bɔ́ bi cha, áwane bɔ́, ámmyéé mammye, ábwólege bɔ́, áteé wye lé gabo ne bɔ́, ne ájógé bɔ́ mesomeso. ³⁰ Áchɔ́ mabɔ́ ate, apaá Ɛsɔwɔ, áwyaá neɲa, ábwege mmye, ádoó ebwɔ́ ewome, ákwyegé mati make ayi ápyéé nchye, áwuú fɔ́ ne ante ne amma bwɔ́. ³¹ Alú urkekene bɔ́. Ányégémeno nnó ápyéé genó, ápyéé fɔ́ geji. Ágené fɔ́ bɔ́ meshwe, ábálege matɔ́ ne bɔ́. ³² Yé lé ebwɔ́ ákaá charjéné nnó ebé Ɛsɔwɔ eké bɔ́ abi ápyéé ufɔ́ unó bina abɔ́ mangbo, ebwɔ́ ápye fɔ́ lé ubiubi, áfegé ntó bɔ́ abi ápyéé ubi.

2

Ɛsɔwɔ asɔ́ nye mpa yéndémuú

¹ Ngarege enyú abi désɔ́ mpa bɔ́, dékágé gá fɔ́ gemegé nyú gébégé déke désɔ́ mpa, yé debe ndé ufɔ́ bɔ́. Mbɔ́ ne elú wáwálé ne enyú ako néndé ndere enyú désɔ́ mpa yimbɔ́, mbɔ́ ne enyú ambɔ́ ntó dékwene mpa gétúgέ nnó enyú ambɔ́ abi délú ampáne mpa dépyéé ntó wyeé ufɔ́ unó ebimbɔ́. ² Esé dékaá nnó Ɛsɔwɔ asɔ́ mpa wuú cho mbaá bɔ́ abi ápyéé ufɔ́ unó bina. ³ Enyú déferé nnó déké déjógé nnó bɔ́ abi ápyéé ufɔ́ unó bina ákwe mpa ne enyú ambɔ́ ntó déké dépyéé wyeé ubi dékágé bo unɔ́ mpa Ɛsɔwɔ? ⁴ Waá enyú débyaá mbɔ́ élé galógáló ayi Ɛsɔwɔ alerege, dépɔ́ etiré ji abyaá ne metɔ́ ewé ji ákogé? Waá enyú dékaá fɔ́ nnó galógáló ayi Ɛsɔwɔ alerege alú nnó apye enyú dékwɔ́ré matɔ́ nyú délyaá gabo wó? ⁵ Yémbɔ́ enyú denɔ́ matɔ́ ne détoó mekpo. Ndere elúmbɔ́, enyú dépyembɔ́ lé nnó né bií bi Ɛsɔwɔ alerege nye metɔ́ usɔ́ wuú mbaá bɔ́ abi ápye gabo, ji áchyeé enyú efwyale ewé eɲea kpaá épwa. Ne ji asɔ́ nye mpa wuú cho. ⁶ Néndé Ɛsɔwɔ achyegé nye yéndémuú nsa ayi akwane ne ji né unó bi ji apyéé. ⁷ Né mbaá bɔ́ abi ákogé metɔ́ ápyéé wye galógáló ne bɔ́, ákelegé nnó Ɛsɔwɔ achyéé ebwɔ́ ɲgɔ́, enógé ne geɲwá eyigé álá gboó, Ɛsɔwɔ apye nye ebwɔ́ abɔ́ geɲwá eyi gélágé byé. ⁸ Yémbɔ́ mbaá bɔ́ abifɔ́ abi atéé lé gemege bwɔ́, áshya manwú genó eyi gelú cho ne ápye élé unó bi úlú gyéé, metɔ́ esɔ́ nye Ɛsɔwɔ ne ebwɔ́, achyéé ebwɔ́ efwyale. ⁹ Ne efwyale ne ubalé ubéé nye dɔ́ né mbaá yéndémuú ayi apyéé gabo, elɔ́ mbe né mbaá bɔ́ Jus ekwɔ́né mbaá bɔ́ Grek. ¹⁰ Yémbɔ́ yéndémuú ayi apye unó bi úlú cho, Ɛsɔwɔ achyegé nye ji ɲgɔ́, enógé ne nesɔ́, elɔ́ né bɔ́ Jus ekwɔ́né mbaá bɔ́ Grek. ¹¹ Mbɔ́ ne elu néndé Ɛsɔwɔ agyale fɔ́ angya ne muú fɔ́.

¹² Bɔ́ abi álá kaá ebe Ɛsɔwɔ wó, ápyegé gabo ánóme mme detu ndere bɔ́ abi álá kaá ebe Ɛsɔwɔ wó. Ne bɔ́ abi ákaá ebe Ɛsɔwɔ, ápyegé gabo, Ɛsɔwɔ asɔ́ mpa bwɔ́ ndere ebe ejɔ́. ¹³ Bɔ́ abi áwuú lé ebe wuú ne álá pyéé fɔ́ genó eyigé ebe ejɔ́, Ɛsɔwɔ ágarege fɔ́ nnó álú cho né mbe ushu wuú. Yémbɔ́ bɔ́ abi áwuú ebe ne ápyéé genó eyigé ejɔ́, ebwɔ́ ne Ɛsɔwɔ ágarege nnó álú cho né mbe ushu wuú. ¹⁴ Bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus, ákaá fɔ́ ebe Ɛsɔwɔ wó. Yémbɔ́ áké ápyéé genó eyigé ebe ejɔ́ álá kágé, alerege nnó ákage genó eyi gelú cho ne eyi gelú gyéé, yé lé ebwɔ́ álá pɔ́ ne ebe. ¹⁵ Gepógé bwɔ́ gelere nnó genó eyigé

εβε εκελεγé, gelu né mmu matáó bwó. Ne matáó bwó ntó ágaregé nnó genó eyina gelu wáwálé, τε mbaá gébé eyifo ufere bwó ugarege ebwó nnó alu gyeé, gébé eyigé fó ugarege ebwó nnó alú cho, ¹⁶ mba ne εβεé nye né bií bi Εσωω apyeé nye Kras Jisós aso mpa bóó néndé ji akaá unó bi úlú bibií né ufere akwaá. Mba ne abya melóméló ayi me ngarege ájóó.

Ndere bóó Jus álú ne εβε

¹⁷ Mbógé wá olú muú Jus, ne olyií mmye ne εβε Mosis, ádoó ebwó εwome nnó olú muú Εσωω. ¹⁸ Nkaá genó eyigé Εσωω akelege nnó wá apyege, ókaá ntó genó eyi gelu cho ne eyi gelu gyeé gétúgé alere wá εβε. ¹⁹ Ne ókaá ntó nnó wá ne ójamé bóó ame nónomé meti ne olú eke genjgbo mbaá bóó abi alu né gemmua. ²⁰ Wá ofere nnó ókágé chyéé majye mbaá ukenkene bóó ne ólerege bóó abi álá ákage depóre Εσωω. Ne ofere nnó εβε ewé wá ókaá ewyaá defóó deko chóncho ne wáwálé meko. ²¹ Wá muú ójyeé bóó majyeé, wá ntó óchyege fó geme jye majyeé? Wá ógarege bóó nnó, ájogé fó ejo, yémbo wá mbóó ójoo. ²² Wá óké bóó ákwege fó uló, wá mbóó ókwene. Ópaá aló uka yémbo ójoo ejo né matoó bwó. ²³ Wá ádoó ebwó εwome nnó ókágé mabe Εσωω, yémbo óchyege Εσωω mekpo unáó gétúgé ókwene mabe jíí, ²⁴ néndé asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Bóó abi álá pó bóó Jus, áchóó mabo Εσωω gétúgé genó eyigé enyú bóó Jus dépyeé.”

²⁵ Mansó muú nsó nnó abe muú Jus, alú genó gelógéló mbógé muú aké abelege mabe Εσωω. Yémbo mbógé óla óbelege mabe Εσωω, olú wye eké muú ayi álá asóó ji nsó wó. ²⁶ Mbógé muú ayi álá asóó ji nsó wó aké abelege mabe Εσωω, nnó Εσωω asele fó ji nnó alú wye eké muú ayi asóó ji nsó? ²⁷ Ndere elúmbó, bóó abi álá asóó ebwó nsó wó, yémbo ábelegé mabe Εσωω, ebwó alerege nye enyú nnó dékwe mpa, néndé yé lé enyú déwyaá mabe Εσωω né ηwe ne asó enyú nsó dékwene áji. ²⁸ Muú ayi alu muú Jus wáwálé apo fó ayi awyaá geloge bóó Jus né mekó menyammye. Yé nsó ayi wáwálé apo fó genó eyigé afyeé muú né mmye bóó ágene. ²⁹ Muú ayi alú muú Jus wáwálé alú élé muú ayi asóó ji nsó ayi metáó, mmye eké Mendoó Εσωω epyeé nnó ji akwore metáó wuú abe cho né mbe ushu Εσωω. Elé Mendoó Εσωω ne epyeé utáó bina epófó mabe ayi asame mme. Yéndémuú ayi akwore né gefóó eyina, alu muú ayi Εσωω ne afegé ji, epófó wye lé akwaá.

3

¹ Ndere mechó ewéna elúmbó, ndé nsa ayi muú abóó mbógé abege muú Jus? Ne ndé galógáló ayi muú abóó mbógé asógé ji nsó? ² Galó gáló alu dáó mambe muú Jus. Genó eyigé mbe gelu nnó Εσωω afyé mekomejóó wuú né amu bóó Jus. ³ Ne mbógé ebwó ápyeé fó genó eyigé Εσωω akelege nnó ebwó apyege, nnó Εσωω apyeé fó genó eyigé ji anyémeno nnó apyeé? ⁴ Chacha. yé lé ekage be nnó yéndémuú alú muú gebyó, Εσωω ajógé wye wáwálé. Asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Bóó agené nye nnó genó eyigé wá ójógé gelú cho ne ópagé mpa wyeé, ókwilege.”

⁵ Yémbo mbógé gabo ayi esé depyeé alere ndere Εσωω alu cho, ndé genó esé dékágé jóó? Nnó Εσωω apo fó cho manchyeé esé efwyale gétúgé gabo ayi esé dépyeé? (Ge mba ne bóó abifo ajógé). ⁶ Ekágé be fó mba! Mbógé nnó Εσωω apo fó cho, epyeémbo nnó ne ji asó mpa bóó mme?

⁷ Muú fó ákágé nyegé wye mbeé aké, “Mbógé gebyó eyigé me mbyógé gepye nnó bóó age nnó Εσωω ajógé wáwálé, ne gepye ji abóó ηgó, ulannó ne Εσωω agarege nnó me nlú gyeé né gabo ayi mpyeé?” ⁸ Bóó abi áferege mba aké, “Ndere dépyeé gabo, mbóntó ne galógáló achwáó.” Bóó abifo áchóó me mabo aké ge mba ne me ngarege. Εσωω achyege nye ebwó efwyale ewé ekwane ne ebwó.

Ye muú ayi alu cho né mbe ushu Εσωω apo

⁹ Ne nana yé? Nnó esé bóó Jus dépwo bóó abi álá pó fó bóó Jus? Chacha. Me ngaré me nnó bóó mme yé bóó Jus ne bóó Grek gabo abo ebwó deba. ¹⁰ Elú wye ndere asame né mmu ηwe Εσωω nnó, “Yé muú ayi alú cho né mbe ushu Εσωω apo, yé ama apo. ¹¹ Yé muú ama ayi akágé wáwálé ayi atome ne Εσωω apo ne yé ama ayi akelege mankwolege Εσωω apo.

¹² Βῶς ako átí meso ne Εῶωω, εἰῶω ako áφε γυέ, γέ muú ama ayi apye galógaló apó ηḡba γέ ama apó. ¹³ Mejóó ewé etanege εἰῶω né meno elú eké gebe gebogbebo eyi getanege né mmu menome. Manóme bwó agarege elé gebyo gejigeji. Mejóó ewé étánege εἰῶω né ubo meno elú eké nchye utó. ¹⁴ Mekomejóó ayi atanege εἰῶω meno agbeé ne ulwere ne nchye. ¹⁵ Manwá muú alu εἰῶω wáwá. ¹⁶ Yéndé mbaá ayi εἰῶω ayyeé, áchóó bóó ne apyeé εἰῶω ágene efwyale. ¹⁷ Εἰῶω akágé fó ndere abeé né nesó. ¹⁸ Εἰῶω anógé fó Εῶωω chacha.”

¹⁹ Nana dékaá nnó yéndégenó eyigé ebe ejógé etomé ne bóó abi ebe ewémbó egbarege εἰῶω, nnó egbege mano bóó abi akélege nnó agame gemege bwó ne nnó epye yéndémuú akpe né unóó mpa Εῶωω. ²⁰ Yé muú ayi abeé cho né mbe ushu Εῶωω gétúgé apye genó eyigé ebe ejóó apó, néndé elé gétúgé dékaá ebe ne dékaá nnó dépyeé gabo.

Εῶωω aleré esé meti ewé dékage tane né efwyale

²¹ Yémbó nana Εῶωω alere esé meti ewé ji apyeé bóó ábeé cho né mbe ushu wuú. Εἰῶω fó mechó mampye ne ebe mambelé wó, γέ elé genó eyigé ebe Mosis ne bóó ekpáné Εῶωω abóó me mbe ajóó. ²² Εῶωω apyeé bóó ábeé cho né mbe ushu wuú gébégé áfyegé metóó ne Jisós Kras. Εῶωω apyembó mbaá bóó ako abi áfyéé metóó ne Jisós, ágyale fó áηgya. ²³ Néndé bóó ako ápye gabo, ne ákwone se mambó ηḡω Εῶωω wó. ²⁴ Yémbó né ulóó melu Εῶωω, ji apye εἰῶω atene cho né mbe ushu wuú ndere echye ewé ji achyege gétúgé uto Kras Jisós ebi úwené gemé gesé. ²⁵ Εῶωω achyeé Jisós ndere gepε. Ji apyembó nnó ase manoó mií apye nnó bóó áfyéé metóó ne Jisós. Εῶωω apyembó manleré nnó ji alú cho, néndé nya mbembe, ji ako metóó abya gabo ayi bóó ápyeé. ²⁶ Εῶωω apyembó manleré né gébé eyigé na nnó ji alu cho ne nnó bóó áfyége metóó ne Jisós, ji apyeé εἰῶω ábeé cho né mbe ushu wuú.

²⁷ Ne nana ndé genó eyigé esé dékágé do εἰῶω εῶωme nnó dépyegé ne Εῶωω apyeé esé delu cho? Ye genó gepó, néndé mamferé muú né efwyale apófó gétúgé galógaló ayi ji apyeé, elé gétúgé áfyéé metóó ne Kras Jisós. ²⁸ Ndere elúmbó, dékaá nnó muú abeé cho né mbe ushu Εῶωω gétúgé áfyéé metóó ne Jisós, epófó gétúgé ábélege ebe. ²⁹ Waá nnó, Εῶωω alu lé ayi bóó Jus εἰῶω εἰῶω? Nnó ji apó fó ntó Εῶωω ayi bóó abi álá pó bóó Jus? Wáwá alu. ³⁰ Te mbaá Εῶωω alu ama, ji apye nye bóó ábeé cho né mbe ushu wuú mbógé áfyége metóó ne Jisós. Yé asó εἰῶω nsó, γέ áśóó εἰῶω nsó wó. ³¹ Ndere elúmbó, elé défyéé metóó ne Jisós, nnó déjóó nnó ebe efu se γέ genó wó? ηḡba wó. Ebe elú genó ne débo manógé ewu.

4

Déméé mechó ewéna ne gekwenege Nte sé Abraham

¹ Ndere mechó ewéna ewé etome ne mambe cho né mbe ushu Εῶωω, ndé galógaló ayi esé dékágé jóó γέ nnó ákwólé Abraham gekwenege nte sé ndere akwaá ákelege? ² Mbógé nnó Εῶωω abó apyeé ji abe cho né mbe ushu wuú gétúgé utóó ulóóló ebi ji apyeé, mbó ji abó awyaá genó eyigé ji ákágé doó εἰῶω εῶωme. Yémbó ji apó ne genó eyigé ji ákágé doó εἰῶω εῶωme né mbe ushu Εῶωω. ³ Asa né mmu ηḡwe Εῶωω nnó, “Abraham áfyéé metóó ne Εῶωω, getú eyigémbó Εῶωω ase nnó ji alu cho né mbe ushu wuú.” ⁴ Muú apyegé utóó achyege ji ηka, eji epófó ndere echye ewé achyegé muú detú. Elú elé genó eyigé ji abóó manse gétúgé utóó ebi ji apyeé. ⁵ Yémbó muú ayi álá lií fó mmye né utóó ulóóló ebi apyeé, ne áfyéé lé metóó ne Εῶωω muú awyaá uto mampyeé bóó abi apyeé gabo abe cho né mbe ushu wuú, Εῶωω asele nnó muú yimbó alu cho né mbe ushu wuú gébégé áfyéé metóó ne ji. ⁶ Wyembó ntó ne mfwa Devid ájóó aké, metóó megómegó eja nnó ne muú ayi Εῶωω asele nnó alu cho né mbe ushu wuú, γέmbó épó fó elé gétúgé utóó ulóóló ebi ji apyeé. ⁷ Ajóó aké, “Metóó megómegó ebeé ne bóó abi Εῶωω ájinte gabo ayi εἰῶω ápyeé, ne ábyaá ji. ⁸ Metóó megómegó ebeé ne muú ayi Εῶωω asele nnó apyeé fó gabo wó.”

⁹ Ndere elúmbó, nnó metóó megómegó ewéna elú lé ne bóó abi áśóó εἰῶω nsó εἰῶω εἰῶω, waá elú ntó ne abi álá áśóó εἰῶω nsó wó? Esé déjógé me nnó Abraham áfyegé metóó Εῶωω ase nnó ji alu cho né mbe ushu wuú. ¹⁰ Ndé gébé mechó ewéna epye? Gemege

nnó aso nya Abraham nso, waá gébégé ásoó me ji nso? Elé gemege nnó aso ji nso, epófó gébégé ásoó me ji nso. ¹¹ Nso ayi ásoó Abraham alu elé gelo eyi gelere nnó Esowo abo me mbe ase nnó Abraham alu cho ndere afyee metoo ne ji gemege nnó áso ji nso. Epyembo nnó Abraham abe nte boó ako abi afyee metoo ne Esowo ayi ala asoo ebwo nso wo. Ndere elumbo, Esowo asele nto ebwo nnó alu cho ne mbe ushu wuu. ¹² Ne Abraham alu nto gekwenege nte boó abi ala asoo ebwo nso jiji wo, yembo afyee nto metoo ne Esowo wye ndere gekwenege nte se Abraham afyee geméé nnó aso ji nso.

¹³ Esowo anye nya meno ne Abraham ne upyane bií, nnó mme yina abee nye awu bwó. Menomenyee ewena epofó gétúgé Abraham apyee genó eyigé ebe ejoo, elé gétúgé Abraham afyee metoo ne Esowo, ne ji aselé nnó Abraham alu cho. ¹⁴ Mbogé ebee nnó genó eyigé Esowo anyemeno, achyegé lé mbaá boó abi abelege ebe, mbo metoo mamfye ne Esowo epó yé ne nsa, ne menomenyee Esowo elú lé detú. ¹⁵ Gétúgé genó eyigé ebe ejoo Esowo alerege metoo usoo wuu mbaá boó abi ala akwolege ewú. Ne mbogé ebe ela epó, muú ntó akwene fó ebe.

¹⁶ Ndere elumbo, genó eyigé Esowo anyemeno nnó apyee, gekene ne metoo mamfye ne ji. Ge mbo ne elú nnó, genó eyigé mbo gepye gétúgé Esowo alome melu. Ne ji alerege uloo melu mbaá baá Abraham ako. Ne baá Abraham apó fó boó abi abelege ebe ewú ewú, álu ntó boó abi afyee metoo ne Esowo ndere Abraham abo afyee nya. Gé mbo ne elú nendé Abraham alu nte mbaá esé ako abi defyee metoo ne Esowo. ¹⁷ Ne elú wye ndere ásame né mmu hwe Esowo nnó, “Me mpye nnó wo obe nte gejaméé boó né gejaméé malo.” Ne Abraham alu nte se esé ako né mbe ushu Esowo, muú yi Abraham afyee metoo ne ji. Esowo muú apyee boó akwilege né negbo, ajogé genó eyi gebo gela gepo gelu.

¹⁸ Esowo ajogé mbo, Abraham akamé, ne aneré metoo nnó genó eyigé Esowo anyemeno, gepye nye, yé elé elú eké epofó kókoge nnó genó yimbo gepye. Ne Abraham alu nte gejaméé boó né gejaméé malo wye ndere Esowo ajoo nnó, “Upyane byee ubee nye gejamegejame eké ambe né mfaánebuú.” ¹⁹ Ne Esowo ajogé mbo Abraham aboo fó gepwa mamfye metoo ne ji wo, yé elé ji akaá nnó akage bye se maá gétúgé akwone usaa ayme uta, ne mendee wuu Sara ntó alu menkwó mendee. ²⁰ Abraham alyaa fó mamfye metoo ne Esowo wo, ne apó ne dembyo né genó eyigé Esowo anyemeno nnó apyee. Yembo metoo ewé ji afyee ne Esowo etoo wye toogé ne afeége Esowo, ²¹ nendé ji akaá charéné nnó Esowo apyee nye wye genó eyigé ji anyemeno nnó apyee. ²² Gé ula bi Esowo asele nnó Abraham alu cho né mbe ushu wuu, gébégé ji afyee metoo ne ji. ²³ Mekomejoo yina ayi ásame né mmu hwe Esowo nnó, “Esowo ase nnó Abraham alu cho né mbe ushu wuu”, asa fó lé mampoo Abraham jimbií wo, ²⁴ asa ntó mampoo esé abi Esowo apyee nye nnó débe cho né mbe ushu wuu mbogé defyee metoo ne ji muú apyee Ata sé Jisws akwilé né negbo. ²⁵ Esowo achyee ji nnó agbo gétúgé gabo sé ne apye ji akwilé né negbo nnó apye esé débe cho né mbe ushu wuu.

5

Esé déwyaá nesó ne nechóchó gétúgé Esowo apyee esé delú cho né mbe ushu wuu

¹ Te mbaá Esowo apye esé detene cho né mbe ushu wuu gébégé defyee metoo ne Jisws, esé delú nesó ne ji gétúgé genó eyigé Ata sé Jisws Kras apyee. ² Ne gétúgé esé defyee metoo ne ji, Esowo apye esé dége meti ewé ji alerege esé galógáló ayi dégene mbo nana. Ndere elumbo esé déwyaá metoo megómégó gétúgé déneré metoo nnó déboó nye ntó ngo ayi Esowo awyaa. ³ Genó eyigé fo ntó eyigé esé déwyaá metoo megómego wyeé gelu nnó, dégene efwyale yembo dékaa nnó efwyale ewembo epyee elé nnó esé dékógé metoo. ⁴ Metoo mekogé epyee esé débee ne gepo gelógéló. Gepo gelógéló gepyee esé dénererege metoo nnó Esowo achyee nye esé genó eyi ji anyemeno. ⁵ Metoo ewé dénererege ne Esowo ebee fó detu nendé Mendoó Ukpea epyee gejegé Esowo gegbee esé né matoo. Ne Mendoó Ukpea ewembo elé echye ewé Esowo achyee esé.

⁶ Nendé né gébé eyigé esé déla dékágé poo fó gemege esé, Kras achwo wye né gébé eyigémbo eyigé Esowo abo ajyaa, agbo mampoo esé boó abo. ⁷ Ejwerege ne muú akame

nnó agboó gétúgé muú ayi alu cho né mbe ushu Esɔwɔ, yé élé muú ayifɔ ákagé kame mamgbo gétúgé muú ayi awyaá gepɔ galógóló. ⁸ Yémbɔ Esɔwɔ alere nnó ji abo gejeé ne esé, néndé yé né gébé eyigé esé delu dépyéé wyeé gabo, Kras agbo gétúgé sé. ⁹ Esɔwɔ aké ne manoó Jisɔs mampye esé débe nana cho né mbe ushu wuú. Genó eyi gepwá amu gelu nnó Esɔwɔ akene nye ne Jisɔs áfere esé né metáó usáó wuú. ¹⁰ Esé debɔ delú bóó máwámé Esɔwɔ, yémbɔ gétúgé negbone maá wuú, ji apye esé dényeé nesɔ ne ji. Ne te mbaá esé dényeé nana nesɔ ne Esɔwɔ genó eyi gepwá amu gelu nnó, aferege nye wye esé né efwyaale gabo gétúgé Kras muú alu mebe. ¹¹ Ebyeé fɔ mbɔ wá, esé déwyaá ntó metáó megómégó ne Esɔwɔ gétúgé genó eyigé Ata Jisɔs Kras apyeé. Ji apyeé esé dema dényeé nesɔ ne Esɔwɔ.

Adam achwá ne negbo, Kras achwá ne geɲwá

¹² Gabo achwá fa mme gétúgé muú ama. Ne gabo achwá ne negbo. Gétúgé gabo, negbo nesane mbaá meko néndé yéndemuú apyeé gabo. ¹³ Gemege nnó Esɔwɔ achyeé ebe mbaá Mosis, bóó ápyeé me gabo, yémbɔ, Esɔwɔ áse fɔ nnó bóó ápye gabo wá néndé abo alu dafyeé ebe. ¹⁴ Yémbɔ ɔlɔ né gébégé Adam ɔkwɔné eyigé Mosis, bóó ako ágbo yé ebe lé bóó abi álá ápye gabo eké ayi Adam wá. Mmye ké ebwá áshya fɔ manwú ne genó eyi Esɔwɔ ajáó wá. Né mati ayifɔ Adam afu muú ayi achwáó nye. ¹⁵ Yémbɔ echye ewé Esɔwɔ achyege bóó detu epófó eké gabo ayi Adam apyeé. Wáwálé elú nnó gejamégé bóó ágbó gétúgé gabo ayi muú yimbo ama apyeé, yémbɔ galógóló ayi Esɔwɔ alerege aja kpaá apwɔ amu. Ne wyembo ntó ne echye ewé ji achyege gejamégé bóó detu gétúgé galógóló ayi muú yimbo ama alerege ejame dáó. Ne muú yimbo élé Jisɔs Kras. ¹⁶ Echye ewé Esɔwɔ achyege bóó detu elú cha ne gabo ayi muú ama apyeé. Ne gétúgé gabo yina, Esɔwɔ asɔ mpa nnó bóó ako ákwe. Yémbɔ yé élé gabo ayi esé dépyeé ajame dáó, Esɔwɔ apyeé esé délu cho né mbe ushu wuú gétúgé galógóló ayi muú ama aleré. ¹⁷ Elú wáwálé nnó gétúgé gabo ayi muú ama Adam apyeé, bóó ako ágbo. Yémbɔ genó eyi gepyeé gétúgé genó eyi muú ama, Jisɔs Kras apyeé gelo kpaá gepwɔ yéndegenó. Ne gelu nnó Esɔwɔ alerege nye gejamégé galógóló mbaá bóó ne apye nye ebwá átene cho né mbe ushu wuú. Ne bóó bimbo ako ábeé nye né geɲwá eyi gepwáó amu.

¹⁸ Wye ndere gabo ayi Adam apyeé, apyeé bóó ako ákwene mpa, mbɔntó ne galógóló ayi Jisɔs Kras aleré, apyeé Esɔwɔ agaré bóó nnó ákwe mpa wá achyeé ebwá geɲwá eyi gélagé byé. ¹⁹ Néndé ndere muú ama álá awu ne Esɔwɔ wá apyeé gejamégé bóó ála bóó abi ápyeé gabo, mbɔntó ne gétúgé muú ama yi áwuú ne Esɔwɔ, Esɔwɔ apyeé nye gejamégé bóó álaá cho né mbe ushu wuú.

²⁰ Ebe epye gabo ama aja lé dáó. Yémbɔ yéndé mbaá ayi gabo ajame dáó, Esɔwɔ ntó alerege wye galógóló wuú gejamengejame. ²¹ Epyembo, nnó ndere gabo awyaá uto ebi achwáó ne negbo, galógóló ayi Esɔwɔ alerege apyeé nnó bóó ábé cho né mbe ushu Esɔwɔ abo geɲwá eyi gélagé byé gétúgé genó eyigé Jisɔs Kras Ata sé apyeé.

6

Bóó abi áchome mmye ne Kras áwyaá geɲwá

¹ Esé déjógé mbɔ nnó yé né mechɔ ewéna ewé mengaré mbɔ enyú. Nnó déjyegé wyeé mbe mampyege gabo nnó Esɔwɔ alerege esé galógóló wuú gejamengejame? ² Cha oo! dékágé pye fɔ mbɔ. Né mechɔ gabo, esé degboó me debye ne ji. Epyeémbɔ nnó ne démma déjyéé wye mbe mampyege gabo? ³ Enyú dékaá nnó áwyaá esé ako manaá Esɔwɔ nnó décho mmye ne Kras Jisɔs. Manaá ami áwyaá mbɔ esé maléré nnó esé ntó dégbo uluá ne ji. ⁴ Ndere elúmbɔ, áníí esé ulua ne Kras gébégé áwyaá esé manaá Esɔwɔ ami maléré nnó esé degbo ulua ne ji. Epyembo nnó ndere Nte se Esɔwɔ asele uto bií apyeé Jisɔs Kras akwilé né negbo esé ntó debe ne geɲwá eyi geké. ⁵ Néndé, te mbaá esé déchomé mmye ne ji né gefɔge negbo eníne na, elú wáwálé nnó esé ntó déchome nye mmye ne ji dékwilé né negbo ndere ji akwilé.

⁶ Dékaá nnó Esɔwɔ awɔ gekwenege gepɔ sé né mfaá gekwa ne Kras. Ji apyembo nnó áchɔ gekwenege gepɔ eyimbo eyi gebɔ gepyeé esé dépyeé gabo nnó débege se áfwe mbaá

gabo. ⁷ Néndé, muú agbogé, atane né defwere gabo. ⁸ Ne te mbaá esé dégboó ulua ne Kras, dékamé nnó dénye nye gerwá ne ji. ⁹ Esé dékaá nnó Kras akwilé né negbo, ndere elúmbò, ji amagé gbo sé, ne negbo ntó nepò sé ne uto né gerwá jíí. ¹⁰ Negbo eníne ji agboó, agbo damáa abye ne gabo. Ne gerwá eyigé ji awyaá nana alu choncho ne Esòwò. ¹¹ Mbòntó ne enyú débòó manséle gemége nyú nnó degbo me débye ne gabo, ne nana déwyaá gerwá, délu choncho ne Esòwò gétúgè déchomé mmye ne Kras Jisòs.

¹² Ndere elúmbò, dékamege sé gabo abò enyú deba né gegboghoge menyammye nyú nnó apye enyú dépyege ubobo unò bi menyammye akelege nnó dépyege. ¹³ Délyage fò nnó mmwólé mampye gabo ese uto gepoge menyammye fò nnó gebe genó eyigé enyú déselé dépyeé nchye. Chyegé lé gemége nyú mbaá Esòwò ndere bòó abi ji áfere ebwó né negbo nnó ákpe né gerwá. Chyegé yéndé gepoge menyammye nyú mbaá Esòwò nnó dépyege elé unò bi úlú cho. ¹⁴ Néndé gabo apó sé ne uto né gerwáge enyú gétúgè nnó dépò sé né amu ebe, déla lé né amu galógáló ayi Esòwò álerege.

Esé délu mampyege wye unò bi úlú cho

¹⁵ Ndé genó esé debòó mampyege yé? Nnó esé dépyege wye gabo elé déla depò sé né amu ebe, délaá né amu galógáló ayi Esòwò alerege? Cha oo. ¹⁶ Dékaá fò nnó déchyege gemége nyú mbaá muú nnó déwúgè lé ne ji ndere áfwe, delú mbò lé afwe mbaá muú yimbò wó? Enyú débégé fò áfwe manwúgè ne gabo, áchwòó enyú ne negbo. Débégé afwe manwúgè ne Esòwò ji apyéé enyú débéé cho né mbe ushu wuú. ¹⁷ Yémbò matame mabe ne Esòwò néndé nya mbembe enyú débò delu afwe mbaá gabo, nana enyú délé wúgè ne matòó nyú mako wáwálé ayi áleré enyú. ¹⁸ Esòwò aferé enyú né uto gabo ne nana déla áfwe mbaá Esòwò mampyege lé genó eyi gelú cho. ¹⁹ Gógé me njòó mecho ewéna ndere akwaá ájógé, néndé unò ujwerege enyú mankaá. Wye ndere nya mbembe enyú déchyeé upòó menyammye nyú délaá áfwe mampyege gekwekwe gepò ne nchye gejamégejamé, mbòntó ne nana débòó manchyeé menyammye nyú meko mbaá Esòwò ndere áfwe mampyege unò bi úlú cho nnó debe bòó ukpea.

²⁰ Gébégé enyú debò delu áfwe mbaá gabo, enyú debò debòó yé gébé mampyege unò bi úlú cho. ²¹ Ndé nsa ayi enyú débò débòó né ubobo unò bi enyú debò dépyeé né gébé eyigémbò, ebi nana upyéé nnó mekpo unòó egbare enyú? Nsa ayi muú abòó kwyakwya né unò bina elé negbo. ²² Yémbò nana Esòwò aferé enyú né gabo. Enyú dela lé áfwe mbaá Esòwò, ne nsa ayi débòó wyeé alu nnó enyú débéé bòó ukpea ne kwyakwya enyú débòó ntó gerwá eyi gélagé byé, ²³ néndé nsa ayi muú abòó gétúgè apyéé gabo elé negbo. Yémbò echye ewé Esòwò achyege detu gétúgè déchome mmye ne Ata se Kras Jisòs elé gerwá eyi gélagé byé.

7

Bòó Kras apó sé né amu ebe Mosis

¹ Me njógé mecho ewéna ne enyú abi dékaá me ebe. Añme ba, enyú ako dékaá me ebe. Nnó dékaá fò nnó ebe egbarege muú elé gébégé ji abege mebe wó? ² Dékágé méé mecho ewéna ne mendée menò. Ebe egarege nnó mendée menò abò mambe wye ne menò wuú né gébé eyigé menò wuú abeé mebe. Ne mbògé menò wuú agbógé ebe ewé echomé ji ne menò wuú elyage ji ala mmyemmye jíí. ³ Ndere elúmbò, mbògé menò wuú alu mebe ne alyáá ajyéé bele ne menò ayicha, ájógé nnó akwe ulò. Yémbò mbògé menò wuú agbogé, ebe emage gbaré sé ji ne abagé menò ayicha ájógé fò nnó akwe ulò. ⁴ Añme ba, wyembo ntó ne epyéé ne enyú. Né mecho ebe enyú dégbo me débye ne ewú néndé enyú delú upò menyammye Kras. Ne nana enyú délu bòó muú ayi akwilé né negbo, nnó délerege ulòó melu gétúgè dépyeé utòó mbaá Esòwò. ⁵ Gébégé esé délu dépyeé unò ndere gekwenege gepò sé gékélégé, ebe ebwyéé mmwólé mampyege gabo emmyeé amu ne menyammye sé nnó dépyege ubobo unò bi uchwó esé ne negbo. ⁶ Ne nana Esòwò aferé esé né amu ebe, néndé dégbo me débye ne ebe, genó eyi gégbaré esé eké bòó denò. Epyembo nnó, dépyege

sé utóó Ɛsɔwɔ ndere ásame né gekwenege ebe, dépyege elé né meti meke ndere Mendoó Ukpea epogé esé nnó dépyege.

Ɛbe Ɛsɔwɔ elerege nnó esé dépyéé gabo

⁷ Déjógé mbo nnó yé? Nnó ebe ewú ambóó élú lé gabo? Cha oo. Yémbɔ wáwálé alu nnó ebe ne epyéé me nkaá genó eyigé ákuú nnó gabo. Mbɔgé ebe, ebe danjóó nnó, “Ɖfyege fɔ ame né genógé muú yicha,” mbo me mbo nkágé fɔ ndere afyéé ame né genógé muú yicha. ⁸ Yémbɔ elé gétúgé ebe ewéna ne gabo agene meti abwéé me yéndé gepɔ eyigé nfyéé ame né unó bó né yéndé meti ne mmwólé mampyege ufóufóó uboubo unó. Ebe ebe dampɔ, mbo gabo alu elé gegbogboge genó. ⁹ Me mbo mpɔ me ne efwyale gébégé nla nlú dankaá genó eyigé ebe ekelege nnó pye. Yémbɔ gébégé nkaá genó eyigé ebe ekelege nnó me mpye nla muú ayi apyéé gabo. ¹⁰ Ndere elúmbɔ, me mgbo. Ɛsɔwɔ achyéé ebe nnó bóó abɔ geɲwá, yémbɔ echwɔ me lé ne negbo, ¹¹ néndé gabo age meti né ebe abwólé me, ne awá me.

¹² Ndere elúmbɔ, ebe ewu ambóó elé ukpea ne yéndégenó eyigé ewú egarege gelú cho ne gelɔme. ¹³ Nnó genó gelógéló gechwɔ me lé ne negbo? Cha oo! Elé gabo ne abɔ akene ne genó gelógéló achwɔ me ne negbo. Epyéémbɔ nnó dékaá gefɔge genó eyigé gabo alu. Ndere elúmbɔ, ebe epye esé dékaá nnó gabo abɔ kraá apwɔ amu.

Bóó Kras áwyá ummye mmummu

¹⁴ Ɛsé dékaá nnó ebe élú genó gelógéló néndé etané mbaá mendoó Ɛsɔwɔ. Yémbɔ me nlú lé mekwaá. Me nlá eké mefwɛ mbaá gabo. ¹⁵ Me nkágé fɔ genó eyigé me mpyéé néndé genó eyigé me nkelege mampye geji fɔ wó me mpyéé wó. Yémbɔ eyigé me mpaá geji ne me mpyéé. ¹⁶ Nana mbɔgé me nké mpyéé elé genó eyi me nla nkelege, ebyennó nkamé nnó ebe elɔme. ¹⁷ Ndere elúmbɔ, epófɔ me mbóó ne mpye genó eyigémbɔ elé gabo ayi alú me né mmye ne apye geji. ¹⁸ Nkaá nnó yé genó gelógéló eyi getanege né metóó wa gepɔ, mmye ké né gekwenege gepɔ ya. Me nwyáá metóó mampye genó gelógéló yémbɔ nkágé pye fɔ geji. ¹⁹ Galógáló ayi me nkelege mampye, mpye fɔ ji yémbɔ me mpyéé gabo ayi me nla nkelege fɔ mampye. ²⁰ Ne mbɔgé me mpyéé elé genó eyi me nlá nkélege fɔ mampye ebyennó me fɔ wó mpye geji wó, elé gabo ayi alu me mmye ne apyéé geji.

²¹ Ndere elúmbɔ, nge nnó ela me eké ebe fɔ, nnó yéndégébé nké nkelege mampye genó eyi gélú cho, gabo akwɔ me ushu. ²² Né mmu metóó wa, me ngboó mampyege elé genó eyi ebe Ɛsɔwɔ ejóó. ²³ Yémbɔ nkaá nana nnó ebe ewé egbare menyammye wa elu cha ne ebe ewé egbare metóó wa. Ne ebe ewémbɔ ewé egbare menyammye wa elé gegbogboge gepɔ ya. Emmyéé ne ebe Ɛsɔwɔ ewé me mgboó ne ewú. Elé ewú ne etene me nnó mmpyege gabo. Ndere elúmbɔ me nla eké mefwɛ mbaá gegbogboge gepɔ ya. ²⁴ Eh, meshwe apyéé me ne gemɛ ya. Ndé muú ákágé fere mbɔ nye me né menyammye yina ayi átene me né negbo? ²⁵ Ntamege Nte sé Ɛsɔwɔ néndé elé ji mbií ne ákágé fere me né negbo eníné na gétúgé genó eyigé Jisɔs Kras Ata sé apyéé.

Ndere elúmbɔ, né metóó wa elu me nnó mpyege genó eyigé ebe Ɛsɔwɔ ekelege. Yémbɔ gekwenege gepɔ ya gekélege elé nnó me mpyege genó eyi getené me né gabo.

8

Geɲwá eyigé Mendoó Ukpea echyeye muú ayi afyéé metóó ne Kras

¹ Nana bóó abi áchomé mmye ne Kras Jisɔs ákwene fɔ mpa Ɛsɔwɔ, ² néndé gétúgé me nchome mmye ne Kras Jisɔs uto bi Mendoó Ukpea echyeye, ufere me né uto gabo ne uto negbo nnó mbé mebe. ³ Ebe ékágé fere fɔ esé né uto gabo néndé esé depɔ ne eshye mambele ewú. Yémbɔ Ɛsɔwɔ abelé uméé mamfere esé né uto gabo. Atɔ Maá wuú fa mme ne menyammye ne gepɔ wye eké awese ne ji afu esé bóó abi dépyéé gabo. Ne achyéé Maá wuú yina ndere gepɛ nnó anere ne gabo ayi esé dépyéé. ⁴ Ɛsɔwɔ apyembɔ nnó, esé abi dela dépyéé fɔ unó ndere gekwenege gepɔ sé gekélege, dépyéé lé ndere Mendoó Ukpea echyegé esé uto, dépyege unó bi úlú cho ndere ebe ekelege nnó dépyegé. ⁵ Bóó abi apyéé unó ndere gekwenege gepɔ bwó gekélege, anerege matóó bwó né mbaá unó bi

gekwenegē gepo gekelege. Yémba bɔ́ abi apyɛ́ unó ndere Mendoó Ukpea ekelege, ánerē mataó mampyegé lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege. ⁶ Mampyege unó bi gekwenegē gepo gekelege achwá ne negbo. Yémba mampyege unó bi Mendoó Ukpea ekelege achwá ne gerwá eyi gélágé byé ne nesá. ⁷ Bɔ́ abi ápyɛ́ unó bi gekwenegē gepo gekelege átenege uká ne Esɔwá, ebwá ábélégé fɔ́ ebe Esɔwá. Ne wáwálé alu nnó ebwá ákágé bele yé ewú. ⁸ Ewéna eléré nnó bɔ́ abi apye lé unó bi gekwenegē gepo gekelege, ákágé pye fɔ́ metá ego Esɔwá.

⁹ Yémba enyú dépyɛ́ fɔ́ unó bi gekwenegē gepo gekelege. Dépyɛ́ lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege, te ndere Mendoó Esɔwá elú enyú né mmye. Ne yéndémuú ayi alá pó ne Mendoó Kras né mmye apó fɔ́ muú Kras. ¹⁰ Yémba, Kras abege ne nyu, yé elé menyammye nyú agboó nye gétúgé gabo ayi dépyɛ́, mandoó nyú ábéé abe gétúgé Esɔwá apyɛ́ enyú délu cho né mbe ushu wuú. ¹¹ Mbágé Mendoó Esɔwá muú apye Jisɔs akwilé né negbo elú enyú mmye, ji muú apyɛ́ Kras Jisɔs ákwilé né negbo achyegé nye ntó menyammye nyú ayi ágboó gerwá né uto mendoó wuú ewé elú enyú né mmye.

¹² Ndere elúmba, aɬme ba, esé déwyaá genó eyigé débá mampye. Yémba gepo fɔ́ nnó dépyegé unó bi gekwenegē gepo gekelege nnó dépyegé, ¹³ néndé mbágé enyú deké dépyɛ́ unó bi gekwenegē gepo gekelege nnó dépyege, enyú dégboó nye. Yémba Mendoó Esɔwá epyege enyú délyagé ubobo unó bi menyammye akelege kaɬka, débá gerwá eyi gela gebyé. ¹⁴ Bɔ́ ako abi Mendoó Esɔwá elerege ebwá genó eyigé abá mampye ne alu baá Esɔwá, ¹⁵ néndé Mendoó ewé Esɔwá achyɛ́ enyú, epyɛ́ fɔ́ nnó enyú débe áfwe, dema defɔge efo. Mendoó ewémba epyɛ́ lé nnó enyú debe baá Esɔwá. Mendoó ewémba ne epyɛ́ nnó esé dékuú Esɔwá nnó, “Nte! Nte!” ¹⁶ Mendoó Esɔwá chóncho ne mandoó sé ágarege nnó esé delú baá Esɔwá. ¹⁷ Te mbaá esé delú baá Esɔwá, esé dényɛ́ nye yéndégenó eyigé ji anyémeno nnó achyegé bɔ́ bíí. Ne yéndégenó eyigé Esɔwá ábélege mbaá Kras, esé déchome nye mbwa ne ji mamba ubi, néndé mbágé esé ntó dégene efwyale ndere ji, débá nye ntó gefɔge ɬgɔ ayi ji abá nye.

ɬgɔ ayi bɔ́ Esɔwá ábá nye mesá gébé

¹⁸ Mfere nnó efwyale ewé esé dégene mbo nana, dékágé méé fɔ́ ewú ne ɬgɔ ayi Esɔwá alerege nye esé, ¹⁹ néndé yéndégenó eyigé Esɔwá akwyɛ́ geshyage gegilé mange bíí ebi Esɔwá apyɛ́ bɔ́ ákaá gefá eyigé baá bíí alu. ²⁰ Esɔwá apye unó uko ebi ji akwyɛ́ uchage, epófɔ́ nnó ubi ambá ne ukele nnó ebe mbá, elé Esɔwá muú akwyɛ́ ubi ne apyɛ́ nnó ebe mbá. Apye mbá ne uméé nnó, ²¹ unó uko ebi ji akwyɛ́, ji aferege nye ubi né amu unó bi uchá ubi. Ne ula nye mmyemmye bwá né gefá eyi gepwá amu wye ndere baá Esɔwá alaá nye. ²² Esé dékaá nnó kpaá te fina unó bi Esɔwá akwyɛ́ uko ukpeé gétúgé ubale ebi ubi uwuú wye ndere mendéé awuú ubale nebyé. ²³ Epófɔ́ unó bi Esɔwá akwyɛ́ ubiubi ne ukpeé gétúgé ubale ebi ubi uwuú. Yé esé ntó abi Esɔwá achyɛ́ Mendoó Ukpea ndere genó eyi ji abá mbe achyɛ́, dékpeé ntó né mmu mataó sé ndere dégilé bíí ebi Esɔwá agarege nye gbɔgɔnnó nnó esé delú baá bíí, awené gemége sé, afere menyammye sé meko né efwyale. ²⁴ Néndé elé gétúgé déneré metá ne Esɔwá ne ji afere esé né efwyale gabo. Yémba mbágé nnó esé debó me genó eyigé déneré metá wyeé, mbá metá ewé esé déneré mbá, abá akuú sé nnó metá menerege. Ndé muú sé ayi anerege metá mange genó eyigé ji agene mé? ²⁵ Yémba mbágé dénererege metá mange genó eyigé dela délu danje, dékógé metá dégilé mange geji.

²⁶ Ndere dégilé, mbántó ne Mendoó Ukpea epogé esé né mbaá genó eyigé esé dela depo ne eshye mampye. Esé dékágé fɔ́ ndere débá manemmye, yémba elé Mendoó Ukpea ne enene mmye gétúgé sé mbaá Esɔwá, ekpeé ne uchu mejá ebi mekwaá alá ákágé já. ²⁷ Esɔwá muú akágé genó eyi gelú né mataó akwaá, ákágé genó eyi gelu Mendoó Ukpea né metá néndé Mendoó Ukpea enene mmye gétúgé bɔ́ Esɔwá ako ndere Esɔwá akelege.

²⁸ Ne esé dékaá nnó yéndégenó eyi gepyɛ́, gepye utá ulua manchwá ne galógáló mbaá bɔ́ abi ábá gejeé ne Esɔwá, ebwá abi ji akuú nnó ápyegé genó eyigé ji akelege. ²⁹ Bɔ́ abi Esɔwá abá me mbe akaá nnó ábéé nye abíí ebwá ntó ne ji abá me mbe ajya te gachíí nnó

ábé eké Maá wuú. Apye mbo nnó Maá wuú abe Maá mbe mbaá gejamégé ate ayme. ³⁰ Ne bós abi ji abós me mbe ajyaá, ebwó ne ji akuú nnó abe bós bií. Bós abi ji akuú, ebwó ntó ne ji apye nnó átene cho né mbe ushu wuú. Ne bós abi ji apyéé átene cho né mbe ushu wuú, ebwó ntó ne ji apyéé nnó ábó ηγο.

Εσωω abós gejeé ne bós gétúgέ Kras

³¹ Ndé genó cha esé dékagé shuú né mechó ewéna? Mbogé Εσωω abege ne esé, ndé muú ákágé pwo esé? ³² Εσωω agbaré fó Maá wuú nnó achwogé wó, yémbo achyeeé ji nnó achwó agbo gétúgέ esé ako. Tε ndere ji achyeeé esé maá wuú, elú wáwálé nnó achyegé nye esé yéndégenó eyi dékelege nnó débe gefó eyi ji akelege nnó débe. ³³ Ndé muú ákágé shulé ndo mbaá bós abi Εσωω ájyaá nnó abe abii? Yé muú apó, néndé elé Εσωω jimbo ne apyeeé ebwó átene cho né mbe ushu wuú. ³⁴ Ne ndé muú yé ákágé garé nnó esé dékwe mpa? Yé muú fó apó, elé Kras Jisós ne agboó gétúgέ sé Εσωω apye ji akwilé né negbo, ajwólé né melú enógé né egbe ebwónye Εσωω anenemmye gétúgέ sé. ³⁵ Genóge fó gepó eyi gékágé kare esé ne gejeé eyigé Kras abós ne esé? Nnó elé efwyale, waá ubalé, mammye ayi bós ámmyeé amu ne esé, waá mesa ayi déjwolege. Mandée ayi álií esé, waá manoó negbo ami dégene waá efwyale ewé etene esé né negbo? ³⁶ Elú wye ndere ásámé né mmu ηwe Εσωω nnó, “Gétúgέ enyú esé dégene manoó negbo yéndégébé, ne ásele esé eké magoηme ayi ábele manwa.” ³⁷ ηγο, yé elé unó bina upyeeé esé, esé démmye me dépwo né uto Kras muú abós gejeé ne esé. ³⁸ Nkaá chanéné nnó yé genó gekage kare fó esé ne Kras, yé ebelé negbo, yé genwá, yé makiénné Εσωω, yé álo nchye, yé unó bi upye mbo nana, yé ebi upye nye meso gébé, yé álo áto áto, ³⁹ yé ebele unó bi úlú te mfaánebuú, yé ebi úlú melo áwú bós, yé genó gefó né unó bi Εσωω ákwyeé eyi gekágé kare esé né gejeege Ata se Kras Jisós nnó Εσωω abogé fó gejeé ne esé gétúgέ Ata se Jisós gepó.

9

Εσωω ájyaá bós bií

¹ Me njógé wáwálé ndere muú ayi áchomé mmye ne Kras mbyogé fó gebyo. Mendoó Ukpea apyeeé me nkaá né metóó wa nnó genó eyigé njógé gelú wáwálé nnó, ² Me nwya gejamégé mesome ne ubalé ebi ula ubyeeé né metóó wa, ³ gétúgέ bós ba. Ebo ebe yé nnó mfaánebuú abo ashulé lé me mmye, mfa mbwa ne Kras gétúgέ bós ba, ayme ba abi déthane melo ema, mbogé ewémbo ékágé pye ebwó átané né efwyale. ⁴ Ebwó álu bós Isreli. Ebwó ne Εσωω áselé nnó ábé baá bií. Aleré ebwó ηγο wuú. Anyéméno menyeeé gejame ne ebwó, achyeeé ebwó mabe jií, aleré ebwó ndere ábós manógé ji, ne ashuú nnó apye nye ebwó gejame unó. ⁵ Ebwó alu upyáne ukwene ante bós Εσωω abi áwuú nya ebwó ηγο. Kras ndere mekwaá alu muú melo bwó. Ji alu Εσωω ayi abós yéndégenó, défeeé ji te kwyakwya Amen.

⁶ Yémbo epófó nnó Εσωω apyeeé fó genó eyi ji anyéméno nnó apyeeé ne bós Isreli wó néndé epófó yéndémuú ayi ábyené ji né melo Isreli ne alu muú Εσωω wáwálé. ⁷ Ne epófó ntó bós ako abi alú upyáne Abraham ne alu bós Εσωω. Εσωω ajóó lé ne Abraham nnó, “Upyáne ebi menyeeé menó nnó nchyege nye wó ukene nye lé ne Asek.” ⁸ Ewéna elere nnó epófó bós abi ábyené ebwó ndere akwaá ábyéne baá ne alu bós Εσωω. Elé abi akene ne menomenyeeé ewé Εσωω anyeeé ne alu baá Abraham wáwálé. ⁹ Ge genó eyigé menomenyeeé ewémbo ejóó na, eké, “Wyeé né gébé eyigé na ηme eníne cha me mimage kere fa, ne Sara abyene nye maá mende.”

¹⁰ Épó fó wye ewéna ewú ewú, Rebeka ntó abye ufa ne muú ama. Muú yimbo alu nya lé gekwenege nte sé Asek. ¹¹ Gemege nnó ábyé baá bina apea yé gemege nnó ebwó ápye genó gelógéló yé eyi gebogebo, Εσωω akaá me ula bi ji ajyaá bós bií, épó fó gétúgέ utóó ulóúló ebi bós ápyeeé, elu elé ndere ji akuú bós bií. ¹² Ne ji agaré Rebeka aké, “Maá wye ayi mbe akpane nye defwe mbaá ayi akwolegé ji.” ¹³ Elú wye ndere ásámé né mmu ηwe Εσωω nnó, “Me mbo gejeé ne Jakób, nkií fó Εsao.”

Εσωω apó fó ne aηgya

¹⁴ Εwένα déjógé mbo nnó yé? Nnó Εsowa apye fó genó eyigé gelu cho? Cha-o. ¹⁵ Εsowa ajóó nya ne Mosis aké, “Me ngene nye meshwe ne bów abi nkelege mange meshwe, ne nlerere nye uló melu ne bów abi nkelege manleré.” ¹⁶ Ndere elúmba, Εsowa ajyaá fó bów ndere akwaá ákelege wá, yé ebelé gétúgé genó eyigé ebwó ápyeé. Ji ajyaá bów gétúgé meshwe ayi ji agene bów. ¹⁷ Asá né mmu ηwe Εsowa nnó Εsowa ajóó ne Fero aké, “Me mpye wá olu mfwa gétúgé nkelege nnó nke ne wá nleré uto ba mbaá bów ne nnó, mpye ηgá wa ásané né malá mme meko.” ¹⁸ Ndere elúmba, Εsowa agene meshwe ne yéndémuú ayi ji akelege ne achyεge mekpo meto mbaá yéndémuú ayi ji akelege manchyεé.

¹⁹ Ndere njóó mbo, enyú abifo dégígé nye me déké, “Eβεgé mbo ula nnó Εsowa ámagé shulé bów ndo né mbaá unó bi ebwó ápye? Ndé muú ákágé tene ukalo ne Εsowa nnó apyεgé fó genó eyi ji akelege?” ²⁰ Yémba wá mekwaá olu waá ayi oshugé Εsowa meko? Gejεgé mesεé eyigé muú akwyεge gekwilégé fó gegíí muú ayi akwyεé geji nnó, “Ulannó wá okwyεé me nnó mbe na?” ²¹ Yé ewú ema eβε nnó muú ayi akwyεgé ubi awyaá uto manse nemé, akwyεé ujeé mesεé upea, abelé gema nnó bíí kpaá ne afyεé menyεé wyεé, abelé eyi fó nnó ányéggé menyεé wyε yéndé bíí.

²² Gefógé genó eyina ntó ne Εsowa apyεé. Ji abo ake aleré metóó usóó wuú ne bów abi ápye gabo ne nnó apye ntó bów ákaá uto bíí. Yémba ji akóo metóó dóó ne bów bimbá abi ji alerege nye ebwó metóó usóó wuú. Ebwó bina álu bów abi elú me nno áchóó nye ebwó chóó. ²³ Εsowa apyεmbo ntó gétúgé ji abo alu manlere gekpekepegé ηgá wuú mbaá εsé ako abi ji abelé me nnó agene εsé meshwe. Εsé bina ne délu bów abi ji abóó me mbe ajyaá nnó débo ηgá, ²⁴ yé elé εsé abi ji akuú. Εpófó wyε lé eta bów Jus ebwó ebwó, áku ntó bów abi álá pó bów Jus. ²⁵ Ne elú wyε ndere ji ajóó né mmu ηwe Hosya nnó, “Me nkuú nye bów abi abo álá ápó fó bów ba, nnó bów ba, ne bów abi me mbo nla mbóó gejeé ne ebwó wá, nkuú nye ebwó nnó bów ba abi gejeé.” ²⁶ Ne wyε né mbaá ayi ji abo ajóó ne ebwó aké, “Enyú depá fó bów ba, Εsowa muú alu mebe akuú nye ebwó nnó baá ba.” ²⁷ Asaya ajóó nya kenké atóó ne bów Isreli aké, “Yé bów Isreli ája ábé eké gesóó mbalé eβεé mega, elé ukeke bów né geluage bwó ne átanene nye né εfwyale gabo, ²⁸ néndé Εsowa asóó nye mpa fa mme wáwá ne dama te kwyakwya.” ²⁹ Elú wyε ndere Asaya abo ajóó ntó aké, “Mbógé Εsowa ayi ábóó utó uko abe danlyáá εsé mbeé upyáne ebifo, mbo bwye εsé ntó abo ánómé, eké melo Sodom ne melo Gomóra.”

Βów Isreli ákámé fó abya melóméló wá

³⁰ Déjógé mbo nnó né mechá ewéna yé? Nana déjógé nnó bów abi álá pó bów Jus, ebwó abi abo álá ámmye fó mambe cho né mbe ushu Εsowa wó, Εsowa apye ebwó atene cho né mbe ushu wuú gébéggé áfyεé metóó ne ji, ³¹ ewé bów Isreli bów abo ámmye nnó Εsowa ápye ebwó ábé cho né mbe ushu wuú gétúgé ábélege eβε, áge fó meti mampye yéndégenó eyi eβε ejóó wó. ³² Ulannó ebwó álá áge meti mambe cho né mbe ushu Εsowa wó? Elé gétúgé ebwó ámmye mambe cho ewé álá fyεé fó metóó ne ji wó. Ebwó áferé nnó ápyεgé utó ulóúlló ákágé bεé cho. Ndere elúmba, ebwó ákparé né mfaá “Ntaá eníne nepyεé bów ákparege ákwene.” ³³ Elú wyε ndere asame né mmu ηwe Εsowa nnó, “Gege me mbelege mbo ntaá né melo Sayon eníne nepyεé nye ebwó ákparege, etarave ewé epyεé nye bów ákwene. Yémba yéndémuú ayi áfyεé metóó ne ji akpane fó mekpo unóó.”

10

¹ Aηme ba, genó eyigé me nshyage ne metóó wa meko ne mmyεmenεne ya mbaá Εsowa gétúgé bów ba gelu nnó Εsowa áferé ebwó né εfwyale gabo. ² Me nkágé ngaré wáwálé nnó ebwó akpane gechyεé né depóre Εsowa yémba ebwó akágé fó ndere ebwó ábóó mampyεge utóó Εsowa. ³ Ebwó ákágé fó meti ewé Εsowa apyεé bów abεé cho né mbe ushu wuú ne ámmye elé mankwye ewé bwó meti mambe cho. Εwéna eleré nnó ákwólegé fó meti ewé Εsowa apyεé bów abεé cho. ⁴ Kras anere yéndégenó eyi getome ne eβε nnó, yéndémuú ayi áfyεé metóó ne ji abe cho né mbe ushu Εsowa.

Yé muú fó ápó ayi Εsowa álá aferege ji né εfwyale

⁵ Mosis asa ato ne meti ewe ebe epye bɔɔ abe cho aké, “Yéndémuú ayi ábélege mabe ako abɔɔ gerwá.” ⁶ Yémbɔ ása né mmu ηwe Eɔwɔ átoó ne meti ewé Eɔwɔ apye bɔɔ abi áfyéé metɔɔ ne ji ábéé cho aké, wɔ ɔfyegé metɔɔ ne Eɔwɔ nnó apye wɔ ɔbe cho né mbe ushu wuú, “Ɖgígé fɔ né metɔɔ wye nnó, Ndé muú akwómé mbɔ nye né mfaánebuú?” (Mmye ké mampye Kras ashulé mme.) ⁷ “Yé mangií nnó, Ndé muú ajyéé mbɔ nye né melɔ aló?” (Mmye ké mampye Kras akwilé né negbo.) ⁸ Genó eyigé ηwe Eɔwɔ ajógé gelu nnó, “Mekomejɔɔ Eɔwɔ alu kwákwlé ne wɔ, alu wɔ né ubɔ meno, alú ntó né mmu metɔɔ wyeé.” Mmye ké mekomejɔɔ yina ayi agaré ndere bɔɔ áfyéé metɔɔ ne Eɔwɔ, ayi esé dégaré nnó, ⁹ Wɔ ɔgarege ne meno wye nnó, “Jisɔs alu Ata,” ne ɔkamege ne metɔɔ wye nnó Eɔwɔ apye ji akwilé né negbo, ɔtanege nye né efwyale gabo. ¹⁰ Néndé défyéé lé metɔɔ ne Eɔwɔ ne débéé cho né mbe ushu wuú. Ne déshuúge eku ne mano sé ne détanegé né efwyale gabo. ¹¹ Ásá né ηwe Eɔwɔ nnó, “Yéndémuú ayi áfyéé metɔɔ ne ji akpane fɔ mekpo unɔɔ.” ¹² Angya apó, ne muú Jus ne muú Grek. Eɔwɔ awu ama ne alu Ata ebwɔ ako. Ji achyegé gejamégé mejé mbaá bɔɔ ako abi ágige ji. ¹³ Ásá né mmu ηwe Eɔwɔ nnó, “Yéndémuú ayi akuú mabɔ Ata nnó áfééré ji né efwyale gabo, Ata aférege nye ji atane né efwyale gabo.”

¹⁴ Epyeémbɔ nnó ne bɔɔ ákuú muú fɔ nnó apó ebwɔ mbɔgé alá fyéé metɔɔ ne ji wɔ? Ne apyéé mbɔ nnó ne afyéé metɔɔ ne ji, mbɔgé alá au danwú muú fɔ agaré ebwɔ abya wuú? Ne apyembo nnó ne awu abya yimbo mbɔgé muú fɔ alá agaré ebwɔ abya wuú wɔ? ¹⁵ Ne muú apyéé mbɔ nnó ne agaré ebwɔ mbɔgé alá ato ji wɔ? Ásá né mmu ηwe Eɔwɔ nnó, “Uka bɔɔ abi áchwɔɔ ne abya melómélɔ ulɔ kpaá upwɔ.” ¹⁶ Yémbɔ bɔɔ ako fɔ wɔ ákamé ne abya melómélɔ yina wɔ, néndé Asaya ajɔɔ aké, “Ata ndé muú akamé ne mekomejɔɔ ayi esé dégaré?” ¹⁷ Ndere elúmbɔ, muú awuú elé abya melómélɔ ayi atome ne Kras, ne áfyéé metɔɔ ne ji ne muú awuú abya melómélɔ gébége muú fɔ aké agarege ji.

¹⁸ Yémbɔ gɔgé me ngií ηkwe, Nnó bɔɔ Jus awuú fɔ abya Kras wɔ? ηgba, awu, néndé ása né ηwe Eɔwɔ nnó, “Bɔɔ mme meko awú mekomejɔɔ ayi ebwɔ agaré yéndé mbaá fa mme.” ¹⁹ Gɔgé mma ngií ηkwe. Nnó bɔɔ Isreli ákaá fɔ ula mekomejɔɔ yina wɔ? Mosis jimbo abɔ mbe ajɔɔ aké, “Me mmpye nye enyú déshyage mambe eké bɔɔ abi debɔ défééré nnó apó yé melɔ fɔ, mpyeé nye matɔɔ ásɔɔ enyú ne bɔɔ abi alá apó ne défɔɔ mankaá genó.” ²⁰ Ewyage, Asaya ajɔɔ afɔ wɔ aké, “Bɔɔ abi abɔ alá akéle me wɔ, áge me. Nlere mmye ya mbaá bɔɔ abi alá ágií me wɔ.” ²¹ Yémbɔ ajɔɔ ato ne bɔɔ Isreli aké, “Yéndé bi me nsame amu ya mankwyeé depɔ ne bɔɔ bina nnó ákere eta wa yémbɔ ebwɔ ákelege fɔ manwú me, apaá elé me paá.”

11

Eɔwɔ ashya fɔ bɔɔ Isreli wɔ

¹ Genó eyigé me ngigé gelú nnó, Nnó Eɔwɔ ashya bɔɔ bií? Chao! Me mbɔɔ nlú muú Isreli, mpyáne Abraham. Ntane né ntoné Benjamen. ² Eɔwɔ ashya fɔ bɔɔ bií abi ji abɔɔ ajyaá wɔ. Enyú delu danwú genó eyi mekomejɔɔ Eɔwɔ ajɔɔ atome ne Elija? Ji abɔ anemmye mbaá Eɔwɔ atene ukɔlɔ ne bɔɔ Isreli aké, ³ “Ata, ebwɔ áwá bɔɔ ekpávé byéé, ámu uluú upé byéé, me nla membrií ne, ákelege manwá me.” ⁴ Eɔwɔ ashúú ji meko aké ndé? Aké “Nwyaá dele bɔɔ ba akeneama abi alá ato mano anógé Bal wɔ.” ⁵ Wyembo ntó ne elu fina. Ukéé bɔɔ fɔ alu abi Eɔwɔ ajyaá né ulɔɔ melu bií. ⁶ Mbɔgé elé gétúgé ulɔɔ melu bií ne ji ajyaá bɔɔ nnó ábé abii, ebyennó utɔɔ ulúúl fɔ wɔ upyéé Eɔwɔ ajyaá bɔɔ wɔ. Mbɔgé ebo ebe lé gétúgé utɔɔ ulúúl, ulɔɔ melu bií ufulé sé genó.

⁷ Ge na ne mechɔ ewéna elú. Genó eyigé bɔɔ Isreli ákele ne efófó age geji wɔ. Bɔɔ abi Eɔwɔ ajyaá ne agene geji. Ne abi álaá lu danje elé bɔɔ abi átoó makpo. Ákelegé fɔ manwú Eɔwɔ agaré ebwɔ genó eyigé ji akélege nnó ebwɔ ápye. ⁸ Elú wye ndere ásamé né mmu ηwe Eɔwɔ nnó, “Eɔwɔ apyéé matɔɔ bwɔ ákwe genje kpaá te fina. Achye ebwɔ ame ayi alá ákágé ge genó ne matu ayi alá awuú mbaá.” ⁹ Devid ajɔɔ ntó gefɔgé genó eyina aké, “Echye menyéé ayi ebwɔ ányéé gébége epaá ábwólé mataá ayi ebwɔ ámbɔɔ ákwene wyeé

ne ntaá eniné ebwó ákparege wyeé ákwe áge efwyale. ¹⁰ Echye amé agilé ebwó ágegé sé mbaá, meso ásoó ebwó, ne efwyale ewé ebwó ágene ebe te kwyakwya.”

¹¹ Me mmagé gií nkwe ayifo. Gébégé bós Isreli ákparé, nnó ákwe, nnó nekwe eníne mbo nelu eniné ebwó alá ákágé kwilé sé téné? Chao! Épó fó mbo néndé gabo ayi ebwó ápyeé, ápoó lé nnó bós abi alá pó bós Jus áge meti ewé Esṓwa aferege ebwó né efwyale gabo, nnó epyegé mbo bós Isreli áshyágé mambe ntó eké ebwó. ¹² Te mbaá gabo ayi bós Isreli ápyeé áchwó ne mejé mbaá bós mme, ne mankparé ayi ebwó ákparé áchwó ne gejamégé mejé mbaá bós abi alá pó bós Jus, ferege yé gejamégé mejé ewé echwóó nye gébégé bós Jus abi alá, áchogé nye ne bós ako abi áfyé metóó ne Kras.

Esṓwa aferege bós abi alá pó bós Jus né efwyale gabo

¹³ Me njógé ne enyú abi dela depó bós Jus. Te mbaá me nlú ngbá Kras eta nyú, nkaá nnó utóó bi Esṓwa achyéé me nnó mpye uhea geme, ¹⁴ mampye nnó me nge meti mpye bós ba bós Jus, áshyágé mamba unó ulúúl ébi enyú déwyaá, nnó ndó fó mpyege mbo Esṓwa aferege nye abifo né efwyale gabo. ¹⁵ Néndé gébégé Esṓwa áshyá bós Jus, apye bós mme meko abe né nesó ne ji. Ndere elúmbó, gébégé Esṓwa asege nye bós Jus nnó abe nesó ne ji, ebeé mbo nye nnó? Ebeé eké ebwó abo ágboó ne ákere né geṗwá.

¹⁶ Mbógé maá gebage bred eyi mbe alu genóge ukpea, ebyennó nto bred meko alu genóge ukpea. Ne mbógé maka genóó álu genóge ukpea, ebyennó mata genóó eyigé mbóntó álu elé genóge ukpea. ¹⁷ Yémbó mbógé mata genóó olif eyigé apene mata ayifo ákóó ákwe, elú eké bós Jus ne mbógé áse mata genóge olif ayi alá apéé wó ába né genóó eyigé ápené, elú eké enyú abi déla pó bós Jus. Ndere mata yimbo ako ányúú manaá ami matanege né genóge olif eyigé ápene pene, mbóntó ne Esṓwa achyegé mejé mbaá bós bíí ako. ¹⁸ Ékágé enyú abi délu eké mataá genóó áyi ábalé bále débyage bós abi álu eké mataá genóó áyi ákóó ákwene. Depó ne ula bi dédoó ebwó ewóme. Enyú fó wó dégbare makaka genóó eyina wó, elé makaka jíí ne ágbaré enyú.

¹⁹ Muú nyú fó ákágé jó aké, “Mataá genóó yimbo ákóó ákwe nnó me nge meti ncho mmye ne genóó eyimbo.” ²⁰ Elú wáwálé, yémbó, kaá nnó ebwó ákóó ákwe gétúgé alá áfyéé metóó ne Jisṓs wó ne enyú décho mmye ne geji gétúgé défyéé metóó ne Kras. Ndere elúmbó, ékágé dépyegé neṗa begé elé ne efo metóó, ²¹ néndé mbógé Esṓwa ageé nya fó meshwe mbaá bós Jus abi alu eké mata genóó yimbo ajiambóó wó, défere nnó délyagé mamfyé metóó ne Kras, ji agene enyú meshwe? ²² Ndere elúmbó, tege ulóó melú Esṓwa, ne chúchú ayi ji alerege bós abi ákwene. Yémbó ji alerege enyú galógáló mbógé enyú déké défyéé wye metóó nnó ji alerege enyú galógáló. Yémbó mbógé enyú dela défyéé sé metóó mbo, ji akórege enyú áfomé. ²³ Ne yé bós Isreli abifo ályaágé manshyagé nnó áfyéé fó metóó ne Kras, Esṓwa amagé se nye ebwó aba né malu ayi ebwó ábó alu mbembe néndé Esṓwa awyaá uto mamba ebwó wyeé. ²⁴ Mbógé enyú bós abi alá pó bós Jus, enyú abi delu eké mata genóó olif eyigé alá apéé wó, áso enyú ába né genóó olif eyigé apene pene, né gefóó eyigé akwaá alá alu danṗe, ndere Esṓwa apyembo, elú wáwálé nnó asele nye bós Isreli abi alu eké mata genóó eyigémbó geji ambóó ákere ába né genóó eyigémbó?

Esṓwa aferege nye bós Isreli ako né efwyale

²⁵ Anṗe ba, genó gefó gelu bibíí eyigé me nkelege nnó enyú dékaá nnó enyú déferege sé nnó dékaá dóó. Genó eyina gelu nnó bós Isreli abi átoó mekpo, atóó nye fó te kwyakwya. Ebwó átoó nye wye mekpo kpaá te bós abi alá pó bós Jus, abi Esṓwa ajyaá ákamege ne meti ewé Esṓwa apyeé bós átenege cho né mbe ushu wuí. ²⁶ Na ne Esṓwa aferege nye bós Isreli ako né efwyale, ndere ásamé né ṗwe Esṓwa nnó, “Muú ayi aferege bós né efwyale atanege nye né Sayṓn, apye upyáne Jakób ulyaá nchye mampyege.” ²⁷ Ásá ntó nnó Ata aké, “Ge menomenyéé ewé me nyéé nye ne ebwó na gébégé njige nte gabo bwó.” ²⁸ Né egbe ewé abya melóméló, bós Isreli alu bós mawámé Esṓwa gétúgé áshyá ji né galógáló áwe nyú. Né egbe ewé manjya bós, Esṓwa ajya ebwó néndé ji abo gejeé ne ebwó dóó gétúgé genó eyigé anyémeno nnó apyeé ne ukwene ante bwó. ²⁹ Mbo ne elú néndé Esṓwa akúgé muú, ne ájegé ji, genó gefó gepó eyi gekágé mankworé metóó Esṓwa. ³⁰ Né egbe ewé nyú, mbembe

enyú debɔ déwuú fɔ ne ɛsɔwɔ yémbɔ nana ji agené enyú meshwe gétúgɛ bɔɔ Isreli álá áwuú fɔ ji. ³¹ Wye né meti ewu gétúgɛ meshwe ayi ɛsɔwɔ agene enyú, nana bɔɔ Isreli ákelege fɔ manwú ne ɛsɔwɔ. Epyembɔ nnó ɛsɔwɔ ntó agene nye ebwɔ meshwe. ³² ɛsɔwɔ apye ebwɔ ako ábélégɛ fɔ mabe jíí, ebwɔ álu eké bɔɔ denɔ abi meti ela epó manlyaaá gepugé denɔ. Ji apyembɔ nnó ji agene bɔɔ ako meshwe.

ɪgɔ ɛsɔwɔ apwɔ amu bɔɔ ákágɛ kaá

³³ ɛɛh ɛsɔwɔ sé alɔ melu ne bɔɔ ako. Denɔgɔ tíí ne defɔɔ etiré ji awyaaá dépwɔ amu. Ndé muú akágɛ garé ula bi depɔ desɔgɛ ji meno? Ndé muú akágɛ ndere ji apyéé depɔ tíí? ³⁴ Elú wye ndere ásamé né ɪwɛ ɛsɔwɔ nnó, “Ndé muú akágɛ uferé ɛsɔwɔ? Ne ndé muú akaá dɔɔ mambe muú ayi achyegɛ ji majyéé? ³⁵ Ndé muú achyéé me ji echyɛ nnó ɛsɔwɔ ntó ashúú jíí?” ³⁶ ɛsɔwɔ ne akwyéé yéndégenó ne elé jíí ne apyéé nnó yéndégenó gekene, ne elé getu jíí ne yéndégenó gelu. *ɪgɔ* abe ne ji tɛ kwyakwya ne kwyakwya Amen.

12

Chyegɛ geɪwáge nyú mbaá ɛsɔwɔ ndere gepɛ eyigé gelu gebe

¹ Aɪme ba, ndere unó bi ngarege enyú úlú wáwálé, mkpeage enyú nnó gétúgɛ galógáló ayi ɛsɔwɔ alerege, déchyéé gemɛge nyú mbaá ɛsɔwɔ ndere genógɛ gepɛ eyi gelu gebe, eyigé débele ndere genógɛ ukpea mbaá ɛsɔwɔ, eyi gepyéé metɔɔ egɔɔ jí. Ge meti ewé enyú débɔɔ manogé ɛsɔwɔ wáwálé na. ² Ékágɛ dema dépyegɛ unó eké bɔɔ mme. Gógɛ ɛsɔwɔ akwɔré geɪwáge nyú, achyéé enyú matɔɔ ayi make. Ebege mbɔ enyú dékágɛ nye genó eyigé ɛsɔwɔ akélege nnó enyú dépyegɛ, eyigé gelɔme, eyigé gegɔɔ jí metɔɔ ne gekwane.

³ Ne gétúgɛ echyɛ ewé ɛsɔwɔ achyéé me né ulɔɔ melu bíí, mkpeage enyú nnó ekágɛ muú nyú fɔ áferege nnó jí aɪnea gemɛ apwɔ ndere jí alu. Muú aké aferege genó eyi getome ne jimɔɔ, áférégɛ né meti ewé elu cho ndere jí áfyéé metɔɔ ne Jisɔs. ⁴ Menyammye sé álu ama ne awyaaá gejamégɛ upɔ, yéndé gepɔ gewyaaá ebi utɔɔ. ⁵ Mbɔntó ne esé yé elé esé delu gejame, dékwe eké menyammye ama gétúgɛ déchomé mmyɛ ne Kras, ne yéndémuú sé alige mmyɛ ne nte. ⁶ ɛsɔwɔ né ulɔɔ melu bíí achyéé yéndémuú sé ewuú echyɛ. Yéndémuú agbaré echyɛ wuú chanéné. Mbɔgɛ achyéé wɔ echyɛ ewé ɔgarege mekomejɔ wuú, garege ndere ɔfyéé metɔɔ ne jí, ⁷ mbɔgɛ elú lé mampyegɛ utɔɔ bíí, pyegɛ chanéné, mbɔgɛ elú lé manlere, lerege chanéné, ⁸ mbɔgɛ elú lé mamfyɛ bɔɔ eshyɛ, fyegɛ ebwɔ eshyɛ chanéné, mbɔgɛ elú lé echyɛ manchyegɛ, achyegɛ byagebyage, mbɔgɛ elú lé mampógɛ bɔɔ, pógɛ ne metɔɔ wye meko, muú ayi agene bɔɔ meshwe, agene ne metɔɔ megɔmegɔ.

⁹ Bógɛ gejeé eyigé wáwálé ne ate, paágɛ unó nchye, gbarege unó ulóúló ne eshyɛ. ¹⁰ Bógɛ gejeé ne ate aɪme ndere débɔɔ ne bɔɔ ula gepú nyú, kpagé gechyéé manógɛ ate. ¹¹ Pyegé utɔɔ nyú débégɛ ne gepwa, pyegé utɔɔ Ata ne matɔɔ nyú mako. ¹² Bege ne nechóchó né genó eyigé enyú déneré metɔɔ wye. Kógɛ metɔɔ né efwyale ewé enyú dégene. Negé wye mmyɛ yéndégébé. ¹³ Chyegé unó ebifɔ ebi enyú déwyaaá mbaá ate bɔɔ ɛsɔwɔ abi alu mbya. Nenegé manombi nyú mbaá aɪkéé.

¹⁴ Negemmyɛ nnó ɛsɔwɔ ájé bɔɔ abi ámmyéé amu ne enyú. Dénege fɔ nnó ɛsɔwɔ alere ebwɔ utoɪkwa, nege lé nnó ɛsɔwɔ ájé bwɔ jéle. ¹⁵ Bege metɔɔ megómégɔ ne bɔɔ abi awyaaá metɔɔ megómégɔ. Bege ne mesome metɔɔ ne bɔɔ abi awyaaá mesome. ¹⁶ Bege nesɔ ne ate. Ékágɛ débwege mmyɛ, chogé mmyɛ ne bɔɔ abi áshulege gemɛge bwɔ mme. Ékágɛ déferege nnó dékaá dɔɔ.

¹⁷ Muú apyegé enyú gabo, ekágɛ déshuú jí. Pyegé lé unó bi yéndémuú aselé nnó úlú cho. ¹⁸ Ebege kɔkɔgɛ, né egbe ewé nyú mmyegɛ nnó débe nesɔ ne yéndémuú. ¹⁹ Aɪme ba, muú apyegé enyú genó gebo, déshugé fɔ amu. Lyagé ɛsɔwɔ ne ashúú muú yimbɔ amu néndé ása né mmu ɪwɛ ɛsɔwɔ nnó, “Ata aké amu mashugé elé aya, ne me nshugé nye amu.” ²⁰ Yémbɔ pyegé ndere asamé né mmu ɪwɛ ɛsɔwɔ nnó, “Mbɔgɛ mesa aké ammyéé bɔɔ mawámé nyú, chyegé ebwɔ menyéé, mmwólé manaá eké epyéé ebwɔ, chyegé ebwɔ genó eyigé anyuú. Déké dépyéé mbɔ, elú eké dénegege bwɔ ujéje mewɛ né mekpo ne

mmye egboó nye ebwó.” ²¹ Dékamege nchye ase enyú uto, mmyege nnó galógáló nyú ase uto nchye.

13

Bóó áwúgé ne ákpakpa bwó

¹ Yéndémuú awúgé ne bóó kpakpa abi ngòmna áchyeé ebwó utó, néndé muú ákágé be fí muú kpaá bóó ayi Esòwò alá ákame wó. Ne Esòwò ne afyee ákpakpa melo ako. ² Ndere elúmbò, yéndémuú ayi átenege ukòlò ne ákpakpa melo, átenege mbò lé ukòlò ne bóó abi Esòwò áfyee nnó ábé. Ne yéndémuú ayi átenege ukòlò, ákuú mbò elé unòó mpa ne geme jíí. ³ Bóó kpakpa áfelegé fí amé mbaá bóó abi ápye unó bi úlú cho, áfelegé elé mbaá abi ápye gabo. Ndere elúmbò, pyege yé genó eyigé ebwó ákelege ne ebwó áfege nye wó. ⁴ Néndé ebwó álú elé bóó utóó Esòwò, ápyee utóó né galógáló nyú. Ne mbògé wò òpyege gye, òbò mamfògé ebwó néndé utó bi Esòwò achyee ebwó upò fí detu. Ebwó alu bóó utóó Esòwò ne áchyege efwyale ndere Esòwò akelege mbaá bóó abi ápyee gabo. ⁵ Ndere elúmbò, débò manwúgé ne ákpakpa melo, epófó gétúgé dékelege mambo efwyale ewú ewú wó, elé gétúgé dékelege ntó mampyegé genó eyigé matóó nyú ágarege nnó gelu cho.

⁶ Getú eyigémbò ntó ne enyú déchyege ñkamakpo, néndé ákpakpa melo álú lé bóó utóó Esòwò ndere ápyee unó bí ebwó ábòó mampye. ⁷ Chyegé ebwó unó bi úlú ebi bwó. Mbògé elé ñka makpo ne ebwó ákelege chyege ebwó. Mbògé elé ñka matu yé eyi unó bi enyú déwyaá ne ebwó ákelege nnó déchyeé, chyege ebwó. Mbògé ákelege nnó déwúgé ne ebwó, wúgé ne ebwó. Mbògé énogé ne ebwó ákelege, nógé ebwó.

Ndere muú abóó mambe ne nte meñme

⁸ Yéndémuú nyú ákwò ujwóó bíí uko. Ne ujwóó ebi débóó mankwò elé mambo gejeé ne ate añme. Muú ayi abóó gejeé ne ate añme, apyee mbò elé genó eyigé ebe ejóó. ⁹ Ebe ewé eké, “Muú akwege fí ulò, muú awágé fí nte muú, muú ájogé fí ejo, muú áfyege amé né genóge nte,” ne mabe ayi fò mako, ácho aji né ebe ema, ewé eké, “Gbógé ne nte meñme wyee ndere ògboó ne geme jyee.” ¹⁰ Muú abògé gejeé ne nte meñme, apyee fí ji gabo. Ndere elúmbò, muú aké abóó gejeé ne nte meñme apyee mbò lé yéndégenó eyigé ebe ejóó.

¹¹ Debó mampyege wyembo néndé dékaá gefòge gébé eyigé esé délu mbò wyee. Gébé gekwane eyi débò mampeé geja, néndé gébé eyigé esé détanegé né efwyale gabo gela kwókwólé gepwò ndere gebo gelú mbembe ayi défyee metóó ne Jisòs fyee. ¹² Elá gáchyee utuú ubyee. Elá gachyee bíí ujyaá. Délyaá unó bi bóó ápyee né gemua, défyee unó ummye ebi Esòwò achyege démmye ummye bíí gbóó. ¹³ Dépyegé unó charjéné ndere bóó abi ápye unó bíí gbóó. Lyagé mapaá mabomabo, dényúgé fí mmóó dékwene. Lyagé unó bi ugboó mmye. Déwamégé fí ne ate, désògé fí metóó nnó bóó abò unó ápwò enyú. ¹⁴ Chyegé gemege nyú geko mbaá Ata Jisòs Kras, délyaá manferege ndere dépye mmye ekwilegé enyu mampye ubobo unó bi menyammye ákelege.

14

Muú ayi ábené né depòré Esòwò, ne ayi alá ábené wó

¹ Segé muú ayi alá bene né depòré Esòwò wó, dényeege fí mbeé ne ji né genó eyi ji áférege, yé gelú cho yé gelú gyeé. ² Muú ayi fò, metóó ewé ji afyee ne Esòwò egarége ji nnó anyegé yéndégenó. Yémbò muú ayi alá bené né depòré Esòwò wó, metóó ewuú egarége ji nnó anyegé lé ulá. ³ Ne ékágé muú ayi anyee yéndégenó, ábyágé ayi alá anyee. Ne ékágé muú ayi alá anyee yéndégenó ajógé nnó ayi anyee yéndégenó alu gyeé, néndé Esòwò ase ji ntó nnó alú muú wuú. ⁴ Wò olú waá ayi ójógé nnó maá utóó muú yicha alu gyeé? Muú ayi abóó maá utóó yimbo ne ákágé garé mbògé alu gyeé yé alu cho. Ne abee nye cho néndé Esòwò apyee nye ji atene cho.

⁵ Bóó abifò áférege nnó bíí uma uñea geme upwò ebifò ne abifò áférege nnó yé bíí bi uñea geme upwò nte upó. Yéndémuú abò mamferé né metóó wuú akaá genó eyi gelú cho.

⁷ Σεγέ γέ ατε, ndere Kras asle enyú. Dépyegé mbə, bə́ ́fεge nye Εσωω. ⁸ Me ngarege enyú nnó Kras achwó póó esé bə́ Jus, manlere nnó Εσωω apyεé genó eyigé ajóó nnó apyεé, nnó genó eyigé ji anyémeno ne ukwene ante se getane wáwáλέ, ⁹ nnó bə́ abi áλά pó bə́ Jus, áfεgέ Εσωω né meshwe ayi ji agene ebwó. Ελί wyε ndere ásamé né mmu ηwe Εσωω nnó, “Ndere elúmbə me nfεge nye wə né geluage bə́ abi áλά άπό bə́ Jus, nkwanε nye makwa nfεé wó.” ¹⁰ Ama ása ntó nnó, “Enyú abi dela depə bə́ Jus, bege ne nechóchó chóncho ne bə́ Εσωω.” ¹¹ Ama ása ntó nnó, “Enyú bə́ abi dela pó bə́ Jus, fεge Ata. Bə́ ako afεé ji.” ¹² Ne Asaya ajóó ntó aké, “Mpyáne Jesse achwóó nye, ne abεé nye mfwa mbaá bə́ abi áλά pó bə́ Jus, ne ebwó ánegege nye metóó ne ji.”

¹³ Nnεnemmye nnó Εσωω muú apyεé enyú dénegege metóó ne ji, apyε enyú débe ne nechóchó gejamegejame ne nesə ndere défyεé metóó ne ji ne nnó utó Mendoó Ukpea upyε metóó ewé dénegege mbə ewéné.

Pəl agaré ula bi ji ásáme ηwe yina

¹⁴ Aηme ba, me mbə́ nkaá cháηéné nnó enyú ambə́ deləme melu də́. Nkaá ntó nnó enyú dewyaá defóó ne yéndemuú nyú ákágé chyεé nte majyεé. ¹⁵ Yémbə né mmu ηwe yina, nsa enyú unó fə́ mpə ne εfə́ nnó mpyε enyú détege ubi. Me mbə́ nsa mpə ne εfə́ gétúgέ galógáló ayi Εσωω álére me, ¹⁶ me nsame unó bina néndé Εσωω apyε nnó me mbe muú utóó Kras Jisəs mbaá bə́ abi áλά pó bə́ Jus. Me mpyεé utóó eba ndere mempyε upε, mangarege abya melóméló ayi atane mbaá Εσωω né mbaá bə́ abi áλά pó bə́ Jus, nnó ebwó ábε ndere εchye ewé Εσωω akame manse, ewé Mendoó Ukpea epyεé nnó εbe genógé ukpea mbaá Εσωω. ¹⁷ Me nwyaá gepəge né utóó bi me mpyεé mbaá Εσωω gétúgέ nchomé mmye ne Kras Jisəs. ¹⁸ Nkágé do fə́ ebwə ewəme né genó eyigé cha ekósé nnó Kras apóó me nnó gétúgέ mekomejóó ayi mangaré ne unó bi mpyεé, bə́ abi áλά pó bə́ Jus áwuú ne Εσωω nana, ¹⁹ né utóó gepəge ufelekpa ne utóó Mendoó Ukpea. Ndere elúmbə, oló né Jerosale ókwóné né gebágé mewaá Ilirikum, nke me nnere mangaré abya melóméló Kras ewu. ²⁰ Ελί me me metóó nnó me ngarege abya melóméló Kras né mbaá ayi yé muú fə́ áλά lú dangaré, nnó ekágé ebé eké ntegege gepú mfaá nebə́mé eníne muú ayicha afyεé. ²¹ Ελί wyε ndere ásamé né mmu ηwe Εσωω nnó, “Bə́ abi áλά alu dangaré ebwó abya wuú agene nye ji, ne abi áλά alu danwú depə eti détomé ne ji, ákaágé nye.” ²² Gέge genó eyi gegbeé me gejame ndə́ nla chwó fə́ nge enyú wə.

Pəl ashuú manjye ge bə́ Εσωω né melə Rom

²³ Yémbə nana ayi nnere utóó ba né uba mewaá bina ne te mbaá me nshyage me né gejamégé aηme manchwó ge enyú, ²⁴ nferé nnó ntegege nye εfεé nge enyú gébégé nké nyjεé Spen nnó mbe ne enyú mboó ndə́, enyú dépóó me nyjε mbe ne neke na. ²⁵ Yémbə nana nyjεé kpe Jerosale manjye chyεé εchye mbaá bə́ Εσωω abi alu ewú. ²⁶ Néndé metóó εgə bə́ Εσωω né ubaá mewaá Masedonia ne Akaya, achwó ηka mampoó ubya bə́ né geluage bə́ Εσωω né Jerosale. ²⁷ Metóó εgə ebwó mampyε mbə. Ελί eké ujwóó ne ebwó anyεé bə́ Jus néndé te mbaá bə́ Jus άpyεé ebwó abə́ mejé ewé abya melóméló achwóó ne ewú, ebwó ntó age nnó elú galógáló mampoó ebwó ne ηka. ²⁸ Ne gébégé me nnerege nye manse ηka yina eyi ate aηme achwóó ne nchyege mbaá ubya bə́ bimbo, nkoógé nye manjye Spen ne ntegege nye εfεé né Rom. ²⁹ Nkaá nnó me nchwəge ge nyú, nchwóó nye ne gekpekpegé méjé ewé Kras achyεgέ enyú.

³⁰ Aηme ba, gétúgέ metóó ewé esé défyεé ne Ata Jisəs Kras ne gétúgέ Mendoó Ukpea epyε esé débə́ó gejeé ne ate, nkpeage enyú nnó décho mbwa ne me dénnenemmye mbaá Εσωω gétú ya. ³¹ Negé mmye nnó mbə́gέ bə́ abi áλά fyεé metóó ne Ata né Judiya wó apyεge me, Ata afere me né amu bwó ne nnó bə́ Εσωω né melə Jerosale ákamé manse εchye ewé me nchwóó ebwó ne ewú. ³² Dépyεgέ mbə, mbə́gέ Εσωω ákamege, me nchwóó ewú ne nechóchó, me ne enyú chóncho défyεe nye ate eshyε. ³³ Nnεnemmye nnó Εσωω muú apyεé esé débeé né nesə abε ne enyú. Amen.

16

Pɔl alɔ́ matame mbaá bɔ́ Ɛsɔwɔ né Rom

¹ Nkelege mamɔye enyú dékaá nnó Fobe, meɔme sé ayi mendée awyaá gepɔ gelógéló. Ji alu mempoó né echomelé bɔ́ Jisɔs né melɔ Senkrea. ² Ndere ji achwɔ́ ewu segé ji ndere bɔ́ Jisɔs ásele nte meɔme. Pógé ji né yéndégenó eyigé ji akelégé néndé ji apoo me gejamégé bɔ́ yé me ntó.

³ Tamegé Priska ebwó ne Akwila. Ebwó ácho mbwa ne me dépyeé utɔ́ Kras Jisɔs. ⁴ Ela dachyeé mbo áchye gemege bwó getú ya. Me ntame ebwó yé machomélé bɔ́ Jisɔs ayi álu né gebagé mewaá bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus átame ntó ebwó. ⁵ Tamage ntó echomelé bɔ́ Jisɔs abi anywerege né gepúge ebwó.

Tamegé ntó Epenetus mejeé wa ayi ngbóo ne ji. Ji alu muú mbe ayi akame ne Kras né gebagé mewaá Ɛsya. ⁶ Tamege Meri muú apye utɔ́ ne eshye né galógáló nyú. ⁷ Tamegé Andronikɔs ne Junias ate bɔ́ melɔ wa. Ebwó abɔ alú né denɔ chóncho ne me. Ebwó ábɔ me mbe ácho mmye ne Kras gemegé nnó me ncho. Ebwó álú bɔ́ abi áwyaá enógé né geluage ángbá Kras.

⁸ Tamegé Amplatɔs nte meɔme ayi ngbóo ne ji dɔ́ gétúgé déchomé mmye ne Ata. ⁹ Tamegé Ubanɔs nte meɔme ayi apye utɔ́ Kras chóncho ne esé ne Stakys mejeé wa ngbóo ne ji. ¹⁰ Tamegé Apelis muú aleré wáwálé nnó ji alú muú Kras. Tamegé ntó ula gepúgé Aristobolos. ¹¹ Tamegé Herodyɔn muú melɔ wa. Tamegé ntó abi álu bɔ́ Jisɔs né ula gepúgé Nasisɔs.

¹² Tamegé Trifana ne Trifɔsa. Andée bina ápyeé utɔ́ Ata ne eshye. Tamegé Pesis, mejeé wa ayi gejeé. Mendée ayina apye utɔ́ Ata ne eshye. ¹³ Tamegé Rufɔs muú Ata ajyaá. Tamegé ntó mma awuú muú aselé me ndere maá awuú. ¹⁴ Tamegé Asinkritɔs ne Filegɔn, ne Hemes ne Patrobas ne Hemas ne aɔme abifo abi álu ne ebwó. ¹⁵ Tamegé Filologɔs ne Julya ne Nerɔs ne meɔmo wuú ayi mendée ne Olymfas ne bɔ́ Ɛsɔwɔ ako abi alu ne ebwó.

¹⁶ Tyagé ate ne gejeé. Machomele bɔ́ Kras ako áyi álú wé álɔ́ enyú matamé.

Pɔl achyeé bɔ́ Kras né Rom kwyakwya majyeé

¹⁷ Aɔme ba, nnene enyú mmye nnó dese gébé ne bɔ́ abi áchwɔ́ ne ángya, ne ábúlége mataó bɔ́ abi áfyé metɔ́ ne Kras. Ebwó álerege unó bi cha ebi ula upó fɔ́ unó bi bɔ́ Kras. Bege tete ne ebwó. ¹⁸ Ufɔ́ bɔ́ bina ápye fɔ́ utɔ́ Ata sé Kras. Apye lé unó bi ebwó áwuú chaɔéné. Áselé gelóge mejɔ́ ne mejɔ́ dembwólé ánywaá bɔ́ abi mataó bwó álu dada. ¹⁹ Yéndémuú Kras akaá nnó enyú dépye unó bi abya melóméló áké enyú dépyege. Gétú eyigémbɔ metɔ́ egɔ́ me ne enyú. Yémbɔ nkelege nnó enyú débe ne dénga nnó dépyege uno ulóúló, ne nkelege ntó nnó débe chiy ékágé dépyege unó nchye. ²⁰ Ela dachyeé, Ɛsɔwɔ muú apyeé esé débeé nesɔ ne ate apye nye enyú dépwɔ́ danchɔmeló, ji ala eké déjyare ne uka.

Nnenemmye nnó Ata sé Jisɔs Kras aleré enyú galógáló.

²¹ Timɔti nte muú ayi mpyeé utɔ́ uluá ne ji atamegé enyú. Lukiɔs ne Jason ne Sosipata ate bɔ́ melɔ wa álɔ́ ntó enyú matame.

²² Me Tetiyɔs muú mpógé Pɔl mansa ɔwe ayina, nlɔ́ enyú matamé ndere muú ayi áchomé mmye ne Ata.

²³ Gayɔs muú ábelé me, ne echomele bɔ́ Jisɔs abi anywerege né gepú ji álɔ́ enyú matame. Erastus muú ábélege ɔka melɔ ne meɔme sé Kwatɔs álɔ́ enyú matame.

²⁴ [Nnenemmye nnó Ata Jisɔs Kras alerege enyú galógáló.]

Pɔl afegé Ɛsɔwɔ né kwyakwya malɔ ɔwe yina

²⁵ Déchye Ɛsɔwɔ ɔgɔ. Ji akaagé pye enyú détené ne eshye né metɔ́ ewé enyú défyéé ne Jisɔs Kras ndere me ngaré enyú depɔré Kras né abya melóméló. Ne abya melóméló yina alu lé genó eyigé Ɛsɔwɔ ábelé nya bibií te gachií. ²⁶ Yémbɔ nana Ɛsɔwɔ aleré gbɔɔɔnɔ unó bi ji abɔ abelé bibií. Ɛsɔwɔ muú álá agboó fɔ́ ajɔ́ nnó dégaré unó bi bɔ́ ekpávé bií ábɔ ásamé mbaá bɔ́ mme meko nnó áfyéé metɔ́ ne Ɛsɔwɔ ne áwúgé ne ji.

²⁷ Ȩȡ abe ne Ȩsɔwɔ te kwyakwya. Ji mbií ne awyaá déȡga deko. Ȩbe mbo, gétúgé genó eyigé Jisɔs Kras apyéé. Amen.

ufélekpá ne ákame nnó genó eyigé muú ajóge gelu wáwálé. Abi bɔ́ Grek ákélege mange lé denḡá ne ákame nnó genó eyigé déjójge gelu wáwálé. ²³ Esé dégárege lé ndere áwómé né gekwa Muú yi Esɔwɔ akweré ji elá gefwa. Abya yina ne apyeyé matɔ́ anywónenege bɔ́ Jus né mmu ne bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ásele nnó álú lé gekerjkenégené genó. ²⁴ Yémbɔ bɔ́ Jus abifɔ́, ne bɔ́ Grek, abi Esɔwɔ ákuú nnó ábé bɔ́ bíí, ákaá nnó Kras alu uto Esɔwɔ ne denḡáre Esɔwɔ. ²⁵ Unó Esɔwɔ ebi akwaá áferé nnó úlú lé ukerjkené unó, denḡá délú wye dépwɔ denḡáre bɔ́. Ne unó Esɔwɔ ebi akwaá áselé ntó nnó úlú jɔ́, uwyaá eshye upwɔ eshye ewé bɔ́.

²⁶ Aḡmé ba, tégé nkane enyú débó délú gébége Esɔwɔ ákuú enyú nnó débé bɔ́ bíí. Né amé gejamégené bɔ́, áselé nnó enyú dépɔ́ fɔ́ ne genó eyigé ebwɔ ákaá nnó elé denḡá, gejamégené enyú débó depɔ́ anɔ́ bɔ́, ne gejamégené enyú détané fɔ́ né mala upú kpakpa wɔ́. ²⁷ Yémbɔ Esɔwɔ ajyá bɔ́ abi bɔ́ mme áferé nnó álú ukerjkené bɔ́ nnó mekpɔ unɔ́ egbáre bɔ́ denḡá. Ne ajya ntó bɔ́ abi bɔ́ mme aferé nnó aḡeá geme wɔ́, nnó mekpɔ unɔ́ egbáre anɔ́ bɔ́. ²⁸ Bɔ́ abi alá atané né mala upú kpakpa wɔ́, abi bɔ́ mme ábyaá, ebwɔ abi bɔ́ mme áselé nnó aḡeá geme wɔ́, ebwɔ ne Esɔwɔ ajyaá nnó ábé bɔ́ bíí. Esɔwɔ apyembɔ nnó, atyaá unó bi bɔ́ mme aferé nnó uḡeá geme. ²⁹ Ndere elúmbɔ, yé muú ayi akáge do ebwɔ ewómé né mbe ushu Esɔwɔ nnó, Esɔwɔ ajyá me gétúge me nḡea geme ápɔ́. ³⁰ Ngba, ewómé mendóo epɔ́, elé Esɔwɔ jimɔ́ ne apye nnó enyú dechó mmye ne Kras Jisɔs. Jisɔs yina ne alú denḡá etiré Esɔwɔ. Ji apye esé delú cho né mbe ushu Esɔwɔ, apye ntó esé delá bɔ́ ukpea Esɔwɔ, ne awené gemégené sé né yéndé gabo. ³¹ Ndere elúmbɔ, dépyé ndere ásamé né mmu ḡwe Esɔwɔ, nnó “Muú aké adóo ebwɔ ewómé, ádoóge gétúge genó eyigé Ata Esɔwɔ apye.”

2

Pɔ́l agárege abya ayi Kras agboó né gekwa

¹ Aḡmé ba, gébége me nchwɔ́ nyá eta nyú, mangaré mekomejɔ́ Esɔwɔ nkɔ́ fɔ́ anɔ́ denya ne denḡá eta ne ngárege enyú mekomejɔ́ yimbɔ wɔ́. ² Ndere mbɔ́ nlú ne enyú, njɔ́ né metɔ́ wa nnó, mpye sé genó eyigé cha ekosé mangaré abya Jisɔs Kras ne nkane agboó né gekwa. ³ Nchwɔ́ eta nyú ne gepwa né mmye, nweré jaja ne efɔ́ metɔ́. ⁴ Mejɔ́ ewé me njɔ́, ne unó bi me nleré enyú, uleré fɔ́ nnó me nwyáá anɔ́ denya ne denḡáre mejɔ́ mampye enyú dékámé ne genó eyigé me njɔ́ wɔ́. Yémbɔ elé uto Mendóo Ukpea ne upyeyé nnó enyú dékaá nnó unó bi me njɔ́ ne ebi nleré úlú wáwálé, ⁵ nnó enyú défyeyé metɔ́ ne Esɔwɔ gétúge uto bíí. Me nkélégé fɔ́ nnó dénéré metɔ́ né denḡáre akwaá.

Mendóo Ukpea apye bɔ́ ákaá denḡáre Esɔwɔ

⁶ Né egbe ewé denḡá etiré délú wáwálé, déselé déti dedóo abya ne bɔ́ abi ábené né depɔ́re Esɔwɔ. Denḡá etiré na, dépɔ́fɔ́ etiré bɔ́ mme, yé ebélé etire afwa mme néndé ela gachyeyé gefwagé bɔ́ gebyeyé. ⁷ Ne esé degárege mekomejɔ́ ne denḡáre Esɔwɔ etiré té nyá muú fɔ́ alá akaá wɔ́, néndé Esɔwɔ abɔ́ apye nnó muú fɔ́ akáge fɔ́ deti. Gémege nnó mme yina aló, Esɔwɔ abɔ́ abelé mé denḡá etiré na, nnó gébége ake apye genó eyigé gelu ji metɔ́, esé débɔ́ ḡgo wuú. ⁸ Yé mfwa mme yina ama, ayi akaá denḡá etiré na apɔ́. Abó akaá, mbɔ́ áwɔ́ fɔ́ Jisɔs Kras, Ata ayi apwɔ́ amu né gekwa wɔ́. ⁹ Yémbɔ genó eyigé Esɔwɔ apye gelu wye ndere ásamé né mmu ḡwe Esɔwɔ nnó, “Unó bi yé muú alá lu danḡe, ebi muú alá lu danwú, yé ebi muú ntó alá lu danfere, ubi ne Esɔwɔ akwye ábelé mbaá bɔ́ abi ágboó ne ji.”

¹⁰ Né egbé ewesé, Esɔwɔ apye esé dékaá unó bina, ndere atómé Mendóo Ukpea wuú nnó apye esé dékaá ubi. Mendóo Ukpea Esɔwɔ egéne yéndegenó chánchá, yé anɔ́ unó bi Esɔwɔ alá lú dampye muú fɔ́ abɔ́ mbe akaá. ¹¹ Káge nnó yé muú ayi akáge uféré bi úlú muú yichá né metɔ́ ápɔ́, ekosé muú yimbɔ jimɔ́. Wyembɔ ntó ne muú alá káge ufere ebi úlú Esɔwɔ metɔ́, ekosé Mendóo Esɔwɔ jimɔ́. ¹² Nana esé bɔ́ Esɔwɔ dékaá nnó achye fɔ́ sé mendóo bɔ́ mme wɔ́, achye elé esé Mendóo wuú nnó apye esé dékaáge unó bi ji achyeye esé.

¹³ Nkaáwú ne dégárege unó bina, délá dégárégé fó ne denjgáre akwaá. Dégáre lé ndere Mendoó alerégé esé, mmye ké déselé uchuú ebi Mendoó alerége dégarege depǝré Esǝwǝ. ¹⁴ Yémbǝ muú ayi álá pó ne Mendoó Esǝwǝ akélégé fó mankamé ne unó bi Mendoó Esǝwǝ alérege. Aselé ubi nnó úlú lé ukerjkené unó eta wuú, néndé elé Mendoó Esǝwǝ ne apye nnó muú ákaá ubi. Ndere elúmbǝ, ji akágé kaá fó ubi. ¹⁵ Ne muú ayi Mendoó Esǝwǝ alú ji mmye, acherege depó déko ne akaá yéndégenó. Yémbǝ, akágé chere fó ji, akaá gefǝgé muú ayi ji alu. ¹⁶ Genó eyigé me njǝǝ mbǝ gélú wáwálé wye ndere ásamé né mmu ηwe Esǝwǝ nnó, “Yé muú akágé genó eyigé Esǝwǝ aférege. Yé muú akágé chyéé Esǝwǝ majyéé. Yémbǝ esé abi déwyaá Mendoó Esǝwǝ ne dékágé genó eyigé Kras aférege.”

3

Bǝǝ abi ábené né depǝré Kras áchwǝ fó ne anjya

¹ Anjmé ba, gébége nlu ne enyú, ngaré fó enyú mekomejǝǝ ndere bǝǝ abi Mendoó Esǝwǝ elú ebwǝ né mmye wǝ. Ngaré enyú ndere bǝǝ abi álu ákwǝlege unó mme yina ne bǝǝ abi álu ambane né depǝré Kras. ² Me nleré enyú unó bi ulá utoó, wye ndere muú achyegé mamáné kó némbǝ alá aságé chyéé ji menyéé metometo. Me nleré fó enyú unó bi utóo wǝ, néndé enyú délu dambéne mankaá ubi. Yé nana délu dambéne. ³ Me njǝǝ mbǝ, néndé enyú délu pyéé unó mme yina ndere matǝǝ nyú ákélege, demmye demboó, déwamege ne ate, ewéna eléré nnó enyú délu wye eké bǝǝ mme, délu pyéé wyé unó bi ebwǝ ápyéé, ⁴ néndé, mbǝgé muú nyú ajǝgé nnó, “Me nlu muú Pǝl,” ayifo aké, “Me nlu muú Apolos,” enyú depó fó chá ne bǝǝ mme.

⁵ Gárege me, enyú déferé nnó esé ne Apolos délu chá? Esé délu lé bǝǝ utǝǝ Esǝwǝ abi ji ajyaá nnó dépye enyú défyéé matǝǝ ne ji. Yéndémuú sé apyéé utǝǝ bií ndere Esǝwǝ achye ji nnó ápye. ⁶ Utǝǝ bina, ulú nnó, me mpe mbwé, Apolos agbe manaá wye. Yémbǝ Esǝwǝ apye mbwé yimbǝ awené. ⁷ Ndere elúmbǝ, muú ayi apéne mbwé ne ayi agbéle manaá wye, áfu yé genó wǝ, Esǝwǝ muú apye mbwé yimbǝ áwené ne anjeá geme. ⁸ Muú ayi apéne ne ayi agbéle manaá wye álu wye janja. Ne Esǝwǝ achyege yéndémuú nsá ndere ji apyéé utǝǝ bií. ⁹ Esé ne Apolos décho amu dépye utǝǝ Esǝwǝ uluá. Ne enyú délu mekǝǝ Esǝwǝ ewé ese dépye utǝǝ wyé, enyú délu ntó gepú eyigé Esǝwǝ aténege.

¹⁰ Né galǝgalǝ ayi Esǝwǝ abǝ álére me, nlǝ mampye utǝǝ bií eta nyú. Mpye utǝǝ ndere mentené gepú melǝmélǝ ayi afyé nébǝmé gepú cháǝné ne bǝǝ abifo álbǝ manténége gepú mfaá néni. Ne yéndémuú ayi aténege mfaá nébǝmé eniné mbǝ, asé gébé. ¹¹ Esǝwǝ abelé mé Jisǝs Kras ndere nébǝmé eniné mbǝ. Ne yeé nébǝmé eniné chá eniné muú fǝ amáge fyé népǝ sé. ¹² Bǝǝ abifo, ásele nye unó ulǝulǝ ebi ákuú nnó gul, seleba, ne mataá malǝmálǝ, atené gepú né mfaá nébǝmé eniné mbǝ. Ne abifo ntó ásele nye unó bi ula utoó manchǝǝ ndere deweé, mancha ne nchu átene gepú né mfaá nébǝmé eniné mbǝ. ¹³ Ne bií uma ebi Jisǝs apane nye mpa bǝǝ, yéndé gefǝgé utǝǝ ebi muú apyéé ugénege nye gbǝǝǝ. Néndé né bií bimbǝ, Esǝwǝ aselé nye mewe, afwǝré utǝǝ ebi yéndémuú apye, mangé nnó ulú ulǝulǝ wa uboubo. ¹⁴ Mbǝgé gepú eyigé muú atené mfaá nébǝmé gepú eniné mbǝ gélá gésǝǝ wǝ, mbǝǝ yimbǝ abǝǝ nye nsá. ¹⁵ Ne mbǝgé gésǝǝ ebyennó mbǝǝ yimbǝ atané amu. Yémbǝ jimbǝǝ atanége nye né efwyale gabo eké muú ayi áboó atané né mmu gepú eyigé gésǝǝge.

¹⁶ Dékaá fó nnó enyú délu melú ujwǝlé Esǝwǝ ne nnó Mendoó Esǝwǝ elú enyú mmye wǝ? ¹⁷ Ne muú achǝgé melú ujwǝlé Esǝwǝ, Esǝwǝ ntó áchwǝ genjwá jií. Melú ujwǝlé Esǝwǝ ewémbǝ, elú melu ukpea ne enyú ne délu melú ujwǝlé ewémbǝ.

¹⁸ Débwǝlége gemege nyú. Mbǝgé muú nyú aféregé nnó awyaá denjǝ ndere bǝǝ mme awyaá, nchyegé ji majyéé nnó ábwǝlé alá gefǝgé muú ayi bǝǝ mme ákuú nnó gekerjkenége muú, nnó ábǝ denjǝré Esǝwǝ. ¹⁹ Me njǝǝ mbǝ néndé, unó bi bǝǝ mme áselé nnó úlú denjǝ, úlú lé ukerjkené unó mbaá Esǝwǝ. Elú wyémbǝ néndé ása né mmu ηwe Esǝwǝ nnó, “Bǝǝ abifo aférege nnó ebwǝ áwyaá denjǝ, yémbǝ Esǝwǝ ápyene ebwǝ né denjǝ bwǝ.” ²⁰ Ne ama asá né mmu ηwe Esǝwǝ nnó, “Ata akaá nnó uféré ebi muú denjǝ aférege upó yeé genó.” ²¹ Ndere elúmbǝ, ékágé muú nyú ádǝgé ebwǝ ewǝmé gétúge genó eyigé ákwaá

ápyeé, ajógé nnó me nkwòlege ayina, me nkwòlegé fò ayina, kágé nnó yéndégenó gelú mé eyigé nyú. ²² Yé Pól, yéé Apolos, yélé Pita, yéé mme yina meko, yéé geṅwá, yéé negbo, unó bi úlú mbò nana ne ebi uchwòw meso gébé, Eṣòwò apye nnó unó bina uko, úlú ebi enyú. ²³ Ne enyú ako delu bò Kras, ne Kras atane mbaá Eṣòwò.

4

Pól atée bò Kras né Kōrent ndere geṅwáge ṅgbá Kras gébòw mambè

¹ Ndere elúmbò, sège nnó esé delu lé baá utòw Kras ne bòw abi Eṣòwò afyé né amu sé unó bií ebi ubò úlú bíbí nnó dépye bòw ákaá. ² Ne muú ayi áfyéé ji utòw bií né amu, genó eyigé muú apéle mangé eta wuú gélú nnó ápye utòw bií ne metòw wuú mmu ema. ³ Yé ebélé enyú, yé lé bòw abi chá ne ashúlégé me ndo nnó nlu gyéé né utòw eba, ewémbò efú me yéé genó wó. Me mbòw ntó nkágé sò fò mpa yimbò nchye gеме ya nnó utòw ba úlú cho. ⁴ Né metòw wa, nferé nnó utòw bi Eṣòwò achye me, mpyéé ubi chájéné. Yémbò ewéna eléré fò nnó me nlu cho wó. Elé Eṣòwò ne asòw mpa wa. ⁵ Gétú eyigémbò, déwegé fò mmye deshúlégé muú ndo nnó ápyé fò utòw ebi Eṣòwò achye ebwò chájéné, néndé gébé gélú dankwáne mampa depò etiré na. Gíge bií bi Ata akérege meso fa mme, achwógé apye nye yéndégenó eyigé akwaá ápyeé bíbí gégené gbógónó, apye bòw ákaá uféré ebi úlú ate bòw né matòw. Bií bimbò elé Eṣòwò ne afege nye yéndémuú ndere apye utòw bií.

⁶ Aṅmé ba, né gétúgé enyú nse gеме ya ne Apolos nméé ne unó bi me ṅjòw mbò nnó mpye enyú dékaá ula mekomejòw ayi ji ajòw nnó, “Ekágé enyú délyaá mankwólé majye ami ásame né mmu ṅwe Eṣòwò.” Néndé mbógé dékwólégé mami chájéné, déselé fò muú fò nnó aṅeá gеме apwò ayifò, débwege fò mmye nnó nlu muú yina epófò ayina. ⁷ Yé muú nyú ayi aṅeá gеме apwòw nte ayifò apó. Unó uko ebi enyú déwyaá Eṣòwò ne áchyeé enyú, epò mbò? Ne mbógé achye enyú unó bina chyége, ulannó muú nyú adóo ebwò ewómé nnó, “Mbòw unó bi né uto bá?”

⁸ Wòw òh! Enyú bòw Kōrent déferé nnó déwyaá mé unó uko. Dékwé mé gefwa, ne délu afwa ewé esé délá depò. Eeh! Ebé yé nnó enyú délu afwa wáwálé nnó esé ntó débáné enyú dégbaré gefwa chóncho. ⁹ Né metòw wa, nferé nnó Eṣòwò abelé esé áṅgbá Kras né melú ewé elá epò ne enógé. Esé délu eké bòw abi ásòw mé mpa nnó áwáne, néndé elú eké ákpá esé ábelé gbóṅónó né mbaá ayi mme meko chóncho ne makiénné Eṣòwò ágéne. ¹⁰ Nnó esé délu ukenkéné bòw gétúgé délu bòw utòw Kras? Yémbò enyú dése gемеge nyú nnó dékaá unó uko gétúgé déchomé mmye ne Kras. Bòw mme áselé nnó esé délu jòw, yémbò enyú déselé gемеge enyú nnó déwyaá eshye. Bòw ánogé enyú yémbò ábyaá esé. ¹¹ Kpaá té gébé eyigé na, gébé geko fò wó esé dégéne menyé manyé ne manaá manyú wó. Défyé lé uchálé mandeé. Gébé eyigé fò, bòw áchyege esé efwyale. Ne gébé geko fò wó dégéne malu mambélé wó. ¹² Esé depye utòw ne eshye ne dégéne genó eyigé dényeé. Muú ajógé mejòw mebo ne esé, dénenémmye nnó Eṣòwò ájé ji. Bòw áké achyege esé efwyale, dékoge wye matòw. ¹³ Bòw áké áchòw esé mabò, déshugé ebwò meko melóméló. Áséle esé nnó délu umpwapwané unó ne ujwaá ebi bòw ájyále ne uká.

¹⁴ Nsámé fò unó bina nnó mpye mekpo unòw egbaré enyú, nchyege lé enyú majyeé, néndé délu baá ba ne ngbóo ne enyú dòw. ¹⁵ Ne yé enyú débé lé ne gejamégé bòw abi ájame enyú né meti Kras, tége nnó déwyaá lé muú ama ayi alú nte nyú. Me muú mpyeé enyú déchome mmye ne Kras ne nlu nte nyú, néndé me ne mbòw mbe ngaré enyú abya melóméló Kras. ¹⁶ Gétú eyigémbò nkpeáge enyú nnó dése gekágé neke ena. ¹⁷ Gégé ula bi me ntòme Timòti eta enyú mbò. Ji alú maá wa, ne ngbóo ne ji dòw. Ji alu muú ayi dékage lí mmye ne ji né depòré Ata Jisòs. Achwógé, atée nye enyú unó bi me mpye ndere menkwólé Kras. Unó bina ne nlérege yéndé mbaá né machomele bòw Kras.

¹⁸ Enyú abifò, mmu agbeé enyú néndé déferé nnó me nchwó sé ewú. ¹⁹ Yémbò Ata akamégé nchwó ewú nana. Nchwógé nkágé nye mbógé utó Eṣòwò úlú ne bòw gempógé bina, wa apyéé lé meno detú. ²⁰ Genó eyigé gélérege nnó Eṣòwò alú mfwa muú gepófò denyaré mejòw elé uto bi Mendoó Ukpea echyegeé ji nnó abe ne geṅwá eyigé Eṣòwò akélege. ²¹ Ndé genó enyú dékélege? Dekwòrege gepógé nyú, nnó me nké nchwòw eta

nyú, nchwó pere manleré nnó me mbóó gejeé ne enyú, waá dékwórégé f́, me nké nchwáó, nchwó ne maá echyé? Nchyeé enyú efwyale?

5

Ubélé tametame né echomele b́ó Jiśs

¹ Ubé òh, nwú nnó b́ó ábélege ubélé tametame né geluáge nyú. Ágaré me nnó muú nyú ama abelege ne mendée nte wuú. Gebobogé mechó ewé yéé b́óó abi alá ṕó b́óó Jus alá ápyéé f́. ² Ne enyú débwege mankóó mfaá bwége né gefógé mechó ewé na? Ṕó gefógé mechó ewé enyú débó mamfyé gepúgé negbo na? Ferege muú ayi apyéé gefógé mechó ewéna wáwá né geluáge nyú. ³ Yé élé me nlá mpó ewú mbó, mendoó wa elú ne enyú, ne nsó mé mpa muú ayi apyéé gefógé mechó ewé na nkane mbó mbegé ewú mpyéé, né mabó Jiśs. ⁴ Nkélege nnó enyú dékú echomele déchomé gé mbaá ama, mendoó wa ebéé ne enyú ne uto Ata Jiśs ntó ubéé ne enyú, ⁵ défyéé muú ubé yimbo né amu Danchomeló nnó áwa menyammye wuú, nnó Esówa áféreé ji né efwyale gabo né bíí bi Jiśs Kras akerege meso mansó mpa b́ó.

⁶ Mmye mebwége elómé f́. Enyú dékaá f́ nnó nekú némá ne nechóó ebá, wye ndere ekéké yist gachyéé epyéé gejamé gé flawa amuale ẃ? ⁷ Débó mamferé muú yimbo ayi apye gabo né geluáge nyú. Ji alu eké yist ayi achóó bred. Depyégé mbó debéé nye ṕópó eké bred ayi alá ṕó ne yist. Ndere njóóge mbó, nkaá me nnó enyú delú bred meke néndé áwá mé Kras muú alú maá egóhme gepé ayi epaá koó upú. * ⁸ Ndere dényé epaá ewéna, dényé ewú ne bred meke ayi alá apó ne yist. Mmye ké débe ne matóó ṕópó ne dégarege wáwá. Dényégé f́ ewú ne gekwénege bred ayi awyaá yist. Mmye ké débege f́ ne gabo ne nchye ayi esé débó déwyaá.

⁹ Né hwe ayi me mbóó mbe ntómé enyú, ngaré enyú nnó défa mbwa ne b́óó abi ábélege ubélé ne b́óó tametame. ¹⁰ Me njóge mbó, ntómé f́ ne b́óó abi alá kágé Esówa. Ebwóó abi ábélege ubélé ne b́óó tametame. Abi ásée use, abi ánó gé aló uka, ne abi ájóó ejo. Njó gé mbó ebyennó nké enyú délyaá mme yina kánká. Yémbó njóó f́ mbó ẃ. ¹¹ Me nsá lé nnó enyú défa mbwa ne yéndémuú nyú ayi aké alú menjé né echomele b́óó Esówa ne ábélege ubélé ne b́óó tametame. Yéé ayi asée use, ayi anó gé aló uka, ayi alwérege ulweré, ayi anyuú mmóó akwene yéé ayi alú menjó. Dényégé yéé menyéé ne ufóó b́óó bimbo.

¹²⁻¹³ Me mbóó f́ mansó mpa b́óó abi alá ṕó b́óó Esówa ẃ. Elé Esówa ne asóó mpa bwó. B́óó abi esé débóó mansó mpa bwó, élé ate aghme abi álu né echomele b́óó Jiśs. Ndere elúmbó, pyege ndere ásámé né mmu hwe Esówa nnó, “Búge muú ubé yimbo atáné né geluáge nyú.”

6

B́óó Jiśs ájyéé f́ ne ate né eso

¹ Ulannó muú nyú abó gé mpa ne nte menjé, ajoyé ne ji né eso, nnó b́óó abi alá afyéé metóó ne Jiśs wó ne ápa? Ulannó déla jyefó né mbaá ate b́óó Jiśs nnó ákwyé enyú. ² Dékaá f́ nnó b́óó Jiśs ne ápáne nye mpa b́óó mme ẃ, Ne mbó gé enyú ne desó mpa b́óó mme, ulannó enyú délá kaágé kwyé ukéké dépó né metóó metóó nyú? ³ Enyú dékaá nnó esé ne dépáne nye mpa makiénné Esówa, ṕó mbó? Mbó gé dékaá mbó, ebyennó esé dékágé kwyéé ukéké dépó fa né mme. ⁴ Ndere elúmbó, mechó ekwé gé nnó déjye né mbaá b́óó abi echomele b́óó Jiśs ala sé nnó ebwó alú genó wó, nnó asó mpa nyú? ⁵ Me njó gé mbó nnó mpyé mmye egbó enyú. Nnó yé muú ama apó né geluáge nyú ayi awyaá denjga mankwyéé dépó ne ate aghme nyú? ⁶ Elómé f́ nnó nte menjme abó gé mechó ne nte, akpá

* ^{5:7} Elú wáwá lé nnó: Né Ijip, Esówa ágaré b́óó Isreli nnó, yéndé ula gepú áwa maá egóhme áse manoó míí áta manombi nnó ekiénné negbo echwó gé ekoó upú bwó koóge. Wye gébé eyigémbó ntó, Esówa ágaré ebwó nnó bred ayi ebwó átyege áfyé gé f́ yist (uka ebi upyéé bred amualé) nnó ebwó ályá meló Ijip wáwá.

ji ajoyé né eso kpaá te aténégé né mbe ushu bɔ́ abi alá áfyéé metɔ́ ne Jisɔs wɔ́ nnó asó mpa bwó.

⁷Ndere enyú dékpáne ate déjye né echa eso, élere nnó enyú dékwe mé dédo uwya mme. Ulánnó muú akelege enyú mpa délá dékógé matɔ́? Ulánnó muú ányégé enyú upwɔ́ délá dékógé matɔ́? ⁸Yémbɔ, nnó enyú délyaá bɔ́ ákélégé enyú mpa, ányégé enyú upwɔ́, dékélégé bɔ́ mpa, dényéé bɔ́ upwɔ́ cháchá ne até aɬme nyú. ⁹Kágé nnó bɔ́ ube ányéé fɔ́ gefwage Ɛsɔwɔ. Ékágé muú ábwólé enyú, elú wáwálé nnó bɔ́ abi ábélege ubele ne bɔ́ támetáme, abi ánógé áló uka, abi ákwene malɔ, ate andé abi ábélege ne ate, ¹⁰yé bɔ́ abi ájóó ejó, abi ásée use, abi ányuú mmɔ́ akwéné, abi álwerege úlwéré, ne bɔ́ abi áfɔ́ge unó bɔ́. Ufɔ́ bɔ́ bina ako ányéé fɔ́ gefwage Ɛsɔwɔ. ¹¹Mbó ntó ne enyú abifɔ́ débɔ délu. Yémbɔ Ɛsɔwɔ áshwóné enyú né gabo ayi dépye délá bɔ́ ukpea. Ase enyú nnó delú cho né mbe ushu wuú. Apyembɔ, gétúgé utɔ́ bi Ata Jisɔs Kras apye ne utoó Mendoó Ɛsɔwɔ.

Se menyammye wye nógé Ɛsɔwɔ

¹²Muú fɔ́ ákágé jó́ nnó, “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejií me.” Wáwálé, yémbɔ kaá nnó unó ukouko fɔ́ wɔ́ uchwɔ́ né gelógáló wɔ́. “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejií me.” Yémbɔ nkágé lyaá fɔ́ nnó genó gefɔ́ gebɔ́ me deba, nla eké mefwe mbaá geji. ¹³Muú ayifɔ́ ákágé jó́ aké, “Ɛsɔwɔ akwyéé menyé nnó akpene né unɛ ne akwyéé unɛ nnó menyé akpene wye.” Wáwálé, ne kágé nnó bií uma Ɛsɔwɔ achɔ́ nyɛ unɛ chónchó ne menyéé. Yémbɔ Ɛsɔwɔ achyéé fɔ́ mekwaá menyammye nnó abelege ubele támetáme ne bɔ́ wɔ́, achyéé mekwaá menyammye nnó asé menyammye yimbɔ anógé Ata Jisɔs. Ne elé Ata Jisɔs ne áchérege menyammye mekwaá. ¹⁴Ne ndere Ɛsɔwɔ asele uto bií apye Ata akwíle né negbo, mbó ntó ne ásélé nyɛ utó bií apye esé dékwile né negbo.

¹⁵Enyú dékaá chánéné nnó menyammye nyú alú lé upó menyammye Kras. Nnó elómbó, nnó muú asé gepógé menyammye Kras acho ne menyammye mendée eno? Ube! Ékágé be fɔ́ mbɔ. ¹⁶Enyú débɔ mankaá nnó mende achogé mmye ne mendée eno, ebwó ne mendée eno yimbɔ ákwé eké muú ama, wye ndere ásámé né mmu ɬwe Ɛsɔwɔ nnó, “Ebwó apeá ákwé eké muú ama.” ¹⁷Ne muú ayi áchómé mmye ne Ata, ebwó ne ji ábéé metɔ́ ema.

¹⁸Lyágé mámbélégé ubélé ne bɔ́ támetáme. Yéndé gabo chá ayi muú apyéé, áchɔ́ fɔ́ menyammye wuú, yémbɔ muú ayi ábelégé ubelé ne bɔ́ támetáme, achɔ́ bɔ́ lé menyammye awuú jimbɔ́. ¹⁹Enyú dékaá fɔ́ nnó menyammye nyú álú lé melú ujwólé Mendoó Ukpea wɔ́? Elé Ɛsɔwɔ ne afye enyú Mendoó Ukpea ewéna né mmye. Enyú ambɔ́ fɔ́ wɔ́ débɔ́ gemége nyú wɔ́. ²⁰Ɛsɔwɔ ana enyú ne genó eyigé geɬeá geme dɔ́ mamferé enyú né efwyale. Ndere elúmbɔ, ségé menyammye nyú dénógé Ɛsɔwɔ.

7

Déporé neba

¹Góge me nshuú enyú meko né dépo etiré enyú désamé me.

Elú galógáló nnó mende achogé yé mmye ne mendée. * ²Yémbɔ, té mbaá bɔ́ ábélege ubelé támetáme dɔ́, élóme nnó yéndé mende ábá awuú mendée ne yéndé mendée ntó ábá awuú menɔ. ³Ne mende abó fɔ́ manshya mendée wuú ubelé wɔ́, ne mendée ntó abó fɔ́ manshya menɔ wuú ubelé wɔ́. ⁴Menyammye mendée apó fɔ́ awuú jimbɔ́, alú lé ayi menɔ wuú. Ne menyammye mende apó ntó awuú jimbɔ́, alú lé ayi mendée wuú. ⁵Ndere elúmbɔ, ékágé nte ashya nte ubelé, ekosé nnó ebwó ákámege meko amá nnó alyaá kpé ate né mboó gébé nnó anemmye mbaá Ɛsɔwɔ. Ne gébé eyigémbɔ gékógé, ebwó abó mankére chónchó nnó ékágé danchɔ́meló apye ebwó akpé né mmuameno gétúgé alá akágé gbaré mmye bwó.

⁶Me njógé mbɔ, epófɔ́ nnó ɬmerege muú fɔ́ mekpo mme nnó abá neba, yémbɔ nchyege lé enyú majyéé. ⁷Metɔ́ ebó egɔ́ me nnó yéndémuú abe ukwa eké me. Yémbɔ yéndémuú

* ^{7:1} Elú wáwálé nnó: Né gébége Pɔl, bɔ́ abifɔ́ né Kōrent áse nnó mamba neba álómé fɔ́ néndé muú ábágé neba ábɔ́ fɔ́ gébé eyigé ákuú ɬwe, ne mangigé gejamége unó.

awyaá ewuú echye ewé Esɔwɔ achyɛ́ jí. Achyɛ́ bɔ́ abifɔ eshye mampye géfógé genó eyigé na, achye abifɔ mampye eyigé na.

⁸ Mbaá bɔ́ abi alú ukwa, ne akwi andée, ngárége ebwɔ́ nnó, elómé nnó ebwɔ́ ábagé fɔ́ neba, abe ukwa nkane me nlú. ⁹ Yémbɔ́, mbógé ebwɔ́ ákágé gbaré fɔ́ menyammye bwɔ́, ábá neba. Néndé elú galógáló nnó ebwɔ́ ábá neba ne nnó ájwyegé mmye.

¹⁰ Né mbaá bɔ́ abi abané neba, nkpeage ebwɔ́ nnó, mendée abagé menɔ́, ékágé alyaá menɔ́ wuú neba. Mejɔ́ ewé menjɔ́ mbɔ́ na, epófó me, elé Ata jimbɔ́ ne ajɔ́; ¹¹ yémbɔ́, mbógé mendée alyagé menɔ́ wuú neba; ábagé sé menɔ́ ayicha elé epɔ́ mbɔ́ wɔ́, akéré mbaá menɔ́ wuú ebwɔ́ akwyɛ́ depɔ́. Ne ékágé menɔ́ ntó ábú mendée wuú né neba.

¹² Ne mbaá abifɔ́ abi abané bɔ́ abi alá áfyɛ́ matɔ́ ne Kras wɔ́, ngárége ebwɔ́ nnó yéndé meɲme ayi ábáné mendée ayi alá áfyɛ́ metɔ́ ne Kras wɔ́, mendée yimbɔ́ akámégé nnó ajwólégé ne jí, ékágé alyaá jí neba. Mejɔ́ ewé menjɔ́ mbɔ́, étané membɔ́ né metɔ́ étané fɔ́ mbaá Ata wɔ́. ¹³ Wyembɔ́ ntó, ne meɲme ayi ábáné menɔ́ ayi alá fyɛ́ metɔ́ ne Kras wɔ́ alá abɔ́ fɔ́ manlyá jí neba wɔ́, mbógé menɔ́ yimbɔ́ akámégé nnó ajwólége ne jí. ¹⁴ Me njógé mbɔ́ néndé, Esɔwɔ́ ajeé menɔ́ ayi alá fyɛ́ metɔ́ ne Kras wɔ́ gétúgé mendée wuú áfyɛ́ metɔ́ ne Kras. Ne ajeé ntó mendée ayi alá fyɛ́ metɔ́ ne Kras wɔ́ gétúgé menɔ́ wuú áfyɛ́ metɔ́ ne Kras. Mbógé elé pɔ́ mbɔ́ wɔ́, Esɔwɔ́ aselé baá bwɔ́ eké baá bɔ́ abi alá kágé Esɔwɔ́. Ne ndere elúmbɔ́, Esɔwɔ́ asé baá bwɔ́ ndere bɔ́ bií. ¹⁵ Yémbɔ́ mbógé muú ayi alá fyɛ́ metɔ́ ne Kras wɔ́, aké akélege manlyá neba ne muú ayi áfyɛ́ metɔ́ ne Kras, ago jí ajye, néndé ébɛ́ epɔ́ ewé egbárége muú ayi afyɛ́ metɔ́ ne Kras nnó épye nnó alyaá jí neba. Esɔwɔ́ akú esé nnó débé né nesɔ́. ¹⁶ Wɔ́ mendée menɔ́ ayi ófyɛ́ metɔ́ ne Kras kaá nnó getú jyɛ́ ndɔ́fɔ́ menɔ́ wye akágé fyɛ́ metɔ́ ne Kras. Ne wɔ́ menɔ́ ayi ófyɛ́ metɔ́ ne Kras kaá ntó nnó getú jyɛ́, ndɔ́fɔ́ mendée wye akágé fyɛ́ metɔ́ ne Kras.

Yéndémuú ábé wye ndere jí abɔ́ alu gemegé nnó Esɔwɔ́ ákuú jí

¹⁷ Yéndémuú abe wye ndere jí abɔ́ alú gébége Esɔwɔ́ akuú jí. Gé genó eyigé menlerégé né yéndé echomelé bɔ́ Jisɔ́ nnó apyegé mbɔ́. ¹⁸ Mbógé asó mé muú nsó ne Esɔwɔ́ alé ku jí nnó abe muú awuú, ékágé ámuá mambi nnó asó jí nsó. Ne mbógé ntó nnó alú dansɔ́ wɔ́ nsɔ́ gébége Esɔwɔ́ akuú wɔ́ nnó ɔ́be muú awuú ómmyégé fɔ́ nnó asó wɔ́ nsó. ¹⁹ Yé ásó wɔ́ nsó, yé asó wɔ́, ewémbɔ́ epye mechó wɔ́. Genó eyigé geɲeá gepwɔ́ gelú elé nnó ónógé mabe Esɔwɔ́. ²⁰ Ndere elúmbɔ́, yéndémuú abe wye ndere jí alú gébége Esɔwɔ́ akuú jí. ²¹ Nnó óbɔ́ ɔ́lú memfwé gébége Esɔwɔ́ akuú wɔ́ nnó ɔ́be muú wuú? Ékágé ɔ́chyɛ́ geme jyɛ́ efwyale getú eyigémbɔ́. Yémbɔ́, mbógé ógégé meti nnó ɔ́ferégé geme jyɛ́ nnó óbége sé memfwé pyembɔ́. ²² Kaágé nnó yé muú abɔ́ alú lé memfwé ne Esɔwɔ́ akuú jí nnó ábé muú wuú, né egbe ewé Ata apɔ́ mefwé. Elú ntó nnó muú ayi abɔ́ alá pɔ́ mefwé gébége Esɔwɔ́ akuú jí nnó abe muú awuú, alú mefwé mbaá Kras. ²³ Tége nnó, Esɔwɔ́ ana enyú ne genó eyigé geɲeá geme mamferé enyú né efwyale. Débege fɔ́ afwé mbaá akwaá. ²⁴ Ndere elúmbɔ́, yéndémuú abe wye ne Esɔwɔ́ ndere jí abɔ́ alu, gemegé nnó Esɔwɔ́ akuú jí.

Andée abí alá ba anɔ́ wɔ́ ne akwi

²⁵ Ne gógé menjɔ́ depɔ́ré bɔ́ abi alú ubwene. Genó eyigé me njógé mbɔ́ Jisɔ́ jimbɔ́ fɔ́ wɔ́ agáre me wɔ́, yémbɔ́ ngárégé enyú ndere muú ayi Ata ágéne me meshwe apye me nlú muú ayi enyú dékágé neré metɔ́ ne jí.

²⁶ Né úfére ba, elú galógáló nnó yéndémuú ábé wye ndere jí alú néndé efwyale eja nana dɔ́. ²⁷ Muú ayi ábáne mendée ékágé alyaá mendée wuú neba. Ne muú ayi alá alú dambá mendée, ékágé akélé mendée mamba. ²⁸ Yé elé njógé mbɔ́, mbógé muú abagé mendée apye fɔ́ gabo wɔ́ ne yé mesɔ́ mendée abagé menɔ́ apye fɔ́ gabo wɔ́. Yémbɔ́ bɔ́ abi ábane neba, ágɔ́ efwyale. Ne nkelégé nnó mpye ékágé enyú dékpé né efwyale ewé ebwɔ́ ágené.

²⁹ Aɲme ba, góge mengáré enyú nnó gébé eyigé Esɔwɔ́ achyɛ́ elé gachyɛ́ gebye. Né getú eyigémbɔ́, bɔ́ abi ábáné andée abe eké bɔ́ abi alá bá andée wɔ́. ³⁰ Bɔ́ abi áwyaá mesome, ábe eké bɔ́ abi alá pɔ́ ne mesome. Bɔ́ abi áwyaá nechóchó ábé eké bɔ́ abi alá pɔ́ ne nechóchó. Ne bɔ́ abi ákene gese ábé eké bɔ́ abi alá pɔ́ ne unó gese. ³¹ Muú ayi awyaá utɔ́ mampye fa mme abe ndere muú ayi ala nere metɔ́ ne unó mme wɔ́.

³² Ne nkélégé fɔ nnó genó gechyege enyú efwyale né metɔ́. Muú ayi álá bá mendée wó, afyeé metɔ́ wuú mampye utɔ́ Ata Jisɔs, ne akelege nnó apyeé utɔ́ bimɔ gefɔ́ eyigé metɔ́ egɔ́ ji. ³³ Yémbɔ muú ayi ábané mendée anerege metɔ́ né unó mme, akelégé élé nnó ápye unó bi metɔ́ egɔ́ mendée wuú. ³⁴ Ne gétú eyigémbɔ úféré bí ukwéné tyátyá. Wyemɔ ntó ne mendée ayi ábané menɔ anerege metɔ́ né unó mme gétúgé akelege mampye genó eyigé metɔ́ egɔ́ menɔ wuú. Yémbɔ mendée ayi álá lú dambá menɔ, áfyeé lé metɔ́ mampye utɔ́ Esɔwɔ, ne áchyege geme jíí geko mbaá Ata Jisɔs.

³⁵ Unó bi me njógé mɔ na, úlú élé mampoó enyú, epófɔ́ nnó nshyaá nnó enyú dépyegé fɔ ubi wó, nkélége élé nnó dépyegé unó né meti ewé elu cho, défyé mekpo né depɔré Ata.

³⁶ Muú akpégé gébwenégé mendée mambá, ne agégé nnó gébé eyigé ji alú mambá mendée yimɔ gelegé koó, ne ji akágé gbaré fɔ mmye né depɔré ubelé, apye ndere ji akelege abá mendée yimɔ. Gabo apɔ mmu. ³⁷ Yémbɔ muú ajógé mé né metɔ́ wuú nnó ji ábané fɔ mandée ayi ji abó alú mambá, ne yé genógé fɔ gepó eyi géténé ji nnó ábá mendée yimɔ, mbógé ji akágé gbáre mmye jíí né depɔré ubelé, ashyagé nnó ábané fɔ mendée yimɔ apye mechó melóméló. ³⁸ Ndere elúmbó, muú ayi ábáne gembwénégé mendée ayi ji akpené mambá apye mechó melóméló. Ne muú ayi álá bá wɔ, apye mechó ewé elómé kpaá epwɔ amu.

³⁹ Mendée abɔ́ fɔ manlyaá menɔ wuú neba, abá menɔ yicha ewé menɔ wuú alú membe wɔ, ekosé nnó menɔ wuú agbogé ne ji akágé ba menɔ yicha ndere ji akelégé. Ne menɔ yimɔ abó mambe muú ayi afyeé metɔ́ ne Kras. ⁴⁰ Ne yé lé menɔ wuú agbogé ji ákágé ba ayicha, né metɔ́ wa nferé nnó éló nnó yé menɔ ayicha ábagé sé. Ne nferé nnó Mendoó Esɔwɔ ne echyegé me majye ami menchyege mɔ.

8

Menɔ genó né gepɔ́gé bɔ́ Jisɔs élé gejeé epófɔ́ defɔ́

¹ Gógé me njó́ depɔré menyeé ayi bɔ́ apye upe mbaá aló uka. Yéndémuú ajógé aké, “Esé déwyaá defɔ́.” Ndere ajógé mɔ, abó mankaá nnó defɔ́ dékagé pye muú abwege mmye. Genó eyi gépye bɔ́ áwene né depɔré Esɔwɔ élé gejeé. ² Muú ayi aféré nnó ji akaá me yéndégenó chánchá, alú dankaá yé genó ndere ji abó alú mankaá. ³ Yémbɔ muú ayi agboó ne Esɔwɔ ji ne Esɔwɔ akaá ndere muú wuú.

⁴ Ndere elúmbɔ, déké déjógé mechó manyé menyeé ayi apyeé upe mbaá aló uka, esé dékaá nnó aló uka, ápó yé genó, ne nnó Esɔwɔ alú lé ama. ⁵ Yé lé unó úlú né mfaánebuú ne fá mme, ebi bɔ́ áséle nnó úlú bɔ́ esɔwɔ abi bwó ne yé élé bɔ́ Esɔwɔ ne bɔ́ ata ájamé dɔ́, ⁶ esé dékaá nnó Esɔwɔ alú lé ama. Ji alú Nte sé muú akwye unó uko ne akwye esé nnó dénogé ji. Ne déwyaá lé Ata ama ayi alú Jisɔs Kras muú unó uko ebi Esɔwɔ akwyeé ukené ne ji. Ne ji ne achyegé esé geɲwá.

⁷ Yémbɔ bɔ́ Jisɔs ako fɔ́ wó ákaá nnó aló uka apó yé genó wó. Bɔ́ abifɔ́ ábó ánógé aló uka kpaá te nnó mbógé ebwó ányégé menyeé ayi ápye upe mbaá aló uka, matɔ́ bwó ágáregé ebwó nnó álú nóge áló uka. Ne élé matɔ́ bwó ala bene wó, agare ebwó nnó apye gye. ⁸ Epɔ́fɔ́ gefógé menyeé ayi esé dényeé ne ápye esé débée kwókwólé ne Esɔwɔ. Délá dényé ji wó yé genó gefɔ́ eyi genome esé gepó, yé dényé ji apógé fɔ́ esé né meti fɔ́.

⁹ Yémbó, ségé yé gébé nnó ékágé dése ebwɔnye ewé Esɔwɔ achyeé enyú nnó dényé yéndé gefógé menyeé, dépye aɲme abi álá ábené né depɔré Esɔwɔ wó ákpare ákwe. ¹⁰ Néndé muú ayi álá ábené né depɔré Esɔwɔ wó, agégé ndere wó ayi ɔ́kaá genó, ɔ́lú né ntoné aló uka ɔnyeé menyeé, ji ntó abɔ́ geji manyé menyé ayi áchyeé mbaá aló uka. * ¹¹ Ne mbógé anyégé menyeé yimɔ ebyennó wɔ muú ayi ɔ́kaá genó ɔ́chɔ geɲwáge meɲme wye ayi álá bené né depɔré Esɔwɔ wó, muú Kras agboó ntó getú jíí. ¹² Ǫpyége nte meɲme wye ayi álá ábené né depɔré Esɔwɔ wó, apyégé gabo né genó eyigé metɔ́ wuú egaré ji nnó gélú gyeé,

* ^{8:10} Elú wáwálé nnó: Né gepɔ́ge bɔ́ Kōrent, melu ewé ájéle nya aló uka élé gekpékpégé gepú eyi gewyaá gejamégé baá upú. Baá upú abifɔ́ élé abi bɔ́ ájwɔlegé ányeé menyeé ne yéndémuú akage kpe mmu anye menyeé wyeé.

ebyennó ópyé ntó gabo mbaá Kras. ¹³ Ndere elúmbò, mbógé menyéé ayi me nyéé akágé pye menjme wa apye gabo, nyéé sé ji kánká nnó ékágé mpye menjme wa apye gabo.

9

Unó bi ángbá Jis̄s áwyaá ebwonye mampye

¹ Me nwyaa ebwonye mampye yéndégenó eyigé gelu cho. Me nlú ngbá Jis̄s Kras, nkpa ame yá nge Ata sé Jis̄s wáwálé, ne enyú delu utóó bá bi mpyéé ndere Ata achyegé me eshye. ² Yé b́ó abifó alá ákaá nnó me nlú ngbá Kras wá, enyú ambóó dékaá wáwálé nnó me nlú ngbá Jis̄s. Enyú délu gelo eyigé geleré nnó me nlú ngbá Jis̄s Kras.

³ Gená, ne menshúgé meko mbaá b́ó abi ákelégé manj́ó nnó me mpófó ngbá Kras. ⁴ Esé dékwané mansé menyéé ayi dényé mbaá b́ó né utóó ebí esé dépye. ⁵ Nnó esé dékwané f́o mamba andée dékene ne ebwó ndere Pita ne ángbá Jis̄s abifó, ne ayme Ata Jis̄s ápye ẃó? ⁶ Waaá nnó wyelé esé ne Banabas ne déb́ó mampye utóó ne amu sé gené dégé menyéé ayi dényéé? ⁷ Ndé muú be, ayi apye utóó, anyéé né mmu gebagé nkú jíí? Muú ayi apene genó eyi géwóme umpome abó manyé umpomé bi genó eyigémbò gewóme, wa mbó f́o ẃó? Ne muú ayi ábame mpó, abó manyú nebene mpó wa mbó f́o ẃó?

⁸ Enyú déférégé f́o nnó unó bí menj́ó mbó, utané lé né metóó mekwaá. Mabé ayi Es̄wá achyē Mosis agárege wye mbóntó. ⁹ Mabé ayi Es̄wá achyéé Mosis aké, “Muú áwégé f́o meno mpó ayi apyéé utóó né mekóó gébégé aké apyéé utóó né mmu mekóó.” Ékágé esé déféré nnó Es̄wá abó ajóó mbó atóo lé ne mpó ejieji. ¹⁰ Nnó genó eyigé Es̄wá ajóó mbó getóó ne esé ẃó? Getóó ne esé wáwálé néndé muú ayi apené mbwé né mekóó ne ayi aferege mbwé ebwó ako ánerégé matóó nnó mbóó mekóó achyēge nye awuú bwó mbwé. ¹¹ Esé depé depóré Es̄wá né matóó nyú wye eké mbwé ayi muú apené né mekóó, nnó elú mechó mebo ndere enyú dépóge esé ne unó bi menyammye sé ákelegé? ¹² Mbógé enyú déchyēge unó mbaá ate b́ó abifó b́ó abi áwyaá ntó ebwonye mansé ubi, nnó esé ntó dékwané f́o mansé unó eta nyú ebi ujamé upwóó yé ebi bwó ẃó?

Yémbó, esé défyē f́o eshye mangii enyú ubi, yé lé délu cho mangii. Esé dégígé f́o unó bina dékógé lé metóó nnó ékágé dépye genó eyi gégbéé nnó b́ó awúgé f́o abya Kras. ¹³ Enyú dékaá wáwálé nnó b́ó abi ápye utóó né mmu echa upe Es̄wá, awú bwó menyéé átánégé lé eféé. Ne ampye upe abi apye upe né geluógé upéé Es̄wá, awú bwó menyéé ntó átánégé né menyéé upe ayi b́ó áchyegé. ¹⁴ Wyembo ntó ne Kras Jis̄s agáre nnó b́ó abi ágárege abya melóméló, awú bwó menyéé abó mantanege lé né mbaá b́ó abi áwuú abya melóméló.

¹⁵ Yémbó, nlú danse ebwonye ewena mpyéé unó bi úlú cho mampye. Yé elé nsame mbó, nsamé f́o nnó enyú déchyē me ubi. Elú galógáló nnó me nkpe ngbo lé mbya ayi ngarege abya melóméló nla nselé f́o genó. ¹⁶ Me nke ngárege abya melóméló ewémbó epyéé f́o nnó me ndogé ebwó ewóme, néndé élé utóó bá ebi me mbóó mámpye. Ne mbógé nla ngaré abya melóméló yina ẃó, ebóó nye ne me. ¹⁷ Ebe nnó me mbóó ne mbó njyaaá gēme ya nnó ngarege b́ó abya melóméló, me mbó nkelege nsa. Yémbó me mbóó f́o ẃó njyaaá gēme ya ẃó, élé Es̄wá ne ajyaaá me ne áfyéé me utóó bíí né amu nnó mpyegé. ¹⁸ Ne nsá wa alú nnó, né utóó bina? Ekosé metóó megómégó ewé menwyaá gétúgé ngarege b́ó abya melóméló detú. Ngárege b́ó abya melóméló ngíge f́o nnó achyéé me genó ndere muú ayi agarégé abya melóméló ábóó mangii.

¹⁹ Me mpó yé mefwé mbaá muú f́o, yémbó nse gēme ya nkane mefwé mbaá b́ó ako nnó mpye gejamégé b́ó áfyē matóó ne Kras. ²⁰ Me njyegé mbaá ayi b́ó Jus alú, nkwe eké muú Jus nnó mpye ebwó áfyē metóó ne Kras. Ne njyegé ntó né mbaá ayi b́ó abi ákwólege mabe Mosis alú, nkwe eké muú ayi ákwólege mabe Mosis nnó mpye ebwó áfyē metóó ne Kras, yé elé me nlá pó f́o muú ayi ákwólegé mabe Mosis. ²¹ Njyegé mbaá b́ó abi alá kágé mabe Mosis, nkwe eké muú bwó nnó mpye ebwó áfyéé metóó ne Kras. Ne yé elé nlá nkwlégé mabe Mosis epófó nnó nkwlégé f́o mabe Es̄wá, nkwlé, néndé nkwlégé mabe Kras. ²² Njyegé mbaá b́ó abi alá lú dambene né depóré Es̄wá, nkwe eké muú bwó

nnó mpye ebwó ábené né deporé Esōwō. Me mbwólége yéndé gefógé muú né mati mako nnó ebegé kókógé mmye mpye yé abifo áfyé metōó ne Kras.

²³ Mēmpyē unō bina uko nnó abya melóméló ajyegé mbe nnó meso gébé me ntó mbō mejeé ewé abya melóméló achwōó ne ewú mbaá bōó abi áfyéé matōó ne ji. ²⁴ Enyú dékaá nnó mankwólé Esōwō alú eké metú gátélé. Bōó abi ákpene wye ako álómege, yémbō, elé muú ama ne abōó nsa. Gétú eyigémbō, kwólégé Esōwō chájéné nnó meso gébé débó nsa wye nkane muú ayi álómege gátélé abōó nsa. ²⁵ Yéndémuú ayi akpene né metu gátélé, aselé gébé, akpomé mmye né mati mako. Apye mbō nnó abó nsa, ne nsa yimbo alú ayi áchōge. Yémbō nsa ayi esé bōó Esōwō débōó nye alú lé nsa ayi álá chégé fō te kwyakwya. ²⁶ Gétú eyigémbō, ne me nlá nlómégé fō eké muú ayi álá pō ne genó eyigé anerégé metōó wye mambō. Me mmye fō eké muú ayi amyéé umyéé adoó ukwēkwe né mme detú. ²⁷ Mpye menyammye wa awuú ubalé nnó áwúgé ne me. Mpyéé mbō nnó ékágé me ngarége bōó mekomejōó Esōwō ebwó ábō nsa, membōó nnó detu.

10

Pōl akwelé mbeé mbaá bōó Kōrent nnó ékágé ápye genó eyigé bōó Isreli ápye nya ágene efwyale

¹ Añme ba, nkelege nnó enyú détége genó eyi gépye nya ne ukwene ante sé gébége ebwó ákené ne Mosis né mashwōné. Ndere ebwó akene ájyéé geko gebame ebwó ako ne ebwó ako áchyaá ebéé mega megélé né mme. ² Ndere gekó gébamé ebwó, ne mánchyaá ayi ebwó áchyaá ebéé mega ewémbō, elúmbō lé manaá Esōwō ne ebwó áwōó. Ne gefógé manaá ami ebwó áwōó mbō, mánléré nnó ebwó álú áñkwólé Mosis. ³ Ebwó ako ányé gefógé menyéé ama ayi Esōwō achyéé ebwó. ⁴ Ne ebwó áko ányú ntó manaá ami Esōwō achyéé ebwó. Manaá mimbo matanege né etaravé ewé ekene ne ebwó, ne etaravé ewémbō ebō elu lé Kras. * ⁵ Yé elé Esōwō álere ebwō galógáló mbō, gejamégé ebwó ápye unō bi metōó enywōnege Esōwō. Gétú eyigémbō, Esōwō awá ebwó, ne uñkwó bōó úlá né mashwōné tyátyá.

⁶ Unó bi upyé mbō na, úlú elé manchyéé esé majyéé nnó ékágé esé débógé gejeé mampyegé gabo ndere ukwene ante sé ábō ápyéé. ⁷ Dénógé fō aló uka ndere ebwó abifo ábō ápyéé. Ásá né mmu ñwe Esōwō nnó, “Ebwó ájwólé, ányéé, ányuú ne ákwilé mme áló mámbéné mabée né mbe ushu meló uka.” ⁸ Ékágé esé ntó débélége ubélé ne bōó tamétamé ndere ebwó abifo ábō ápyéé. Gétúge eyigémbō, Esōwō apyé delé bōó esaá meso elé ágbo né bií uma. ⁹ Ékágé dékpélé Kras ndere ebwó abifo ábō ákpélé ji, gétú eyigémbō Esōwō ató mmyō enó ebwó ágbo. ¹⁰ Ne déñmenégé fō Esōwō meso humm hummm ndere ebwó abifo ábō ápyéé ne ekiénné Esōwō ewé ewáné bōó echwó wá ebwó.

¹¹ Unó bina uko ebi upye nyá ne ebwó úlú lé mánkwélé bōó mbée nnó ase gébé. Ne ásá ubi né mme nnó achyéé esé majyéé, esé abi delú mbō né gébé eyigé na, eyi elá gachyéé mme abyē.

¹² Ndere elúmbō, yéndémuú ayi aféré nnó aténé chájéné, ase gébé nnó ékágé akwé gébége mmuámeno áchwógé eta wuú. ¹³ Kaágé nnó, yé mmuameno ayi achwōó eta nyú ayi álá lú gachwó mbaá ate bōó ápō. Esōwō alu muú ayi dékage lií mmye ne ji. Déliíge mmye ne ji alyaágé fō nnó enyú dékpe né mmuámeno ayi apwōó eshyéé nyú. Yémbō, mmuámeno achwógé eta nyú, Esōwō achyegé enyú eshye ewé dékoge metōó dépwōó mmuámeno yimbo.

¹⁴ Añme ba, ndere elúmbō, boóge délya aló uka manógé. ¹⁵ Enyú delú bōó abi dékágé genó, férege, dégené nno, mechó ewé me njōó mbō elú wáwálé. ¹⁶ Esé déké déteé negbóné Kras chónchó, détamégé Esōwō né mmōó ami. Ndere dépyéé mbō, déchome mmye, dékarege amo manoó Kras. Ne déké denyéé ntó bred ayi agyálé ubauba délerege nnó déchomé mbōntó mmye, dékarege menyammye Kras. ¹⁷ Yé elé esé abi denyéé ntó bred

* 10:4 Elú wáwálé nnó: Etáravé ewé ebō ekene nya ne bōó Jus, elé Kras Jimbo ne ákene ne ebwó.

yimbo déjamé, ntó bred yimbo alú lé ama. Ewéna eléré nnó esé ako décho mmye déla muú ama.

¹⁸ Tégé gepogé bɔ́ Isrēli, ebwɔ́ abi ányéé menyéé ure ayi ápye ure né mfaá geluógé ure, áchónēge mmye ne Eṣṣwɔ́ muú ebwɔ́ ánogé. ¹⁹ Ndé genó me njógé mbo fa? Nnó me njógé mbo lé nnó aló uka álú genó? Waá menyéé ayi ápyeé ure mbaá aló uka ne álú genó? ²⁰ Ngba, me njógé fɔ́ mbo, njógé lé nnó ure ebíí bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ápyeé mbaá aló uka, ápyeé mbo lé mbaá aló nchye apyeé fɔ́ mbaá Eṣṣwɔ́. Ne me nkelégé fɔ́ nnó enyú déchome mmye ne aló nchye. ²¹ Muú ákágé nyú fɔ́ mmɔ́ né amo Ata, ne ama anyúgé ntó mmɔ́ né amo aló nchye. Muú ákágé nyé fɔ́ ntó menyéé Ata ne gébé gema anyéagé menyéé aló nchye. ²² Ékágé esé dépye genó eyigé Eṣṣwɔ́ ammye deboó. Nnó esé déwyaá eshye dépwɔ́ ji?

²³ Muú fɔ́ ákágé jógé aké, “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejigé me metɔ́.” Elú wáwálé, yémbɔ́, kaágé nnó, unó uko fɔ́ wɔ́ upogé wɔ́. “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejige me metɔ́.” Yémbɔ́ kaá nnó unó uko fɔ́ wɔ́ upye muú awené wɔ́. ²⁴ Yéndémuú aferégé mampye genó eyi gepogé ate aḡme, epɔ́fɔ́ eyi gepogé jimbií wɔ́.

²⁵ Nyéagé yéndé menya ayi akpoó né gese. Dégigé fɔ́ mbaá ayi menya yimbo atané. ²⁶ Néndé ásá né ḡwe Eṣṣwɔ́ nnó, “Eṣṣwɔ́ ne abɔ́ mme ne yéndégenó eyi gelú né mme.”

²⁷ Mbógé muú ayi alá afyéé metɔ́ ne Kras wɔ́, akúgé enyú menyéé déjyegé, nyéagé yéndégenó eyigé ji achyegé enyú. Dégigé fɔ́ mbaá ayi menya yimbo atané nnó ékágé matɔ́ nyú áchye enyú efwyale. ²⁸ Yémbɔ́ muú agárégé enyú nnó, “Menyéé yina elé ayi apyeé ure mbaá aló uka”, dényéagé fɔ́ ji, nnó ékágé muú fɔ́ abɔ́ efwyale né metɔ́ ásé nnó enyú dépye gabo. ²⁹ Me njógé mbo, épɔ́fɔ́ nnó nké enyú délyaá menyéé yimbo gétúgé dényéagé débɔ́ efwyale né metɔ́. Njógé lé nnó delyaá manyé menyéé yimbo gétúgé dényéagé muú yimbo abɔ́ efwyale né metɔ́ wuú. “Ulánnó me nlyáge genó eyigé me mbó manyé gétúgé muú ayifɔ́ aferé nnó, ‘Muú anyegé alú gyeé’. ³⁰ Mbógé me nchyege matame mbaá Eṣṣwɔ́ gétúgé menyéé ayi me nyéé, ulánnó muú áchɔ́ me mabɔ́ gétúgé menyéé ayi mbó me mbe ntamé Eṣṣwɔ́ ne me nlé nyé?”

³¹ Yémbɔ́ kaá nnó yéndégenó eyigé wɔ́ apyeé, yé wɔ́ apyeé, yé apyúú abɔ́ mampye geji ndere gepyeé bɔ́ áfegé Eṣṣwɔ́. ³² Se gébé nnó ékágé apye genó eyi gepyeé bɔ́ apyeé gabo, yé bɔ́ Jus, yé bɔ́ Grek, yé echomele bɔ́ Eṣṣwɔ́. ³³ Wyembo ne me mmyeé nnó mpyeé metɔ́ egógé yéndémuú né yéndégenó eyigé me mpye. Me nkelégé fɔ́ mampye genó eyi gepogé lé me mbií. Me mpye eyi gepogé bɔ́ ndere Eṣṣwɔ́ akágé feré ebwɔ́ né efwyale gabo.

11

¹ Ndere elúmbɔ́, kwólégé ntó gekágé neke ya wye ndere me nkwólégé eyige Kras.

Gefɔ́ eyigé andée ábɔ́ mambe né echomele bɔ́ Kras

² Me nfége enyú néndé déteé me né yéndégenó ne dépye unó wyeé ndere me mbo nleré enyú. ³ Yémbɔ́ nkelégé mampye enyú dékaá cháḡéné nnó Kras ne alú mekpo mbaá ande ako, mende ne alú mekpo mbaá mendée. Ne Eṣṣwɔ́ alu ndere mekpo mbaá Kras. ⁴ Yéndé mende aké anenémmye né echomele bɔ́ Kras, yé aké agarege mekomejɔ́ ayi atane mbaá Mendoó Eṣṣwɔ́, akweregé mekpo wuú ebyennó achyegé mbo lé mekpo unɔ́ mbaá muú kpaá wuú. ⁵ Ne yéndé mendée aké anenémmye, yé aké agarege mekomejɔ́ ayi atane mbaá Eṣṣwɔ́ alá akwere mekpo wuú wɔ́, achyegé mbo elé mekpo unɔ́ mbaá muú ayi alu ndere mekpo wuú. Alú wye eké akpalé ji mekpo. ⁶ Ndere elúmbɔ́, mbogé mendée akelégé fɔ́ mankwere mekpo wuú, ákpe ákpale mekpo wuú. Yémbɔ́, mbogé ji akaá nnó elú elé mekpo unɔ́ eta wuú mankpale mekpo akwerege mekpo wuú. ⁷ Ne mende abɔ́ fɔ́ mankwere mekpo gébégé aké anenémmye wɔ́. Néndé Eṣṣwɔ́ akwyéé mende nnó ábé eké jimbó, achyegé Ji ḡḡɔ́. Yémbɔ́ mendée afyéé lé mende ḡḡɔ́ mmye. ⁸ Néndé Eṣṣwɔ́ ase fɔ́ membea mendée ne akwyéé mende wɔ́, asé lé ayi mende ne akwyéé mendée. ⁹ Elú wye ndere Eṣṣwɔ́ alá akwyéé fɔ́ mende gétúgé mendée wɔ́. Akwyéé mendée gétúgé mende. ¹⁰ Gégé ula bi mendée abɔ́ mankwere mekpo wuú, manlrege nnó mende ne abɔ́ uto né

eta wuú. Apyegembo matóó asóó f́ makiénné Esówa. ¹¹ Yé ndere elúmba, esé abi défyéé matóó ne Kras, mendée abó f́ mantene ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mende. Ne mende ntó abóó f́ mante ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mendée. ¹² Yé lé asele membea mende ne akwyéé mendée, yé mende f́, apó fa mme ayi mendée álá byéé ji wó. Ne elé Esówa ne akwyéé unó uko.

¹³ Enyú ambóó déferege dégené nnó elómé f́ nnó mendée anenemmye eta Esówa ewé álá we gebugendeé né mekpo wó. Elómba? ¹⁴ Né mme yina, dége mbo nnó mende abege ne mejwe metyemetye, achyegge mbo lé mekpo unóó né geme jíí, ¹⁵ ne nnó mendée abege ne mejwe metyemetye, efye ji ulóó né mmye. Néndé Esówa achyegge mendée mejwe ewémbo nnó ébe ndere genó eyi gekwerege ji mekpo. ¹⁶ Ne mbogé muú f́ aké akélege manyéé mbeé né mechó ewe, mengarege ji nnó esé angba Kras depó sé ne gepó eyigé cha manleré ndere anógé Esówa yé machomele bóó Kras apó ne geji.

Bóó echomele Kras né Kōrent ányéé menyéé Ata né meti ewé elápó cho

¹⁷ Né mechó ewé me nchwóó ngaré enyú, nfege f́ enyú, néndé enyú dechwogé chónchó ndere bóó Jisós, déchwó f́ né galógáló, déchwóó manchó depó chóó. ¹⁸ Ne genóge mbe géluú nnó, agaré me nnó enyú déchwogge chónchó né echomele nyú manógé Ata, déjwalege matoó matoó ne angya. Ékágé be wáwálé. ¹⁹ Angya ábó mambe metóó metóó nyú. Abegé mbo, ákágé nyé muú ayi akwalege Jisós wáwálé. ²⁰ Mengge mbo nnó gébége enyú déchwogge chónchó nnó dényéé menyéé Ata, yémbo ji f́ wó enyú déchwóó manyéé wó. ²¹ Genó eyigé enyú dépyéé geluú nnó, yéndémuú awenege manye menyéé awuú, atéé f́ ate ayme abifó. Ndere dépyembo, abifó anyéé, anyuú akwene, abifó agboó mesa. ²² Chaá! Nnó enyú depó ne upú ébi enyú dékágé nyegge menyéé, dényuú mmóó wyéé? Ne ulánnó enyú débyaá echomele bóó Esówa, déchyegge mekpo unóó mbaá abi álá pó ne genó. Enyú dékelege nnó me mpyéé nnó ne enyú? Dékelege memféé enyú né gefógé mechó ewé? Ngba, nkágé pye f́ mbo.

Menyéé Ata Jisós

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; Luk 22:14-20)

²³ Unó bi Ata alere me, ubi ne menlere enyú, nnó né utuú bi achyéé Ata Jisós mankwaá, abó ntó bred, ²⁴ áchyegé matame mbaá Esówa, agyá ntó bred yimbo ubauba, ajóó aké, “Gége menyammye wa na, me nchyége né gétúge enyú yéndégébé déké dényé ji, pyégé wyé na mantégé negbo na.” ²⁵ Wyémbo ntó ne gébége anere menyéé manye, abó amo ne mmóó mmu ajóó aké, “Amo yina alú gepó eyi gelere menomenyéé meke ewé Esówa anyéé ne enyú. Menomenyéé ewéna éké ne manoó ama. Ne yéndégébé déké dényuú mami, pyégé wyémbo mantégé negbo na.” ²⁶ Ne yéndégébé enyú déké dényéé bred yina, dényuú mmóó ami malú né mmu amo yina, degarege mbo lé negbone Ata kpaá te ji achwó.

²⁷ Né gétú eyigé na, yéndémuú ayi anyéé bred yina, anyuú mmóó ami na né meti ewé elá echyegge enógé mbaá Ata, akwe mpa né metóó wuú néndé ábyaá mbo lé menyammye ne manoó Ata. ²⁸ Ndere elúmba yéndémuú abó mbe áchééré metóó wuú, ne anyéé bred, anyuú mmóó ami malu né mmu amo. ²⁹ Néndé muú ayi anyéé bred yina, anyuú mmóó mina álá kágé, fere nnó unó bina utené né menyammye Ata, akélege mbo lé efwyale né geme jíí. ³⁰ Gé ulá bí gejamégé bóó né metóó metóó nyú améé, abifó áwyaá gepwa ne abifó ntó agboó. ³¹ Yémbo esé débogé mbe décherege matóó se chánéné, Ata achyegge f́ esé efwyale. ³² Esówa acherege depó etiré sé, agege nnó délu gyéé, apyéé menyammye sé awuú ubale nnó né bií bi ji asóó mpa, achyegge f́ esé efwyale chónchó ne bóó abifó.

³³ Né gétú eyigémbo, ayme ba, yéndégébé déchwogé chónchó manye menyéé Ata, debó mangile ate. ³⁴ Mbogé mesa aké ammye muú, abó mbe anyéé menyéé né gepú jíí, nnó gébége enyú dechwogé chónchó ékágé dépye genó eyigé Esówa achyegge enyú efwyale. Ne depó etiré délaá, membóó nchwogé ngarege nyé enyú.

¹ Anme ba, nana nkelege mampye enyú dékaá cháhéné depwé unó bi Mendoó Ukpea echyeye bós uto nnó ápyegé. ² Enyú dékaá nnó gébégé enyú dela delú danfyé matós ne Jisós, anyua enyú denó mewaá, dela nógé lé aló uka, unó bi ula ujógé mejós. ³ Ndere elúmba, nkelege mampye enyú dékaá nnó yéndémuú ayi Mendoó Esòwò elú ne ji ajógé f́ nnó, “Jisós òbò wyeé.” Ne ye muú f́ ntó ákágé jós f́ nnó, “Jisós ne alú Ata”, mbógé Mendoó Ukpea elá epó ne ji.

⁴ Kaágé ntó nnó unó bi Mendoó Ukpea echyeye bós uto nnó ápyege úlú ufós ufós. Yémba wye lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyeye ebwó uto mampye unó bina uko. ⁵ Matós ami esé dépyé mbaá Ata malu ufós ufós, yémba wye lé Ata wu ama ne esé ako dépyé utós bíí. ⁶ Mati ayi esé dépye utós mbaá Esòwò álú ufós ufós yémba wye lé Esòwò wu ama ne apye utós né geywáge yéndémuú sé. ⁷ Mendoó Ukpea echyeye uto mbaá yéndémuú sé nnó dése ubi dépyege utós ebi upogé bós ako. ⁸ Mendoó Ukpea echyeye muú ayifó uto manjós mejós Esòwò ne denḡa. Muú ayifó echyeye ji uto manlere unó bi Esòwò apye ji akaá. Wye lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyeye ebwó utó mampye utós bina. ⁹ Mendoó Ukpea wú ema, echyeye muú ayifó utó mamfyé metós ne Esòwò kpaá te ápyé genó eyigé ji ágige. Muú ayifó echyeye ji utó mampye bós abi améé ufós ufós mameé átoógé. ¹⁰ Mendoó Ukpea echyeye muú ayifó utó mampye ufelekpa, muú ayifó echyeye ji utó mangarege genó eyigé getané mbaá Mendoó Esòwò. Ayifó echyeye ji utó mankaá unó bi utanege mbaá Mendoó Esòwò ne ebi ulá utanege f́ mbaá Mendoó Esòwò. Ayifó echyeye ji utó manjós ufós mejós ebi yé jimboó alá kágé f́. Ne ayifó ntó echyeye utó mangare ulaá ufós mejós ebimbo. ¹¹ Unó bina uko elé wye Mendoó Ukpea wú ema ne echyeye esé utó nnó depyeye ubi. Ne echyeye yéndémuú ebií utó cha ndere ewú ekélege.

Ankwòle Jisós álú eké upò menyammye uchaucha né menyammye ama

¹² Dékaá nnó menyammye mekwaá awyaá upò uchaucha. Ne yé elé upò menyammye ujame dós, ucho upye lé menyammye ama. Mbòntó ne Kras alú. ¹³ Esé abifó délú bós Jus, abifó bós Grek. Bós abifó álú áfwe abifó ápó. Yémba gébégé awyaá esé manaá né utó Mendoó Ukpea ewémba ema, esé ako dékwe eké menyammye ama ne Esòwò apye esé ako dése Mendoó ema.

¹⁴ Ne dépege menyammye mekwaá apó f́ lé ne gepoge menyammye gema, awyaá upò gejame. ¹⁵ Dése nnó geke geke, “Me mpó f́ gepoge menyammye néndé me mpó f́ ebwó” ewémba epye f́ nnó geji gebege f́ gepoge menyammye, waá epyéé? ¹⁶ Ne mbógé etu eké, “Me mpó f́ gepoge menyammye néndé me mpó f́ dambonyi, ewémba epye f́ nnó ewu ebege gepogé menyammye, waá epyéé?” ¹⁷ Ne mbógé menyammye meko abe lé dambonyi jiji, mekwaá abo awuú mbo mbaá ne ndé? Ne mbógé menyammye meko ntó abe elé etu ewu ewu mekwaá abo awuú mbo, gebe ne ndé? ¹⁸ Ndere elúmba, Esòwò akwyeé menyammye mekwaá né upò upò, ne abelé yéndé gepò ndere ji akélege. ¹⁹ Ne mbógé upò bina uko ubo ube lé gepò gema, menyammye abo abéé f́. ²⁰ Ndere elúmba, menyammye mekwaá awyaá upò gejame, yélé upò ujame menyammye alú elé ama.

²¹ Gétú eyigémba dambónyi ákágé jós f́ ne ebwò nnó, “Òkágé pòó f́ me.” Yé mekpo ékágé jós f́ ne uka nnó “Òkágé pòó f́ me.” ²² Yémba wáwálé álú nnó, upò menyammye ebifó ebi esé déferé nnó upò ne eshyéé dékágé jwólé f́ ewé ubi ula pó. ²³ Ne upò menyammye ebi esé désele nnó upò ne énogé, ubi ne esé dénógé dós. Ne ebi esé déla kelé nnó ubi ube fuú ne esé dékwerege cháhéné, ²⁴ ewé déla dépye f́ mbo, ne upò ebi ulóme dós. Yémba Esòwò achoné upò menyammye bina mbaá ama, ne achyéé énogé mbaá ebi ula upò ne énogé, ²⁵ nnó upò menyammye ubegé f́ ne anḡya, ucherege lé ate. ²⁶ Mbógé gepogé menyammye gema geké gegene efwyale, ebifó uko ntó ugene efwyale chónchó ne geji. Mbógé gepò gema gebege ne énogé ebifó uko ntó ubeé ne nechóchó chónchó ne geji.

²⁷ Wyémba ntó ne menyammye Kras álú. Ne yéndémuú nyú alú gepoge menyammye wuú. ²⁸ Ne Esòwò achyéé yéndémuú gefógé utós bíí né echomele bós Kras. Ntoó eníné mbe elé anḡbá Jisós, matoó apea elé bós ekpávè Esòwò, matoó uléé elé, anlere mekomejós Esòwò. Ne abi akwòlege elé bós abi apyéé ufelekpa, abi apyéé bós mameé átoógé, abi

apogé bṓṓ, abi ápele ndere utṓṓ Eṣṓṓ ukene, ne abi ajógé ufṓṓ mejṓṓ ufṓṓ ufṓṓ ebi ebwṓ ambṓṓ álá kágé. ²⁹ Nnó bṓṓ ako ne álú áṅgbá Kras? Ngba! Nnó bṓṓ ako ne álú bṓṓ ekpave Eṣṓṓ? Ngba! Nnó bṓṓ ako ne álú anlere mekomejṓṓ Eṣṓṓ? Ngba! Nnó bṓṓ ako ne ápyeé ufélekpa? Ngba! ³⁰ Nnó bṓṓ ako ne ápyeé bṓṓ mameé atoógé? Ngba! Nnó bṓṓ ako ne ajógé ufṓṓ mejṓṓ ufṓṓ ufṓṓ? Ngba! Waá nnó bṓṓ ako ne ágarege ula ufṓṓ mejṓṓ bina? Ngba! ³¹ Yémbṓ, genó eyigé débṓṓ manere matṓṓ wye dṓṓ gelú nnó Eṣṓṓ achye enyú unó bi ulṓme dṓṓ upwṓṓ ebifṓ.

Gógé me ngáre enyú meti ewé elṓme epwṓṓ mati ako.

13

Gejeé gejeá gepwṓ unó uko

¹ Mbṓgé ébégé nnó me nkágé jṓṓ ufṓṓ mejṓṓ mme meko ne ewé makiénné Eṣṓṓ, ne nlá mbṓṓ gejeé ne bṓṓ wṓ, mmpye lé mejṓṓ détué eké kálánká yé eké ubyaubya. ² Yé ebe lé nnó Eṣṓṓ achye me utó mangarege bṓṓ mekomejṓṓ ayi atane eta wuú, ne yé nkaá unó Eṣṓṓ uko chónchó ne ebi úlú bibií, ne yé mfyé lé metṓṓ wa ne Eṣṓṓ dṓṓ ndere ékágé pye me njṓṓ ne makwe nnó ákwilé malu bwṓṓ ájye né mbá yicha, ne nla mbṓṓ gejeé ne bṓṓ wṓ, mpṓ yé genó. ³ Ne yé nkpa lé unó bi me nwyaa uko nkáre mbaá ubya bṓṓ ne yé nchye ntó lé gеме ya mbaá bṓṓ nnó ásó né mewe gétúgé depṓré Eṣṓṓ, ne nla mbṓṓ gejeé ne bṓṓ wṓ mbṓṓ yé nsa fṓ.

⁴ Muú ayi abṓṓ gejeé ne bṓṓ ágbárege metṓṓ, ne apye galógáló ne bṓṓ ammye fṓ demboó, apṓ fṓ ne nepa, ne abwegé fṓ mmye. ⁵ Apyeé fṓ neṅa. Apye fṓ genó eyi gepoge lé jimbií, asṓṓ fṓ metṓṓ wáwá, ábélégé fṓ depṓ debodebo né metṓṓ. ⁶ Gefṓgé muú yina, abeé fṓ ne nechóchó gébégé bṓṓ aké apyeé gabo. Abee ne nechóchó gébégé bṓṓ aké apyeé genó eyi gelú cho wáwálé. ⁷ Muú ayi abṓṓ gejeé ne bṓṓ, abyaá depṓ debodebo deko etiré bṓṓ ápyeé, akamege nnó bṓṓ apye nye galógáló, anerege metṓṓ nnó ebwṓ akwṓrégé nye gepṓgé bwṓṓ ne akoge metṓṓ né unó bi ebwṓ apye yéndégébé.

⁸ Muú ayi abṓṓ gejeé ne bṓṓ, agboó ne ebwṓ yéndégébé. Gébé gechwṓ nye eyigé uto ebi bṓṓ agárege genó eyigé getane mbaá Mendoó Eṣṓṓ ubyeé, uto bi bṓṓ ajógé ufṓṓ mejṓṓ ebi álá kágé ubyeé, uto bi bṓṓ ákage unó Eṣṓṓ uko ubyeé nye. ⁹ Néndé unó bi esé dékaá, dékaá déneré wṓ, ne mekomejṓṓ Eṣṓṓ ayi dégárege, dégarege fṓ ji déneré, ¹⁰ yémbṓ, gébé gékwónege nye eyigé Eṣṓṓ apye nye esé dékaá unó bina uko. Ne unó bi déla dékaá denere wṓ, ubyeé nye.

¹¹ Gébégé me nlu mamane, njógé mejṓṓ eké mamane kṓṓ, nferege depṓ eké mamane kṓṓ ne mpyeé unó eké mamane kṓṓ. Ne nana ayi nlé mmye muú, nlyaa depṓre dembane. ¹² Esé dégene unó nana mmye bomebome eké muú ayi apele unó né efeé ewé elá egenege cháṅéné. Yémbṓ gébé gechwṓ nye eyigé esé détuúge ame dégene unó uko cháṅéné. Nana me nkaá fṓ unó uko nnere wṓ, yémbṓ gébé gebeé nye eyigé nkágé unó uko kpa, wye ndere Eṣṓṓ akaá me.

¹³ Mankwya mejṓṓ ewé na alu nnó, unó úlú uléé ebi ula ubyeé te kwyakwya. Unó bina elé metṓṓ mamfyé ne Eṣṓṓ, maneré metṓṓ ne Jií ne mambṓ gejeé. Yémbṓ genó eyi gejeá né unó bina uléé elé gejeé.

14

Echye ewé Mendoó Ukpea echyeye

¹ Mmyege mambṓ gejeé ne ate, ne mamkpane ntó gechyéé nnó debṓ echye ewé Mendoó Ukpea echyeye cháchá echyéé ewé epye muú agarege genó eyigé getane mbaá Mendoó Eṣṓṓ. ² Néndé muú ayi ajógé mejṓṓ ewé ji álá kágé, ajógé lé ne Eṣṓṓ ajógé fṓ ne akwaá, yé muú fṓ akágé yé genó eyigé ji ajógé, néndé ajógé lé unó Eṣṓṓ ebi úlú bibií ndere Mendoó Ukpea echyeye ji eshyeé. ³ Ne yéndémuú ayi agarege mekomejṓṓ ayi atanege mbaá Mendoó Eṣṓṓ, ajógé genó eyigé akwaá áwú, ne mejṓṓ wuú epóge bṓṓ efyéé ebwṓ eshye ne ekwenege ebwṓ matṓṓ. ⁴ Muú ayi ajógé mejṓṓ ewé ji álá kágé, apógé lé gеме jií, ne muú ayi agarege mekomejṓṓ ayi atane mbaá Eṣṓṓ apógé echomele bṓṓ Kras.

⁵ Εβα ελῶμε nnό enyú ako déjógé mejóó ufóó ufóó ewé délá dékágé, yémba menkelege nnó enyú dégáregé lé mekomejóó ayi atane mbaá Mendoó Εσωῶ. Muú ayi agarege mekomejóó ayi atane mbaá Mendoó Εσωῶ ahea geme apwóó ayi ajógé ufóó mejóó ebi ji álá ákágé. Εkosé nnó muú abege ayi agarege ulaá mejóó ewémba nnó apogé bóó echomele Jisῶs. ⁶ Αημε ba, mbógé me nchwage mba mantame enyú, ne nké njógé lé ufóó mejóó ebi nla nkágé, ewémba epóge mba enyú nnó? Yémba ngarege enyú, unó uke ebi Εσωῶ alere me, yé ebi ji apye me nkaá, yé mekomejóó ayi atane eta wuú, yé ebelé manlere enyú mekomejóó Εσωῶ ewémba ne elú genó eyi gepogé enyú.

⁷ Wyemba ntó ne elú ne unó mabeé nkane embya ne nenke unó bi ulá upó ne genwá. Muú aké afōmege embya, byōgebyōge yé aké akwele elé nenke byōgebyōge muú apyemba nnó ne akaá genó eyigé ji akwele? ⁸ Mbōntó ne mbá bee alú. Mbógé muú afōmege ji byōgebyōge, ndé muú akpomege mmye manjye bee? ⁹ Mbōntó ne elú ne enyú ambóó. Mbógé enyú deké dégarege mekomejóó né mejóó ewé délá dékágé ula, epyémba nnó ne bóó ákaá genó eyigé enyú dejógé? Déké dépyéé mba dechwó gejulé nyú mme detu. ¹⁰ Elú wáwálé nnó ufóó mejóó uja fa mme ne yé ewé bóó ajógé élá epó ne ula epó. ¹¹ Yémba, mbógé me nkágé fó ulaá mejóó ewé muú ajógé muú yimba abeé menkeé menkeé eta wa ne mentó mbeé menkeé menkeé eta wuú. ¹² Ndere elúmba, tee mbaá enyú dékpane gechyeé mamba echye ewé Mendoó Ukpea echyegeé mmyegeé nnó deba elé echye ewé echyegeé enyú uto mampógé echomele bóó Jisῶs ewené.

¹³ Gétú eyigémba, muú aké ajógé gefógé mejóó ewé ji álá ákágé ula, anemmye mbaá Εσωῶ nnó achyeé ji echyeé ewé echyegeé ji uto mangáre ulaá gefógé mejóó ewémba. ¹⁴ Néndé, mbógé me nke nnemmye né ufóó mejóó ebi nla nkágé ula, nnene chónchó ne mendoó wá. Yémba né metóó wa nkágé yé genó eyigé me njógé. ¹⁵ Ndere elúmba, memye mba nnó? Nane mpyeé, menene nye mmye ne mejóó ewé me nla nkágé ula yémbó nnene ntó mmye ne mejóó ewé menkágé. Nkwane makwa né mejóó ewé menla nkágé ula nkwane ntó ne mejóó ewé nkágé. ¹⁶ Ne mbógé muú aké anemmye choncho ne mendoó wuú afēge Εσωῶ né mejóó ewé ji álá kágé ula, epyemba nnó ne muú ayi álá kágé depōré Εσωῶ akame aké, “Amén” te mbaá ji álá wuú fó geno eyigé ajoge. ¹⁷ Ékágé be nnó wó otamege Εσωῶ chánéné yémba epogé fó muú yifó cháchá.

¹⁸ Ntamege Εσωῶ nnó membóó njógé mejóó ewé nla nkágé mpwóó enyú ako. ¹⁹ Yémba mbege né mmu echomele bóó Jisῶs, nkélege nnó njóó lé uchu uta ebí bóó ákágé ne nnó njógé uchu delé ufya ebí bóó álá ákágé ula.

²⁰ Αημε ba, déferege sé unó eké ambane. Bege kenékéné eké ambane abi álá kágé pye gabo, ne ferege unó eké bóó abi ábené. ²¹ Asa né mmu ηwe Εσωῶ nnó Εσωῶ aké, “Nsele nye bóó malῶ ayicha abi ajógé ufóó mejóó ebichá, njóó mejóó ne bóó ba. Yémba bóó ba áwuú fó genó eyigé me njógé ne ebwó.”

²² Ndere elúmba, manjógé menjóó ewé muú álá kágé ula, alú elé gepῶ eyigé Εσωῶ alerege utoó bií mbaá bóó abi álá lu dafyeé metóó ne Jisῶs Kras épó fó abi áfyéé metóó ne ji. Mangarége mekomejóó ayi atanege mbaá Εσωῶ, alú lé gepῶ eyigé Εσωῶ alerege utoó bi mbaá bóó abi áfyéé metóó ne Kras Jisῶs épó fó mbaá abi álá fyéé metóó ne ji wó.

²³ Ndere elúmba, mbógé echomele bóó Kras achwógé mbaá ama, yéndémuú aké ajógé elé mejóó ewé muú álá ákágé, ne muú ayi álá ákágé depōré Εσωῶ, yé ebelé muú ayi álá afyeé metóó ne Εσωῶ wῶ achwógé eféé, ajógé fó nnó enyú ako delú bóó ubwóó? ²⁴ Yémba, yéndémuú nyú aké agarége mekomejóó ayi atane mbaá Εσωῶ, ne muú ayi álá ákágé fó depōre Εσωῶ yé ayi álá áfyéé metóó ne Εσωῶ wó achwage eféé gébé eyigémba, jimboó ákágé chánéné nno ji alú pye gabo né mbaá unó uko ebi jimboó awuú enyú déjógé. Ne unó bi ji awuú upye nye ji akaá nnó akpene nye né unóó mpa Εσωῶ. ²⁵ Mekomejóó Εσωῶ ápye nye yéndégenó eyigé gelu bibifí né metóó wuú gelá gbōgōnῶ. Epyegemba ji atome nye mano mme anógé Εσωῶ ajoge aké, “Elú wáwálé nnó Εσωῶ alú metóó metóó nyú.”

Echomele bóó Kras énogé Εσωῶ né meti melóméló

⁸ Me ne nlú kwyakwya muú ayi ji alere mmye eta wuú. Ndere áleré mmye né eta wa mbò, me nlú eké maá ayi ábyené ji mbelepo. * ⁹ Me njóó mbò néndé né geluage áhgbá Jisàs me mpò yé muú fò. Nfuú yé muú ayi bọ́ ákuú me nnó hgbá Jisàs wó. Néndé nchyeé echomele bọ́ Eṣòwò efwyale dọ́. ¹⁰ Yémbò gétúgè galógáló ayi Eṣòwò abò áleré me, apyé me nlú gefógè muú ayi me nlú mbò fina. Ne galógáló yimbò áno mme detú wó néndé mpye utọ́ mpwọ́ áhgbá Jisàs abifò ako. Utọ́ bi mempye mbò, epófó lé né utó ba, ngba. Elé gétúgè galógáló wuú ne ji achyegè me utó mampyegè utọ́ bina. ¹¹ Ndere elúmbò, yé ebe lé nnó me ne ngare enyú abya melóméló yé elé ahgbá Jisàs abifò ne agarege, efwyale epó né mmu néndé esé ako dégarège lé genó gemaá. Ne genó geji ne enyú défyéé matọ́ wyeé.

Elú wáwálé nnó Eṣòwò apye nye bọ́ abi ágboó ákwilé né negbo

¹² Abya melóméló ayi esé dégarège enyú, alú nnó Eṣòwò apye Kras akwilé né negbo. Ne mbógè esé déké dégarège enyú mbò, ulannó enyú abifò déjógè nnó bọ́ abi ágboó ákwilege fò né negbo? ¹³ Mbógè ebe nnó bọ́ abi ágboó ákwilege fò né negbo, ebyennó yé Kras ntó akwilé fò né negbo wó. ¹⁴ Ne mbógè ebe ntó nnó Ji ákwile né negbo wó, ebyennó abya melóméló ayi esé dégarège enyú alú détu ne yé metọ́ ewé enyú défyéé ne Kras elú ntó détu. ¹⁵ Ne ebeé ntó nnó esé delú bọ́ ntesé gebyò mbaá Eṣòwò néndé esé dégarège bọ́ nnó Eṣòwò apye Kras akwilé né negbo. Yémbò, mbógè bọ́ abi ágboó ákwilege fò né negbo ebyennó Eṣòwò apye fò Kras akwilé né negbo wó. ¹⁶ Ne mbógè bọ́ abi agboó ákwilege nye fò né negbo, ebyennó yé ebelé Eṣòwò apyéé fò Kras akwile né negbo wó. ¹⁷ Ne mbógè Eṣòwò apye fò Kras akwilé né negbo wó, ebyennó metọ́ ewé enyú défyéé ne Kras elú détu ne Eṣòwò alu danjinte gabo nyú. ¹⁸ Ne ebeé ntó nnó bọ́ abi áfyè matọ́ ne Kras ne álé gbo, áno mme detú. ¹⁹ Ne mbógè esé déneré elé metọ́ nnó Kras apógè nye esé wye le né genwáge se fa mme, mmyeké esé delú bọ́ abi meshwe awese ájame ápwọ́ ayi yéndémuú.

²⁰ Yémbò, Eṣòwò apye Kras akwilé né negbo wáwálé. Né gégluágè bọ́ abi agboó, Kras ne alú muú mbe ayi Eṣòwò apyéé ji akwile né negbo, manlere nnó Eṣòwò apyéé nye bọ́ abi ágboó ákwilé né negbo. ²¹ Muú ama ne apye negbo nekpene fa mme, wyembò ntó ne muú ama apye nnó bọ́ ákwilé né negbo. ²² Bọ́ ágboó gétúgè álú upyáne Adam, wyembò ntó ne Eṣòwò achyegè nye genwá eyi gekè mbaá bọ́ gétúgè áchomé mmye ne Kras. ²³ Yémbò unó bina uko upyé nye, yé eyigé ndé né eji gébé: Kras ne alú muú ayi abọ́ mbe akwilé né negbo, ne gébége ji akerege nye meso fa mme, bọ́ abi áchome mmye ne ji ákwilége ntó né negbo. ²⁴ Unó bina uko ukóge, mme abyéé nye, gébége Kras ammyegè me apwógè unó uko ebi uwyaá uto fa mme ne ebí mfaánebuú. Ne aselé nye gefwa geko áchyéé mbaá Nte wuú Eṣòwò. ²⁵ Nana Kras agbarege wye gefwa jí kpaá té ji ammye nye apwò bọ́ máwámé bíí ako. ²⁶ Kwyakwya muú máwámé ayi áchọ́ nye elé negbo. ²⁷ Wye ndere ásame né mmu hwe Eṣòwò nnó, “Eṣòwò afye unó uko né amu jíí.” Ájógè nnó, “Afyè unó uko né amu jíí”, elere gbogonò nnó Eṣòwò jimboó apófó né geluage “unó uko” ebi ji afyéé né amu Jisàs. ²⁸ Gébége Eṣòwò afyegè unó uko né amu Kras, Ji Maá Eṣòwò, afye nye ntó gemé jíí né amu Eṣòwò muú abò afyéé unó uko né amu jíí nnó Eṣòwò mbií ne ágbárege gefwa, muú ayicha ábege sé eke Ji.

²⁹ Mbógè bọ́ abi ágboó ákwilége fò né negbo, ula bi áwyage bọ́ manaá Eṣòwò gétúgè bwó utene nnó? Mbógè bọ́ abi ágboó ákwilége fò né negbo, chacha, abi áwyaá bwó manaá gétúgè bwó áferé nnó? ³⁰ Ne ulannó ne esé défyéé gemége se ne efwyale yéndégébé? ³¹ Anme ba, me ngéne manoó negbo yéndégébé. Genó eyi gepyè menjóó mbò elé gempoge eyi nwyaá nnó utọ́ bi mpyéé eta nyú upye enyú décho mmye ne Ata sé Kras Jisàs. ³² Gébége me nlú né gebagé mewaá Efesòs bọ́ áchye me gejamégè efwyale. Elú eké me mmye elé ne menya mewaá. Mbógè mferège ndere akwaá áferege, awa nsa

* 15:8 Elú wáwálé nnó: Né melu hwe ewéna, Pól alerége bọ́ ákaá nnó, ji apófó né geluágè áhgbá abi Jisàs abò ajyaá gébége alú fa mme.

ayi mbòó né ummye bina alú efó? Ne mbògé bòó ákwilé né negbo, “Gòoge dényé, dényúgé ela gachyé dégbo.”

³³ Dékamege muú fò abwólé enyú. Déchoge gekagé neke ne bòó abi áwyaá gepo gebogebo, enyú ntó débéé nye ne gepo gebogebo. † ³⁴ Kerége né défóó nyú, dépyé gé sé gabo. Ngembò nnó enyú abifó dékage fò Esòwò cháchá. Menjógé mbò nnó mpye mekpò unòó egbaré enyú.

Gefóge menyammye ayi bòó abi ákwilé né negbo ábéé ne ji

³⁵ Muú fò ákage gíí aké, “Esòwò apyéé mbò bòó abi agboó ákwilé né negbo nnó? Ndé gefóge menyammye ayi ebwó ákwilege ne ji?” ³⁶ Muú ayi agige gefóge nkwe yina alú genkekené gé muú. Dékaá fò nnó ápyé gé mbwe né mme ábòó kpe mbe apwane ne achíí wó? ³⁷ Genó eyigé muú apene né mme, gebéé cha ne eyi gewene mé. Ékágé be mbeé nchi yélé mbeé mbwe ayicha. ³⁸ Ne Esòwò achyége yéndé mbeé mbwe gekwó gé menyammye ndere ji akelege. Ne yéndé mbeé mbwe awya gefóge menyammye wuú.

³⁹ Unó bi uwyaá genwá ubéé fò ne gefóge menyammye gemaá. Akwaá áwya gefóge menyammye áwú bwó cha, menya áwú bwó cha, meshuú ewyaá gefóge menyammye awé bwó cha ne dénywone déwya gefóge menyammye áwé bwó cha.

⁴⁰ Menyammye unó bi úlú né mfaánebuú álu ufóó ufóó ne ayi unó bi úlú fa mme alú ntó ufóó ufóó. Ulóó unó bi mfaánebuú úlú cha ne ulóó unó bi fa mme. ⁴¹ Njmeé ewyaá ebi gefóge ulóó cha, mfaá awya ebi gefóge ulóó cha, ambe ntó áwyaá eyigé bwó gefóge ulóó cha ne yéndé membe awya wye ebi gefóge ulóó cha.

⁴² Mbòntó ne ebeé ne bòó abi Esòwò ápyéé nye bwó ákwilé né negbo. Ánígé muú, menyammye wuú apwanegé, ne gébé gé Esòwò apyége ji akwilé né negbo menyammye yimbo apwanegé sé té kwyakwya. ⁴³ Ánígé ji alóme sé mampre amé wye ne apó fò ne uto. Yémbò, gébé gé Esòwò apyége ji akwilé né negbo abeé melóméló ne uto. ⁴⁴ Ánígé ji ndere genóge mme yina, yémbò gébé gé Esòwò apyége ji akwilé né negbo abeé genó eyigé melu ewé Esòwò alu. Mbògé menyammye ayi mme yina alu, ebyennó ayi melu ewé Esòwò ntó alu. ⁴⁵ Elu wye ndere asame né mmu njwe Esòwò nnó, “Esòwò akwye Adam muú mbe, achyéé ji genwá”; yémbò Adam ayi kwyakwya alú Mendoó ewé echyége genwá. Adam yina elé Kras. ⁴⁶ Gefóge menyammye ayi melu Esòwò fò wó esé débòó mbe dewyaá wó, elé ayi mme yina. Ne ayi débe nye ne ji elé ayi melu Esòwò. ⁴⁷ Esòwò akwye Adam muú mbe ne usóó ne ayi kwyakwya atane né mfaánebuú. ‡ ⁴⁸ Bòó mme meko álú wye eké muú mbe ayi Esòwò akwye ne usóó. Wyembò ntó ne bòó abi ájyéé mfaánebuú ábéé nye ne menyammye eké ayi muú ayi atané mfaánebuú. ⁴⁹ Nana menyammye sé alú wye eké ayi Adam muú ákwye ji ne usóó, ne bíí umaá débéé nye eké Kras muú atane mfaánebuú.

⁵⁰ Anjme ba, ngarege enyú nnó gefóge menyammye ayi esé déwyaá mbò nana ákwane fò mambe né melu ewé Esòwò ágbaré gé gefwa ji wó. Ne genó eyi gegboó gekágé nyéé fò geteé genó eyi geláge gboó.

⁵¹ Gógé me ngare enyú genó eyigé enyú délá délu dankaá. Esé ako dégboó nye fò, Esòwò akworege nye esé ako, achyéé esé menyammye meke. ⁵² Gébé gé áfómege mbá Esòwò, Esòwò akworege nye esé mbélépó, gemége nnó muú ábyo amé ánéné. Áfómege mbá yimbo bòó echomele Esòwò abi ágboó ákwilé nye né negbo, ne ebwó ámágé gboó sé. Gébé eyigémbò ne esé ako dékworege. ⁵³ Ne menyammye sé ayi áchóge ábó mankwore ála ayi álá chóge ne menyammye ayi ágboó ábó mankwore ála ayi álá gboó. ⁵⁴ Ne gébé gé menyammye se yina ayi áchóge, álagé ayi álá chóge fò, ne menyammye sé yina ayi ágboó álagé ayi álá ágboó sé: genó eyigé asame né mmu njwe Esòwò gebéé wáwálé ndere asame nnó, “Esòwò apwò negbo, utoó negbo ubyéé.”

⁵⁵ “Wóó òh negbo, uto bye ebi òwáne bòó ulé? Wóó òh negbo uto ebi wò apye bòó awuú ubalé ulé?”

† 15:33 Elú wáwálé nnó: Melu njwe ewena etané né mmu njwe Isaiah. ‡ 15:47 Elú wáwálé nnó: Adam ayi ájógé mbò elé Jisòs.

⁵⁶ Negbo newáne esé gétúgé gabo ayi esé dépyeé. Ne elé mabe ayi Esōwō achyee ne ápyeé esé dékaá genó eyigé gabo yimbō alu, ne gabo afwánege esé. ⁵⁷ Yémbō matame mabe ne Esōwō muú achyegé esé uto nnó démmye dépwō gabo ne negbo gétúgé défyéé mataó ne Ata Jisōs Kras.

⁵⁸ Ndere elúmbō, aḡme ba ténege ne eshye, dékamege genóge fō genyíge enyú mataó, pyege wye utóó Ata ne mataó nyú mako néndé dékaá nnó utóó bi dépyeé né mabo ata únómé fō mme detú.

16

Echye ewé áchyege mampoó echomele bōó Kras né Jerosale

¹ Góge meshuú enyú meko né mechō ḡka eyi enyú déchwōó mampoó bōó Esōwō né gebage mewaa JUDIYA. Me nkelege nnó enyú ntó dépye wye ndere me mbó ngaré echomele bōó Kras né meló Galasiya nnó apye. ² Yéndé bií uwyaá, yéndémuú nyú afere ekéke ḡka né eyi ji áwyaá, ákwyee ábelé chánchá, ékáge gébégé menchwóge ne bōó ammyege manchwóge unó. ³ Ne gébégé menchwóge nsame nye ḡwe nchyeé ne bōó abi enyú déjyaá nnó ákra echye nyú ájye ne ewú né Jerosale. ⁴ Ne mbógé elō nnó mentó njyee, ebwó ákwóle me déjyé ulua.

Pól asō mala neke

⁵ Ne menké nchwó gé enyú, nkoḡé né gebagé mewaa Masedonia, néndé mbele uméé ba nnó nkóge kpe ewúmbō ne nkwóne eta nyú. ⁶ Nchwóge mbelege nye mboó ndō ne enyú ndōfō nshwōne yina abyee nye me ewúmbō nnó enyú dépoó me, njyee mbaá ayi nkelege manjyee. ⁷ Nkelege fō nnó me nchwóge mangé enyú nkoóge tenétené. Mbelé uméé nnó Ata akamege nchwóge mbelé mboó ndō ne enyú.

⁸ Ndere elúmbō, mbelege fa né Efesōs kraá te gébé eyigé ányee epaa ewé Pentikos ebáne me. ⁹ Néndé Ata anene me meti fuú nnó mpye gekpekpegé utóó fana. Yémbō gejamégé bōó mawame amuame mamgbe me meti.

¹⁰ Mbógé Timōti achwóge bane enyú, sége ji chánéné ékáge ji abe ne efō né metóó metóó nyú, néndé ji ntó apye utóó Esōwō wye ndere me. ¹¹ Ndere elúmbō, ékáge muú fō abya ji, poóge ji ake chánéné, áchwō age me néndé ame aya alú meti mange ji ne aḡme abifō.

¹² Egbe ewé Apolos nkpea ji ndōndō ne ndō nnó ake ne aḡme abifō achwó age enyú, yémbō elú eké ekwane fō ji manchwó nana wó. Agége meti achwóó nye.

Kwyakwya mejóó

¹³ Bége ame mekpo fuú, tenege ne eshye né unó Kras ebi enyú dékame ne ubi. Yéndégenó eyigé enyú dépyeé, fyege wye metóó ne Kras, défōge yé genó, ne tenegege ne eshye. ¹⁴ Ne yéndégeno eyigé depyeé, bógé gejeé né mmu mataó nyú.

¹⁵ Ne aḡme ba, dékaá nnó gébégé me ngare mekomejōó né Akaya, Stefanas ne bōó abi alu né gepú jii ne abōó mbe afyee metóó ne Kras ne achyee ntó gemé gebwō geko mampoógé bōó Esōwō. ¹⁶ Ne nchyege enyú majyee nnó déwúgé ne ufōó bōó bina, dépyeé utóó ne ebwó ne yéndémuú ayi apyeé utóó ndere ebwó apyeé.

¹⁷ Metóó egóó mme gétúgé Stefanas ebwó ne Fōtunatos ne Akaikos áchwóó fa. Ebwó ápoó me wye ndere mbógé enyú débō débē fa dépoge me. ¹⁸ Ebwó áfyē me eshye wye ndere áfyee enyú ntó eshye. Chyegé enógé mbaá ufōó bōó bina.

¹⁹ Machomele bōó Kras ayi álú né gebage mewaa Esya álóó enyú matame. Akwila ne Priska chónchó ne echomele bōó Kras ewé elú né gepúgé bwó aké me ntame enyú bōó Ata chánéné. ²⁰ Aḡme bi álú wéna ako álóó enyú matame. Yéndémuú nyú átame nte, atyaá ji.

²¹ Me Pól ne nsame matame mina ne ebwó wa me mbóó.

²² Mbógé muú abōó fō gejeé ne Ata Jisōs Kras, ube ube ne ji. Nnenemmye nnó Ata se Jisōs Kras achwó wáwá.

²³ Nnenemmye nnó Ata Jisōs alere enyú galógálo.

²⁴ Me mbóó gejeé ne enyú ako néndé esé ako décho mmye ne Kras Jisōs. Amen.

Ἦωε ayi agbeé ἦωε ερεά eyi Pól ásamé mbaá echomele bós Kras né
Kōrent

Pól atamege Eσωω ne anenemmye gétúgέ echomele bós Jisōs né Kōrent

¹ Me Pól muú Eσωω ajyaá nnó mbe ἦgbá Kras Jisōs ndere ji akelege, ne nsamé ἦωε yina. Esé ne merḡme sé Timōti délós enyú matame. Ntómé ἦωε yina eta nyú echomelé bós Jisōs né melo Kōrent ne bós Eσωω ako abi álú né gebagé mewaá Akaya. ² Nnenemmye nnó Nte sé Eσωω ne Ata Jisōs Kras álérégé enyú galógáló ne ápye enyú débe nesō ne ate.

Eσωω afyεé bós metós né mati mako áyi ágene efwyale

³ Détamégé Eσωω muú alu Eσωω ne nte Ata sé Jisōs Kras. Ji álú nte ayi ágené bós meshwe, ne Eσωω muú afyεé bós metós matimati. ⁴ Ji afyεé esé metós né yéndé efwyale ewé esé dégene nnó esé ntó dékaá ndere défyεé bós abi ágené efwyale metós. Déké défyεé ebwó metós, défyεgέ ebwó metós wye ndere Eσωω afyεé esé. ⁵ Wye ndere esé dégené efwyale dós gétúgέ déchome mmye ne Kras, mbōntó ne Eσωω afyεé esé metós gbene gétúgέ déchome mmye ne Kras. ⁶ Ndere elúmbō, mbōgέ esé déké dégené efwyale, elú lé nnó Eσωω afyεé lé enyú metós ne nnó aferé enyú né efwyale gabo. Ne mbōgέ Eσωω afyεé esé metós elú lé nnó esé ntó défyεgέ enyú metós ne nnó enyú debo eshye dékógé metós dégene gefógé efwyale ewé esé dégené. ⁷ Metós ewé esé déneré ne enyú enyigé fó néndé dékaá nnó ndere enyú dégené efwyale ne esé chóncho, Eσωω áfyεé nye ntó enyú metós wye ndere áfyεé esé.

⁸ Aḡme sé, dékelegé enyú dékaá gefógé efwyale ewé esé dégené né gebagé mewaá Esya. Esé dékpe né efwyale ewé epwós esé mamkra ne epye esé debo defere metós nnó débéé sé abe. ⁹ Ebó elú wye eké lé mpa ne asós nnó ábó manwa esé. Yémbō ewena epye nnó ekágé esé déliígé mmye ne gemεge sé ambós, déligé elé mmye ne Eσωω muú apye bós ákwilegέ né negbo. ¹⁰ Ji aferé esé né manoó negbo. Ji aferege nye wye esé né efwyale. Ne esé déneré metós ne ji nnó aferege nye wye esé né efwyale ferege. ¹¹ Enyú ntó pógé dénenémmye gétúgέ sé. Dépyεgέ mbō, gejamégé bós ánené nye mmye gétúgέ esé ne Eσωω awuú nye mmyemenene eyi mbō aleré esé galógáló ne gejamégé bós átamege nye ji gétúgέ galógáló ayi ji áleré esé.

Ula bi Pól ákwōre ndo neke níf álá ma jye sé né Kōrent wó

¹² Genó eyigé esé dedoó ebwō ewōme gelú nnó, matós sé ágarege esé nnó délu pópó né yéndégenó eyigé esé dépyεé fa mme, chacha gébégέ délu ne enyú, ne déjógé wye wáwálé. Esé délií fó mmye né déngaré ákwaá wó, délií lé mmye né utó bi utanegé né galógáló ayi Eσωω álerege esé. ¹³ Genó eyigé esé désame né eta enyú elé genó eyi gelú esé metós débií genó wó. Yé elé enyú dela dékaá gefōge bós abi esé délu chanéné wó, esé déneré metós nnó bíf uma enyú dékágé nye esé chánéné. ¹⁴ Ne né bíf bi Ata sé Jisōs Kras achwós, dedoó nye ebwō ewōmé gétúgέ sé wye ndere esé ntó dedoó nye ebwō ewōme gétúgέ nyú.

¹⁵ Ndere nwyā umε bina né metós, me mbō nshuú me nnó nchwós nge enyú, nnó enyú debó mejé magbe apea. ¹⁶ Me mbō nshuú mangε enyú gébégέ nké jyεé Masedonia ne gébégέ me nké nkeregé meso nnó enyú dépoó me nyje né gebágé mewaá Judiya. ¹⁷ Ndere me nshuú mbō nla chwō sé wó, nnó me mbó ndoó mbō lé manaá ndoó mawéé? Waá nnó me nlú mbō elé eké muú mme, muú ákamege “Eeh! Eeh” ne “Ἦgba! Ἦgba” gébé gemaá? ¹⁸ Te mbaá Eσωω agarege wáwálé mekomejós ayi esé dégare enyú ápó nya fó “Eeh ne ἦgba.” ¹⁹ Jisōs Kras Maá Eσωω muú Silas, Timōti ne me dégaré enyú abya wuú ápó fó muú ayi ajógé eeh ne ἦgba gébé gemaá. Ji álú lé “Eeh” ayi Eσωω. ²⁰ Jisōs ne alu muú ayi alerége nnó Eσωω akame nnó, “Eeh” né mbaá yéndégenó eyi ji anyéméno. Ge ula bi esé déjógé nnó, “Amen” né mabō Jisōs ne déchyεge ἦgō mbaá Eσωω mbō. ²¹ Eσωω Jimbō ne apye esé ne enyú chóncho détené ne eshye ndere déchome mmye ne Kras. Ji ne afyεé

esé nnó debe bɔ́ bií, ²² ndere afyeé esé Mendoó Ukpea né matɔ́ nkane gelo jíí. Mendoó wuú ewémbɔ elerége nnó esé déséle nye unó bi Esɔwɔ achyeye bɔ́ bií.

²³ Me nkuú Esɔwɔ ndere nte sé wa, nnó genó eyigé me njógé gelú wáwálé. Ula bi me nla mma kere sé ewú mbɔ né Kōrent wó úlú nnó ékágé metɔ́ usɔ́ wa epye enyú débɔ efwyale. ²⁴ Esé démmye fɔ́ nnó déma degaré enyú genó eyigé débɔ mamfyé metɔ́ wye, néndé enyú détene me ne eshye né genó eyigé défyéé metɔ́ wye. Esé dékelege lé nnó décho mbwa ne enyú dépyege utɔ́ ulua nnó enyú débe ne nechɔchɔ́.

2

¹ Getú eyigémbɔ, ne me mkpe jɔ́ nnó mmagé keré sé eta nyú néndé nchwágé mpyeé nye enyú déla ne mesome. ² Me pyegé matɔ́ ásogé enyú, ndé bɔ́ cha abeé abi ápye metɔ́ egɔ́ me? Wye lé enyú abi mpye déla ne mesome ne débée. ³ Ge ula bi me nsame gefɔ́gé ηwe yimbɔ eta nyú mbɔ nnó ékágé nchwágé ewú, bɔ́ abi álu mampye nnó metɔ́ egɔ́gé me, ápye metɔ́ esógé lé me sɔ́. Ne nkaá chájéné nnó metɔ́ eké egɔ́ me egɔ́ ntó enyú ako. ⁴ Nsa enyú ηwe yina ne ubalé ne mesome né metɔ́ ne manse né amé. Ula bi me nsame ji upó fɔ́ nnó mpye matɔ́ asɔ́ enyú, úlú elé nnó mpye enyú dékaá gejamégé gejeé eyigé me mbɔ́ ne enyú.

Meηme ayi ápye gabo débɔ manjíí ji nte

⁵ Mbɔ́gé muú fɔ́ né geluage nyú achwɔ́ ne efwyale, apye fɔ́ me nwú ubalé ndere enyú ako déwuú wó. Me njógé mbɔ́ ékágé ebe nnó me mma jɔ́ ewu dɔ́ wó. ⁶ Ndó ayi enyú gejame déshulé muú yimbɔ akwané. ⁷ Ndere elúmbɔ, jigénté gyeé ayi ji apyeé, défyé ji metɔ́ nnó ékágé ji ála meshwemeshwe abɔ gepwa. ⁸ Ne nnene enyú mmye nnó dema délere ji nnó delú gboó wye ne ji. ⁹ Ula bi me nsame enyú ηwe yimbɔ úlú nnó mfwaré enyú mbɔ́gé dépye yéndégenó eyigé me ngaré enyú nnó dépye. ¹⁰ Yéndémuú ayi enyú déjigénte gye ayi ji apye, me ntó njigé ji nte. Me njigénte gabo muú chacha mbɔ́gé mecho ebegé nnó me njíí ji nté né galógáló nyú. Ne mpye mbɔ́ né mbe ushu Kras, ¹¹ nnó ékágé danchɔmeló abɔ esé déndó néndé dékaá me nkyaá ayi alu ji metɔ́.

Utɔ́ Kras ebi esé dépye úlú eké gebe gelógéló né eta Esɔwɔ

¹² Gébége me nkwané né melo Truus, Ata apye me nge meti mangaré abya melóméló Kras. ¹³ Yémbɔ metɔ́ wa echyeé me efwyale néndé mengé fɔ́ meηme sé Titɔ́ wye wó. Ndere elúmbɔ, nlya kpe ebwɔ́ nfe né melo Masedonia.

¹⁴ Yémbɔ matame mabe ne Esɔwɔ. Ji ammye apwɔ́ ne ase esé bɔ́ denɔ́ bií dékéne déjye ne ji gétúgé déchome mmye ne Kras. Ji aselé esé apye bɔ́ ákage dépɔ́ré Kras né yéndé mbaá ayi déjyeé ne depɔ́ etiré mbɔ́ désanege déjyeé eké gebe gelógéló. ¹⁵ Geηwáge esé gelú eké gebége elu ewé ásó né mewe Kras achyegé mbaá Esɔwɔ. Bɔ́ abi Esɔwɔ áwené gemége bwɔ́ áwuú geji cha ne abi ánome mme detú áwuú geji cha. ¹⁶ Né mbaá bɔ́ abi ánome mme detú esé delú eta bwɔ́ eké geboboge gebe eyi gechwɔ́ ne negboó. Né mbaá bɔ́ abi Esɔwɔ awené gemége bwɔ́ delú eta bwɔ́ eké gebe gelógéló eyi gechwɔ́ ne geηwá. Ndere elúmbɔ, ndé muú akwane mampye gefɔ́gé utɔ́ bina? ¹⁷ Esé depɔ́ fɔ́ bɔ́ abi ágbarege meko mejɔ́ Esɔwɔ byabya eké genó gesé ndere bɔ́ abifó ápyeé. Yémbɔ gétúgé Esɔwɔ atɔ́me esé, esé dégarege ji ne matɔ́ sé mmu pópó né mbe ushu wuú ndere baá utɔ́ Kras. Esɔwɔ alu ntesé esé.

3

Menomenyeé meke epwɔ́ ewé gekwene

¹ Nnó esé démagé lɔ́ mbɔ́ elé mamfegé gemége sé? Waá nnó esé dékelege nnó muú fɔ́ asá ηwe ayi afége esé atɔ́ eta nyú, yé ayi nnó enyú désa défége esé ndere bɔ́ ne ate ánlere abifó ápyeé? ² Ngba, enyú ambɔ́ delú eké bɔ́ ηwe abi áfége esé. Geηwáge nyú gelú eké bɔ́ ηwe abi asamé né mmu matɔ́ se, yéndémuú ákagé kú abi akaá utɔ́ ulólú bi esé dépyeé. ³ Enyú délere nnó delú eké ηwe ayi Kras asamé atɔ́me esé déchwɔ́ ne ji. Ásá fɔ́ ηwe yina

ne genogé ηwe wó, ása lé ne Mendoó Esɔwɔ muú alú mebe. Ása fɔ ji né ubaré mataá wó, ása lé né mmu matɔɔ akwaá.

⁴ Esé dékage jɔɔ unó bina ndere déneré metɔɔ ne Esɔwɔ gétúgé genó eyigé Kras apye. ⁵ Epófɔ nnó esé dékwané mampye genó fɔ né mmyemmye sé, elé Esɔwɔ ne apye esé dékwanegé mampyee yéndégenó. ⁶ Ji ne apye esé dékwane mambé baá utɔɔ bií né menomenyee meke. Menomenyee ewéna epófɔ ebe ewé ásamé, elú lé Mendoó Esɔwɔ. Ebe ewémbɔ etené bɔɔ né negbó, yémbɔ Mendoó echyegé bɔɔ gerwá.

⁷ Ne mbogé nnó utɔɔ ebe Mosis ewé ásame né ubare mataa, ewú ewé eténe bɔɔ né negbɔ, echwɔ ne gengbɔ eyi gepyee bɔɔ Isreli álá kágé pe fɔ Mosis né ushu chó gétúgé ushu bií ugenege dɔɔ yé elé gengbɔ eyigé gegboó gelú gejyee, ⁸ nnó utɔɔ Mendoó Esɔwɔ muú achwɔɔ ne gerwá uchwɔɔ nye fɔ ne gengbɔ eyi gepwɔɔ eyina? ⁹ Mbogé nnó utɔɔ ebe ewéna ewé etené bɔɔ né negbó, ewyá gefogé gengbɔ eyina, ferege ndere gengbɔ eyigé utɔɔ Mendoó Esɔwɔ muú apyee nnó debe cho né mbe ushu wuú gebée. ¹⁰ Wáwálé né mecho ewéna alú nnó, genó eyi gebɔ gewyaá gengbɔ mbembe gepɔ sé ne gengbɔ chacha néndé gengbɔ geké eyi gechwɔɔ gégénége gepwɔ geji. ¹¹ Ne mbogé genó eyigé nya gebɔ gegboó gelú gewyaá gengbɔ, ebyennó eyi gela te etém gewyaá gengbɔ gepwɔɔ.

¹² Te mbaá esé débelé uméé chájéné nnó mbɔ ne elu, esé depyee unó ne metɔɔ mende. ¹³ Esé debɔ fɔ mampye eke Mosis muú akwere ushu bií nnó ekage bɔɔ Isreli age ndere gengbɔ eyigémbɔ gegboó gelú. ¹⁴ Yémbɔ matɔɔ bɔɔ bimɔ alu wyeé sésélé akaá ye genó wɔ. Mbɔ ne alu kpaá te fina. Ye akúgé gekwenege meno menyee ákágé fɔ ula. Elú eké genó eyimɔ gelú ebwɔ né matɔɔ kwekwere. Genó eyi gekágé pye nnó afere ebwɔ genó eyina né metɔɔ, elé mbogé ebwɔ afyegé metɔɔ ne Kras. ¹⁵ Wáwálé alú nnó, te fina elú eké genó eyigémbɔ gelú ebwɔ né matɔɔ kwekwere néndé yé akú ebe Mosis ebwɔ ákágé fɔ ula. ¹⁶ Yémbɔ, muu akworegé metɔɔ akworegé Ata, Esɔwɔ aferege genó eyi gekwere mbɔ ji ushu. ¹⁷ Nana Ata ayi me njógé mbɔ akene ne Mendoó Esɔwɔ ne apyee unó bina. Ne yéndé mbaá ayi Mendoó Ata ebee, epye bɔɔ álaá mmyemmye bwɔ genó gefɔ gewele sé ebwɔ. ¹⁸ Ne esé abi genó gefɔ gela gekwere esé matɔɔ wó, dégene gengbogé Ata eyi gegenege ese mmye eke ηmεε nnó dékworege wye kworege debe eke ji. Ndere dékworege dégenege wye genege, elé Ata muú akene ne Mendoó Ukpea ne apyee nnó ebe mbɔ.

4

Unó mabɔ né mmu ujemesee

¹ Te mbaá Esɔwɔ né galógáló wuú, achyee esé utɔɔ bina nnó depye, ese depɔ fɔ ne gepwyaá mampye ubi. ² Esé délyaá depɔré defya ne unó bi uchwɔɔ ne mekpɔ unɔɔ. Esé débɔwólégé fɔ bɔɔ, ne débɔwólégé fɔ amu ne mekomejɔɔ Esɔwɔ. Esé dégaregé lé bɔɔ wáwálé ayi atome ne Esɔwɔ né gefɔɔ eyi yéndémuú agene nnó esé dégarege wáwálé né mbe ushu Esɔwɔ ne bɔɔ abi agaregé wáwálé akaá nnó mbɔ ne elú. ³ Ye mbogé abya melóméló ayi esé dégarege alú lé bibií, ebyennó alú lé bibií mbaá bɔɔ abi ánome né mme detu. ⁴ Danchɔmeló muú alu esɔwɔ bɔɔ mme, anii me amε bɔɔ abi álá fyee metɔɔ ne Kras wó. Ndere elúmbɔ, ebwɔ ákágé gé fɔ ndere gengbɔ eyi getanegé né abya melóméló gegenege. Ebwɔ ákágé fɔ ula abya melóméló yimɔ ayi atome ne ηgɔ Kras. Ji Kras alu mekpɔé Esɔwɔ. ⁵ Néndé ndere dégarege abya melóméló déselé fɔ ji nnó depye bɔɔ áge esé, dégarege ji nnó bɔɔ áse Jisɔs Kras nnó ji alu Ata. Ne esé ambɔɔ delú lé baá utɔɔ nyú gétúgé Jisɔs. ⁶ Esɔwɔ muú ajɔɔ nnó, “Gengbɔ gegene né mmu gemua,” ji apye gengbɔ jii gegene né mmu matɔɔ sé mampye esé dékaá gengbogé. Esɔwɔ eyi gegenege né ushu Jisɔs Kras.

⁷ Ndere Esɔwɔ apye esé dékaá mbɔ esé delú lé eké ujeé mesee ebi áfyee genóge mabɔ né mmu. Mechɔ ewéna elúmbɔ, manlere nnó utó bi upwɔɔ amu, ebi esé déwyaá utane lé né mbaá Esɔwɔ epófɔ eta esé ambɔɔ. ⁸ Efwyale efinegé esé matimati yémbɔ dégbege wye gejulé. Gébé eyigé fɔ dékwene tametame yémbɔ délyage fɔ utɔɔ sé. ⁹ Bɔɔ ámmye amu ne esé yémbɔ Esɔwɔ alyagé fɔ esé shushuú. Átulege esé yémbɔ ákágé chɔ fɔ gerwáge esé. ¹⁰ Efwyale ewé esé dégene mbɔ yéndégébé, elú wye eké negbɔ né Jisɔs ne esé dékpane mbɔ né menyammye sé dékene. Epyemɔ nnó bɔɔ ágene nnó gerwáge Jisɔs

gelú né menyammye sé. ¹¹ Né geṅwágé sé geko fa mme, délu wye né mmu efwyale ewé echwáó ne negbo gétúgέ dékwólégé Jis̄s Kras. Epyemba nnó b́ó ágene geṅwágé Jis̄s né menyammye sé ayi alá abeé f́ te kwyakwya. ¹² Ewéna eleré nnó, esé dékame negbo nnó enyú debo geṅwá eyi gélagé byé.

¹³ Muú f́ áj́óó né ḡwe Eṣ́wá aké, “Me mfyε met́ó ne Eṣ́wá gétú eyigémba ne nj́ó.” Eṣ́é ntó delu mendoó ema ne ji, ewé epye esé défyéé met́ó ne Eṣ́wá getú eyigémba ne déj́ó. ¹⁴ Eṣ́é dékaá nnó Eṣ́wá muú apye Jis̄s Kras akwilé né negbo, apye nye ntó esé dékwilé né negbo chónchó ne Jis̄s, ase esé chónchó ne enyú déchwá détene né mbe ushu wuú jimb́ó. ¹⁵ Efwyale ewéna meko elú lé né galógáló nyú. Ndere elúmba, Eṣ́wá alerege nye galógáló wuú mbaá b́ó gejamé gejamé. Ewémba epye nye ebẃ atamege ji, ne ji ab́ó nye ḡgá.

Eṣ́é dépwáá f́ néndé défyéé wye met́ó ne Eṣ́wá

¹⁶ Ndere unó bina úlú mba, esé débeé f́ ne gepwa. Ye elé menyammye esé akwáó ajoyé, Eṣ́wá achyegé mandoó sé utó yéndé bií. ¹⁷ Efwyale ewé esé dégene mba nana elú lé gachyéé ne ebelege ye, yémba echwáó lé esé ne gekpekpegé ḡgá ayi apwáó amu ne abeé te kwyakwya. ¹⁸ Eṣ́é défyéé f́ amε né unó bi dégene, défyε lé amε né unó bi dela dékágé gé ubi. Ula úlú nnó unó bi esé dégené ubeé lé né mboó gébé. Yémba ebi esé délá dégené ubi ne ubeé te kwyakwya.

5

Menyammye meke asele nye melu ayi gekwene

¹ Menyammye sé fa mme alú eké maá geto ayi déjwálege wyeé. Dékaá nnó mbogé amugé maá gepú yina, Eṣ́wá achyegé esé ayicha né mfaánebuú déjwólé wyeé. Akwaá f́ ẃ átenege ji ẃ, elé Eṣ́wá jimb́ó ne átenege ne gebeé wyeé te kwyakwya. ² Eṣ́é déshwaá meshwa né geṅwágé sé yina nana, ne déshyage nnó Eṣ́wá afyε esé menyammye sé ayi meke ayi atanegé né mfaánebuú ndere afyéé muú ndeé meke. ³ Gétúgέ nnó yé dégbo lé gboó afyegé esé menyammye yimba ayi mfaánebuú, esé débeé f́ gejogéné. ⁴ Ndere esé delú né menyammye yina ayi alu eké maá geto, déshwaá meshwa gétúgέ déwuú ubale, deshwaá f́ nnó dékelege mangbo. Dékelege elé nnó Eṣ́wá achyε esé menyammye ayi abeé te kwyakwya nnó áse melú ayi ágboó. ⁵ Eṣ́wá jimb́ó ne akpome esé mmye né mecho ewéna, ne achyεé esé Mendoó Ukpea ndere genó eyigé ji áchoó utó né mbaá genó eyi gechwáó.

⁶ Ndere elúmba, esé dékaá wáwálé nnó Eṣ́wá achyegé nye esé menyammye ayi meke, néndé te mbaá esé delú mebe né menya sé yina, neke neshya esé d́ó mambe né mbe ushu Ata. ⁷ Ndere esé délu fa mme, delú mamfyεge met́ó ne ji, eṕf́ mangene ji ne amε. ⁸ Eṣ́é déb́ó eshye né met́ó ne dékelege nnó délyáá menyammye yina, déjye né melo sé débe ewú ne Ata Jis̄s. ⁹ Ndere elúmba, yé delú né menyammye yina, yé ayi né, esé demuame lé nnó dépye met́ó egogé ji. ¹⁰ Néndé esé ako debo mantene uńó mpa né mbe ushu Kras. Ji ajwálege nye né geluogé mpa, aś mpa yéndémuú. Ne yéndémuú ab́ó nye nsa né galógáló yé gabogabo ayi apyεé gébégé ji alú né menyammye yina fa mme.

Kras apye b́ó akerege né nesá ne Eṣ́wá

¹¹ Te mbaá esé dékaá nnó Ata ne alú muú ayi esé déb́ó mamf́ogé, dékpeage b́ó mbo nnó akame ne abya melóméló Kras. Eṣ́wá akaá uf́ó b́ó abi esé delú ne mbelé uméé nnó yé enyú ntó dékaá cháḡéné né mmu mat́ó nyú. ¹² Eṣ́é démmye f́ nnó déma défege geme gese eta nyú. Demmye elé nnó enyú debe ne ula bi dékágé dógé ebwá ewóme gétúgέ sé, nnó enyú débe ne meko manshuú mbaá b́ó abi ábwεgé mmye gétúgέ dékpakpa ate b́ó eṕf́ gétúgέ awyaá geṕo gelógéló. ¹³ Elú eké enyú déferege nnó mekpó eṕo esé cháḡéné. Yé makpó aṕo esé cháḡéné, elú lé gétúgέ dékelege nnó dépye Eṣ́wá ab́o ḡgá. Yé makpó alu esé cháḡéné elú lé né galógáló nyú. ¹⁴ Gejeé eyigé Kras ab́ó ne esé ne getene esé dépyéé yéndégenó, néndé esé dékaá nnó ji agbo gétúgέ b́ó ako. Ndere elúmba, esé ako dégbo chóncho ne ji. ¹⁵ Kras agbo gétúgέ b́ó ako nnó b́ó ab́o geṅwá eyigé ji achyεge,

ábege fɔ abe mampyege elé unó bi ugɔ́ ebwɔ́ metɔ́, ápyege lé unó bi ugɔ́ ji metɔ́. Ji ne agboó ne akwilé né negbó gétúgɛ́ bwɔ́.

¹⁶ Ndere elúmbɔ, elo nana ejyegé mbe esé dépele sé bɔ́ né mashu ndere bɔ́ mme ápyé. Mbɔ ne dépele nya Kras ne nana dépelé sé ji mbɔ. ¹⁷ Ewéna etene nnó muú achogé mmye ne Kras, aláá muú meke. Geḡwá eyi gekwene gekoó me, gege yé eyi geké gechwɔ́. ¹⁸ Unó bina uko elé Eṣɔwɔ́ ne apyé ubi. Ji muú apyé esé dékeré né nesɔ́ ne ji gétúgɛ́ genó eyi Kras apyé, ne achyé esé utɔ́ bi dépyé bɔ́ akerege né nesɔ́ ne Eṣɔwɔ́. ¹⁹ Mekomejɔ́ ayi esé dégarege alú nnó, Eṣɔwɔ́ aké ne Kras apyé bɔ́ áge meti ákere né nesɔ́ ne ji. Ji ágbáregé sé ebwɔ́ nnó alú gyé né gabo ayi ebwɔ́ ápyé. Elé mekomejɔ́ yina ne ji afyé esé né amu nnó dégarege bɔ́ ndere ji apyé bɔ́ ákerege né nesɔ́ ne ji.

²⁰ Getú eyigémbɔ ne esé delú bɔ́ dentɔ́ Kras. Ne esé dekpeage enyú né unó bina wye ndere Eṣɔwɔ́ jimɔ́ abɔ́ ajóge ne enyú. Ne dékpane enyú geka gétúgɛ́ Kras nnó dékeré né nesɔ́ ne Eṣɔwɔ́. ²¹ Gétúgɛ́ esé, Eṣɔwɔ́ apye Kras muú ayi alá pyé yé gabo wɔ́ ala muú mebo nnó esé déke ne ji, débe cho né mbe ushu Eṣɔwɔ́ wye ndere ji Eṣɔwɔ́ alú.

6

Pɔl agaré efwyale ewé ji ágene ndere apyé utɔ́ Eṣɔwɔ́

¹ Ne ndere ate bɔ́ abi apye utɔ́ chónchó ne Eṣɔwɔ́, esé dekpeage enyú nnó ékágé dépye genó eyi gepyé galógáló ayi Eṣɔwɔ́ aleregé enyú ano mme detú. ² Eṣɔwɔ́ ajɔ́ nya wye ndere ásamé né mmu ḡwe wuú nnó “Bií bi me nlú manleré enyú galógáló ukwɔ́négɛ́, me nwú mmyemenene nyú, bií bi me nlú mawené gemége nyú ukwɔ́négɛ́, mpoó enyú.” Wúgɛ́, gébé eyigé Eṣɔwɔ́ aleregé bɔ́ galógáló gekwɔ́ne. Wúgɛ́ nana elé gébé eyigé Eṣɔwɔ́ awenege gemége bɔ́.

³ Esé dépyé fɔ́ genó eyi gegbé muú fɔ́ meti manchwɔ́ mbaá Eṣɔwɔ́ nnó ékágé genó fɔ́ gebe gyé né utɔ́ bi esé dépye. ⁴ Yémbɔ yéndégenó eyi gepyé eta sé, esé délerege wye nnó delú baá utɔ́ Eṣɔwɔ́. Dekoge metɔ́ né ubale ebi déwuú, degene efwyale ufɔ́ ufɔ́, unó ulíí esé mange, ne gébé eyigé fɔ́ efwyale ebanegé esé. ⁵ Atulé esé, áfyé esé denɔ́, áchwɔ́ esé ne mammye, dépyé matɔ́ ami mapwɔ́ eshye esé, débelege mpe, débelege mesa, yémbɔ dékogé wyeé metɔ́. ⁶ Débéle geḡwáge sé pópó, dékágé depɔ́ré Eṣɔwɔ́ cháḡéné, dékogé metɔ́, délerege bɔ́ galógáló, Mendoó Ukpea egbeé esé mmye ne délerege bɔ́ gejeé wáwálé. ⁷ Esé dégarege bɔ́ genó eyi gelú wáwálé, dépye unó né utó bi Eṣɔwɔ́ achyegé esé. Unó bi esé dépye cho né mbe ushu Eṣɔwɔ́ úlú eké unó ummye ebi esé déselé déḡmeé umye ne ebi dégbé menyammye sé né depɔ́ré Eṣɔwɔ́. ⁸ Esé dépyé wye utɔ́ Eṣɔwɔ́ yé elé bɔ́ abifɔ́ anógé esé, abifɔ́ ábyaá esé. Bɔ́ abifɔ́ áfɛge esé, abifɔ́ achɔ́ esé mabɔ́. Bɔ́ abifɔ́ ájógé nnó esé delú bɔ́ gebyɔ́ yémbɔ esé dégarege wye wáwálé. ⁹ Bɔ́ abifɔ́ ájógé áké esé delú kpe bɔ́ waá yémbɔ bɔ́ ákaá esé yéndé mbaá. Dekoge né manoó negbo yémbɔ delú wyeé abe. Achyegé esé efwyale yémbɔ áwa fɔ́ esé wɔ́. ¹⁰ Yé elé bɔ́ ápye nnó esé debe ne mesome, delu wyeé ne nechóchó yéndégébé, elú eké delú mbya yémbɔ dépyé gejamégé bɔ́ abɔ́ gefwa. Elú eké depɔ́ yé ne genó gefɔ́ yémbɔ dewyaá unó uko.

¹¹ Aḡme ba bɔ́ Kōrent, esé dégaré enyú yéndégenó eyi gelú esé né une. Esé denene matɔ́ se fuú eta nyú. ¹² Esé fɔ́ wɔ́ délyaá manleré enyú gejeé wɔ́, elé enyú ne délyaá manleré esé gejeé. ¹³ Me njógé ne enyú nana ndere baá ba. Nenege matɔ́ nyú eta sé ndere esé ntó dénené ne eta enyú.

Dékege fɔ́ gekage neke gemaá ne bɔ́ abi alá fyé metɔ́ ne Kras wɔ́

¹⁴ Dékege fɔ́ geka neke gemaá ne bɔ́ abi alá áfyé metɔ́ ne Kras wɔ́. Genó eyi gelu cho genyé mbɔ dejeé ne genó eyi gelu gyé nnó? Waá geḡgbɔ́ gebeé mbɔ mbaá ama ne gemua nnó? ¹⁵ Kras ne danchɔ́meló abé mbɔ meko ama nnó? Muú ayi afyé metɔ́ ne Kras ne muú ayi alá áfyé metɔ́ ne Kras wɔ́ áchome mbɔ mbwa nnó? ¹⁶ Echa Eṣɔwɔ́ ebeé mbɔ meko ama ne aló uka nnó? Néndé esé delú echa Eṣɔwɔ́ muú alú mebe. Elú wye ndere Eṣɔwɔ́ jimɔ́ ajɔ́ aké, “Me njwɔ́lege nye ne ebwɔ́, nkene ne ebwɔ́, me mbeé nye Eṣɔwɔ́ bwɔ́, ne ebwɔ́ ábeé nye bɔ́ ba.” ¹⁷ Ndere elúmbɔ Ata aké, “Tanege né geluage bwɔ́, défa

mbwa ne ebwó. Détagé fɔ genó eyi gewyaa deba. Dépyegé mbɔ, me nselé nye enyú. ¹⁸ Me mbeé nye Nte nyú ne enyú débéé nye baá ba abi andeé ne abi ande. Mbɔ ne Ata Muú Apwá amu ajáá.”

7

¹ Añme ba, te mbaá Esɔwɔ anyémeno nnó apye unó bina eta sé, shwonege amu né yéndégenó eyi gepyeé nnó menyammye ne matáw sé ábégé fɔ pópó. Dénógé Esɔwɔ, dépye gerwágé sé gebe pópó gekwane ndere Ji akelage.

Pɔl alu ne nechóchó gétúgé echomele bɔw Jisɔs né Kōrent ákworé matáw bɔw

² Nenegé matáw nyú eta sé, esé dépyeé fɔ muú fɔ gabo wó. Esé déchɔw fɔ muú fɔ mekpó wó. Ne esé dényeé fɔ muú fɔ upwáw wó. ³ Me njógé mbɔ, epófɔ nnó me nké enyú delu gyee, néndé me mbɔ me mbe ngaré enyú nnó enyú delu esé metáw chi chi chi. Yé dégboó ye delú mebe, esé ne enyú delu wye ulua. ⁴ Me nfyé metáw ne enyú gbene, ne nwyaa gempɔge gétúgé nyú. Enyú défyé me metáw, yé elé esé dégené efwyale me nwyaa nechóchó dɔw.

⁵ Yé gébégé esé dékwone melo Masedonia, yé mmye dégbeé cháchá wó. Bɔw áchwɔ esé ne efwyale matimati. Wena bɔw áwamege ne esé, né mmu matáw se déwyaá efo. ⁶ Yémbɔ Esɔwɔ muú afyéé bɔw abi awyaa gepwa metáw eshye, afyéé esé eshye ndere Titɔs achwáw. ⁷ Esé débɔw fɔ eshye wye elé gébégé ji achwáw wó, debɔ ntó gébégé ji agaré esé ndere enyú ntó défyéé ji eshye. Agaré esé ndere enyú déshyagé mange me, ne ndere enyú désomege dɔw né gyéé ayi dépyeé. Agaré ntó esé ndere enyú dékpome mmye manja me. Nwúgé mbɔ metáw egɔ me ne enyú dɔw.

⁸ Yé ebe elé nnó ñwe ayi me mbɔ nsame enyú, apyeé enyú débɔ mesome, me nsome fɔ ndere nsame ji wó. Me mbɔ nlú ne mesome gébégé ngene nnó ñwe yémbɔ apye enyú debɔ mesome né mboó gébé. ⁹ Nana metáw egɔw me, epófɔ gétúgé me mpyeé enyú debɔ mesome elú lé gétúgé mesome ewémbɔ epyeé enyú dékworé. Gé gefógé mesome ewé Esɔwɔ akelage mbɔ. Ndere elúmbɔ, esé dépye fɔ enyú debɔ únómé wó. ¹⁰ Mesome ewé Esɔwɔ akelage epye lé nnó Esɔwɔ áwene gemége muú. Gefógé mesome ewéna echwáw fɔ ne achye me. Yémbɔ mesome ewé bɔw mme echwáw ne negbo. ¹¹ Gegé yé gefógé utáw ebi mesome ewé egɔw Esɔwɔ metáw epyeé eta nyú. Epye enyú dese mechɔ ewéna ne eshye, epye enyú déwyaá metáw manleré nnó enyú depó ne ebwó né mechɔ ewémbɔ. Epye metáw esɔ enyú ne majya abwólé enyú mme, epye enyú déshage nnó debe meko ama ne me, epye enyú dékpane gechyeé mampye genó eyi gelú cho. Epye enyú dékpome mmye manchyeé efwyale mbaá muú ayi apye gyéé. Epye enyú déleré né yéndé meti nnó enyú depó ne ebwó né mechɔ ewéna.

¹² Ndere elúmbɔ, yé elé me nsame ñwe yina, nsa fɔ gétúgé muú ayi apyeé gabo yina wó. Yé ebe lé gétúgé muú ayi agene efwyale gétúgé gabo yimbɔ. Nsa lé nnó mpye enyú dékaá né mbe ushu Esɔwɔ gefɔw eyigé dékpane gechyeé mampów esé. ¹³ Getú eyigémbɔ, enyú défyéé esé eshye.

Ne genó eyigé fɔ eyi gepyeé metáw egɔw esé elé gétúgé metáw megɔmegɔ ewé Titɔs abɔw gétúgé enyú ako dépye metáw ekwene ji mmu. ¹⁴ Me mbɔ ngaré Titɔs gefɔw eyigé me nwyaa gempɔge gétúgé nyú. Enyú déchye me mekpó unáw wó. Ne wye ndere geno eyigé me ngaregé enyú yéndégébé gelú wáwálé, mbɔntó ne unó bi esé dédoó ebwɔ ewome gétúgé nyú né mbe ushu Titɔs úlú wáwálé. ¹⁵ Titɔs ama abɔ gejeé ne enyú ako dɔw ndere ji atéé gefɔw eyigé enyú debɔ déwuú ne ji, ne ndere enyú déselé ji déweré ne efo metáw. ¹⁶ Ne nana metáw egɔw me ne enyú gétúgé me nnere metáw wa meko ne enyú né mbaá yéndégenó eyigé dépyeé.

8

Gefɔw eyigé bɔw Esɔwɔ áchyege echye

¹ Añme sé, esé dékelege mampye enyú dékaá gefɔ eyigé machomelé bɔw Jisɔs né Masedonia áleré galógáló Esɔwɔ né gerwá gebwó. ² Efwyale ewé ebwó ágene eja dɔw ete ebwó né mmuameno yémbɔ áwyaá wye metáw megómégó gbene ewé epyeé ebwó áchyeé

εχھے byagebyage γε λέ εβώ άλου gekpo. ³ Εβώ άχھے έε εχھے ndere εβώ άγυαά, ne nkágé garé nnó eja kpaá epwó amu, ne άχھے έέ γέ muú akpea εβώ wó. ⁴ Άshíí nene esé mmye nnó dépye εβώ ntó άγέ meti mampógé bóó Esówó. ⁵ Genó eyigé εβώ άpye, gepwó ndere esé debó défere. Εβώ abó kpe mbe άχھے έέ gemεge bwó mbaá Ata Esówó ne άγυαά metóó mampye genó eyigé Esówó akεlege, άχھے έέ gemεge bwó eta sé. ⁶ Titós ne alóó ula manse εχھے ewéna né geluagé nyú nnó dépoó ubya bó né Jerosalem. Getú eyigémbo, esé dékpea ji nno akéré άchwó apóó enyú déneré mampye gecháché gé utóó bina. ⁷ Enyú délu menó mbe né yéndé meti mamfye metóó ne Esówó ne εshye, mangaregé depóré Esówó cháńéné, mankágé wáwálé ayi alu wyéé cháńéné, manchھے έέ gemεge nyú geko mampye utóó Esówó, mambóge gejeé ne esé dóó, esé ntó dékelege nnó enyú ntó débe menó mbe né mechó manchھےge εχھے ewéna ne matóó nyú mako.

⁸ Me njógé mbo, epóó nnó ημεrege enyú mekpo mme nnó débo mampyegé mbo. Me ngarége lé enyú nno bóó abifo ákpane géchھے έέ apóógé ate. Ne nkelege nnó nkaá ndere enyú ntó déboó gejeé wáwálé ne bóó abifo. ⁹ Enyú ambóó dékaá galógaló ayi Ata sé Jisós Kras alere. Ji abó awyaá gefwa, yémbo akwe gekpo né galógaló nyú, nnó gétúgé gekpo eyigé ji akwene enyú débe ne gefwa.

¹⁰ Né mechó ηka yina manchwó, majyέé ami me nchھےgé enyú malu nnó elú galógaló nnó enyú déneré genó eyigé déboó mampye ηme eniné nju. Enyú ne déboó mbe mampye genó né mechó ewéna ne enyú ntó ne debó delu yé bóó mbe abi άγυαά metóó mampyegé geji, ¹¹ nnó déneré mampye utóó bina ne gefógé metóó ewé enyú déboó ula. Ne nerege ubi ne genó eyi déwyaá né amu. ¹² Ne mbógé muú awyaá metóó machھےέ, Esówó aselé genó eyi muú awyaá manchھےέ epóó eyigé ji álá pó ne geji.

¹³ Me njógé mbo epóó nnó mpyeέ mmye epwyagé bóó abifo, enyú déwuúgé ubale. Nkelege lé nnó yéndégenó gebe janja eta enyú ako. ¹⁴ Ne nana ayi enyú déwyaá gejame, kárégé ne bóó abi álá pó ne genó nnó εβώ ábege ne gejame, meso gébé enyú dela depo ntó ne genó εβώ apóó enyú. Dépyegé mbo enyú ako débe janja. ¹⁵ Ásá né mmu ηwe Esówó nnó, “Muú yi anywere gejamé gé menyéé, ábó fó menyéé ayi ajame apwóó ji wó, ne ayi anywere lé gachھےέ, abó ayi akwané ne ji kwanegé.”

Pól ato bó Titós nnó ájye áse εχھے Esówó getú jíí

¹⁶ Yémbo matame mabe ne Esówó ndere apye Titós awyaá gefógé metóó ewé esé déwyaá mampóó enyú. ¹⁷ Epóó wyé lé getugé esé dékpea ji ne ji achwóó eta nyú wó. Ji mbóó abó awyaá me metóó manchwó póó enyú, getú eyigémbo ne jimbo abó ashúú me manchwó gé enyú. ¹⁸ Esé déto me mbo ji ne nte meηme ayifo. Nte meηme yina alu muú ayi bóó aféége utóó bií né machomele bóó Jisós ako néndé ji agaregé abya melóméló cháńhá. ¹⁹ Menó genó ayi fó alu nnó machomele bóó Jisós ntó ájyaá ji nnó esé dékene ne ji ulua dépyege utóó ulóóló bina. Ndere dépyeέ mbo uchwóó ne enógé mbaá Ata, ne ulerege ntó nnó esé déwyaá metóó mampógé bóó.

²⁰ Ndere dépyeέ utóó bina ulua, ewémbo epyennó ekágé muú fó aferé nnó défya delu mmu, défyéé εshye mange nnó ekágé genó fó gebe gyéé né gekpekepege εχھے ewéna, ewé bóó άchھےgé byagebyage. ²¹ Gétú eyigémbo ne esé démmye nnó dépye lé genó eyi gewyaá enógé né mbe ushu Ata jimbií, dékelegé mampye ntó genó eyi gewyaá enógé né mbe ushu yéndémuú.

²² Ne esé déto me meηme sé fó ama nnó achwó ne εβώ. Esé démuá me ji ndóndó ne ndó, ji aléré nnó akpane gechھےέ mampye utóó Esówó. Yé nana ji awyaá metóó mampóó enyú néndé ji afyéé metóó ne enyú dóó. ²³ Ne ushuú cháchá Titós, ji alu lé nte meηme ayi άpyeέ utóó ulua ne me nnó dépoóge enyú. Ne ate aηme abifo na, álú lé bóó déntóó abi átané né machomele bóó Jisós ayifo. Utóó bwó uchwóó ne enógé mbaá Kras. ²⁴ Ndere elúmbó, pyege ndere njóó mbo, mampye machomelé bóó Jisós ayifo ákaá nnó enyú débo gejeé ne bóó ne nnó εβώ ákaá nnó esé délu cho mambe ne gempógé gétúgé nyú.

9

Elú genó gelógéló mampógé bṓṓ Eṣṓwṓ

¹ Me mpṓ sé ne genó eyigé mmagé sa enyú né mechṓ echye ewéna mbaá bṓṓ Eṣṓwṓ. ² Me nkaá nnó enyú déwyaá metṓṓ manchyeé echye ewéna. Getú eyigémbo ne me nwyaá gempṓgé gétúgé nyú né mbe ushu echomelé bṓṓ Jisṓs né Masedonia nnó enyú echomelé bṓṓ Jisṓs né gebagé mewaá Akaya déwyaá me metṓṓ machyeé echye ewéna te ημε ενινé njú. Ne gechyeé eyigé enyú dékpane machyeé, gepye gejamé gé ebwṓ abifṓ ábṓ metṓṓ machyege ntó. ³ Ne me ntṓme aημε bina eta nyú nnó éká gé gempṓgé eyigé esé déwyaá gétúgé nyú gebe lé meno detu. Ebe lé nnó enyú dékpome mmye ne echye nyú ndere me njṓṓ nnó dépyeé nye. ⁴ Mbṓgé bṓṓ fṓ átanege mbṓ né Masedonia áchwṓgé ne me ewú, ne áge gé nnó enyú dékpome fṓ mmye mantṓ eyi nyú ηκα wṓ, mekpo unṓṓ ewé ebeé nye ne esé ne enyú ejame nye dṓṓ néndé me ngaré me ebwṓ dṓṓ ndere enyú dékpome me mmye manchyeé. ⁵ Ndere elúmbṓ, me nferé nnó elo nnó mkpea aημε bina abṓ mbe achwṓ apye enyú dékpome mmye ne echye ewéna, ewé enyú dényémemo manchyeé, nnó ebe lé genó eyigé enyú ambṓṓ déwyaá me metṓṓ manchyeé. Ebe gé fṓ eyigé aημεrege enyú mekpo mme nnó déchyeé echye.

⁶ Tege nnó, muú ayi apené mbwe gachyeé, abṓṓ ntó mbwe gachyeé, ne muú ayi apene mbwe gejame abṓṓ ntó mbwe gejame. ⁷ Muú aké achyegeé echye, achyeé ndere ji aferé né metṓṓ wuú nnó achyegeé. Achyegeé fṓ ne mansé ame eké aημεrege ji mekpo né mme. Néndé Eṣṓwṓ abṓṓ gejeé ne muú ayi achyegeé echye ne metṓṓ megamegṓ. ⁸ Ne Eṣṓwṓ akagé chyeé enyú unṓ bi ujame upwṓṓ yé ndere dékelegé nnó yéndégébé debe ne yéndégenó gejame nnó délerege ulṓṓ melu matimati. ⁹ Wye ndere asamé né mmu ηwe Eṣṓwṓ nnó, “Ji achyegeé echye byagebyage mbaá ubya bṓ ne ulṓṓ melu ebi ji alerege, áteé ubi te kwyakwya.” ¹⁰ Eṣṓwṓ ne achyegeé bṓṓ mbwe ayi ápené ne menyéé ayi ebwṓ ányeé, ji áchyegeé nye enyú mbwe ayi dékelegé ne apyeé nye ji áwe áfyε gejamé gé mbwe ayi atanege né ulṓṓ melu ebi enyú délérége bṓṓ. ¹¹ Eṣṓwṓ apye nye enyú débṓ gefwa né yéndé meti nnó déchyegeé echye byagebyage yéndégébé, nnó esé dékpagé echye nyú déchyegeé bṓṓ, gejame bṓṓ atamege Eṣṓwṓ né genó eyige enyú dépyeé. ¹² Néndé echye ewé enyú déchyeé epye fṓ wye lé nnó bṓṓ Eṣṓwṓ ágené unṓ bi ubṓ ulií ebwṓ wṓ, epye ntó nnó ebwṓ áchyegeé gejamé gé matame mbaá Eṣṓwṓ. ¹³ Gétúgé enyú déchye gefṓgé echye ewéna, elere bṓṓ ufṓṓ bṓṓ abi enyú délú, ne ebwṓ átamege nye Eṣṓwṓ gétúgé enyú dépyeé genó eyigé abya melómélṓ Kras ayi enyú défyεé metṓṓ wye ákelege. Ne átamege nye ji ntó gétúgé echye ewé enyú déchyegeé ebwṓ ne bṓṓ abifṓ byagebyage. ¹⁴ Ebwṓ ánene nye mmye gétúgé déléré galógálṓ Eṣṓwṓ né geηwáge enyú. ¹⁵ Détamege Eṣṓwṓ gétúgé echye wuú ewé ji achyeé esé ewé dela déká gé nkane démege.

10

Eṣṓwṓ ne ajyaá Pṓl nnó abe ηgba Jisṓs Kras ne achyeé ji utó

¹ Me Pṓl nkpané enyú geká. Bṓṓ ajṓgé aké gébé gé me mbe gé ne enyú nfṓṓ ame nyú njṓgé depṓ pere ne efṓ, nlá mpṓ ne enyú nfṓṓ fṓ ne nsame enyú bṓ ηwe áto áto. Me nnene enyú mmye né mabṓ Jisṓs Kras muú alú nyame ne pere nnó, ² éká gé enyú dépye me njṓṓ mejṓṓ ne meko metometo gébé gé nchwṓgé ewú. Me nkagé jṓṓ mejṓṓ ne meko metometo mbṓgé me nkelege manjṓṓ ne bṓṓ abi ájṓgé nnó esé dépyeé utṓṓ bina ndere bṓṓ mme ápyeé. ³ Elú wáwálé nnó esé delú fa mme yina, ne yé elé delú fa mme, démmyeé fṓ be ebi bṓṓ mme ámmye. ⁴ Néndé unṓ ummye ebi esé démmyeé be ne ubi upṓ fṓ eké ebi akwaá. Yémbṓ esé démmye be ne unṓ be utó utó bi Eṣṓwṓ achyegeé esé, ne détyaá malu ujwólé ató ató ayi bṓṓ mawáme sé ábige. ⁵ Détyaá ntó yéndégenó eyi géchwṓṓ ne mbeé manyege, ne eyi getenege ukṓṓ gegbeé nnó bṓṓ ákagé fṓ meti Eṣṓwṓ. Dépyene yéndégenó eyigé bṓṓ áferege, dépyeé ebwṓ áwuú ne Kras. ⁶ Mbṓgé enyú délerege nnó déwuú ne Kras ne matṓṓ nyú mako, efembṓ ne esé dékpomege mmye manleré chuchu mbaá bṓṓ abi álá wuú fṓ ne Kras.

⁷ Enyú dépelé unó bi utome ne me elé né mfaá mfaá. Mbogé muú aferegé nnó ji alú muú Kras, abo mamfere chájéné ákaá nnó esé ntó delú bọ́ Kras ndere ji. ⁸ Yé me mbe elé ne gempogé gachyéé mpwọ́ ndere mbọ́ nlú mambe gétúgέ uto bi Ata achyéé esé, mmye egboó fọ́ me, néndé ji achyéé esé uto bina nnó dénywerege enyú nywerege epófọ́ mantya enyú tyaá. ⁹ Me nkelege fọ́ nnó ebe eké bọ́ ηwe abi me nsame enyú ápyeé mbọ́ lé nnó enyú debọ́ efọ́ metwó. ¹⁰ Me njógé mbọ́ gétúgέ bọ́ ajógé aké, “Bọ́ ηwe abi me nsame eta nyú, mejọ́ ewé elú wyeé etoó dọ́ ne etaá bọ́ metwó.” Áké, “Gébégé mbege ne enyú nkwenegbwa, mejọ́ wa ekpene fọ́ bọ́ matu.” ¹¹ Bọ́ bimbo abo mankaá nnó unó bi esé désame eta nyú gébégé dela depọ́ ewú, wye elé ubi ne esé débege nye ewú ne enyú dépyeé.

¹² Yé bií ummaá esé demege fọ́ mmye ne bọ́ abi aké ebwọ́ ahea geme. Ebwọ́ ámege lé utó bwọ́ ne ate manleré nnó ahea geme. Ewéna eleré nnó ebwọ́ álú ukenkené bọ́. ¹³ Né eta sé, esé débeé fọ́ ne gempogé dépwọ́ ndere delú mambe. Gempogé sé gekwyage lé né mbaá utwọ́ ebi Esowọ́ achyéé esé nnó depyegé enyú ntó delu né geluage utwọ́ bina. ¹⁴ Te mbaá enyú ntó delú né utwọ́ bina, esé débeé fọ́ ne gempogé dépwọ́ ndere delu mambe gétúgέ nyú, néndé esé ne debwọ́ mbe déchwọ́ kpa te eta nyú dégare enyú abya melóméló Kras. ¹⁵ Esé débeé fọ́ ne gempogé dépwọ́ ndere débọ́ mambe. Débeé fọ́ ntó ne gempogé gétúgέ utwọ́ ebi bọ́ abi cha ápyeé. Umeé sé úlú lé nnó metwó ewé enyú défyéé ne Kras ewene ejyge mbe mbe ne nnó utwọ́ bi esé ntó dépyeé né geluagé nyú uwene ndere Esowọ́ aklege, ¹⁶ nnó esé ntó dékene dégarege abya melóméló né malo yifọ́ ayi alú tete ne enyú. Néndé esé dékelege fọ́ nnó débe ne gempogé gétúgέ utwọ́ bi muú yicha apyeé né melu utwọ́ wuú.

¹⁷ Asa né mmu ηwe Esowọ́ nnó, “Muú aké abeé ne gempogé abe ne geji gétúgέ genó eyi Ata apyeé.” ¹⁸ Muú ayi abeé muú melóméló wáwálé, elé ayi Ata asele nnó apye chanjéné, epófọ́ ayi jimbo ásele geme ji nnó apyeé chanjéné.

11

Pọ́l aké utwọ́ bií upọ́ fọ́ genó gema ne ebi ángbá gebyọ́

¹ Nnene enyú mmye nnó deko metwó dewú gekékénege mejọ́ ewé me njógé. Tagé matu déwú. ² Metwó ewé me nwyaá ne enyú emmyeé demboó ndere ewé Esowọ́ awyaá. Enyú delú eké maá mendée ayi me nshuú mantu ji neba né mbaá menọ́ ama, ndere maá mendée ayi álá kaá mende wó, ne menọ́ yimbọ́ elé Jisọ́ Kras. ³ Ndere elúmbọ́, me nwyaá efọ́ metwó nnó bọ́ ábwólege nye enyú ndere danhomeló akpané défyá abwólé Ife, ápye enyú délyáá deporé Kras etiré enyú dékwólegé chánchá ne matwó enyú mako. ⁴ Me njógé mbọ́ néndé nge nnó enyú dékamege yéndégenó kamegé. Yé muú achwọ́ ne agaré enyú mechọ́ Jisọ́ ayicha ayi esé dela dégaré enyú wó, yé agaré lé enyú mechọ́ mendoó ewécha ewé alá pọ́ fọ́ Mendoó Ukpea ewé echwọ́ enyú mmye yé ama achwọ́ ne gefogé abya ayicha ayi alá pọ́ fọ́ abya melóméló enyú dékame ne ji, enyú dékamege fọ́ wye kamege, désele ubi amu apea.

⁵ Me nferé fọ́ nnó bọ́ abi désele nnó álú ángbá Jisọ́ abi ápwọ́ amu, ápwọ́ me wó. ⁶ Yé ebe lé nnó me ngi fọ́ ndere ajógé mejọ́ chájéné wó, me nkáge genó eyigé me njógé, dépye me enyú dékaá mbọ́ matimati.

⁷ Me nshulé mmye ya mme nnó enyú dékwó ηgọ́, ngaré enyú abya melóméló detu, nnó me mpye mbọ́ lé gabo? ⁸ Me mpye utwọ́ né geluagé nyú, machomele bọ́ Jisọ́ né malo yicha achyegé me ηka mfaá. Ndere mpyembọ́ elú wye eké ejoó ne njoó mbọ́ eta bwọ́ nnó me mpoó enyú. ⁹ Gébége me nlú ne enyú, genó geké gelií me, nchyege fọ́ muú nyú fọ́ efwyale nnó achyegé me geji. Elé aηme sé abi atane né gebagé mewaá Masedonia ne achwọ́ me ne yéndégenó eyi gelií me. Né gébé eyi gekoó me nchyeé fọ́ enyú efwyale nnó dépoó me wó ne yé nana me nchyege fọ́ enyú efwyale né meti fọ́. ¹⁰ Me ngarege wáwálé ndere muú Kras ne gempogé nnó nse maηka nyú wó. Ne yé muú akage gbẹ́ nnó mbege fọ́ gebagé mewaá Akaya geko. ¹¹ Ulannó me nla ngigé fọ́ nnó enyú depogé me? Nnó elú lé nnó me mbwọ́ fọ́ gejeé ne enyú wó? Esowọ́ jimbií akaá nnó me mbwọ́ gejeé ne enyú.

¹² Me nɔye wye mbe mamɔyege genó eyi mɔyeé mbo nnó ngbe ekágé bɔ́ abi ásele gemegé bɔ́ nnó alú aɔgba Kras aɔyege wyeé mbe mandógé ebwɔ ewɔme nnó ápye wye unó gefɔ eyi me mɔyeé. ¹³ Ufɔ́ bɔ́ bina ápɔ́ fɔ́ aɔgbá Kras bogébogé. Ábwɔlege lé enyú bwɔlegé. Ákene ágilege bɔ́ amɛ nnó ebwɔ́ alú aɔgbá Jisɔs Kras. ¹⁴ Mechɔ ewéna ékágé pye fɔ́ muú alá menó mekpɔ́ fuú néndé gébé eyigé fɔ́ danchɔmeló abwɔlégé agilege bɔ́ amɛ nnó ji alu ekiénné Esɔwɔ ewé echwɔ́ ne geɔgbɔ́. ¹⁵ Ne epófɔ́ genó gekɛ mbɔ́gé baá utɔ́ bií ntó agilege bɔ́ amɛ nnó alu baá utɔ́ Esɔwɔ. Ne efwyale ewé ebwɔ́ agené nye ekwanegɛ nye ne utɔ́ bwɔ́ kwanegé.

Pɔ́l awyaá gempɔ́gé né efwyale ewé ji agene

¹⁶ Ne mmagé nyuaré ngaré enyú nnó ékágé muú fɔ́ aferé nnó me nlú gekékénege muú. Mbɔ́gé muú aferege nnó me nlú gekékénege muú gɔ́gé me njɔ́ mejɔ́ ne gempɔ́gé ndere gekékénege muú geɔ́gé nnó me ntó mbe ne ekeke gempɔ́gé. ¹⁷ Mejɔ́ ewé me njógé ne gempɔ́gé epófɔ́ Ata ne aké me njógé mbo. Me nké mɔyeé gempɔ́gé njógé mejɔ́ eké gekékénege muú. ¹⁸ Ne te mbaá gejamégé bɔ́ ápyeé gempɔ́gé ne unó bi akwaá ásele nnó uɔ́ea geme fa mme, me ntó mɔyeé. ¹⁹ Enyú abi déké déwyaá défɔ́ dɔ́, matɔ́ ágɔ́ enyú dékógé metɔ́ né unó bi ukékéné bɔ́ aɔ́gé. ²⁰ Enyú dékógé metɔ́ mbɔ́gé bɔ́ ásege enyú ndere afwe yé ányeége enyú upwɔ́, yé ájyarege enyú mme, yé áké ábyaá enyú, yé ádoó enyú maka né ushu. ²¹ Wɔ́ ɔ́h, me mbo nɔwyaá gepwa ndere nla mɔyeé ufɔ́ unó bina eta nyú, jige me nte.

Ne me nɔyeé mbe manjógé mejɔ́ eké gekékénege muú. Yéndé genó eyigé muú abeé ne gempɔ́gé wyeé me ntó nkage mbeé ne gempɔ́gé wyeé. ²² Yé ebwɔ́ abe lé bɔ́ Hibru, me ntó nlu. Yé ábé lé bɔ́ Isrɛli, me ntó nlú. Yé ábe lé upyáne Abraham me ntó nlú. ²³ Yé ábé elé bɔ́ utɔ́ Jisɔs Kras, me njógé eké muú gebwɔ́ me mpwɔ́ ebwɔ́. Eba utɔ́ upwɔ́ ebi bwɔ́. Me nkpe denɔ ndɔ́ndɔ́ ne ndɔ́ mpwɔ́ ebwɔ́ ako. Átulé me ápwɔ́ ebwɔ́ ako, ne negbo nekoó me amɛ ndɔ́ndɔ́ ne ndɔ́. ²⁴ Bɔ́ Jus ádo me utó esaá meso nekuú ne eni manjáne ata. ²⁵ Bɔ́ Rom ádo me ne baá unɔ́ ndɔ́ elé. Bɔ́ áto me ne mataá ndɔ́ gamaá, makpe ágbelé esé né ebeé mega ndɔ́ elé. Gébé eyifɔ́ me nchɔ́ bií kpogelé utuú ne ɔ́wɔ́mese manwɔ́gé nnyi. ²⁶ Né neke eniné me nkene, nkoó né manoó negbo. Nnyi neké nekpa me. Ánjo áké ájo me unó, ngé efwyale né amu áte bɔ́ Jus, nge chuchu né amu bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus. Nge efwyale né malɔ́ kpakpa, ne malú ayi bɔ́ alá ájwɔlegé fɔ́ wyeé. Ngé efwyale né ebeé mega, nge efwyale né amu bɔ́ abi aɔ́maá amu nnó alu bɔ́ Jisɔs. ²⁷ Me mɔyeé utɔ́ utouto mpwwaá. Gébé eyigé fɔ́ yé geja mbelegé. Gébé eyigé fɔ́ mbeé mesa ne mmwólé manaá éwane. Gébé eyigé fɔ́ ntó njwólégé uɔwyaá mesa nyúu gefwene, gébé eyi fɔ́ mbeé fɔ́ ne mandeé makwerege mmye. ²⁸ Yé ndere unó bina upyeé me yéndé bií, ufere ebi me nferege ndere machomele bɔ́ Jisɔs abɔ́ mankéné úlú eké elé gekpekepegé metuú ne nkpane enɔ́ me. ²⁹ Ndé muú ayi abege ne gepwa né meti Esɔwɔ́ fɔ́ byɔ́ ula ukɔ́rege me? Ndé muú ayi bɔ́ apyege ji apyege gabo metɔ́ elá esɔ́ fɔ́ me ne ebwɔ́?

³⁰ Mbɔ́gé nnó me mbo mamɔye gempɔ́ge, mɔyeé né unó bi ulere ndere me nɔwyaá gepwa. ³¹ Esɔwɔ́ nte Ata sé Jisɔs muú débɔ́ mamfɛge te kwyakwya, akaá nnó me mbyɔ́gé fɔ́ gebyɔ́. ³² Gébégé nlú né melɔ́ Damaskɔs, gɔ́mena muú apye utɔ́ né nteé gefwagé Aretas, atɔ́ bɔ́ bɔ́ nku ábáme menombi gebamé nnó áno melɔ́ ápye me. ³³ Yémbɔ́ bɔ́ fɔ́ áfyɛ me né mmu gesa, áshií manyíí wye ate me né empo ápwyaá manyíí nshulé mme mbó.

12

Amɛ geja ayi Pɔ́l agené ne nemeé eniné nekwene ji mmye

¹ Me jyeé wye mbe mame ne gempɔ́gé, yé elé nsa fɔ́ alá pɔ́ wyeé, ne ngarege wye enyú amɛ geja ayi Ata alere me ne depɔ́ etiré ji apyeé me nkaá. ² Me nkaá muú Kras fɔ́ ayi aɔ́me ale afyaneani, akpané ji aɔyeé né mfaánebuú eniné mfaá mfaá. Wa akpa ji afe né menyammye wuú, wa afe lé né mendoó wuú, me nkaá wɔ́, Esɔwɔ́ ne ákaá. ³ Nkaá nnó akpa ji afe né melɔ́ geɔ́wá. Wa afe lé né menyammye wuú, waá lé né mendoó wuú, me

nkaá wó, Eṣṵwṵ ne ákaá. ⁴ Ji ákwónégé wye, awu uchu ebí muú alá kágé garé, ne ákame fṵ ntó nnó ajṵṵ ubi wṵ. ⁵ Me nwyáá gempṵgṵ gétúgṵ gefṵgṵ muú yina. Me mpṵ fṵ ne gempṵgṵ gétú ya membṵṵ. Ne genó eyi gekágé pye nnó me mbe ne gempṵgṵ ekosé unó bi uleregé gepwa ya wó. ⁶ Yé mbṵgṵ me nkelegé mampye gempṵgṵ, epyéé fṵ me mbe eké geṅkekenégé muú, néndé me nké mpye gempṵge ngaregṵ lé unó bi úlú wáwálé. Yémbṵ, me nshya nnó mpyéé fṵ gempṵgṵ néndé nkelege fṵ nnó muú nyú fṵ áferé nnó me ṅea geme dṵṵ, mpwṵ unó bi me mpye ne ebi me njṵgṵ.

⁷ Ne mampye nnó ekágé me mbwégé mmye gétúgṵ ukpekpe unó bi Eṣṵwṵ apyéé me nkaá, ji alyáá nnó efwyale ekwe me né mmye. Eké lé meshií ne afyéé me mmye. Efwyale ewémbṵ elú eké lé muú dentṵṵ danchṵmeló ayi ji atṵme nnó achwṵ apye ekágé me mbwégé mmye. ⁸ Me nṅemmye maṅáné aléé mbaá Eṣṵwṵ né mechṵ ewéna nnó áféé me efwyale ewéna né mmye. ⁹ Yémbṵ ji ajṵṵ ne me aké, “Galógálṵ wa ayi me nlerégé bṵṵ, akwane ne wṵ néndé gébégṵ muú abégé ne gepwa ne me nlerége uto ba chánéné né geṅwá jíí.” Getú eyigémbṵ, metṵṵ egṵṵ me dṵṵ mambṵ wye ne gempṵgṵ gétúgṵ gepwa ya nnó uto Kras upyéé utṵṵ né geṅwá ya. ¹⁰ Metṵṵ egṵṵ me mbṵgṵ me mbégé ne gepwa bṵṵ aké ajuú me mashye mmye, ne apyéé nnó unó ubalegṵ me mmye, ammyéé amu ne me, ne achyegé me efwyale gétúgṵ Kras. Néndé gébégṵ me mbégé ne gepwa gébé eyigémbṵ ne me ntó chánéné.

Mechṵ echomele bṵṵ Jisṵs né Kōrent eta Pṵl metṵṵ

¹¹ Me mbṵ nkwe eké gekekenegé muú né mejṵṵ wa. Yémbṵ enyú ne dépyéé me nlú mbṵ néndé enyú ne débṵ delú mamféé me né mbe ushu bṵṵ gétúgṵ utṵṵ bi me mpyéé. Néndé ye lé me nla nfu ye genó wó, bṵṵ abi enyú deké álú áṅgbá Kras, ápwṵṵ yé me né meti fṵ wó. ¹² Gébégṵ me nlú ne enyú nleré nnó me nlú ṅgbá Kras wáwálé. Nko metṵṵ me mpye ufelekpa né geluage nyú ne ukpekpe unó bi upye bṵṵ álaá mano mekpo fuú. ¹³ Ndé genó me mpyéé mbaá machomelé bṵṵ Jisṵs ayifṵ nla mpyéé eta nyú wó? Genó eyigé me nla mpyéé eta nyú wó gelú nnó me ngií fṵ enyú nnó déchyéé me unó bi me nkelege wó. Né egbe ewémbṵ, mpye gyeé jigé me nté.

¹⁴ Nana me nkelege manchwṵ nge enyú né maṅáné ayi agbeé aléé. Yémbṵ nkelegé fṵ nnó enyú déchyéé me genó gefṵ, nkelege lé enyú ambṵṵ epṵfṵ unó bi enyú déwyaá. Néndé baá melṵ fṵ wó apye unó ábele mbaá ante ne amma bwṵ wó, elé ante ne amma ne ápye ábele mbaá baá melṵ. ¹⁵ Metṵṵ egṵṵ me manchṵ yéndégenó eyigé me nwyáá gétúgṵ nyú choncho ne geme ya. Ndere me nlerége enyú gejeé dṵṵ nnó dékelege manlerége me lé gachyéé?

¹⁶ Enyú ambṵṵ dékagé nnó me ngií fṵ enyú nnó déchyéé me unó bi me nkelegé wó. Yémbṵ bṵṵ abifṵ né geluagṵ nyú ajṵgṵ aké, Me Pṵl nlú muú défyáá, mbwṵlegé enyú nselé unó mmye défyá defya. ¹⁷ Me mbwṵlé mbṵ enyú nnó? Nnó me ntṵ me muú nnó achwṵ abwṵlé enyú ase unó? ¹⁸ Gébégṵ me nkpea Titṵs nnó achwṵ eta nyú ebwṵ ne nte meṅme se ayifṵ, nnó ji achwṵgṵ abwṵlé enyú ase unó nyú detú? Ngba, esé ne ji déferégé wyeé genó gemaá ne déwyaá ntó wyeé gepṵ gemma.

¹⁹ Ndṵ fṵ enyú déferégé nnó esé déjṵgṵ mbṵ mejṵṵ ewéna elé gétúgṵ dékelegé manṅa gemégé se né mbe ushu nyú. Mbṵ fṵ wó, esé déjṵgṵ ndere Kras achyegé esé eṣhye nnó déjṵṵ né mbe ushu Eṣṵwṵ. Aṅme sé abi gejeé, yéndégenó eyigé esé dépyéé gelú lé nnó dépṵṵ enyú déwene né depṵré Eṣṵwṵ. ²⁰ Néndé nwyáá efṵ né metṵṵ nnó nchwṵgṵ ewú mbanegé fṵ enyú ndere nkelege nnó enyú debe. Ne enyú ntó dégené fṵ me gefṵṵ eyigé enyú dékelege nnó me mbe. Nfṵṵ nnó ndṵfṵ nchwṵgṵ nye, mbanege enyú ndere déwamege mawame, défyéé amṵ né unó ate, désṵṵ matṵṵ ne ate, déseé use, déjṵgṵ ate mesomeso, déchṵṵ mabṵ ate, dépyéé neṅa ne dépyéé unó mmye bulébulé. ²¹ Me nwyáá efṵ né metṵṵ nnó nchwṵgṵ Ata Eṣṵwṵ wa apyéé nye me nkpa mekpo unṵṵ gétúgṵ nyú, ne me nsomege nye ne manse amṵ gétúgṵ gejamégé bṵṵ abi ápye gabo alá kwṵré matṵṵ bwṵ alyáá gabo yimbṵ wó. Ápyéé wye depṵ debodebo, ánane manane tametame, ne áwyaá metṵṵ mampyegeé wye unó ebimbṵ.

13

Pōl akwele mbeé mbaá echomele bɔ́ Jisɔs né Kōrent

¹ Γε νέηάνε ενι negbeé mañáne aléé ayi me nchwɔ́ mangε enyú na. Nchwɔ́gé nsɔ́ nyε mpa wa. Ne ebeé nyε wyε ndere ásame né mmu ηwe εσωω nnó, “Bɔ́ nteεε abɔ́ mambe apea yé aléé abi ágaregέ nnó ákra áme áγε ndere muú yimbɔ́ apyεé gabo.” ² Né νέηάνε ενινέ negbeé mañáne apea ayi me nchwɔ́ nge enyú, nkwele enyu mbeé mbaá bɔ́ abi apyε gabo. Nkwele enyu ntó mbeé mbaá bɔ́ ako ne nana ayi me nlú tete mmagέ nyuare ewú nnó gébégé me mmagέ chwɔ́ ewú, nlyagέ f́ εbwɔ́ ájyε detú. ³ Tε mbaá enyú dékelege mankaá mbɔ́gέ Kras ne apyεé me njógé unó bina, nchwɔ́gé ewú mpyε nyε enyú dékaá mbɔ́. Kras agbaré f́ enyú ne gepwa wɔ́. Ji apyεé lé utɔ́ né geluagέ nyú ne εshyε. ⁴ Gébégé áwɔmé ji né gekwa, eléré nnó awyaá gepwa yémbɔ́ utó εσωω upyε ji alu mebe. Εsé ntó déwyaá gepwa ndere déchome mmyε ne ji. Ne ndere εsé ntó dégbarege enyú mbɔ́, utó εσωω upyεé nyε ntó εsé delú abε chóncho ne ji.

⁵ Cherege mmyε nyú chánéné déγε mbɔ́gέ genó eyigέ dékamé ne geji gélú ndere Kras akεlege. Fwɔrege gemεge nyú. Dékaá f́ nnó Jisɔs Kras alu ne enyú wó? Mbɔ́gέ dela dékaá wó εbyennó enyú dekwe nemua. ⁶ Nferé nnó enyú dékaá nnó εsé dékwe wó. ⁷ Yémbɔ́, εsé dénene lé mmyε eta εσωω nnó ékágέ enyú dépyε gyé. Ndere dénéné mbɔ́, epóf́ nnó dékelege bɔ́ áγε ndere εsé delú cho, elú lé nnó enyú dépyεge genó eyi gélú cho. Yé ebe elé nnó bɔ́ áε nnó εsé dékwe. ⁸ Yé εma εbe nnó εsé déchwɔ́ge dékagέ pyε f́ genó eyi gégbéé wáwálé ayi abya melóméló agaregέ. Dépyεé elé genó eyi gepyεé wáwálé yimbɔ́ asanεge. ⁹ Getú eyigémbɔ́, mbɔ́gέ enyú débεgέ ne εshyε né depɔré εσωω, yé εsé déwyaá lé gepwa, matɔ́ agɔ́ εsé. Dénene lé mmyε nnó εσωω apyε enyú débene dékwane. ¹⁰ Me mbɔ́ mbe nsa enyú ηwe yina nnó ékágέ me nchwɔ́gé ewú nse uto bi Ata achyεé me njɔ́ mejɔ́ metómetó ne enyú. Ata achyεé me uto bina nnó nywerege enyú nywerege epóf́ nnó ntyagέ enyú tyáá.

Kwyakwya majyεé ne matame

¹¹ Né kwyakwya aηme ba, jwólégé chánéné, mmyεge dénywɔle mati ayi ájyεé gyé. Wúgέ majyεé ma. Bege meko ama. Bege nesɔ ne ate. Dépyεgέ mbɔ́ εσωω muú abɔ́ gejeé ne bɔ́, ne apyεé nnó bɔ́ abε né nesɔ, abεé nyε ne enyú.

¹² Tamege ate ndere bɔ́ εσωω.

¹³ Bɔ́ Jisɔs abi alu we alɔ́ enyú matame. ¹⁴ Nnenemmyε nnó galógáló Ata Jisɔs Kras ne gejeé eyigέ εσωω gebe ne enyú ne nnó Mendoó Ukpea epyε enyú débε meko ama.

Ἡμεῖς αὐτὸν Πῶλον ἀσάμει μβαά εχόμελε βῶν Κρασ καὶ Galasiya

Πῶλον ἀλὸν ματάμει νε ἀχυέγε μμυέμενε

¹ Μει Πῶλον νε νσάμει ἡμεῖς γίνα. Νλὺ ἡγβά Ιῆσῶν Κρασ. Ἀκωάά φῶν ῶν ἀγία με ννὸν μπυέγε ὑτῶν βι ῶν, νε γέ μωὺ φῶν ντὸν ἀτὸν με ῶν. Ἐλέ Ιῆσῶν Κρασ νε Ἐσῶν Ντε σε, μωὺ ἀπυέε ἰι ἀκωίλέ νε νεγβο νε ἀτὸν με. ² Βῶν εχόμελε Ιῆσῶν ἀβι ἀλὺ ῶν νε με, ἀχο γεκά νε με ἀλὸν ἐνυὺ βῶν εχόμελε Ιῆσῶν καὶ γεγά μωάά Γαλασιὰ ματάμει.

³ Ννενημμιε ννὸν Ντε σέ Ἐσῶν νε Ἀτὰ σέ Ιῆσῶν Κρασ ἀλέρέγε ἐνυὺ γαλόγῶλον, νε ἀπυ ἐνυὺ δέβει νε νεσῶ.

⁴ Ιι, Ιῆσῶν Κρασ νε ἀχυέε γεμει ἰι, ἀγβοὸν γέτῦγε γαβο σε νδερει ντε σε Ἐσῶν ἀκελεγε ννὸν ἀφει ἐσέ νε ὑτὸν μμει γαβο γίνα. ⁵ Ἡγο ἀβει νε Ἐσῶν τε κωυακωυα νε κωυακωυα Ἀμειν.

Ἀβια μελόμειλὸν ἀλὺ λέ ἀμα

⁶ Ὀνὸν βι ἐνυὺ δέπυέε, ὑπυει με νλά μεινο μεκπο φυὺ. Ἐσῶν ἀκὺ ἐνυὺ ννὸν δέβει βῶν βιι γέτῦγε γαλόγῶλον ἀγί Ιῆσῶν Κρασ ἀλέρέγε ἐνυὺ. Ἰέμβῶν ῶν νε μαά μβοὸν γέβει γαχυει δεκωρέ μετῶν νυὺ δέλυγε μωὺ ἀγί ἀκωὺ ἐνυὺ, δέωυὺ ἀβια μελόμειλὸν ἀγί μεκει. ⁷ ῶῶῶῶ ἀλὺ ννὸν, γέ ἀβια μελόμειλὸν ἀγί ἀπο σέ, ἐκῶσέ ἀγί ἐνυὺ δέβει δέωυὺ με. Ἰέμβῶν, βῶν ἀλὺ ἀβι ἀπυέε ννὸν ἐνυὺ δέκωει ταμάμει, νε ἀμμιέε μάμβῦλε ἀβια μελόμειλὸν Κρασ. ⁸ Μφαάνειβῦ ἀσῦλέ γένδμωὺ μμυει ἀγί ἀγαιγε ἐνυὺ ἀβια μελόμειλὸν ἀγί ἀλά πό φῶν ἀγί ἐσέ δέβει δέγαι με ἐνυὺ, γέ εβει λέ ἐσέ ἀμβῶν, γέ εβει λέ ἐκιένει Ἐσῶν ἐῶε ἐτανεγε καὶ μφαάνειβῦ! ⁹ Νἰόγε νε ἐνυὺ νάνα ῶν νε νδερει ἐσέ δέβει νῶν μβει δέἰἰ ννὸν, μφαάνειβῦ ἀσῦλεγε γένδμωὺ μμυει, ἀγί ἀγαιγε ἐνυὺ ἀβια μελόμειλὸν ἀγί ἀλά πό φῶν ἀγί ἐνυὺ δέβει μβει δέωυὺ νε δέκῶμει ῶν.

¹⁰ Ννὸν μεἰἰ ῶν ἀπυέε ννὸν ἐνυὺ δέφείρεγε ννὸν νεκελεγε ἀκωάά ἀφείγε με? Χαο! ῶν ννὸν νεκελεγε λέ ννὸν Ἐσῶν νε ἀφείγε με? Ννὸν μμυει μβῶν λέ μῶμπυει ματῶν ἀγὸν ἀκωάά? Μβῶν εβει ννὸν νεκελεγε μῶμπυει λε ννὸν ματῶν ἀγὸν ἀκωάά, ἐβυέννὸν με μπῶ φῶν μαά ὑτῶν Κρασ ῶῶῶῶ.

Γεφῶν ἐγίγε Ἐσῶν ἀκωὺ Πῶλον ννὸν ἀβει ἡγβα

¹¹ Ἀἡμει βῶν, γὸν με μπυει ἐνυὺ δέκα ννὸν, ἀβια μελόμειλὸν ἀγί μβῶν ἡγαι ἐνυὺ ἀπό φῶν γέ ἀκωάά ἀκωυέε ἀγαιγε. ¹² Ἰέ μεκωάά φῶν ἀγί ἀχυέε με ἀβια μελόμειλὸν γίνα ἀπό. Ἰέ μωὺ ἀγί ἀλει με ἰι ἀπό. Ιῆσῶν Κρασ ἰιμβῶν νε ἀπυέε με νκαά ἰι.

¹³ Ἐνυὺ δέκα γέφῶν μωὺ ἀγί με μβῶν νλὺ νῶν γέβειγε νεκωλεγε γεῶν ἐγίγε βῶν Ιῆσῶν βῶν βῶν ἀκωλεγε Ἐσῶν. Νέ γέβει ἐγίγεμβῶν με νῶν ἀμει νε εχόμελε βῶν Ιῆσῶν, ἀωὺ ὑβῶν δῶν. Μμυει νε ἐσῦει ννὸν νῶν εχόμελε βῶν Ιῆσῶν. ¹⁴ Νῶν νῶν καὶ γελυαγε ἀτει γεἡκῶν βῶν μπῶν γένδμωὺ καὶ γεῶν βῶν Ιῆσῶν ἐγίγεμβῶν, νένδει μβῶν μπκῶν νῶν γεχυέε δῶν μῶνκωλεγε γεῶν ἐκῶν ἀντει σέ.

¹⁵ Ἰέμβῶν, γεμειγε ννὸν ἀβυέ με, Ἐσῶν ἀβῶν με μβει ἀγία με καὶ ὑλῶν μελὺ βιι, ἀκὺ με ννὸν μβει μωὺ ὑτῶν ῶν. ¹⁶ Γέβει ἰι γέκῶνέγε ἀπυει με νκαά μαά ῶν. Ἀπυει μβῶν ννὸν ἡγαιγε ἀβια μελόμειλὸν μαά ῶν γίνα μβαά βῶν ἀβι ἀλά πό βῶν Ιῆσῶν. Ἐπυέε μβῶν γέ μωὺ ἀγί ἡγυέε βῶν ννὸν ἀχυει με μῶμπυέε ἀπό. ¹⁷ Ἰέ καὶ Ιεροσαλεμ, νεκῶν γέ ἡγυει ννὸν ἡγαι βῶν ἀβῶν μβει νε με ἀλὺ ἀἡγβά Ιῆσῶν Κρασ ῶν. Μφει λέ καὶ γεγά μωάά Ἀραβια. Ἐῶν γε νεκεί μεσῶν καὶ μελῶν Δαμασκῶν. ¹⁸ Ἀἡμει ἀλὺ ἀκῶνέγε μφει καὶ Ιεροσαλεμ ννὸν ἡγαι Πῶλον. ἡγυέε μβέλει νε ἰι νδῶν νεκωὺ. ¹⁹ ἡγαι γέ ἡγβά Ιῆσῶν φῶν ἀμα ῶν. ἡγαι λέ Ιεμσι μεἡμμο Ἀτὰ σέ.

²⁰ Ἐσῶν ἀλὺ ντέσει ῶν ννὸν γέφῶν με νσάμει μβῶν μβῶν φῶν γέβῶν. ²¹ Ἐῶν γε ντανει Ιεροσαλεμ μφει καὶ γεγά μωάά Σιρια καὶ γεγά μωάά Σιλισια. ²² Νέ γέβει ἐγίγεμβῶν, μαχόμελε βῶν Κρασ ἀβι ἀλὺ καὶ γεγά μωάά Ιυδία ἀβῶν ἀλὺ δῶν καὶ με. ²³ Ἀβῶν ἀῶν με ννὸν, “Μωὺ ἀγί ἀβῶν ἀμμιει νῶν ἀμει νε ἐσέ βῶν εχόμελε Ιῆσῶν ἀλὺ γαι ντὸν δειῶν Ιῆσῶν ἐτῶν ἰι ἀβῶν ἀμῶν μῶνχῶ!” ²⁴ Νε ἀφείγε Ἐσῶν νδερει ἀκῶν γεἡῶν γῶν.

2

Árba Jisós ase Pól amu apeá

¹ Añmeé afyaneani ákógé, esé ne Banabas déma dékwó défe né Jerosale. Gébége njyee nse Titós afé ne esé chónchó. ² Mfe né Jerosale gétúgé Esōwō aleré me nnó njye. Njyegé mbané lé bōó abi ájyaá nnó álú ákpakpa echomelé bōó Jisós déjwólé esé esé, ne ngaré ebwó abya melóméló ayi me ngaré bōó abi álá pō bōó Jus. Mpyembō nnó ékágé utōó bi me mpye me ne ebi mmagé pye nye uno mme detu. ³ Ákame genó eyigé ngaré ebwó. Ye elé Titós muú ajyee ne esé alu muú Grek, áñmere fō ji mekpó mme nnó ábó mansō ji nsō wó. ⁴ Yémbō bōó fō abi ábyōge gebyō nnó áfyē metōó ne Jisós, abweé mechō nsō ewéna. Ábó áwa rendoó akpe né geluage echomele bōó Jisós. Ápye mbó nnó ase défyáá akaá ndere esé délaá mmyemmye sé gétúgé dechome mmye ne Kras Jisós ne nnó áfwyáné esé dékwé eké afwé né mabe bōó Jus. ⁵ Ne dékame yé ebwó ájye mbe ne mejōó ewéna chachá wó, nnó ékágé ebwó áchó wáwálé ayi abya melóméló ágaregé nnó enyú déjyēge mbe ne ji.

⁶ Yé ebé lé bōó abi álú mmye eké ákpakpa bwó ákwōré yé genó gefō né unó bi me ngarege wó. Ne yé ebwó abe lé ákpakpa, ewémbō epyeé yé me genó wó, néndé bōó ako álú janja né mbe ushu Esōwō. ⁷ Yémbō, nnó ebwó agaré me genó eyigé mbōó mampyegé, áge lé nnó Esōwō afye me utōó né amu mangare abya melóméló mbaá bōó abi álá pō fō bōó Jus wye ndere áfyee ji né amu Pita nnó agarege bōó Jus. ⁸ Mmye eké Esōwō muú achye Pita uto nnó abe ngbá mangarege abya melóméló mbaá bōó Jus wye ji ntó ne achye me utó nnó mbé ngbá ngarege abya melóméló mbaá bōó abi álá pō bōó Jus. ⁹ Pita ne Jēmsi ne Jōn bōó alu nkane ukwa né echomele bōó Jisós, ágegé nnó Esōwō achye me echye né gefōgé utōó bina, áfyé esé ne Banabas amu manleré nnó esé dépyeé utōó uma ne ebwó. Esé ako dékámé meko ama nnó me ne Banabas déjye dégarage abya melóméló mbaá bōó abi álá pō bōó Jus, ebwó ágáregé mbaá bōó Jus. ¹⁰ Majyee ami achye esé malu nnó détége mampōgé ubya bō. Ne ge wye genó eyigé gebó gelu me metōó mampye mbō.

Pól ashulé Pita ndo nnó alu kwōlegé gepōgé bōó Jus

¹¹ Ne gébége Pita achwōó né Antiok nshya genó eyigé ji apyee né mbe ushu bōó ako néndé, genó eyigé ji apyee gepō fō cho. ¹² Ge mechó ewé epyeé. Gemēge nnó bōó abi Jēmsi atōme áchwō, Pita abō acho me mbwa menyee ne bōó abi álá pō bōó Jus. Ne gébége bōó bimbo áchwōó, Pita aja mmye meso alyáá manyege menyee ne bōó abi álá pō bōó Jus. Apyembō elé afōó ekwó bōó abi ajōgé nnó abó mansō bōó abi álá pō bōó Jus nsō ne ácho mbwa ne bōó Jisós. ¹³ Bōó Jus abi afyee metōó ne Jisós ágyeré genó eyigé Pita apyee. Yé ebe lé Banabas acho ntó mbwa né dembwólé bwó. ¹⁴ Ne ngegé nnó genó eyigé ebwó apyee gepō fō ndere abya melóméló agarege, njōó ne Pita né mbe ushu ebwó ako, nshulé ji ndo, nke wō ōlu muú Jus, yémbō ōkwōlege sé gepōgé bōó Jus, ulannó ōkpeage bōó abi álá pō bōó Jus nnó akwōlege gepōgé bōó Jus?

Bōó Jus ne bōó abi álá pō bōó Jus ápome mbōgé áfyēge metōó ne Kras

¹⁵ Esé ne wō delú bōó Jus tágétágé abi ákwōlegé ebe. “Depó fō añkéé bōó abi álú bōó ubeé.” ¹⁶ Yémbō esé dékaá nnó muú abee fō cho né mbe ushu Esōwō gétúgé akwōlege ebe Mosis. Muú abee cho né mbe ushu Esōwō mbōgé áfyee metōó ne Jisós Kras. Esé ntó défyee metōó ne Kras Jisós nnó debe cho né mbe ushu Esōwō gétúgé défyee metōó ne Kras. Epófó gétúgé dékwōlege genó eyigé ebe Mosis ejōó. Néndé muú aké akwōlege ebe, abee fō cho né mbe ushu Esōwō. ¹⁷ Ne muú ákage jōgé nnó esé abi démmye nnó défyee metōó ne Kras nnó debe cho né mbe ushu Esōwō delú bōó ubeé gétúgé déla débélégé ebe. Muú ajōgé mbō, ebyennó ajōgé mbō elé nnó Kras apyee esé dépyee gabo? Epófó mbō! ¹⁸ Elú lé nnó mbōgé mmagé kwōle mabe Mosis ayi mbó, nshyaá nnó álōme, ebyennó nlere nnó nlú muú ayi akwene mabe. ¹⁹ Genó eyi gelú wye gelú nnó, nlyáá mambelege mabe Mosis néndé ájí ne áwáné me. Epyembō nnó mpyege lé genó eyigé Esōwō akelege. ²⁰ Ne ngbo ne Kras gébége awōme ji né gekwa. Me mpō sé mebe, elé Kras ne alu né gerwá ya. Né gerwá eyigé me nlú mbō né menyammye nana, mfyee lé metōó wa ne Maá Esōwō muú

abɔ́ gejeé ne me, achye gema jíí getú ya. ²¹ Me nselé fɔ́ ulɔ́ melu Esɔwɔ bina eké ufuú yé genó wó. Mbɔ́gé elú wáwálé nnó muú abe cho né mbe ushu Esɔwɔ gétúgé ábélege mabe Mosis ebyennó Kras agbo detu.

3

Mamfy metɔ́ ne Esɔwɔ alɔ́ ápwɔ mambele mabe

¹ É enyú ukekene bɔ́ Galasiya, ndé nefó nenyé enyú matɔ́? Enyú abi ápye dékaá chańéné nnó áwɔ Jisɔs Kras né gekwa agbo gétúgé nyú! ² Gɔ́gé me ngíí enyú genó gema. Esɔwɔ apye nya Mendoó Ukpea echwɔ enyú mmye gétúgé débelege mabe waá gétúgé déwuú abya melóméló défyéé metɔ́ ne Kras? ³ Enyú dékenegé nnó? Delo geńwáge nyú né utó Mendoó Ukpea, nnó dékelege manere geji né utó bi akwaá? ⁴ Enyú dége gejamé gé efwyale gétúgé défyéé metɔ́ ne Kras, nnó dége efwyale detu? Epófɔ́ detu! ⁵ Gɔ́gé me mma ngíí enyú genó eyigé fɔ́. Nnó Esɔwɔ achyegé enyú Mendoó Ukpea, ápye ufelekpa né metɔ́ metɔ́ nyú, élé gétúgé débelege mabe Mosis waá gétúgé déwuú abya melóméló défyéé metɔ́ ne Kras?

⁶ Dépe muú ndere Abraham. Ásá né mmu ńwe Esɔwɔ nnó, “Ji áfyé metɔ́ ne Esɔwɔ gétú eyigémɔ́, Esɔwɔ ase nnó ji alú cho né mbe ushu wuú.” ⁷ Ewéna elerege esé nnó élé bɔ́ abi áfyéé metɔ́ ne Esɔwɔ ne alu upyáne Abraham wáwálé. ⁸ Muú akage kuú né mekomejɔ́ Esɔwɔ age nnó abɔ́ agaré me nya nnó meso gébé Esɔwɔ apye nye bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus atene cho né mbe ushu wuú ndere áfyéé metɔ́ ne ji. Dékaá mechɔ́ ewéna te gébé eyigé Esɔwɔ abɔ́ me mbe agare abya melóméló Abraham nnó, “Gétú jyé matóó bɔ́ mme meko agene nye galógáló wa.” ⁹ Gége ye nnó, bɔ́ ako abi áfyéé metɔ́ ne Kras ágene nye galógáló ndere Abraham afyéé metɔ́ agene.

¹⁰ Né mbaá bɔ́ abi áfere nnó ebwɔ́ ábelegé mabe Mosis ne abéé cho né mbe ushu Esɔwɔ, utońkwa úlú ne ebwɔ́ wye ndere ásámé né mmu ńwe Esɔwɔ nnó, “Yéndémuú ayi álá bélegé yéndé ebe ewé asame né mmu ńwe mabe utońkwa ubeé ne ji!” ¹¹ Gege yé ntó ndere elú mme gbɔ́ńɔ́ nnó “Muú abéé fɔ́ cho né mbe ushu Esɔwɔ gétúgé abelege mabe Mosis. Néndé ása né mmu ńwe Esɔwɔ nnó muú ayi Esɔwɔ apyee ji abéé cho né mbe ushu wuú, gétúgé áfyéé metɔ́ ne ji abɔ́ geńwá.” ¹² Muú aké abelege mabe, epófɔ́ nnó áfyéé metɔ́ ne Esɔwɔ. Ekágé be élé ndere asame né mmu ńwe Esɔwɔ nnó, “Muú aké apyee yéndégenó eyigé ebe ejɔ́, abɔ́ geńwá gétúgé ábélege mabe aji ako.”

¹³ Ndere elúmbɔ́ utońkwa úlú ne esé ako néndé débele fɔ́ mabe Mosis mako wó. Yémbɔ́ élé Kras ne áwené gemége esé né utońkwa bina. Ji akpa utońkwa bina né mmye jíí age efwyale gétúgé esé. Epye wye ndere asame né mmu ńwe Esɔwɔ nnó, “Utońkwa úlú ne yéndémuú ayi awome ji né genɔ́.” ¹⁴ Kras apyemɔ́ nnó galógáló ayi Esɔwɔ alere Abraham abe ntó ayi bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus, ndere ebwɔ́ áfyéé metɔ́ ne Kras Jisɔs. Ne nnó esé abi défyéé metɔ́ ne ji debɔ́ ntó Mendoó Ukpea ewé Esɔwɔ anyéméno nnó achyegé esé.

Ebe ekwɔ́rege fɔ́ menomenye Esɔwɔ

¹⁵ Ańme ba, gɔ́gé me nse genó eyi gepyee yéndé bíí ngaré enyú genó gefɔ́. Mbɔ́gé bɔ́ apea anyegéméno nnó ápye genó, ne asanege bɔ́ ńwe, ye genó eyi gekwɔ́rege menomenyee ewémɔ́ gepɔ́. Ne ye genó amage gbéé sé wye. ¹⁶ Wyemɔ́ ntó ne elú ne menomenye ewé Esɔwɔ anyee ne Abraham ebwɔ́ ne mpyáne bíí. Mekomejɔ́ Esɔwɔ ajɔ́ fɔ́ nnó Esɔwɔ anyéméno mampye unó bina mbaá Abraham ne “upyáne” bíí wó, ewé etene nnó gejamé gé bɔ́. Ajɔ́ lé nnó ne “mpyáne” wuú mmye ke muú ama. Ne muú yimɔ́ élé Kras Jisɔs. ¹⁷ Genó eyigé me nkelege nnó enyú dékaá gelú nnó Esɔwɔ abɔ́ anyéméno ne Abraham, ne asɔ́ mbeé nnó abelege ewú. Menomenyee ewémɔ́ ebele ańme 430 ne Esɔwɔ alé chyeé mabe mbaá Mosis. Ne ndere elúmbɔ́, ebe ekágé tya fɔ́ menomenyee ewémɔ́ ne eferege fɔ́ mbeé ayi Esɔwɔ ásɔ́. ¹⁸ Ne mbɔ́gé ebɔ́ ebe lé gétúgé mabe ayi bɔ́ abélege ne Esɔwɔ akarége unó bi ji anyéméno, mɔ́ ebyennó menomenyee ewé Esɔwɔ anyee epó yé

genó. Ndere elúmbò, elé gétúgé menomenyéé ewé Esòwò anyé ne Abraham ne achye ji unó bí.

¹⁹ Ne ulannó Esòwò abò agbeé mabe? Agbeé mabe mampye bòó ákaá genó eyigé gabo alu. Ne mabe yina abò alú mambe kraá te mpyáne Abraham ayi Esòwò abò anyémenó getú jíí achwáó. Esòwò apye makiénné jíí achyéé mabe yimbo mbaá muú ama ayi atene metóómetóó ákwaá ne Esòwò. ²⁰ Muú ayi atenege metóómetóó mampye mecho etene, atenege fó gétúgé muú ama, atenege gétúgé bòó apea yémbò Esòwò atene wye jimbíí.

Ula bi áfyéé ebe

²¹ Nnó ewéna etene mbo lé nnó ebe epófó meko ama ne menomenyéé ewé Esòwò anyéé? Chao! Ne mbógé ebe fó ébé ewé muú abelege abòó genwá, mbo muú akage béé cho né mbe ushu Esòwò wáwálé gétúgé abelege mabe. ²² Yémbò ása né mmu ñwe Esòwò nnó, “Gabo afwyané yéndégenó fa mme.” Ndere elúmbò, wye ndere bòó áfyéé metóó ne Jisòs Kras ne Esòwò achyege ebwó genó eyigé ji anyémenó nnó achyege bòó abi áfyéé metóó ne Ji.

²³ Ne gemége nnó dékaá meti ewé áfyéé metóó ne Jisòs, mabe áfe esé ábelé eké bòó deno kraá te Esòwò alere esé meti ewémbò ewé défyéé metóó ne Jisòs. ²⁴ Ndere elúmbò, mabe abò alu elé nnó ábámé esé kraá te Kras áchwáó, nnó esé défyéé metóó ne ji, Esòwò apye sé debe cho né mbe ushu wuú. ²⁵ Ne nana ayi esé défyéé metóó ne Kras, mabe ábámé sé esé.

²⁶ Ndere elúmbò, enyú ako delu baá Esòwò gétúgé défyéé metóó ne Kras Jisòs. ²⁷ Enyú ako abi awyaá enyú manaá Esòwò manlere nnó decho mmye ne Kras, dese gepoge Kras. ²⁸ Né mbe ushu Esòwò, aḡgya apò sé. Ye òlú muú Jus, yé òlu muú Grek. Yé òlu mefwé ye òpó, yé òlu mendée ye mende, esé ako delu muú ama ndere dechome mmye ne Kras Jisòs. ²⁹ Ne mbógé enyú delu bòó Kras ebyennó delú upyáne Abraham, ne dényéé nye unó bi Esòwò ányémenó nnó achyege Abraham ne upyáne bíí.

4

Detane né defwe dela ányéé geteé

¹ Gógé me nti enyú matu né mecho ewéna. Mbógé maá ayi anye nye genó eyigé nte wuú anyémenó nnó achyege ji álú mamáné, alu wye eké mefwé yé elé genó eyigémbò gelu ejíí. ² Né gébé eyigémbò, bòó abeé wye abi ábámé ji ne apele ntó unó bi nte wuú anyémenó nnó achyege ji. Ápyéé wyembò kraá te maá yimbo awene akwone gébé eyigé nte wuú ake ji ase unó ebimbò. ³ Mbòntó ne elú ne esé. Gébégé debo delu dambene né depòré Esòwò, dekwe afwe mbaá aló abi agbare mme. ⁴ Ne gébé eyigémbò titi gekwonege, Esòwò ato maá wuú achwó. Mendée abyé ji ndere ábyéne yéndémuú. Ji ntó abò alu né amu mabe bòó Jus. ⁵ Ji achwó né gefóó eyi mbo, nnó áfére esé né defwé mabe, nnó Esòwò apye esé debe nkane baá bíí.

⁶ Ne gétúgé ese délu nana baá bíí, ato Mendoó Maá wuú echwò kpe esé metóó, epye esé dékuú Esòwò nnó, “Nte! Nte!” ⁷ Ndere elúmbò, Esòwò apye nnó wò òbege sé mefwé, òbe lé maá wuú. Ne ndere wò òlu maá wuú, ònye nye ntó genó eyigé ji anyémenó nnó achyege baá bíí.

Mecho bòó Galasiya eta Pól metóó

⁸ Mbembe ayi enyú déla dékaá Esòwò wó, delu afwe mbaá unó bi ula pó yé aló uka. ⁹ Ne nana ayi enyú dékaá Esòwò yé njóó lé nnó Esòwò ne akaá enyú, ndé genó gepye enyú dékelege mankeré meso né mbaá ubya nkwo aló bina abi álá pó yé ne eshye. Dekélege mama kpane defwe eta ebwó? ¹⁰ Enyú déchyége enógé mbaá ndò eyifó, ámfafa abifó, gébé eyifó ne aḡme ayi fí. ¹¹ Ndere dépyéé mbo me nwyaa éfo metóó nnó ndò fó utóó ba ebi mpyéé eta nyú unome nye mme detu.

¹² Aḡme ba, nnene enyú mmye nnó défómé depòré ebe debe ndere me néndé me nla ndere enyú déla pó sé né amu ebe. Enyú délu dampye me gabo chacha wó. ¹³ Dékaá nnó mbembe ayi ngare enyú abya melóméló, elé nemeé ne nepye me mbóó gébé njwòle ngare ji eta nyú. ¹⁴ Ne yé elé nemeé na nebo nelú eké mmuameno eta nyú, enyú delyaá

fɔ me wɔ. Ne dɛsɛ fɔ me ndɛrɛ gɛbyaŋkwɔgɛ muú wɔ. Dɛsɛ mɛ ɛkɛ ɛkíɛnnɛ ɛsɔwɔ. Dɛsɛ mɛ wáwálɛ ndɛrɛ dɛbɔ dɛsɛlɛ Kras Jisɔs jimboó. ¹⁵ Gɛbɛ ɛyigɛmbɔ, metɔ́ megɔmegɔ nyú ɛja kpaá ɛpɔwɔ. Mbɔgɛ ɛbɔ ɛbɛ kɔkɔgɛ nnó ɛnyú dɛfɛrɛ amɛ nyú dɛchɛyɛ mɛ, mbɔ dɛpyɛɛ mbɔ. Ne nana metɔ́ megɔmegɔ ɛwɛmbɔ ɛlɛ? ¹⁶ Nnó mɛ nla muú mawamɛ nyú ɛlɛ ngarɛgɛ genó ɛyi gelu wáwálɛ?

¹⁷ Bɔ́ ɛfwyale bimbo, ákpane ɛlɛ gɛchɛyɛ nnó apɛ ɛnyú dɛgbógɛ nɛ ɛbwɔ. ɛbwɔ apɛmbɔ, ɛpɔ́fɔ nnó awyaá ŋkyaá melóméló nɛ metɔ́, apɛ ɛlɛ nnó afɛyɛ ɔŋgɛ nɛ metɔ́ metɔ́ sɛ nnó ɛnyú dɛbɔgɛ ɛlɛ gɛjɛ nɛ ɛbwɔ. ¹⁸ ɛlɔmɛ nnó muú ákpane gɛchɛyɛ mamɛpɛ genó mbɔgɛ awyaá ŋkyaá melóméló nɛ metɔ́, apɛgɛ wyɛmbɔ yéndɛgɛbɛ ɛpɔ́fɔ wɛ lɛ gɛbɛgɛ mɛ mbɛgɛ nɛ ɛnyú. ¹⁹ Baá ba, ngboó nɛ ɛnyú dɔ́. Ne mɛ nlu gɛnɛ ɛfwyale gétúgɛ nyú wɛ ndɛrɛ mɛndɛɛ agɛnɛ ɛfwyale gɛbɛgɛ nɛbyɛɛ nɛmmɛ ji. Ne mɛ ngɛnɛ nyɛ wɛ ɛfwyale mbɔ kpaá tɛ ɛnyú dɛsɛlɛ gɛpɔgɛ Kras geko. ²⁰ Mɛ nkagɛ sɛ ndɛrɛ mɛpɛ gétúgɛ ɛnyú. Mbɔgɛ ɛbɛ nnó mɛ nlu ɛwumbɔ nɛ ɛnyú nana mbɔ nkagɛ ɛnya mɛjɔ́ ɛwɛ ngarɛgɛ ɛnyú.

Abya maá Sara nɛ maá Haga

²¹ ɛnyú abi dɛkɛlɛgɛ mankwɔlɛgɛ mabɛ Mosis nnó dɛkaá genó ɛyigɛ ásamɛ nɛ ŋwɛ mabɛ yimbo atomɛ nɛ Sara ɛbwɔ nɛ Haggai? ²² Asa wɛ akɛ Abraham abɔ awyaá baá andɛ apɛa. Abyɛ ama nɛ mɛndɛɛ ayi alu mɛfwɛ nɛ abyɛ ayifɔ nɛ mɛndɛɛ wuú ayi álá ápɔ́ mɛfwɛ. ²³ Nɛ maá ayi mɛndɛɛ ayi mɛfwɛ ábyɛnɛ, abyɛ lɛ ji ndɛrɛ akwaá ákɛ ɛbɛ. Nɛ maá ayi mɛndɛɛ ayi álá ápɔ́ mɛfwɛ ábyɛnɛ, abyɛ ji ndɛrɛ ɛsɔwɔ abɔ anyɛmɛnɔ nɛ Abraham. ²⁴ Mɛchɔ ɛwɛna ɛlúmbɔ ɛlɛ ɛkɛ nekanɛmɛjɔ́. Nɛ andɛɛ bina makɔ apɛa atɛnɛ mbaá ufɔ́ menɔmɛnyɛɛ upea. Haga atɛnɛ mbaá menɔmɛnyɛɛ ɛwɛ ɛsɔwɔ anyɛ nɛ bɔ́ Isrɛli gɛbɛgɛ ji achɛyɛ Mosis mabɛ nɛ mekwɛ Sinay. Nɛ bɔ́ abi ábyɛnɛ ɛbwɔ nɛ amu ɛbɛ alu afwɛ ndɛrɛ baá Haga. ²⁵ Haga yina atɛnɛ mbaá mekwɛ Sinay ɛwɛ ɛlú nɛ melɔ Arabɛya. Ji atɛnɛ ntó mbaá melɔ Jerosalɛ ɛwɛ ɛlúmbɔ nana nɛndɛ ji nɛ bɔ́ bií ako alu afwɛ mbaá mabɛ. ²⁶ Nɛ Jerosalɛ ayi alu nɛ mfaánebuú, bɔ́ bií ápɔ́ fɔ́ afwɛ. Ji yimbo nɛ alu mma awɛsɛ. ²⁷ Ji alu ndɛrɛ mma sɛ Sarah. ɛlú wɛ ndɛrɛ asamɛ nɛ ŋwɛ ɛsɔwɔ nnó, “Wɔ mɛŋkwɔ mɛndɛɛ bɛ nɛ metɔ́ megómégó. Wɔ muú ɔla ɔlu dankaa ndɛrɛ nɛbyɛ nɛmmɛyɛ mɛndɛɛ nyogɛ ɔchogɛ nɛ metɔ́ megómégó nɛndɛ mɛndɛɛ ayi mɛnɔ wuú atɛnɛ ji nɛba, abɛɛ nyɛ nɛ gɛjamégɛ baá apwɔ ayi mɛnɔ wuú álá atɛnɛ ji wɔ.” ²⁸ Aŋmɛ ba, dɛpɔ ɛtirɛ na dɛlɛrɛ nnó ɛnyú delu baá menɔmɛnyɛɛ ɛsɔwɔ wɛ ndɛrɛ Asek.

²⁹ ɛlú ntó ndɛrɛ ɛlú nya nnó, maá ayi ábyɛnɛ ji ndɛrɛ akwaá akɛlɛgɛ, amɛmɛ amu nɛ ayi ábyɛnɛ ji ndɛrɛ Mendoó Ukpea ɛpɛ nnó ábyɛ ji, wyɛmbɔ nɛ ɛlú yɛ nana. ³⁰ Yɛmbɔ ndɛ genó ɛyigɛ mekɔmɛjɔ́ ɛsɔwɔ ajɔ́? Ajɔ́ akɛ, “Bú mɛndɛɛ ayi alu mɛfwɛ choncho nɛ maá wuú ájɛ. Maá yimbo anyɛɛ fɔ́ gɛtɛgɛ nɛ wuú choncho nɛ maá ayi mma awuú álá ápɔ́ mɛfwɛ.” ³¹ Aŋmɛ ba, dɛkagɛ jɔ́ nnó ɛsɛ dɛpɔ́ fɔ́ baá mɛndɛɛ ayi alú mɛfwɛ. Delu lɛ baá mɛndɛɛ ayi álá pɔ́ fɔ́ mɛfwɛ.

5

Debɛgɛ sɛ afwɛ mbaá mabɛ

¹ Kras apɛ nnó ɛsɛ dɛtɛnɛ mɛmɛmɛmɛ sɛ. ɛlɔmɛ nnó dɛbɛ mɛmɛmɛmɛ ɛsɛ nnó ɛkágɛ dema dɛkɛrɛ nɛ dɛfwɛrɛ mabɛ.

² Wúgɛ, mɛ Pɔl ngarɛgɛ ɛnyú nnó dɛkamɛgɛ nnó asɔ ɛnyú nsɔ, ɛbyɛnnó genó ɛyigɛ Kras apɛ gɛpɔ́ yɛ ɛnyú nɛ nsa fɔ́ chacha. ³ Nɛ mmagɛ ngarɛ ɛnyú nnó yéndɛmuú ayi akamɛgɛ nnó asɔ ji nsɔ, ɛbyɛnnó abɔ mamɛlɛ mabɛ Mosis mako. ⁴ ɛnyú abi dɛmmɛ nnó dɛbɛ cho nɛ mbɛ ushu ɛsɔwɔ gétúgɛ dɛbɛlɛgɛ mabɛ, kágɛ nnó dɛfa mbwa nɛ Kras. Ndɛrɛ dɛpyɛɛmbɔ, dɛpɔ́ sɛ nɛ amu galógáló ayi ɛsɔwɔ alɛrɛgɛ. ⁵ Nɛ ɛta sɛ, Mendoó ɛsɔwɔ ɛpɛ lɛ nnó ɛsɛ dɛnɛrɛ metɔ́, dɛgilɛ nnó ɛsɔwɔ apɛ nyɛ ɛsɛ dɛtɛnɛ cho nɛ mbɛ ushu wuú gétúgɛ dɛfyɛɛ metɔ́ nɛ Kras. ⁶ Nɛ muú achogɛ mɛmɛ nɛ Kras Jisɔs, yɛ asɔ ji nsɔ, yɛ asɔ wɔ ɛwɛmbɔ ɛpɛ fɔ́ mɛchɔ chacha wɔ. Genó ɛyi gɛŋɛá gɛmɛ dɔ́ gelu lɛ mamfyɛɛ metɔ́ nɛ Kras. ɛwɛna ɛlɛrɛgɛ nɛ gɛjɛɛ ɛyigɛ dɛbɔ́ nɛ atɛ.

⁷ Enyú debo dépyeé unó chaḡéné né geḡwáge nyú ne Eṣṱwṱ, ndé muú cha ama agbe enyú nnó dékwṱlege se mekomejṱó ayi alu wáwálé. ⁸ Muú ayi apelege enyú nnó dépyembo apó fṱ Eṣṱwṱ muú akuú enyú. ⁹ Neku nema ne nechṱó eba. ¹⁰ Me nlu nwyaa wyeé metṱó ewémbo nnó te mbaá enyú déchome mmye ne Ata, enyú déferege unó ndere me nṱerege. Ne yéndémuú ayi apye nnó enyú dékwé tametame, yé alu ndé gefṱgé muú, Eṣṱwṱ achyegé nye ji efwyale.

¹¹ Aḡme ba, mbṱgé me mbṱ ngarege bṱó nnó áṣṱgé muú nṱṱ ne abe cho né mbe ushu Eṣṱwṱ, mbṱ bṱó Jus abṱ ammye sé amu ne me. Ne mbṱgé ebo ebe nnó mbṱ ne me ngarege, mbṱ matṱó áṣṱó sé bṱó Jus nnó me ngarege nnó elé gétúgé Kras agboó né mfaá gekwa ne Eṣṱwṱ ápyeé bṱó ábeé cho né mbe ushu wuú. ¹² Mbṱ nkelege nnó bṱó abi abwṱlége mbṱ enyú metṱó né mechṱ nṱṱ mansṱ, ebwṱ abi áshige wye amu né mechṱ ewé, akpe ayye yé mbe ápe mmye ebwṱ ebwṱ ambṱó.

¹³ Ne enyú aḡme ba, Eṣṱwṱ akú enyú nnó débe mmyemmye nyú. Yémbo ekágé dése nnó elé délu mmyemmye nyú, dékágé pyegé yéndégenó eyigé menyammye nyú akelege. Bṱgé lé gejeé ne ate aḡme dékpane ate defwe. ¹⁴ Néndé ebe ewé egbare mabe Mosis mako elé ebe ewé ejṱó nnó, “Bṱge gejeé ne nte meḡme ndere ṱṱó ne geme jyé.” ¹⁵ Mbṱgé enyú déké démmye ne ate eké menya mewaa eyi enṱme ne enyeeé ate. Seḡé gébé, mbṱgé mbṱ fṱ wṱ déwane nye ate.

Kwṱlege lé genó eyigé Mendoó Ukpea elerege epṱfṱ gerṱge akwaá

¹⁶ Genó eyigé me ngarege enyú gelu nnó, lyage Mendoó Ukpea elere enyú genó eyi débṱó mampye, déké dépyembo dépye fṱ genó eyigé menyammye nyú akelege. ¹⁷ Genó eyigé menyammye akelege kekelege fṱ genó eyi Mendoó Eṣṱwṱ ekelege. Ne genó eyigé Mendoó Eṣṱwṱ ekelege gekene fṱ ne genó eyigé menyammye akelege. Ndere elúmbṱ, unó bina upea ummye ne ate. Ge ula bi enyú dela dékágé pye unó bi enyú dékelege mbṱ. ¹⁸ Ne mbṱgé enyú déké dépyeé genó eyi Mendoó Eṣṱwṱ elerege enyú, ebyennó mabe apó sé ne eshye né geḡwáge nyú.

¹⁹ Uboubṱ unó bi menyammye mekwaá akelege nnó bṱó apyegé úlú mme gbṱṱṱ. Ne unó bina elé: Ubele ne bṱó tametame, ufere uboubṱ, eḡméméne. ²⁰ Manjele áló uka, mafoó, mampage bṱó, mawámé, mansṱge metṱó ne bṱó gétúgé apwṱó wṱ, metṱó usṱó, use, aḡgya, mbwa mamfa, ²¹ mamfyege ame né unó bṱó, manyugé mmṱó mampyeneé bṱó, mankene mapaá mabomabo, ne unó bi fṱ eké bina. Ne me nkwelege enyú mbeé ndere mbṱ nkwele mbembe, nnó bṱó abi ápye ufṱó unó bina ányeé fṱ gefwa eyigé Eṣṱwṱ ágbárege.

²² Gerṱ eyigé Mendoó Ukpea echyegé muú elé gejeé ne ate aḡme, nechṱóchṱ, nesṱ, metṱó mekoge, ulṱó melu, gerṱ gelṱgélṱ ne mampyegé genó eyigé ji anyéméno nnó apyeeé, ²³ mansle depṱ peré, ne mágbárege mmye. Muú aké apyeeé unó bina, yé ebe ewé ji akwene epṱ. ²⁴ Bṱó abi álu bṱó Kras Jisṱs áferege amu né unó bi menyammye ákelege, álá eké bṱó abi áwṱme menyammye bwṱ ayi ákelege unó ebimbṱ né mfaá gekwa. ²⁵ Ne te mbaá Mendoó Ukpea echyeeé esé geḡwá, elṱme nnó esé ntó débe wye mankwṱlege genó eyigé ewu elerege. ²⁶ Ékágé débwṱge mmye. Ekágé déjwáge ate ne ékágé désṱge matṱó gétúgé bṱó apwṱó enyú.

6

Pyege galṱgálṱ mbaá bṱó ako

¹ Aḡme ba, mbṱgé dégege nnó muú nyú fṱ apye yéndé gefṱge gabo, enyú abi délu dépyeé genó eyigé Mendoó Eṣṱwṱ elerege, seḡé ewṱ pere dépoó ji átáné né gabo yimbṱ. Ndere dépyembo, sege gébé nnó ékágé muú nyú ntó akwe né mmuaméno. ² Pogé ate aḡme né matuú kṱakpa ayi ebwṱ akpané. Déké dépyeé mbṱ, dépyeé genó eyigé ebe Kras eké enyú dépyegé. ³ Muú aferege nnó aḡea geme dṱó, ayi alá akágé poó nte muú ayi genó gelií ji, abwṱlége elé geme jií. Apó yé muú fṱ. ⁴ Yéndémuú acheré lé geme jií, mbṱgé apyeeé

genó eyigé ji abóó mampye chancha ne akágé do ebwó ewóme ewé alá mege fó mmye ne nte meḡme. ⁵ Néndé yéndémuú abó mampye ebií utóó bi Esówa achyéé ji.

⁶ Muú ayi ágií mekomejóó Esówa, abó mankarege unó ulóóló ebi ji awya uko achyege ntó menlere wuú.

⁷ Débwólégé fó gemege nyú, kágé nnó yé muú akágé jwyaá fó Esówa. Genó eyigé muú apene, geji ntó ne ji ágoógé. ⁸ Muú apenge genó eyigé menyammye akelege, mbwe ayi ji abóó wye elé negbo. Ne muú apenge genó eyigé Mendoó Ukpea ekelege, mbwe ayi ji abóó wye elé geḡwá eyi gélagé byéé. ⁹ Esé débenge fó ne gepwa mampyegé galógáló. Bií uchwóó nye ebi débóó mbwe ayi atanege wye ebenge dela detó né meti wó. ¹⁰ Ndere elúmbó, yéndégébé dégege meti dépye galógáló mbaá bóó ako. Chacha ne aḡme abi áfyéé metóó ne Kras.

Pól achyéé kwyakwya majyéé

¹¹ Penge ukpe kpe maló ḡwe ayi me nsele ebwó wa membóó nsame enyú matame mina. ¹² Bóó abi aḡmerege enyú mekpo mme nnó asó enyú nsó, ábwenge lé mmye né mbaá unó bi ebwó apyéé nnó bóó age ebwó. Ebwó apyembó nnó ekágé bóó ámmyege amu ne ebwó gétúgé ágare nnó Esówa áwenege gemege bóó wye elé gétúgé akame nnó Kras ágboó né gekwa. ¹³ Yé bóó abi asóó ebwó nsó akwólege yé mabe mako. Yémbó akelege nnó asóge enyú nsó, ákene ábwenge mmye nnó enyú délu bóó bwó. ¹⁴ Né eta wa, me ndoó fó ebwó ewóme né genó gefó. Genó eyi gepye me ndoó ebwó ewóme elé negbo eniné Ata sé Kras Jisós agboó né mfaá gekwa. Gétúgé negbo eníí né gekwa ne unó mme ula upó sé me eké genó, ne me ntó mpó sé eké genó mbaá unó mme. ¹⁵ Yé asó muú nsó yé asóó wó, ewémbó epó yé eké genó. Menó geno ayi aḡea geme apwóó alú nnó Esówa apye nnó enyú debe bóó ake. ¹⁶ Nnenemmye nnó Esówa apye bóó abi akwólege unó ebií menjóó mbó, ábé nesó, alerege ebwó ulóó melu bií nnó ebwó abe bóó Esówa ndere bóó Isreli.

¹⁷ Ne kwyakwya me njógé nnó ekágé muú fó ama achyéé me efwyale néndé mabóme upa ayi alu me mmye alerege nnó me nlú muú utóó Jisós.

¹⁸ Aḡme ba, nnenemmye nnó Ata sé Jisós Kras álérégé enyú galógáló. Amen.

Ἡμε ayi Pōl ásamé mbaá echomele bōō Kras né
Εφεσος

Matame

¹ Me Pōl ne nsámé ἡμε yina. Me nlú ἡgbá Kras Jisōs ndere Esōwō akelé nnó mbe. Ntōme ἡμε yina eta nyú bōō Kras né melo Efesōs, enyú abi délií mmye ne déchome mmye ne Jisōs Kras.

² Nnēnemmye nnó nte sé Esōwō ne Ata Jisōs Kras áléregé enyú galógáló, ne apye enyú débé né nesō.

Esōwō alerege esé uló melu gétúgέ déchome mmye ne Kras

³ Déféé Esōwō. Ji alu Esōwō ne Nte Ata sé Jisōs Kras muú gétúgέ déchome mmye ne Kras, ji ajéle esé ne yéndé gefógé méjé wuú ewé elú né malu ujwólé Esōwō ayi mfaánebuú.

⁴ Gemege nnó Esōwō akwyéé mme yina, ji abo me mbe ajya esé nnó débé bōō bíí, gébégé déchome mmye ne Kras. Ji apyembo nnó esé débé bōō ukpea abi muú álá kágé shulé ebwó ndo né mbe ushu wuú.

Né gétúgέ gejeé jíí eyigé na, ⁵ ji aboó me mbe ashúú nnó ji apye nye nnó esé débé baá bíí ndere ákene né genó eyigé Jisōs Kras apyéé nye. Ge genó eyige gebó gelú ji metóó mampye mbó. Ne geji ne ji akélege mampye. ⁶ Getú eyigémbo ne débóó mamfège ji né gekpekpegé galógáló wuú ayi ji alerege esé detú, ndere déchome mmye ne Maá wuú ayi ji aboó gejeé ne ji dóó. ⁷ Esōwō aké ne manóó Maá wuú ami machyéé mme gébégé ji agboó, awené gemege esé, mmye eké Esōwō ajinte gabo se, gétúgέ gekpekpege galógáló wuú ⁸ ayi ji alerege esé gejamé gejamé. Esōwō né dennga etií deko ne defóó etií, ⁹ apye esé dékaá genó eyigé gebó gelú bíbí, eyigé ji akélege mampye. Apye ntó esé dékaá genó eyigé gebó gelú ji metóó mampye ndere ji ashúú me te gachií ábelé nnó Kras apye, ¹⁰ ndere ji ashúú nnó gébé eyigémbo gekwonege ji ányweré unó uko choncho, ebi ji akwyé, ebi úlú né mfaánebuú ne ebi úlú fa mme nnó Kras abe mfwa bwó.

¹¹ Yéndé genó gekene wye ndere Esōwō abo ashúú me nnó ebe. Ji ajya esé nnó débé bōō bíí ndere déchome mmye ne Kras gétúgέ genó eyigé gebó gelú ji metóó mampye ndere ji aké ebe te gachií. ¹² Ji ajyaá ntó esé abi débóó mbe déneré metóó ne Kras nnó débé déféége ji gétúgέ ἡgō wuú.

¹³ Ne enyú déwú ntó mekomejóó ayi alu wáwálé. Mekomejóó yimbo élé abya melóméló ayi Esōwō aferege nye enyú né efwyale gabo. Gébégé enyú défyéé metóó ne Kras ne Esōwō achyéé enyú Mendoó Ukpea, ndere gelo eyigé gélerege nnó enyú delu bōō bíí wye ndere ji anyé me meno nnó achyége. ¹⁴ Mendoó Ukpea elú ndere genó eyigé Esōwō áchoó utó nnó ji apye nye eta esé yéndégenó eyige ji anyéméno nnó ápye mbaá bōō bíí. Ji awené gemége sé nnó esé débé bōō bíí nnó défége ji gétúgέ ἡgō wuú.

Pōl anenemmye mbaá Esōwō gétúgέ echomelé bōō Kras né Efesōs

¹⁵ Te gébé eyigé me nwuú nnó enyú défyéé metóó ne Ata Jisōs, ne nnó débó gejeé ne ate bōō Esōwō, ¹⁶ me nlú danlyáá mantamege Esōwō gétúgέ nyú. Nteé enyú né mmyemenene.

¹⁷ Me ngigé nnó Esōwō Ata sé Jisōs Kras, Nte ayi apwóó amu, achyéé enyu Mendoó wuú nnó epye enyú débé ne dennga ne nnó eti enyú amé ndere dékágé ji. ¹⁸ Nnene ntó mmye nnó Esōwō apye geṅgbó jíí gegené né mmu matóó nyú, nnó dékaá genó eyigé ji akuú enyú nnó déneré metóó wye. Ne mma nnēnemmye nnó enyú dékaá gekpekpegé mejé ewé Esōwō awyaá né mfaánebuú ewé ji anyéméno nnó achyége bōō bíí. ¹⁹ Nnene ntó mmye nnó ji apye enyú dékaá gekpekpege uto bíí ebi upógé esé abi défyéé metóó ne ji. Uto bina ebi upógé esé, élé wye gekpekpegé uto bi, ²⁰ ne Esōwō asle apye Kras akwilé né negbo ne apye ji ajwólé né egbe ebwōnye wuú né malu ujwólé Esōwō né mfaánebuú. ²¹ Kras awyaá uto ewuú ebi upwóó yéndé gefwa eyi gelu fa mme, yé né mfaá. Ebi upwóó ntó uto ákwaá, yé ebe lé ebi aló nchye. Ne ye muú ama ayi awyaá gefógé gefwa eyigé na apó, yé né mme yina ne ayi achwóó. ²² Ne Esōwō afye yéndégenó né amu ji ne apye nnó ji abe muú kpaá

mbaá unó uko né echomele bṓ́ Kras. ²³ Echomele bṓ́ Kras elú menyammye wuú. Ewú egbeé ne uto Kras ne Ji apye yéndégenó né yéndé mbaá gebe ndere gebṓ́ mambe.

2

Εῶῶῶ achyέε εῶ́ε geṇwá ndere déchome mmye ne Kras

¹ Mbembe enyú débṓ dégbṓ né depṓré Εῶῶῶ gétúgέ déla débelege mabe Εῶῶῶ ne debṓ dépye nto gabo. ² Né gébé eyigémbṓ enyú débṓ dépye lé ubobo unó bi bṓ́ mme ápye. Dékwolege lé unó bi mfwa áló nchye abi mfaá akelege nnó enyú dépyege. Ji yimbo ne anyuú matṓ́ bṓ́ abi álá kelege manwú ne Εῶῶῶ. ³ Wyembṓ ntó ne εῶ́ε ako debṓ delu, dépye nya lé ubobo unó bi menyammye akelege. Dépye lé unó bi menyammye ne matṓ́ sé akelege. Ábyé εῶ́ε ako ne gepṓ gebogebo. Getú eyigémbṓ, Εῶῶῶ abṓ alu manlere εῶ́ε metṓ́ usṓ́ wuú ndere ji alerege nye yéndémuú.

⁴ Yémbṓ meshwe ayi Εῶῶῶ agene εῶ́ε aja dṓ́, ne gejeé eyigé ji abṓ́ ne εῶ́ε gepwṓ amu. ⁵ Ye gébégέ εῶ́ε débṓ dégbṓ́ gétúgέ gabo se, Εῶῶῶ apye εῶ́ε dékere né geṇwá chóncho ne Kras. Ne elé gétúgέ ulṓ́ melu Εῶῶῶ ne ji áwené gemége nyú. ⁶ Ndere εῶ́ε déchomé mmye ne Kras Jisṓ́, Εῶῶῶ apye εῶ́ε dékwilé né negbo ne ji, ne abweé εῶ́ε nnó dégbare gefwa ne ji né malu ujwṓle Εῶῶῶ né mfaánebuú. ⁷ Εῶῶῶ apyembṓ nnó né gejamégέ aṇme ayi achwṓ́ né mbe, ji apye bṓ́ ako akaá gekpekepege ulṓ́ melu ebi ujame dṓ́, ebi ji alere né gejeé gétúgέ genó eyigé Kras Jisṓ́ apye. ⁸ Gétúgέ ulṓ́ melu Εῶῶῶ, ji afere enyú né efwyale gabo gébégέ défyéé metṓ́ ne Kras, épṓ́ fṓ́ né uto bi nyú ne ji afere enyú né efwyale gabo. Elé echye ewé Εῶῶῶ achyegé. ⁹ Épṓ́ fṓ́ gétúgέ utṓ́ ulṓ́ ulṓ́ ebi enyú dépye. Ndere elúmbṓ, ékágέ muú fṓ́ adogé ebwṓ ewṓme. ¹⁰ Néndé εῶ́ε délu elé amu utṓ́ Εῶῶῶ. Ji akwyéé εῶ́ε ne apye décho mmye ne Kras Jisṓ́ nnó délerege galógálṓ mbaá bṓ́ ndere ji akwyε me te gachií ábelé nnó dépyegé.

Εῶ́ε ako delú muú ama ndere Εῶῶῶ apye εῶ́ε déchome mmye ne Kras

¹¹ Tege nnó mbembe bṓ́ Jus bṓ́ akuú gemege bwṓ́ nnó, “Bṓ́ abi áṣṓ́ ebwṓ́ nṣṓ,” abṓ́ ákuú enyú abi délá depṓ́ bṓ́ Jus nnó, “Bṓ́ unyi gada.” Mmyeké genó ayi akwaá apyέε ne amu né menyammye. ¹² Tege ndere enyú debṓ́ delu. Né gébé eyigémbṓ enyú depṓ́ mbwa ama ne Kras, enyú debṓ́ délu lé aṇkeé né geluagέ bṓ́ abi Εῶῶῶ abṓ́ ajaá nnó abe abií. Menomenyέε gejame ewé Εῶῶῶ anyέε ne bṓ́ bií, menomenyέε ewémbṓ́ épṓ́fṓ́ ewé nyú. Apyembṓ, gétúgέ geno eyigé ji abṓ́ anyéméno nnó apyέé, yémbṓ ji anyé fṓ́ meno ne enyú wṓ́. Depṓ́ ye ntó ne genó gefṓ́ fa né mme eyigé enyú dénegege metṓ́ wyéé. Ne débṓ́ depṓ́ fṓ́ mbwa ama ne Εῶῶῶ. ¹³ Yémbṓ nana Εῶῶῶ apye enyú déchome mmye ne Kras Jisṓ́, ji aja enyú abi délu nya tete ne ji, délá kwókwólé ne jí gétúgέ manoó Kras amí machyέé mme gébégέ ji gboó né gekwa. ¹⁴ Kras jimboṓ́ ne apyέé εῶ́ε délu né nesṓ́ ne ate, néndé ji apye bṓ́ Jus ne bṓ́ abi álá pṓ́ bṓ́ Jus ákwé eké muú ama. Ndere ji apyembṓ, Kras amu ekwṓ́ gepú ewé ebṓ́ ekare bṓ́ Jus ne abi álá pṓ́ fṓ́ bṓ́ Jus ne epye ebwṓ́ abṓ́ mawáme ne ate. ¹⁵ Kras agboge atyaá mabe bṓ́ Jus ako ayi apye bṓ́ Jus afaá mbwa ne bṓ́ abi álá pṓ́ fṓ́ bṓ́ Jus. Ji apyembṓ nnó ji ase bṓ́ Jus ne abi álá pṓ́ bṓ́ Jus ácho ebwṓ́ alá muú meke, ácho ntó mmye ne ji nnó epyegé mbṓ́ ebwṓ́ abe nesṓ́ ne ate. ¹⁶ Ndere ji apyembṓ, aja bṓ́ Jus ne abi álá pṓ́ fṓ́ bṓ́ Jus nnó anyé nesṓ́ ne Εῶῶῶ ála ndere muú ama gétúgέ negbo eníné ji agboó né gekwa ne mawámé bwṓ́ ábyέé. ¹⁷ Ne Kras achwṓ́, agaré abya melómélṓ́ ayi achwṓ́ ne nesṓ́ eta nyú bṓ́ abi debṓ́ delu tete ne Εῶῶῶ ne mbaá bṓ́ abi abṓ́ álú kwókwólé ne Εῶῶῶ. ¹⁸ Ne elé gétúgέ genó eyigé Kras apye ne εῶ́ε ako dégene meti mantene né mbe ushu nte sé Εῶῶῶ dénenemmye né uto Mendoó Ukpea ewú ema.

¹⁹ Ndere elúmbṓ, enyú bṓ́ abi álá pṓ́ bṓ́ Jus depṓ́ sé aṇkeé bṓ́, bṓ́ abi áchwṓ́ elé manjwólé né mbaá jwṓlege. Enyú délá ambṓ́ melṓ́, dékwe gelua gema ne bṓ́ abi Εῶῶῶ ajaá nnó abe abií. Ne dela ntó bṓ́ ula gepu Εῶῶῶ. ²⁰ Enyú délu egbe gepú eyigé Εῶῶῶ atenege. Abelé enyú né nebṓme gepú eníné aṇgbá Jisṓ́ ne bṓ́ ekpave Εῶῶῶ áfyέé. Kras Jisṓ́ jimboṓ́ ne alu ntaá eníne né gbarege ekwṓ́ gepú. ²¹ Kras ne agbare gepú eyina geko mbaá ama. Ne apye nnó gejamégέ bṓ́ áchwṓ́ né mmu nnó geji géwéné gebe echa ukpea

mbaá Ata. ²² Ndere Esōwō apye enyú déchome mmye ne Kras, apye ntó enyú détene chóncho ne ate aḡme abifō ako déla eké melu ewé Esōwō ajwōlege wye né Mendoó wuú.

3

Utó bi Pól apye mbaá bōó abi álá pó bōó Jus

¹ Ne gétúgé Esōwō apye bōó Jus ne abi álá pó bōó Jus ála muú ama, ne me Pól muú nkpe ne denō élé ngarege abya Kras Jisōs eta nyú bōó abi álá pó bōó Jus, nnenemmye gétúgé nyú echomele bōó Kras né Efesōs. ² Mferé nnó enyú déwú me nnó gétúgé uló melu ebi Esōwō elerege, ji achyéé me utó bina nno mpyege né galógáló nyú. ³ Ne Esōwō apye me nkaá genó eyi gebō gelu ji metó bibíí, wye ndere me mbō mbōó me mbe nsame geji gachyéé eta nyú. ⁴ Ne mbōgé enyú dékúgé genó eyigé me nsame eta nyú, dékágé nye ndere epye ne nkaá depōré Kras etiré délu nya bibíí. ⁵ Mbe mbe akwaá ábó ákaá fō depō etiré na wō, yémbō nana Mendoó Esōwō epye áḡgbá Jisōs ne bōó ekpávé Esōwō, bōó ukpea bíí ákaá deti. ⁶ Genó eyigé Esōwō ábelé bibíí gelú nnó ji áke ne abya melóméló ápye bōó abi álá pó bōó Jus ácho mmye ne bōó Jus ála ndere upó né menyammye ama ne nnó ebwó ako ábó mejeé Esōwō ne genó eyigé Esōwō anyémeno nnó achyége nye bōó bíí. Kras Jisōs ne apye nnó menomenye ewémbō ebe wáwálé.

⁷ Esōwō ajya me né uló melu bíí nnó mbe muú utó wuú, ngarege abya melóméló Kras né gekpekegé uto bíí. ⁸ Né geluage bōó Esōwō ako, me ne nlú mamanané kō. Yémbō Esōwō achyéé me gechachage echye ewéna nnó ngarege abya melóméló mbaá bōó abi álá pó bōó Jus. Ne abya melóméló yimbō atome ne uchacha unó bi muú álá kagé méé ebi Kras achyége. ⁹ Utó ba ntó úlú nnó me mpye bōó ako akaá genó eyigé Esōwō muú akwyéé unó uko ashuú mampye né genó eyigé ábelé bibíí te ula uló mme. ¹⁰ Esōwō abō apyembō nnó gébé sé eyigé na gekwonege, echomele bōó Jisōs epye yéndé gefwage álo nchye eyigé gelu mfaá, ne uto aló nchye uko ukaa nnó Esōwō awyaá denḡa dōó né yéndé meti. ¹¹ Ji áke ne Ata se Kras Jisōs apye mechō ewéna epye wye ndere ji Esōwō abō ajóó me nnó ebe. ¹² Ndere Esōwō apye esé déchome mmye ne Kras, ne ndere défyéé metó ne ji, esé dékágé tene né mbe ushu Esōwō tágétágé débéé fō ne efō metó. ¹³ Ndere elúmbō, nnene enyú mmye nnó débēge fō ne gepwa metó élé me ngene efwyale gétúgé nyú. Me ngene efwyale ewéna né galógáló nyú.

Pól anenemmye gétúgé echomele bōó Kras né Efesōs

¹⁴ Gétúgé Esōwō apye unó ulóúló bina, ne me ntome mano mme nnenemmye mbaá nte sé Esōwō, ¹⁵ muú afyéé mabō mbaá mala upú mako né mfaánebuú ne mme. ¹⁶ Nnenemmye mbaá Esōwō muú awyaá gekpekepe mejeé né mfaánebuú nnó ji apye Mendoó wuú echyéé enyú eshye nnó mató nyú ábéné, ¹⁷ ne nnó Kras ájwólé né mmu mató nyú ndere défyéé metó ne ji. Nnenemmye nnó gejeé eyigé enyú débóó ne Esōwō ne ate aḡme gepye enyú détene ne eshye. ¹⁸ Nnene ntó mmye nnó Esōwō apye enyú chóncho ne bōó Esōwō abifō ako débō uto mankaá nnó gejeé eyigé Kras Jisōs abóó ne enyú ako, gepwóó yéndégenó eyigé muú akágé méé, ¹⁹ ne nnó enyú dékaá nnó gejeé Kras eyigémbō geja kpaá gepwō amu, muú akágé kaá fō geji anere. Ndere unó bi uko úlú mbō, débéé ne gepōgé Esōwō geko.

²⁰ Déféé Esōwō muú apógé esé ne uto bíí ebi úlú esé mmye. Ji akágé pye gejamégé ukpekepe unó bi upwóó ebi esé dégigé ji, yé ebi déferege. ²¹ Esé ako abi délu echomele bōó Jisōs, abi déchome mmye ne Kras Jisōs yéndémuú anógé Esōwō yéndégébé te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

4

Bōó echomele Kras álú muú ama

¹ Me muú nkpe ne denō gétúgé mpye utó Ata, nkpeage enyú nnó dépye gerwáge nyú gébe ndere Esōwō muú akuú enyú ákelege nnó gébe. ² Shulege mmye nyú mme yéndégébé, sege depōré nyú pere, koge metó mbaá yéndégenó. Bōge gejeé ne ate,

dépyegé mbə, dépye fə unó bi ubalege ate mmye. ³ Myege nnó débe meko ama ndere Mendoó Ukpea epye nnó enyú décho mmye ne ate débe né nesə. ⁴ Esé bə́ echomele Jisəs délú wye ndere upə menyammye ama. Ne elé wye Mendoó Ukpea ewú ema ne elú esé ako né mmye, wye ndere genó gelú lé gema eyigé Esəwə akuú esé nnó dénerenge matə́ wye. ⁵ Esé ako déwyaá wye Ata awu ama, ne wye lé depərə́ Jisəs déti dema ne esé ako dékwə́lege. Awyaá esé ako gefə́ge manaá Esəwə mami mamaá. ⁶ Esəwə esé awú dénógé alú elé ama, ji ne alú Nte esé esé ako. Ji ne alú mfwa esé ako, ji achyeye esé utə́ ebi débə́ mampye ndere ji akelege. Ne mendoó wuú ejwə́lege né mmu matə́ bə́ bií ako.

⁷ Yémbə Kras achyeyé yéndemuú sé ewuú echyē ndere ji amē nnó ekwane ne yéndemuú. ⁸ Elú wye ndere asame né mmu ηwe Esəwə nnó, “Gébége Kras akwəme ajyeyé né melu ewé mfaá, aja gejamégé bə́ denə ákwəle ji, ne achyeyé akwaá ufə́ ufə́ echyē.” ⁹ Ása wye aké, “Akwá afe né mfaá”, ewéna etene nnó gemēge nnó Kras akwə né mfaá abə me mbe ashulé achwə́ fa mme. * ¹⁰ Wye lé ji awú muú ashulé achwə́ fa mme ne akwəme ajyeyé né malu ayi álú te mfaá mfaá. Ji apyembə nnó ji apye yéndegenó né yéndé mbaá gébe gelə́gelə́ ndere ji akelege nnó gebe. ¹¹ Ji achyeyé bə́ abifə́ echyē nnó ábē áηgbá Kras. Achyē abifə́ echyē nnó ábē abə́ ekpave Esəwə, achyē abifə́ nnó ágáregé abya melómélə́, abifə́, achyē ebwə́ nnó ábē ambame ne anlere mekomejə́ Esəwə. ¹² Kras apyembə nnó ji akpome bə́ Esəwə ako mmye nnó ápyeye utə́ bií ne nnó ji apye echomele bə́ bií ewé elú menyammye wuú ewéne, ¹³ kpaá te esé débeé ndere muú ama né matə́ sé ayi défyeyé ne Maá Esəwə ne dékágé ji chánéné. Debə mambē bə́ abi ábené né depərə́ Esəwə, kpaá te débeé ndere Kras jimbə́ né gepə́ jí geko, ¹⁴ nnó esé débege sé eké ambane abi anlere gebyə́ ásele mati défyā ne gebyə́ ábwə́lege amu ne ebwə́. Ambáné álú eké baá makpe ayi mmye nnyi atene ajyeyé we na ne we. Yéndé mbaá ayi mbyó ajyeyé ne aji ajye ntó, mbə ne epye ne bə́ abi ánleré gebyə́ álerégé. Anlere gebyə́ awyaá défyā mabwə́lege bə́ akame ne genó eyi gelú gebyə́. ¹⁵ Déjógé lé genó eyi gelú wáwálé, ne débəge gejeé ne bə́ abi déjoge ne ebwə́. Déké dépyembə, débenege nye né depərə́ Esəwə, né yéndé meti wye eké Kras muú alú muú kpaá né echomele bə́ bií. ¹⁶ Kras ne afyeyé yéndé gepəge menyammye né melu ewuú, yéndé gefere ne gepyeyé nnó menyammye meko áchómé mbaá ama. Ndere elúmbə yéndé gepəge menyammye geké gepye utə́ bií chánéné, menyammye meko awene abenege gétúge upə bina upogé ate né gejeé.

Jisəs Kras achyeye gerwá geke

¹⁷ Me nkwelege enyú mbeé né uto Ata nnó ékágé débe eké bə́ mme abi álá pə́ bə́ Jus. Ufere bwə́ upə ne mekpə ne ula. ¹⁸ Uferé bwə́ úlú kendeé. Ebwə́ apə́ fə́ ne gerwá eyigé Esəwə achyeye, néndé ebwə́ ákágé yé genó ne aηea matə́. ¹⁹ Yé ebwə́ ápye genó eyigé gela gelómé fə́, mmye egboó fə́ ebwə́. Achyeyé gemēge bwə́ né unó bi ugbó mmye ne ápwyaá fə́ mampye úkwékwé unó.

²⁰ Unó Kras ebi alere enyú dégií na fə́ wə. ²¹ Nferé nnó enyú déwú genó eyigé getome ne Jisəs, ne áleré enyú aηkwəle bií, né mekomejə́ ayi wáwálé. Mekomejə́ yimbə elé abya melómélə́ ayi atome ne Jisəs. ²² Lyagé gekwenege gepə eyigé gepye enyú debə dépye uboubə unó. Gekwenege gepə eyigé enyú debə déwyaá gechə́ lé enyú chə́ ndere gébwə́lé enyú mambē ne metə́ mampye uboubə unó. ²³ Kwərege matə́ nyú ne gefə́ eyigé enyú déferēge unó gebe genó geke. ²⁴ Enyú debə mambē ne gepə geke ndere bə́ abi Esəwə akwyeyé nnó afu ji. Gepə geke eyigé na, gelú lé gepə eyi gelú cho, ne pópó né mbe ushu Esəwə.

²⁵ Ndere elúmbə, lyage gebyə́ dégarēge lé wáwálé mbaá ate aηme, néndé esé ako décho mmye delú ndere upə né menyammye Kras. ²⁶ Metə́ esəgé muú nyú, ékágé akame metə́ usə́ eté ji apye gabo. Ne ékágé álá ne metə́ usə́ né bií kpogele. ²⁷ Ne ékágé déchyē danchə́melə́ meti ewé ji aηmaá amu wye. ²⁸ Mbəgé muú abə ajoó ejo, abə manlyaá ejo apyeye utə́ ne amu jii jimbə́ nnó abə unó bi ji ákágé kare ne bə́ abi álá pə́ ne ubi. ²⁹ Muú nyú ajógé fə́ mejə́ mebomebo, ajógé lé mekomejə́ melómélə́ ayi apógé ate, ne akwánege

* 4:9 Elú wáwálé nnó: Gejamégé bə́ ηwe áwyaá nnó Jisəs ashulé afe né melo álo.

né gébé eyigémbo, nnó mejóó nyú ebe mejóó ewé efyεé bóó eshye ne echwóó ne galógáló mbaá bóó abi awuú enyú. ³⁰ Ékágé enyú dépye Mendoó Ukpea ebe meshwemeshwe né unó bi enyú dépye. Esówa afye enyú Mendoó Ukpea wuú né mmye nnó ebe ndere gelo eyi gelerege nnó enyú delú bóó bíí, ne nnó bíí uma ji awenege nye gemége nyú. ³¹ Ndere elúmba, débégé fó ne ufere uboubo ne ate: Debálégé fó matóó, desóge fó matóó ne ate, debége fó ne genyane ne ate, déchogé fó ate mabó, dépyegé fó nchye, déferegé fó gabo ne ate né yéndé meti. ³² Lerege elé ulóó melu ne ate, gege ate meshwe, jigé nte gabo ayi ate ayme apye ndere Esówa ajinte gabo ayi enyú dépye gétúgé genó eyigé Kras apyεé.

5

Bεgé bóó genjgbóó

¹ Tε mbaá Esówa abóó gejeé ne enyú baá bíí, mmyegé nnó débe ndere ji. ² Gógé genwáge nyú gelere nnó déwyaá gejeé ne ate wye ndere Kras abóó gejeé ne esé kpaá te áchyeé genwá jíí né galógáló sé. Nkane ji ápyemba, elú wye ndere gepε eyi genóme gebé gelógéló né mbe ushu Esówa.

³ Ndere elúmba, dékamegé muú fó awú yé né geluage nyú eηmenmené ubele tametame yé gekwekwégé gepó, yé ame mamfyε né genó eyigé muú. Ne demmyege fó nnó enyú ne debe ne unó uko, néndé gefógé genwá eyigémbo gekwané fó mambe ne bóó Esówa wó. ⁴ Dekamege fó mejóó ewé echwóó ne mekpo unóó ne gekekenegé mejóó ne gekwekwégé abya andée utanege enyú né meno néndé ekwane wó. Genó eyigé enyú debóó mampye elé mantamege Esówa né unó bi ji apye né geluage nyú. ⁵ Kágé nnó muú ayi abelege ubele tametame, ayi awyaá gekwékwégé gepó, ye ayi afye ame né unó bóó (alú mbo lé muú ayi ánógé unó bina eké esówa ayifo). Ji anyé fó gefwa eyigé Kras ne Esówa agbarége.

⁶ Dékamege muú fó abwólé enyú ne mejóó ewé ela épó ne mekpo ne ula. Elé gétúgé unó bina ne Esówa asóó nye metóó ne bóó abi álá wuú fó ji. ⁷ Ndere elúmba, déchogé fó mmye ne ufóó bóó bimbo, ⁸ néndé mbembe enyú débo délu né mmu gemua, nana enyú délu né mmu genjgbó gétúgé Esówa apye enyú déchome mmye ne Kras. Ndere elúmba, gógé genwágé nyú gebe ndere bóó abi álú né genjgbó. ⁹ Elé genjgbó eyigé na, ne gepye nnó esé dépyegé unó ulóóló, ne ebi ulú cho ne nnó dégarege wáwálé. ¹⁰ Myegé mankaá genó eyigé dépyege metóó egóó Ata. ¹¹ Déchoge fó amu depyege ubobo unó bi bóó abi álú né mmu gemua ápyεé, dyáge lé ebwó malá. ¹² Elu lé mekpo unóó manjóó depó etiré ebwó apye bibíí. ¹³ Genjgbó gegenegé né genó, bóó ágene ndere geji gelu ne ákágé ndere geji gelu wáwálé. ¹⁴ Mbo ne elú néndé yéndégenó eyi genjgbó gegenege wye, gébwólege gela genjgbó. Ge ula bi ajóó aké, “Peé wó ayi ábelege gejya, kwilé né negbo, ne Kras apye nye genjgbó jíí gegenege eta wye.”

¹⁵ Ndere elúmba, segé gébé nnó dépyege genó eyigé gelu cho. Dépyege fó unó eké ηηkekene bóó, pyege ndere bóó abi áwyaá defóó. ¹⁶ Dégege meti mampye genó gelógéló, pyegé geji chánéné neídé bóó apye gabo né gébé eyigé na dóó. ¹⁷ Ékágé debe eké ηηkekene bóó, mmyegé elé mmye nnó dékaá genó eyigé Ata akεlege nnó enyú dépyege.

¹⁸ Dényúgé fó mmóó dékwene néndé mmóó matene muú né genwá gebogebo. Gógé elé Mendoó Ukpea egbeé enyú né matóó. ¹⁹ Mendoó Ukpea egbege enyú né metóó, epye enyú dékwane makwa ayi átánege né bó ηwe Esówa, défyεge ate matóó ne makwa ayi atome ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea alerege. Kwagé makwa yina ne matóó nyú mako défεge Ata. ²⁰ Né yéndégenó eyi gepye, tamege nte sé Esówa yéndégébé gétúgé genó eyigé Ata Jisós Kras apye eta esé.

Pól achyεge majye mbaá andeé ne anó

²¹ Yéndémuú nyú awúgé ne nte nnó dénógé Kras.

²² Enyú andeé anó, wúgé ne anó nyú wye ndere déwú ne Ata. ²³ Menó alu muú kpaá mbaá mendée wyεé ndere Kras alú muú kpaá mbaá echomele bóó bíí ewé elú menyammye wuú. Ne Kras jimboó alu Mempoó echomele wuú. ²⁴ Ndere echomele bóó Kras εwuú ne ji, mbóntó ne enyú andeé anó déboó manwúgé ne anó nyú né yéndé meti.

²⁵ Ἐνὺ ἀνῶ, βῶγέ γεjeé ne andeé nyú wye ndere Kras abῶῶ gejeé ne echomele wuú kpaá te achyeé geme jíí né galógálo wuú. ²⁶ Ji apyembo nnó ji afyeé ewú né amu Esῶwῶ ndere genógé ukpea gébége jí ashwῶnége ewú ne manaá ne mekomejῶῶ wuú. ²⁷ Apyembo ntó nnó echomele bῶῶ bíí etene né mbe ushuú wuú jimbo ne genwá geké eyi gelῶme gepwῶῶ amu ne nnó ebeye fῶ ne deba yé gebágé dekoó né mmye, ebe lé echomele ukpea ewé muú alá kágé shulé ebwῶ ndo né meti fῶ. ²⁸ Ἀνῶ abῶ mambῶge gejeé ne andeé bwῶ wye ndere ebwῶ abῶῶ ne menyammye bwῶ ambῶῶ, néndé mende ayi abῶῶ gejeé ne mendée wuú ebyennó abῶ gejeé ne menyammye awú ntó. ²⁹ Yé muú sé fῶ ayi apaá menyammye wuú apó. Déchyege menyammye sé menyéé, décherege jí, wye ndere Kras apye ne echomele bῶῶ bíí. ³⁰ Ji apyembo yéndégébé néndé esé delu upῶ né menyammye wuú. ³¹ Ge ula bi ásámé né mmu ἦwe Esῶwῶ nnó, “Getú eyigémbo mende abῶ manlyaá gepúgé nte wuú ne mma wuú acho mmye ne mendée wuú ebwῶ apea ála muú ama.” ³² Mekomejῶῶ Esῶwῶ ayina apye esé dékaá menῶ genó ayi abῶ alu bíbí. Genó eyigémbo getome ne Kras ne echomele bῶῶ bíí. ³³ Yémbo enyú abi débane neba dékágé pyege ntó geji. Genó eyigémbo gelu nnó yéndé menῶ abῶ mambῶ gejeé ne mendée wuú wye ndere jí abῶῶ gejeé ne geme jíí. Ne yéndé mendée menῶ abῶ manógé menῶ wuú.

6

Na ne baá ne ante ne ama ábῶῶ mambῶ

¹ Ἐνὺ baá melῶ wúgῶ ne amma nyú ne ante nyú, gétúgῶ déchome mmye ne Ata, néndé ge genó eyi gélú cho mampye mbῶ. ² “Nógé amma nyú ne ante nyú.” Ge ndῶ mbe ayi Esῶwῶ anyémῶno gébége achyeé ebe aké, ³ “Dépyege mbῶ, dégῶne nye galógálo ne dényé neki fa mme.”

⁴ Ἐνὺ ante ékágé débῶ ne gepῶ eyi gepye matῶῶ asῶῶ baá nyú. Wyege lé ebwῶ né meti ewé délerege ebwῶ unó ndere abῶῶ mampye, déchyege ebwῶ majyeé ndere Ata akélege.

Na ne áfwe ne ante abi abῶῶ ebwῶ ábéé

⁵ Ἐνὺ áfwe, wúgῶ ne bῶῶ abi abῶῶ enyú ne efῶ metῶῶ, déchyege ebwῶ énogῶ ne matῶῶ nyu mako wye ndere ebῶ ebe lé Kras, enyú dépye ne jíí. ⁶ Pyege utῶῶ enyú chanjéné. Dépyege fῶ wye lé gébége ebwῶ abege aké agene enyú gétúgῶ dékelege nnó ebwῶ áfge enyú. Ndere baá utῶῶ Kras, pyege élé genó eyigé Esῶwῶ akélege ne matῶῶ nyú mako. ⁷ Pyege utῶῶ ne metῶῶ megῶmegῶ wye eké enyú dépye mbaá Ata, épῶ fῶ élé mbaá mekwaá. ⁸ Kaágé nnó yé muú alú mefwῶ ye ápῶ, élé Ata ne achyege esé ako nsa né utῶῶ ulῶulῶ ebi esé dépyeé.

⁹ Ἐνὺ ante wyembo ntó ne débῶῶ mampyege ne áfwe nyú. Déchyege sé ebwῶ genyane. Kaáge nnó Ata ayi abῶῶ enyú chóncho ne ebwῶ alú né mfaánebuú. Ne jí asῶῶ mpa yéndémuú alerege fῶ angya.

Pῶl ajógῶ ndere bῶῶ kras abῶῶ matene ummye ne danhomeló

¹⁰ Kwyakwya genó eyigé, me nkelege mangare enyú gelu nnó, bῶgῶ eshye ndere déchome mmye ne Ata. Ne gῶgῶ jí ase gekpekepege utó bíí apye enyú détoó. ¹¹ Fyegé unó ummye uko ebi Esῶwῶ achyeé enyú nnó détene ummye ne mati défya ayi danhomeló apenege. ¹² Néndé bee bina upῶ fῶ ne ate akwaá. Démmye lé ne yéndé gefwage aló nchye eyigé gelu né mfaá, ne uto aló nchye uko. Démmye ne áló nchye ako abi ágbarege gefwa né malu ayi mfaá, ne abi áwyaá utó fa né mme yina ayi alú melu gemua. ¹³ Ndere elúmbῶ, bῶgῶ unó ummye uko ebi Esῶwῶ achyeé enyú nnó yéndégébé danhomeló achwῶgῶ ne efwyale démmye ékágé jí apwῶ enyú ne démmyegῶ né kwyakwya détenege nye chanjéné.

¹⁴ Ndere elúmbῶ, kpomege mmye. Ndere muú bee áwéle ekandá mamkpome mmye né utῶῶ bíí, mbῶ ne enyú débῶῶ mangarege wáwálé. Pyege genó eyi gelu chó né mbe ushu Esῶwῶ, ewéna ebeé nye ndere genóge ummye eyigé muú bee akwere ewῶme wuú nnó ékágé nekῶ né kpe ne ta jí. ¹⁵ Ndere muú bee afye unó uka utouto nnó ékágé jí áseré ákwe gébége aké alomege, mbῶntó ne enyú débῶῶ mangarege abya melóméló ayi apye bῶῶ ábéé nesῶ ne Esῶwῶ. ¹⁶ Genó eyigé fῶ eyigé débῶῶ mampye gelú nnó, gbarege

μετώ εἰς ἐνὶ δέφυεῖ ne Ἐσῶω εἰς ἐνὶ νέ mbe. Ἐῶνα εἰς nye eta nyú ndere genogé ummye eyi gegbeé nnó ámbeé danchameló ako ayi achwῶó eké mewe akwῶnege fῶ enyú mmye. ¹⁷ Σεγέ mamfere ayi Ἐσῶω áferé enyú né efwyale gabo ábé ndere εἰς ummye ewe ekwerege mekpῶ muú bee, nnó ekágé ji akpa gepa. Σεγε ntó mekomejῶó Ἐσῶω ndere aparanja ayi Mendoó Ukpéa echye enyú nnó démmyegé ummye ne ji. ¹⁸ Gígé Ἐσῶω nnó apógé enyú yéndégébé né mmyemenene. Nεgemmye né yéndégenó eyigé enyú dékelege. Pyege mbῶ ndere Mendoó Ukpéa elerege enyú meti yéndégébé. Ndere elúmbῶ, begé peé né yéndégenó eyigé gepye, dékogé metῶó gbene. Nege ntó mmye yéndégébé mbaá bῶó Ἐσῶω ako. ¹⁹ Nege ntó mmye getú ya, nnó yéndégébé nké nkelege mangare abya melóméló, Ἐσῶω achye me mekomejῶó nnó ngare, mmbegé fῶ ne efῶ metῶó mampye bῶó akaá depῶré abya melóméló etiré debo delu bibí. ²⁰ Elé gétúgé abya melóméló yina ne Kras atome me, ne nana nlú né denῶ gétúgé mbῶ ngarege abya melóméló wuú. Nεgemmye nnó Ata apóó me mbege ne efῶ metῶó mangare abya melóméló yina ndere me mbῶó manjῶó.

Kwyakwya matame

²¹ Μεημε sé Tikikῶs ayi mbῶó gejeé ne ji dῶó, ne nte muú ayi dékágé líí mmye ne ji ndere apye utῶó Ata achwῶgé, agarege nye enyú yéndégenó eyi getome ne me, ne enyú dékágé nye ndere depῶ dekene ne me wéna. ²² Elé wye getú eyigé na ne me ntome ji eta nyú nnó ji apye enyú dékaá ndere esé délu wéna, ne nnó afye enyú eshye.

²³ Nεnemmye nnó Nte sé Ἐσῶω ne Ata Jisῶs Kras apye enyú aηme sé debe nesῶ ne ate, débῶ gejeé ne ate, ne nnó défyege wye metῶó ne Ἐσῶω. ²⁴ Mma nnenemmye nnó Ἐσῶω alerege galógáló mbaá bῶó ako abi abῶó gejeé eyi gela gebyeé ne Ata Jisῶs Kras te kwyakwya.

ἤωε ayi Pól ásamé mbaá echomele bṓs Kras né Filipi

Pól atamege bṓs Eṣṓwṓ né melṓ Filipi

¹ Me Pól ne Timṓti ne désamé ḡwe yina. Eṣé delú baá defwé Kras Jisṓs. Detṓme ḡwe yina eta enyú ako abi delú bṓs Eṣṓwṓ né melṓ Filipi gétúgé defyεé metṓṓ ne Kras Jisṓs, ushuú mbṓgé ákpakpa ne bṓs abi ápóoge mampye utṓṓ né gepúgé Eṣṓwṓ.

² Nnɛnemmye nnó Nte sé Eṣṓwṓ ne Ata Jisṓs Kras álérégé enyú galógálṓ, apye enyú débé ne nesṓ.

Pól atamege Eṣṓwṓ ne anɛnemmye gétúgé bṓs Eṣṓwṓ abi álú né Filipi

³ Yéndégébé me ntege enyú, ntamege Eṣṓwṓ ayi nnógé, ⁴ ne yéndégébé me nké nnɛnemmye gétúgé enyú ako mbée ne nechóchṓ né metṓṓ. ⁵ Me nnɛnemmye ne nechóchṓ néndé te ula ulṓ ebi enyú defyεé metṓṓ ne Eṣṓwṓ kpaá te fina, enyú decho amu ne me nnó dégaré abya melómélṓ ajyégé mbe. ⁶ Ne nkaá wáwálé nnó Eṣṓwṓ alṓṓ mampye utṓṓ ulúúlṓ bina né geḡwáge nyú. Ne nkaá ntó nnó ajye nye wye mbe ne ubi kpaá te ánérege bíi bi Jisṓs Kras akerege nye fa mme. ⁷ Ndere nnɛnemmye ne nechóchṓ gétúgé enyú, elú galógálṓ nnó me ntégé enyú mbṓ, néndé delú me metṓṓ chi chi chi. Enyú ako decho amu ne me né eshye ewé Eṣṓwṓ achye eṣé mangaré abya melómélṓ ajyégé mbe. Gébé eyigé me nlá nlu dankpé denṓ ne nana yina ayi nlu né denṓ, mmye nnó mpye bṓṓ akaá nnó abya melómélṓ alu wáwálé. ⁸ Me nshyáge mmye mangé enyú ne geje eyigé Kras Jisṓs abṓṓ ne enyú. Mechṓ ewé menjṓṓ mbṓ, Eṣṓwṓ ne akaá nnó elú wáwálé.

⁹ Ne nnɛnemmye mbaá Eṣṓwṓ nnó gejeé eyigé enyú débṓṓ ne ate géwéné géjyégé mbembe, ne nnó enyú dékágé Eṣṓwṓ chánéné, eféé ne dékágé nye genṓ eyi gélú cho ne eyi gélú gyéé. ¹⁰ Mbṓntṓ ne dékage nye mampye genṓ gelógélṓ. Ne debée nye matṓṓ mmu pópó ne muú ashúlégé fṓ enyú ndo nnó dépye gyéé kpaá te bíi bi Kras Jisṓs akerege meso. ¹¹ Nlú nnɛnemmye nnó Jisṓs Kras ápýé enyú débṓṓ gepṓ gelógélṓ mampye unṓ ulúúlṓ. Bṓṓ ágegé unṓ ulúúlṓ ebi enyú depyée, ánoqe nye Eṣṓwṓ ne áfege ntó ji né gétúgé nyú.

Pól alu ne nechóchṓ nnó yéé elé ji akpené denṓ mekomejṓṓ Eṣṓwṓ ajye mbe

¹² Aḡmé ba, nkelege mampye enyú dékaá nnó efwyale ewé me ngéne mbṓ, epye nnó abya melómélṓ ajyégé mbembe. ¹³ Ne gétú eyigémbṓ, bṓṓ bee ako abi ábáme dachi mfwa Rom, chóncho ne bṓṓ abifṓ ako abi álú wéna ákaá nnó me nkpe denṓ gétúgé nlú muú utṓṓ Kras. ¹⁴ Ebye fṓ mbṓ wṓ. Gétúgé denṓ etiré me nkpené, gejamégé aḡmé ábṓ eshye né mabṓ Ata apwṓ ndere mbembe. Ágárege wye mekomejṓṓ Eṣṓwṓ gárege. Yéé efo epṓ ebwṓ matṓṓ.

¹⁵ Yéé elé elúmbṓ, aḡmé abifṓ abi ágárege abya Kras, ágegé me matṓṓ ákiíge ebwṓ mmu ne ákélege nnó ebwṓ aḡéá geme apwṓ me. Yémbṓ abifṓ ágárege abya Kras ne matṓṓ bwṓ mmu pópó. ¹⁶ Bṓṓ abi ágárege ne matṓṓ pópó, ábṓ gejeé ne me, ne ákaá nnó Eṣṓwṓ ne ajyaá me nnó mbe fa né mmu gepúgé denṓ. Ulannó me nlú fa? Elé gétúgé mmye nnó mpye bṓṓ ákaá nnó abya melómélṓ alu wáwálé. ¹⁷ Abi ákelege manjá geme ápwṓ me ágárege abya Kras ne matṓṓ mabomabo. Ebwṓ aklege nnó apye me ngé efwyale fa né gepúgé denṓ.

¹⁸ Yémbṓ, yéé ememe ewémbṓ eme me wṓ. Genṓ eyi gejeá dṓṓ gélú nnó ebwṓ ágarege wye elé abya Kras né mati mako. Yéé ágáre ne matṓṓ pópó yéé lé ne matṓṓ mabomabo, metṓṓ egṓṓ wye me gṓṓ. ¹⁹ Metṓṓ egṓṓ wye me né mmyemenene nyú ne Mendoṓ Jisṓs Kras ewé epóge me. Gétú eyigémbṓ, nkaá nnó Eṣṓwṓ aferege nye me né efwyale gabo ne mbṓṓ nye geḡwá. ²⁰ Ndere elúmbṓ, me mbelé uméé né metṓṓ wa nnó me Pól ngarege wye abya Kras gárege, nlá ngaré wṓ mkpane mekpṓ unṓ. Yéé me nkili yéé mgbṓṓ mpye bṓṓ ánógé Kras. ²¹ Néndé me nferé nnó mbege mebe mpyée wyé utṓṓ Kras pyée ne mgbogé elé gekpékpégé nsá né egbé wa. ²² Ne mbege mebe ebyennó mpyée nye wye utṓṓ Kras

pyée. Ndere elúmbò, nkágé fò ámé ayi mbòò. Wálé negbo ah wálé neki ah nkágé. ²³ Nkwé mantélé. Mati yina apeá. Mbòò mbò ewé ndé? Ebo elú me galógáló nnó nlyaaá mme yina njyé mbé ne Kras. Epwò nnó me mbé mebe. ²⁴ Né egbé ewefò, elú galógáló nnó me mbé mebé gétúgé nyú, epwò nnó njye mbé ne Kras. ²⁵ Nkaá wáwálé nnó Eṣòwò apye nye me nnó mbé mebe gétúgé enyú nnó mpóogé enyú déwéné déjyégé mbe né utòó bií ne nnó débé ne néchóchó né depòré Jisòs. ²⁶ Ula bi me njòoge depò etiré na úlú nnó mmagé kéré meso eta nyú, débée nye ne gempóge gétúgé genó eyigé Kras Jisòs apye eta wa.

²⁷ Genó géma gélú nnó gepògé nyú gélérégé nnó enyú dekaá abya melóméló Kras. Ne yéé nchwò ewú, yéé nchwò sé wó, nkelege manwúgé lé nnó enyú détené chájéné, metòó ema, meko ama, démmye chónchó nnó abya melóméló ayi enyú dékwòlege né depòré Jisòs ájyégé mbembe. ²⁸ Nkelege ntó manwúgé lé nnó, defòó fí yé genó, cháchá eyigé bòó abi ápáa enyú ápyée ne enyú. Depyegémbò, ewéna ébé nye ndere gepò eyi géléree nye ebwò nnó Eṣòwò awane nye ebwò, ne apyée nye enyú demye dépwò. ²⁹ Me njòoge mbò gétúgé nnó, élé enyú ne Eṣòwò apyée nnó défyégé fí lé metòó ewuwu ne Kras Jisòs. Apye ntó nnó dégéné efwyale gétú ji. ³⁰ Ne esé ako décho amu démmye ummye bina nkane enyú débó dégéné me mmyée ne nkane déwúu mbò nana nnó nlú mmye wye mmye.

2

Ájkwólé Jisòs áshúlé gемеge bwò mme ndere gepògé Jisòs géleré

¹ Me nkaá chájéné nnó enyú délu bòó ama ne Kras, ne afyée enyú eshye. Ne gejeé eyigé ji abòó ne enyú, gépye mmye efyòó enyú mmu. Ne dénye deyme ne ate ne Mendoó Ukpea, délu ne matòó malómáló ne ate, dégéné ate meshwe. ² Ndere elúmbò, nkpa enyú geke nnó déneré mampye metòó egógé me. Nkelege nnó enyú débé metòó ema, débó gejeé ne ate, debe meko ama, ne déférégé genó géma. ³ Délerégé fò nnó dejeá geme depwò ate, ne débwegé fò mmye nnó enyú ne depwò amu. Yémbò, sége gемеge nyú nnó dépó yéé eké genó, dépélé ate abifò nnó ajeá geme apwò enyú. ⁴ Muú abògé genó mampye, apyégé fò ndere gépoge lé jimbií, apye ndere gépogé ntó bòó abifò ako. ⁵ Ne gepòge nyú ntó gébé nkane eyigé Kras Jisòs gébó gelú.

⁶ Yéé élé Jisòs alú eké Eṣòwò né mati mako, agbare fò amu wye kenké nnó alu janja ne Eṣòwò wó. ⁷ Yémbò, ashulé mmye jii mme alá eké maá defwé. Ase gepògé mekwaá, ábyé ji alu eke mekwaá. ⁸ Ndere alu mekwaá wáwálé, ase geme ji nnó apó yéé genó. Awú wye majyée Eṣòwò kpaá te akame negboné mekpò unòó né mfaá gekwa. ⁹ Gétú eyigémbò Eṣòwò abwée ji mfaá, abelé né melu enógé ewé epwò malu mako. Achye ji mabò ami mawya ncha mapwò mabò mako. ¹⁰ Eṣòwò apyembo nnó, bòó abi álú né mfaá ne abi álú fa mme ne melo áwuú bòó, áwugé mabò Jisòs, yéndégébé, átóme mánó mme. ¹¹ Ne yéndémuú ajògé nye aké, Jisòs Kras alu Anya Ata ayi ápwòó amu. Ájògé mbò, achyeye mbò lé enógé mbaá Nte sé Eṣòwò.

¹² Ayme ba, wye ndere enyú débó déwúu mé majyée ma gébégé me nlú ne enyú, ne ushuú nana ayi me nlá mpó sé ne enyú, nkelege nnó déwúgé majyée ma depwò yéé ndere mbembe. Kwólege wye majye amimbo ne matòó nyú mako, démmyé gé ne efò né metòó, mampye unó bi uléree nnó Eṣòwò aferege enyú né efwyale gabo. ¹³ Enyú dekage pye unó bina ne metòó ema, néndé élé Eṣòwò jimboó ne achyeye enyú eshye. Ji apyée enyú debòó metòó mampye unó bi ji akélege. Ne alerege enyú meti ewe dépyée ubi.

¹⁴ Ne yéndégenó eyigé dépyée, pyége géjí, déshulé gé ate ndo yé mawáme déwamégé fò ne ate. ¹⁵ Dépyégé mbò débée matòó mmu pópó, muú fò ashúlégé fò enyú ndo nnó dépye gyéé. Ne enyú baá Eṣòwò, yéé élé délú né mpu bòó ube, bége ne gepò gelógéló, gégéné gé eké ambe ágénege ne utuú né mfaá. ¹⁶ Gbarege abya melóméló ayi achyeye bòó genwá eyi gélágé byé ne metòó ema. Depyégé mbò, bií ebi Kras Jisòs akéree meso fa mme, me ndoó nye ebwò ewómé nnó mpye utòó mbò nsá, nlomé gatelé mpwò.

¹⁷ Mbe ne metòó megòmegò ne nechóchó ne enyú ako, yéé ebe lé nnó manoó ma magbélé mme eké mmòó gepé né gepé eyigé nyú ndere dégene efwyale gétúgé matòó ayi défyée ne Kras. ¹⁸ Gétú eyigémbò, bége ntó ne metòó megòmegò ne nechóchó eké me.

*P*əl akẹlege mantɔ Timɔti ne Epafrudytɔs né Filipi

¹⁹ Mbó wya uméé mantó Timɔti eta nyú mbɔgé Ata Jisɔs achyegé eshye. Akerégé eta wa, agarege me ndere enyú délú ewumbɔ, metɔɔ ntó egóo me. ²⁰ Yéé muú yichá ayi enyú ntó délú ji metɔɔ eké Timɔti apɔ. Ji asomege ntó nnó waá depɔ dékene mbɔ chancha né enyú ewu, waá dékéné ah? ²¹ Néndé, bɔɔ abifɔ ako apyé lé unó bi ebwɔ ákélege, ápyé fɔ ndere Jisɔs Kras akélege. ²² Yémbɔ enyú dékaá me ndere Timɔti aleré nnó ji awya gepɔ gelógélɔ. Néndé, ndere maá ábéé ne nte wuú, wyembɔ ne Timɔti apyé utɔɔ ne me nnó dégárégé abya melómélɔ ajyegge mbe. ²³ Gétú eyigémbɔ ne ji alu maá ayi nneré metɔɔ nnó ntɔme achwɔ eta nyú ténéténé mbɔgé ngegé ndere mpa wa ábéé. ²⁴ Ne nkamé ntó wáwálé nnó Ata apyegé, mbélegé fɔ dɔɔ, nchwɔ ngé enyú.

²⁵ Ngé nnó elú galógálɔ nnó ntó kpé meɲmé sé Epafrudytus akéré meso eta nyú. Ji alu ntó muú ayi ese ne ji dépyéé utɔɔ choncho ne ammye ntó choncho ne me eké muú bee mampye nnó abya melómélɔ ajyegge mbe. Elé ji ntó ne alu muú dentɔɔ ayi enyú déɔme nnó achwɔ apóo me ne unó bi nkélege. ²⁶ Nkélege nnó ji akéré eta nyú néndé, ashyage mmye dɔɔ mangé enyú, cháchá gébége ji akaá nnó enyú déwú nnó ji amee. ²⁷ Abó amée wáwálé, ela gachyéé mbó agbó. Yémbɔ Esɔwɔ agé ji meshwe apye ji atóo, agbo wó, ne agé me meshwe ntó nnó ekagé efwyale ewéchá ema echo ne ewé menwya mé. ²⁸ Gé ula ubi me nkelege mantó ji nnó akéré meso wáwá mbɔ, nnó enyú degégé ji débe ne nechóchó. Ne efwyale wa ejámé sé dɔɔ. ²⁹ Achwɔgé, sége ji ne nechóchó. Ji ntó alu meɲmé nyú né mabo Ata. Ne chyegge ufɔɔ bɔɔ bina enógé. ³⁰ Néndé, ase fɔ geɲwá jíí eke genó wó, gétúgé utɔɔ Kras. Ela gachyéé mbó agbó ndere achwɔɔ mampóo me né unó bi enyú délá gé meti manchwɔ pye wó.

3

Muú afyegé metɔɔ ne Kras, Esɔwɔ apye ji atené cho né mbe ushu wuú

¹ Aɲmé ba, bégé ne nechóchó né mabo Ata. Me mbeé fɔ ne gepwa manyuaré nsá depɔ etiré mbɔ ngaré mé enyú, néndé dépoge nye enyú. ² Sége gébé ne bɔɔ abi ápye utɔɔ unómé, álú eké bɔ mamye, néndé ebwɔ átome wye eshye nnó ásó unó ande ne ábé aɲkwólé Jisɔs. ³ Esé ne délú bɔɔ Esɔwɔ. Wáwálé esé ne asɔɔ esé nsó ayi wáwálé epófɔ ebwɔ, néndé esé denoge ji né eshye ewé Mendoó Ukpya echyegé esé. Esé dewya gempóge gétúgé genó eyigé Kras Jisɔs apye eta sé. Ne dépélé fɔ lé unó bi akwaá apye né gepɔge akwaá, ndere mansó nsó. ⁴ Yéé elé me nkage mpye uno ebi me mbó mpye mé né meko menyammye. Mbɔgé muú aferégé nnó abɔɔ nsá né unó bi ji apye né gepɔge akwaá, me nlu menɔ mbe. ⁵ Néndé ábyégé me, mbelé ndɔ enée, ásó me nsó. Me nlu muú Hibru tágétágé, ntané ntoné Benjamen né melo Israeli. Me mbelé mabé ukwene ante sé chájéné néndé me nlu muú ekwɔ bɔɔ Farasi. ⁶ Ne gétúgé mabé yimbɔ, me nkpa gechyéé, mpye echomele bɔɔ Jisɔs ágé efwyale. Ne me mbɔɔ mbelé mabé yimbɔ ako yéé ema nkwe wó. Gétú eyigémbɔ mbó nlu cho, muú ákágé shulé fɔ me ndo. ⁷ Yémbɔ yéndé unó bi me mbó mferé nnó mpyegé mbɔɔ nsá, nse nnó úlú lé únómé, upó sé me eké genó gétúgé genó eyigé Kras apye eta wá. ⁸ Genó eyi gefó gélú nnó unó uko ebi mbó nwya, nse ubi uko nnó elé unómé. Nkelege lé nnó nkaá Kras Jisɔs, Ata ayi me nnóge. Ji ne apwɔɔ amu né geɲwá ya. Né gétú jíí me nlyaa unó uko uno, nse ubi eké debi nnó nkaá ji chájéné ne nno ⁹ mbe metɔɔ ema ne ji. Nkélegé fɔ manténé cho né mbe ushu Esɔwɔ né mmu eshye wa, mmyeké mambélegé mabé sé bɔɔ Jus. Me nkelege mambé cho né ushu Esɔwɔ, anenege me meti gétúgé me mfyéé metɔɔ wa ne Kras. ¹⁰ Genó géma eyigé me mfyéé ame wye gélú nnó, me nkaá Kras Jisɔs ne utó Esɔwɔ ebi upye ji akwilé né negbó. Nkelege ntó nnó ncho amu ne ji ngéné efwyale ndere ji agené, ngbó ntó nkane ji akamé negbo agboó. ¹¹ Nnó yé ema ébé nnó gébége ngbogé Esɔwɔ apye me nkwilé né negbo.

*P*əl agarege aɲkwólé Jisɔs nnó áse gekágé neke jíí

¹² Epófɔ nnó me mbó mé unó bina ne epófɔ ntó nnó me nlu mé cho né mbe ushu Esɔwɔ. Yémbɔ me nlu mmye manjye wye mbe jye. Nnó mbɔ genó eyigé Kras Jisɔs abó abelé mé

eta wa. * ¹³ Aημέ ba, ndoó f3 ebw3 ew3me nnó mgbaré mé unó bina né amu ya. Genó géma eyigé mpyéé gélú nnó, me njígé nte unó bi ukoó mé né meso, mmyégé mambó ebi úlú né mbe. † ¹⁴ Me ntome wye eshye nnó nnyégé mbe né gebá eyigé nkwónégé wye mbóó nsá né mfaánebuú mbaá ayi Es3w3 akuú me nnó jyé wye gétúgé genó eyigé Kras Jis3s apye eta wa. ¹⁵ Esé ako abi défyéé mat33 ne Es3w3 ne débéné né dep3 etií, débé wye ne gef3gé uféré ebimbo. Mb3gé muú awya ebií uféré chá, Es3w3 apye nye ji akaá nnó alu gyéé. ¹⁶ Men3 genó alu nnó esé dejye wye mbe dépyéé ndere Es3w3 aleré mé esé. ¹⁷ Aημέ ba, choge ne ate desé gekágé neke na, ne pege ntó aημέ abi áwyaá gep3gé gel3gél3 ndere esé déleré, dékw3légé ebw3. ¹⁸ Néndé, mechó ewé me nchw3 gáre mb3 enyú, me ngaré mé enyú nd3nd3 ne nd3 ne nana ngarege enyú ne mansé né ame nnó gejamégé b33 áké ále lé aηkw3lé Kras. Yémb3, gep3gé bw3 gélérege nnó álú b33 abi álá kií abya ayi agárege nkane Jis3s agboó né mfaá gekwa. ¹⁹ Ne meso gébé, ágbogé Es3w3 afyéé ebw3 mmu ntoné mewé, néndé áse mmw3lé unó unyéé ula Es3w3 ayi ebw3 anogé. Yé apyéé gabo mmye egb33 sé ebw3, ábé lé ne nepá, áneré mat33 bw3 né unó mme. ²⁰ Yémb3 melo ewesé elú né mfaánebuú. Esé dégilé Ata Jis3s Kras muú alu Menchyé genwá nnó atané wye achw3 fa mme. ²¹ Achw3gé asele nye gekpékpégé eshye ewé ji ábw3lege yéndégenó gela nteé gefwa jíí; akw3ré menyammye esé yina ayi alú mb3nt3 us33, achye esé ayi meke ayi ashwánege eké awuú gébégé ji akwilé né negb3.

4

¹ Aημέ ba, gétúgé unó uko ebi me ngaré mé enyú, me mb3 gejeé ne enyú d33 ne nshyage mangé enyú. Enyú depyéé met33 eg33 me, ne delu nsá ut33 eba. Aημέ ba, ténege yé ne eshye né mab3 Ata.

P3l agaré b33 Es3w3 abi álú né Filipi ndere ábéé ne neso né mmu met33

² Me nkpane Yudya ne Sintiche geká nnó ákwye dep3ré bw3 ábé meko ama né mab3 Ata Jis3s Kras. ³ Ne w3 nte merh3e ayi depyéé ut33 uluá, ngarege w3 wáw3lé nnó, 3pó3 andée bina ábé neso ne ate. Ebw3 apeá ammye ne me nnó dépyéé b33 áwuú abya melómél3 Kras. Chóncho ntó ne Klemen ne b33 abif3 áb3 ápyéé ut33 ne me. Es3w3 asá mé mab3 bw3 né mmu ηwe b33 abi áb33 nye genwá eyi gélagé byé.

⁴ Ngarege enyú ako nnó yéndégébé débé ne nech3ch3, mma ηmere nké bégé ne néch3ch3 néndé enyú délu b33 Ata Jis3s.

⁵ G33gé b33 ako ágé nnó enyú del3me melu. Té gé nnó ela gachyéé Ata Jis3s achw33.

⁶ Dékamégé genó gef3 géchyéé enyú efwyale né met33. Genó géké gékelege manchyé enyú efwyale, nége lé mmye défyéé géjí né amu Es3w3. Ne yéndégébé déké dénemmye déjigé f3 nte mantámégé Es3w3 né unó bi ji apyéé me eta nyú. ⁷ Dépyéé mb3, Es3w3 achyegé enyú neso né met33. Ne neso enínémb3 nepw3 amu, néní nepye nye nnó mat33 ákwénégé enyú ne débéé f3 ne ef3 né yéndégenó eyi géchyége enyú efwyale, néndé enyú défyéé mat33 ne Kras Jis3s.

⁸ Aημέ ba, gé gé unó bi menkelege enyú défyé gé ame wye na: Ferege uno bi úlú wáw3lé ne ebi b33 ánoge. Ne yéndégenó eyigé Es3w3 aselé nnó gélú gél3gél3 ne cho, ne eyi gabo álá p3 wye. Yéndé genó eyigé b33 áb33 gejeé ne géjí ne mamferege d33 unó bi upyéé muú ábéé ne mab3 malóm3l3. Wáw3lé fyége mekp3 né unó bina, yéndégenó eyi gél3mé d33 ne yéndégenó eyigé b33 áfége. ⁹ Ne pyége unó bi me nleré enyú ne ebi dégií eta wa. Pyége unó bi déwú me ngaré ne ebi dégené me mpyéé. Ne dépyé gé mb3, Es3w3 muú achyegé neso né met33, abéé nye ne enyú.

P3l atame b33 Jis3s abi álú né Filipí né echye ewé achyéé ji

¹⁰ Met33 eg33 me d33, ne ntamege Ata nnó yeé elé ebelé mé d33, enyú déma téé me né echye ewé enyú détmé me. Yé elé nj33 mb3 nkaá nnó enyú détéé wye me, ne elú lé nnó dégé f3 meti mampoó me w3. ¹¹ Nj3ge mb3, ep3f3 nnó me nlu gekp3 ne nk33 f3 ηka.

* ^{3:12} Elú wáw3lé nnó: Unó ande elé mans3 ns3. † ^{3:13} Elú wáw3lé nnó: Unó bi P3l alyaa meso elé ebi 3:5-6.

Ελύ λέ nnó yéé nwyá genó yéé mpó ne géjí mbeá mé manjwólé cháñéné. ¹² Nkaá ndere mbeé gébégé mbege amuamu ne nkaá ntó ndere mbée gébégé mbege ne unó gejamé. Mbeá ndere njwólege cháñéné yéndégébé, yé nyé mgbege yé nlu lé mesa, yéé wya unó dóó yéé mpó ne ubí. ¹³ Me nkage nténe yéndégébé mampye yéndé geno né eshye ewé Kras achyegé me.

¹⁴ Yémbó eló ndere enyú déchómé amu dépoógé me né efwyale wa. ¹⁵ Ne enyú bós Kras né Filipi, dékaá mé nnó elé wye enyú ne déchyéé me unó ebí me nkélégé gébégé débós mbe déwuú abya melóméló. Te gégέbé me nlyaa enyú né gebagé mewaá Masadonia, yéé bós Jisós abi chá abi ápoó me ápo ékosé wye enyú. ¹⁶ Néndé yéé gébégé mbó nlú né Tessalonika wye né gebagé mewaá Masadonia, mbó mpó ne genó, enyú dépoó me ndóndó ne ndó. ¹⁷ Me njóge mbó, epófó nnó nkélege echyé ewé chá, nkelege lé nnó galógáló ayi enyú dépye agbeé ne ayi enyú dépyéé me nnó Esówa akaá. ¹⁸ Nkelege mampye enyú dékaá nnó unó ebí détomé Epafrodytus nnó achwó achye me, me ngé. Ne újá kpaá upwó ndere membó nkélege. Unó bimbó úlú me eké echye Esówa ewé enómé gebé gelógéló. Ulu ntó eké gepεgé Esówa eyigé ásogé né mewe achyegé ji metóó egóó ji. ¹⁹ Ne Esówa muú me nóge awya gefwa eyi gepwó amu. Ne gétúgé genó eyigé Kras Jisós apye eta enyú, Esówa achyεge nye enyú unó uko ebí dékélege. ²⁰ Déchyégé enógé mbaá Nte sé Esówa muú alú mfaánebuú te kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame ami Pól ne bós abi álú ne ji átamé bós Esówa né Filípi

²¹ Támege bós Esówa ako ewú gétúgé álú bós Kras Jisós. Añmé abi álu fa ne me álóó enyú matame. ²² Bós Esówa ako abi álú ntó wé álóó enyú matame. Cháchá abi álu né dachi Sesa mfwa Rom alóó enyú matame. ²³ Nnenemmye nnó Ata Jisós Kras aléré enyú ako galógáló. Amen.

Ἡμε ayi Pól ásamé mbaá echomele bós Kras né Kolosiya

Matame

¹ Me Pól muú Esṓwṓ apye nnó mbe ḡgbá Kras Jisṓs ne nsáme ḡwe yina. Nlú fa choncho ne merjme se Timṓti.

² Esé déṓtame ḡwe yina eta nyú bós Esṓwṓ né melo Kolosiya. Enyú abi delu aḡme se abi déchome mmye ne Jisṓs Kras ne dékwṓlege ji ne metṓṓ ema. Dénenemmye nnó Nte se Esṓwṓ ebwṓ ne Ata se Jisṓs Kras alere enyú galógáló, ápye enyú debe ne nesṓ.

Pól anenemmye mbaá Esṓwṓ gétúgέ bós Kolosiya

³ Esé deke dénenemmye yéndégébé gétúgέ nyú, déṓtamege Esṓwṓ Nte Ata sé Jisṓs Kras. ⁴ Esé déṓtamege Esṓwṓ gétúgέ dewuú nnó enyú défyéé metṓṓ ne Kras Jisṓs, ne debṓṓ nto gejeé ne ate bós Esṓwṓ ako. ⁵ Enyú dépyeé mbo gétúgέ déneré metṓṓ né unó bi Esṓwṓ ákwye me ábelé eta nyú né mfaánebuú. Genó eyi gepyé enyú déneré metṓṓ né unó bimbo élé wáwálé ayi atanegé né abya melóméló ayi enyú debṓṓ mbe dewuú. ⁶ Abya melóméló yimbo ásanegé ajye yéndé mbaá fa né mme, apye bós ákwṓrege gepṓge bwṓ. Ne gejamégé bós áfyéé metṓṓ ne ji, wye ndere abo apye nya ne nyú te gébé eyigé enyú dewuú ji. Ne dékaá wáwálé ndere Esṓwṓ alerege ulṓṓ melu bíí mbaá bós ako. ⁷ Elé Epafras ne apye enyú dékaá abya melóméló yina. Esé débṓṓ gejeé ne ji dṓṓ. Ji alu nte muú utṓṓ ayi apye utṓṓ dṓṓ ne esé chocho. Ji alu maá utṓṓ ayi apye utṓṓ Kras gétúgέ ese ne metṓṓ wuú ema. ⁸ Ji ntó ne agare ese gefṓṓ eyigé enyú debṓṓ gejeé ne ate bós Esṓwṓ. Elé Mendoó Ukpea ne epye enyú debṓṓ gejeé eyigémbṓ.

⁹ Getú eyigémbṓ, ne te bíí bi ese dewuú abya nyú, dela depwyaá fṓ manenemmye gétúgέ nyú. Ese dénenemmye degígé Esṓwṓ nnó apye enyú dékaá chanéné genó eyigé ji ashúú mampye mbaá bós bíí. Ne nnó achye enyú defṓṓ deko etire Mendoó wuú echyege. ¹⁰ Enyú débegé ne defṓṓ etire mbo, débéé nye ne geḡwá eyige Ata akélege ne dépye nye yéndégenó eyi gegṓṓ ji metṓṓ. Ne délerege nye ulṓṓ melú matimati ne dékágé nye depṓre Esṓwṓ déjye mbembe. ¹¹ Dénenemmye ntó nnó Esṓwṓ ase utó bíí uko ebi upwṓṓ amu, apye enyú détene ne eshye nnó yéndégenó eyi gepyé, enyú dékóge wye metṓṓ kógé déjyege mbe ne nechóchó, ¹² déchyége matame mbaá nte se muú apye enyú dekwane mambṓ unó ebi nyú, ebi Esṓwṓ akarége mbaá bós bíí, ebi ji akwye abelé né melu ewe geḡgbo jí gégenege. ¹³ Ji ne afere esé né uto muú ayi ágbárégé gefwa jíí né melu gemua, ase esé défe né melu gefwagé maá wuu ayi ji abṓṓ gejeé ne ji dṓṓ. ¹⁴ Elé gétúgέ maá wuú yina ne ji áwené gemége esé, ewéna eleré nnó ji ajinte gabo se.

Gefṓgέ muú ayi Kras alú ne utṓṓ ebi ji apyéé

¹⁵ Maá wuú yina ne alu muú ayi esé dégéné, ne ji ne alu mekpéé Esṓwṓ muú esé dela dégéné fṓ. Ne wye nkane maá mbe awyaá uto né ulaá gepú, mbṓntó ne Kras awyaá uto bi upwṓṓ unó uko ebi Esṓwṓ ákwyeé ¹⁶ néndé unó uko ebi Esṓwṓ akwyeé né mfaánebuú ne fa mme uke ne ji. Yé ebe lé ebi dégéné ne ebi délá dégene, chóncho ne aló yé ebelé ákprakpa ne afwa ne yéndé gefṓgέ uto bi úlú. Yéndé genó eyigé Esṓwṓ akwyeé geke ne ji ne úlú élé nnó uchyege ji ḡḡṓ. ¹⁷ Gemege nnó yéndégenó gebe, ji alu me. Ne ji ne apye unó uko úlú né malu bwṓ. ¹⁸ Ji ne alu muú kpaá echomele bós bíí ewé elú menyammye wuú. Ne ji ne alṓṓ ula echomele ewéna. Ji ne alú muú mbe mankwilé né negbo, álá máge agboó se. Ewéna epyémbṓ nnó ji ne abe menṓ mbe né mbaá unó uko, ¹⁹ nénde Esṓwṓ jimboṓ ne egṓṓ ji nnó Kras abe ne gepṓ jíí geko, ²⁰ nnó bós ake ne Kras akeré eta wuú. Gétúgέ manoó maá wuú ami machye mme gébége ji agboó né mfaá gekwa, Esṓwṓ apye nnó yéndé genó eyi gelu fa mme ne ebi mfaánebuú ube né nesṓ ne ji. ²¹ Ne enyú dékaá nnó, mbembe enyú ambṓṓ debṓ defa mbwa ne Esṓwṓ, dela bós mawame bíí gétúgέ ubobo unó bi enyú déferege ne dépye. ²² Yémbṓ nana ji aja enyú déchwṓ ji mmye gétúgέ negbo

eníné maá wuú agboó ndere mekwaá nnó ji apye enyú détene né mbe ushu wuú ndere bɔ́ ukpea, bɔ́ abi álá pɔ́ ne deba né mmye, abi Eṣṓwá álá garege fɔ́ nnó ákwe mpa. ²³ Enyú debɔ́ mamfyege wye metɔ́ ne Kras detene ne eshye. Délyage fɔ́ manéré metɔ́ né unó bi enyú déwuú né abya melóméló. Abya melóméló yina ne bɔ́ ágáregé né yéndé mbaá fa mme, ne Eṣṓwá ajya me Pól nnó mbe méngáregé abya melóméló yina ntó.

Utɔ́ bi Pól apyéé né echomele bɔ́ Kras

²⁴ Ne nana metɔ́ egɔ́ me né efwyale ewe ngene gétúgέ nyú. Me ngene efwyale ewéna né menyammye nnó me nnere mangé efwyale ewé bɔ́ echomele Jisṣs álu mangé wye ndere Kras abɔ́ agene gétúgέ menyammye wuú ayi alu echomele bɔ́ bíí. ²⁵ Eṣṓwá ajya me nnó mbe muú utɔ́ wuú né echomele bɔ́ bíí ewéna. Ne utɔ́ ebi ji afyee me né amu úlú nnó me nnere mampye enyú dekaá meko mejɔ́ wuú cháǵéné. ²⁶ Abya melóméló yina ne Eṣṓwá ábelé nya bíbí mbaá bɔ́ abi nya mbembe ako. Nana apye bɔ́ bíí akaá ji gbɔ́gɔ́. ²⁷ Bɔ́ bíí bina ne ji ájyaá nnó ápye ebwɔ́ ákaá nnó genó eyige ji ábelé nya bibíí mbaá bɔ́ bíí gelɔ́ kpaá gepwá amu. Ne genó eyigémbɔ́ élé Kras muu ajwɔ́lege ne enyú bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus. Ewémbɔ́ etene nnó enyú ntó déneré metɔ́ wáwálé nnó dénye nye gekpékpégé gefwa jíí ulua ne Kras. ²⁸ Ndere elúmbɔ́, esé degarege bɔ́ abya Kras. Dekwelege ebwɔ́ mbeé ne délerege ebwɔ́ abya Kras ne denǵa deko. Depyembɔ́ nnó gébégé yéndémuú ayi áchóme mmye ne Kras atenege né mbe ushu Eṣṓwá, abe ndere muú ayi ábené né depɔ́ré Eṣṓwá. ²⁹ Elé gétúgέ unó bina ne me mfyéé eshye wa meko nnó mpye utɔ́ bina, ebi ulerege gekpékpege eshye ewé Kras achyee me.

2

¹ Me nkelegé enyú dekaá ndere me mmye ne eshye mampyege utɔ́ gétúgέ nyú ne bɔ́ Eṣṓwá abi alú né Laodisha chóncho ne gejamégé abi me nla nlú dantuú ntó ame ne ebwɔ́.

² Me mpye mbɔ́ nnó mfyéé enyú ako eshye nnó gejeé eyigé enyú debɔ́ ne ate genywere enyú. Ne nkelege enyú déneré mankaá genó eyigé Eṣṓwá ábelé nya bíbí, nnó enyú débe ne gefɔ́gé metɔ́ ewé ela enyigé fɔ́. Ne genó eyigémbɔ́ élé Kras Jimbɔ́. ³ Elé Kras ne apyéé nnó esé debe ne defɔ́ ne denǵa dékágé unó. Unó bina ne uchwɔ́ ne gefwa eyi gepwɔ́ ámu, eyigé Eṣṓwá ábɔ́ ábelé nya bíbí.

⁴ Me njógé mbɔ́ nnó ékágé enyú delyaá muú fɔ́ akpa gélɔ́ge mejɔ́ abwɔ́lé enyú. ⁵ Kágé nnó ye élé me nla mpɔ́ ne enyú ewú mbɔ́, metɔ́ wa elú ne enyú yéndégébé. Ne metɔ́ egɔ́ me nderé nwuú nnó enyú défyé metɔ́ ne Kras ne nnó decho mmye ne ate dégbarege yéndégenó cháǵéné.

Belege geɳwáge nyú ndere bɔ́ abi áchome mmye ne Kras

⁶ Ne te mbaá enyú dekame nnó Kras Jisṣs abe Ata nyu, belege geɳwáge nyú ndere bɔ́ abi áchome mmye ne ji. ⁷ Pérégé wye uka nyú mme cháǵéné nderé déchomé mmye ne Kras, débé eke genɔ́ eyi gefyee maka ajye te mme. Gbarege uno ebi álere enyu dékame ne ubi cháǵéné. Ne tamege wye Eṣṓwá gétúgέ unó uko ebi ji apyéé.

⁸ Sege gebé nnó ekágé muú fɔ́ abɔ́ gelɔ́ge mejɔ́ ne denǵáregé akwaá abwɔ́lé enyú dekwe eké afwe mbaá unó ebi ebwɔ́ alérégé. Unó bi ebwɔ́ alérégé utanege fɔ́ mbaá Kras utanege élé mbaá gépógé akwaá ne aló nchye abi ágbarege gefwa fa mme. ⁹ Dékámégé fɔ́ ábwólé enyú néndé élé Kras ne áchwɔ́ ndere mekwaá ne áwyaá gépógé Eṣṓwá geko. ¹⁰ Ne ndéré enyú ntó dechome mmye ne Kras, ye geno fɔ́ eyi gelii enyu né depɔ́re Eṣṓwá gepɔ́, nendé Kras ne apwɔ́ unó uko bi ugbarege gefwa ne ebi uwyaá utó né mfaá ne mme.

¹¹ Nderé enyú dechome mmye né Kras, elu eké nsɔ́ ne asɔ́ enyú. Épɔ́ fɔ́ nsɔ́ ayi akwaá asɔ́ ne amu. Ne nsɔ́ yimbɔ́ alú nnó Kras afere né menyammye nyu gepɔ́ge mekwaá eyi gétene ji apye gabo. ¹² Gébégé áwyaá enyú manaá Eṣṓwá, genó eyi gepyee gelu nnó, anii ntó enyú ne Kras. Né gébé eyigé mbɔ́ntó, Eṣṓwá apye enyú dekwilé né negbo ne Kras gétúgέ dekame ne uto Eṣṓwá ebimbɔ́, nnó apyéé Kras akwilé né negbo. ¹³ Mbe mbe enyu debɔ́ depyee gabo gétúgέ álá lu dansɔ́ enyú nsɔ́ áyi átome ne Kras. Ndere elúmbɔ́, enyú debɔ́ degbo né depɔ́ré Eṣṓwá. Yémbɔ́ Eṣṓwá ajinte gabo se meko ne apye ese debɔ́

geḡwá choncho ne Kras. ¹⁴ Ati amma mpa né mmú ḡwe ayi alerege nnó esé dekwe mpa, choncho ne mabe ayi atome ne ama mpa yimbó. Achó ji kanḡka ndere áwómé ji né mfaá gekwa. ¹⁵ Né mfaá gekwa eyigémbó, Kras áwá gelúgé aló nchye ako abi ágbárégé gefwa ne abi áwyaá uto. Ne achyéé ebwó mekpo unóó né mbe ushu bóó ako ndere ji apwóó ebwó gébégé ji agboó mfaá gekwa.

¹⁶ Ndere elúmbó, déwúgé fó mejóó ewé bóó ajógé nnó enyú delu gye gétúgé unó abi enyú denye ne ebi denyúú. Ne gétúgé delá denyéé fó ufóó mapaá ayifó nderé epaá ḡme neke, mfaá meke ne epaá bíí uwyua. ¹⁷ Unó nkane bina úlú lé dendoré unó bi uchwóó nye. Ne toḡgése genó eyigé unó bina ulérégé elé Kras. ¹⁸ Ndere elúmbó, dekámégé fó ne bóó abi áshyíí wye nnó muú nyú abó mánsḡhule geme jíí mme ne nnó debó manoge wye makiénné Esówó nderé ebwó ápye. Ebwó ábwólege enyú nnó dépyége unó bina. Ágáré nnó Esówó alere ebwó unó né ame geḡya. Yémbó unó bina utanégé ebwó né metóó ne upyéé ebwó ábwege mmye. Ne wáwálé alu nnó unó bi ebwó álerégé úlú lé ubyaḡkwó unó. ¹⁹ Ne ebwó áfa mbwa ne Kras muú alu ndere mekpo né mbaá menyammye. Elé Kras ne apye nnó menyammye akene chanéné ne ji ne apyéé nnó upó menyammye uko ucho mbaá ama. Anóó mali ne ufere ne ápyéé nnó upó menyammye uko uchome mbaá ama nnó menyammye awene ndere Esówó aké ébé.

Ula nnó enyú délu nóge ubyaḡkwó mabe

²⁰ Te mbaá enyú degboó ne Kras, ewena eléré nnó Esówó afere enyú né uto aló nchye. Aló nchye apó sé ne utó bi ápyéé enyú dewuú ne ebwó. Ndere elúmbó, ula nnó enyú delu depyéé depó eke bóó abi alú bóó mme? Ula nnó enyú delu nóge mabe ayi bóó áfyéé nnó: ²¹ “Dégbárégé gefógé geno eyigé na. Dényéé eyi ne détagé eyigé na”? ²² Ufóó mabe yina alú le mabe akwaá ne unó bi ebwó alérégé. Áji átome le ne unó mme ebi muú apyege me ubi ula ubyaḡkwó unó. ²³ Mabe yina ápye eke áfyéé muú defóó, néndé álerégé bóó nnó ábó gejeé mampyéé unó bi uléré nnó ebwó álu bóó Esówó, álerégé bóó nnó abwege fó mmye. Ápye bóó atulege mmye detu, yémbó mabe yina apó ne uto mangbe muú nnó abógé fó gejeé mampyege gabo.

3

¹ Geḡwá geke eyigé Esówó achye enyú gelu wye eké ji apye enyú dekeré né geḡwá ne Kras. Ndere elúmbó, nerege matóó nyú né mbaá unó bi úlú né mfaánebuú né mbaá ayi Kras ajwóle né egbe ebwónye Esówó. ² Belegé wye ufere nyú né depóré mfaánebuú, débélégé fó mbaá depóré mme. ³ Kage nno enyu debó degbo me ne geḡwáge nyu gélu né amu Kras muú alu chóncho ne Esówó. ⁴ Ne gébégé Kras muú achyege enyu geḡwá eyigé na amage kere meso fa mme, enyú ntó debeé nye wyee ne gekpeḡpege ḡḡó wuú.

Geḡwá gekwene ne eyi geke

⁵ Nderé elúmbó, ferege amu kanḡka né yéndégenó eyi gebó getome ne gekwenege geḡwá eyigé enyú debó dewyaá fa mme. Dekwólege se depóré manane tametame ne yéndé gepó eyi gegboó mmye. Déferégé fó gabo mampye, ne débégé fó ne mmwólé né gefwa. Deke depye mbó dechyege geji enógé ewé debóó manchyéé Esówó. ⁶ Elé gétúgé unó bina ne Esówó achyege nye efwyale mbaá bóó abi alá nogé ji. ⁷ Mbó ne geḡwáge nyu gebó gelu nya gébégé enyu depyéé ufóó uno bina.

⁸ Yémbó, nana depyege se ufóó unó bina. Desóge se metóó ne ate, debálégé se metóó, depyege fó nchye. Déchóge bóó mabó. Ne dékámégé fó mejóó mebomebo etanege enyú né meno. ⁹ Ékágé debyóge gebyó mbaá ate, néndé defere me gekwenege geḡwá nyu ne gekwenege gepó eyi debó déwyaá défómé ndere muu áfomege gekwenege nkú. ¹⁰ Ne nana enyú defye gepó geke ndere muu áfyéé nkú meke. Ele gepó eyigé na ne Esówó muú ákwyéé gé geji áchyege enyu nnó enyu débe eke ji, nnó ápyéé enyú dekaá ji chánéné. ¹¹ Né geḡwá geke eyigé na, anḡya apó se né géluágé bóó Esówó. Yé wó olú lé muú jus ye muú ayi ála pó muú jus, yé asó wó nso ye asó wó, ye olú lé chogéchogé, yé olú mefwé, yé olú

mmyemmye jye, ewémbò epye ye genó wó. Genó eyi gejeá gеме gepwóó elé Kras, ne ji alu né mmu matóó ufóó bóó bina ako.

¹² Tε mbaá Esòwò ajyaá enyú nnó debe bóó bíí, enyú delu bóó ukpea ne ji agboó ne enyú dóó. Ndéré elúmbò, bege ne gepò eyi gelérégέ nnó enyú dégene ate meshwe, delòme melu, débwege fò mmye, désele deporé nyu peré, ne dekode metóó né uno bi bóó ápyeé.

¹³ Debó mambyage ntó depò etire ate aηme apye. Nte meηme apyege genó eyi gesóó enyú metóó, jige ji nte. Enyú debo manjigé nte gabo ayi ate aηme apye ne enyú, wye ndere Ata Jisòs ajinte gabo awe nyu. ¹⁴ Menò genó ayi enyú deboó mampye, ayi apwóó unó bina uko alu nnó enyú debo gejeé ne ate, néndé gejeé ne gepye bóó áchóme mmye ne ate cháηéné.

¹⁵ Pyege wye unó gefóó eyige nesò eniné Kras áchyege nebeé né muú matóó nyu néndé elé gétúgέ Esòwò akelégé nnó enyú debé né nesò, ne ji akuú enyú. Choge mmye ne ate, debe ndere upò menyammye ucheme né menyammye ama, nnó detámégé ji né unó bi ji apyeé.

¹⁶ Góge abya Kras abe enyú né matóó gbene. Lérégέ ji mbaá ate ne chyege ate majye né denḡa deko. Kwage makwa ayi atanegé né bó ηwe Esòwò ne ayi atomé ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea elerege. Kwage áji ne metóó megòmegò né mbaa Esòwò. ¹⁷ Ne yéndégenó eyigé enyú dépyeé, ye déjógé lé mejóó, ye depyé lé unó, pyegé ubí ukó gefóó eyi gelérege nnó enyú delu bóó Ata Jisòs. Deke ne ji detamégé nte se Esòwò yéndégébé.

Pól achyege majye mbaá mala upú bóó Esòwò

¹⁸ Enyú andeé anò wúgέ ne anò nyú yéndégébé, mbò ne andeé abi áfyéé metóó ne Ata ápyeé.

¹⁹ Enyú anò, yéndémuú nyu abogé gejeé ne mendée wuú. Ékágé achyege ji genyane.

²⁰ Enyú baá, wúgέ ne ama ne ante nyú yéndégébé néndé ge genó eyigé gepyeé metóó egóó Ata mbò.

²¹ Enyú ante, ekágé depyege matóó asoge baá nyú, deke depye mbò defyeé ebwó gebwa mmye ne apye se genó gelógeló.

²² Enyú afwe yéndégébé wugé né bóó abi abóó enyú fa mme. Deke depyeé utóó nyú, ekágé dépyege lé nnó ebwó agéné utóó bi enyú depyé ne áféége enyú. Pyége utóó nyú metóó ema gétúgέ denógé Ata. ²³ Yéndé utóó bi achyege enyú nnó depye, pyege ubi cháηéné ne metóó ema, ndere bóó abi apye lé utóó Ata, épó fó lé mbaá akwaá. ²⁴ Ne kágé nnó Ata achyege nye enyú nsa. Ne nsa yimbò elé unó bi ji ákwyéé ábelé mbaá bóó bíí. Ne yende utóó ebi enyu depyeé, depyeé mbò elé mbaa Kras muú abóó enyú. ²⁵ Yéndémuú ayi apye gabo agene nye efwyale ndéré ji apyege gabo néndé Esòwò asóó mpa yéndémuú alerégé fò aηgya.

4

Majye ami Pól ama chyéé

¹ Enyú bóó abi dewyaá afwe, pyege galógáló ne ebwó ne unó bi úlú cho. Tégé ntó nnó enyú dewyaá muú ayi abóó enyú né mfaánebuú.

² Débégé fó ne gepwa manenemmye mbaá Esòwò. Ne fyege ame nyú né mbaá unó bi enyú denenemmye, chyege ntó matáme mbaá Esòwò. ³ Deke denénémmye fyege ese ntó né mmyemenene nyú, dégigé Esòwò nnó apyeé esé dege meti délérégé bóó mekomejóó Kras ayi ji ábelé nya bibií. Ne elé gétúgέ abya melóméló yina ne me nkpe ne né denò. ⁴ Nεgemmye nnó me ngaré mekomejóó yina gefóó eyigé bóó akage ji cháηéné ndéré mbóó mangare.

⁵ Bege ne denḡa né gefóó eyigé enyú dekene né gelúagé bóó abi alá fye metóó ne Jisòs wò. Yéndé meti ewé enyú dégege, déchoge fó gébé mangaré ebwó mekomejóó. ⁶ Bege ne denḡare mejóó melóméló né meno nnó ebwó áké awuú genó eyigé enyú dejógé, matóó ágógé ebwó. Deke depye mbò dekage nye mashuú meko mbaá yéndégenó eyigé ebwó agige enyú.

Kwyakwya matame ami Pól atamege ebwó

⁷ Μενημε se Tikikɔs achwɔge, agárégé nye enyú genó eyi gepyeé ne me. Esé débó gejeé ne ji dɔ́, ne alú nte meñme ayi apyeé utɔ́ ne esé chóncho ne apyeé utɔ́ Ata ne metɔ́ wuú ema. ⁸ Ula bi me ntɔme ji eta nyú úlú nnó achwɔge, agaré enyú ndéré depɔ dekene wena ne esé nnó afye enyú eshye. ⁹ Ebwó ne meñme se Dnesimus muú meló nyú ne áchwɔ́. Esé debɔ gejeé ne Dnesimus dɔ́. Ne ji ntó apyeé utɔ́ Ata chánéné. Ebwó áchwɔge agárégé nye enyú yéndégenó eyi gepyeé ne ese wena.

¹⁰ Aristakɔs nte meñme se ayi delu fa né denɔ ne me aló enyú matame. Makɔs ayi alu mbéé Banabas atamege ntó enyu. Ji alu muú ayi me ngaré me enyú nnó mbɔge ji achwɔge sege ji amu apea. ¹¹ Jisɔs ayi akuú ji ntó nnó Justɔs aló enyú matame. Né géluágé bɔ́ ako abi ápye utɔ́ ne me elé bɔ́ bina aléé ne álu bɔ́ Jus. Ebwó bina ne ábane me nnó dégárégé abya gefwage Esɔwɔ. Ebwó ápoó me kpaá ápwɔ.

¹² Epafrafras muú melo nyú aló nto enyú matame. Ji alu maá utɔ́ Kras Jisɔs. Ji anenemmye yéndégébé gétúgé nyú apwyaá fɔ́. Anenemmye nnó Esɔwɔ apye enyú déténe ne eshye ndére bɔ́ abi ábené né dépó etií, ne nnó debe ne gefɔge metɔ́ ewe elá enyige fɔ́ mankaá genó eyigé Esɔwɔ akelégé nnó enyú depyege. ¹³ Ne me ngárégé enyú ndere ntesé wuú nnó ji apyeé utɔ́ ne eshye nnó apoó enyú ne bɔ́ Esɔwɔ abi álu né Laodisha ne abi Hirapolis. ¹⁴ Μενημε se Lukase mempye mamee ayi debɔ gejeé ne ji dɔ́, ebwó ne Damas átamege enyú.

¹⁵ Tamege añme se abi alú né melo Laodisha. Tamege ntó Nyfa meñme se ayi mendée choncho ne bɔ́ echomele Jisɔs abi anywerege né gepu jíí. ¹⁶ Dejógé ηwe yina dewúgé, mmyege mmye ájóó ntó ji mbaá echomele bɔ́ Jisɔs abi álu né Laodisha. Ne enyú ntó jógé ηwe ayi me nsame abi Laodisha. ¹⁷ Gárege Akipus nnó ammye mmye anéré utɔ́ ebi Ata achyéé ji nnó apye.

¹⁸ Membɔ́ Pɔl ne nsame kwyakwya matame amina ne ebwɔ wa. Tege nnó me nlú né gépúgé denɔ. Nnenemmye nnó Esɔwɔ álérégé enyú galógáló.

enyú delú teé utóó ebi esé ambóó dépyeé désóó njújú. Dépye utóó utuú ne ηωmesé nnó ékágé déneré muú fó metuú mmye ndere dégarege enyú abya melóméló ayi Esōwō achyεé. ¹⁰ Enyú dege ndere gepógé sé gelu, ne Esōwō ntó akaá ndere esé délere gepō gelógéló ne enyú abi défyεé metóó ne Kras. Esé debo délu pópó ne cho né mbe ushu Esōwō ne dépyeé fó genó eyigé bóó ákage shulege esé ndo wó. ¹¹ Ne dékaá ntó nnó unó bi esé dépye nya ne enyú, úlú wye ndere nte apye ne baá bií. ¹² Esé défyεé enyú eshye, dépyeé matóó ákwenege enyú né mmu, ne dékpeage enyú nnó débε ne geηwá eyigé Esōwō akεlege. Esōwō ne akuú enyú nnó dénye gefwa jii ne nnó débó ntó gekpekpege ηgó wuú.

¹³ Ne esé détamege ntó Esōwō yéndégébé néndé, gébége enyú déwuú mekomejóó Esōwō ayi esé dégare enyú, dese fó ji eké mekomejóó ákwaá wó. Dese ji ndere mekomejóó Esōwō, ne mbo ne ji alu wáwálé. Ne mekomejóó yimbó alú pyeé utóó né geηwáge nyú abi défyεé metóó ne Esōwō. ¹⁴ Áηmé esé, me njogé mbo néndé, genó eyi gepye ne enyú, gepye ntó ne machomele bóó Esōwō abi áfyε metóó ne Kras Jisōs né gebagé mewaá Judiya. Bóó melo nyú ápye enyú dége efwyale wye ndere bóó Jus abi alu né gebagé mewaá Judiya ápyeé aηme abi álu ewu ágene. ¹⁵ Elé bóó Jus ne ápye áwáne Átá Jisōs ne bóó ekpávε Esōwō fó, wye elé bóó Jus ne ábuú esé né malu ayi dégarege meko mejóó Esōwō wye. Metóó esóó Esōwō ne ebwó. Ne ebwó álu bóó mawáme mbaá bóó ako. ¹⁶ Ámmye mamgbege esé nnó ékágé dégaré bóó abi álá pó bóó Jus mekomejóó Esōwō ayi ákage pye Esōwō áferé ebwó né efwyale gabo. Ndere ápyeé mbo, ágbége gabo bwó mfaá gabo kpaá te akwonegé ndere Esōwō akεlege nnó akwane. Ne nana metóó esó Esōwō. Ela gachyεé achyεé ebwó efwyale.

Pól akεlege ma manjye gé áηmé né Tessalonika

¹⁷ Áηmé esé, bóó ábú esé délyaa enyú meshwεmeshwε. Ne yé elé bóó ápyeé esé délyaa enyú né mboó gébé, délu teé wye enyú yéndégébé. Ne te ndere esé débóó gejeé ne enyú dóó, demmye ne eshye nnó déchwó détu mashu ne ate. ¹⁸ Wáwálé esé débó delu ma manchwó tuú mashu ne enyú. Me mbóó Pól mmua me ndōndō ne ndō manchwó yémbó danchōmeló agbe esé meti. ¹⁹ Esé debo délu ma manchwó tuú mashu ne enyú néndé elé enyú ne esé déneré metóó chánéné nnó défyε metóó ne Jisōs chánéné. Enyú ne dépyeé nnó esé debe ne nechóchó. Ne né bií ebi Jisōs Kras akerege meso fa mme, enyú ne depye nye esé débεé ne gempōge né mbe ushu Ata Jisōs nnó dépye utóó se chánéné. ²⁰ Elu wáwálé nnó enyú ne dépyeé nnó esé débó ηgo ne nnó debe ne nechóchó.

3

¹ Ne ndere esé dékelege nnó déma détuú mashu ne enyú, dégége nnó dékagé ko sé metóó ndere delá dépóó ne enyú, défere nnó elú galógáló nnó esé ne Silas dékpe delá né melo Atens, ² détu meηme sé Timóti eta nyú. Ji apye utóó Esōwō choncho ne esé ne apóge esé mangare abya melóméló Kras. Esé détu ji nnó achwó afye enyú eshye, ápye metóó ewé enyú défyεé ne Kras ébéné, ³ nnó ékágé muú nyú fó abo gepwa né metóó gétúgé gefōgé efwyale ewé bóó ápye enyú dégene. Enyú ambóó dékaá me nnó mbo ne Esōwō akεlege nnó epye ne bóó bií. ⁴ Ye gébége esé délu ne enyú, débó me mbe dégare enyú nnó esé ako dégene nye efwyale. Ne wyembó ntó ne epyeé, enyú ambóó dékaá chánéné. ⁵ Getúgé me nla nkage ko sé metóó ne ntōme Timóti nnó achwó ape mbogé enyú delú défyεé wye metóó ne Kras waá défyεé fó. Me mpyembó gétúgé nnó mbó efo nnó ndo fó danchōmeló muú achwó bóó ne mmuameno, apye enyú délyaa mamfyε metóó ne Jisōs. Ne nnó ndo fó utóó ebi dépye eta nyú uno mme detu.

⁶ Ne nana ayi Timóti atane eta nyú achwóó, achwó esé ne abya melóméló nnó enyú delú défyεé wye metóó ne Kras ne débóó wye gejeé ne ate. Agare ntó esé ndere esé delú enyú metóó chí chí chí ne nnó enyú debo gejeé dóó mange esé wye ndere esé ntó débóó gejeé mange enyú. ⁷ Aηme sé, gétú eyigémbó, yé elé bóó ápye esé déwuú ubalé dégene efwyale, matóó ákwene esé mmu néndé enyú delú défyεé wye metóó ne Kras. ⁸ Ne nana amba apwya esé mmu ndere enyú détene ne eshye défyεé metóó ne Ata. ⁹ Esé dékage yé ndere détamege Esōwō né mmyemenene gétúgé genó eyi ji apye né geηwáge nyú, ne

nechóchó eniné esé déwyaá né mbe ushu Nte sé Esṓwṓ. ¹⁰ Esé dénenemmye mbaá Esṓwṓ ne matṓó sé ako, utuú ne ḡwṓmese nnó ji ápye esé dema detuú mashu ne ate, nnó délere enyú unó bi enyú débṓó mankaá, ebi upyεé nnó metṓó ewé enyú défyεé ne Kras ebene cháḡéné.

¹¹ Dénenemmye nnó Nte esé Esṓwṓ jimṓṓ ne Ata sé Jisṓs apye esé dege meti déchwó detuú mashu ne enyú. ¹² Dénenemmye nnó Ata apye gejeé eyigé enyú débṓó ne ate choncho ne bṓó ako geja eké eyigé esé débṓó ne enyú. ¹³ Déké dépyεé mbṓ, Ata apyεé matṓó nyú ábénege, apye enyú débεé fṓ gyεé né meti fṓ, ne apye enyú débεé bṓó ukpea gébégé détenege né mbe ushu Nte sé Esṓwṓ né bií bi Kras ákerege meso fa mme ne bṓó ukpea bií ako.

4

Bεge ne gepṓ eyi gepye metṓó egṓṓ Esṓwṓ

¹ Aḡme sé, genó eyigé fṓ, eyigé esé dékelege mangaré enyú gelú nnó, esé délere me enyú gefṓó eyigé enyú débṓó mambele geḡwáge nyú nnó metṓó egṓṓ Esṓwṓ. Wyεmbṓ ntó ne enyú dépye me. Ne nana esé dékpane enyú geke né mabṓ Ata Jisṓs ne dékpeage enyú nnó dépyεgé wyεmbṓ déjyεge mbεmbe. ² Enyú dékaá unó bi esé dégare enyú nnó dépyεge. Ne elé Ata Jisṓs ne achyεé esé uto nnó dégare enyú nnó dépyεge mbṓ. ³ Genó eyigé Esṓwṓ akelege gelú nnó enyú debe bṓó ukpea défere amu né manane tamtame. ⁴ Yéndemuú nyú akaá ndere ágbárege menyammye wuú né depṓré ubele, apyεgé mbṓ abεé muú ukpea ne abṓó enógé. * ⁵ Débεgé fṓ bṓó abi ashyage ubele eké bṓó mme abi álá kágé Esṓwṓ. ⁶ Né mechó ewéna, ékágé muú fṓ apye nte gabo yé nnó anye ji upwṓó né meti fṓ chacha. Esé dégaré me enyú mechṓ ewéna, ne dekwele enyú mbeé nnó Ata achyεge nye efwyale mbaá bṓó abi ápye unó bina uko. ⁷ Esṓwṓ akuú fṓ esé nnó depyεgé ukweḡkwe unó wṓ, akuú lé esé nnó débεé bṓó ukpea. ⁸ Ndere elúmbṓ, muú ayi abyaá majye ami esé déchyεé mbṓ na, abyaá fṓ lé ákwaá wṓ, abyaá lé Esṓwṓ muú achyεé enyú Mendoó Ukpea wuú.

⁹ Né mechó gejeé mambṓ ne ate, nge sé ula bi démage sa dégaré enyú wṓ, Esṓwṓ alere me enyú ambṓṓ ndere débṓó magbṓge ne ate. ¹⁰ Ne wáwálé enyú débṓó me gejeé ne ate aḡme ako né gebage mewaá Masedonia. Ndere elúmbṓ, aḡme sé, esé dékpeage enyú nnó debṓgé wye gejeé ne ate déjyεge mbεmbe. ¹¹ Ne dékpeage ntó enyú nnó démmye mambele geḡwáge nyú gefṓó eyi dela débṓó fṓ efwyale ne muú fṓ, défyεge fṓ meno né depṓré bṓó abi chacha, ne enyú ambṓṓ pyεgé utṓó ebi upógé enyú wye ndere esé dégaré me enyú. ¹² Déké dépyεmbṓ, bṓó abi álá áfyεé metṓó ne Esṓwṓ wṓ, áchyεge enyú enógé ne dégilé fṓ muú fṓ nnó achyεge enyú unó bi ulií enyú.

Genó eyi gepye nye gemεge nnó Ata akerege fa mme

¹³ Aḡme sé, esé dékelege nnó enyú dékaá wáwálé genó eyi gepye nye ne bṓó abi ágbṓó, nnó ékágé enyú déla meshwemeshwe eké bṓó abi álá áneré fṓ metṓó nnó ágboge Esṓwṓ apyεé nye ebwṓ ákwilé né negbo wṓ. ¹⁴ Te mbaá esé dékamé nnó Jisṓs agbo ne akwilé né negbo, dékamé ntó nnó Esṓwṓ apye nye bṓó abi áfyεé metṓó ne Jisṓs ne ale gbo ákere né geḡwá ne ji.

¹⁵ Genó eyigé Ata Jisṓs jimṓṓ agaré, geji ne esé ntó dégarege enyú nana, nnó né bií bi ji ake ashulege fa mme, esé abi débεé abε kpaá te bií ebi mbṓ, débṓó fṓ mbe detuú ne ji ne bṓó abi áfyεé metṓó ne ji ne ale gbo. ¹⁶ Ata jimṓṓ atanegε nye né mfaánebuú ashulege fa mme, akuú nye bṓó ne meko metometo, bṓó áwuú nye ntó meko mfwa makiénné Esṓwṓ ne meko mbá Esṓwṓ. Bṓó abi áfyεé metṓó ne Kras ne ale gbo ne abṓó nye mbe akwilé né negbo. ¹⁷ Esṓwṓ apye nye ebwṓ ako choncho ne esé abi délu mbṓ abε nana detuú ne ate né mbaá ayi geko gelu, nnó débáné Ata ne débεé ne ji te kwyakwya. ¹⁸ Ndere elúmbṓ, fyεge ate metṓó né depṓ etiré esé déjṓge mbṓ na.

* 4:4 Elú wáwálé nnó: Bṓ ḡwe abifṓ ása nnó “ágbárege mendée wuú.”

5

Kpomege mmye dégilé bií ebi Ata áchwáó

¹ Áhme sé, nge sé ula bi esé désame dégare enyú gébé eyigé unó bina upyée nye wá. ² Esé déjógé mbó néndé, enyú ambóó dékaá cháñéné nnó bií bi Ata Jisás amage chwó, uchwó nye mbelepo wye ndere ménjó achwóó ne utuú. ³ Bóó aké ájógé nye nnó, “Yéndégenó gelú cháñéné, ne yé efwyale fó epó,” gébé eyigémbó ne depó déchoge nye ebwó wye ndere nebyéé nelóó mendée. Ne yé muú ayi ákágé bo apó. ⁴ Yémbó áhme sé, enyú depó fó né mmu gemua, getú eyigémbó bií bimbó uchwóó fó enyú mbelepo ndere ménjó. ⁵ Enyú ako delú bóó abi álu né geñgbó ápye unó bií gbóó. Esé bóó Esówá, depó fó bóó abi álu né mmu gemua ápye unó eké bóó abi utuú ugilé ebwó. ⁶ Ndere elúmbó, ékágé esé débélege gejya eké bóó abi álá teé fó nnó Jisás amage kere nye fa mme. Debe peé, dégilé bií bi Jisás akerege ne dégbarege mmye sé. ⁷ Elé ne utuú ne bóó abelege gejya ne elé ne utuú ntó ne bóó anyuú mmóó mámpyene ebwó. ⁸ Yémbó esé delu bóó abi álu né gegbóó. Debo mamgbárege mmye sé. Défyegé wye metóó ne Jisás, ne deboge wye gejeé ne ate áhme. Ewéna ebéé nye nkane genó eyi gekwerege nnó ékágé genó gepyé esé wye ndere gekúge ummye gekwerege muú bee né ewóme. Ne dénérégé wye metóó ne Jisás nnó aferege nye esé né efwyale gabo, ewéna ekwerege nye ntó esé ndere eia ummye ewé muú bee akwerege né mekpó. ⁹ Esówá ajyaá fó esé nnó dege efwyale ewé ji alerege nye bóó wá. Ajyaá lé esé nnó ji afere esé né efwyale gabo gétúgé genó eyigé Ata sé Jisás Kras apyée. ¹⁰ Jisás agbo gétúgé esé. Ji apyembó nnó yé esé debe abe, yé dégbó, bií bi ji achwógé esé debe ne ji te kwyakwya. ¹¹ Ndere elúmbó, fyege ate metóó, depogé ate nnó défyé metóó ne Jisás wye ndere enyú dépye me.

Kwyakwya majye ami Pól achyéé

¹² Áhme sé, dékpeage enyú nnó défge bóó abi apye utóó Ata Jisás cháñéné né geluage nyú. Ebwó ne álu bóó kpakpa nyú, ne ebwó ne áchyége enyú majye. ¹³ Chyége ebwó enógé dóó, ne bogé ntó gejeé ne ebwó gétúgé utóó bi ebwó apyée. Bege nesó ne ate.

¹⁴ Áhme se, dékpeage enyú nnó, dékpeage bóó abi álá kelege mámpyene utóó nnó apyége matóó, fyege abi afóó efó metóó, pógé abi álá pó ne eshye, ne bege pere ne yéndémuú. ¹⁵ Ségé gébé nnó ékágé nte fó ashúú nte gabo, lerege ulóó melu ne ate choncho ne bóó ako.

¹⁶ Bege ne nechóchó yéndégébé. ¹⁷ Nege wye mmye nnene. ¹⁸ Tamege wye Esówá né yéndégenó eyi gepyé enyú. Gege genó eyigé Esówá akélege nnó enyú abi dechome mmye ne Kras Jisás dépyembó.

¹⁹ Ekágé dépye Mendoó Ukpea elyaá mámpyene utóó bií né geluage nyú. ²⁰ Débyage fó mekomejóó ayi atane mbaá Esówá. ²¹ Yémbó cherege yéndégenó cháñéné mbógé nnó gelú genó gelógéló, kamege ne geji. ²² Ne yéndégenó eyi gela gelóme dékamege fó ne geji chacha.

Pól anemmye nnó ábelé geñwáge bwó pópó

²³ Nnenemmye nnó Esówá jimbo muú áchyége nesó, ápye enyú débé bóó ukpea ne nnó ápye enyú débéle geñwáge nyú geko pópó gefóó eyigé muú álá ákagé shulé enyú ndo kpaá te bií bi Ata sé Jisás Kras akerege meso fa mme. ²⁴ Esówá muú akuú enyú anyegémeno nnó apyée genó apye geji. Ndere elúmbó, ji apye nye nnó enyú débé bóó ukpea.

²⁵ Áhme sé, nege ntó mmye mbaá Esówá gétúgé esé.

²⁶ Tamege ate áhme ako ne gejeé ndere bóó Esówá.

²⁷ Nkpeage enyú né mabó Ata Jisás nnó dékú ñwe yina áhme ako awu.

²⁸ Nnenemmye nnó Ata sé Jisás Kras álérégé enyú galógáló.

Ἡμε ayi agbeé ημε ερεα, eyi Pól ásamé mbaá echomele bós Kras né
Tessalonika

Matame

¹ Me Pól ne nsamé ημε yina. Silvanos ebwó ne Timōti choncho ne me deló enyú matame. Me ntome ημε yina eta nyú echomele bós Esōwō né melo Tessalonika, enyú abi délu bós Nte sé Esōwō né Ata Jisōs Kras.

² Esé dénemmye nnó Nte sé Esōwō ebwó ne Ata Jisōs Kras álerege enyú galógáló ne apye enyú débe ne nesō.

Gefó eyigé Kras asó nye mpa gébége akerege fa mme

³ Aημε sé, esé débō mantamege Esōwō yéndégébé gétúgé enyú. Elú cho mampyege mbō, néndé enyú défyé wye metó ne Kras déjye mbembe ne débó wye ntó gejeé ne ate déjye mbembe. ⁴ Getú eyigémbō, esé déjógé né gempogé, dégerege machomele bós Esōwō ndere enyú dékogé metó, né efwyale ewé bós áchyege enyú ápyé enyú déwuú ubale ne défyé wye metó ne Kras.

⁵ Ndere enyú défyé wye metó ne Kras mbō, elerege gbogōnō nnó Esōwō asó nye mpa yéndemuú chánéné. Ji apye nye enyú dékwane mambe bós abi dékrene né gefwa jíí. Elé gétúgé gefwa eyina ne enyú dégene efwyale. ⁶ Esōwō asó mpa wuú chánéné. Ndere elúmbō, ji ashuge nye amu achye efwyale mbaá bós abi áchyege enyú efwyale. ⁷ Ji apye nye mmye ekwene enyú abi bós áchyege mbō enyú efwyale ne apye ntó mmye ekwene esé. Ji apye nye unó bina gébége Ata Jisōs atanege mfaánebuú achwōge ne ukpekpe makiénné jíí né mmu manōme mewē ewé elúle, ⁸ manchyeé efwyale mbaá bós abi álá kage Esōwō. Ebwó ne ashyaá manwú ne abya melóméló Ata se Jisōs. ⁹ Ebwó ágene nye efwyale ewé áchwó gerwáge bwō te kwyakwya, ábéé fó né melu ewé ebwó ágene ηgō wuú ayi uto bíí ulerege. ¹⁰ Unó bina upye nye né bíí bi Ata Jisōs achwógé manse ηgō mbaá bós ukpea bíí. Ne bós abi áfyéé metó ne ji mano álaá ebwō mekpō fuú. Enyú ntó débée nye né geluage bós bina néndé enyú dékamé ne mekomejōó ayi esé dégere enyú.

¹¹ Gege ula bi yéndégébé esé dénemmye gétúgé nyú mbō. Dénemmye nnó Esōwō sé apye enyú débele gerwáge nyú chánéné ndere bós abi áwyaá gefogé gerwá eyigé ji akuú enyú nnó débe ne geji. Dénene ntó mmye nnó, ji apóó enyú né uto bíí dépye unó ulóló ebi enyú dékelege mampye uko, ne nnó dénére utó bi débó mampye gétúgé défyéé metó ne Jisōs. ¹² Ndere elúmbō, bós áfēge Ata Jisōs gétúgé gefó genó eyigé enyú débele gerwáge nyú ne eyigé ji apyé eta nyú. Ne afēge nye enyú gétúgé déchome mmye ne ji né galógáló ayi Nte sé Esōwō ne Ata Jisōs Kras alerege.

2

Muú nchye

¹ Aημε sé, esé dékelege mangaré enyú genó eyi gepye nye gemege nnó Ata Jisōs Kras akerege nye fa mme, ne ndere Esōwō anywerege nye esé détuú ne ji. Né mechō ewéna, esé dékpeage enyú nnó ² ékágé dékwe tametame, ne ékágé mató ányigé enyú né mmu gétúgé genó eyi bós ájōge. Bós abifō ájógé nnó bíí ebi Ata Jisōs akerege meso fa mme uchwō me. Abifō ájógé áké elé Mendoó Esōwō ne epye agaré nnó bíí ebi Ata akerege meso uchwō. Abifō áké esé desá né mmu ημε ne átome. ³ Ékágé muú fō abwolé enyú né meti fō. Gemege nnó Ata Jisōs akere meso, gébé gebéé nye eyigé gejamégé bós átoó nye mekpō ne Esōwō dós. Gébé eyigémbō gekwonege muú nchye fō alerege nye mmye. Ji muú Esōwō abós maneré ne ji. ⁴ Ji atenege nye ukóló ne Esōwō ne yéndégenó eyigé bós anógé ne ásele nnó elé bō Esōwō bwó. Asele nye geme jíí nnó aηea geme apwō ebwó ako. Ne ajye jwole nye né echa upe Esōwō ajógé áké jimboós ne alu Esōwō.

⁵ Enyú déteé fō nnó gébége me nlú ne enyú, mbó ngaré me enyú unó bina? ⁶ Enyú dékaá genó eyi gegbeé muú nchye yimbō nnó achwógé fó nana. Ji abó manchwō lé né

¹¹ Εσέ déjógé mbò unó bina elé gétúgέ déwuú nnó bós fò alú né geluage nyú abi alu ámbwá. Akelege fò mampye utós, ákene afyéé elé meno né deporé bò. ¹² Né uto bi Ata Jisós Kras achyege esé, dégarege ne dékpeage ufós bós bina nnó akwóré gepò, ase gébé ápyege matós nnó agene ñka eyi ebwó áname menyé.

¹³ Ne enyú añme sé, ékágé muú nyú fò abe ne gepwa mampyege genó eyi gelu cho. ¹⁴ Ne mbógé muú fò ashyage mankwølege majyéé mi esé déchyε mbò enyú né ñwe yina, fyεge ji ame mmyε defa mbwa ne ji. Dépyεgέ mbò akpane nyε mekpò unós. ¹⁵ Yémbò ékágé dése ji ndere muú mawáme, chyεge lé ji majyε ndere nte meñme ayi áfyε nto metós ne Kras.

Kwyakwya mejós

¹⁶ Nñemmyε nnó Ata se Jisós Kras muú apyε bós abeé né nesò, jimbós apyε enyú debe né nesò yéndégébé, né mati mako. Ata abe ne enyú ako.

¹⁷ Membós Pòl ne nsame ñwe yina ne amu ya. Ge na ne me nnerege mansa bò ñwe ba, nnó mpyε bós akaá nnó me ne nsame.

¹⁸ Nñemmyε nnó Ata sé Jisós Kras álérégέ enyú ako galógáló.

Ἡμε μβε ayi Pōl ásamé mbaá Timōti

¹ Me Pōl ne nsame ἦμε yina. Me nlú ἠγβά Kras Jisōs. Ešōwō Menchyé geḡwá sé ne Kras Jisōs muú esé déneré metōó ne ji nnó achyēge esé yéndégenó ne ájōó nnó me mbe ἠγβά. ² Ntōme ἦμε yina eta wyeé Timōti. Wō olú eké maá wa wáwálé gétúgέ esé ne wō défyéé metōó né depōré Jisōs. Nnēnemmye nnó Nte sé Ešōwō ne Ata Kras Jisōs alerege wō galógáló, agene wō meshwe, ne apye nesō ne bwó ne be ne wō.

Sēge gébé ne ánlere gebyó

³ Nkane mbo nkpea nya wō gébégé njyēé Masedonia, jwōle né meló Efēsōs, nnó ὄgbege bōó bi alérege mbo unó bi úlú cha, ebi ula upó fō ndere ebi enyú débōó mbe déwuú eta Ešōwō. ⁴ Gare ebwó nnó áchōge sé gébé mankúgέ mabō ukwene ante, ájame ubi né bō abya abi átome ne ebwó. Gefōgé bō abya bina abi álá kwyagé, achwó elé ne mbeé manyēge ne áleregé fō bōó unó bi bōó ákamé ne ubi, ebi Ešōwō akélege. ⁵ Menō genó ayi me ngarege wō né mechō ewéna alú nnó, wō ὄgare lé ebwó nnó abōgé gejeé ne ate. Gejeé eyigé na getanege né metōó ewe elu pópó, ewé ekaá nnó epyéé muú fō gabo wō, ne ekame wáwálé ne unó Ešōwō. ⁶ Bōó abifō ályaá mampyēge mbo, álá jōó lé unó bi ula upó ne nsa. ⁷ Ebwó akélege mambe ánlere mabe Ešōwō yémbō ákage yé unó bi ebwó ambōó álerege, ne yé ebelé unó bi ebwó áferé nnó ákaá dōó ákágé yé ubi.

⁸ Esé dekaá nnó ebé elo yémbō elé gébégé dégbaregé ewu chánéné ne elómé. ⁹ Kaá nnó mabé yina apō fō mbaá bōó bi álá kwené mabe, alu lé mbaá bōó bi ákwene áji, átoó mekpō, abi álá nógé fō Ešōwō ne abi ápyéé gabo, abi álá selé depōré Ešōwō eké genó, ájōgé gabo ne Ešōwō, abi áwáné ama ne ante bwó, abi utōó bwó úlú lé manwáné bōó. ¹⁰ Abi ánane manané tametame, ande abi ánané ate. Abi ákene gesēge mmye bō, abi ábyōge gebyō ne yé abi átenege ntēse gebyō ne abi apye yéndégenó cha eyi gela gekene ne unó bi esé dégaré enyú. ¹¹ Unó bina ne úlú unó bi úlú né mmu abya melóméló ayi Ešōwō muú apwōó amu áfyéé me né amu nnó ngarege.

Pōl atame Ešōwō gétúgέ ágene ji meshwe

¹² Ntamege Ata sé Kras Jisōs muú achyē me utó nnó mpye utōó bina. Gétúgέ ji agene nnó akage nere metōó ne me ne afyēé me utōó bina né amu nnó mpye. ¹³ Ye elé mbembe njōgé mejōó mebomebo ne ji, nchyēge bōó bií efwyale, mma nlu muú neḡa, yémbō ji age wye me meshwe gétúgέ mpye nya unó bina né mmu ukenkene. Né gébé eyigémbō nlá nlú danḡkame ne ji. ¹⁴ Yémbō Ata alere me ulōó melu bi gejamégejamé, apye me nfyé metōó ne ji, ne mbo gejeé ne bōó gétúgέ nchome mmye ne ji.

¹⁵ Kras Jisōs áchwó fa mme nnó áwéné gemége bōó abi ápyéé gabo. Mechō ewéna elú wáwálé ne yéndémuú abō manere metōó wyeé. Ne né geluage bōó abi ápye gabo, me mbo mpwō amu. ¹⁶ Yémbō getú yina ne Ešōwō agene me meshwe, manlere me nkane Jisōs Kras akoge metōó wuú yé ebe elé ne bōó abi ápyéé gabo ayi apwōó amu. Nkélege manjōó nnó né meti ewéna ne yéndémuú afyégé metōó ne Jisōs akage bō geḡwá eyi gélagé byé. ¹⁷ Déchye ḡgō ne matame mbaá Ešōwō muú alu mfwa te kwyakwya ne kwyakwya. Ji agboó fō, ágene fō ji ne amē, ji mbií ne alu Ešōwō, Amen.

Utōó bi Timōti abōó mampye

¹⁸ Maá wa Timōti, genó eyigé me nkelege mangaré wō nnó ὄpyēge, gekē meko ama ne mejōó ewé nya bōó ekpave Ešōwō ajōó atome ne wō. Se mekomejōó yina ommyēge ummye ulóúló mangame depōré Ešōwō etiré esé défyē metōó wye. ¹⁹ Ne gbare metōó wye ewé ὄfyē ne Ešōwō chancha, ὄpyēge genó eyigé wō ὄkaá nnó gelú chó. Bōó bifō alya mampyēge genó eyigé ákaá nnó gelú chó, gétu eyigémbō depōré Ešōwō etiré ebwó áfyéé metōó wyeé déno nnyi. ²⁰ Né geluage bōó bimbo Aleksanda ebwó ne Hēmenōs álu bōó abi me fyē ebwó né amu danchōmeló nnó ebwó ákaá nnó elōme fō manchōgé mabō Ešōwō.

2

Majye ndere bɔ́ Ɛsɔwɔ ábɔ́ manenémmye

¹ Menɔ genó ayi me mkpeage enyú nnó dépyege alu nnó, enyú dénenemmye mbaá Ɛsɔwɔ gétúgé bɔ́ ako, dékpane ji geka nnó agene ebwó meshwe. Nege ji mmye nnó achyege ebwó unó bi ebwó ákelege, ne chyege ji matame né unó bi ji apyee mbaá bɔ́ ako. ² Negémmye ntó mbaá Ɛsɔwɔ gétúgé afwa ne ákpakpa meló abi áwyaá uto né amu bwó nnó ápye esé débe né geɲwá eyi gelú pere, débe nesɔ ne ate. Débége ne geɲwá eyi na délerege nnó dénógé Ɛsɔwɔ ne nnó déwyaá gepɔ galógáló ne bɔ́ ako. ³ Enyú déké dépyembo elo ne metɔ́ egɔ́ Ɛsɔwɔ Menchyé geɲwá sé. ⁴ Ji akelege nnó áwené gemége yéndemuú, ákaá wáwálé ayi alu né abya melóméló. ⁵ Wáwálé yimbo alu nnó, Ɛsɔwɔ alu ama ne muú alu ama ayi áchóme akwaá ushu ne Ɛsɔwɔ. Muú yimbo elé Kras Jisɔs. ⁶ Ji achye gemé jii nnó áwené gemége yéndemuú. Ne Jisɔs apyembo né gébé eyigé Ɛsɔwɔ ákwyeé me ábelé manlere nnó Ɛsɔwɔ akelege nnó yéndemuú abɔ́ geɲwá. ⁷ Getú eyigé na ne Ɛsɔwɔ atome me nnó mbe ɲgbá Jisɔs ne ménlere mbaá bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus. Njógé mbo mbyogé fɔ́ gebyɔ. Ji ato me nnó ngarege bɔ́ nkane áfyee metɔ́ ne Ɛsɔwɔ ne nnó ákaá wáwálé ayi atome ne ji.

Majyee mbaá andée ne ande né echomele bɔ́ Kras

⁸ Nkelege nnó yéndé mbaá ande anenemmye. Ebwó abó mambe ne metɔ́ mmu pópó, ábwégé amu mfaá ánenémmye mbaá Ɛsɔwɔ ewé álá ápó ne metɔ́ usɔ́, ne ányégé fɔ́ mbeé.

⁹ Ne nkelege nnó andée áfyee unó bi ukwanege né ebwó kwanege, ebi upyee ebwó ábeé ne énogé. Epófɔ́ mamfyee densɔ né manjwe bwó dɔ́, ye ebele mamfyee mboó unó eyi egenege ne bɔ́ ɲkpaganere ne mandee ayi ajame ɲka dɔ́, ¹⁰ ábé lé ne gepɔ gelógéló. Gé mbo ne andée abi áké ánogé Ɛsɔwɔ abɔ́ mampyegé.

¹¹ Andée ágigé mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ nyame ne áwúgé ne ande abi álerege ebwó. ¹² Nkele fɔ́ nnó andée álerege mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ yé nnó áwyaá uto ápwo ánde wɔ. Ábé nyame áwuúge genó eyigé ande álerege. ¹³ Mbo ne ebɔ́ mambe nénde, Ɛsɔwɔ abɔ́ mbe akwye Adam ne ale kwye Ife. ¹⁴ Ne danchɔmeló abó abwólé nyá fɔ́ lé Adam wó, abwólé elé Ife ne Ife apye gabo. ¹⁵ Yémbo Ɛsɔwɔ abame nye mendée gébége nebyee kpaá te aferege ji né efwyale mbogé aké áfyee wyee metɔ́ ne Ɛsɔwɔ, agboó ne ate bɔ́, apyee unó ne metɔ́ mmu pópó, ne mbogé abege ne gepɔ eyi gekwane ne ji kwanege. Melo ɲwe ewéna ékágé tene ntó nnó: *

3

Gepɔ eyigé muú kpaá né gepugé Ɛsɔwɔ abe ne geji

¹ Ajɔ́ wáwálé aké, “Mboge muú akelege mambé muú kpaá né echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ, ebyennó akelege melu utɔ́ melóméló.” ² Muú kpaá né echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ abó mambé ne gepɔ eyigé muú álá shúlégé ji ndo, abɔ́ mambe muú ayi ábané lé mendée ama, muú ayi assele depɔ tíí pere, muú yi awya defɔ́, enógé, muú yi ánenémane, ne akáge leré bɔ́ depɔré Ɛsɔwɔ. ³ Abɔ́ fɔ́ mambe menyuu mmɔ́, ábeé fɔ́ ntó muú efwyale, abɔ́ mambe pere né geɲwá jii, abeé fɔ́ muú yi agboó ne mawáme, abeé fɔ́ muú yi agboó ne ɲka. ⁴ Abó mambé muú yi ágbárege ula gepú bíí chacha, muú ayi akage gbare baá bíí chanchá nnó áwugé ji ne áchyeege ji enógé. ⁵ Mbogé muú álá káge gbare ulá gepú bíí chancha, apyembo nnó ne agbare echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ? ⁶ Abe fɔ́ ntó muú yi afyee metɔ́ gakegake ne Ɛsɔwɔ. Abegé mbo, akáge be ne nepa, Ɛsɔwɔ afye ji né efwyale wye ndere afye danchɔmeló né efwyale gétúgé nepa. ⁷ Abó mambe muú ayi yéndemuú anógé. Mbogé mbo fɔ́ wó akage kwe né metaá danchɔmeló, akpa mekpɔ genɔ́.

Gepogé bɔ́ abi apogé né echomele Ɛsɔwɔ

* 2:15 Elú wáwálé nnó: Bɔ́ abifɔ́ aké, elé mendée ábyéne nebyee ne Ɛsɔwɔ awenege nye gemé jii.

⁸ Bwó abi apoóge né echomele Esōwō ntó ábó mambē bwó abi ájójge mejóó nenōme nemaá, áwyaá gepō gelógéló, ányuú fō mmwó dōdō. Áβεγέ fō bwó bi ábwó gejeé ne ηκα.

⁹ Ábó mambē bwó bi ágbárege depōré Jisōs chánjéné etiré mbembē bwó álá ákagé, ne nana Esōwō apye esé dékaá ne défyéé metwó wyéé ne dékwōlegé déti ne metwó ewé ekaá nnó dépyéé genó eyi gelú cho. ¹⁰ Gemege nnó ásé ebwó nnó ábé bwó abi apoóge né gepúge Esōwō, ábó mamua ebwó, áγεγε nnó ákwane mampye utwó bimbō ne áσε ebwó.

¹¹ Andée abi ápye gefóge utwó bina ntó, ábó mambē andée ne gepō gelógéló, ábé andée bi álá achwó fō bwó mabō, andée abi ágbaregé menyammye bwó chánjéné, abi álá bwegemmye, ándée abi muú akagé nere metwó ne ebwó né yéndé meti.

¹² Muú ayi apoge né echomele Esōwō abwó mamba le mendée ama, abo mangbaré baá bií, ne ula gepú bi chánjéné. ¹³ Bwó abi apoóge chánjéné né echomele bwó Jisōs ábwó enóge ne ákagé jwó mejwó tágétágé gétúgé depōré etiré detome ne Kras Jisōs.

Gekpekpegé genó eyi apye esé dékaá

¹⁴ Mbele mbō uméé manchwó ngé wō mboó ndō yi. Yémbō nsame mbō ηwe yina eta wyéé, ¹⁵ nnó nla chwó wáwá wó, wō wkaá nkane bwó abwó mampyege né ula gepúge Esōwō. Elé gepú eyigé na ne gelú echomele bwó Esōwō muú álu mebe. Ewú ntó ne elú gekwa ne nebōme ení negbaré wáwálé Esōwō meko. ¹⁶ Elú mme gbógónó nnó unó bi Esōwō apye esé dékaá ne dékwōlege ulú gekpekpegé genó.

Kras achwó fa mme nkane mekwaá,
Mendoó Ukpea eléré nnó ji ápye gabo wó.

Makiénné Esōwō ntó ágé ji.

Bwó ágaré mekomejwó wuú fa mme.

Gejamegé bwó áfyéé matwó ne ji.

Esōwō ase ji afé mfaá né melu ηgō.

4

Sege gébé ne ánlere gebyō

¹ Nana, Mendoó Esōwō egarege gbōgōnō nnó meso gébé bwó bifō ályage nye depōré abya melóméló. Ákwōlege nye lé mandoó gebyō ne unó bi aló nchye álerege. ² Bwó abifō áselé nye unó bina áleregé eké ebwó ágarege unó bi ulú wáwálé, yémbō ebwó ambwó ákaá nnó elé gebyō. Ndere ebwó ápyembō, matwó bwó ákwe kénde, ákagé sé genó eyi gelú gyeé ne eyi gelú chó. ³ Ebwó agarege nnó bwó ábagé fō neba, ne nnó ányége fō ufwó menyéé ebifō ebi Esōwō akwyéé nnó bwó áchyege ji matame ányegé ndere ákamé ne ji ne ákage wáwálé ayi atome ne ji. ⁴ Yénde genó eyigé Esōwō akwyéé gelō, muú ashyage fō genó mbōgé aké áselé geji achyege matame mbaá Esōwō. ⁵ Néndé mekomejwó Esōwō ne mmyemenene ápyé geji gela pópó.

Be maá utwó melóméló mbaá Kras

⁶ Ne mbōgé w̄garegé áηme unó bina, w̄beé nye maá utwó melóméló mbaá Kras Jisōs ne w̄bwó nsa né depōré Jisōs etiré delu mmu abya melóméló ayi alere wō wkwōlegé. ⁷ W̄fyegé fō mekpó mandoge ukenkene abya abi ála pogé fō bwó ákwōlege Esōwō. Pye menyammye wye awúgé ne mampyege unó bi Esōwō akelege. ⁸ Muú aké apyeé menyammye wuú abenege nnó apyege metu elōme, yémbō muú aké apye menyammye wuú abenege né mampye genó eyigé Esōwō akelege, elōme epwóó nénde abeé ne nsa né gerwá eyigé nana ne eyi gechwó meso gébé.

⁹ Genó eyigé njwó mbō gelú wáwálé ne yéndémuú anere metwó wyéé. ¹⁰ Ge ula bi esé démmye dépye utwó ne eshye mbō. Esé déneré metwó ne Esōwō muú álu mebe. Ji ne alu Menchyé gerwá mbaá esé ako, chacha bwó abi ákamé ne ji.

¹¹ Gé unó bi w̄bwó manlere na ne fye eshye nnó ápyege ubi. ¹² Ekágé w̄pye genó eyigé bwó áselé wō fuú né dembane tyē, leré lé gepō gelógéló mbaá bwó ako abi áfyéé metwó ne Esōwō, né mejwó wye, né gerwá jyē, né gejeé eyigé w̄bwó ne bwó, né metwó ewé w̄fyéé ne Esōwō, ne né metwó wye ewé elú pópó. ¹³ Chyeé gébé jyéé w̄kúgé mekomejwó Esōwō

né echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ, ɔfyege bɔ́ ɛshye ne ɔlere ebwɔ mekomejɔ́ kpaá te me nchwɔ́.
¹⁴ Ɛkamegɛ́ ɔfeé mekpɔ né ɛchye ewé wɔ ɔwyaá. Ɛsɔwɔ achyeé wɔ ɛchye ewémbo gébégé ɛkwɔ bɔ́ kpakpa echomele Ɛsɔwɔ ánerɛ wɔ amu mmye. Ɛsɔwɔ apyeé ebwɔ ágaré ɛchye ewé Ɛsɔwɔ achye wɔ.

¹⁵ Chye geme jye ɔpyegé unó bina yéndégébé nnó bɔ́ ágene nkane utɔ́ bye uwene.
¹⁶ Sé gébé ne gerwá jye ne unó bi wɔ ɔlerege. Pyege wye unó bina nénde ɔke ɔpye mbo ɔwenegé nye geme jye ne eyigé bɔ́ bíí áwuú wɔ.

5

Majyeé ndere ɔgbaregé ákwi andée

¹ Ɔjógé fɔ́ mejɔ́ metometo ne mekoó mende, chyege lé ji majye ndere nte wye. Chyege njye usa majyeé ndere aɲmo bye. ² Chyege akoó andée majyeé ndere amma bye, chyege ntó ansɔ ándée majyeé ndere aɲmo bye abi ándée, pyegé mbo né ebwɔ ne metɔ́ wye mmu pópó.

³ Chyege enoge mbaá ándée bi alu ákwi ándée wáwálé. ⁴ Yémbo mbogé mekwi mendée awyaá baá, yele upyáne, genóge mbe eyigé ebwɔ abɔ́ mangi gelú nnó, abó apoógé mala upú bwɔ ndere bɔ́ echomele Ɛsɔwɔ ábɔ́ mampye ne áshuge ntó ulɔ́ melu ebi ama bwɔ ne ante ábó ápye. Aké apyembo, metɔ́ ntó egɔ́ Ɛsɔwɔ. ⁵ Ne mendée ayi alu mekwi mendée wáwálé, élé ayi álá pɔ́ fɔ́ ne muú ayi apógé ji, aneregé metɔ́ wuú ne Ɛsɔwɔ ne anenemmye mbaá Ɛsɔwɔ utuú ne ɲwɔmese nnó Ɛsɔwɔ apoó ji. ⁶ Ne mekwí mendée ayi achyege geme jí manyegé gerwáge mme, agbo me ye élé álú mebe. ⁷ Gárege aɲme unó bina, nnó ɛkágé muú fɔ́ agé meti ewé ashulé ebwɔ ndo. ⁸ Ne muú ála pele aɲme bíí, ushuú chacha ula gepú bíí jimbo ebyennó ashya makwólé depɔ́ré Jisɔs etiré défyɛ metɔ́ wyé ne abɔ apwɔ muú yi álá fyɛ metɔ́ ne Ɛsɔwɔ wɔ.

⁹ Mekwí mendée akwɔnege usaá aɲme uléé ne ɔgbéé mabo mií né geluage akwi abi echomele Ɛsɔwɔ epoge ebwɔ. Ne abó mambe mendée ayi abɔ ábané élé meno ama. ¹⁰ Ɔbɔ mange nnó alu mendée ayi bɔ́ afegɛ galógálɔ́ yi ji apye, awéé baá chancha, anene aɲkéé, ashwɔnege uka bɔ́ Ɛsɔwɔ, apoógɛ bɔ́ abi ágene efwyale, achyeé geme ji mampyege galógálɔ́ né yende meti.

¹¹ Ɔfyegé fɔ́ akwi andée abi alu ambane né geluage abi abɔ mampoó ebwɔ nénde gejeé eyigé ebwɔ áwyaá né ubele gekulege né matɔ́ bwɔ, getogé gepwogé metɔ́ ewé ebwɔ áwyaá makwólé meti Kras, ákelege nnó ama ábá áno bicha. ¹² Ndere ápyembo, ácho mashu ne Kras gétúgɛ́ álá bele menomenyeé ewe ebwɔ ánye ne ji wɔ. ¹³ Né egbe ewé fɔ́ ala ambwa, ákene upú upú. Ewé ekpe chɔ́ elu nnó, ábeé fɔ́ lé ámbwá abiabi, ájógɛ ntó bɔ́ mesomeso, ama áfyeé mano né depɔ́ré bɔ́, ájógé depɔ́ etiré déla déta ebwɔ wɔ. ¹⁴ Ndere elúmbɔ, majyeé ma malu nnó, áso andée abi álú akwi ama ábá anɔ, ábyé baá, ápele upú bwɔ, nnó ɛkágé áchye muú mawame se meti áchɔ́gɛ́ ɛsé mabo. ¹⁵ Nénde ákwi ándée abifo ano me mewaá, ákwólé danchomeló.

¹⁶ Ne yénde mendée ayi ákamé ne Jisɔs, abege mekwi mendée ula gepú bíí ábɔ mampógé ji nnó metuú ewémbo ebegé sé ewé echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ nnó ege né meti mampógé lé akwí abi álá pɔ́ ne bɔ́ abi apoógɛ ebwɔ.

Gefɔ́ eyigé ɔgbarege ákpakpa né echomele Ɛsɔwɔ

¹⁷ Ne ákpakpa abi ápye utɔ́ Ɛsɔwɔ chancha, ábɔ manchye ebwɔ gekpekepege enógé, ushuú chacha abi áfyeé ɛshye mangarege ne manlerege mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ. ¹⁸ Nénde asa né mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ aké, “Ɖwégé fɔ́ meno mpɔ nnó ányége fɔ́ menyé gébégé aké apye utɔ́ ne ji mando erise.” Ása ntó nnó, “Muú ayi apye utɔ́ abɔ manse nsa utɔ́ bíí.” ¹⁹ Ɛkáge ɔwuú ndó yi bɔ́ ashulege muú kpaá echomele Ɛsɔwɔ, ekosé nnó bɔ́ ntese ábegé apea ye áléé abi ágarage nnó ji alu gyɛ. ²⁰ Bɔ́ áké ápye wye gabo shulege ebwɔ ndo gbɔɲɔnɔ né echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ nnó bɔ́ abifo ábógé efɔ́.

²¹ Εσωω, ne Kras Jisōs choncho ne makiénné ayi Εσωω ajyaá álú bō ntesé ba, ndere me ngarege wō ne metōō wa meko nnó wō obele majye mi me nchyeé mbō wō na. Oké opyeé genó mbaá bōō oleregé fō angya, se nnó bōō ako álu wye janja.

²² Owege mmye manere muú amu mekpo manje ji nnó abe muú utōō né echomele Εσωω, okpéégé fō mbwa ne gabo yi bōō bicha ápyeé. Bele geḡwá jye pópó.

²³ Gétúgέ une ebi ummye wō yéndégébé, oimage nyú se le manaá mamímamí. Selé ntó ekeke mmōō onyúgέ, opyege mbō omyeé sé yéndégébé.

²⁴ Gabo yi bōō bifō apyeé alu wáwá mangε ne alerege nnó ebwō ákrene nye né unōō mpa, yémbō ayi bōō bifō ágenege nye gébé geji. ²⁵ Wyembo ntó ne elú né galógáló ayi bōō apye. Galógáló ayi bōō apye alu wáwá mangε, yémbō, yé ebe elé ayi álá ágené fō kōkoge, akágé la fō bibíí.

6

Majyeé mbaá áfwe

¹ Bōō ako abi alu áfwe ábō mangε nnó áchyege enógé gbene mbaá bōō abi ábō ebwō. Garé ebwō ápyeé wyembo nnó ékágé muú fō achōō mabō Εσωω yé elé unó bi ese délerege.

² Afwé abi bōō bi ábōō ebwō, áfyéé metōō ne Kras, ékágé ábyágé bōō abi ábōō ebwō, elé ebwō ako álu baá Εσωω. Ebwō ábōō mampye lé utōō bwō chancha ápwō ndere abō ápye mbembe néndé bōō abi ágené nsa né utōō bi ebwō apyeé, elé bōō Εσωω abi ebwō afwé ábōō gejeé ne ebwō. Lere ebwō unó bina, ofyege ebwō eshye nnó ápyege ubi.

Majyeé mi matomé ne anleré gebyō ne mmwólé ḡka

³ Ne muú aké alerege unó bi cha ebi ulá kwane ne mekomejōō Ata sé Jisōs Kras, ayi álu wáwálé ne ulá ukene ntó ne unó bi áleré esé ndere dékwolege meti Εσωω, ⁴ alu muú ayi mmu agbeé ji ne nepa, ne akágé ye genó ne afye lé mekpo manyége mbeé né ukεke uchu ebi úlú né ḡwe Εσωω. Unó bina ne upyeé bōō aké ábōō unó matōō ásōō abifō, ábōō mawáme, áchōō bōō mabō, ⁵ ne mbeé ayi ála byeé. Elé bōō abi uferé ebwō ula pō sé mmu cho ne akágé sé ntó genó eyi gelú wáwálé ne áfere nnó meti Εσωω elú lé mampye ebwō abō gefwa. Ekágé ogya ye mbaá yi ufōō bōō bina úlú.

⁶ Elú wáwálé nnó mankwólé Εσωω achwōō ne nsa, mbōgé unó bi déwyaá ukwane esé metōō. ⁷ Néndé, ye genó eyigé ese déchwō ne geji né mme yina gepó, ne elú ntó wáwálé nnó ye genó eyigé dékpane fa mme déjye ne geji gepō. ⁸ Ndere elúmbō, mbōgé débεge ne mandeé ne genó eyigé dénye unó bina úkwáné ne ese. ⁹ Bōō bi ákelege mambe ne gefwa ákrene né mmuameno, ákwene né mmu metaá gejamégé uḡkekenége uno ne usōō depo tire defyeé ebwō né mmu efwyale ewe echōō geḡwáge ebwō. ¹⁰ Néndé gejegé ḡka ne gepye bōō ápye yéndé gefōgé gabo. Bōō bifō ályaá mankwólé depōré Jisōs etiré esé défyε metōō wye gétúgέ ákelege mambō gejamégé ḡka. Ndere ápyeé mbō áwáne gemεge bwō ne gejame mesome ewé kpaá.

Genó eyige Pól akelege nnó Timōti ákaá

¹¹ Ne wō, muú Εσωω, boó unó bina, mmyege mampyege genó eyigé gelú cho, nógé wye lé ji, fyεge metōō ne ji, bōgé gejeé ne bōō, koóge metōō, selé depo pere. ¹² Myeumye ulóuló ndere muú ayi áfyéé metōō ne Kras, nneré metōō mambō geḡwá eyi gélágé byé. Elé gétúgέ geḡwá eyigé na né Εσωω ákuú wō, otene né mbe ushu gejamégé bō ntesε ogaré nya gbōḡḡōō nnó ofye metōō ne Kras. ¹³ Me ngarege wō unó bina uko né mbe ushu Εσωω muú achyege geḡwá mbaá yéndé genó ne né mbe ushu Ata se Kras Jisōs muú atene né mbe ushu Pōntyōs Palet agaré wáwálé ayi atome ne jimbo. ¹⁴ Me ngarege wō nnó obo mampyege unó bina uko, oké opyeé mbō muú fō áshúlégé wō ndo. Ne pyεge wyembo kpáte Ata sé Jisōs Kras amagé chwō. ¹⁵ Kras achwōō nye wye né gébé eyi gekwané Εσωω metōō. Ji Εσωω mbií ne abōō bōō ako. Ji alu mfwa bō afwa ne Ata yi bō áta, ¹⁶ ji mbií ne ála gboó ne ajwolege né mmu geḡgbō eyigé yé muú álá kágé jye kwókwólé wye. Yé muú alu danje ji ne yé muú akágé ge ji. Enógé ne uto ube ebíí te kwyakwya. Amen.

¹⁷ Garé bɔ́o abi awya gefwa fa mme yina nnó ékágé ebwó ábwegé mmye. Garé ebwó nnó ékágé áneré matɔ́o bwó né gefwa genó eyigé déla dékagé mbɔ́gé gebeé te kwyakwya, áneré lé metɔ́o ne Ɛsɔwɔ muú achyegé esé yéndégenó detú nnó dényége ne nechóchó.

¹⁸ Gare ebwó nnó, ápyege galógáló, nnó utɔ́o ulúló ne ube gefwage bwó, ánenege amu áchyege echye, ápógé ate bɔ́o. ¹⁹ Áké ápyembɔ, ánywérege gefwáge bwó, ne ákwyegé mbɔ elé nebómé nelónéló né geɲwá bwó eyi gechwɔ́o meso gébé. Ge mbɔ ne abɔ́o mampye nnó abɔ́o geɲwá eyi gélu geɲwá wáwálé.

²⁰ Timōti gbare unó bi Ɛsɔwɔ afye wɔ né amu chancha, ɔkpegé né mejɔ́o ewé ela epó ne nsá. Ɔnyége fɔ́ mbeé ne bɔ́o gétúgé depɔ́ etiré bɔ́o áké délu denɲa ewé délá dépó. ²¹ Bɔ́o abifo áferé nnó áwyaá gefɔ́gé denɲa etiré na, gétúgé eyigémbɔ áno mewaá, ákwolegé sé depɔ́ré abya melóméló etiré ebwó áfyéé metɔ́o wye. Nnenemmye nnó Ɛsɔwɔ alere wɔ galógáló.

ἤνωε ayi agbeé ἤνωε epea eyi Pōl ásamé mbaá
Timōti

¹ Me Pōl muú Eṣōwō ajyáá nnó mbe ḡgbá Kras Jisōs ndere ji akelege, ḡḡrégé depō eti détime ne ḡḡrwá eyi ḡḡlágé byé eyi ji anyémeno nnó achyεge bōó ndere áchome mmye ne Kras Jisōs.

² Nsamé ḡνωε yina mbaá Timōti, maá yi mbōó ḡḡjeé ne ji dōó. Nnēnemmye nnó, ḡalóḡáló, meshwε, ne nesō eni nétánege mbaá Nte se Eṣōwō, ne Ata se Kras Jisōs né bé ne wō.

Pōl afyεé Timōti eshyε

³ Timōti me ntamégé Eṣōwō muú me mpye utōó bíí ne metōó wa mmu pópó ndere ante ba ábó ápyεé, mentée wō yendégébé né mmyemenene. ⁴ Ndere nteé manse jyε ḡébégé delyagé atεé, mmwólé epye me utuú ne ḡwōmésé, máḡḡé wō nnó metōó wa eḡbeé ne nechóchó. ⁵ Me nlu nteé nkane ḡfyεé metōó wye meko ne Jisōs, wye nkane Lois mma wye ayi muú kpaá ne Yunis mma ayi ábyené wō abō apyεé nya. Ne nana menkaá wáwálé nnó wō ḡwya ntó ḡefōge metōó wembo. ⁶ ḡétú eyina ne ḡḡarege wō nnó ḡnyáá echyε ewe Eṣōwō achyε wō ḡébégé menere nya wō ebwō mekpo, élúlí eké mewε. ⁷ Néndé Eṣōwō achyε fō esé mendóo wuú nnó epye esé defōge efōó wó, achyε le esé mendoó wuú nnó echyεge esé uto epye esé debōge ḡḡjeé ne bōó ne máḡbárege menyammye.

⁸ Ne ékáḡé mmye eḡboge wō ḡébégé ḡke ḡḡarege bōó depōré Ata. Ékáḡé mmye eḡboge wō ḡétúḡé me yi nkrene denōó getu jíí. Yémbō kame mange ewyε efwyale ḡétúḡé abya melóméló ndere Eṣōwō achyεge wō uto. ⁹ Eṣōwō aferé sé né efwyale gabo ne akuú esé nnó débe bōó bíí. Epófó ḡétúḡé utōó ulóló ebi ese dépye, ele ḡétúḡé ji abō afere me te nya mampyε ndere ji akelege né ulóó melu bíí ebi ukene ne Kras Jisōs. ¹⁰ Ne nana apyε ese dékaá ulóó melu bíí ndere Menchyé ḡḡrwá sé Kras Jisōs achwó. Kras awá uto negbo. Ne alere ese meti ḡḡrwá eyi ḡḡlágé byé ne abya melóméló wuú.

¹¹ ḡétúḡé abya melóméló yina, Eṣōwō ajya me nnó mbe ḡgbá, muú ayi ḡḡarege, ne menlere abya melóméló wuú. ¹² ḡétu eyigémbo, ne me ḡḡene mbō efwyale. Yémbō mmyé éḡboó fō me nénde me nkaá muú yi mfyεé metōó wa ne ji. Ne nkaá nnó akáḡe ḡbare unó bi ji afyε né amu ya kpaá té bíí bimbo ukwōnege.

¹³ Kwōlege majyε malómáló ami me nchyε mbō wō cháncha. ḡké ḡpyεmbō fyεḡé wye metōó ne Jisōs, bōge ḡḡjeé ne bōó wye ndere ese bi déchome mmye ne Kras Jisōs dépyεé. ¹⁴ Bélege wáwálé yina ayi Eṣōwō afyε wō né amu chacha. Ji afyε wō wáwálé yina né amu né uto Mendoó Ukpea ewe ejwōlege ese mmye.

¹⁵ Kaá ntó nnó aḡme bi átane né ḡbage mewáá Eṣya ako chóncho ne Figelōs ebwó ne Hemogenes ábó me.

¹⁶ Nnēnemmye nnó mejé Eṣōwō ebe ne ula ḡepú ḡnesiforus, nénde afyεé me eshyε metōó yendégébé, mmye eḡbo fō ji nnó me nlu né ḡepúḡe denōó. ¹⁷ ḡébéḡe ji akwōne né melō Rom akεle me ne efōfoge kpaá te ḡḡene me. ¹⁸ Nnēnemmye nnó Eṣōwō alere ji ḡalóḡáló bíí unōó mpa. Ne wō mbōó ḡkaá me nkane ji apōó me né melō Eḡṣōs.

2

Timōti menkwólé melóméló mbaá Kras

¹ Timōti maá wa, beé ne eshyε ewé etanege né ḡalóḡáló ayi Kras Jisōs muú alerege ne ese abi déchome mmye ne ji. ² Unó bi ḡwuú me nlere né mbe ushu ḡḡjamégé bōó, lere ntó ubi mbaá bōó bíí muú ákage neré metōó ne ebwó.

³ Ndere muú bee melóméló mbaá Kras Jisōs ḡbō makpome mmye mange efwyale ewe bōó abi áfyε matōó ne Jisōs ḡḡene. ⁴ Muú bee ayi apyεé utōó bíí ne metōó wuú mmu ema nnó metōó eḡō muú kpaá ayi asele ji utōó, aferege amu né depō etiré bōó melō ápyεé. ⁵ Wyεmbō ntó ne menlome gatele ne ate bōó ala aselé nsá mbōge alá lome ndere mabe gatele mako akelege wó. ⁶ Ele mēmpyε makōó ayi áfyε eshyε mampyε utōó né mekōó wuú

ne akwane mambe muú yi anyé mbwe yi mbe. ⁷ Fere unó bi menjóó mbò, ne Ata apoge nye wò òkaá ubi uko.

⁸ Òjige fò nte nnó Jisòs Kras akwilé nya né negbo. Òjigé fò nte nnó ji alu mpyáne mfwa Devid ndere elu mmu abya melómelo ayi me ngare. * ⁹ Abya melóméló ayi me ngarege ne ngene efwyale. Áwele me ne bò mkpokove eke me kwene ebe, yémbò muú ákágé we fò mekomejóó Èsòwò ne bò mkpokove. ¹⁰ Ne me nkame mange efwyale we, gétúgè bòó abi Èsòwò ajya, nnó ebwó ntó átáné né efwyale gabo gétúgè áchomé mmye ne Kras Jisòs abo ntó ñgò ayi alá byeé. ¹¹ Mejóó wena elu wáwálé ewé ejóó nnó:

“Mbòge esé dégbo ne ji,

dèbèé nye ntó né gerwá déjwòle ne ji.

¹² Mbògé esé dekoge metóó gétúgè efwyale ewé dégene, déjwòlege nye ntó né geluòge enoge ne ji.

Mbògé esé déshyage nnó dékage fò ji, ji ntó ashya nye nnó ákagé fò esé.

¹³ Mbògé esé delá dépye fò unó sé wáwálé, ji apyéé wyeé unó bi wáwálé gétúgè nnó ji akage kwòré fò abe muú ayi ji alá pò.”

Muú utóó ayi Èsòwò ágboó ne ji

¹⁴ Tegé ebwó unó bina, òkwele ebwó mbeé né mbe ushu Èsòwò nnó ékágé ebwó anyege mbeé né ucho mejóó. Gefògé mbeé yina ayi alá pòge ye né meti fò, atyaá bòó lé makpo abi áwuú ji. ¹⁵ Mmye lé mangi mekomejóó Èsòwò nnó òbe ne mabò malómáló né mbe ushu wuú, nkane muú utóó ayi mmye ela gboó ji. Ji alerege mekomejóó Èsòwò ayi átome ne unó bi úlú wáwálé ne alerege ubi chancha. ¹⁶ Òfyege fò mmye ne bòó abi ajógé depò tire dela tanege fò né mekomejóó Èsòwò, nénde dépye bòó ajye wye mbe mampyege unó bi Èsòwò alá akélege. ¹⁷ Unó bi ebwó álerege úlú eke etukwe gepa eyi genyé muú menyamme geláge gboó. Né geluage bòó bina Hemenòs ebwó ne Filetòs alu wye. ¹⁸ Ebwó ályaá meti ewe álerege wáwálé, alá leré le nnó Èsòwò apye me bòó ákwilé né negbo. Nkane ápyembò, áfyé gepwa mbaá bòó bifo abi ábó áfyéé me metóó ne Èsòwò. ¹⁹ Yémbò, mekomejóó Èsòwò atene wáwálé eke nebòme gepú eníne átene né etarave ye genó gekáge nyige ji. Asa wye áké, “Ata akaá bòó bi álu abi.” Ása ntó wye aké, “Yéndémuú yi aké alu muú Ata abo manlyaá gabo mampyege.”

²⁰ Yéndé gepú eyigé mfwa, uchwere menyé ube wye, ebi ákwye ne gul ne seleba ubeé wye, mamba, uku, ne bò asele ntó abe wye. Ebifo úlú ebi uwya enoge, alá nyé menyéé wye tametame ne ebifo úlú ebi ula pò ne enoge, anyé menyé wye gébé geko. ²¹ Wyembò ne yéndémuú ayi alyaáge gabo nnó abe pópó né mbe ushu Èsòwò, abeé. Alu nkane uchwere menyé ebi uwya enoge. Abelege geme jíí nnó akpome menyamme wuú nnó mbóó gepú asele ji ápyege utóó ulóúló wyeé.

²² Né getu eyina, bo òlyaá gepò gebogebo eyi njeusa ne asò abifo áwyaá. Fye lé mekpo wye mampye genó eyi gelú cho. Fye metóó wye ne Èsòwò. Bò gejeé ne ate ayme. Be ne nesò nkane òkene ne ate ayme abi ákuú mabò Ata ne matóó bwó mmu pópó. ²³ Òchoge mbwa ne bòó abi anyé ukenkene mbeé nende, wò òkaá nnó gefògé mbeé yina áchwóó bòó ne mawáme. ²⁴ Ne muú utóó Èsòwò abóó fò mambe menwáme mawáme, abò mambe muú nesò mbaá bòó ako. Abó mambe menlere melómelo ne metóó ela sòó ji wáwá. ²⁵ Ajógé mejóó ne nesò ne achye majye mbaá bòó abi alá káme ne ji wó nnó ákaá mbaá ayi ebwó alu gyeé. Nkane òpyembò, Èsòwò akáge néne ebwó meti akwòre metóó bwó ákaá wáwálé ayi atome ne ji. ²⁶ Ne nnó ndòfò ákage kere né defòre débwó átáné né mataá danchòmelo muú abò apyene ebwó alá wuú lé ne Ji.

* ^{2:8} Elú wáwálé nnó: Dékage nnó Jisòs alu mpyáne Devid ewena eleré nnó ji alu Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa, ayi Èsòwò anyémèno nnó achwóó.

3

Gepo eyigé bɔ́ abeé nye ne geji né kwyakwya gébé

¹ Ne kaá nnó gébé eyigé mme ake álé chwó kwya, efwyale ejame nye dɔ́. ² Gébé eyigémbɔ́ ákwaá abɔ́ nye lé gejeé ne gemεge bwó ambɔ́, ábɔ́ nye geje ne ηka, ábwege mmye, áchyegé nye sé ate enoge, áshye ate, áwuú nye sé majye ámmá ne ante bwó, ye ɔma pye bwó ndé, matɔ́ ágɔ́ fɔ́ ebwó, ábeé nye sé pópó né mbe ushu Eɔwɔ. ³ Álómé nye sé melu, agene nye sé meshwe ne ate ákwaá, áchɔ́ nyé ate mabɔ, ábálege matɔ́, ápyeé efɔ, ákíí nye sé genó gelógéló. ⁴ Áchyεge ate ájeé mankwaá, álaá nye bɔ́ gebyɔ, ápye unó tametame, ágbéεge nye ne gempɔge, ábɔ́ gejeé manyé geηwá, ábɔ́ fɔ́ gejeé ne Eɔwɔ. ⁵ Gébé eyigé mbɔntó ábeé nye eke bɔ́ abi ákwɔlege depɔré Eɔwɔ, yémbɔ áshyá nye utó bi úlú wyeé. ɔchoge fɔ́ mbwa ne ufɔ́ bɔ́ bina.

⁶ Né geluage bwó, abifɔ́ ákpene né úpu bɔ́ alá ajeé mbaá andée abi apwa ebwó mmye. Andée bimɔ́ álu abi gabo ayi ebwó ápye ne ákwɔlege, áchyεge ebwó efwyale né metɔ́. ⁷ Andée bina áwya gejeé mangi yéndé gefɔ́gé genó eyi matɔ́ bwó ágarege, yémbɔ akágé, kwɔne fɔ́ mbaá ayi ákaáge genó eyi gelu wáwálé. ⁸ Ne ndere Jens ebwó ne Jambras átene nya ukpene ne Mosis wye mbɔ ntó ne bɔ́ bina ála kámege ne genó eyi gelú wáwálé. Ebwó alú bɔ́ abi matɔ́ bwó alá fεrege sé depɔ chájéné, ábyɔ gebyɔ nnó áfyé matɔ́ ne Eɔwɔ. ⁹ Yémbɔ ájye nye ye teté ne unó bwó ebimɔ́ nénde, ela gachye bɔ́ ákaá nnó ebwó álu unkerkene bɔ́. Ndere ebɔ epye nya ne Jannes ebwó ne mejeé wuú Jambres.

Pɔl achye Timōti kwyakwya majye

¹⁰ Ne nana wɔ Timōti, ɔkaá unó bi me nlerege, ɔkaá gepɔ ya, ne genó eyigé me mferege mampye né geηwá ya, ɔkaá nkane me mfyéé metɔ́ ne Jisɔs, nkógé metɔ́, gejeé eyi me mbɔ́ ne ate bɔ́. ¹¹ Ne ɔkaá nkane ntene janja né gejamégé efwyale ewé ekwɔlege me, ɔkaá ndere bɔ́ ámmye amu ne me, ɔkaá efwyale ewe me ngene, depɔ tiré dépye ne me né melɔ Antiok, Ikɔnyɔm, ne melɔ Lystra. ɔkaá ntó ndere ámmye me amu ne me nkogé metɔ́, yémbɔ Eɔwɔ apɔ́ me ntane wye ye jya gegoó me mmye wó. ¹² Elú wáwálé nnó yéndémuú ayi áchomé mmye ne Kras Jisɔs ne abɔ́ gejeé mambele geηwá jíí ndere Eɔwɔ akelege, ate bɔ́ ágɔ́ fɔ́ manchye ji efwyale. ¹³ Bɔ́ abo, ne bɔ́ gebyɔ bina, gabo ayi ebwó ápyeé, ábeé nye ndere muú, áboó nye debele akwe nnyi. Ábwólege nye bɔ́ ne bɔ́ ntó ábwólege nye ebwó. ¹⁴ Yémbɔ wɔ Timōti cho wye mbe ne unó bi áleré wɔ, ne fyéé metɔ́ wye chancha. Wɔ ɔkaá chájéné ufɔ́ bɔ́ abi áleré wɔ unó bina. ¹⁵ Ne wɔ ɔkaá mé mekomejɔ́ Eɔwɔ te dembane ayi achye wɔ denɔa etiré depye wɔ ɔtané né efwyale gabo gétúgé ɔfyéé metɔ́ ne Kras Jisɔs. ¹⁶ Unó uko bi úlú mmu ηwe Eɔwɔ utane lé né uferé Eɔwɔ jimɔ́. Unó bina upoge manlerege ese unó bi úlú wáwálé, unyane bɔ́ bi ápye gabo, unyage ese mati yi dela kwóle chancha wó, ne alerege ese nkane débɔ́ mambelé geηwáge sé cho ndere Eɔwɔ akelege, ¹⁷ nnó yéndémuú ayi apyeé utɔ́ Eɔwɔ abe ne denɔa deko, akwane mampye yéndé utɔ́ ulúúl.

4

¹ Me njógé unó bina ngarege wɔ ne eshye né mbe ushu Eɔwɔ ne Kras Jisɔs muú achwágé nye mangbáre gefwa jíí ne mansɔ mpa bɔ́ abi agboó ne abi álu abe, nkpeage wɔ nnó, ² ɔgarege bɔ́ mekomejɔ́ yina yendégébé ɔpwage. Ye né gébé gelógéló ye gébé gebogebo. Pyegé bɔ́ ákaá mati ayi ápye gyéé, nyane ebwó nnó ályaa gabo. Fyεge ebwó eshye, koógé metɔ́ ne ɔlerege ebwó unó bina. ³ Néndé gébé géchwó nye eyi bɔ́ ála ákíí nye se manwú wáwálé ayi bɔ́ alerege, ála aferé nye le unó bi ebwó ákelege ne ákelege nye le anlere abi álerege ebwó unó bi ulɔme ebwó metɔ́. ⁴ Ne ályage nye manwú genó eyi gelú wáwálé ála ákwɔle lé ukwene bɔ́ abya. ⁵ Ne wɔ Timōti ye ema ebe nnó gbarege wye mmye jyéé. Ye ɔgene efwyale nnó, koóge wye metɔ́, pye utɔ́ bye ndere mengaré abya melóméló. Pyegé utɔ́ bye ebi Eɔwɔ achye wɔ uko.

⁶ Mbɔgé né getu ya, nla me meti gewúle. Ela gachyéé manoó ma magbele mme nkane mmɔ́ gepε. ⁷ Me mmye ummye ulúúl, nlome gatele wa abyé. Ngbare depɔré Kras

chancha kpa te nnére. ⁸ Ne nana nsa wa agile me. Nsa yimbo elé éla geḡwá ewé muú ayi abeé cho né mbe ushu Esōwō abóó. Muú yi achyege nye me éla ewéna né bií bi mbo elé Ata. Ji asóo nye mpa yéndémuú chancha né bií mpa. Áchyege nye fó le me mbií, achyege nye ntó bóó abi ágilé ji ne gejeé nnó ji achwóó.

Mechō ewé etomé Pól jimboó

⁹ Ne kele meti ochwóó obane me wáwá. ¹⁰ Nénde Damas alyaá me afe né melo Tessalonika gétúgέ abóó gejeé ne unó mme. Kresens ntó afé melo Galasiya ne Titos afé Dalmatya. ¹¹ Wye le Lukase jimbií ne ala fa ne me. Oke ochwóó se Makos enyú ne ji dechwō, néndé ji apoóge me né utóó dóó. ¹² Ntō mbo Tikikōs né melo Efesos. ¹³ Oke ochwóó se nku gefwene wa ayi nlyaá mbaá meḡme se Kapus né melo Truus, ne bō ḡwe ba ochwóó ne ebwó, ushu chancha uchancha bō ḡwe ba bimbo ojigé fó nte.

¹⁴ Aleksanda mempye utóó ete, apye me gabo ayi apwóó amu. Ata Esōwō achyege nye ji nsa né genó eyi ji apyembo me. ¹⁵ Wō mbóó, kaá nkane ofye mmye ne ji, néndé atene ukpene ne mekomejóó ayi esé délerege.

¹⁶ Bií bi me nkprene unóó mpa bi mbe mashyaá mmye ya né depō tire ámále me mmye, ye muú ama ayi achwó nya wye nnó apóo me apó. Ebwó ako abo me, nene le mmye nnó Esōwō asóge metóó ne ebwó. ¹⁷ Yémbō Ata abo alu ne me ne achye me utó nnó ngare mekomejóó wuú gbene nnó bóó bi álá pó bóó Jus áwuú. Ne ji afere me né meno genyanya. ¹⁸ Ata Esōwō aferege nye wye me né yéndé efwyale gabo ewé mkprene, ne apóge nye me mkpre né gefwa ji, eyi gelu né mfaánebuú. Matame mabé ne ji te kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

¹⁹ Tame Priska, ebwó ne Akwila ne ula gepú Onesiforus. ²⁰ Erastus ala né melo Kōrent, Trōfimōs ntó amee nlyaá ji né melo Melitos. ²¹ Mmye ochwóó gemege nnó neba nekwōne. Yubolos, Pudens, Linos, Klodya ne aḡme abi álu we ako áké ntame wō.

²² Nnenemmye nnó Ata abe ne wō, ne nnó álérégé enyú ako galógáló.

ἤνωε ayi Pól ásamé mbaá Titos

Matame

¹ Ἐλέ me Pól maá utóó Ἐσῶω ne ηἰγβά Jisós Kras ne nsamé ηἰνε yina. Ἐσῶω achyεé me utóó bina gétúgέ bóó bi ji ajyaá nnó ábé abii, nnó mpyé ebwó áfyεgέ wyε metóó ne Ἐσῶω ne nnó mpye ebwó ákaá wáwálé ayi ápogé ebwó ákwólege depóre Ἐσῶω cháηéné. ² Ἐwéna epógέ nnó ebwó áneré metóó mambo γεηwά eyi gélagé byé eyi Ἐσῶω muú ayi álá abyogé gebyo ányéé me meno te ukwene nnó achyεgέ. ³ Ne gébé eyigé ji ajyaá gekwonégé, ji apye γεηwά eyina gegené né mekomejóó wuú. Ἐλέ mekomejóó yina ne Ἐσῶω Mempoó sé áfyεé me né amu nnó ngaregέ. Ne wyε nkane Ἐσῶω achyεé me majyεé, mbóntó ne mpyeé utóó bií.

⁴ Me ntóme ηἰνε yina mbaá Titos. Me ngboó ne ji ndere εsé ako défyεé metóó ne Jisós. Me nnemmye nnó Nte sé Ἐσῶω ne Kras Jisós Muú áwene gemége sé alere wo galógaló, apye ntó wo óbe né neso.

Γεpó eyigé muú kraá echomele bóó Jisós abóó mambe ne geji

⁵ Ula bi me ntómé wo né meló Kret úlú nnó wo óneré mampye unó bi ulaá, ne nnó ójya ákpaá né mmú gepúgέ Ἐσῶω ndere me mbó ngare mé wo nnó ópye né yéndé melo. ⁶ Muú ayi abeé muú kraá né gepúgέ Ἐσῶω, abó mambe muú ayi γεηwά jií gela gepó ne dembyó, ábané ele mendée ama. Baá bií ntó abó mankame ne Jisós, ábeé ne gepó gelógeló, áchyεge enógé mba bóó kpaá. ⁷ Muú kraá né mmu echomelé bóó Ἐσῶω alu muú ayi apelé ndere utóó Ἐσῶω ukene. Ndere elúmbó, abó mambe muú ayi álá ákágé shulé ji ndo, abóó fó mambe muú neηga, muú ayi awyaá gefere, menyúú mmóó, abeé fó memmye mammye, ne abeé fó muú ayi aselegé ebwó. ⁸ Abó mambe muú ayi anene aηkéé, agboó ne genó gelógeló, muú ayi akagé gbaré mmye jií, ajógé mejóó wuú gbógónó, abeé cho né mbe ushu Ἐσῶω ne apyεé genó eyi ji abóó mampye. ⁹ Abó ntó mambe muú ayi agbaré mekomejóó Ἐσῶω ayi alere ji chancha, nnó ji ntó akaá ndere aleregé unó bi bóó Ἐσῶω akwólegé, nnó áleré bóó abi álrege unó ebicha nnó álu gyéé.

Weége anleré gebyo yéndégébé

¹⁰ Njógé mbo mechó ewéna gétúgέ gejamégé bóó abi átene ukpene ne mekomejóó Ἐσῶω yina. Ebwó alú bóó meno ne bóó dembwólé chacha ekwo abi átomé wyεé eshye nnó ábó mansó muú nso ne atene cho né mbe ushu Ἐσῶω. ¹¹ Ekamegέ wo ólyaá ufóó bóó bina ajye mbe ne depóti né mmu gepúge Ἐσῶω. Ebwó ápye me gejamégé mala upú ákwe tametame ndere aleregé unó bi ebwó ambóó ne abóó nsa, ewé álá ábóó fó manleré ubi wó. ¹² Muú ekpávέ bwó ama ayi alu muú melo Kret ewéna ajóó ntó ato ne bóó bií aké, “Bóó Kret alu bóó gebyo, bóó nchyε ne ambwa abi ányéé γεηo.” ¹³ Mechó ewéna elu wáwálé ne óbo manshulegέ ebwó ndo, ówegé ebwó yéndégébé nnó ebwó ákeré ákamé ne genó eyi gelú cho eyi getome ne depóre Jisós. ¹⁴ Ámágé wu nye se ubi ebi bóó Jus ajame yé. ¹⁵ Yéndégenó gelú pópó mbaá bóó abi álá apó ne uferé uboubo né mmu metóó. Yémbó abi álu ne uferé uboubo, ebwó bi álá áfyεé metóó ne Ἐσῶω wó, yé genó gefó eyi gelú ebwó pópó gepó. Deba etiré dégbéé ebwó matóó dépye uferé bwó úlú wyεé nchyenchyε. ¹⁶ Áké ebwó ákage Ἐσῶω, yémbó gepogé bwó geléré nnó áshya ji. Ebwó álu bóó abi muú álá ákágé bo gejeé ne ebwó ne áwú fó Ἐσῶω. Ye galógaló ayi ebwó ákágé pye ne bóó ápó.

2

Majye ami Titos abóó manchyε bóó echomele Jisós

¹ Ne wo Titos, óbo manleregé élé unó bi úlú cho ndere mekomejóó Ἐσῶω agarege. ² Chyεge bóó kpaá né mmu gepúge Ἐσῶω majyεé nnó abe pere ne bóó, ápyεgέ utóó ne eshye, ákágé genó eyigé ebwó ápye, ákágé ndere ágbaregέ mmye bwó, átene cháηéné

né metóó ewé áfyeyé ne Jisós, abogé gejeé ne bóó. Akogé wye metóó chánéné gébége mmuameno achwógé.

³ Wye ndere olere ákpakpa abi ande, mbántó ne obóó manlere abi andée, nnó ebwó ábé ne gepó eyi gechwóó ne enógé, áchoge fó bóó mabó, áchyege fó gemege bwó né mmóó manyúgé. Álerégé elé genó eyi gelu cho, ⁴ nnó ebwó ápye áso andée ábó gejeé ne áno bwó ne baá bwó. ⁵ Gare ntó ebwó nnó ákagé genó eyi ebwó ápyeé, ábé bóó abi áno bwó, ebwó ebwó ne ákaá désore bwó. Pye ntó ebwó ákaá nnó abó mampyegeé utóó né upú bwó. Álerégé ntó ulóó melu áwugé áno bwó nnó ékágé mekomejóó Esówa abe ne gembya.

⁶ Wyembo ntó ne obóó manleré njyeyé usa nnó ákaá ndere ágbaregeé mmye bwó. ⁷ Ne wó Titos obó manlere gepó gelógélóó né yéndégenó eyi wó opyeyé, okwilegé manleré ebwó genó, leré ne metóó wye mmu pópó, opyeyé nselé. ⁸ Mekomejóó ayi atanegé wó meno, abe ayi muú awúgé alá ákagé shulé wó ndo, nnó muú mawámé wyeé awugé meno egbe ji akpa mekpo unóó

⁹ Chyegé afwe majyeyé nnó ábó manwúgé ne ante abi ábóó ebwó né yéndégenó, ápyege elé genó eyigé ebwó ákelegé. Ékágé átene ukoló ne ebwó, ¹⁰ yé unó bwó ntó ájogé fó. Ebwó ábé elé bóó abi ante bwó ákágé neré metóó ne ebwó nnó yéndégenó eyigé ebwó ápyeé gelerege elé ndere mekomejóó Esówa Muú áwene gemége sé alóme.

¹¹ Esówa aleré bóó ako galógáló wuú ayi ji áwenege gemége bó. ¹² Ne galógáló yimbo achyegé esé majyeyé nnó déféré amu né depó etí delá déchwóó fó ne enógé mbaá Esówa, etí delu elé depóré mmwolé unó mme, nnó dégbaregeé mmye, debe ne gerwá eyi gelu cho ne nnó dépye genó eyigé Esówa akelegé fa né mme yina, ¹³ ndere dégilé gekpekepegé genó eyigé esé déneré metóó wyeé gelu nnó Esówa sé ayi apwóó amu alerege mmye ne utó gefwa jíí. Esówa yina elé Jisós Kras Mewené gemége sé. ¹⁴ Jisós yina ne achye gemé ji gétúgé se nnó áwéné esé né yéndé gefógé gabo, ashwone esé nnó débe bóó bíí abi akpané gechyeyé mampye galógáló.

¹⁵ Titos obó manlerégé bóó unó bina, fyegé ebwó eshye ne weége ebwó ne uto ebi Esówa achyeyé wó. Ne okamegé muú abya wó ndere oleregé ubi.

3

Bege ne gepó gelógéló

¹ Titos, tége bóó byeyé nnó áshúlégé mmye bwó mme mbaá ákpakpa ne bóó abi ábóó uto né meló. Áwugé ne ebwó, ábé ntó téné mampye genó eyi gechwóó ne galógáló mbaá bóó ako. ² Ékágé áchoge mabó muú fó, ályaá mawámé, áselé depó peré, ne nnó abe chancha ne bóó ako.

³ Néndé mbembe esé débo dekenegé ntó wye ndere ebwó, déwuú nya fó ne Esówa dépyeyé nya gyeé. Dékwe nya eké afwe ndere dépyeyé unó bi menyammye sé ákelegé ne ebi ugóó esé metóó. Déchwóó nya gébé se mambalegé matóó ne ate. Bóó abifo áké ábóó unó matóó ásoó esé. Bóó abifo ápaá esé, esé ntó depáá ate. ⁴ Yémbo gébége Esówa Muú áwene gemége sé áleré esé galógáló ne gejeé eyigé ji abóó ne esé, ⁵ aferé esé né efwyale gabo. Epóó gétúgé galógáló ayi esé dépyeyé, ji age lé esé meshwe ne áwene gemé gesé. Ji ashwone matóó sé nnó débo gerwá eyi geké ne Mendoó Ukpea epye esé déla bóó aké. ⁶ Esówa afyé esé Mendoó Ukpea ewéna egbeé esé né mmye ndere Jisós Kras Mempoó sé achye gemé jíí gétúgé sé, ⁷ nnó gétúgé galógáló wuú, esé détené cho né mbe ushu Esówa degilé mambó ntó gerwá eyi gélágé byé. ⁸ Mejóó wena elu wawálé, ne nkelegé wó otome eshye manlerégé ewu, nnó yéndémuú ayi áfyeyé metóó ne Esówa ágbaré menyammye wuú chánéné, nnó ápyegé galógáló yéndégébé. Unó bina ebi me ngaré mbó wó, uló ne upogé yéndémuú.

⁹ Ne ekamege wó ocho mbwa ne bóó abi anyeyé genjekenégé mbee yé mbeé mankoge mabó ukwene ante ne mammyege gétúgé ebe. Unó bina upó ne nsa ne úlú elé ubyankwó unó. ¹⁰ Yéndémuú ayi ogene nnó agboó ne mawámé ne mbeé manyegé, chyé ji majyeyé dama, ekogé ndó epea alá awuú fó, fa mbwa ne ji, ¹¹ néndé okáá nnó gefógé muú eyigé na, alu muú ayi anyeyé utuú ne gabo ayi ji apyeyé aleré nnó jimboó achó mabó míí.

Kwyakwya mejóó

¹² Me nkelegé mbò mantò Atemas ewú, nla ntò jì wó, ebyennó ntómé nye lé Tikikòs, ne yéndémuú bwó achwàgé ewú, mmye nnó wò òchwò òbane me wena né melò Nikapolis néndé nkelegé nnó nebá nebye me ewú. ¹³ Àhme se bina apea, Senas muú ebe ne Apolos ájyéé nye neke, áké ájyéé chyéé ebwó yéndégenó eyigé ebwó ákelegé òkamegé ebwó ájye amuamu. ¹⁴ Gare bòó se ewúmbò né meló Krete nnó ági manleregé ulóó melu. Áké ápyéé mbò, ágene unó manchyeé mbaá bòó abi unó ulíí ebwó. Gárege ebwó nnó ékágé ábe ambwa.

¹⁵ Àhmé sé ako abi álu ne me álóó enyú matame. Tame ntó ájeé se abi ágboó ne esé ne áfyéé matóó ne Esòwò. Nnenemmye nnó Esòwò áléérége enyú ako galógáló.

Ἡμε ayi Pōl ásamé mbaá Filemōn

Matame

¹ Me Pōl muú nkpenne deno gétúgέ utó Kras Jisōs ne nsame ἡμε ayina. Nlú fa chónchó ne meḡme sé Timōti. Ntōme ἡμε ayina eta wye Filemōn. Wō olú mejeé sé ayi débóó gejeé ne wō dōó ne nte muú utóó ayi dépyeé utóó esōwō chónchó.

² Esé délóó matame mbaá Apfia meḡme sé ayi mendée ne Akipus nte meḡme ayi démmye dépye utóó Kras chóncho eké bóó bee. Délóó ntó matame mbaá echomele bóó Esōwō ewe enywérege né gepú jyε.

³ Nnenemmye nnó Nte sé Esōwō ne Ata Jisōs Kras álérégé enyú galógáló, ne apye enyú débé né nseo.

Pōl aféé Filemōn

⁴ Meḡme wa, yéndégébé me nké nnenemmye mfyéé wō ntó né mmyemenene, ne ntamege Esōwō wa, ⁵ gétúgέ nwuú nnó ofyεé metóó ne Kras ne bóó gejeé ne ate bóó Esōwō ako. ⁶ Nnenemmye nnó mmye eyi ese déchome ndere bóó abi ákame ne Jisōs, epye wō ókaá cháḡéné genó eyi getome ne mejé ewé ese déwyaá ndere bóó Jisōs Kras. ⁷ Meḡme wa, gefó gejeé eyigé bóó ne bóó Esōwō gepyeé metóó egóó me, ne gema fyéé me eshye ndere bóó gejeé ne ebwó mbo epyeé matóó ákwenege ebwó mmu.

Pōl anene Filemōn mmye nnó ase Ὀnesimōs

⁸ Ndere me nlú muú dentóó Jisōs Kras nkage garé wō ne utó ba nnó wō pye genó eyigé bóó mampye, yémbō mpyéé fō mbo. ⁹ Ndere elúmbō, nne ne elé wō mmye né gejeé eyigé débóó ne ate. Me Pōl nne ne wō mmye ndere muú kpaá wye ne muú ayi akpene deno gétúgέ Kras Jisōs. ¹⁰ Nne ne wō mmye nnó wō ógέ meshwe ne maá wa Ὀnesimus. Nge ji ndere maá wa gétúgέ mpye ji afyεé metóó ne Kras gébégé nlú né gepúgέ deno. * ¹¹ Mbe mbe ji abó alú gebyankwógé muú né eta wyeé. Ne nana alu muú melóméló né eta wye ne eta wa.

¹² Me ntōme ji nnó akere eta wye. Elú me eké mbwií metóó wa ne ntōme mbo eta wyeé. ¹³ Mbo nké mbele ji abe fa ne me, ase melu wye mampógé me ndere nlú né deno gétúgέ abya melóméló. ¹⁴ Yémbō nkelegé fō mampye genó gefó eyigé wō óla mboó mbe ókame wó. Mpyembō, nnó yé óké ópye genó mampoó me, ópye ndere metóó wyeé egarege, ékágé ebe nnó me ne ḡmerege wō mekpō mme.

¹⁵ Ndófo Ὀnesimōs alyaá wō né mboó gébé nnó ji amage kere eta wyeé enyú debe ne ate téé kwyakwya. ¹⁶ Mbe mbe ji abó alú mefwé wye, yémbō nana aḡea geme apwō mefwé néndé alá nte meḡme wyé gétúgέ ji ntó áfyεé metóó ne Kras. Me mboó gejeé ne ji dōó, yémbō ushuú gejeé eyigé bóó nye ne ji gejamé kpaá gepwō amu néndé ji alú nte mekwaá ne nte meḡme wye ayi afyεé ntó metóó ne Ata.

¹⁷ Ndere elúmbō, mbógé óse me ndere nte muú utóó Ata, achwógé, se ji amu apea wye ndere me mbo nchwógé ósele me. ¹⁸ Yé apye wō genó gefó gebo, yé anye elé wō ujwóó, gíí me. ¹⁹ Elé me mboó Pōl ne nsamé ne ebwō wa ngarege wō nnó nkwalé wō ujwóó bimbo. Mmεge fō nnó yé wó mboó ógbarege me ujwóó né geḡwá jyεé. ²⁰ Ndere elúmbō, meḡme wa, né gétúgέ mabo Ata pye me galógáló. Pye metóó ego me ndere nte meḡme ayi áfyεé metóó ne Kras.

²¹ Ne me nkaá wáwálé nnó ndere me nsame ἡμε yina ópye nye wye ndere me njóó. Ne ópyeé nye yé genó eyi gepwóó eyigé me ngíí. ²² Genó eyigé cha eyigé me mmagé gbéé gelú nnó, ókwye melu né maá gepúgέ aḡkéé bele eta wa. Me nne ne metóó nnó Ata awuú nye mmyemenene nyú, apye me ntané deno nkeré eta nyú.

* 1:10 Elú wáwálé nnó: Mabo Ὀnesimus matene nnó muú yi áchwóó ne nsa.

²³ Epafras nte muú ayi akrene deno gétúgé Kras Jisōs aló enyú matame. ²⁴ Wyembo ntó ne Makōs, Aristakōs ne Damas ne Lukase áló enyú matame. Ebwó álú áte ayme abi ápyé utó Ata.

²⁵ Nnenemmye nnó Ata Jisōs Kras áléregé enyú galógáló.

Ἡμε ayi ásamé mbaá bṓṓ Hibrus

Mekomejṓṓ ayi Esṓwṓ apye maá wuú agaré

¹ Nyá mbeṃbe Esṓwṓ apye bṓṓ ekpavé bií ágaré ukwené ante sé mekomejṓṓ wuú ndṓ, ndṓ ne ndṓ né mati ufṓṓ ufṓṓ. ² Ne nana ayi mme achwṓ bye, Esṓwṓ apye maá wuú agaré esé mekomejṓṓ wuú. Maá wuú yina ntó ne ebwṓ ne ji akwyéé yéndégenó fa mme chóncho. Ji ne Esṓwṓ ábélé nnó abe menyéé geteé unó uko ebi ji awyaá. ³ Elé maá yina ne apyeé gekpékpégé ἡγο Esṓwṓ ágenege. Ndere ji alú, mbṓntó ne Esṓwṓ alu né mati mako. Mekomejṓṓ wuú awyaá utó ne elé mekomejṓṓ wuú yina ne apyeé nnó yéndégenó eyigé akwyéé gekene cháḡéné. Ji anerege mampye genó eyi gépyéé Esṓwṓ ashwṓnége gabo ayi bṓṓ ápyéé, afé mfaánebuú, ne ajwṓlé né melú énogé né egbe ebwṓnye Esṓwṓ Muú aḡeá Apwṓṓ amu.

Maá Esṓwṓ aḡeá geme apwṓ makiénné Esṓwṓ

⁴ Ndere elúmbṓ, Esṓwṓ apye maá wuú aḡeá geme apwṓ makiénné jíí wye ndere mabo ami Esṓwṓ achyéé ji málómé mapwṓ ami bwṓ. ⁵ Esé dékaá mbṓ néndé Esṓwṓ ajṓṓ fṓ ne ekiénné fṓ nnó, “Wṓ ṓlú Maá wa, fina nla Nte wye.” Esṓwṓ ajṓṓ yé ntó ató ne ekiénné fṓ nnó, “Me mbeé nye Nte wuú ne ji abeé nye Maá wa.” ⁶ Ne gébégé Esṓwṓ atóme maá mbe wuú fa mme ama jṓṓ aké, “Gógé makiénné ya ánogé ji.” ⁷ Ge genó eyigé ajṓṓ atómé ne makiénné Esṓwṓ aké, “Esṓwṓ apyeé makiénné jíí álu eké mbyo ne apye baá utṓṓ bimbo álu eké manómé mewé.” ⁸ Yémbṓ ajṓṓ ató ne Maá wuú aké, “É é Esṓwṓ, gefwa jye gebéé te kwyakwya ne kwyakwya, ṓgbarege nye gefwa jye né meti ewé elú cho ne melóméló. ⁹ Wṓ ṓgboó ne genó eyi gelú cho ne ṓpaá gepṓgé bṓṓ abi álá ábelegé mabe Esṓwṓ. Ge ula bi me Esṓwṓ, muú nlú Esṓwṓ wye njyaá wṓ nnó ṓbe ne ἡγο yi apye metṓṓ egṓṓ wṓ epwṓṓ ate ájeé byéé.” ¹⁰ Ama jṓṓ ntó ne maá wuú aké, “Wṓ, Ata, né ula ulṓṓ ṓkwyéé mme, ne ṓkwyéé yéndégenó eyi gelú né mfaánebuú ne ammu jye. ¹¹ Unó bina uchṓgé nye né meso gébé, ne wṓ mbṓṓ ṓbeé nye te kwyakwya. Ubi uko ugboó nye manaá eké ukwene mandeé, ¹² ne wṓ ṓkṓṓ nye ubi ntó eké gekwenege nkú ne ṓkwórégé nye ubi eké muú akwórégé ukwene mandeé ne ayi make. Yémbṓ, wṓ mbṓṓ ṓkwórégé fṓ ne geḡwá jye gebyéé fṓ te kwyakwya.” ¹³ Esṓwṓ ajṓṓ fṓ ne ekiénné wuú fṓ genó eyigé ji ajṓṓ ne maá wuú nnó, “Jwṓlé fa né egbe ebwṓnye wa, kpaá te mpyéé bṓṓ mawáme byéé akwene eké geluṓ eyigé ṓnérege uká byéé mfaá.”

¹⁴ Ne makiénné Esṓwṓ ako úlú le mandoó ayi ápyéé utṓṓ. Esṓwṓ atómé nnó ápoógé bṓṓ abi Esṓwṓ áwenege nye gemége bwṓ.

2

Fyegé mekpo né wáwálé ayi déwuú

¹ Te ndere esé dekaá unó bina debṓ mamfyege mekpo né ubi cháḡéné nnó ékágé deno mewaá. ² Esé dékaá nnó mekomejṓṓ Esṓwṓ ayi makiénné jíí ágaré ukwene ante sé alu wáwálé, ne bṓṓ abi álá bélé ji wṓ ne abi atóṓ ntó mekpo, agé wye efwyale ewé ekwane ne ebwṓ. ³ Ndere elúmbṓ, mbṓgé esé abi déwuú gekpekpege mekomejṓṓ Esṓwṓ ayi áwenege gemége bṓṓ, debyage ji, dépyéé mbṓ nnó ne esé débo efwyale? Ata jimṓṓ ne abṓṓ mbe ágaré bṓṓ mekomejṓṓ yina, ne bṓṓ abi áwuú ndere ji ágárege apye esé dékaá nnó alu wáwálé. ⁴ Ne Esṓwṓ alere ntó esé cháḡéné nnó mekomejṓṓ yina alu wáwálé né gepṓgé ufelekpa ebi upyéé bṓṓ álá mano mekpo fuú ne unó ebifṓ ufṓṓ ufṓ ebi ulerege utó bií. Ne achyéé ntó ufṓṓ ufṓṓ echye ewé etanege mbaá Mendoó Ukpea mbaá bṓṓ bií ndere ji ákélé.

Elé Jisṓs ne awenege gemege sé

⁵ Ge, genó eyigé esé déjógé détome ne geji gelu nnó: Makiénné Esṓwṓ fṓ wṓ Esṓwṓ ábelé nnó ágbare gefwa né mme meke ayi achwṓ wṓ ⁶ Né mbaá melu fṓ né mmu ἡμε Esṓwṓ ásá

lé nnó, “É é Ata Esòwò mekwaá alú kpe ndé genó ayi òtéé ji, gebyan̄kwògé nte mekwaá ayi wò òkpege alu waá? ⁷ Né mboó gébé, òpye fò ji aṅea yé geme dṵó eké makiénné jye wó, yémbò òfwa ji ne ṅwò ne énogé eké mfwa. ⁸ Wò òfye yéndégenó né amu jíí. Ásá né mmu ṅwe Esòwò nnó, Esòwò afye yéndégenó né ammu jíí.” Ebyennó yé genó eyigé cha eyi gelaá gepò. Yémbò esé delú dan̄ge mbò nnó yéndégenó gelu né amu jíí. ⁹ Yémbò elé Jisòs ne esé dégene. Né mboó gébé, Esòwò abelé ji né melu ewé ela eṅea yé geme eké ewé makiénné jíí wó. Esòwò apyembò nnó gétúgé galógáló ayi ji alerege, Jisòs ágéé efwyale agbo gétúgé bṵó ako. Gétúgé efwyale ewé Jisòs agene ne negbo eniné ji agboó, ne Esòwò afwa ji ne ṅgò ne enogé ndere mfwa. ¹⁰ Esòwò ne akwye unó uko ne ji ne agbaré ubi nnó ukene chánéné. Ndere ji apye nnó gejamégé bṵó ábè baá bíí abò ṅwò, elú galógáló nnó ji apye muú ayi ánénege ebwó meti áwené gemége bwó, ágé efwyale nnó akwane né yéndé meti mambe muú ayi ákágé pye ebwó ábò geṅwá.

¹¹ Jisòs muú apye nnó bṵó abe pópó chóncho ne bṵó abi ji apye ebwó álu me pópó, ebwó ako alu baá Nte ama. Ge ula bi mmye ela gboó fò ji mankú ebwó nnó aṅme bíí. ¹² Ajṵóge aké, “Mpye nye aṅme ba akaá gekpékpégé muú ayi wò òlu. Mfège nye wò né echomele bṵó byéé.” ¹³ Ama jṵó aké, “Elé Esòwò ne nliíge mmye ne ji,” ne ama jṵó ntó aké, “Gé me na ne baá abi Esòwò achye me.”

¹⁴ Te mbaá baá bíí bimbo, ebwó ako alu akwaá, getú eyigémbò, Jisòs jimboó abwólé mekwaá álá eké ebwó nnó ji agbo ake ne negbo nni áchó utó muú ayi apyéé nnó bṵó ágbó. Ne muú yimbo elé dan̄chomeló. ¹⁵ Ndere ápyembò, ápye nnó bṵó áfṵógé sé negbo né geṅwáge bwó geko, elé ebwó abò álu afwe mbaá negbo gétúgé abò afṵó néni. ¹⁶ Esé ako dékaá chánéné nnó Jisòs achwó lé nnó apòó upyáne Abraham, achwó fṵó mampoó makiénné Esòwò wó. ¹⁷ Ge genó eyigé gepye ji abwólé ntó mekwaá álá eké aṅme bíí né yéndé meti mbò, nnó abe etukpe ampyéé upe Esòwò, ewé egene bṵó meshwe, ne muú ákágé neré metṵó ne ji nnó ji achyéé gepé gétúgé gabo ayi bṵó ápyéé. ¹⁸ Ji akágé wené gemege bṵó abi mmuameno ábánenege ebwó nana néndé mmuameno abò abané me jimboó ne age efwyale.

3

Jisòs aṅea geme apwò Mosis

¹ Aṅme ba, abi ukpea, muú ayi alu né mfaánebuú akú ntó enyú. Ndere elúmbò, pège gefṵógé muú ayi Jisòs alú, ji alú ṅgba ne etukpe né depòré Esòwò etiré esé défyéé metṵó wye ne déjṵógé. ² Ji apye utṵó bi Esòwò achye ji metṵó ema wye ndere Mosis ntó apyéé né gepúgé Esòwò. ³ Yémbò, Jisòs akwáne mambó enogé apwò Mosis wye ndere bṵó ánogé muú ayi áténé gepú apwṵó gepú eyigé ji aténé. ⁴ Elú wáwálé nnó yéndé gepú muú ne atenege geji, yémbò, muú ayi apye yéndégenó elé Esòwò. ⁵ Mosis apye utṵó bíí uko né gepugé Esòwò metṵó ema, ndere maá utṵó Esòwò. Utṵó bíí bimbo utene mbaá unó bi Esòwò apyéé nye nnó bṵó ákaá né meso gébé. ⁶ Yémbò Kras apye nya utṵó bíí uko né gepugé Esòwò metṵó ema ndere Maá Esòwò. Esé delú bṵó gepu eyigémbò mbṵógé dégbarege matṵó sé chánéné ne dénegege ntó wye metṵó tágétágé te kwyakwya né unó bi débṵó nye.

Déneáge fṵó matṵó

⁷ Ge ula bi Mendoó Ukpea ejṵógé eké, “Fina mbṵógé enyú déwúgé meko Esòwò ⁸ détoṅé fṵó mekpo ndere ukwene ante nyú abò ápyéé ne Esòwò. Áshya mampye genó eyigé ji ajṵó, gébégé ebwó ákene né mashwòne, ákpa mekpo metoó bwó áfwòré ji. ⁹ Ewú né mashwòne, ukwene ante nyú ákpélé me, ágé unó bi me mpyéé né usaá aṅme upea. ¹⁰ Gé ula bi metṵó esṵó me ne nje eniné mbò, ne njṵó nké, ‘Matṵó bwó áférégé fṵó unó choó yéndégébé ne ákágé fṵó genó eyi me nkelege nnó ebwó ápye’. ¹¹ Ne ndere metṵó esṵó me ne ebwó mbò, nkélé nké, ‘Ebwó ákpené fṵó né melu ugbeé mmye wa.’”

¹² Aṅme ba, ségé gébé nnó, ékágé muú fò abe né geluage nyú ayi awya gebobogé metṵó ewé ji ashya mamfyé metṵó ne Esòwò, ati meso ne Esòwò muú alu mebe. ¹³ Genó eyigé

enyú debóó mampye gelu nnó, enyú déchyege ate majyεé yéndé bií pyege wyemba te mbaá delu kuú bií ebifo nnó fina nnó ékágé yé gabo fó ábwólé enyú détógé mekpo ne Esɔwɔ. ¹⁴ Kágé nnó esé ne Jisɔs Kras delú muú ama, mbɔgé dégbaré metóó ewé débóó mbe défyε ne ji ne eshyε kpaá te dékwónégé kwyakwya. ¹⁵ Wye ndere dékuú nye me, déjigé fó nte genó eyigé ajóó nnó, “Fina mbɔgé déwúgέ meko Esɔwɔ, détógé fó mekpo, ndere ukwene ante nyú apye gébégé átoó mekpo ne ji.”

¹⁶ Ndé bó ábó áwuú meko Esɔwɔ ne áshyá mampye genó eyi ji ájóó? Elé bóó ako abi Mosis abo áferé nya ebwó né melo Ijip. ¹⁷ Ndé bóó abi metóó esóó nya Esɔwɔ ne ebwó né usa aηme upea? Elé bóó bi ápyεé nya gabo ágboó né mashwone. ¹⁸ Ndé bó Esɔwɔ abo kélé nnó ebwó akpéné fó né melu ugbeé mmye wuú? Elé bóó bi álá ákamé nya mampye genó eyi ji ájóó wó. ¹⁹ Mbɔ ne esé dégéné nnó, ebwó ákágé kpe fó né melu ugbeé mmye gétúgέ álá áfyε metóó ne Esɔwɔ wó.

4

Esɔwɔ anyéméno nnó achyεge bóó bií ugbeé mmye

¹ Menomenye ewé Esɔwɔ anyé nya ne esé bi dékpene nye né melu ugbeé mmye wuú élú. Ndere elúmbɔ, segé gébé nnó ékágé muú nyú fó akwe meti, áso mpa wuú nnó ákágé nkpe fó né melu ugbeé mmye ewémbo. ² Esé ntó déwuú abya melóméló wye ndere ebwó abi nya áwuú. Yémbo, esé dége nnó mekomejóó Esɔwɔ ayi ebwó áwuú apóó ebwó wó, néndé ndere ebwó áwuú ji ákamé fó genó eyigé Esɔwɔ ágaré bwó wó. ³ Elé esé bi défyεé metóó ne Esɔwɔ ne dékpene né melú ugbeé mmye epófó abi álá fye metóó ne ji wó, néndé Esɔwɔ ajóó aké, “Nkelé né metóó usóó wa nnó, ‘Ebwó akpene fó né melú ugbeé mmye wa kan̄ka.’” Yélé ji ajóó mbɔ, abo annere me utóó bií ne akwyεé melú ugbeé mmye te gébégé ji akwyε mme. ⁴ Esé dékaá nnó, melú ugbeé mmye elú wye néndé né melú fó né ηwe Esɔwɔ ájóó ato ne ndɔ yi agbeé ekeneama nnó, “Esɔwɔ annerege utóó mme mankwye agbeé mmye né utóó bií uko né ndɔ ayi agbeé ekeneama.” ⁵ Né melo ηwe ewé dékuú nye ajóó wye áké, “Ebwó ákpéné fó né melu ugbeé mmye wa.” ⁶ Ndere elúmbɔ, elú wye mme fuú, nnó bóó bifó ákpene nye né melu ugbeé mmye ewémbo. Yémbo bóó bi ábóó mbe áwuú abya melóméló yina ákpéé wye wó gétúgέ álá ápyεé genó eyi Esɔwɔ ajóó. ⁷ Getú eyigémbo, Esɔwɔ ábélé bií bi fó, ne ákuú bií ebi mbɔ nnó fina. Ne te nya, Esɔwɔ apye Devid agáre mekomejóó ndere débóó me mbe déwuú né mekomejóó yimbo nnó, “Fina, mbɔgé enyú déwuúgέ meko Esɔwɔ détógé mekpo.”

⁸ Mbɔgé bóó bi Joshua abó áselé ákpene melo Kanáan abo nyá ugbeé mmye wáwálé mbɔ Esɔwɔ áamá jóó se ató ne bií ebicha wɔ. ⁹ Ewéna eléré nnó, bií ugbeé mmye ebifo úlú gilí wye bóó Esɔwɔ. ¹⁰ Yéndémuú ayi akpene né ugbeé mmye Esɔwɔ agbégé ntó mmye né utóó bií wye ndere Esɔwɔ agbeé mmye gébégé annere mankwε mme. ¹¹ Ndere elúmbɔ, démmye ne eshyε mankpe né melú ugbeé mmye ewémbo nnó ékágé muú se fó atóó mekpóo ne Esɔwɔ ndere bóó Isreli áto mekpo ákwéne nyá.

¹² Mekomejóó Esɔwɔ alú mebe ne awyaá uto. Achyaá apwɔ yéndé aparanja magbe apea ne akpene kpaá akwone mbaá geηwáge mekwaá géchónεge ne mendóo wuú. Akwonege mbaá yi ufere ne défóó dechonege. Alerege unó bi úlú cho ne ebi úlú gyεé, ebi mekwaá aferege né metóó wuú ne ebi ji akεlege mampyεgέ. ¹³ Ye genó gefó eyigé Esɔwɔ akwe eyigé gelu bibíí né amε Esɔwɔ gepó. Esɔwɔ agene yéndégenó cháηéné ne élé eta wuú ne esé dégarégé nye yéndégenó eyigé esé dépyεé.

Jisɔs alu gekpékpégé etukpe Esɔwɔ

¹⁴ Esé déwyaá gekpékpégé etukpe muú ajye koó né mfaánebuú ájyεé né mbaá ayi Esɔwɔ alu. Etukpe ewémbo élé Jisɔs, Maá Esɔwɔ. Ndere elúmbɔ, dégbaré unó bi esé défyε metóó wye ne eshyε. ¹⁵ Etukpe Esɔwɔ sé epófó muú yi álá ákágé gé fó esé meshwe gébégé genó geké géjwerege esé mampye ne ji alu muú ayi akpene né yéndé gefógé mmuaméno eké esé, yémbo ji apye gabo wó. ¹⁶ Ndere elúmbɔ, déjyε tágétágé kwókwólé ne gelu eyigé

Esɔwɔ ajwolege wye alerege bɔɔ galɔgálɔ nnó ji age esé meshwe ne alerege esé galɔgálɔ yéndégébé eyigé genó geké gelií esé.

5

¹ Ájyaá yéndé etukpe Esɔwɔ né geluage ákwaá nnó ji atene mbe né depɔré Esɔwɔ. Achyegé echye ne nnó apyegge ure mbaá Esɔwɔ gétúgέ gabo yi ebwó ápyeé. ² Akágé ndere aselé depɔ peré ne bɔɔ abi álá kágé ye genó abi anome mewaá né depɔré Esɔwɔ néndé jimboɔ ntó, unó ebifo ujwerege ji mampye. ³ Gé ula bi ji abɔɔ mampyegé ure mbaá Esɔwɔ gétúgέ gabo awuú jimboɔ ne ayi bɔɔ ntó. ⁴ Muú ákágé jya fɔ geme jíí nnó abe etukpe Esɔwɔ gétúgέ akélege mambɔ énogé etukpe. Elé Esɔwɔ ne abɔ manjya ji né utɔɔ bina wye ndere ajyaá nya Eron.

⁵ Wyembo ntó ne elú, epófɔ Kras jimboɔ ne aselé ηgɔ afye né geme jíí nnó abe etukpe wó. Elé Esɔwɔ ne ajɔɔ ne ji aké, “Wɔ ɔlu Maá wa, fina me nla Nte wye.” ⁶ Ájɔɔ ntó né melu ewé fɔ aké, “ɔlu mampye ure Esɔwɔ te kwyakwya wye ndere ajɔɔ atome ne Melkisedek.”

⁷ Gébégé Jisɔs alu fa mme, annemmye. Akpa Esɔwɔ geka, alilé ne akalege mansé ashulege nnó Esɔwɔ muú ákágé fere ji né negbo apóɔ ji. Esɔwɔ awuú mmyemenene jíí néndé Jisɔs ashulege geme mme anógé ji. ⁸ Ye elé Jisɔs alú Maá Esɔwɔ agi wye manwuúgέ ne Esɔwɔ né efwyale ewé ji agéné. ⁹ Esɔwɔ ápyégé ji ákwanégé mambé etukpe wuú, ji álá muú yi apye bɔɔ bi áwuú ne ji ábɔɔ geηwá eyigé gela gebye. ¹⁰ Ne Esɔwɔ afye ji nnó abe etukpe wuú gefɔɔ eyigé Melkisedek alú.

*Ekágé délya mamfy*ege metɔɔ ne Kras

¹¹ Esé déwyaá gejamége unó bi debɔɔ mangaré enyú gétúgέ mecho ewé, yémbo ejwerege esé mampye enyú dékaá néndé enyú dékágé fɔ genó wáwá. ¹² Né gébé eyigé na, enyú debɔɔ delú mambé anleré mbaá bɔɔ abifo, yémbo elu wye eké bɔɔ fɔ ábɔ manlerégé wye enyú unó lerégé, ebi muú abɔɔ mbe ágíí né mekomejɔɔ Esɔwɔ. Enyú delu eké bɔɔ abi álu nyuú elé némbé depɔ ndere bɔɔ abi ákwane manyé menyéé mbɔɔ. ¹³ Yéndémuú ayi alú nyuú lé némbé apó ne défɔɔ mankaá genó eyi gelú cho ne eyi gelu gye. ¹⁴ Menyéé mbɔɔ alu mbaá ákpakpa néndé ebwó ágí ne ákaágé genó eyi gelu cho ne eyi gelú gye.

6

¹ Getu eyigembɔ, délyaá yé mampelé lé unó bi debɔɔ me mbe dékaá né depɔré Kras, déjye mbe nnó débené mankaágé unó chánéné. Débɔɔ sé manselé gébé déjógé unó bi débɔɔ me mbe dékaá né depɔré Esɔwɔ etire défyéé metɔɔ wye ne etire détome nnó muú abɔ mankwɔre metɔɔ wuú alya unó bi uchwɔɔ lé ne negbo. Déké dépyéé mbɔ, elú wye eké démagé fyé mbɔ lé nebɔme gepú enine débɔ défyéé me. ² Dekaá me ndere awyage bɔɔ manaá Esɔwɔ ne ndere annerege muú amu mekpo ajé ji. Dekaá nnó Esɔwɔ apyéé bɔɔ akwilé né negbo ne ndere Esɔwɔ asɔɔ mpa bɔɔ déma te kwyakwya. Délyaá unó bina dépele mbe, mbe. ³ Mbɔgέ Esɔwɔ apógé, esé depye nye wyembo.

⁴ Ula bi debɔɔ manjye mbe úlú nnó, epófɔ kɔkɔgέ nnó dépye bɔɔ abi átíí meso ne Esɔwɔ ama kwɔré matɔɔ bwó. Ufɔ bɔɔ bina ame abɔ ákaá me ebwó né depɔré Esɔwɔ ne áfwɔré me echye ewé Esɔwɔ achyegge, Mendoó Ukpea ntó echwó ebwó mmye. ⁵ Ne age nnó mekomejɔɔ Esɔwɔ alome, ebwó ákaá ntó utó bi Esɔwɔ alerege nye né mme meke yi achwɔɔ. ⁶ Mbɔgέ ufɔɔ bɔɔ bina átigé meso ne Esɔwɔ epófɔ kɔkɔgέ nnó apye ebwó ama kwɔre matɔɔ bwó néndé elú wye eké ebwó álú wɔme wye Maá Esɔwɔ né gekwa ne áchyegge ji mekpo unɔɔ né mbe ushu bɔɔ ako ne áwane mbɔ lé gemege bwó.

⁷ Manaá akwégé, ne melu mme ényúgέ manaá dɔɔ ne mbwe ayi ápéné wye awene chánéné mbaá muú yi apye utɔɔ wye. Ebyennó Esɔwɔ ajé lé nye melu mme ewémbo. ⁸ Ne mbɔgέ melu mme ewémbo ewéne lé byabya ne meshíí, ebyennó elome fɔ ne elá gachye Esɔwɔ achɔ ewu ne kwyakwya asɔɔ ewú né mewé.

⁹ Aηme sé, ye elé dejógé mbɔ, esé dekaá wáwálé nnó enyú dekéne chánéné né unó bi dépye ndere bɔɔ abi áwene gemege bwó. ¹⁰ Esɔwɔ alú cho yéndégébé. Ajigé fɔ enyú nté né utɔɔ ebi enyú dépyéé. Delere nnó enyú dégbóo ne ji ndere enyú depóɔ ate aηme nyú

ne delu pye wyembɔ. ¹¹ Esé dékelege nnó yéndémuú nyú ámmuámé mampyege utɔ́ bií ne eshye ne akpane gechye wyembɔ kpa te kwyakwya. Deké dépyeé mbɔ, dékágé unó bi enyú dénegege metɔ́ wye degilé. ¹² Dékelege fɔ́ nnó enyú debwalé ebwá. Ségé lé gekágé nékéné bɔ́ abi áfyéé metɔ́ ne Esɔ́wɔ, akógé ntó metɔ́ ne áselé genó eyigé Esɔ́wɔ anyéméno nnó achyege ebwó.

Menomenye Esɔ́wɔ epyeé esé dénegege metɔ́ né unó bi ji anyéméno

¹³ Ne gébégé Esɔ́wɔ anyeé nya meno ne Abraham akélél gеме ji nnó ji apye genó eyigé ji anyéméno nnó apyeé gétúgé muú ayicha álá pó sé ayi aɲea gеме apwɔ́ ji ayi ji akage kelé ji. ¹⁴ Esɔ́wɔ anyéméno ne Abraham aké, “Wáwálé, njéle nye wɔ́ nchye wɔ́ ntó gejamégé upyáne.” ¹⁵ Mbɔ ne Abraham akógé metɔ́ agilé kpa te agene unó bi Esɔ́wɔ anyéméno nnó achyege ji. ¹⁶ Bɔ́ áke akélél, áselé mabɔ́ muú ayi aɲea gеме apwɔ́ ebwó ne ákélé. Akelege mbɔ, yéndé mbeé ayi ebwó anye asógé ne akamé nnó mechɔ́ ewémbɔ́ elú wáwálé. ¹⁷ Esɔ́wɔ ntó akelege nnó ji apyeé bɔ́ abi áselé nye unó bi ji anyéméno manchye ebwó ákaá chɔ́ɲéné nnó wáwálé ji akwɔ́rege fɔ́ metɔ́ wuú. Ge ulá bi ji akélél lé mabɔ́ amií jimbo manlɛre nnó, ji apye nye genó eyigé ji anyéméno nnó apyeé. ¹⁸ Mbɔ ne elú, dewyaá unó upea. Unó bina ulú nnó Esɔ́wɔ anyéméno ne ákélé. Unó bina ukwɔ́rege fɔ́ ne ji ákágé byɔ́ fɔ́ gebyɔ́. Ubi upye matɔ́ sé ábénege nno, esé bi deboó efwyale débií ne Esɔ́wɔ, dégbarege matɔ́ sé, dénérégé matɔ́ né unó bi esé dekaá nnó degene nye né meso gébé. ¹⁹ Unó bi esé dénegege metɔ́ wye ugbarege geɲwáge sé mbaá ama ndere mkpɔ́kɔ́ve ágbárege ekpe, nnó dépere uka sé mme chɔ́ɲéné. Unó bina ujame esé nnó dekoó ekat dékpe né melu makilé Esɔ́wɔ. ²⁰ Jisɔ́s jimbo abó me mbe afé ewuú né gétúgé sé gébégé ji alá me etukpe sé te kwyakwya gefɔ́ eyigé Melkisedek alu.

7

Depɔ́ etire Melkisedek alu mempye upe Esɔ́wɔ

¹ Melkisedek yina alu nya mfwa melɔ́ Salem, ne mempye upe Esɔ́wɔ ayi aɲea apwɔ́ amu. Ne gébégé Abraham atane mewá bee, mbaá awané gejamégé afwa, ndere akerege meso atuú ne Melkisedek. Atugé ne ji Melkisedek ajé ji. ² Ne Abraham akaré unó uko ebi ji afɔ́ né mewaá bee né malu afya, achyeé ji melu ema. Unó ulú upea ebi utome ne Melkisedek. Eyigé mbe gelú nnó, mabɔ́ mií matené nnó, “Mfwa ayi apye depɔ́ etiré delu cho.” Eyigé gepyé unó upea gelú nnó, “Alú mfwa Salem,” ewé eténe nnó, “Mfwa ayi achwɔ́ né nesɔ́.” ³ Né mmu ɲwe Esɔ́wɔ, mbaá fɔ́ apó ayi ásámé mabó nte wuú ne mabɔ́ mma wuú, yé lé ami ukwene ante bií. Bií bi ábyené ji ne ebi ji agbo, ye muú fɔ́ akaá wó. Ji alú eké Maá Esɔ́wɔ ne ji álá wye mempye upe Esɔ́wɔ te kwyakwya.

⁴ Gege yé gefɔ́ eyigé Melkisedek aɲea gеме. Abraham muú abɔ́ alú gekwenege nte bɔ́ Isreli, achyeé Melkisedek melu unó ewéna ema. ⁵ Né mbaá upyáne Levi ebwó abi alú amppe upe Esɔ́wɔ, ebe Mosis ejɔ́ nnó, ábó manse melú unó ewémbɔ́ mbaá bɔ́ Isreli. Ewéna etene nnó, áse unó bina mbaá bɔ́ melɔ́ bwó, yelé elú wáwálé nnó, ebwó ako alu upyáne Abraham. ⁶ Melkisedek apó fɔ́ muú ntoné Levi, yémbɔ́ Abraham jimbo akaré unó bií achyeé ji melu ema. Melkisedek ntó ajé ji, muú Esɔ́wɔ anyéméno ne ji. ⁷ Elú wáwálé nnó muú ayi ajéle nte muú yifɔ́ aɲea gеме apwɔ́ muú ayi ji ajéle. ⁸ Né mechɔ́ amppe upe Esɔ́wɔ abi alú upyáne Levi, abi áselé melu ema né malu afya, alú lé akwaá abi agbo. Yémbɔ, né mechɔ́ Melkisedek muú asélé melu ema né malu afya, ji alú muú yi álá gbó fɔ́, wye ndere ɲwe Esɔ́wɔ aleré. ⁹ Ndere Abraham achyeé nya melu unó ema né malu afya mbaá Melkisedek. Esé dékágé jɔ́ nnó Levi ntó ne achyeé ewú. ¹⁰ Esé dekágé jɔ́ mbɔ, néndé, gébégé Melkisedek atuú ne Abraham, Levi alú né mmu manoó Abraham, gekwenege nte wuú.

Jisɔ́s alú wye eké Melkisedek

¹¹ Gébégé Esɔ́wɔ ajyaá Levi ne upyáne bií nnó abe amppe upe ne ale chye ebe ewé ekene ne utɔ́ amppe upe. Ne, mbɔgé ebɔ́ ebé nnó utɔ́ bwó ukágé pye nnó akwaá akwane ndere Esɔ́wɔ akelege, mbɔ Esɔ́wɔ ama kelesé mempye upe ayi cha ayi alú gefɔ́ eyigé Melkisedek

wó. Yémbó Esòwò ajya gefòge mempye upe yi cha ayi alá tané fò né ula gepú Eròn, mpyáne Levi wó. ¹² Ne ákwòregé ntóné ampyéé upe Esòwò, abò mankwòré ntó ebe. ¹³ Muú yi déjógé unò bina détómé ne ji, atané né ntoó eniné cha. Yé muú fò né ntoó eníí álu dambe mempye upe Esòwò ayi apyéé upe né geluú. ¹⁴ Esé dékaá chanchá nnó Ata sé atané né ntoné Juda. Mosis ajóó yé genó gefò átó nnó ampyéé upe Esòwò atanege né ntoó eniné mbò wó.

¹⁵ Genó eyi gepyé gema gepyé esé dégene chanchá nnó ebe ekwòré lé manchwò ayi mempye upe Esòwò ayicha ayi alú gefòó eyigé Melkisedek achwó nana. ¹⁶ Ji alú mempyéé upe, epófó ndere ebe ewé etome ne ntoné ampyéé upe Esòwò ejóó. Ji alú mempyéé upe Esòwò gétúgé utó gerhá jíí eyigé muú alá kagé chò geji. ¹⁷ Wye ndere ajóó atome ne Jisòs aké, “Wò òlú Mempye upe te kwyakwya gefòó eyigé Melkisedek alú.” ¹⁸ Áté gekwenege ebe elá bábá neéndé elú jòó ne epófó ne ncha. ¹⁹ Ebe ewémbò ékágé pye fò bòó akwane ndere Esòwò akelege. Nana genó eyi gelòme gepwòó gechwó. Geji ne esé dénegege metòó wye, ne geji ne gejame esé debye kwókwólé ne Esòwò

²⁰ Genó eyigé fò eyi dégbége mfaá gelu nnó, gébége Esòwò apye Jisòs alaá mempyéé upe, akelé mempye upe yicha apó sé ayi Esòwò akelé. ²¹ Yémbò Jisòs alú mempye upe Esòwò gétúgé Esòwò akélé ajóó ne ji nnó, “Ata annyemeno wáwálé ne akwené fò menomenyéé wuú, ‘Wò òlu mempyéé upéé Esòwò te kwyakwya.’” ²² Ne gétúgé Esòwò akélé mbò, Jisòs ne aténé ndere muú ayi alerege nnó menomenyéé meke elòme epwòó gétúgé elú te kwyakwya.

²³ Genó eyigé fò gelú nnó, ampyéé upe abi átané né ulaá gepú Levi ája nya dòó neéndé negbo nesòó nya ebwó, ábeé sé wye mampyege utòó bwó. ²⁴ Yémbò gétúgé nnó Jisòs agboó fò, ji apyéé utòó ndere mempye upe Esòwò te kwyakwya. ²⁵ Ndere elúmbò, Jisòs awyaá utó nana mamferé bòó ako né efwyale gabo dámáa te kwyakwya abi akoógé né amu jíí ne achwòó mbaá Esòwò. Ji alu mebe te kwyakwya manenemmye mbaá Esòwò gétúgé bwó.

²⁶ Ji alú gefógé etukpe Esòwò ayi esé dékelege. Ji alú muú ukpea, muú akágé shulé fò ji ndo. Apó fò ne gabo né mmye. Ji afa mbwa ne bòó ubeé, ji alu né melu enógé né mfaánebuú eniné mfaá mfaá. ²⁷ Jisòs abòó fò mampye upe mbaá Esòwò yéndé bií ndere matúkpe ampyéé upe apyéé wó. Ebwó abòó mbe apye upe gétúgé gabo bwó ne apye ntó gétúgé ayi bòó bifó. Yémbò Jisòs apye gepyé ejíí mbaá Esòwò damaá mechò ebye gébége ji achyéé geme ji agboó. ²⁸ Ebe Mosis ejya lé akwaá, abi akágé pye gye nnó abe matukpe Esòwò. Yémbò mekomejòó ayi Esòwò akele, akele gébége áfyéé me ebe Mosis. Mekomejòó yimbò ne ájyaá Maá nnó akwane te kwyakwya mambe etukpe ampye upe.

8

Jisòs ne alu etukpe menomenyéé meke

¹ Memma mechò ewé déjógé mbò elú nnó: Esé déwyaá gefógé etukpe ewéna. Ji ajwólé né melu enógé né egbe ebwònye Esòwò Muú ajea Apwòó amu né mfaánebuú. ² Eféé ne ji apyéé utòó bií né mmu mákílé Esòwò né mmu maá geto ayi wáwálé. Ata ne akwyéé maá geto wú epófó akwaá.

³ Áfyéé yéndé etukpe nnó achyége echye, apyegé ntó upe mbaá Esòwò. Mbòntó ne etukpe ewé sé abòó mambe ne genó eyigé ji achyége mbaá Esòwò. ⁴ Mbògé ji ábò ábe fa mme, mbò ji abò abéé yé mempyéé upe Esòwò chácha néndé ampyéé upe álu me abi áchyegé echye mbaá Esòwò ndere ebe ekelege. ⁵ Utòó ebi ebwó ápyéé né melu ewémbò úlú elé dendore unò bi apye né mákílé Esòwò né mfaánebuú. Esé dékaá mbò néndé gébége Mosis alú mantene maá gepúge Esòwò, Esòwò ajóó ne ji aké, “Se gébé nnó apyéé yéndégenó gebe wye gefòó eyigé me nleré wò né mfaá mekwe.” ⁶ Yémbò utòó Jisòs unjea geme upwòó ebi ukwene ampyéé upe, wye ndere menomenyéé meke wuú ewé echome bòó mashu ne Esòwò elòme epwòó ewé gekwene. Gétúgé etene mbaá unò ulúlú ebi Esòwò achyegé nye.

⁷ Mbògé gekwenege menomenyéé ékágé pye nnó bòó ákwane ndere Esòwò akelege, mbò ámagé kele sé ewé chá. ⁸ Yémbò Esòwò ágegé nnó bòó bií ápyéé gyeé, getú eyigémbò

ne ji ajó aké, “Ata aké, gébé gechwó nye eyigé me nnyé nye menomenyé meke ne bó Isreli ne abi Juda. ⁹ Menomenyé ewémbó ebé sé ndere ewé me mbó nnyé ne ukwene ante bwó né bií bi me nsele ebwó ne amu átané né melo Ijip. Ne ndere ebwó alá pye sé genó eyigé me nnyémeno ne ebwó, me ntó nti meso ne ebwó, me Ata ne njóggé mbó. ¹⁰ Ge menomenyé ewé me nnye nye ne ntoné Isreli na. Né gébé eyigémbó, me nfyé nye mabe ya né makpo bwó, nsa áji né mmu mató bwó. Me mbé nye Esówa bwó ne ebwó ntó abé nye bó ba. ¹¹ Ne ye muú bwó amágé lere sé nte meyme wuú, ye muú ula gepú bií ajóggé sé nnó, ‘Kaágé Ata’ néndé yéndemuú manlò ne bó abi alá ñea geme wó, òkwone mbaá abi aña geme akaá nye me. ¹² Ne me ngene nye ebwó meshwe né gabo ayi ebwó ápyé ne mmágé te sé gyé ayi ebwó apyé cháchá.” ¹³ Ndere Esówa ajó atome ne menomenyé meke, ebyennó ji ase nnó ewé gekwene egbo gelu. Ne yéndégenó eyi gegboó gelu, gekwó ukoó, abelege geji baba.

9

Gekwenegé meti ewé débó dénóggé Esówa

¹ Menomenyé mbe ewé Esówa anyé nya ne bó, ewyaá mabe ayi áleregé ndere ánogé Esówa. Ne bó ntó ákwyé maá geto ayi ánogé Esówa wyé fa mme. Akare maá geto yimbo malú apea ne makat apea. ² Né meso ekat ewé mbe akuú ewu nnó melu ukpea. Né melu ewéna geluógé etuleka gelu wyé ne ekpokpogele. Né mfaá ekpokpogele ewémbó ándere ntoó bred eyi achyé mbaá Esówa. ³ Né meso ekat ewé mmu élé melu ewé akuú nnó melu ukpea ewé epwó malu ukpea ako. ⁴ Ne melu ewémbó, geluó eyigé asó elu mbaá Esówa gelu wyé. Ákwyé geji ne gul. Mekwa menomenyé Esówa elu ntó wyé, afyale ewú ne gul. Né mmu mekwa ewéna maá nkwa ayi akwyé ne gul alu wyé. Áfyé menyé yimbo ayi ákuú nnó manaá né mmu. Meto Erón ewé echí nya bya élú ntó wyé ne ubare mataá ebi Esówa asame mabe jí wyé. ⁵ Unó fò upea eké makiénné Esówa úlú né mfaá mekwa ewémbó, ákuú ubi nnó bó charubim. Ubagele bwó ukwene mbaá ayi Esówa ajige nté gabo bó. Yémbó dékage pye bó akaá unó bina uko nana.

⁶ Ákwyé unó bina ábelégé mbó, ampyé upe Esówa akpene né mmu maá gepú ayi mbe yéndé bií ápyé utó bwó. ⁷ Yémbó ekosé etukpe ampyé upe ne ekpene né maá gepú ayi mmu. Ne ji akpene wye damaá né ñme. Ji aké akpene wyé abó mamkpa manoó menya mampye upe mbaá Esówa nnó Esówa ajinte gabo awuú jimboó ne ayi bó ápyé danká. ⁸ Ndere epyembo, Mendoó Ukpea ebo elerege mbó lé nnó, te ndere maá gepú yimbo ayi mbe alú wyé ne menombi ntó wye gbege, ye meti epófó ewé bó ákágé kpe né mmu maá gepú ukpea ayi apwó malu ukpea ako. ⁹ Unó bi ulumbo élé gepó eyi gelerege njene esé eniné nnó echye ewé bó áchyé ne upe ebi bó apye mbaá Esówa ukágé pye fó nnó bó abi ánogé Esówa ábé ne ufere ebi ukwane ndere Esówa akélege. ¹⁰ Unó bina utome élé ne depóre manyégé ne manyúggé ne ndere muú ashwonege mmye nnó abe pópó né mbe ushu Esówa. Ubi úlú élé mabe ayi atome ne depóre menyammye ne ubyé nye gébéggé Esówa apyéggé yéndégenó gelage geké.

Meti meke ewe debó manóggé Esówa

¹¹ Yémbó Kras achwó me. Ji alu etukpe Esówa ayi achwó ne unó ulúúló ebi úlú mbo esé né gébé eyigé na. Ji apyé utó né melu melóméló mbaá ayi akwane apwó maá geto ayi ampyé upe abó apyé nya utó wyé. Akwaá fó wó átene ji wó, mmyeke apó fó né geluage unó bi úlú fa mme. ¹² Kras akpe né melu ukpea ewé epwó malu ukpea ako dama te kwyakwya. Gébéggé ji ákpené wye, ákpa fó lé manoó menya ndere ñme yé ami mpó ne ákpe né mmu wó, ji ákpa lé manoó mií jimboó ne ákpené wyé. Akpéggé ana gemege sé nnó detane né efwyale te kwyakwya. ¹³ Né menomenyé ewé gekwene, muú alá pó fó pópó asélé élé manoó ñme ne ami menó mpó ne matwó maá mpó ayi asó né mewe améé ji né mmye nnó abe pópó ndere Esówa akélege. ¹⁴ Ne mbóggé manoó amií ufó menya eyina mawyaá uto na, ebyennó ami Kras mawyaá uto kpaá mampwó amu. Né uto Mendoó Ukpea, muú alú te kwyakwya, Kras achyéggé geme jí mbaá Esówa gétúggé sé. Ji apyembo

nnó ashwǎné ufere sé ékágé dépyegé upwyarwyané unó ne nnó esé dépyege elé utǎw
Esǎwǎ muú alú mebe.

¹⁵ Getú eyigémbo ne Kras ala muú ayi áchómé bǎw mashu ne Esǎwǎ né menomenyéé meke ewé Esǎwǎ anyéé ne bǎw bíí. Ji apyembǎ nnó bǎw abi Esǎwǎ akuú, abǎ mejé ewé alá ebyéé fǎ te kwyakwya ewé ji anyéméno. Mbǎ ne elú néndé negbo níí eniné mbǎ ne nepyéé nnó áféreé bǎw né gabo ayi nya ebwǎ ápyé gébégé gekwenege menomenyéé.

¹⁶ Ŋwe geteé alu wye eké menomenyéé. Muú aságé Ŋwe geteé ágárégé ndere ji agbogé akarege unó bíí, alyage ubi kpaá te ji agbogé ne akaré ubi. ¹⁷ Gefǎgé Ŋwe yimbǎ awyaá uto mbǎgé muú ayi asamé ji agbo. Mbǎgé muú ayi asame ji alá agboó wǎ, Ŋwe yimbǎ afulé yé genó. ¹⁸ Getú eyigémbo ne manoó malá magbele mme wǎ, nnó menomenyéé ewé mbembe ebefǎ ne uto. ¹⁹ Mosis agarégé bǎw mabe Esǎwǎ ako, ase manoó anǎ mpo ne ami Ŋme áchwaré ne manaá, abǎ eta maá genǎw ayi akuú nnó hisǎp ne nǎwú negelé anyua né mmu, améé né Ŋwe mabe Esǎwǎ ne menyammye bǎw ako ntó. ²⁰ Ámeégé mbǎ ajǎw aké, “Gegé manoó ami magbaré menomenyéé ewé Esǎwǎ anyéé ne enyú, agaré nnó debele na.” ²¹ Wyembǎ ntó ne Mosis améé manoó mimbo né maá geto ne yéndégenó eyigé asele anógé Esǎwǎ wyeé. ²² Ndere mabe yimbǎ alerege, elu wáwálé nnó aselé lé manoó ne apye nnó yéndégenó gebe pǎpǎ né mbe ushu Esǎwǎ. Ne mbǎgé manoó mala machyéé mme wǎ, ajigé fǎ nte gabo.

Gepre eyigé Kras apyéé géférege bǎw gabo mmye

²³ Ge ula bi, asele lé manoó menya ne apye nnó unó bi úlú lé dendoré unó bi úlú né mfaánebuú ube pǎpǎ. Yémbo abǎ mansé lé genóge upe eyi gelǎme kpaá gepwǎw manoó menya ne apye nnó unó bi mbǎ né mfaánebuú ube pǎpǎ. ²⁴ Kras akpe fǎ elé né maá geto ayi akwaá akwyéé ne apye ejíí gepre wǎ. Melú ewémbo elú elé dendoré melu ukpea ewé elú né mfaánebuú. Ji akpe elé né mfaánebuú neni ambǎw, atene mbe ushu Esǎwǎ gétúgé esé. ²⁵ Ji akpe fǎ né mfaánebuú nnó apye gepre jíí ndǎndǎ ne ndǎ ndere etukpe akpene yéndé Ŋme né melú ukpea ewé epwǎw malu ukpea ako manchyéé manoó ami mala mapǎ fǎ amií jimboó né mbaá Esǎwǎ wǎ. ²⁶ Mbǎgé ebe nnó mbǎ ne ji abǎw apyéé, mbǎ ji agé efwyale ndǎndǎ ne ndǎ te ula ulǎw mme. Ndere elúmbǎ, ji achwǎw ndǎ gamaá né gébé eyi mme achwǎw kwyaa ne achyéé gemé jíí nnó ánéré ne gabo. ²⁷ Elú me nnó yéndémuú abǎ magbó demaa, agbogé mbǎ agilé unǎw mpa ayi Esǎwǎ apane. ²⁸ Wyembǎ ntó ne Kras agboó ndere gepre nnó aferé gejamégé bǎw né gabo. Ne ji amágé chwǎw nye ndǎ yifǎ. Né gébé eyigémbo achwǎw sé né gétúgé gabo sé, achwǎw elé nnó awene gemege bǎw abi agilé ji alá mmyemmye bwǎ.

10

Gepre eyi Kras gelú lé damaá te kwyakwya

¹ Ebe Mosis elú lé dendore unó ulúulú ebi úlú manchwǎ, epǎfǎ unó bimbo ubi ambǎw. Getú eyigé mbǎ bǎw aké achwǎw mbaá Esǎwǎ upe ebi ebwǎ anyuarege apyéé yéndé Ŋme, upyéé fǎ kǎŋka nnó ebwǎ akwane chǎŋéné ndere Esǎwǎ akelage. ² Mbǎgé ebo ebe nnó gefǎgé upe bina upyéé nnó bǎw akwane chǎŋéné ndere Esǎwǎ akelage, mbǎ bǎw ntó ámagé téé sé mecho gabo ne ábǎ ámagé pye sé upe bimbo. ³ Yémbo upe bina ebi bǎw anyuarege apye yéndé Ŋme, upyéé lé nnó bǎw átégé gabo ayi ebwǎ apyéé. ⁴ Néndé manoó anǎ mpo ne Ŋme makágé fere fǎ bǎw gabo né mmye cháchá.

⁵ Ge ula bi gébégé Kras alu manchwǎ fa mme ajǎw ne Esǎwǎ nnó, “Wǎ akelage sé upe ebi bǎw ápyéé eta wyeé ne echye ewé bǎw áchyegé. Wǎ akwyéé lé menyammye ayi akwyéé abelé nnó me nse mpye upe wye. ⁶ Menya eyi bǎw asǎw kǎpǎgelé né geluǎgé upe ne echye ewé ebwǎ áchyegé gétúgé gabo ayi ebwǎ ápyéé ukwane fǎ wǎ metǎw wǎ. ⁷ Ne njǎw nké, ‘Esǎwǎ gé me na nchwǎw mampye genó eyi wǎ akelage nnó me mpye wye ndere asamé né mmu Ŋwe atomé ne me nnó mbǎ mampye.’” ⁸ Kras abǎ mbe ajǎw ne Esǎwǎ aké, “Ufǎw upe bi bǎw ápyéé ndere ebi apyéé ne menya, yé ebi ápyéé ne umpomé yé ebe lé ebi bǎw áǎw né geluǎgé upe mampye upe eta wye ne unó bi bǎw achyegé gétúgé gabo bwǎ ukwané fǎ

wə metəw wó.” (Yé elé ebe Mosis eké ápyegé mbo.) ⁹ Ne ama ajó aké, “Ge me na, nchwó mampye genó eyigé wə ákelege nnó mpye.” Ndere elúmbə, Esəwə aferé upe bi ukwene nnó apye gepé eyigé Kras gese malu bwó. ¹⁰ Ne gétúgé Jisəs Kras apyéé genó eyigé Esəwə ákelege, achyéé menyammye wuú ndere gepé te kwyakwya. Getú eyigémbə esé dela bəw ukpea né mbe ushu Esəwə.

¹¹ Né gekwenege menomenyéé ampyeé upe Esəwə ápyeé utów bwó yéndé bíí. Anyuarege upe bimbə mañané mañané, yémbə upe bimbə ukágé fere fó bəw gabo né mmye. ¹² Ne Kras awesé mempyeé upe, apye lé gepé gema eyi gekwane te kwyakwya, manshwóné gabo sé. Ápyegémbə ajwólé né melu enógé né egbe ebwənye Esəwə. ¹³ Ne ji ajwəle wye agilé kpaá te Esəwə apye bəw mawámé bíí álaá eké gelwə eyi ji anerege uka mfaá. ¹⁴ Mbə ne elú nnó Kras apye elé gepé gemaá nnó bəw abi ji ashwənegé ákwane cháñéné ndere Esəwə ákelege te kwyakwya.

¹⁵ Mendoó Ukpea ntó egaré esé genó eyina. Abó mbe ajó aké, ¹⁶ Ata aké, “Gébé gekwónégé, ge menomenyéé ewé me nnyeé nye ne ebwó na. Me mfyéé nye mabe ya né mmu matów bwó ne nsame nye ájí né mmu défərəé bwó.” ¹⁷ Ne ama agbéé aké, “Me nteé sé gabo bwó ne depó etiré ebwó ápyeé gyéé.” ¹⁸ Dékagé ge nnó, ajigénte gabo bəw, yé ula fó ubéé sé ebi amágé pye upe.

Déchwó kwókwólé ne Esəwə débégé ne dembyo

¹⁹ Añme ba, ewéna etene nnó esé dékagé kpe tágétágé né melu ukpea ewé epwów malu ukpea ako, gétúgé manoó Kras ami machyéé mme gébégé ji agboó. ²⁰ Jisəs anené me ekat ewé ekaré melu ukpea ne melu ukpea ewé epwów malu ukpea ako. Anené esé meti meke ewé ewyaá genwá. Ekát ewé Jisəs anené mbə, etene mbaá menyammye wuú gébégé ji agboó gétúgé sé nnó esé dekoó wye déjye mbaá Esəwə. ²¹ Ne te ndere esé déwyaá gekpekepegé etukpe ewé epele gepúgé Esəwə, ²² déchwó kwókwólé ne Esəwə ne matów sé mako ne défyéé metów ne ji gefów eyigé déla dékagé be fə ne dembyo néndé manoó Jisəs Kras mameé me né matów sé ála pópó ne ágaré esé nnó delu cho. Ne áshwóné menyammye se ne manaá ami makpea. ²³ Déténé ne eshye né depó etiré esé déneré metów wyeé ne dégaregé deti. Ekágé déwé mmye néndé Esəwə anyegémeno nnó apyéé genó, ápyeé geji. ²⁴ Dékelégé meti ewé défyéé ate añme eshye nnó ágbógé ne ate ne nnó álerege ulów melu. ²⁵ Délyagé fə mankene uchome bəw Esəwə ndere bəw abifo ályaá esé déchome wye mmye, défyéé ate eshye, ushuú chacha ayi dégene mbə nnó bíí ebi Ata achwów ula kwókwólé.

²⁶ Néndé mbógé déké dépyeé wye gabo kpékpé ayi dékaá me wáwálé ayi mekomejów Esəwə álerege, gepé eyigé chá gepó sé eyi gekagé fere esé gabo né mmye. ²⁷ Genó eyi degile ne efo metów elé mpa Esəwə ne gekpekepegé mewe ewé esów nye bəw mawáme Esəwə. ²⁸ Dékaá nnó muú ayi abyaá ebe Mosis, áwáne ji ágené fó meshwe mbógé bə ntesse apea yé áléé ágarégé nnó ákpa ame age ji ndere ápyeé genó eyi geleré nnó ji akwé ebe ewémbə. ²⁹ Ebegeé mbə, férege gekpekepegé efwyale ewé ebeé nye ne muú ayi abyaá Maá Esəwə ne aselé manoó míí ami magbaré menomenyéé Esəwə, nnó mapó yé genó yé elé manoó ami na ne mashwəne ji nnó abe pópó, ne ajógé ntó mejów mebo atome ne Mendoó Ukpea muú alerege bəw galógál. ³⁰ Esé dékaá ji muú ajó aké, “Me ne nwyaa utó manshuú amu né gabo ayi ebwó ápyeé, ne nshúgé nye amu mbaá bəw abi ápyeé ubé.” Ne ajó aké, “Ata ne asów nye mpa bəw.” ³¹ Epyeé efo mankwe né amu Esəwə muú álú mebe.

³² Tégé ndere elú nya ne enyú gébégé enyú debów mbe dékaá depore Esəwə. Yé elé enyú dégéné gejamégé efwyale né gébé eyigémbə, déténeé wye ne eshye yé genó genyige enyú wó. ³³ Gébé eyigé fə bəw ashyéé enyú gbəñəñə ne ápyeé enyú déwuú ubalé. Né gébé eyigé fə bəw abi agene ntó efwyale mbə, enyú déchome défyəge ebwó mmye. ³⁴ Dégene meshwe ne bəw abi ákpéné denə, ne gébégé bəw áfów unó nyú dékame wye kamegé ne metów megómégó ndere dékaá nnó déwyaá unó ulóulú ebi upwów ammu, ebi ubéé nye te kwyakwya. ³⁵ Ndere elúmbə, délyagé fə mamfyegé metów ne Esəwə néndé ji achame nye enyú. ³⁶ Enyú débów mankogé elé metów dépyegé genó eyigé Esəwə ákelege, ne dése

unó uko ebi Esᵱwᵱ anyémeno nnó achyegé. ³⁷ Néndé Esᵱwᵱ aké, “Elá gachyéé muú ayi achwᵱᵱ nye achwᵱ achᵱᵱ sé gébé. ³⁸ Né bᵱᵱ ba abi ápyeé wye genó eyi gelú cho, abeé nye wye mamfyegé metᵱᵱ ne me. Yémbᵱ muú ayi ajame mmye meso, metᵱᵱ wa egᵱᵱ fᵱ ne ji.” ³⁹ Esé depᵱ fᵱ bᵱᵱ abi ajame mmye meso geᵱwagé bwᵱ genó mme detu. Esé delú elé bᵱᵱ abi áfyéé metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ ji awene gemege bwᵱ.

11

Gefᵱᵱ eyigé bᵱᵱ áfyéé metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ

¹ Metᵱᵱ mamfyé ne Esᵱwᵱ elé ndé? Metᵱᵱ mamfyé ne Esᵱwᵱ elé mankaá nnó débᵱᵱ nye unó bi déneré metᵱᵱ wyeé ne nnó unó bi esé dela delu danje úlú wyeé wáwálé. ² Bᵱᵱ abi nya mbembe áfyéé metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ, getú eyigémbᵱ Esᵱwᵱ ase nnó apye genó gelógéló.

³ Ne elé gétúgé esé défyéé metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ ne dékaá nnó mekomejᵱᵱ ayi Esᵱwᵱ ajᵱᵱ ne akwyéé mme. Ewéna etene nnó unó bi esé dégene mbᵱ fa mme, akwyéé ubi ne unó bi muú álá gene.

⁴ Gétúgé Ebel áfyéé nya metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ ne ji apyeé gepe mbaá Esᵱwᵱ eyi gelᵱme gepwᵱᵱ eyigé meᵱmo wuú Ken. Ndere ji apyemba, Esᵱwᵱ akame nnó ji alú cho, getugé gepe eyige ji apyeé. Yé elé Ebel agboᵱ te nya metᵱᵱ ewé ji áfyéé ne Esᵱwᵱ elú ejᵱgé mejᵱᵱ te fina.

⁵ Gétúgé Enak áfyéé nya metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ, ji agbo wᵱ. Esᵱwᵱ ase ji afé né mfaánebuú mebe. Yé muú ama agé sé ji wᵱ gétúgé Esᵱwᵱ asélé ji ajye né mfaánebuú. Gemegé nnó Esᵱwᵱ asé nya ji ajye mfaánebuú alere me nnó gepᵱ ejíí gegᵱ ji metᵱᵱ. ⁶ Elú wáwálé nnó yé muú ákágé pye fᵱ metᵱᵱ egᵱ Esᵱwᵱ mbᵱgᵱ muú yimbo álá fye metᵱᵱ ne ji wᵱ, néndé yéndémuú ayi achwᵱ kwᵱkwᵱle ne Esᵱwᵱ, abᵱ mankamé nnó Esᵱwᵱ alú wye wáwálé, ne ji achame bᵱᵱ abi ákelege ji ne matᵱᵱ bwᵱ mako.

⁷ Metᵱᵱ ewé Nowa afyeé nya ne Esᵱwᵱ epye ji awú mbeé ayi Esᵱwᵱ akwélé ji gétúgé unó bi upyeé nye meso gébé. Akwye ékpe kraá ewé ji ne ula gepú bíí ákpené mmu nnó ápó negbone ᵱgbannyi. Ndere ji apyemba mfaánebuú ashulé bᵱᵱ mme né mmye, ne Esᵱwᵱ apye ji ntó álá cho gétúgé ji áfyéé metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ.

⁸ Metᵱᵱ ewé Abraham afyeé nya ne Esᵱwᵱ epye ji awú ne Esᵱwᵱ. Akú Abraham ajᵱᵱ ne ji nnó akwilé ajyeé né gebage mewaá eyigé ji achyegé nye ji meso gébé. Ji alyaá melᵱ wuú afé yé elé ji álá akaá mbaá ayi ji ajyeé wᵱ. ⁹ Metᵱᵱ ewé ji áfyéé ne Esᵱwᵱ epye ji ajwᵱlé né mmu baá otó ndere meᵱkeé né mme bᵱᵱ abi cha ayi Esᵱwᵱ anyémeno nnó achyegé nye ji. Mbᵱntó ne maá wuú Asek ne mpyáne wuú Jakᵱb ajwᵱlé. Ebwᵱ álú bᵱᵱ bi álú mambo ntó genó eyigé Esᵱwᵱ anyémeno nnó achyegé ebwᵱ. ¹⁰ Abraham akó metᵱᵱ ajwᵱlé né baá otó bimbo néndé ji abᵱ agilé manjwᵱlé né melᵱ ewé ewyaá mabᵱme ayi álá chᵱgᵱ ewé Esᵱwᵱ akwyéé atene.

¹¹ Metᵱᵱ ewé Sara áfyéé ne Esᵱwᵱ, ne epyeé ji akpane unᵱ. Yé elé ji akwᵱᵱ me ukoᵱ, ákoᵱ gébé eyigé ji ábyéne maá, ji afyé wye metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ nnó anyegémeno mampyéé genó, apye geji. ¹² Yé elé Abraham ábené me álá kágé bye se baá, upyáne bíí uja eké ambe né mfaánebuú ne gesᵱᵱ né mbale ebeé mega. Yé muú ákágé pa fᵱ ubí.

¹³ Bᵱᵱ bina ako áfyéé wye metᵱᵱ ne Esᵱwᵱ kraá te agboᵱ. Yé muú bwᵱ fᵱ ase yé genó eyigé Esᵱwᵱ anyémenó nnó achyegé nye ebwᵱ wᵱ. Yémbᵱ áge lé unó bimbo te mbe ne matᵱᵱ ágᵱᵱ ebwᵱ. Ebwᵱ ákaá nnó ebwᵱ alú elé aᵱkeé bᵱ abi ákógé fa mme yina kógé. ¹⁴ Bᵱᵱ abi ájᵱgᵱ mbᵱ álere chánéné nnó ebwᵱ akélege mbaá ayi abeé melᵱ ewé bwᵱ. ¹⁵ Mbᵱgᵱ ebwᵱ abᵱ átégé lé melᵱ ewé ebwᵱ atané wyeé, mbᵱ ebwᵱ akelé meti mankere wyeé. ¹⁶ Yémbᵱ ebwᵱ ashyagé lé melᵱ ewé elᵱmé epwᵱᵱ ewé ebwᵱ abᵱ alú wyeé. Ne melᵱ ewémbᵱ elú lé né mfaánebuú. Ndere elúmbᵱ, mmye egboᵱ fᵱ Esᵱwᵱ nnó ebwᵱ ákúgᵱ ji nnó Esᵱwᵱ bwᵱ néndé ji ákwyéé me melᵱ ábelé ebwᵱ.

¹⁷ Gébégé Esᵱwᵱ amuame Abraham nnó ase maá wuú Asek apye gepe, Abraham ákamé gétúgé áfyéé metᵱᵱ ne ji. Elé Abraham yina ne Esᵱwᵱ anyéé nya meno ne ji nnó abeé ne gejamégé upyáne, yémbᵱ ji akpome mmye manse danchi maá wuú apyé gepe mbaá Esᵱwᵱ, ¹⁸ yé elé Esᵱwᵱ ajᵱᵱ nya ne ji aké, “Gejamegé upyáne ebi wᵱ ᵱbᵱᵱ nye utanege nye

lé mbaá Asek.” ¹⁹ Abraham ntó ákamé nnó Esṓwṓ akágé pyeé bṓṓ akwilé né negbo. Ne dékágé jṓṓ nnó elú wye eké Esṓwṓ apye Asek akeré né geṗwá Abraham ase ji akere mmu.

²⁰ Elé gétúgέ Asek áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ ne ji ajelé Jakṓb ebwṓ ne Esao, agaré ebwṓ mejé ewé ebwṓ abṓṓ nye meso gébé.

²¹ Gétúgέ Jakṓb áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ né gébégέ ji achwṓṓ gbo ajé lé baá Josef apea abi ande. Né gébé eyigémbṓ agií né meto wuú anógé Esṓwṓ.

²² Gétúgέ Josef áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ né gébégέ ji áchwṓṓ gbó agaré bṓṓ Isreli nnó ebwṓ ályage nye melṓ Ijip. Ne agaré ntó ebwṓ ndere ji agbogé ápyeeé ne ugoó bií.

²³ Gétúgέ mma ne nte Mosis áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ ne gébégέ ábyené Mosis ábí nya ji né ámfáá áléé, néndé áge nnó ji alú maá ayi alṓme ulṓṓ. Ne áfo yé mambya ebe ewé mfwa melṓ afyeeé nnó áwáné baá bṓṓ Isreli né gébé eyigémbṓ wṓ.

²⁴ Gétúgέ Mosis áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ né gébégέ ji awené ashyaá nnó asegé fṓ ji ndere maá ayi maá mfwa Fero ayi mendée ábyené. ²⁵ Ji ákamé mange efwyalé ne bṓṓ Esṓwṓ ne nnó ji anyégé apogé ne nechóchṓ né mmu gabo ewé nechóchṓ eniné na nela newyagé.

²⁶ Ji aferé nnó mange efwyale gétúgέ Kras elé gekpekpegé gefwa eyi gepwṓṓ gefwa geko eyi gelú né Ijip néndé ji apelé wye né mbe mambṓ genó eyigé Esṓwṓ ácháme nye ji.

²⁷ Gétúgέ metṓṓ ewé ji áfyeeé ne Esṓwṓ alyaá melṓ Ijip abṓṓ yé efṓ wṓ né genó eyigé metṓṓ esogé mfwa ákágé pye wṓ. Ji akó metṓṓ apelé wye mbembe eké abṓṓ age me Esṓwṓ muú bṓṓ alá gené ji ne ame. ²⁸ Elé gétúgέ metṓṓ ewé Mosis áfyeeé ne Esṓwṓ, ne ji agaré bṓṓ Isreli nnó álṓ manyé epaá koó upú, ne nnó ase manoó ḡme ameeé né manombi upú bwṓ nnó ekiénné Esṓwṓ ewé ewáné bṓṓ echwṓgέ ekoó upú bwṓ kógé ekágé ewa baá mbe bwṓ, ndere ewáné nye abi bṓṓ Ijip.

²⁹ Gétúgέ metṓṓ ewé bṓṓ Isreli áfyeeé ne Esṓwṓ, ne áchyaá ebeé mega ewé ákuú nnó ebeé megelé eké bṓṓ abi ákené né mme detu. Ne gébégέ bṓṓ Ijip ámuame manchyaá, ebeé ewémbṓ eshwya ebwṓ ako.

³⁰ Gétúgέ metṓṓ ewé ebwṓ áfyeeé ne Esṓwṓ, ebwṓ ákégέ ágyaágé melṓ Jeriko né mme ndṓ ekenéama, gebamé mataá eyi genṓṓ melṓ mme gekwe gbarammm. ³¹ Gétúgέ Rahab mendée enó áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ abi bṓṓ Isreli abi áchwṓṓ cheré melṓ ewémbṓ bibií. Getú eyigémbṓ ne ji alá agboó fṓ choncho ne bṓṓ abi alá ákamé ne Esṓwṓ wṓ.

³² Me mmagé jṓṓ na nnó? Unó bi bṓṓ abi áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ apye uja dṓṓ. Gébé ne gela gepṓ sé eyi me njógé ntome ne bṓṓ ndere Gidyṓn, Barak, Samsen, Jefṓta, Devid, Samuele ne bṓṓ ekpave Esṓwṓ abifo. ³³ Elé gétúgέ metṓṓ ewé ebwṓ áfyeeé ne Esṓwṓ, ne ebwṓ abifo ámmye bee ne malṓ kpakpa ápwṓ áji. Ágbaré malṓ ebwṓ chancha, ne ábo unó bi Esṓwṓ anyémeno nnó achyegé ebwṓ. Gétúgέ metṓṓ ewé ebwṓ áfyeeé ne Esṓwṓ ágbe manó unyanya nnó ékágé uwá ebwṓ. ³⁴ Ánií mewé ewé elulé wum, wum, wum, yémbṓ mewé esṓ fṓ ebwṓ wṓ. Abifo abṓṓ bṓṓ abi aké áwá ebwṓ ne bṓ aparanja. Abifo apṓṓ ne eshye yémbṓ Esṓwṓ achyeeé ebwṓ eshye. Abi awyaá eshye mamye bee ámmye ábú bṓṓ bee abifo né malṓ bwṓ. ³⁵ Gétúgέ metṓṓ ewé andée abifo áfyeeé ne Esṓwṓ, áge bṓṓ bwṓ abi ágboó ndere ákwilé né negbo. Abifo átulé ebwṓ kpaá alá mangbomangbo, yémbṓ ákámé negbo áshya mamferé metṓṓ ne Esṓwṓ bṓṓ ályaá ebwṓ. Ápyembṓ nnó meso gébé Esṓwṓ apye ebwṓ abṓṓ geṗwá eyi gepwṓṓ amu. ³⁶ Abifo ájwa ebwṓ ne atulé ebwṓ ne otoó, awe abifo ne bṓ mkpṓkṓne áfyeeé ebwṓ né gepúgέ denṓ. ³⁷ Átó abifo ne mataá áwa. Ágyá abifo ubauba ne sṓṓ. Áwá abifo ne bṓ aparanja. Abifo alú ubya bṓ, áfyeeé elé mekṓ ḡme. Áchyeeé ebwṓ efwyale, ámmye amu ne ebwṓ. ³⁸ Ákené nya mmu mewáá tametamé ákwṓme makwe áshulege, ábiígé né mmu maba mataá ne ambu né mme. Mme yina ákwane yé mambṓ mbaá ayi ebwṓ ákágé ájwṓlegé wye wṓ.

³⁹ Gétúgέ ebwṓ áfyeeé metṓṓ ne Esṓwṓ, áké ebwṓ ápye gechágéné genó. Yé elé elúmbṓ, ebwṓ ásé yé genó eyigé Esṓwṓ anyémeno nnó achyeege ebwṓ wṓ, ⁴⁰ néndé Esṓwṓ awyaá gechachage genó né metṓṓ mampye eyi getome ntó ne sé. Genó eyimmbṓ gelú nnó aselé esé chónchṓ ne ebwṓ apye nnó dékwane chájéné ndere ji akelege.

12

Nte sé Εσωω anywolege esé mati

¹ Né egbe ewé se, bɔ́ bina ako abi áleré esé ndere áfyéé metɔ́ ne Εσωω álu wyeé, áno esé mme eké geko ápelé nnó áge genó eyigé esé dépyéé nye. Ndere elúmbɔ, dékpa yéndégenó eyi génɔ́ esé eyi gépye esé déla dékáge lome dégbe mewaá chónchó ne gabo ayi áfwyánege esé. Dékógé metɔ́ délómégé wye gatelé ayi alú esé mbe. ² Ndere délόμεge dépelé wye ne Jisɔs muú anene esé meti défyéé metɔ́ ne Εσωω. Wye elé ji ne akpané nye esé apye metɔ́ ewé défyéé ne Εσωω ekwane chanéné. Ji akamé nya magbo negbone mekpo unɔ́ né gekwa. Ji asé yé mekpo unɔ́ ewé elú né gefɔ́gé negbo eniné mbɔ efú genó wɔ́ néndé ji akaá gekpekpegé metɔ́ megómégó ewé Εσωω ákwyéé me ábelé eta wuú. Gétúgé ji agboó negbo eniné mbɔ, ji ajwólé nana né melu enógé né egbe ebwɔnyé Εσωω.

³ Tégé ndere ji akógé nya metɔ́ agené efwyale né amu bɔ́ ubeé, bɔ́ ápaá ji. Tégé wye ji nnó ékáge enyú debe ne gepwa metɔ́ detɔ meti. ⁴ Ummye ebi enyú démmye manlyaá gabo delú dammye dekwóné mbaá manó nyú machyeye mme. ⁵ Nnó enyú dejií me nte majyéé ami Εσωω achyegé enyú ndere baá bií? Ji ajɔ́ aké, “Maá wa, Εσωω ányágé wɔ gétúgé gye ayi wɔ ɔpyéé, ɔsege fɔ́ ewú eké efú yé genó wɔ. Áshúlegé wɔ ndo, ɔbege ne gepwa. ⁶ Kaá nnó Ata alerege lé chuchu yina mbaá muú ayi ji ábɔ́ gejeé ne ji. Ne atulegé lé yéndémuú ayi ji aselé nnó alú maá wuú.” ⁷ Ndere elúmbɔ, kógé metɔ́ né chuchu ayi Εσωω alerege enyú, manleré enyú genó. Ji apyembo elé ne enyú ndere nte apyéé ne baá bií. Ndé maá ayi apyeye gye nte wuú alá alerege fɔ́ ji chuchu? ⁸ Mbɔgé Εσωω alá alere enyu chuchu né gye ayi dépye ndere ji apyéé ne baá bií ako wɔ, ebyennó enyú dépó fɔ́ baá bií wáwálé delú baá ulɔ. ⁹ Genó eyigé fɔ́ gelú nnó, ante sé fa mme alerege esé chuchu mbɔgé dépyegé gyeé, denoge ebwɔ. Ndere elúmbɔ, elú galógáló nnó esé déwúgé dɔ́ ne nte sé muú abɔ́ mandoó sé, nno debo gepwá. ¹⁰ Ante sé fa mme alerege ese chuchu né mboó gébé ndere ejigé ebwɔ gétúgé gyeé ayi esé dépyéé, Εσωω alerege esé chuchu gétúgé gyeé ayi dépyéé né galógáló awé sé, nnó esé debe bɔ́ ukpea ndere ji. ¹¹ Né gébégé alerege esé chuchu déselé fɔ́ nnó elé genó gelógéló. Déselé elé nnó elé genó eyi gepyéé esé débéé meshwemeshwe. Yémbɔ ewyagé, efwyale ewémbɔ echwɔ́ ne galógáló mbaá bɔ́ abi ágíí genó wyeé. Epyéé nnó ebwɔ apyegé genó eyi gelú cho ne nnó ábé nesɔ ne ate bɔ́.

Majyéé ne mbeé mekwelege

¹² Ndere dékaá mbɔ, gbarege unó chancha ne amu nyú ayi abɔ́ gepwa ne tenege ne eshye ne uka nyú ebi uweré. ¹³ Chógé wye mbe dékené né mati ayi alú chó nnó ékáge uka nyú ebi uloó né uferé ubwiré, utógé lé tógé.

¹⁴ Mmyegé nnó débe nesɔ ne bɔ́ ako. Mmyegé ntó nnó débe bɔ́ ukpea. Muú alá ápó muú ukpea agené fɔ́ Ata. ¹⁵ Ségé gébé nnó ekágé muú nyú fɔ́ apye genó eyigé Εσωω alyagé manleré ji galógáló. Ségé gébé nnó ékáge muú nyú abe ne gepɔ́ gebogebo. Gefɔ́gé gepɔ́ eyina gelú eké nchye ayi agbɔ́gé unywɔne bií uchwɔ́ ne efwyale ne uchɔ́ gejamégé unó ebifɔ́. ¹⁶ Ségé ntó gébé nnó ékáge muú nyú fɔ́ abe ne gepɔ́gé ubelé tametame. Yé eké muú ayi abyaá depɔ́ré Εσωω ndere Esao apyéé. Ji akpo dékpaakpaá tíí ndere maá mbe gétúgé némbane menyéé. ¹⁷ Ebelegé ammye nnó ama abɔ́ dékpaakpa etií nnó nte wuú achyéé ji méjé ewuú ndere maá mbe yémbɔ nte wuú ashya. Akéle meti ne manse ame nnó akwɔré mechɔ́ ewéna age wɔ.

¹⁸ Féregé mbaá ayi enyú détené mbɔ nana manchwɔ́ kwókwólé ne Εσωω. Enyú détene fɔ́ né melu ewé bɔ́ Isrelí atene nya wɔ. Ebwɔ átené nya kwókwólé ne mekwe ewé akuú nnó Sina mbaá ayi muú ákáge ta. Melu ewé mewé ebɔ́ elúlé wum, wum, empinya gemua gekwene mbaá alá chendeé ne mbyo ammye ntó wuuuuuuu. ¹⁹ Ebwɔ awú meko emba ewé áfóme. Awú ntó meko muú fɔ́. Genó eyi muú yimbɔ ajɔ́ gépye ebwɔ anemmye nnó muú yimbɔ amágé jɔ́ sé meko yicha ebwɔ áwú. ²⁰ Ebwɔ ajɔ́ mbɔ néndé genó eyigé muú yimbɔ ajɔ́ gepye ebwɔ abɔ́ efó dɔ́. Muú yimbɔ agaré aké, “Yéndé genó eyi getaá mekwe

ewéna, yé ebe elé menya, ato ji ne mataá kpaá te agboó.” ²¹ Genó eyi ebwó agené né mekwe ewémbò gepyeé efo kpaá Mosis jimboó ajóó aké, “Nwere ne efo metóó.”

²² Yémbò enyú détene elé kwókwólé ne Mekwe Sayon. Mekwe ewéna ne elú melo Esòwò muú alú mebe. Melo ewémbò elé Jerosale ayi alú né mfaánebuú. Elé né melo ewéna ne makiénné Esòwò gejamegejame áchomé wye ne nechóchó. ²³ Enyú delú mbò lé né echomele bóó abi Esòwò ajyaá ndere baá mbe bíí, ebwó bina ne ásámé mabò bwó né mmu ñwe ayi alu né mfaánebuú. Enyú déchwó mbaá Esòwò muú asóó mpa bóó ako, ne décho mbwa ne mandoó bóó mbembe abi alú cho. Ebwó bi Esòwò apyeé nnó ákwane chájéné ndere ji akélege. ²⁴ Enyú déchwó mbaá Jisòs muú áchomé akwaá mashu ne Esòwò né menomenye meke. Enyú déchwó né manoó mií ami mameé enyú mmye. Mami majógé genó eyigé gelòme gepwóó eyigé manoó Ebel. *

²⁵ Ségé gébé nnó ékágé déshya manwú genó eyi Esòwò ajógé ne enyú, néndé bóó abi mbembe abi áshyá manwú ne muú ayi ákwele ebwó mbeé fa mme áge meti mambo efwyalé wó. Ndere elúmbò, esé déshyagé manwú genó eyigé Esòwò né mfaánebuú agaregé esé, ebyennó dékagé bo nye fó efwyalé ewé echwóó wáwálé. ²⁶ Meko ayi ji ajóó mbembe anyigé mme. Nana anyémeno nnó, “Né ndò ayi fò me nyigé nye sé elé mme jiji, nyigé nye ntó mfaánebuú.” ²⁷ Uchu bi ji ajóó mbò nnó, “Né ndò ayi fò” ulere nnó unó bi ji akwyéé uko unyigé nye, utane né malu bwó nnó ebi alá kágé nyigé ubi ne ulaá te kwyakwya.

²⁸ Ndere elúmbò, te mbaá esé dékpene nye né gefwage Esòwò eyigé muú alá kágé nyigé, déramege Esòwò, défège ji né meti ewé egóó ji, dénogé ji ne efo metóó ²⁹ néndé Esòwò se alu eké mewe ewé esóó yéndégenó.

13

Gepó eyigé baá Esòwò abóó mambe ne geji

¹ Enyú debó mamgbógé ne ate ndere ate ayme agboó ne ate. ² Délyage fó manene ankeé né mmu upú nyú. Kágé nnó mbò ne bóó abifó ápyeé ne anene makiénné Esòwò dankaa. ³ Tége bóó abi alú né denò. Ségé nnó enyú ntó délu né denò ne ebwó chónchó. Tége ntó bóó abi ágené efwyalé. Ségé nnó enyú ntó dégené efwyalé eké ebwó.

⁴ Bóó ako ánogé depòré neba. Yéndé mendée ne menò abe ne ate ndere bóó abi ábané neba ábeé, ékágé muú ályaa nte ájye ákelé muú yicha né dafye. Tége nnó bóó abi ákwene ulò ne ábelégé ubele tamé tamé, Esòwò ásóó nye mpa bwó.

⁵ Débógé fó mmwólé ñka, yémbò ségé yéndégenó eyigé enyú déwyaá gekwané ne enyú kwanegé néndé Esòwò ajóó aké, “Me nkágé lyaá fó enyú chacha, ne nlyagé fó enyú mbya” (Det. 31:6) ⁶ Ndere elúmbò, esé dékágé do ebwò ewome déjóó ndere muú fò ajóó nnó, “Ata alú mempoó wa. Me nfóó fó. Ndé genó muú ákágé pye me?” (Ps. 118:6)

⁷ Tége ákpa nýú abi ábóó mbe átií enyú ame né depòré Esòwò. Tége galógáló ayi ebwó alú nya fa mme ápyeé. Gyérege ndere ebwó áfyéé metóó ne Esòwò. ⁸ Jisòs Kras akworege fó. Ndere ji alú nya, mbò ne ji alu fina, ne mbòntó ne ji abeé nye te kwyakwya. ⁹ Ségé gébé nnó ékágé délyaa ufo ufoó unó bi bóó álerege ubwólé enyú. Genó eyi gelòme gepwò, elé galógáló ayi Esòwò alerege nnó matóó nyú ábénégé, epóófó mankwòlege mabe ayi atome ne depòré menyeé. Áji ápoógé yé bóó abi ákwòlege aji né meti fò.

¹⁰ Esé déwyaá geluógé upé eyigé ampyeé upé abi ápyeé upé né melú ukpea ála abò fó manye menyeé ayi atanegé wye wó. ¹¹ Etukpe eké epye upé né melu ukpea ewé epwóó malú ukpea ako, áwáne menya ákpa manoó manchyeé ndere gepé mbaá Esòwò gétúgé gabo ayi bóó ápyeé. Yémbò ákpane menya yimbo jimboó, áfe ásóó ji né mekpo meti. ¹² Wyembo ntó ne gepé eyigé Kras apyeé gelu. Ji agbo né mekpo meti Jerosale nnó ji ase manoó mií ashwone bóó bíí ábè bóó ukpea. ¹³ Ndere elúmbò, délyaa melo dékwólé Jisòs dékpa mekpo unóó eké ji. ¹⁴ Néndé esé depò ne melo fa mme ewé ebeé te kwyakwyaá.

* ^{12:24} Elú wáwálé nnó: Manoó Ebel malilé nya nno Esòwò ashúú amu, yémbò ami Jisòs malilé nnó Esòwò agene esé meshwe.

Εσέ dépelé mangε melo ewé echwó nυε. ¹⁵ Ndere elúmbo, dékoó né amu Jis̄s défegé Εσωω yéndégébé. Déké défegé ji mbo, elú wye eké gεpe ne dépyembō mbaá Εσωω. Désé lé mano sé dékwane mabo mií nnó ji ne alu Ata. ¹⁶ Délyage f̄ mampyegé galógáló ne mampógé ate aηme ne unó bi déwyaá néndé γε upe ebi ugó Εσωω metó mbo.

¹⁷ Wúgέ ne ákpakpa nyú ne dépyegé unó bí ebwó ágarégé enyú. Ebwó ápelé enyú né deporé Εσωω ndere bóó abi bií uma atenege né mbe ushu Εσωω agaré ndere ebwó ápelé enyú. Enyú déké dépyéé unó bi ebwó ágarege enyú, ápye nυe utóó bwó ne metó megomegō. Délá déwuú f̄ ne ebwó, ábeé ne mesome ndere ápye utóó bwó ne ewémbō épógé yé enyú né meti f̄. ¹⁸ Negé wye mmye gétúgέ sé néndé esé dékaá nnó déwyaá mataó mmu pópó mampye genó eyi gelú choó yéndégébé. ¹⁹ Me nnene enyú mmye dóó nnó enyú dénenemmye mbaá Εσωω nnó apye me nge meti mma nkeré eta nyú wáwá.

Mmyemenene ne matame

²⁰ Nnenemmye nnó Εσωω muú apyéé bóó ábeé né nesō, ábámé enyú. Ji ne apyéé Ata Jis̄s Kras akwilé né negbo. Jis̄s ne alú muú kraá ambame magoηme muú apelé esé bóó Εσωω. Mbo ne elú gétúgέ manoó mií amií mampye nnó menomenyεé ewé Εσωω anyεé ne bóó bií ekene te kwyakwya. ²¹ Nnenemmye nnó Εσωω achye enyú yéndégenó gelógéló eyigé enyú dékelege, mampyegé unó bi ji aklege nnó enyú dépyegé. Nnenemmye nnó Εσωω apyéé Jis̄s Kras apoó esé dépyegé unó bi ugóó ji metóó. Déchyege ηgō mbaá Kras te kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

²² Aηme ba, nnene enyú mmye nnó dékoó metóó dékú mekomejóó ayi me nsámé mbo nchyege enyú majyeé néndé nsá ji aja wó. ²³ Nkelegé enyú ntó dékaá nnó meηme sé Timoti atané denō. Mbogé abanégé me wáwá, nké nchwóó γε enyú nchwóó ne ji.

²⁴ Tamege ákpakpa nyú chónchó ne bóó Εσωω ako. Aηme sé abi atane né Itali alóó enyú matame. ²⁵ Nnenemmye nnó galógáló abe ne enyú ako.

Ἡμε ayi Jemsi ásamé

Matame

¹ Me Jemsi, memkpané defwé Esɔwɔ ne Ata Jisɔs Kras ne nsámé Ἡμε yina eta enyú bɔ́ Jisɔs abi détyaá déjyέ né mme meko. Ntamege enyú. *

Bége ne nechóchó gébége depɔ détomége enyú

² Ἡμε ba, yendégébe depɔ déké détomége enyú, né eta nyú ébé metɔ́ megɔmega. ³ Tége nnó depɔ etírε détomége mbo enyú délúlé mamfworé mbogé enyú défyé matɔ́ ne Esɔwɔ wáwálé. Depyέ nnó enyú débó eshye mangbárégé matɔ́. ⁴ Ne debɔ mangbárégé matɔ́ nyú yéndégébé, pyége mbo nnó débené né depɔré Esɔwɔ né yéndé meti, dékaá chánéné yéndégenó eyigé enyú dépyέ. ⁵ Mbogé muú nyú ala kaágé genó eyigé ji abɔ́ mampye, ánnemye mbaá Esɔwɔ. Achyέge nyε ji majyέ. Esɔwɔ achyεge majyέ ne metɔ́ megɔmega akpεge fɔ mbaá muú ayi agíge ji.

⁶ Yémbɔ muú aké anenemmye, ákamé ne metɔ́ ema áβεγέ fɔ ne dembyó. Akaá nnó muú ayi áβεé ne dembyó, alu eké Ἡgbannyi ebéé mega, ayi mbyo nnyi átene ájyέ yéndé égbé. ⁷⁻⁸ Muú ayi áwyaá matɔ́ apea, áférege depɔ deyaádeyaá né genó eyigé ji apye. Gɔfóge muú yimbo ékagε áfére nnó Esɔwɔ achyεge nyε ji genó fɔ cháchá.

Muú gekpo ne muú gefwa

⁹ Yéndé meḡmé ayi álú mbya ábé ne nechóchó nnó aḡea gεme né mbe ushu Esɔwɔ, ¹⁰ Wyémbɔ ntó ne yéndé meḡme ayi áwyaá gefwa, abɔ́ mambe ne nechóchó nnó Esɔwɔ apye ji alu lé muú ayi akɔ́ dekɔ́ né mbe ushú wuú. Néndé, ábélégé nyε fɔ mamgbó ndere ukoó byá mewaá úgbó. ¹¹ Mḡmέ étýεgέ ne gelu, edo ukoó bya mewaá bimbo úwáḡese úgbó, ulɔ́ ebwó unó. Wyémbɔ ntó ne muú gefwa ágboó gébége akwólégé mati gefwa jíí.

Mmuameno átánégé fɔ mbaá Esɔwɔ

¹² Muú ayi ágbarége metɔ́ wuú gébége depɔ détomége ji abɔ́ méjé, néndé gébége atenégé ne eshye apwogé depɔ etírε mbo, Esɔwɔ achyεge nyε ji nsá ayi ji anyémeno manchyέ bɔ́ abi ágboó ne ji. Nsá yimbo élé geḡwá eyi gélagé byé. ¹³ Depɔ déké détené múu né mmuameno, ékagε ajɔ́ nnó, “Esɔwɔ ne ámmuáme ji,” yé genó gépó eyi gékágε té Esɔwɔ né mmuameno nnó gété ji ápye gabo. Ne Esɔwɔ ntó aténé fɔ muú ne mmuameno. ¹⁴ Yémbɔ éle uféré uboubo ebi útánege ese matɔ́ ne únyúu esé dékpé né gabo. ¹⁵ Ubi ujágε ese né matɔ́ dɔ́, úténe ese né gabo ne gabo ntó gébége awεgέ aḡeágé achwɔ ne negbo.

¹⁶ Ἡμε ba abi ngboó ne enyú, dékamége fɔ muú ápye enyú déno mewaá. ¹⁷ Yéndé eshye ewé élú melóméló ne cho, étánege mbaá nte esé Esɔwɔ ayi ákwyé unó uko ebi úgénege né mfaánebuú. Unó bi úgénege né mfaá úkwórege malu, ne Esɔwɔ akwórége cháchá. ¹⁸ Esɔwɔ ndere ji ákelege, akε ne mekomejɔ́ wuú ayi álú wáwálé abyε esé mambye yi meke. Ápyεmbɔ nnó esé débé genógé mbe, eyige jimboó ajyaá nnó gébé ejíí né geluágé unó uko ebi ji ákwyέ.

Wúge mekomejɔ́ Esɔwɔ dépyégé unó bí ajɔ́

¹⁹ Ἡμε ba, abi ngboó ne enyú, tege nnó yéndémuú nyú akpome mmye mánwúge unó, ase gebe ne ajɔge unó ne asɔge fɔ metɔ́ wáwá. ²⁰ Néndε matɔ́ áke áɔ́ bɔ́, ákágé pye fɔ unó ulóuló ebi Esɔwɔ ákelege nnó ápye. ²¹ Ne manjye mbe gétú eyigémbɔ, lyage yéndé geḡo geboḡebo eyi gétené enyú mampye gabo, ne lyage ntó ufere uboubo bi enyú dewyaá

* 1:1 Elú wáwálé nnó: Né ukwene bɔ́ Ἡμε abifɔ́ ásá wye nnó Matoó Isreli 12. Ne elu wáwálé nnó Jemsi ajɔ́ mbo, atome mbo nto ele ne bɔ́ Jisɔs ako.

ne ate. Chyége gemege nyú mbaá Esɔwɔ dékámé ne meko mejɔɔ ayi ji afyéé mmu matɔɔ nyú, néndé mekomejɔɔ yimbɔ ne ákage pye enyú dépó negbo.

²² Débɔ mambɛ bɔɔ abi ápye genó eyigé mekomejɔɔ Esɔwɔ ájɔɔge, délagé fɔ manwúgé wuú. Deké dewuú délá dépýe genó eyigé ájɔɔge, ebyennó debwɔlege gemege nyú. ²³ Ne mbɔgé muú awúgé mekomejɔɔ Esɔwɔ álá pyéé genó eyigé ájɔɔ, muú yimbɔ alu eké muú ayi ápéle geme jíí né éféé, ²⁴ agegé ndere ushu bíí úlú atanéagé ayyegé éwyágé ajinte ndere ushu bíí úbɔ úlú. ²⁵ Né mbaá muú ayi ágíí mekomejɔɔ Esɔwɔ chánchá ayi áférege bɔɔ né mmu gabo ne negbo, ne ayyéé mbe mampýéé genó eyi mekomejɔɔ yimbɔ ájɔɔ, Esɔwɔ ajéle ji né yéndégenó eyigé ji ápyéé. Alu muú ayi álá wuú mekomejɔɔ Esɔwɔ wuú, apye genó eyigé ájɔɔ.

²⁶ Mbɔgé muú afere nnó anoge Esɔwɔ chánchá ne álá gbárégé nénómé níí né mbaá unó bi ji ájɔɔge, abwɔlége lé geme jíí ne yéndégenó eyigé ji ápyéé né mabɔ Esɔwɔ genome mme detu. ²⁷ Unó ebí úlú cho ne pópó né mbe ushu Esɔwɔ Nte esé, ebí ji ákélege nnó aɲkwɔle bíí ápyéé úlú nnó, ábɔ mampóógé baá ulame ne akwí andée né efwyale bwɔ. Ábámé gemege bwɔ nnó ékagé unó uboubo ebi mme úchɔ ebwɔ.

2

Lyaáge mans élé bɔɔ abifɔ nnó áɲeá geme ápwɔ abifɔ

¹ Aɲme ba, te mbaá défyéé matɔɔ nyú ne Ata sé Jisɔs Kras, Ata ayi énogé, élmé fɔ nnó dékpréégé bɔɔ abifɔ dépwógé abifɔ. ² Désé nnó bɔɔ ápeá áchwɔ kpe mbaá ayi enyú dégbarege ujwólé. Ama awyá ɲka, afyé mandeé malómáló, afyé ntó bɔ nkpáganéré abi ájamé ɲka dɔɔ né denɔré amu tíí. Ayi fɔ alu muú gekpo, afye uchálé mandeé. ³ Enyú dése muú ayi afyéé mandeé malómáló ne énogé dejɔɔ ne ji nnó, “Ata gé geluógé énogé na jwólé fa.” Ne débɔlé mmye, mbaá muú gekpo deké, “Téné éwu,” élá pɔ mbɔ wɔ, “Chwɔ jwólé fa né metɔɔ gepú.” ⁴ Depýegé mbɔ, delere mbɔ le áɲgyá né geluage nyú ne desɔɔ mpa ne uféré uboubo.

⁵ Aɲme ba abi gejeé, nénege matu déwú mechɔ ewé nkélege mangaré enyú. Esɔwɔ ajya mé bɔɔ abi áferé nnó álú gekpo, ákwane fɔ mambɛ bɔɔ abi áwyaá gefwa né depɔre esɔwɔ wɔ, nnó ebwɔ ne álú abi áfyéé matɔɔ ne Ata Jisɔs wáwálé. Ebwɔ ntó ne álú bɔɔ abi anyéé nyé gefwa eyigé ji ábɔ anyéé nyá meno nnó achyege bɔɔ ako abi ábɔɔ gejeé ne ji. ⁶ Enyú debyaá bɔɔ gekpo, pɔ nnó bɔɔ maɲka ne áfwálege ná enyú? Ebwɔ ne ájáme enyú dékpréne unɔɔ mpa né máchá eso. ⁷ Pɔ nnó wyé ebwɔ ntó ne áchwɔ gechánchágé mabɔ Ata nyú ayi enyú délú bɔɔ bíí?

⁸ Mbɔgé enyú dékelege mampýe genó eyi gélu cho, débɔ mámbɛle gekprékpégé ebé ewé élú né mmu ɲwe Esɔwɔ mfwa sé. Ebé wémɔ ejaógé éké, “Bɔ gejeé ne nte meɲmé wye ndere ɔbɔ ne geme jyéé.” ⁹ Yémɔ deké desele bɔɔ abifɔ nnó áɲeá geme ápwɔ abifɔ dépýe gabo, ne ebé ewémɔ egbaré enyú ndere bɔɔ abi ákwéné ebé. ¹⁰ Yé ébéle nnó, muú anogé mabé Esɔwɔ ne ákwegé éma ebyennó akwé mbɔ elé ájí mako. ¹¹ Néndé muú ayi ájɔɔ nnó “Ókwegé ulɔ” wyé ji ne ájɔɔ ntó nnó “Ówagé muú.” Gétú eyímɔ, mbɔgé muú awagé nte akwé ebé Esɔwɔ, yéé elé álá kwe ulɔ wɔ. ¹² Gétú eyina, ngarege enyú nnó yéndégenó eyi dejɔɔgé ne yéndégenó eyi dépýéé, pyége ndere bɔɔ abi ákaá nnó bíí uma Esɔwɔ asele nye mabe áyina, ayi áferege ebwɔ né gabo ápa mpa bwɔ. ¹³ Mbɔgé muú ála ge meshwe ne nte meɲmé wuú wɔ, Esɔwɔ ntó agé né fɔ ji meshwe gébégé aké apane mpa bɔɔ. Yémɔ muú ayi ágéne meshwe ne ate áɲmé akpréne unɔɔ mpa Esɔwɔ tágátágé.

Metɔɔ mamfyé ne Esɔwɔ ne ulɔ melu

¹⁴ Aɲme ba, mbɔgé muú ájɔɔge mbɔ nnó áfyéé metɔɔ wuú ne Jisɔs Kras ne álá lómé melu, galógáló awuú alu mbɔ fɔ? Gefɔógé metɔɔ ewé ji áfyé mbɔ nnó ekage pyéé Esɔwɔ afere ji né unɔɔ mpa né bíí ebi kwyakwya? ¹⁵ Désé nnó aɲmé fɔ ápɔ ne mandeé ne genó eyigé anyéé yéndé bíí. ¹⁶ Ne muú nyú agegé ebwɔ atamé lé ebwɔ támege aké, “Deké oo” Esɔwɔ ájé enyú debɔ mandeé ne menyéé ayi dekelege yénde bi. Mbɔgé átamégé ebwɔ mbɔ, álá chyé ebwɔ genó eyigé ebwɔ ákélege wɔ, ápoó mbɔ ebwɔ né ndé meti? ¹⁷ Gége

yé nnó mbògé muú ake áfyéé wyé metwó éwú éwú ne Kras ne alá lómé melu, metwó ewé ji aké mbò afyé ne Kras élú detú.

¹⁸ Ndo fò muú fò akage jwó aké, “Mfyéé lé metwó wa éwú éwú ne Kras, ne ayifò aké me ntó mpye elé uló melu ebi Esòwò akélege”. Né égbé wa, ngige muú ayi mbe nnó léré me gefwó eyigé wò ófyéé metwó ne Esòwò, alá lómé melu, ne me ntó nkeré nleré wò metwó wé me mfyéé ne Esòwò né uló melu bi me mpyéé. ¹⁹ Enyú dékamé nnó Esòwò alu ama ewémbò élú, yémbò tége nnó aló nchye ntó ákamé mbò ne épye abi áwére gbagba ne efò.

²⁰ Wò muú defwó délá pò wò, òkelege nleré wò nnó muú áfyéé metwó ne Esòwò alá lómé melu, metwó wé ji afyéé mbò épó yé eké genó? ²¹ Pé gekwénéégé nte sé Abraham. Ndé gepyé Esòwò asélé ji nnó alu cho né mbe ushu wuú? Ele genó eyigé ji ápyé né gèbé eyimbo. Ndere ásele Asek maá wuú anere mfaá gelú eyigé áchyége geyé mbaá Esòwò nnó ápye geyé eta wuú. ²² Gé yé ndere metwó we ji áfyéé ne Esòwò ekene gelua ne genó eyigé ji ápyéé. Genó eyigé ji apyéé gélere chánchá nno metwó ewe ji afyéé ne Esòwò ekwane. ²³ Genó eyigé ηwe Esòwò ájwó gelu cho nnó, “Abraham áfyéé metwó wuú ne Esòwò. Épyégémbò Esòwò ase ji nnó alu cho né mbe ushu wuú.” Bwó ntó áké, ji alu “Mejeé Esòwò.” ²⁴ Gége yé nnó élé né uló melu ebi muú apyéé, ebi Esòwò akélege ne ásele muú nnó alu cho né mbe ushu wuú, épó fò metwó mamfyé ne ji éwú éwú.

²⁵ Góge mma méé enyú né mechó ewé fò. Tége Rahab ayi ábó álu nya mendée eno. Ji ase nya bwó Isrelí fò abi átòme nnó áchwò ápe mewaá bibíí, ane ebwó, apòò ebwó ábó né meti ewé cha ákere. Getu eyigémbò Esòwò ase nyá ji nnó álu cho né mbe ushu wuú.

²⁶ Wyé ndere mendoó étanéégé muú mmye alaá genkwó, wyé mbòntó ne muú afyegé metwó ne Esòwò alá pyéé uló melu ebi Esòwò akélege, metwó ewé áfyéé mbò élú detú.

3

Gbárege mánómé nyú

¹ Ànmé ba, élómé fò nnó esé gejamé démmyéégé nnó débé ánleré né gepúgé Esòwò, néndé dékaá nnó Esòwò acherege nye mpa esé abi délérege apwò ayi bwó abifò. ² Eise ako depyéé mé gyéé né gejaméégé mati. Ne mbògé élú wáwálé nnó muú akwe fò nekwené meno né mejwó wuú wó, ébyeénnó apó gyéé ne akagé gbáre menyammye wuú. ³ Démeé mechó ewé ná ne mpò mekágálá. Defyegé ηκρῶκονέ né meno wuú, depyéé nnó awu ese. Ne dékaágé já ji ájyé yéndé mbaá yi dekelege. ⁴ Démeé ntó ndere esogeka ewé ekéne né ebeé mega élú. Yé élé éjeá, mbyo nnyi akpane éwú. Muú ayi ajíí ekpé akágé sé maá genó nkane nsòm ásó éwú éjyé yéndé mbaá ayi ji akélege. ⁵ Wyémbò ne nénómé mekwaá nélú. Yé élé nélú kwó, né wyaá uto né menyammye mekwaá ne nejwóge depò kpakpa.

Tége ntó ndere mbe mewe akáge sò gekpékpéégé mewaá wum wum wum. ⁶ Nénómé nélú ntó eké mewe, nélú mbaá ayi gabo mme meko átánege, wye ne ásane achò yéndé mbaá né menyammye mekwaá. Nénómé né lweége mewe ewé esó genwágé mekwaá, éló né dembáné kpaá te ágboó. Mewe ewémbò étánege né mbaá danchòmeló jimboó. ⁷ Esé akwaá dekage nkane ábélege ufóò menya ufóò ufóò. Debelege me menya eyi mewaá ne eyi nnyi, mmyò ne denywòne, depye éjí ewuú esé. ⁸ Yémbò muú akaágé gbare nénómé níí nnó nówuge ji. Nélú genó gebo, muú akaágé gbare fò néní ne nchye ayi néní nówyaá awane muú. ⁹ Esé desele nénómé dechyege matame mbaá Ata ne nte sé Esòwò, desele ntó néní deshyéé bwó abi Esòwò akwyéé nnó áfú ji. ¹⁰ Meno éwú ne matame ne mashye atanege wyéé. Ànmé bá, gefwógé genó eyina gékwané ne esé wó. ¹¹ Manaá manyú ne ami mámyáme mátanéégé fò né embú nnyi éma. ¹² Ànmé bá, dánfelé awómé fò mashu, ne ula ushi úwómé fò ntó dánfelé. Wyémbò ntó ne, embú nnyi ewé éwyaá manaá malómáló élá tánégé né ebeé mega.

Denja tire detanege mbaá Esòwò

¹³ Mbògé muú nyú fò ama alu ayi áwyaá denja, ne akaágé ndere Esòwò akélege nnó ese débé, genwá jíí geko geleré nnó awyaá denjá ne ake alerege uló melu bíí, áshúlé mmye jíí mme. Gé gepò yi gélérege nnó muú awyaá denja mbò. ¹⁴ Yémbò mbògé enyú deke

demmye demboó ne atε ne dékelege wyé lé nnó áwú enyú ambií, ékagé débwéggé mmye nnó dewyaá dénga. Désεgέ ntó gebyó dékwéré wáwálé. ¹⁵ Gefóóggé dénga εtire na détané fó mbaá εσωω wó. Détané fá mme délúlé déngaré akwaá ne εtire aló nchye. ¹⁶ Yénde mbaá ayi bóó áβεgέ áke ámmye demboó ne atε ne áké ákélege nnó εbwó ambií ne ábó unó ápwó abifó, éféé ntó ne mawámé ne yéndé gefóóggé gabo abεé. ¹⁷ Yémbó denγα εtire détanεge mbaá εσωω délú chá. Muú ayi awyaá gefóóggé denγα εtire na abεé fó ne deba né metó wuú. Abε ne nesó ne atε aηme, abεé muú nyámeé, atóó fó mekpó, ágene meshwe ne atε aηmé dóó. Alóme melu, álérgé fó áηgyá ne abεé fó muú dembwólé. ¹⁸ Bóó abi ápye nesó abi ápoóge ntó atε abifó nnó ákéné né mmu nesó, ágene nye galógaló dóó ayi átánege mbaá unó bi εbwó ápyéé.

4

Dényεgέ fó dejee ne geηwáge mme

¹ Ndé genó gepyéé ne enyú déwámege, demmye ne atε? Pó lé gétúggé mmwólé unó mme? Ubi ne ummye ne enyú né matóó. ² Enyú dekelege mambó unó bi dela pó ne ubi, εféé mbó ne dewane ate. Denyεé manwaá, dégéné fó unó úbi enyu dekelege, nkaáwú ne démmyéε, déwámege ne atε. Ne ula bi délá bó unó bi dékélege úlú nnó, degíge fó εσωω nnó achyéé enyú ubi. ³ Ndofo degíge εσωω nnó achyé enyú unó bimbo, achyéggé fó néndé degíge ne uféré uboubó. Dekelege nnó achyεgέ enyú décho né mmwólé unó mme nnó depye nkane ejíí enyú. ⁴ Enyú delu éké andée abi ákwéne maló. Dekaaá nnó mbóggé muú aké agboó ne unó mme yina alu muú mawámé εσωω wó? Yéndémuú ayi abóó gejee manyéé dejee ne unó mme, alu muú mawámé εσωω wáwálé. ⁵ Ásá né mmu ηwe εσωω nnó, “εσωω abó gejee ne mendoó ewe ji afyéé esé ne menyammye dóó.” Nénde alu eke menó ayi álá kelege nnó mendée wuú akwe uló. Déferéggé fó nnó genó eyina gelú detú. ⁶ Yémbó, εσωω apoóge ese dóó wyé ndere ηwe wuú ájóó aké, “εσωω ashyaá yéndégenó eyigé bóó abi ábwεge mmye ákelege mampye, yémbó apoóge bóó abi áshúlege mmye εbwó mme.”

⁷ Gétú yina, lyaáge εσωω ábé mfwa nyú. Ténege ukóló ne danchómeló ne aboó nye enyú. ⁸ Chwóge kwókwólé ne εσωω, mbóggé dechwóge kwókwólé ne εσωω, ji ntó achwó kwókwólé ne enyú. Enyú bóó abi dépyéé gabo, férege amu né gabo yi enyú depyéε, enyú bóó abi dedóó manaá dedóó maweé, tenεge meti émá ne matóó nyú mmu pópó. ⁹ Tége gabo ayi enyú depyéé, débé meshwe, désóméggé, délilí mánsé áshúléggé. Démagé jwase jwane, somege lé somege. Debege fó ne metóó megóméggó, bégelé meshwemeshwe. ¹⁰ Shuléggé mmye enyú mme né mbe ushu Áta, depyεgέ mbó abwεge nye enyú ntó mfaá.

Déjóóggé fó depó debodebo ne atε aηmé

¹¹ Aηmé ba, dejóóggé fó depó debodebo ne atε. Mbóggé muú ajóóggé mejóó mebomebo ne nte meηme wuú, ye asóge mpa wuú mbó, εbyennó ajóge mbó atome ne εβε εσωω ne ajóge mbó lé nnó epófó cho mánsó mpa. Mbóggé ajóge nnó εβε epófó cho, εbyennó ji ábélege se εbé, ne asele geme jíí nnó apwó εbé εσωω. ¹² Élé εσωω mbií ne awyaá utó mánychyéé bóó εbé ne mámpa mpa bwó. Ji ntó ne awyaá utó mámpye muú atané né unóó mpa. Ji ntó ne awyaá utó manwá muú. Wó óferé nnó ólu waá ayi ótenege ójóóge gabo mbaá meηmé wyé?

Lyaáge mmye mebwεge

¹³ Wúge, enyú bóó abi déjóóge nnó, “Waá fina, waá geyana deyyéé nye gefóóggé melo ewe. Debelege éwu genóggé ηηme, dekene gese ne debóó nyé nsa ηka.” ¹⁴ Enyú dejóóge mbó dekaaá nnó geyána abεé nnó? Geηwáge nyú géβεé nye nnó? Geηwáge nyú gélú éké gekóggé dondo, eyi géchwóggé gélá wyágé mankaá. ¹⁵ Enyú débó manjóó lé nnó, “Mbóggé εσωω ajóóggé nnó denyé geηwá, denyé nye geηwá depye yéndégenó.” ¹⁶ Ndere elúmbó, enyú délú deteé wye geηwá ne nsá ηka, debwεge mmye ne dewyaá nepá. Mmye mebwεge eyimbo elóme fó.

¹⁷ Tége nnó mbògé muú akaá genó gelógéló eyigé ji abòó mampye ne alá pyéé géjí wó, apyéé mbò elé gabo.

5

Afwa nka áge ne nye efwyale

¹ Wúge enyú afwa nka, débò manlíli ne dekalege né gekpékpé gé efwyale ewé echwóó nye eta nyú bíí fò. ² Gejamege unó bi enyú déwýáa né mmu upú uchóó, ne ugbáge únyéé mandeé nyú. ³ Nférekán achó me nka nyú. Nférekán yimbo alere nnó, wye nkane áchóó nka nyú, mbòntó ne menyamme nyú áchóóge ndere mewé esóó genó. Mme achwóó byé yémbò enyú denywerege wye manka nywerege né mmu upú nyú eké yé genó eyi géchwóó pyé enyú gépó. ⁴ Wúge magbo ayi bóó abi ápyéé utóó né makóó nyú álílí gétúgé manka áyi enyú denyéé ebwó ne délá kélégé manchyéé. Éféé ne ebwó álílí áshúlege enyú ndo. Magbo ayi ebwó álílí gétúgé mbwe ayi ebwó ákyéé, akwone matú Anyátá Esòwò. ⁵ Enyú denyéé geñwá fá mme depye yéndégenó eyigé dékélege. Denyéé, dewene, deñeage eké mpó mabò eyi éla kaá nnó fina ne áwáne nyé éjí wò. ⁶ Enyú depye ámpané mpa áke bóó abi alá pyé gabo wó ákwé mpa. Déwá bóó abi álu cho né mbe ushu Esòwò yé mmye ádoré wó.

Kóge matóó degilé Ata Jisòs

⁷ Gétú yina áhímé ba, ngarege enyú nnó dékó gé matóó, dégilé kpaá te gébé gé Ata Jisòs Kras achwóó nye abané esé fa. Féregé ndere mempyé makóó ágilé mambò mbwé melóméló né mekóó wuú. Ájwòlege ákoge metóó agilé manaá nnó ákwé, gébé gé aké akwene ji agilé nnó mbwé áwé. ⁸ Wyé mbòntó ne enyú débóó mánkó metóó, dépwagé néndé, gébé eyí gé Ata Jisòs akéregé nyé géla kwókwólé.

⁹ Ndere dégilé ahímé ba, déñmené gé fò humhum déshúlégé ate ndo. Depye gé mbò debéé gyé gébé gé Esòwò aké apane mpa nyú. Nénde gébé eyigé Jisòs gekpékpége mempane mpa achwóó géla kwókwólé. ¹⁰ Áhímé ba, sége gekagé neke né bóó ekpáné Esòwò, ebwó ágaré nyá mekomejóó né mabò Esòwò. Ágé gejamé gé efwyale yémbò ájwólé metóó kó. Kóge ntó matóó ndere ebwó ápyéé. ¹¹ Kaáge nnó esé dese ebwó ndere bóó abi Esòwò ajéle ebwó, néndé ebwó átene ne eshye kpaá te kwyakwyá. Enyú debó dekaá ndere Job akogé nyá metóó gébé gé depò détime ji. Ne ndere Esòwò apyé nnó ewuú efwyale ekwyá ne galógáló. Wáwálé, Esòwò alome melu ne agene esé ako meshwe

¹² Áhímé ba, wúge mechó kpaá ewé me nkélege mangaré enyú. Yéndégébé muú akekelege mánjóó genó ásé gébé ékagé ákélé yé genó fò. Yé ébé elé mabò mfaánebuú yé ele mme. Ákelégé yé genó fò cháchá. Mechó ébégé ewé ji ákamege ákámé “eh” ne ébégé ewé ji áshya, ashya “ngba.” Mbògé muú apyégémbò, ábóó fò mpa ne Esòwò.

¹³ Mbògé muú nyú awyáá efwyale ánemmye mbaá Esòwò nnó ápóó ji. Mbògé muú nyú metóó égoó ji, ákwá makwa áféé Esòwò. ¹⁴ Mbògé muú nyú améé, ákú ákpákpá echomele bóó Esòwò áchwóó áné mmye mbaá Esòwò gétú ji. Áké anenemmye áwáá ji mawéé ne áne mmye né mabò Ata Jisòs Kras nnó Esòwò ápyé ji átoó. ¹⁵ Mbògé ánegémmye mbò, ne áfyegé metóó ne Esòwò, mmyemenene yimbo épye nye muú neméé yimbo átoó. Esòwò apye nyé menyamme wuú átoó. Mbògé ápyegé unó uboubò Esòwò ájige nye nte gabo wuú. ¹⁶ Gétú eyína nchyege enyú majyéé nnó mbògé muú nyú apye gyéé mbaá nte meñmé, ashu eku né gabo ayi ji ápyé eta wuú ne yéndémuú nyú anenemmye nnó Esòwò ápyé enyú détoó mbaá mameé nyú. Ne enyú debó mánkaá nnó mbògé muú atenégé cho né mbe ushu Esòwò, mmyemenene jíí echyá ne ewyáá utó mampye Esòwò apye yénde gekpékpé gé genó eyigé agi ji. ¹⁷ Tége Elija. Abó alu mekwaá wyé ndere esé. Ane nyá mmye mbaá Esòwò ne metóó wuú meko nnó Esòwò ágbáré manaá. Esòwò agbaré nyá manaá né gebagé mewáá eyimbo. Mekwéé ákwe kpaá te né ahíme aléé ne geba yé ehka manaá échyé mme né gebagé mewáá Isréli wó. ¹⁸ Ébélégé, ama anémmye ne Esòwò átoó manaá matané mfaá makwé jegé jegé. Mme ala nywanywa ne unó úló mánwéné.

¹⁹ Añmé ba, mbɔgé muú nyú anogé mewaá alyágé meti ewé wáwálé ne muú fɔ apoógé ji akérége wye, gé mechó melóméló mbɔ. ²⁰ Kaáge nnó, yéndémuú nyú ayi ájáme muú ayi ápyéé gabo nnó alyaá gabo ákéré meso mbaá Esɔwɔ, ebyennó aferé ji né negbo. Apye ntó nnó Esɔwɔ ájínte gejamé gé gabo wuú.

Ἡμε μβε ayi
Pita
ásamé

Matame

¹ Me Pita, ἡgbá Jisós Kras ne nsame ἡwe yina. Ntome ji eta nyú bós abi Esṓwṓ ajyaá, enyú delú ndere aḡkéé fa mme. Enyú abi délaá tyatya déjwṓlege né mme Rom né gebagé mewaá Pōntus, Galasiya, Kapadosia, Esya ne abi ajwṓlege né Betinya. ² Esṓwṓ ajya enyú nnó débe baá bíí wye ndere ji abós me mbe aferé nnó ebeé mbo. Esṓwṓ apyembo, ne Mendoó wuú epye enyú delu bós ukpea nnó enyú dewúge ne Jisós Kras. Manóó mií māmégé enyú mmye, máshwónégé enyú nnó débé pópó. Me nnemmye nnó Esṓwṓ aleré enyú galógáló ne nesṓ gejamé gejamé. *

Efwyale epye nnó dégilé mambṓ geḡwá eyigé déneré metós wyeé

³ Detame Esṓwṓ, ji alu Esṓwṓ ne Nte Ata sé Jisós Kras. Gétúgé gejamégé galógáló ayi ji alerege esé, ábyé esé mambye ayi meke. Ne nana esé dégilé ne matós se mako nnó te ndere ji apyéé Jisós Kras akwilé né negbo, meso gébé ji achyege nye sé yéndé genó eyigé ji ányéméno nnó achyege esé. ⁴ Genó eyigé fṓ eyigé esé dema nere matós wyeé gelú nnó, ji Esṓwṓ achyege nye eyigé sé gefwa. Ne gefwa eyigémbo, géchógé fṓ, gepṓ ne deba ne gegboó fṓ manaá. Esṓwṓ ábelé geji chánéné né mfaánebuú gétúgé enyú. ⁵ Enyú défyéé wye metós ne Esṓwṓ, getu eyigémbo ne ji ábáme enyú né utó bíí kpaá te ji achyege nye enyú yendégenó eyigé ji ákwyeé me ábele agile nnó achyege bós bíí abi ji áfere ebwó né efwyale gabo né bíí bi kwyakwya.

⁶ Né getú eyigémbo, bege wyeé ne nechóchó, yé lé débéé nye ne mesome né mboó gébé gétúgé mmuaméno ayi achwós nye eta nyú matimati. ⁷ Mmuaméno yina, alú lé nnó afwṓre mbógé enyú défyéé metós ne Esṓwṓ wáwálé. Gege, yé gesege mabṓ eyigé ákuú nnó gul, genó eyi gekágé chós, áfyéé lé ji né mewe ne afwṓre mbógé alome. Mbontó ne metós ewé enyú défyéé ne Esṓwṓ elú melóméló epwṓ gul ne abṓ mamfwṓre ewú. Afwṓrege metós ewé enyú défyéé ne Esṓwṓ, agegé nnó etene chánéné Esṓwṓ afége nye enyú, débé nye ne ḡṓ ne enógé né bíí bi Jisós Kras alerege nye mmye. ⁸ Enyú dégbóo ne Jisós, yé lé enyú dela delú danḡe ji. Ne nana ayi enyú déla dégene ji, défyéé wyeé metós ne ji. Ewéna epyennó enyú débéé ne gekpekpegé nechóchó eniné muú alá akágé garé fṓ. ⁹ Enyú déwyaá gefógé nechóchó enina gétúgé Esṓwṓ áfere enyu né efwyale gabo ewena, ewe elú genó eyi gépyéé enyú défyéé metós ne ji nnó debṓ.

¹⁰ Bós ekpave Esṓwṓ abṓ me mbe, agaré galógáló ayi Esṓwṓ ákwyeé me ábelé eta nyú. Ne ákele chánéné nnó ákaá mechṓ ewéna ewe etome ndere Esṓwṓ áferege bós né efwyale gabo. ¹¹ Mendoó Kras ewé elú bós ekpávé Esṓwṓ né mmye ebṓ mbe egaré ebwó gefógé efwyale ewé Kras agene nye ne ḡṓ ayi ji abós nye gébégé efwyale ewéna ebyege. Ne ebwó ammye nnó akaá gébé eyigé unó bina upyéé nye ne gefṓge muú ayi unó bina upye nye ne ji. ¹² Esṓwṓ apye bós ekpávé Esṓwṓ bina akaá nnó utós bina ebwó ápyéé fṓ né galógáló ebwó ambós, ápyéé lé né galógáló nyú. Unó bi ebwó ágaré, elé wye ubi ne ágare abya melóméló eta enyú. Ne elé Mendoó Ukpea ewé Esṓwṓ atome etané né mfaánebuú ne echyéé ebwó utó ágare unó bina. Wye lé unó bina ntó ne makiénné Esṓwṓ ákelege nnó áge ndere upyéé.

Bege bós ukpea

¹³ Ndere elúmbṓ, kpomege mmye mampyege genó eyigé Esṓwṓ akelege. Gbarege mmye nyú chánéné né yéndé meti ne nerege wye matós nyú mako né galógáló ayi Esṓwṓ

* 1:2 elú wáwálé nnó: Né gébé eyigé Esṓwṓ ágbárege menomenyéé ne bós Isreli, Mosis ase manóó menya ayi awáné abós mbe améé né geluṓge upé ne améé bós né mmye nnó ábé pópó. (Ge Esṓ. 24:8)

achyege nye enyú né bíí bi Jisṣ Kras achwṓó leré nye mmye. ¹⁴ Wuúgέ wye ne Nte nyú Eṣṓwṓ, ne lyaágé ubobo unó bi ujigé enyú mataṓ, ebi enyú debo dépyéé nya gébégé enyú debo delu dankáá Eṣṓwṓ. ¹⁵ Eṣṓwṓ muú akuú enyú nnó debe bṓó bíí, alú muú ukpea, wyembṓ ntó ne enyú deboṓ mambe bṓó ukpea né gepóge nyú geko. ¹⁶ Néndé ása né mmu ηwe Eṣṓwṓ nnó, Eṣṓwṓ aké, “Bege bṓó ukpea me mbṓó nlú muú ukpea.”

¹⁷ Eṣṓwṓ muú deke dénenemmye dékuú ji nnó Nte ese, ji alú muú ayi apane mpa bṓó ako. Ji apane mpa ndere yéndemuú apye unó, alerege fṓ aηgya. Ndere elúmbṓ, chyege wye ji enógé né efo metṓó ndere débelege geηwágé nyú geko fa mme eké aηkéé. ¹⁸ Enyú dékaá nnó gébégé Eṣṓwṓ anamé gemege nyú, detané né gebyaηkwṓgé gepṓ eyigé ukwene ante nyú álere enyú, ase fṓ genó eyi géchóge ndere ηka ne ana enyú wó. ¹⁹ Ase lé gechachage manoó Kras, ne aname gemege nyú. Kras alu eké egṓηme ewé elá epófṓ gechúchúle, ne gebá né mmye. ²⁰ Eṣṓwṓ abṓ mé mbe, ajya Jisṣ gemege nnó ji akwyéé mme yina. Ne ji apye Jisṣ achwṓ fa mme né kwyakwya gébé eyigé na, nnó áge ji né galógálṓ nyú. ²¹ Ne elé gétúgé genó eyigé Kras yina apye ne enyú défyéé metṓó ne Eṣṓwṓ. Eṣṓwṓ apye Jisṣ akwilé né negbo, abelé ji né melú enógé. Getú eyigémbṓ, ne enyú déneré metṓó ne Eṣṓwṓ, ne dékaá chanéné nnó ápyéé nye yéndégenó eyigé ji ájṓó.

²² Enyú débṓ gejeé eyigé wáwálé ne ate nana néndé déwú ne genó eyi gelu wáwálé. Ndere elúmbṓ, bṓgé gejeé gbene ne ate ne mataṓ nyú mako. ²³ Elé mekomejṓó Eṣṓwṓ ayi alu te kwyakwya, alá akwṓrege ne Eṣṓwṓ aselé ábyené enyú mambye yi meke. Ndere epyembṓ, enyú dela baá Nte ayi alá gboó fṓ, epófṓ ayi agboó. ²⁴ Asa né mmu ηwe Eṣṓwṓ nnó, “Bṓó ako alú eké byaá mewaá. Ne geηwá eyigé ebwṓ ányéé gebṓ gelú eké ukoó bya unṓó. Byaá mewaá uwajesegé, ukoó bwṓ ude ukwe mme. ²⁵ Yémbṓ meko mejṓó Eṣṓwṓ alu te kwyakwya.” Ne meko yimbṓ elé abya melómélṓ ayi ágare enyú.

2

Ntaá eniné Eṣṓwṓ ajyaá nelú nelónélṓ eta nyú abi délu bṓó ukpea

¹ Ne te mbaá Eṣṓwṓ ábyené enyú mambye yi meke, lyaáge yéndé gefógé gabo. Débyṓgé fṓ gebyṓ, débwṓlege fṓ démbwṓlé, défyége fṓ ame né unó bṓó, ne déjṓgé fṓ mejṓó mebo ne ate. ² Enyú delu baá ake, shyaáge lé manyú nembe nelónélṓ eniné mendoó echyege. Nembe eniné mbṓ, elé menyéé ayi mendoó ayi apyéé nnó enyú déwéné né depṓré Eṣṓwṓ kpaá te dékwanege mambo unó bi ji áferé nyú né efwyale gabo nnó débṓ. ³ Pyegé wyembṓ, néndé enyú ambṓó défwṓré me dége nnó, Ata alṓ melu.

⁴ Chwṓgé mbaá Ata, ji alú eké ntaá eniné nelu nebe. Ákwaá abṓ áshya ji nnó alṓme fṓ, yémbṓ Eṣṓwṓ ajya ji néndé, age nnó ji alu melómélṓ. ⁵ Enyú ntó delú eké mataá ayi alú abe, Eṣṓwṓ aselé enyú mantene echa upe wuú né mendoó, nnó enyú debé ampye upe ukpea abi achyéé gemege ebwṓ mampye upe ebi ukwané Eṣṓwṓ metṓó gétúgé genó eyigé Jisṣ Kras apyéé. ⁶ Mbṓ ne elú, néndé asa né mmu ηwe Eṣṓwṓ nnó Eṣṓwṓ aké, “Gegé me mbele ntaá né melṓ Sayṓn, ntaá eniné na ne negbarege ekwṓó gepú. Me njya néní nelú nelónélṓ. Ne yéndemuú ayi áfyéé metṓó ne ji, abṓó fṓ mekpṓ unṓó.” ⁷ Ne enyú abi défyéé metṓó ne ji, ntaá eniné na nelú nelónélṓ eta nyú yémbṓ né mbaá bṓó abi alá áfyéé fṓ metṓó ne ji wó, alu eta bwṓ eké, “Ntaá eniné ántené upú áshyaá nnó nelómé, wye lé néní ne nelaá ntaá eniné ne gbare ekwṓó gepú.” ⁸ Asa ntó nnó, “Ji alú ntaá eniné bṓó ákpárége wye ne etarave ewé epyéé bṓó akwene mfaá.” Bṓó ákpáré wyeé néndé ebwṓ áshya manwú mekomejṓó Eṣṓwṓ. Ne genó eyigé ebwṓ ápyéé gelú wye ndere Eṣṓwṓ ákwye ábelé nnó epye ne ebwṓ.

⁹ Yémbṓ enyú delú bṓó ntoó eniné Eṣṓwṓ ajyaá, enyú delú ampyéé upe abi apyéé upe mfwa. Enyú bṓó ntoné Eṣṓwṓ enyú delú bṓó Eṣṓwṓ. Eṣṓwṓ ajya enyú nnó dégarege bṓó né ukpekpe unó bi ji apyéé. Elé ji ne aferé enyú né mmu gemuá ne dékpene né gekpekpegé geηgbṓ jíí. ¹⁰ Mbe mbe enyú dépṓ yé bṓó fṓ yémbṓ nana enyú delú. Mbe mbe Eṣṓwṓ agene fṓ enyú meshwe, yémbṓ nana agene.

Nogé ákpakpa melṓ

¹¹ Aημε ba abi gejií, enyú delú bṓṓ abi dékoóge fa mme koóge delú aηκεέ. Me ηene enyú mmye nnó délyaá ubobo unó bi menyammye ákelege ebi bṓṓ ágboó mampyege. Unó bina ne ummyé amu ne mandoó nyú. ¹² Bege ne gepṓ gelógéló ne bṓṓ abi álá pó fṓ bṓṓ Jus nnó, yé ebwṓ aké ashulege enyú ndo nnó dépyeé gabo agene unó ulúlú ébi enyú dépyeé. Deké dépyeé mbo, né bií bi Eṣṓwṓ áchwṓṓ ge bṓṓ, ebwṓ afege nye ji gétúgé galógáló ayi enyú dépyeé.

¹³ Shulegé mmye nyú mme déwúgé ne ákpakpa ako abi ápelé enyú, déké dépyeé mbo dénogé Eṣṓwṓ ne mfwa meló ndere muú ayi abṓṓ melṓ meko. Deké dépyeé mbo dénogé Eṣṓwṓ. ¹⁴ Yé ebe elé bṓ gṓmena, wúgé ntó ne ebwṓ néndé muú kpaá melṓ ne atome ebwṓ nnó áchwṓ afyege bṓṓ abi apyeé gabo né ubale ne nnó afege bṓṓ abi apyeé galógáló. ¹⁵ Pyege wyembṓ, nnó dégbegge mano ηηkekene bṓṓ, abi ajógé mejṓṓ ewé ebwṓ álá ákágé fṓ ula. Gegé galógáló ayi Eṣṓwṓ akelage nnó dépyege mbo. ¹⁶ Bege ndere bṓṓ abi álaá mmyemmye bwṓ. Ne ékágé déηmage amu dépyege gabo gétúgé délaá mmyemmye nyú. Yémbṓ begé lé ndere baá défwé Eṣṓwṓ. ¹⁷ Chyegé enógé mbaá bṓṓ ako. Bṓgé gejeé ne ate bṓṓ Eṣṓwṓ. Bege ne efo Eṣṓwṓ, dénogé mfwa melṓ.

¹⁸ Enyú baá défwé, shulege mmye nyú mme, déwúgé ne bṓṓ abi abṓṓ enyú ne enógé. Pyege wyembṓ ne bṓṓ abi asele depṓ pere alṓme melu ne enyú chóncho ne, abi ábálege mmye mampye utṓṓ ne ebwṓ. ¹⁹ Muú aké ateé Eṣṓwṓ ne akóge metṓṓ ndere bṓṓ áchyéége ji efwyale detú, metṓṓ egṓṓ Eṣṓwṓ ne ji. ²⁰ Muú abṓ fṓ nsa mbṓgé akogé metṓṓ né matule ayi átulege ji gétúgé ji apyeé gyeé, yémbṓ muú apyegé genó eyigé gelú cho ne bṓṓ ápyége ji aké áwuú ubalé ákogé metṓṓ, Eṣṓwṓ afege ji.

²¹ Gegé ula bi Eṣṓwṓ akuú enyú mbo. Ne mbṓntó ne Kras agene efwyale gétúgé enyú ne alere enyú ntó ndere debṓṓ mangene efwyale ndere ji. ²² Asá né mmu ηwe Eṣṓwṓ nnó, “Kras apye yé gabo fṓ wṓ ne, yé gebyṓ Ji abyṓ wṓ.” ²³ Yé gébége ajuú ji mashye né mmye ji ashúú ebwṓ meko wṓ. Ne yé gébége apye ji agene efwyale ji achare fṓ yé nnó ashuge ebwṓ wṓ. Yémbṓ achye lé geme jií mbaá Eṣṓwṓ muú apané mpa cháηéné. ²⁴ Kras jimbo akpa gabo ese né menyammye wuú né mfaá gekwa. Ji apyembṓ nnó esé debe eké bṓṓ abi ágboó ályaá gabo, ama ápeé ákpene né gerwá eyi gelu cho né mbe ushu Eṣṓwṓ. Ne upa ebi afyéé ji mmye upye esé détoó. ²⁵ Enyú debo dekene tametame eké magṓηme yémbṓ, nana dekere dékwṓlege membamé magṓηme muú ábáme mandoó nyú.

3

Majyeé mbaá ándée ne áno

¹ Wyembṓ ntó ne enyú andée anṓ debṓṓ mampyege. Shulegé mmye enyú mme déwúgé ne anṓ nyú. Yé lé ebwṓ abifṓ álá kelégé mánwúgé abya melóméló, déké dépyembṓ yé enyú dela dékpea fṓ ebwṓ wṓ, akágé kwṓré matṓṓ bwṓ akame ne Eṣṓwṓ gétúgé gepṓge nyú, ² ndere ágene enyú dénogé Eṣṓwṓ ne ndere gerwáge nyú gela pó ne deba. ³ Ekágé ebwṓ ágene nnó enyú delṓ ulṓṓ gétúgé unó ulúlú ébi enyú défyéé né mmye ndere gefṓṓ eyige dékwyege manjwe álṓme, mboó unó eyi ejame ηka, yé ebe lé mandée malómáló ayi defyéé. ⁴ Ulṓṓ nyú ubṓ matané lé né gepṓ gelógéló eyigé enyú dewyaá. Gefṓge ulṓṓ bina utanege né mmu metṓṓ. Ubi ukwṓṓ fṓ ukoó ne upyeé muú abeé nyameé ne alṓme melu. Gé gefṓge ulṓṓ ébi ulṓme né mbe ushu Eṣṓwṓ dṓṓ na. ⁵ Gefṓgé ulṓṓ bina ne andée abi alú nya bṓṓ ukpea ánegege metṓṓ ne Eṣṓwṓ áwyaá. Ne áwuú ne anṓṓ bwṓ. ⁶ Mbṓntó ne Sara alu nya. Ji awuú nya ne menṓ wuú Abraham ne akuú ji nnó, “Ata wa.” Enyú débeé baá Sara mbṓgé deké dépye genó eyigé gelú cho ne dela pó fṓ ne efo metṓṓ.

⁷ Wyembṓ ntó ne enyú anṓ, débṓ mampyegé. Bege ne gepṓ gelógéló ne andée nyú, denógé ebwṓ néndé ebwṓ apṓ fṓ ne eshye eké enyú. Tége nnó andée ntó áchónene nye ne enyú manyé gerwá eyi gélágé byé, eyigé Eṣṓwṓ achyegé nye enyú ako gétúgé ulṓṓ melu bií. Deké dépyeé mbo Eṣṓwṓ áwuú mmyemenene nyú.

Majye mbaá bṓṓ Eṣṓwṓ ndere ábṓṓ mambe ne bṓṓ abi álá ákágé Eṣṓwṓ

⁸ Ne kwaykwya genó alú nnó enyú ako, bege ne metóó ema ne ate, dégene ate meshwe, dégbógé ne ate, délerege ulóó melu ne ate ne shulege mmye nyú mme. ⁹ Muú apyegé enyú gabo, deshúgé fó. Muú ashyege enyú deshugé fó. Nege elé mmye nnó Esəwə ájé ji néndé ge genó eyigé Esəwə akuú enyú mbə nnó meso gébé Esəwə ájé ntó enyú. ¹⁰ Pyegé wyemba néndé asa né mmu ηwe Esəwə nnó, “Mbəgé muú aké akelege manye geηwá gbene, anye neki abə mangbare nenome nií, ajógé fó gabo, abyəgé fó gebyə, ¹¹ alyaa gepə gebogebo, abe lé ne gepə gelógéló ne ammye mambe nesə ne ate bó. ¹² Néndé Ata agené bóó abi alú cho ne awuú mmyemenene ebwó. Yémbə ji abí ushu bií mbaá bóó abi apye gabo.”

¹³ Mbəgé enyú dékpane gechyéé mampyege unó ulóóló bina, yé muú fó ayi apyéé enyú gabo apó. ¹⁴ Ne yé ebélé nnó degene efwyale gétúgé dépyéé genó eyi gelú cho, Esəwə ajéle enyú. Défógé fó bóó abi ammyéé amu ne enyú, ne dekamege fó afye enyú efo metóó. ¹⁵ Yémbə, né mmu matóó nyú, nógé Kras ndere Ata ne kpomege mmye yéndégébé manshuú meko mbaá yéndémuú ayi akelege nnó enyú degare ula bi enyú déneré metóó ne Kras. Shuge ji meko pere ne énogé ¹⁶ Ne yéndégébé, pyegé unó bi matóó nyú agarege enyú nnó ulú cho, nnó bóó aké ajógé gabo ne enyú ágégé gepə gelógéló eyigé enyú bóó Kras déwya, mekpə unóó egbare ebwó. ¹⁷ Néndé elo nnó enyú dégene efwyale gétúgé galógáló ayi enyú dépyéé mbəgé nnó mbə ne Esəwə akelege, epwə nnó dégene efwyale gétúgé gabo ayi enyú dépyéé. ¹⁸ Mbəntó ne Kras agene efwyale agboó gétúgé gabo sé. Ji agbo dama ne ámage gbo sé. Ji alu muú melóméló yémbə agbo gétúgé bóó abo, nnó, apye esé dekere meso mbaá Esəwə. Bóó áwá ji agbo né menyammye, yémbə Esəwə apye mendoó wuú elú mebe. ¹⁹ Elé né Mendoó wuú ewena ne ji ajye né mbaá ayi mandoó áwu bóó abi álú né gepúge denə agaré abya melóméló. * ²⁰ Mandóo yina elé ayi bóó abi abo alá wuú nya ne Esəwə gébégé Nowa áchomé ékpe wó. Gébégé Nowa achome ékpe, Esəwə ako metóó agile nnó ebwó alyaa gabo, yémbə wye elé mbeé bóó aneé ne apome negbone ηgbannyi. ²¹ ηgbannyi yimbə, alú eké manaá Esəwə ami áwyaá enyú, nana Esəwə aferege enyú né gabo. Manaá Esəwə ami áwyaá mbə ese, mapó fó nnó mafere esé deba né mmye. Malu lé genó eyigé esé désele dékpane Esəwə geke nnó áshwəne matóó sé débe pópó. Manaá mina ne mapyéé nnó Esəwə áferé enyú né efwyale gabo gétúgé Jisəs Kras akwilé né negbo. ²² Ji akwilege né negbo afe né mfaánebuú, ajwəle né egbe ebwənyé Esəwə. Ji ne abóó makiénné Esəwə ako chónchó ne mandoó ayi fó ako ayi awyaá ufóó uto choncho ne ákwaá áwuú lé ne Ji.

4

Muú aké akwəlege Kras geηwá jií gekwərege

¹ Dékaá nnó Kras age efwyale né menyammye, ndere elúmbə, enyú ntó bege ne gefógé metóó ewé ji abə awya, dekpome mmye mangé ntó efwyale ndere ji agene. Néndé muú aké agene efwyale ji alyage gabo. ² Mbəgé ji apyége mbə ndere abelege fa mme apyéé sé unó bi ugóó akwaá metóó, apyéé lé ebi Esəwə akelege. ³ Enyú déchóó nya gébé dóó mampye unó bi bóó abi alá pó bóó Jus ápyéé. Gébé eyigé enyú dechóó mbə gékwáné. Enyú debó déwyaá geboboge geηwá, mmwólé mámpyége ubobo unó, déjyéé mapaá, denyuú mmóó mapyene enyú, dékwene eké manya, ne debó denógé aló uka, unó bi Esəwə ashyaá nnó muú apyegé fó. ⁴ Ne bóó abi alá kágé Esəwə alá ne dembyə ndere enyú dela dechome sé mbwa ne ebwó né uboubə unó bi ebwó ápyéé. Getú eyigémbə, ajógé mejóó mebomebo ne enyú. ⁵ Yémbə ebwó áténege nye né mbe ushu Esəwə, muú ákpomé mmye mampa mpa bóó ako, abi ágboó ne abi álú abe, agaré ndere ebwó ápye ne geηwáge ebwó fa mme. ⁶ Ge ula bí ábə agare abya melóméló yé mbaá bóó abi ágboó mbə. Esəwə asə me mpa bwó nnó ágbo ndere yéndémuú ágboó fa mme. Ágaré ntó ebwó abya melóméló yina nnó yé lé ebwó ágboó né menyammye, mandoó bwó ábó geηwáge eké Esəwə.

* ^{3:19} Elú wáwálé nnó: Bóó abifó áferé nnó mandoó yina átene mbaá makiénné Esəwə ayi ályaa malu utóó bwó, ela epó mbə wó elé ayi aló nchye, epófó ayi bóó. Ne mejóó bóó Grek gechuú eyigé na gekáge tene mbaá mandoó bóó abi ágboó me, aló nchye, yé aló.

Yéndémuú agbaré echye ewé Esṓwṓ achye ji chájéné

⁷ Gébé eyigé yéndégenó fa mme gebyeé, géla kwókwólé. Getú eyigémbṓ gbarege mmye nyú débe peé nnó dékpome mmye manenmmye chájéné. ⁸ Ne menṓ genó ayi nkelege nnó enyú dépye alú nnó, bṓge gejeé ne ate aḡme néndé gejeé gekwerege gabo gejamegejame. ⁹ Ate aḡme áchwógé né upú nyú, negé ebwó, déjógé fṓ nnó mechṓ ewé ewuú dṓ. ¹⁰ Esṓwṓ awyaá ufṓ ufṓ echye, ne achyegé yéndémuú sé gefṓgé echye ewuú nnó agbaré chájéné. Ne ndere bṓṓ abi ágbárege echye ewé Esṓwṓ achyee ebwó chájéné yéndémuú nyú ase gefṓgé echye ewuú ewémbṓ apóogé ate aḡme abifṓ. ¹¹ Yéndémuú ayi agarege mekomejṓṓ Esṓwṓ, agarege lé mekomejṓṓ ayi atane mbaá Esṓwṓ. Yéndémuú ayi apye genó eyi gepoge ate aḡme, apyegé ne utó bi Esṓwṓ achyegé ji nnó bṓṓ áchyegé Esṓwṓ ḡṓ né yéndégenó eyi dépyeé gétúgé genó eyi Jisṓs Kras apyeé. ḡṓ ne utó ube ne ji te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

Gegé efwyale ndere bṓṓ Esṓwṓ

¹² Aḡme ba, abi gejeé, débégé fṓ ne dembyṓ gétúgé efwyale mesómesṓ ewé enyú dégené. Ewú echwṓṓ mṓṓ lé nnó efwṓre matṓṓ enyú. Déferégé fṓ nnó lé genó eyi gela gebṓṓ fṓ mampye wṓ. ¹³ Bege lé ne nechóchṓ nnó enyú ntó dégene efwyale wye ndere Kras agené nnó débe ne nechóchṓ dṓṓ gébégé Kras akerege fa ne mme manleré uto bií ebi upwṓṓ amu. ¹⁴ Bṓṓ aké ajógé depṓ debo ne enyú gétúgé enyú delu aḡkwṓle Jisṓs Kras, bege lé ne metṓṓ megṓmegṓ néndé ewémbṓ elere nnó Mendoó Esṓwṓ ewé epwṓṓ amu elú ne enyú. ¹⁵ Yémbṓ ekágé muú nyú agene efwyale gétúgé awane bṓṓ, yé nnó alú menjó, yé nnó apye depṓ debodebo ne yé nnó akrene né depṓ etí dela pṓ fṓ etií. ¹⁶ Mbṓgé muú nyú aké agene efwyale gétúgé alu menkwṓle Kras, ekágé abe ne mekpṓ unṓṓ. Atamege lé Esṓwṓ gétúgé bṓṓ akuú ji nnó, “Muú Kras.”

¹⁷ Néndé gébé gekwṓne eyigé Esṓwṓ apane mpa. Mpa yina alṓṓ ne bṓṓ ula gepu bií. Ne mbṓgé nnó Esṓwṓ alṓṓ mpa ne esé, ebyennó ebálege nye mmye ne bṓṓ abi alá wuú fṓ abya melómélṓ ayi atané mbaá Esṓwṓ. ¹⁸ Wye ndere ásámé né muú ḡwe Esṓwṓ nnó, “Mbṓgé nnó epṓfṓ kṓkṓgé nnó bṓṓ abi alá cho né mbe ushu Esṓwṓ átane né efwyale gabo, ebeé mṓṓ nye nnó ne bṓṓ abi alá kelegé manwú mekomejṓṓ Esṓwṓ ne bṓṓ abi ápyeé gabo?” ¹⁹ Ne getú eyigémbṓ, bṓṓ abi ágene efwyale ndere Esṓwṓ ajṓṓ nnó ebe ájye wye mbe mampyege galógálṓ ne ate. Wye né meti ewémbṓ, áchyegé gemēge ebwṓ mbaá Esṓwṓ muú akwye ebwṓ. Ji anyégémeno mampye genó, apyeé geji.

5

Majyeé mbaá ákpakpa melṓ ne njeé usa né echomele bṓṓ Esṓwṓ

¹ Nkelege manchye enyú majyeé ndere ákpakpa ábeé né echomele bṓṓ Esṓwṓ. Me nlú nte muú kpaá ndere enyú ne muú ayi akpane ame agene ndere Kras agené efwyale agboṓ. Me ntó nlú muú ama ayi Esṓwṓ achyegé nye ji utó Kras, ebi ji apye nye bṓṓ áge. ² Pege bṓṓ abi Esṓwṓ áfyéé enyú né amú chájéné. Ebwṓ alú eké magṓḡme Esṓwṓ. Dépegé fṓ ebwṓ ndere bṓṓ abi ákpeage ebwṓ kpeage. Pégé ebwṓ ndere bṓṓ abi awyaá metṓṓ mampye utṓṓ bwṓ. Dépyegé fṓ ndere bṓṓ abi awyaá mmwṓlé mambṓge nsa. Pege lé ndere bṓṓ abi abṓṓ gejií mampye utṓṓ ebwṓ. ³ Déḡmerégé fṓ bṓṓ abi Esṓwṓ áfyéé né amu nyú mekpṓ mme. Lerege lé ebwṓ gepṓ eyigé ebwṓ ákage mankwṓle. ⁴ Déke depyembṓ, gébégé Kras muú alú eké mfwa ámbamé magṓḡme achwṓge, apyeé nye débṓ ḡṓṓ ndere nsa ne ḡṓṓ yina agboṓ fṓ gelu.

⁵ Enyú njeé usa ne ansṓ andeé, wyembṓ ntó ne ebṓṓ mambe ne enyú. Nógé ákpakpa nyú né machomele bṓṓ Esṓwṓ ne shulege mmye nyú mme mbaá ate aḡme. Pyégé gepṓ eyigé na geba enyú mmye yéndégebé néndé asá né mmu ḡwe Esṓwṓ nnó, “Esṓwṓ áshyá yéndégenó eyigé bṓṓ abi ábwēge mmye ákelege mampye yémbṓ, alerege galógálṓ wuú mbaá bṓṓ abi ashulege mmye ebwṓ mme.” ⁶ Ndere elúmbṓ, shulege mmye nyú mme né mbe ushu Esṓwṓ muú awyaá utó bi upwṓṓ amu, nnó gébé jií gekwṓnege abweé enyú

dékwa ηγω. ⁷ Yéndégenó eyi gechyege enyú efwyale fyegé geji né amu Esɔwɔ néndé, ji atee enyú yéndégébé.

⁸ Gbarege mmye nyú chájéné, dekpome mmye. Danchɔmeló muú mawame enyú, akene mbɔ agyage meno fuú eké genyanya eyi geweége, akelege muú ayi ji anyeé.

⁹ Tenege ukɔlɔ ne ji, fyége wye lé metɔɔ ne Esɔwɔ dépérégé uka mme. Kaáge nnó elé wye géfógé efwyale ewéna ne aηme nyú né mme meko ágéne. ¹⁰ Efwyale ewé enyú dégene nye ebé lé né mboó gébé ne efwyale ewémbɔ ebyege Esɔwɔ jimboɔ apyeé enyú dékere né amu enyú déténe ne apyeé enyú débɔ eshye. Ne ji Esɔwɔ muú alerege bɔɔ galógáló matimati ne akuú enyú nnó dechome mmye ne Kras nnó debɔ ηγω wuú ayi álá abyéé fɔ.

¹¹ Uto uko úlú ne ji te kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

¹² Meηme se Silas ne apoo me nsamé maá mboó ηwe yina. Ji alú muú ayi nne ne metɔɔ ne ji. Nsá enyú ukeke unó bina nnó nfyéé enyú eshye ne nnó ngare enyú nnó unó bimbo ne úlú galógáló Esɔwɔ ayi wáwálé. Tenege ne eshye né unó bina.

¹³ Bɔɔ echomele Esɔwɔ né Babilɔn abi Esɔwɔ ajya ntó, alɔɔ enyú matame. Makɔs maá wa né egbe ewé Esɔwɔ alɔɔ ntó enyú matame. ¹⁴ Támegege ate aηme ne gejeé ndere bɔɔ Esɔwɔ. Nnennemye nnó nesɔ né Esɔwɔ nebe ne enyú ako abi dechome mmye ne Kras.

Ἡῶε ayi agbée ἠῶε έρεά eyi
Pita
 ásamé

Matame

¹ Me Simun Pita, maá defwε Jisws Kras ne nsame ἠῶε yina. Me nlu ntó ἠgbá wuú. Nsame ἠῶε yina eta bws abi ágene meti áfyεé metwó ne Esww wyε ndere esé.

Έlé gétúgέ Esww ne Mempoó esé Jisws Kras apyεé genó eyi gelú cho ne enyú ntó dégene meti défyεé metwó ne Esww. Ne genó eyi gelú né mmu metwó ewéna ewé esé ako défyεé ne Esww gelwó kpaá gepwó amu.

² Nnenemmye nnó Esww alere enyú galógálwó gejamégejamé ne nnó apyε enyú débe ne nesw dws ndere dekage ji chanéné, ji ne Jisws Kras Ata ese.

Bége ne gepw eyi gelerege nnó Esww akú ne ajya enyú

³ Uto bií, nkane Esww, upyε esé débws unó uko bi débws mambe ne ubi, nnó débe débelege gepwó sé eké eyigé Esww. Esé débws unó bina ndere dékagé ji muú akuú esé nnó debws ntó ἠgw ne galógálwó ayi ji awyaá. ⁴ Elé né meti ewéna ne Esww achyεé esé unó ulwólwó ebi upwws amu ebi ji ányémemo nnó achyεge, apyε esé debo délyaá mmwólé unó mme ebi uchws gepwε bws, debo ntó gefwó gépε eyigé ji awyaá nkane Esww.

⁵ Gétúgέ unó bina uko ebi Esww apyε eta ese, mmyεge ne eshyε débεé ne gepw gelwógelwó ndere enyú défyεé metwó ne Esww. Ndere débεé ne gepw gelwógelwó, kaáge Esww, ⁶ ndere dékage Esww, bege ne mmyε megbarege, ndere débεé ne mmyε megbarege, bege ne metwó mekoge, ndere débεé ne metwó mekoge, bege ne gepwε Esww. ⁷ Ndere débεé ne gepw eyigé Esww akelege, bwge gejeé ne ate aḡme, ndere débws gejeé ne ate aḡme bwge gejeé ne bw ako. ⁸ Ge ufws unó bi enyú débws mampyεgé na, mbwó gé déké dépyεé ubi gejamegejame, dékagé nyε Ata sé Jisws Kras né gefws eyi gepyεé enyú dépyεé unó ulwólwó ne unó bi utanegé meti. ⁹ Ne muú ayi álá pyεé fws unó bina, alú eké muú ayi amε atanegε ji, yε eké muú amε nónómé, ne ajií me nte nnó Esww abw ashwone me ukwenegé gabo ayi ji abw apyε.

¹⁰ Ndere elwmbw, aḡme ba, kpagε gechyεé dws mampyεge genó eyi gelerege nnó Esww akuú enyú ne ajya enyú nnó debe bws bií wáwálé. Déké dépyεmbw, dékwené fws né gabo.

¹¹ Ne Esww asele nyε enyú amu apeá nnó dékpe né gefwa eyigé Ata sé Jisws Kras Mewené gemége sé ágbárege te kwyakwya ne kwyakwya.

¹² Ndere elwmbw, me nkaá nnó enyú dékaá me unó bina, ne détene ne eshyε né wáwálé ayi enyú déwyaá, yémbw me nkelege nnó mma ntege enyú ubi yéndégébé. ¹³ Me mferε nnó elú galógálwó nnó téε ndere me nlu mebe, mfyεé enyú eshyε detege unó bina. ¹⁴ Néndé Ata sé Jisws Kras apyεé me nkaá chánéné nnó elá gachyεé ngbo. ¹⁵ Ne mmyεé ntó ne eshyε mampyε nnó gébége me nlyagé mme yiná enyú detege wyε unó bina.

Pita jimbwó akpa amε age ἠgw ayi Jisws awyaá

¹⁶ Gébége esé dégaré enyú gekpekre utó bi Ata se Jisws Kras áleré ne manchws ayi ji amagé chwó nyε, dese fws bw abyá abi bws akwyεgé ágaregé ne dégaré enyú wó. Esé ambws dékpa amε ese dégé ἠgw wuú ayi apwws amu. ¹⁷ Gébége ji asélé enógé ne ἠgw mbaá Esww muú alu nte, meko atane né melu Anyátá ἠgw Muú Apwws amu aké, “Gé maá wa ayi mbws gejeé ne ji na, metwó egws me ne ji dws.” ¹⁸ Esé ambws déwú meko yina ayi átané né mfaánebuú gébége delú ne ji né mekwε ukpea.

¹⁹ Getú eyigémbw, esé dékame ne metwó ese meko nnó mekomejws ayi bws Ekpáve Esww ágare alu wáwálé. Ne enyú ntó fyεgé mekpo chánéné né genó eyigé ebwó ásame. Unó bi ebwó ajws úlú eké mewε ewé egenege né mbaá ayi alu gemuagemua kpaá te bií bi mbw uyyage, ne membe gejejege bií muú alú Kras, apyε nyε mewε wuú egene né mmu matwó nyú. ²⁰ Menw genó alu nnó enyú debo mankaá chánéné nnó, yé genó eyigé bws

ekpave Esɔwɔ ásame né mmu ηwe Esɔwɔ, eyigé áferé né mmu matɔɔ ebwó ne ásamé gepó.
²¹ Néndé yé mekomejɔɔ ayi bɔɔ ekpávé ágaré né utó bi ebwó apó. Elé Mendoó Ukpea ne
 epyeé bɔɔ ágare mekomejɔɔ ayi átanege mbaá Esɔwɔ.

2

Sege gébé ne anlere gebyɔ

¹ Nya mbembe bɔɔ ekpávé Esɔwɔ abi gebyɔ alu ntó, wyembɔ ntó ne anlere abi ábyɔge
 gebyɔ abeé nye né geluage nyú. Áchwɔgé, ásele nye défyá, álerege unó bi úlú gebyɔ ebi
 uchɔɔ enyu makpo, kpaá te áshyá nye Ata muú ánámé gemége ebwó. Ndere ápyembɔ,
 ebwó ambɔɔ ákuu negbó ηware né gemége ebwó. ² Ne gejamé gé bɔɔ ákwɔlege nye
 depɔré manané etiré anléré bimbo ápyeé. Ne gétúgé unó bi ebwó apye, bɔɔ ájógé nye
 mejɔɔ mebomebo átome ne meti ewé elú wáwálé mankwɔle Esɔwɔ. ³ Ne ebwó ásele nye
 abya gebyɔ ányua enyú déchyege ebwó unó gétúgé áwyaá mmwólé mambɔ gejame unó.
 Yémbɔ Esɔwɔ asɔ me mpa bwó te gachií ne ji muú awane nye ebwó, geja gekpene fɔ ji né
 ame.

⁴ Tégé nnó Esɔwɔ ályaá nya fɔ makiénné jíí ayi ápyeé gabo ájye detú wó, awe áji ne
 bɔ ηkpɔkɔne afye áji né mmu empinya gemua né mmu ntoné mewe, ágilé bíí bi ji apáne
 mpa bwó. ⁵ Esɔwɔ ntó alyaá fɔ bɔɔ abi nya mbembe ájye detú wó, ji apye nya ηgbannyi
 áshwa abi álá nógé Esɔwɔ ako, ekose Nowa muú agarege genó eyi gelú cho ne apome ne
 bɔɔ abifó makpo akene ama. ⁶ Ata Esɔwɔ ntó asó nya ntó maló Sodom ne Gomɔra álá
 matwɔmatwɔ manlere nnó ebwó alu gyeé né gabo ayi ebwó ápye. Ji apyembɔ nnó alere
 bɔɔ genó eyi gepye nye ne bɔɔ abi álá ánógé ji. ⁷ Yémbɔ ji awené nya gemége Lot né melo
 Sodom gétúgé Lot alu nya muú ayi alu cho né mbe ushu wuú. Ne metɔɔ egɔɔ nya fɔ ji
 bó gébógé gétúgé ubobo unó bi bɔɔ abi álá bélé gé mabe Esɔwɔ ápyeé. ⁸ Ndere Lot muú
 alu cho né mbe ushu Esɔwɔ, ajwɔlege ne bɔɔ Sodom, agéne unó ubobo ebi ebwó ápyeé
 yéndé bíí, metɔɔ egɔɔ fɔ ji bó gébógé. ⁹ Unó bina uko ebi Esɔwɔ apyeé ulere nnó ji akage
 ndere ji apógé bɔɔ abi ánógé ji né gébégé mmuameno. Ne akage ntó ndere abelege bɔɔ
 abi álá pyeé fɔ genó eyi gelu cho né mbe ushu wuú kpaá te bíí ebi ji apane nye mpa bwó.
¹⁰ Cháchá ne bɔɔ abi ápyeé ubobo unó bi menyamnye bwó ákelege ebi uchɔɔ gepɔgé bwó
 ne ábyaá bɔɔ kpakpa.

Anlere gebyɔ bina, áŋea matɔɔ, awyaá neŋa ne apɔ ne efó mánjɔɔ mejɔɔ mebomebo
 átómé ne utó bi ákpakpa né mfaánebuú. ¹¹ Yé makiénné Esɔwɔ ayi awyaá utó ne eshye
 apwɔɔ utó bina né mfaá, álu dantene yé bíí uma né mbe ushu Ata Esɔwɔ áchwɔgé ebwó
 mabɔ. ¹² Yémbɔ, bɔɔ bina álu bɔɔ abi ájógé mejɔɔ mebomebo átome ne depɔ etiré ebwó
 álá kage ula. Ebwó álu eké menyá mewaá eyí épyé unó ndere menyamnye bwó akélege.
 Esɔwɔ akwyéé eji nnó ápye éji áwá. Ne ndere áwáne menyá, mbɔnto ne áwáne nye bɔɔ
 bina gétúgé gabo ebwó. ¹³ Nsa bwó abeé nye lé ubalá ebi ebwó apyeé bɔɔ abifo áwuú. Ebwó
 aké apye genó eyigé menyamnye ebwó ákelege, ye ebe né bíí gbɔɔ matɔɔ ágɔɔ ebwó. Ebwó
 alu eké upa ne upwyapwyane unó bi uchyege mekpo unɔɔ né geluage nyú, néndé gébé gé
 déké dénye menyéé né epaá ne ebwó chonchó anyeé lé genwáge bwó. ¹⁴ Ebwó akage gé
 fɔ mendée ayi álá teé fɔ mechɔ ubele. Akélege fɔ manlyaá gabo mampyege. Anyua bɔɔ
 abi matɔɔ bwó álá bené né depɔré Esɔwɔ wó, ápye gabo. Alú bɔɔ abi ákage ndere apyeé
 ne abɔ genó eyigé ebwó ákelege. Ne ebwó alu bɔɔ abi Esɔwɔ apye nye ebwó ágé efwyale.
¹⁵ Ebwó ályaá meti ewé elú cho áno mewaá, akwólé gepɔge Balam maá Bua. Ji agboó nya
 mambɔge nsa né gabo ayi ji apyeé. ¹⁶ Yémbɔ Esɔwɔ ashule ji ndo né gabo ayi ji apyeé.
 Apye géjuná jíí gejɔɔ mejɔɔ eké mekwaá. Gejógé mbɔ Balam muú ekpave Esɔwɔ yimbo
 alyaá mampyege mechɔ ewé eké muú ayi mekpo ela ekwane ji wó.

¹⁷ Bɔɔ bina álu eké ambu nnyi ayi áwame, ne álu ntó eké geko eyigé mbyo ákpáne.
 Ne melu ujwɔle ewé Esɔwɔ akwyéé egile ebwó elé empinya gemua. ¹⁸ Ebwó ájógé depɔ
 kpakpa etiré dela depɔ ne mekpo ne ula, ápye bɔɔ ákpene né gabo, ne ásele depɔre ubele
 ányua bɔɔ abi ámuame mamfaá mbwa ne abi ápye gabo, ákerege meso né gabo ayi ebwó
 ábɔ ápyeé. ¹⁹ Ebwó ágarege bɔɔ nnó mbɔgé aké ápye yéndégenó eyi gejige ebwó metɔɔ,

yé genó gefó eyi gepye ebwó gepó. Yémbó meti epó ewé ebwó ambóó akage lyaá gabo mampyege, néndé muú ake apye genó gebogebo eyigé jimboó alá kaágé lyaá, alu mefwe mbaá genó eyigémbó. ²⁰ Mbógé bóó ábó ábó me ályaá mampyege ubobo unó bi úlú fa mme gétúgé ákaá Ata se Jisós Kras Mewené gemége sé, ne unó bimbo umágé bó ebwó deba, alá kágé lyaá sé ubi, ebyennó ebóó nye ne ebwó kpaá epwó ndere ebó elú mbembe. ²¹ Ebó elú galógáló nnó ebwó ákage yé meti ewé muú abe cho né mbe ushu Esówa, epwó nnó ákaá ewú ne alyaá mankwólé mabe ayi Esówa achyéé ebwó. ²² Genó eyigé ebwó apyéé mbo gelú wye eké nekane mejóó enina aké, “Mampye awó dewó ama akere anye. Áshwóné mekwende ama akere abulé mmye né utwótwa.”

3

Ata Jisós akerege nye meso

¹ Añme ba, gégé ñwe ayi apye ñwe épea eyi me nsame eta nyú na. Me nsa enyú bó ñwe bina nnó mpye matóó nyú átege unó bi úlú cho. ² Me nkelege enyú detege unó bi bóó ekpavé Esówa ajóó me te gachií nnó upye nye, ne tege ntó mabe ayi Ata se Jisós Kras ne Menchyé geñwá, achye áñgbá bíí nnó agarege enyú.

³ Genóge mbe eyigé enyú debóó mankaá gelú nnó, né kwyakwya gébé bóó abi ájwyage enyú né genó eyigé défyéé metóó wyeé áchwóó nye. Ájwyaáge nye enyú, ne ákwolege lé unó bi upye matóó ágóó ebwó. ⁴ Ájógé nye áké, “Ata nyú, anyémeno nnó achwóó, ji ale?” Te amu ante sé ágboó, yéndégenó gelú wye ndere geji gebó gelú me te gébégé Esówa akwye mme. ⁵ Nderé ápyéé mbó, ákelege fó mante nnó Esówa ase nya meko wuú akwye mfaánebuú ne mme, apye mme atané né mmu manaá. Ne gébégé ji akwyage mme, ase ntó lé manaá ne apye utóó wye. ⁶ Ne Esówa ase nya ntó lé manaá mi na ne apye ñgbannyi ashwane bóó abi nya. ⁷ Wye mekomejóó áwú ne Esówa asele ábelé mfaá ne mme nnó áso né mewe. Esówa abelé bi nnó ube kpaá te bíí bi ji asóó nye mpa bóó ako, aníí mbwe bóó abi alá ákágé ji.

⁸ Yémbó añme ba, ékágé déjinte genó eyigé na. Né mbe ushu Ata, bíí uma úlú eké añme dele, ne añme dele alú eké bíí uma. ⁹ Ata apó fó jóó mampye unó bi ji anyémeno nnó apye ndere bóó abifó áferege nnó Ji alú. Ji akoge lé metóó gétúgé nyú néndé akelege fó nnó yé muú fó ama ano mme detu. Yémbó akelege lé nnó yéndémuú akwore metóó wuú alyaá gabo.

¹⁰ Ne bíí bi Ata achwóó, uchwóó nye mbelepo eke menjo. Mfaánebuú alome nye ne eshye, anomese. Ne mewe esóó nye yéndégenó eyigé gelú né mfaánebuú. Mme ne yéndégenó eyi gelú wye gesóge nye.

¹¹ Te mbaá unó bina uchóge nye gefóó eyi, ndé ufoó bóó abi enyú débéé nye? Enyú debó mambele geñwáge nyú pópó, depyege unó bi Esówa akelege, ¹² ndere dégile nnó bíí Esówa uchwóó myege nnó uchwóó wáwa. Bíí bimbo ubeé nye ebi mewe esóó ne echóó nyé mfaánebuú mekomeko, ne yéndégenó eyi gelu né mfaánebuú genyuóge nye gétúgé mbaá ásoóge dóó. ¹³ Yémbó ese bóó Esówa degile mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke nnó achwóó ndere Esówa anyémeno. Ne bóó abi abeé wyeé apye nye lé unó bi úlú cho.

¹⁴ Añme ba, ndere elúmbó, te mbaá enyú degile nnó unó bina upye, myege ne eshye nnó ji abané enyú pópó. Débégé fó ne deba mmye. Bege nesó ne ji. ¹⁵ Kaágé nnó metóó ewé Ata akoge manchwó, elú lé nnó ji achyéé bóó gébé apye ji afere ebwó né efwyale gabo. Mbóntó ne meñme sé Pól abó asame agare enyú né denja etiré Esówa achyéé ji. ¹⁶ Ji ajóó depó etiré na né bó ñwe abi ji asame ako. Depó etiré fó né mmu bó ñwe bíí déjwerege mankaá. Déti ne bóó abi alá kágé ye genó ne bóó abi alá bené né depóre Esówa wó, ábwólége amu ne deti, ágárégé fó genó eyi gelu chó. Wye ndere apye ne maló ñwe ayifó né mmu ñwe Esówa. Ndere ebwó ápyembó áwane mbo elé gemége bwó.

¹⁷ Añme ba, ndere debóó me mbe dékaá unó bina sege gébé nnó ekágé bóó abi alá belege mabe Esówa aja enyú dékpe né gabo ayi ebwó apyéé débó gepwa né metóó ewé défyéé ne Esówa. ¹⁸ Yémbó, choge wye mbe mampyege nnó Ata se Jisós Kras Mewené gemége

sé alerege enyú galógáló ne gejeé jíí gejamegejame, apye enyú dewene ndere dékágé jí chárjéné. Nnennemmye nnó ñgò abe ne jí nana ne té kwyakwya ne kwyakwya. Amen

ŊWε mβε ayi
Jɔn
ásamé

Mekomejɔ́ ayi achyεge geɲwá

¹Ŋwe yina átome ne genó fɔ eyi gebo gelú me te nyá gεmege nnó εsɔwɔ akwyéé mme yina. Esé déwú geji, dége geji ne amε, déchere geji, ne déta geji ne amu sé. Genó eyigémbɔ élé mekomejɔ́ ayi achyεgé geɲwá. Ji ne esé désame eta nyú. ²Esɔwɔ apye ji ayi alu geɲwá abwólé mekwaá, esé dége ji ne amε. Ne dégarege abya ayi atome ne ji ayi achyεge geɲwá eyi gélágé byé. Ji abɔ alu ne Nte ne nana délé dége ji. ³Ji ayi esé dégene ne déwuú ntó unó bi ji ajɔɔ ne dégarege enyú nnó enyú ntó décho mbwa ne esé dépyεge unó chóncho. Deké dépyεmbɔ déchome mbwa ne Nte ne Maá wuú Jisɔs Kras. ⁴Esé désame enyú unó bina nnó esé ako debe ne gejamégé nechóchó eninéjame nepwɔ́ amu.

Esɔwɔ alu geɲgbɔ

⁵Ge abya ayi esé dewuú eta wuú ne dégarege enyú, nnó Esɔwɔ alú geɲgbɔ, gemua gepɔ ne ji cháchá. ⁶Mbɔgé esé déjógé nnó décho mbwa ne ji, ne déké dépyε wye depɔ eké bɔ́ abɔ álu né mmu gemua εbyennó debyɔge gebyɔ. Ne dekwɔlege fɔ genó eyi gelú wáwálé. ⁷Yémbɔ mbɔgé esé déké dépyε depɔ eké bɔ́ abɔ álu né geɲgbɔ, wye ndere Esɔwɔ alú, εbyennó esé décho mbwa ne ate ne manoó Maá wuú Jisɔs mashwonege esé né yéndé gabo ayi dépyéé.

⁸Mbɔgé esé déjógé nnó gabo ápó esé mmyε, débɔwólége élé gεmege sé, ne wáwálé Esɔwɔ ápó esé ne metɔ́. ⁹Yémbɔ mbɔgé esé deshuge eku mbaá Esɔwɔ, né gabo ayi depyεé ji apye genó eyi gelú chó ne dekage líí mmyε ne ji nnó ji ajigé nye nte gabo ayi esé dépyéé, ashwone esé né yéndégenó eyi dépyéé eyi gela gepó cho né mβε ushu wuú. ¹⁰Ne mbɔgé esé déjoge nnó dépyε fɔ gabo wɔ́, εbyennó déké Esɔwɔ alu muú gebyɔ. Ne mekomejɔ́ wuú ápó esé né matɔ́.

2

Kras alu muú geɲga sé

¹Baá ba abi gejeé, me nsame unó bina eta nyú nnó ékágé enyú dépyε gabo. Yémbɔ mbɔgé muú apyεgé gabo, ese déwyaá muú geɲga ayi agame esé né mβε ushu nte se Esɔwɔ. Muú yimɔ élé Jisɔs Kras muú alu cho né mβε ushu Esɔwɔ. ²Elé Kras jimɔ́ ne Esɔwɔ asεle ndere ηme gepε nnó ajinte gabo sé. Yémbɔ epófɔ gabo awe sé jiji. Elu ntó gétúgé gabo bɔ́ mme meko.

³Mbɔge esé déké depyεé genó eyigé Esɔwɔ ajɔ́, ewémbɔ ne elérége nnó dékaá ji wáwálé. ⁴Muú ayi ajógé nnó ji ákaá Esɔwɔ ne ála apyεé fɔ yéndégenó eyigé Esɔwɔ ajɔ́ alu muú gebyɔ ne wáwálé ápó ji né metɔ́. ⁵Yémbɔ, mbɔgé muú aké abelege mekomejɔ́ Esɔwɔ, εbyennó gejeé eyigé ji abɔ́ gekwané ndere Esɔwɔ akεlege. Ge genó eyi gepyε ne esé dékaá nnó décho mmyε ne Esɔwɔ mbɔ. ⁶Muu ayi ajógé nnó ji acho mmyε ne Esɔwɔ abɔ mankwɔle ntó gekágé nekene Jisɔs.

Gekwenege εβε εbwólé εβε meke

⁷Ajeé ba abi gejeé, εβε ewé me nsame mbɔ eta nyú na, epófɔ εβε ewe meke. Elé gekwenege εβε ewé enyú déwuú me te gébé eyigé enyú défyéé metɔ́ ne Jisɔs. Ne gekwenege εβε ewémbɔ élé mekomejɔ́ ayi enyú débɔ́ me mβε déwuú. ⁸Yémbɔ mmage chyéé enyú εβε ewéna eké ewé meke. Geɲwage Kras ne eyigé nyú ntó geleré wáwálé genó eyigé εβε ewéna elú, néndé gemua gélégé byε ne geɲgbɔ eyigé wáwálé gégéné me.

⁹Muú ayi ajógé nnó ji alu né geɲgbɔ ne aké apaá nte meɲme wuú alu né mmu gemua eyi ji abɔ alú wye. ¹⁰Mbɔgé muú aké abɔ́ gejeé ne nte meɲme wuú alu né geɲgbɔ. Ne ye genó gepɔ né geɲwá jíí eyi gekágé te ji apye gabo. ¹¹Yémbɔ muú ayi apaá nte meɲme

wuú alu eké muu ayi alu né mmu gemua, akene né mmu gemua. Ji akágé fɔ mbaá ayi ji ayyéé néndé gemua gegilé ji amɛ.

*Débo*gé fɔ gejeé ne unó mme

¹² Baá ba abi gejeé, me nsame enyú unó bina neídé Ɛsɔwɔ ajií me nte gabo nyú gétúgé genó eyi Kras apyɛé. ¹³ Ákpakpa ba, me nsame enyú unó bina, néndé enyú dekaá ji ayi abɔ alu mé te nyá gɛmɛge nno akwɛɛ yende genó. Njyɛ usa, me nsame ntó enyú unó bina néndé enyú démmɛɛ dépwɔ mfwa aló nchɛɛ. ¹⁴ Baá ba abi gejeé, nsame enyú unó bina néndé enyú dékaá ji ayi alu Nte. Antɛ ba me nsamé unó bina eta nyú néndé enyú dékaá ji ayi abɔ alú me te nyá gɛmɛge nnó akwɛɛ yéndégenó. Njyɛ usa, nsame enyú unó bina néndé enyú détoó né dépwɔ Ɛsɔwɔ, ne mekomejɔó Ɛsɔwɔ alu né mmu matɔó enyú. Ne démmɛɛ dépwɔ ntó mfwa aló nchɛɛ.

¹⁵ Ndere elúmbɔ, ekágé enyú débo gejeé ne gépwɔge mme yina, yɛ ɛbɛ lé unó mme débo gejeé fɔ gejeé ne ubi. Mbɔgé muú abɔgé gejeé ne gepɔge mme yina, ɛbyennó ji abɔó fɔ gejeé ne Nte wó, ¹⁶ nénde yéndégenó eyi gelu fa mme ndere unó bi menyammɛɛ mekwaa ákelege, ɛbi bɔó afyɛ amɛ wɛɛ ne ákelege nnó abɔó, ne ɛbi upyɛé bɔó ábwɛge mmyɛ gétúgé ubi, unó bina uko útánégé fɔ mbaá Nte sé Ɛsɔwɔ, útánege lé fa mme. ¹⁷ Mme yina abyɛé. Yéndé genó jíí eyi bɔó áfyɛ amɛ wɛɛ mambɔ gebyɛ ntó, yémbɔ yéndémuú ayi apyɛ genó eyigé Ɛsɔwɔ ákelege abɛ te kwɛɛkwɛɛ.

Muú ayi atɛné ukɔlɔ ne Kras achwó me

¹⁸ Baá ba abi gejee, gébé eyigé mmena ábyɛé gela kwókwólé. Tege nnó ábɔ me mbe ágaré enyú nnó muú ayi atɛné ukɔlɔ ne Kras achwó nyɛ. Ne bɔó abi álú eké ji áchwó me gejame. Ndere elúmbɔ, ɛsé dékaá nnó gébé eyigé mme ábyɛé gela kwókwólé. ¹⁹ Bɔó bimbo áfa mbwa ne ɛsé. Ɛbwó ápó fɔ bɔó se. Mbɔgé ɛbwó abɛ bɔó sé wáwálé, mbɔ alu mbwa ama ne ɛsé. Manlyaa ayi ɛbwó ályaa ɛsé álere nnó ɛbwó ápó fɔ bɔó ɛsé.

²⁰ Yémbɔ enyú dépwɔ fɔ nkane ɛbwó, néndé Kras muú ukpea afané enyú Mendoó Ukpea né mmyɛ ne enyú ako dékaá genó eyi gelú wáwálé. ²¹ Ula bi me nsame enyú unó bina, ɛpófɔ nnó enyú dékagé fɔ genó eyi gelú wáwálé. Me nsame enyú unó bina gétúgé enyú dékaá geji. Ne dékaá ntó nnó yéndégenó eyi gelú gebyɔ gétange fɔ né eyi gelú wáwálé.

²² Né mechɔ ewéna, ndemuú alu muú gebyɔ? Elé muú ayi ashyaá nnó Jisɔs apó fɔ Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elá gefwa. Gefɔgé muú yina ne alu muú ayi atɛné ukɔlɔ ne Kras. Ji ne ashyaá Nte ne Maá wuu. ²³ Néndé yéndémuú ayi ashyaá Maá Ɛsɔwɔ ɛbyennó ákage fɔ Nte wuu. Muú ayi akamege nnó Jisɔs alú Maá Ɛsɔwɔ ɛbyennó akage Nte wuu.

²⁴ Ndere elúmbɔ, gɔgé unó bi enyú déwuú té ula ulɔó ube né matɔó nyu. Mbɔgé unó bi enyú dewuú te ula ulɔ ubege enyú né metɔó, décho wɛɛ mmyɛ ne Maá ne Nte wuu ntó. ²⁵ Ne genó eyigé ji anyémɛno nnó achyɛge ɛsé, genó eyigémbɔ elé geɲwá eyi gélagé byé.

²⁶ Me nsame unó bina eta nyú ntome ne bɔó abi ábwólege enyú nnó délyaa genó eyi gelú wáwálé. ²⁷ Kágé nnó Mendoó Ukpea ewé Kras afané enyú né mmyɛ elú me ne enyú, enyú debɔó sé mankele muú ayi cha nnó alerege enyú wó néndé mendoó wuu ewémbɔ elerege me enyú yéndégenó. Ne unó bi ewú elerege enyú úlú wáwálé gebyɔ gepó wɛɛé. Ndere ewú elerege enyú choge wɛɛ mmyɛ ne Kras. ²⁸ Baá gejeé ba, choge wɛɛ mmyɛ ne Ji. Dépyɛge mbɔ, ɛsé ako débéé fɔ ne ɛfɔ metɔó ne mekpɔ unɔó egbarege fɔ ɛsé deja mmyɛ meso né bíí ɛbi ji akerege meso. ²⁹ Te mbaa dékaá nnó Jisɔs alú cho né mbe ushu Ɛsɔwɔ, dékage kaá ntó nnó yéndémuú ayi apyɛ genó eyi gelú cho ala Maá Ɛsɔwɔ.

3

Ɛsé delú baá Ɛsɔwɔ

¹ Pɛge yé gejamégé gejeé eyigé Nte sé Ɛsɔwɔ abɔó ne ɛse. Getuge gejee eyige na, ji akuú ɛsé nnó baá bíí. Mbɔ ne ɛsé delú ntó. Ula bi bɔó mme álá akaá fɔ nnó ɛsé delú baá Ɛsɔwɔ, úlú nnó ɛbwó ákágé fɔ ji. ² Aɲme ba abi gejee ɛsé delú nana baá Ɛsɔwɔ. Ne genó eyi debɔ mankaá gelú nnó Ɛsɔwɔ alu danpyɛ ɛsé dekaá ndere débéé nyɛ meso gébé. Yémbɔ dekaá nnó gébége Kras akerege fa mme ɛsé débéé nyɛ wɛɛ eké ji, néndé dégene nyɛ ndere ji alu.

³ Yéndémuú ayi ánerenge metɔ́ nnó ji abeé nye eké Kras, abɔ mambelege geɲwá jíí pópó ndere eyigé Kras gelu.

⁴ Yéndémuú ayi apyeé gabo akwene mbɔ lé ebe Esɔwɔ néndé gabo mampyege elé mankwene mabe Esɔwɔ. ⁵ Enyú dékaá nnó Kras achwɔ fa mme nnó afere esé gabo né mmye. Ne yé gabo fɔ́ apó ji mmye chá chá. ⁶ Ndere elúmbɔ, yéndémuú ayi áchomé mmye ne Kras amage pye sé gabo. Ne yéndémuú ayi apyee wye gabo, alu danje yé Kras, ne ákaá fɔ́ yé ji wó.

⁷ Baá gejeé ba, dékamege fɔ́ muú fɔ́ abwólé enyú. Yéndémuú ayi apye wye genó eyi gelu cho alu cho né mbe ushu Esɔwɔ, wye ndere Kras alu cho né mbe ushu wuú. ⁸ Yémbɔ yéndémuú ayi apye wye gabo pyeé, alu muú danchɔmeló néndé danchɔmeló ne alɔ́ ula mampye gabo. Gétú eyigémbɔ ne Maá Esɔwɔ achwɔ́ fa mme nnó áchɔ utɔ́ danchɔmeló.

⁹ Yéndémuú ayi alaá maá Esɔwɔ apyeé sé wye gabo pye, nénde ji awyaá gepɔ́gé Esɔwɔ. Ji akágé pye sé gabo néndé, ji alaá maá Esɔwɔ. ¹⁰ Genó eyi gelerege bɔ́ abi alu baá Esɔwɔ ne abi alu baá danchɔmeló gelú nnó, bɔ́ abi alá apye fɔ́ genó eyi gelu cho né mbe ushu Esɔwɔ yé ebe elé gejeé alá abɔ́ fɔ́ ne ate aɲme, apó fɔ́ baá Esɔwɔ.

Mekomejɔ́ Esɔwɔ aké débɔ́gé gejeé ne ate

¹¹ Mekomejɔ́ ayi enyú déwuú me te ula ulɔ́ alu nnó esé débɔ́gé gejeé ne ate. ¹² Ékágé esé debe eké Ken. Ji alu maá danchɔmeló. Ji awá meɲmo wuú. Ulannó ji awáne meɲmo wuú? Awá ji néndé unó bi Ken jimɔ́ apye úlú nchyenche ne ebi meɲme wuú apyeé úlú cho.

¹³ Baá gejeé ba, ékágé enyú dela mano mekpɔ́ fuú mbɔ́gé bɔ́ mme aké apaá enyú. ¹⁴ Esé dékaá nnó déthane né amu negbo dékpe né mmu geɲwá. Dékaá mbɔ́ néndé esé debo gejeé ne ate aɲme. Muú ayi alá abɔ́ fɔ́ gejeé ne nte meɲme wó alu né amu negbo. ¹⁵ Muú aké apaá nte meɲme wuú, ebyennó alu mewané bɔ́. Ne dékaá nnó muú ayi awané bɔ́ alú dambɔ geɲwá eyi gélágé byé. ¹⁶ Genó eyi gepye esé dékágé genó eyi gejeé gelú, gelu nnó Kras achye geɲwá jíí agbo gétúgé se. Ne mbɔntó ne esé débɔ́ manchyeé geɲwáge sé, yé ebe lé mangbo gétúgé ate aɲme. ¹⁷ Ne mbɔ́gé muú abegé ne gefwa ne agegé nte meɲme ayi alu mbya, alá agé meshwe apó ji wó, epye mbɔ́ nnó ne ji agaré aké ji agboó ne Esɔwɔ? ¹⁸ Baá gejeé ba, ékágé déjɔ́gé lé mejɔ́ meno ewú ewú nnó debo gejeé ne ate. Délérégé gejeé eyi wáwálé ne ate né mbaá unó bi dépyeé.

¹⁹ Deké debo gejeé ne ate, mbɔ́ ne dékágé nnó détene né egbe ewé wáwálé. Ne ewéna epye matɔ́ abeé esé mmu pere gébégé détenege né mbe ushu Esɔwɔ, ²⁰ yéndégébe eyí matɔ́ sé ágarege nnó dépye gye, néndé débɔ́ mankaá nnó Esɔwɔ aɲea apwɔ yéndégenó eyi matɔ́ ágarege esé ne ji akágé yéndégenó. ²¹ Ajeé ba abi gejeé, ndere elúmbɔ mbɔ́gé matɔ́ sé alá agaré esé nnó dépye gye wó, débeé fɔ́ ne efɔ́ metɔ́ mantene né mbe ushu Esɔwɔ. ²² Ne dékágé gíi yéndégenó ji achyege esé néndé esé débelege mabe jíí ne dépye ntó unó bi ugɔ́ ji metɔ́. ²³ Ne ebe ewé ji achyeé esé elú nnó défyéé metɔ́ ne maá wuú Jisɔs Kras ne nnó debo gejeé ne ate wye ndere ji agare esé nnó dépyege. ²⁴ Bɔ́ ako abi abelege mabe Esɔwɔ, áchomé wye mmye ne ji ne ji ntó achome mmye ne ebwó. Genó eyi gepye nnó esé dékaá nnó ji acho mmye ne esé elé Mendoó wuú ewé ji afyeé esé né mmu metɔ́.

4

Mendoó ewé wáwálé ne ewé gebyɔ

¹ Ajeé ba abi gejeé, ékágé dékamege ne yéndégenó eyigé muú ajɔ́gé. Muú ajɔ́gé genó, cherege dége mbɔ́gé mendoó ewé etene ji nnó ajɔ́ etané mbaá Esɔwɔ, néndé gejamégé bɔ́ ekpávé gebyɔ achwɔ́ ne atyaá né mme meko. ² Genó eyi gepye ne dékaá mbɔ́gé elé Mendoó Esɔwɔ ne elú muú né mmye gelú nnó, yéndémuú ayi agarege nnó Jisɔs Kras achwɔ́ fa mme ndere mekwaá ji yimbɔ́ ne Mendoó Ukpea elú ji mmye. ³ Ne yéndémuú ayi alá agarege fɔ́ nnó Jisɔs achwɔ́ fa mme ndere mekwaá Mendoó Esɔwɔ epó́fɔ́ ji né mmye. Ji yina ne awyaá mendoó muú ayi atené ukɔ́lɔ́ ne Kras ayi enyú debo dewuú nnó achwɔ́. Ne nana alu me fa mme.

⁴ Baá gejeé ba, enyú delu baá Ɛsɔwɔ ne detoó dépwɔ bɔ́ gebyɔ bimbo nénde muú ayi alu enyú né mmye awyaá uto apwɔ muú ayi alu bɔ́ mme né mmye. ⁵ Bɔ́ gebyɔ bimbo alu ele bɔ́ mme. Nɔ́ere elúmbo, ebwɔ́ ájǒgɛ lé dépóré mme ne bɔ́ mme áwuú ne ebwɔ́. ⁶ Ɛsé delu bɔ́ Ɛsɔwɔ, ne yéndémuú ayi ákágé Ɛsɔwɔ áwuú ne ɛsé. Ne muú ayi ála apó fɔ́ muú Ɛsɔwɔ áwuú fɔ́ ne ɛsé. Ge mbɔ ne dékágé nye mbɔgé muú awyaá mendoó ewé wáwálé waá nnó awyaá lé mendoó ewé gebyɔ.

Ɛsɔwɔ elé gejeé ne yéndémuú Ɛsɔwɔ abɔ́ gejeé ne bɔ́

⁷ Ajeé ba abi gejeé, débɔge wye gejeé ne ate néndé gejeé getanege né mbaá Ɛsɔwɔ. Ne yéndémuú ayi abɔ́ gejeé ne bɔ́ alu Maá Ɛsɔwɔ ne akáge Ɛsɔwɔ. ⁸ Ne muú ayi ála abɔ́ fɔ́ gejeé ne bɔ́ ákágé fɔ́ Ɛsɔwɔ, nendé Ɛsɔwɔ elé gejeé. ⁹ Ge na ne Ɛsɔwɔ aléré nnó ji abɔ gejeé ne ɛsé. Ji atɔ danchi maá wuú fa mme nnó getu jíí, ɛsé debɔ geɲwá. ¹⁰ Ge genó eyi gejeé gelu mbɔ. Ɛpófɔ́ nnó ɛsé debɔ́ gejeé ne Ɛsɔwɔ. Elú elé nnó ji abɔ́ gejeé ne ɛsé ne atɔme maá wuú nnó achwɔ agbo ndere ɲme gepe nnó ji ajinte gabo ayi ɛsé dépye.

¹¹ Aɲme ba abi gejeé, mbɔgé nnó na ne Ɛsɔwɔ abɔ́ gejeé ne ɛsé, ɛsé ntó debɔ́ mambɔ gejeé ne ate. ¹² Muú fɔ́ alu dangɛ Ɛsɔwɔ ne amɛ, yémbo mbɔgé debɔ́gé gejeé ne ate, Ɛsɔwɔ achome mmye ne ɛsé, ne gejeé eyigé ɛsé débɔ́ ne ate gekwanegɛ ndere Ɛsɔwɔ akelege.

¹³ Ɛsɔwɔ achyɛé ɛsé Mendoó wuú, ge mbɔ ne dékágé nnó ɛsé décho mmye ne ji ne ji ntó acho mmye ne ɛsé, néndé ji achyɛé ɛsé Mendoó wuú. ¹⁴ Ne ɛsé ambɔ́ dége ne dégarege bɔ́ nnó Nte se Ɛsɔwɔ atɔ Maá wuú fa mme nnó achwɔ ábeé Menchyé geɲwá mbaá bɔ́ mme. ¹⁵ Ne yéndémuú ayi akamege nnó Jisɔs alu Maá Ɛsɔwɔ, Ɛsɔwɔ achome mmye ne ji ne ji ntó achome mmye ne Ɛsɔwɔ. ¹⁶ Nɔ́ere elúmbo, ɛsé ntó dékaá ne dékámé nnó Ɛsɔwɔ abɔ gejeé ne ɛsé.

Ɛsɔwɔ abɔ́ gejeé ne bɔ́, ne yéndémuú ayi abɔ́ wye gejeé achome mmye ne Ɛsɔwɔ ne Ɛsɔwɔ ntó achome mmye ne ji. ¹⁷ Genó eyi gepyɛ ɛsé dékaá nnó gejeé eyi débɔ́ gekwané ndere Ɛsɔwɔ akelege, elé mbɔgé ɛsé débɛé fɔ́ ne efɔ metɔ́ né bií bi Ɛsɔwɔ asɔ́ mpa néndé geɲwáge sé fa mme gelú wye eké eyigé Kras. ¹⁸ Efɔ epó né gejeé, gejeé gekwónégɛ ndere Ɛsɔwɔ akelege gebuú efɔ. Geno eyi gepyɛé efɔ elé efwyale. Ne yéndémuú ayi abɔ́ efɔ metɔ́ ebyennó gejeé eyigé ji abɔ́ gelu gakwáne ndere Ɛsɔwɔ akélégé.

¹⁹ Ɛsé debɔ́ gejeé ne Ɛsɔwɔ ne ate aɲme néndé Ɛsɔwɔ abɔ me mbe abɔ gejeé ne ɛsé. ²⁰ Mbɔgé muú ajǒgɛ nnó ji abɔ gejeé ne Ɛsɔwɔ ne ake alu paá nte meɲme wuú ebyennó alu muú gebyɔ néndé muú alá abɔ́ fɔ́ gejeé ne nte meɲme wuú ayi ji agene ne amɛ, epyɛémbo nnó ne ji abɔ gejeé ne Ɛsɔwɔ muú ji álé gené? ²¹ Ne achyɛé ɛsé ebe ewena aké: Yéndémuú ayi abɔ́ gejeé ne Ɛsɔwɔ abɔ mambɔ ntó gejeé ne ate aɲme.

5

Ɛsé dewyaá uto ebi démmye depwɔ gabo fa mme

¹ Yéndémuú ayi ákámegɛ nnó Jisɔs alu Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elé gefwa, ebyennó alu Maá Ɛsɔwɔ. Ne yéndémuú ayi abɔ́ gejeé ne nte abɔ́ ntó gejeé ne maá wuú. ² Genó eyi gepyɛé ne ɛsé dékaá nnó débɔ́ gejeé ne baá Ɛsɔwɔ elé mbɔgé debɔ́ gejeé ne Ɛsɔwɔ ne debélégé mabe jíí. ³ Mambɔ gejeé ne Ɛsɔwɔ elé mambélégé mabe jíí. Ne mabé jíí ájwerégɛ fɔ́ mambelé. ⁴ Néndé yéndémuú ayi alaá maá Ɛsɔwɔ awyaá uto bi ji ammye apwɔ gabo fa mme. Ne mankame ayi ɛsé dékame nnó Jisɔs alu Maá Ɛsɔwɔ ne epye nnó ɛsé debɔ uto bi démmye dépwɔ́ bɔ́ mme. ⁵ Nde muú ayi apwɔ́ gabo fa mme? Elé muú ayi ákamé nnó Jisɔs alu Maá Ɛsɔwɔ.

Unó bi ulérége nnó Jisɔs alu Maá Ɛsɔwɔ

⁶ Elé ji yina ne alú Jisɔs Kras, Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji elé gefwa. Ji achwɔ́ fa mme, awyaá ji manaá ne manoó mií machyɛ mme gébégé ji agboó. Ji akoó fɔ́ elé né mmu manaá mamímamí wó, akoó né mmu manaá choncho ne manoó. Ne elé Mendoó Ukpea ne etene ntesɛ se nnó mechɔ ewéna elu wáwálé néndé Mendoó Ukpea egarege wáwálé. ⁷ Bɔ ntesɛ alu aléé abi alerégɛ nnó Jisɔs alu Maá Ɛsɔwɔ. ⁸ Bɔ ntesɛ bina elé Mendoó Ukpea, manaa ne manoó. Ebwɔ́ bina aléé, ajǒgɛ wye genó gemma. ⁹ Akwaá agaré unó bi ebwɔ́ akaá,

esé dekámégé nnó ájógé wáwálé. Yémbɔ genó eyigé Esɔwɔ agárégé geɲeá geme gepwɔ amu. Ne ji ne agáré esé genó eyi getome ne Maá wuú. ¹⁰ Yéndémuú ayi áfyéé metɔ́ó ne Maá Esɔwɔ akáge né metɔ́ó wuú nnó genó eyigé Esɔwɔ agarege atome ne maá wuú gelú wáwálé. Yéndémuú ayi álá fyéé f́ metɔ́ó ne Esɔwɔ wó, ebyennó asele Esɔwɔ nderé muú gebyɔ, néndé ashyá mankame nnó genó eyigé Esɔwɔ ajó atome ne Maá wuú Jisɔs gelú wáwálé. ¹¹ Ge genó eyigé Esɔwɔ agáré ese na: Ji chyéé esé geɲwá eyi gélágé byé. Geɲwá eyigé na getanegé mbaá Maá wuú. ¹² Ne yéndémuú ayi áchómé mmye ne Maá Esɔwɔ awyaá geɲwá. Yéndémuú ayi alá cho mmye ne Maá Esɔwɔ wó, apó f́ ne geɲwá.

Geɲwá eyi gélágé byé

¹³ Nsame enyú unó bina, enyú abi dékamé nnó Jisɔs alú Maá Esɔwɔ nnó enyú dékaá nnó déwyaá geɲwá eyi gélágé byé. ¹⁴ Esé deténégé né mbe ushu Esɔwɔ né mmyemenene debéé f́ ne dembyɔ néndé dékaá nnó yendé genó eyi esé degígé ji awuú esé mbógé degígé nderé ji akélagé. ¹⁵ Mbógé esé dekaá nnó ji awuu esé né geno eyi degígé ji, debɔ mankaá ntó nnó ji achye me esé genó eyi degígé ji.

¹⁶ Mbɔgé muú akage nnó nte meɲme apyéé gabo ayi ála atene f́ muú né negbo, anemmye nnó Esɔwɔ ajií ji nte achyee ji geɲwá. Ewéna etome elé ne bɔ́ó abi apye gabo ayi álá atene f́ muú né negbo néndé gabo yifɔ alu ayi atene muu né negbo. Njɔ́ó f́ nnó enyú dénémmye mbaá Esɔwɔ gétúgé muú ayi apyéé gefógé gabo yina wó. * ¹⁷ Yendé gyéé ayi muú apye elé gabo né mbe ushu Esɔwɔ. Yémbɔ gabo ayifɔ alu ayi álá aténé f́ muú né negbo.

¹⁸ Esé dekaá nnó yéndémuú ayi alaá Maá Esɔwɔ apyee sé gabo pye néndé Jisɔs Maá Esɔwɔ abame ji ne danchɔmeló akágé pye f́ ji genó.

¹⁹ Dékaá nnó esé delu baá Esɔwɔ. Bɔ́ó mme ako abi álá akage Esɔwɔ alu né amu muú nchye.

²⁰ Ese dekaá yé nnó Maá Esɔwɔ achwó fa mme ne apye nnó esé dekaá unó bina ne nnó dekaá Esɔwɔ muú alu wáwálé. Esé decho mmye ne Esɔwɔ muú alu wáwálé ne Maá wuú Jisɔs Kras. Ji ne alu Esɔwɔ muú alu wáwálé. Ji ntó ne achyee geɲwá eyi gelagé bye f́.

²¹ Nderé elúmbɔ, baá gejeé ba, ngárégé enyú nnó sege gébé nnó ekágé denógé aló uka.

* 5:16 Elú wáwálé nnó: Bɔ́ó abi ágií depɔré Esɔwɔ dɔ́ó áké, gabo ayi atene muú né negbo elé manshya ayi gejamégé bɔ́ó áshyaá mankame nnó Jisɔs alu Maá Esɔwɔ.

Ἡ ὤρε ἀγι ἀγβεέ ἠὲ εἰπε ἀγι
 Jøn
 ásamé

Matame

¹ Me muú kraá echomele bóó Ἐσῶω ne nsame ἠὲ yina.

Ntome ji eta wye mma kraá muú Ἐσῶω ajyaá. Ntome ntó ji eta baá byeé. Me mbo gejeé ne enyú ne metó wa meko. Ερόφό me mbií ne mbóó gejeé ne enyu, bóó ako abi akaá wáwálé Ἐσῶω abóó ntó gejeé ne enyú. ² Nénde wáwálé yina alu ese né mató ne abeé nye ese mató kra te kwyakwya.

³ Nnennemye nnó Ἐσῶω Nte ese ne Jisós Kras Maá Nte álérégé esé galógáló, agene ese meshwe ne apye ese debe né nesó. Nnennemye nnó, unó bina ube ebi sé, esé abi dékwølege wáwálé Ἐσῶω ne debóó gejeé ne ate.

Dékwølege genó eyi gelú wáwálé debóóge wye gejeé ne ate

⁴ Metó egó me dóó ndere ngene nnó baá byeé abifo akwølége wáwálé Ἐσῶω ne apye wye ndere Ἐσῶω Nte agarege ese nnó dépyege. ⁵ Ndere elúmbó, mma me nkpeage wó nnó debóóge wye gejeé ne ate. Ερόφό ebe meke ne me nchyege mbó wó, elé gekwenége ebe ewé ese dewuú me te ula uló. ⁶ Mambóge gejeé ne ate, atene nnó depyege unó bi Ἐσῶω agare esé nnó dépyege. Ge ebe ewe enyu dewuú me te ula uló mbo nnó debóóge wye gejeé ne ate.

⁷ Me njóge mbó nénde gejamége bóó dembwøle atyaá mbó fa mme. Εbwó ákame fó nnó Jisós Kras achwó fa mme ndere mekwaá wó. Ufóó bóó bina alu lé bóó muú dembwølé yimbo muú ayi atené ukóló ne Kras. ⁸ Ndere elúmbó, sége gébé nnó ekágé nsa ayi enyú delu mambó gétúge utóó bi esé depye anó mme detu. Mmyege lé nnó debóó nsa nyu meko.

⁹ Yéndemuú ayi ála apyee fó unó bi Kras alere, ne ajye le mbe agbege unó né ebi Kras alere ebyennó apó ne Ἐσῶω. Ne yéndemuú ayi apyee unó bi Kras álérégé, ebyennó alu ne Nte chóncho ne Maá wuú. ¹⁰ Ndere elúmbó, mbóge muú achwøge eta nyú ála gáregé fó lé unó bina ebi Kras alere, dekamege fó ji akpe né upú nyú, ye mantame ji detamege kaŋka. ¹¹ Nénde muú atámége gefóge muú yina, ebyennó acho mbwa ne ji né ubobo unó bi muú yimbo ápyee.

Kwyakwya mejóó

¹² Me nwyáá gejamége unó mangaré enyú, yémbo nkelege fó mansa ubi né mme. Nénde me mbele uméé manchwó gé enyú nnó detu ushu ne ate ne njóó mejóó ewéna nnó esé akó debé ne metó megømege gbene.

¹³ Baá meŋme wye ayi mendee muú Ἐσῶω ajyaá ntó aló wó matame.

Ἡῤε αἰῖ
Jud
ásamé

¹ Me Jud maá defwε Jisōs Kras ne meḡmo Jεmsi ne nsame ḡwe yina.

Nsame ji mbaá bōó abi Nte sé Eσωω akuú, ebwó abi ji agboó ne ebwó dōó ne Jisōs Kras ntó apele ebwó cháḡéné.

² Nnεnemmye nnó Eσωω alere enyú galógáló, nesō ne gejeé gejeamegejame.

Sεge gébé ne ubobo unó bi anlere gebyō alerege

³ Aḡme ba, me mbō mmyeé nnó nsa ḡwe yina gétúgé mamfere ayi Eσωω afere esé ako né efwyale gabo. Yémbō ḡgé nnó elú galógáló nnó nsa mpye enyú detene ne eshye né depōré Jisōs etiré achyeé esé bōó bií nnó defye metōó ne ji damaá te kwyakwya. ⁴ Njógé mbō néndé bōó f́ akpe mbwa ne enyú mmye defyadefya. Ufōó bōó bina ne ábwolé ulōó melu ebi Eσωω alerege esé, ulaá lé genó eyigé ebwó atenege wye ákwérege depōre ubelé tametame etiré ebwó ápyeé. Ása né mmú ḡwe Eσωω te gachí nnó, Eσωω achyege nye ufōó bōó bina efwyale abi álá nóge ji. Ebwó ntó ashya Jisōs Kras, ewé ji ne alu Ata ne muú ayi apwō amu.

⁵ Yé lé enyú dékaá me unó bina uko, nkelege nnó mpye enyú deté ndere Ata Eσωω abo afere bōó Isreli né ámu bōó Ijip ne ewyage áwane bōó abi álá fyéé metōó ne ji wó. ⁶ Ne tége ntó ndere epyeé ne makiénné Eσωω ayi álá jwōle né malu utōó bwó wó, ályaá malu ujwōle bwó álá ápyeé lé unó bi cha. Eσωω awé nya aji ne bō mkpokove, abi álaá wyeé wewe te kwyakwya, afye áji né melu empinya gemua ágile gekpekpe bií bi Eσωω asōó mpa bwó. ⁷ Wyεmbō ntó ne epye nya ne bōó Sodom ne Gomōra ne baá malo ayifō ayi álu kwókwólé ne áji. Ebwó ábélege nya ubele tametame ne apyeé ubobo unó bi akwaá álá bōó f́ mampye wó. Getú eyigémbō, Eσωω alwéé áji ne mewe ewé elá énomégé. Eσωω apyεmbō nnó akwélé esé ako mbeé né genó eyi gepye nya ne ebwó.

⁸ Wyεmbō ntó ne bōó abi álu bíbí né mbwa enyú ájógé nnó Eσωω alerege ebwó unó né ame geja. Getú eyigémbō, ápyeé unó bi uchōó menyammye bwó. Anógé f́ bōó kpakpa ne ájógé mejōó mebomebo ne uto bi ákpakpa né mfaánebuú. ⁹ Yé gébégé ekiénné Eσωω ewé kpaá ewé ekamege nnó Mikel éwamege ne danchōmeló gétúgé ḡḡkwógé Mosis ese f́ utó né amu jíí ejōó mejōó mebomebo ne danchōmeló wó, ejōó lé nnó Ata anya wó. ¹⁰ Yémbō bōó bina ájógé mejōó mebomebo né unó bi ebwó álá ákágé ula. Ne ápyeé unó eké menya mewaá. Yéndégenó eyi gekwōme ebwó mekpō apye pye. Ne elé wye unó bina ne uwane ebwó. ¹¹ Ebōó nye ne ebwó néndé ebwó ákwólé gekage nekene Ken muú abó áwáné meḡmo wuú. Ájinte gemege bwó ákwólé meti ewé ábōó nsa ápye ubobo unó wye ndere Balam abó apyeé. Ebwó áshya manwú ne Eσωω, ndere Kora abó apyeé. Ne ndere Kora ágboó, mbōntó ne ebwó ágboó nye. ¹² Ebwó álu eké upwapwane unó né geluage nyú gébégé déké dényeé epaá menyéé gejeé. Ebwó ányeé menyé gefōó eyi gegboó mmye. Alú áteé elé une ebi bwó. Alú ntó eké geko eyigé mbyo akpane geji gela gekwene manaá. Ne eké unōó ebi ula uwōme umpome gébégé unōó uko uke uwōme. Álu eké unōó ebi ágoó ubi ne makaka. Ágboó negbo ndō epea. ¹³ Ebwó álu eké ḡgbannyi ebeé mega. Ne gabo ayi ebwó ápye álu eké gefwene eyi ḡgbannyi metometo atene né mapea mewaá ne mmye egboó f́ bwó. Ebwó álu eké bō danji abi ályaá malu bwó ájyeé malu ayi cha. Ebwó bina, melu ewé Eσωω ábelé ebwó elé empinya gemua eyi gelá gebye te kwyakwya. *

¹⁴ Enōk ayi agbeé upyáne ukeneama mbaá Adam, abó ajōó me nya ató ne bōó bina aké, “Wugé Ata achwōó nye ne bō dele bō dele makiénné ukpea jíí. ¹⁵ Asōó nye mpa bōó ako.

* 1:13 Elú wáwálé nnó: Danji elé menō membe ayi akéle eké gasama akoóge né mfaánebuú.

Agare bɔ́ abi álá kágé ji nnó ákwe mpa gétúgέ gabo ayi ebwó ápyeé ne mejó́ mebomebo ewé ebwó ájɔ́́ ne Eṣṱwɔ́.”

¹⁶ Bɔ́ bina áshulege bɔ́ abifɔ́ ndo, ne yé genó eyi gekwanege ebwó metá́ gepó. Ápye lé ubobo unó bi ugá́ ebwó matá́, á́lú bɔ́ gempɔ́ge. Ne áké á́lɔ́gέ gé́lɔ́ge mejó́́ ne muú ebyennó akélege nnó ase genó eta wuú.

Pyege wye genó eyigé Eṣṱwɔ́ akélege

¹⁷ Yémbɔ́ aḡme ba abi gejee, enyú debó mantégé unó bi nya áḡgbá Ata sé Jisṣ Kras ajɔ́́. ¹⁸ Ebwó ájɔ́́ nya áké, “Né kwyakwya gébé, bɔ́ abi ájwane nye enyú gétúgέ depɔ́ré Eṣṱwɔ́ etiré enyú dékwɔ́legé áchwá́ nye. Ne ápye nye lé ubobo unó bi ugá́ ebwó metá́, ebi Eṣṱwɔ́ álá kélege.” ¹⁹ Bɔ́ bina ne áchwá́ nye ne aḡgya né geluage nyú, ebwó ápyeé lé unó bi bɔ́ mme ápye, ebi uselé utó bwó néndé Mendó́ Eṣṱwɔ́ epó ebwó mmye. ²⁰ Yémbɔ́, aḡme ba, pyegé nnó metá́ ewé enyú defye né unó bi Eṣṱwɔ́ jimbá́ alere enyú ewéne. Enyú deké denemmye, gó́gέ Mendó́́ Ukpea eléré enyú meti. ²¹ Belege geḡwágé nyú gebe gefá́ eyigé Eṣṱwɔ́ ákágé lerege enyú gejee jí ndere dégile galó́gáló́ ayi Ata sé Jisṣ Kras nnó achwá́ge age enyú meshwe, enyú debó geḡwá eyi gé́lágé byé f́. Ji apye nye mbo gétúgέ ji agboó ne enyú.

²² Gege meshwe ne bɔ́ abi á́lú ne dembyɔ́ né unó bi ebwó áfyéé metá́ wyeé. ²³ Poó́gέ abifɔ́, défere ebwó átane né mmu mewe ékágé á́sɔ́́. Ne mbaá abifɔ́ ntó, gege ebwó meshwe, yémbɔ́ sege gébé nnó ekágé gabo bwó áchálé enyú. Pá́gέ yé bé elé mandeé ayi bɔ́ abi ápye yéndé gabo áfyéé néndé gabo ayi ebwó ápye áchɔ́ me mandeé yimbɔ́.

Défé́ge Eṣṱwɔ́

²⁴ Matame mabe ne Eṣṱwɔ́ muú akage poó enyú nnó ékágé dékwe né gabo. Ji ákage pye enyú détene cho né mbe ushu wuú. Deké degene gekpekre énógέ wuú matá́ agá́ enyú mmu. ²⁵ Jimbí́ ne alú Eṣṱwɔ́ Menchyé geḡwá né gétúgέ genó eyigé Ata sé Jisṣ Kras apyeé. Nnenemmye nnó bɔ́ ánó́gέ Eṣṱwɔ́, Eṣṱwɔ́ mbí́ ne abá́ eshye ne uto uko te ula uló́, nana, ne te kwyakwya Amen.

Ɔwe unɔ Jisɔs alerɛ Jɔn nɛ ame gejya

Jɔn agarɛ unɔ bi ulu nɛ ɔwe yina

¹ Nɛ mmu ɔwe yina ne asamɛ unɔ bi Jisɔs Kras alerɛ. Esɔwɔ apye Jisɔs akaa unɔ bina nnɔ alerɛ baá defwe bií unɔ bi uchwɔ pye nana. Jisɔs Kras atɔ ekiɛnnɛ wuu nnɔ eyje epye maá utɔ wuu Jɔn akaa unɔ bina. ² Ne Jɔn agarɛ unɔ bina uko wye ndere ji agenɛ. Genɔ eyigɛ ji asamɛ elɛ meko mejɔɔ ayi Esɔwɔ ajɔɔ ne wawálɛ ayi Jisɔs Kras alerɛ nɛ genɔ eyi ji agare. ³ Esɔwɔ ájɛ muú ayi akuú ɔwe yina ayi agaregɛ unɔ bi upyɛɛ mbɔ nana ne ebi upye nye meso gébé, ne ájɛ ntɔ yéndémuú ayi awúu unɔ bi asamɛ wye ne apyɛɛ ubi. Néndɛ gébé eyigɛ unɔ bi upyɛɛ nye géla kwókwólɛ.

Jɔn alɔ matame mbaá machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama

⁴ Me Jɔn ne nsamɛ ɔwe ayina ntɔme eta nyú machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama ayi alú nɛ gebagé mewaá Esya.

Nnenemmye nnɔ Esɔwɔ alérégɛ enyú galógálɔ, apye enyú débɛ nɛ neso. Esɔwɔ muú alu nana, muú abɔ alu me, ne muú achwɔɔ nye ne mandoó akeneama ayi alú nɛ mbe geluɔge gefwage jíi chóncho ne ^{*} ⁵ Jisɔs Kras, muú alú tojese ntésɛ ne maá mbe ayi akwilɛ nɛ negbo, ne muú alú nana, mfwa kpaá mbaá afwa mme, alérégɛ enyú galógálɔ, apye enyú débɛ nɛ neso. Matame mabe ne ji muú abɔɔ wye gejeɛ ne esɛ ne aferɛ esɛ nɛ gabo gétúgɛ manoó mií ami machyɛɛ mme. ⁶ Ne apye esɛ déla bɔɔ abi ágbárege gefwa ne ji ne apye ntɔ ese déla ampyɛɛ ure abi ápyɛɛ utɔ Nte wuu Esɔwɔ. Ɔgɔ ne utɔ úbɛ ne ji te kwyakwya ne kwyakwya. Amen

⁷ Gége, ji achwɔɔ nye nɛ mmu gekógɛ mfaánebuú ne yéndémuú agene nye ji. Yé ébéle bɔɔ abi ájomɛ ji áwanɛ. Ne bɔɔ mme meko álili nye gétúgɛ efwyale ewé ji achyɛge nye ebwɔ ébé mbɔ. Amen.

⁸ Ata Esɔwɔ aké, “Me ne nlú muú mbe ne ayi kwyákwyá.” Me ne alú, “Muú ayi alú nana, ne ayi abɔ alú ne ayi achwɔɔ nye. Esɔwɔ ayi Apwɔɔ amu.”

Jɔn agɛ Maá Nte Mekwaá nɛ ame géjyá

⁹ Me Jɔn, meɔmɛ nyú nɛ echomelɛ bɔɔ Jisɔs, gétúgɛ me ntɔ nchome mmye ne Jisɔs, ne ngene ntɔ efwyale wye ndere enyú. Me nlú ntɔ muú ama wye ndere enyú nɛ gefwa eyigɛ Esɔwɔ ágbárege ne nkógɛ metɔɔ wye ndere enyú mpwa fɔ. Ábɔ ábú me mfé nɛ melɔ metɔɔ nnyi ewé ákuú nnɔ Patmɔs gétúgɛ ngárege mekomejɔɔ Esɔwɔ ne wawálɛ ayi Jisɔs alerɛ nɛ genɔ eyi ji agarɛ. ¹⁰ Nɛ bií uwyaá ebi ulú bií Ata, Mendoó Ukpea echwɔ me mmye ne nwú gekpékpége meko fɔ ndere atanɛ me nɛ meso eké meko mbá. ¹¹ Aké, “Sá unɔ uko ebi ɔgenɛ nye nɛ mmu ɔwe, ɔtɔ mbaá machomele bɔɔ Esɔwɔ akénéama ayi alú nɛ umɛ malɔ yina: Efesos, Smyrna, Pegamɔn, Tayatira, Sadis, Filadelfya ne Laodisha.”

¹² Ne mbwólégɛ mmye mangɛ muú ayi ajɔge me mejɔɔ nɛ meso, ngɛ uluɔ mátúlékán ukénéama ebi akwye ne gul. ¹³ Nɛ metɔɔ metɔɔ uluɔ ebimbo, ngɛ muú fɔ ndere atenɛ eké maá nte mekwaá. Afyé nku metyémetyé ayi akwɔnɛ ji uka. Ne ani gebagé ndeé eyi gégenegɛ eké gul, géno ji nɛ gebómɛ. ¹⁴ Mejwye wuu elú pópó eké nɛwúnɛ ugoó, yé eké makanjoma ne ame jíi agénege eké nénómɛ mewe. ¹⁵ Uka bií ushwánege eké afyaákó ayi áɔɔ nɛ mewe, atilé ashwánege manémanɛ. Meko wuu awyale eké nekɔnɛ nnyi nekwene mbɔ, chuchu. ¹⁶ Agbarɛ ambe akénéama nɛ egbe ebwɔnye wuu ne aparanja ayi achyaá magbe apea atanɛ ji nɛ meno. Ushu bií ugenege eké ɔmɛɛ metɔɔ ɔwɔmesɛ.

¹⁷ Ngege ji, nkwe ji nɛ uka eké muú ayi agboó. Anyaá ebwɔnye wuu anere me mmye aké, “Ɔfɔge, me ne nlú muú mbe ne ayi kwyakwya. ¹⁸ Me nlú mebe, me mbɔ ngbo, ne ge menlú mebe te kwyakwya ne kwyakwya. Me nwyáá uto mampye bɔɔ abi ágbóó ákerɛ nɛ gerwá wye ndere muú ágbárege bɔ agbógólɔ manenɛ melɔ áwuú bɔɔ.

* 1:4 Elú wawálɛ nnɔ: Esya ayi ajɔgɛ mbɔ elɛ ayi te nya. Fina ákuú nnɔ Turkey.

¹⁹ “Sá yé unó bi wə ɔgené; ebi upye mbə nana choncho ne ebi upyɛ́ nye meso gebé.
²⁰ Ge genó eyi gebə gelu bibií, eyi getome ne ambe akénéama ayi ɔgene me ngbare né ebwənye wa ne uluə matúlékáŋ ukénéama ebi akwyé ne gul. Ambe yimbo akénéama atene mbaá makiénné ɛsəwə akénéama ayi alú né machomele bə́ ɛsəwə akénéama. Ne uluə matúlékáŋ ebimbo ukénéama utene mbaá machomele bə́ ɛsəwə akénéama.”

2

Ɔwe yi átəme mbaá echomele bə́ ɛsəwə né meló ɛfesəs

¹ Muú ayi me ngene né ama gejya aké, “Sá Ɔwe yina ɔtó mbaá ekiénné ɛsəwə ewé echomele bə́ ɛsəwə né meló ɛfesəs.

“Garé ebwə ɔké, gɛgɛ mekomejə́ eyi etane mbaá muú ayi agbaré ambe akénéama né ebwənye wuú ne akene né metə́ metə́ uluə matúlékáŋ ukénéama ebi akwyé ne gul. *

² Me nkaá unó uko ebi enyú dépyé, mengé utə́ bi enyú depye ne ɛshye ne metə́ ewé dékogé délá dépwaá, nkaá nnó enyú dékií fə́ bə́ abo, ne enyú démuə bə́ abi áké alú áŋgbá Jisəs, dégɛ nnó ápə́, alú bə́ gebyó. ³ Enyú dekogé matə́, ne dégɛne ɛfwyale né gétú ya, dépwaá fə́. ⁴ Yémbə gɛge genó eyigé nshulege enyú ndo wye na. Enyú débə́ sé gejeé ne me ndere depyé mbembe wə́. ⁵ Ferege dégɛ mati ayi enyú depyé gyé. Dékwóré matə́ nyú dépyé unó bi enyú debə́ mbe depyé me. Dela depye mbə́ wə́, me nchwə́ fere nye geluógé étúlékáŋ nyú né geluógé machomele bə́ Jisəs. ⁶ Yémbə, gɛge genó gelógéló eyigé enyú depye na, enyú dekií fə́ ubóbó unó bi bə́ ekwə́ Nikolatan ápye wye ndere me nla nkií.

⁷ “Muú ayi awya matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejə́ge mbaá machomele bə́ Jisəs.

“Ne yéndemuú ayi ammye kpaá apwə́ gabo, me nchyege nye ji ebwə́nye nnó anyé umpome genə́ eyi gechyege geɲwá eyi gélágé byé. Genə́ eyimbo gewene né meló ɛsəwə.”

Ɔwe yi átəme mbaá echomele bə́ ɛsəwə né meló Simina

⁸ Ama ajə́ aké, “Sa Ɔwe ayina ɔtó mbaá ekiénné ɛsəwə ewé echomele bə́ ɛsəwə né meló Simina.

“Garé ebwə ɔké, gɛge mekomejə́ eyi etane mbaá muú ayi alú ula ulə́ ne kwyakwya, ji ayi abə́ agboó ne akwilé né negboó. ⁹ Me nkaá ɛfwyale ewé enyú degɛne ne gekpo eyi enyú délu yémbə enyú dewyaá gefwa. Nkaá ndere bə́ áchwə́ enyú mabə́. Ebwə́ ajə́ge ake alú bə́ Jus ne ápə́, alú lé bə́ danchə́meló. ¹⁰ Ngarége enyú nnó défə́ge fə́ ɛfwyale ewé enyú déchwə́ dége, danchə́meló apyé nye áfyə enyú abifə́ né denə́, nnó ammua age ufə́ bə́ abi enyú delú ne degene nye ɛfwyale né ndə́ ɛfyə. Fyegɛ wye matə́ ne me yé ebé élé negbo ne enyú degbó. Ne me nchyege nye enyú nsa ayi alu geɲwá eyi gélágé byé.

¹¹ “Muú ayi awyaá matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejə́ge né machomele bə́ ɛsəwə.

“Ne yéndemuú ayi ammye apwə́ gabo, agboó fə́ negboné ndə́ ɛpea.”

Ɔwe yi átəme mbaá echomele bə́ ɛsəwə né meló Pɛgamən

¹² Ama ajə́ aké, “Sa Ɔwe ayina ɔtó mbaá ekiénné ɛsəwə ewé echomele bə́ ɛsəwə né meló Pɛgamən.

“Gare ebwə ɔké, gɛge meko mejə́ ayi atane mbaá muú ayi awyaá aparanja yimbo ayi achyaá magbe ápeá. ¹³ Me nkaá nnó enyú dejwə́lege né mbaá ayi danchə́meló muú alú mfwa ajwə́lege, yémbə dénogé wye mabə́ ma ne déshá fə́ mankamé depərə́ ɛtiré détomé ne me, yé gɛbége áwáne Antipas né geluage nyú, ji muú agaré mekomejə́ wa wáwálé kpaá tɛ ji agbó. ¹⁴ Yémbə gé unó bi me nshulegé enyú ndo wye na; bə́ fə́ alú né geluage nyú abi akwə́legé unó bi Balam aléré. Ji aléré Balak ndere ápye ne ate bə́ Isrɛli ápyé gabo. Apye ebwə́ anyé menyé upɛ ayi áchye mbaá aló uka, ne apye ntó ebwə́ ánane manane tametame. ¹⁵ Ne bə́ abifə́ ntó alú né geluage enyú abi akwə́legé unó bi bə́

* 2:1 Elú wáwálé nnó: Né mmu Ɔwe ɛsəwə ayi meke unó bi ji abi élé wáwálé ayi ji ajyaá manlere bə́ bií.

ekwo Nikolatan álerégé. ¹⁶ Kwórege matóó nyú, délyáá gabo, délá dépyéé mbo wó, me nchwóó wáwá mamye umye ne bóó bimbo ne aparanja yimbo ayi atanégé me meno.

¹⁷ “Muú ayi awyaá matu, awú genó eyi Mendoó Ukpea ejógé né machomele bóó Esowó.

“Muú ayi ammye kpaá apwóó gabo, me nchyege ji menyéé mfaánebuú ayi ábelé bíbí. Me nchyege ji ntó ntaá eniné pópó ne mabo make ami asamé mfaá néní. Ne yeé muú ayi akágé mabo ami bó apó, ekose muú ayi asele ntaá eniné mbo ne akaáge.”

Ñwe yi átóme mbaá echomele bóó Esowó né meló Tayatira

¹⁸ Ama ajóó aké, “Sa ñwe yina otó mbaá ekiénné Esowó ewé echomele bóó Esowó né melo Tayatira.

“Garé ebwó óké, gēge mekomejóó ayi atane mbaá Maá Esowó, muú ame ji agenege eké nenóme mewē ne uka bíí ushwanēge eké afyaá ako ayi atilé agenege mané mané. ¹⁹ Me nkaá unó bi enyú dépyéé, nkaá gejeé eyigé enyú debóó ne me, ne metóó ewé enyú défyē ne me. Nkaá ndere enyú dépoógé ate ne ndere dékoógé matóó déla dépwá fó. Nkaá nnó unó bi enyú dépyéé nana upwó ebi enyú debó dépyéé mbembe gébégé défyéé matóó ne me fyéé. ²⁰ Yémbó, gēgé genó eyigé me nshulege enyú ndo wye na: Enyú délyáá Jesebel, maá mendée ayi abyoge gebyó nnó ji alú muú ekpávé Esowó, abwólé bóó utóó ba né unó bi ji alerege, ánane manané tametame ne anyé menyéé ure ayi áchyé mbaá aló uka. ²¹ Me nchye ji gébé nnó akwóré metóó wuú, alyáá eno ewé ji anyéé yémbó ashya manlyáá. ²² Gétú eyigémbó me mpyéé nye ji akwe nemeé, ne bóó abi ábélege ne ji mpyéé nye ebwó agé efwyale dóó mbógé alá ákwóré matóó bwó ályáá gabo ayi ebwó ápyéé wó. ²³ Ne me nwáne nye bóó abi ákwólege unó bi ji alerege, ne bóó echomele Jisós ako ákage nye nnó me ne nlú muú ayi akágé depó etire délú akwáá né matóó ne ufere ebi ebwó áferege. Ne ndere muú apye gabo, mbóntó ne nchyege ji efwyale.

²⁴ “Yémbó enyú ako abi délú né melo Tayatira abi déla kwólege unó uboubo bina ebi bóó abifó akuú nnó anóó unó danchómeló, mpó sé ne metuú ewé cha ewé nnerege enyú mekpó, ²⁵ ekosé mangaré enyú nnó dégbare unó bi défyéé metóó wyeé chánchá kpaá te me nchwóó. ²⁶ Ne muú ayi ammye apwóó gabo, ne apyeé utóó ba ndere nkélege kpaá te kwyakwya nchyege ji uto nnó abe mfwa mbaá malo mme mako. ²⁷ Ne ágbarege nye ebwó ne amu matomato wye ndere Nte wa áchyéé me utó, ne áchogerege nye ebwó ubauba eké unje meséé. ²⁸ Ne nchyege nye ji membe ayi agenege né gejejege bíí.

²⁹ “Muú ayi awyaá matu, awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bóó Esowó.”

3

Ñwe yi átóme mbaá echomele bóó Esowó né meló Sadis

¹ Ama ajóó aké, “Sa ñwe yina otó mbaá ekiénné Esowó ewé echomele bóó Esowó né melo Sadis.

“Garé ebwó óke, gēge mekomejóó ayi atane mbaá muú ayi abóó mandoó akénéama ayi ápyéé utóó Esowó ne ambe akénéama, nkaá unó bi enyú dépyéé. Bóó ágégé enyú áké délú abe sanji degbo. ² Kwilege téné, défyē eshye mampyege unó bi enyú déle délyáá mampyege nnó ékágé dékpe délyáá kanjka, nénde nge nnó utóó nyú úlú dantene cho né mbe ushu Esowó. ³ Tege yé unó bi alere enyú ne ndere déwuú, kwórege matóó nyú dekwólege unó bimbo chánjéné. Mbógé dékwilé tené wó, nchwóó nye eta nyú eké menjo né gébé eyigé enyú délá kaágé. ⁴ Yémbó ukeke bóó abifó alú né geluage nyú né melo Sadis abi alá ágilé fó mawule ebwó wó, mmyeke áchó fó menyammye ebwó ne gabo wó. Ebwó afyēé nye mandée pópó akene ne me nénde ákwane mambe bóó ba. ⁵ Ne muú ayi ammye kpaá ápwóó gabo, áfyéé nye ji mandée pópó eke ebwó. Ne me mferege fó mabo ebwó né mmu ñwe ayi asamé mabo bóó abi awyaá geñwá eyi gélagé byé. Ne me ngarége nye gbóñóó né mbe ushu Nte wa ne makiénné jíí ntó nnó, ji alú muú wa.

⁶ “Muú ayi awyaá matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejóge mbaá machomele bóó Esowó.”

Ñwe yi átóme mbaá echomele bóó Esowó né meló Filadelfya

⁷ Ama ajó aké, “Sa ɲwe yina otó mbaá ekiénné Ɛsɔwɔ ewé echomele bóó Ɛsɔwɔ né melo Filadelfya.

“Garé ebwó oké, gegé mekomejóó ayi atane mbaá muú ukpea ayi muú akage neré metóó ne ji. Ji ne ágbaré agbógóló mfwa Devid ayi achyegge ji uto mamgbaré gefwa ndere mfwa Devid. Ne ánénege menombi yé muú ayi akáge gbe ewú apó, agbege ntó menombi yé muú ayi akáge nené ewú apó. * ⁸ Me nkáge unó bi enyú dépyé. Ggege me nnene mbɔ enyú menombí ne yé muú ayi akáge gbe ewú apó. Nkaá nnó enyú dépɔ fɔ né eshye, yémbɔ enyú dékwalege wye unó bi me nlere délu danshyá nnó dékaágé fɔ me. ⁹ Wúgé! Bóó danchomeló abi ábyogge gebyo nnó álú bóó Jus ne apó, mpye nye ebwó ato mano né mbe ushu nyú, ne ákaá nnó me mbɔ gejeé ne enyú. ¹⁰ Enyú dékwalege wye unó bi ngaré enyú nnó dékoge metóó gétú eyigémbɔ, mento mpye nye nnó enyú dékpegé fɔ ne efwyale ewé echwáó nye né mme meko. Efwyale ewémbɔ elú elé mamua bóó mme meko. ¹¹ Ela gachyé me nchwáó, gbarege unó bi défyé metóó wyeé chánéné nnó ekáge muú fɔ afóó nsa nyú. ¹² Muú ayi ammye apwáó gabo, mempyeé nye ji alá eké gekwa eyi muú alá akáge nyíí né mmu echa ure Ɛsɔwɔ wa. Ne alyagé fɔ geji te kwyakwya. Nsamé nye mabɔ Ɛsɔwɔ né menyamme wuú ne amí melo Ɛsɔwɔ wa. Melo ewémbɔ elé melo Jerosale ayi meke ayi atane mfaánebuú mbaá Ɛsɔwɔ ashulé fa mme. Ne nsamé nye ntó mabɔ ma ami make né menyamme wuú. ¹³ Muú ayi awyaá matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bóó Ɛsɔwɔ.”

ɲwe yi átome mbaá echomele bóó Ɛsɔwɔ né meló Laodisha

¹⁴ Ama ajó aké, “Sá ɲwe yina otó mbaá ekiénné Ɛsɔwɔ ewé echomele bóó Ɛsɔwɔ né melo Laodisha.

“Garé ebwó oké, gegé mekomejóó eyi etané mbaá muú ayi ákuú ji Amen, muú ayi muú akage neré metóó ne ji ne ntésé ayi apyéé bóó akage wáwálé ayi atomé ne Ɛsɔwɔ. Ji alu muú ayi te ula ulóó, unó bi Ɛsɔwɔ akwyéé ukene ne ji. ¹⁵ Me nkaá unó bi enyú dépyé. Nkaá nnó enyú dékwéné fɔ nyuanyua ne désóó fɔ ntó dugédúgé, me mbɔ nkelege ebe nnó dékwene nyuanyua yé nnó désóó dugédúgé. ¹⁶ Ne elé enyú délu jwale makwe nyuanyua dékwene mansóó ntó dugé dúgé désóó, gétú eyigémbɔ, mpame nye enyú ne dafyéé nkane muú akpóó matyéé. ¹⁷ Enyú déké déwyaá gefwa, délu gbene ne dékelege se yé genóge fɔ. Enyú dékaá mbɔ fɔ nnó délu mbyambya, meshwemeshwe, gekpogekpo, ame nónomé ne gejogéné wó. ¹⁸ Ndere elúmbɔ me nchyege enyú majyéé nnó déchwáó déna gul eta wa ayi ásóó né mewé, alá apó ne deba, nnó apye enyú débe ne gefwa. Ne naáge ntó mandeé pópó nnó dékwere gejogéné nyú eyi gegboó mmye. Naáge ntó uka ebi défyéé ne ame nnó dégene mbaá. ¹⁹ Bóó abi me ngboó ne ebwó, apyegge gyéé, nshulege ebwó ndo, nlerege ebwó chuchu. Gétú eyigémbɔ, kpage gechyéé dékworege mataó nyú délyáá gabo. ²⁰ Wúgé, me ntene mbɔ né menombi nyú ndoó nnó dénene me gepú, muú awúgé meko wa, anenege me menombi nnó nkpe mmu, nkpe ne mbane ji denyé menyéé ulua. ²¹ Ne muú ayi ammyeé apwáó gabo, me nchyege nye ji ebwonye nnó ajwale ne me né geluage gefwa ya, wye ndere me ntó mmye mpwá bóó mawáme ba njwolé ne Nte wa né geluage gefwa jíí.

²² “Muú ayi awyaá matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bóó Ɛsɔwɔ.”

4

Jon age ame gejya nkane Ɛsɔwɔ ajwale né mfaá geluage gefwa jíí

¹ Unó bina upyegge mbɔ, mma nge ame gejya. Nke mpele nge menombi fuú né mfaánebuú. Ne meko muú ayi me mbóó mbe nwuú eké meko mbá, ama ajóó ne me aké, “Kwá chwó wena, me nlere wá unó bi upyéé nye meso gébé.” ² Ténéténé yimbɔ Mendoó Ukpea echwó me mmye, ékpá me mfe ne mfaánebuú. Nke mpele, nge geluage gefwa ne muú fɔ ndere ajwolé né mfaá geji. ³ Ne muú ayi ajwolé né mfaá geluó eyigémbɔ ashwane

* 3:7 Elú wáwálé nnó: Agbógóló Devid elé meti ewé bóó ako abɔ makpe né gefwagé Ɛsɔwɔ.

manémané eké ntaáné njka eniné ákuú jaspera ne carnelian. Ne mbya meshu ewe etane enó geluogé eyigé mbo ne mme elú nshye nhsye eké mataá ayi ákuú nnó éméral. ⁴ Nge ntó uluo gefwa ebifo esaá meso eni ndere unó geluo eyigémbó né mme. Ne ákpakpa fò esaá meso eni, abi afyee mandeé pópó, ákwere délaré gefwa né makpo ebwó etire ákwyee ne gul ájwolé mfaá ubi. ⁵ Né geluo eyigémbó, gasama akéle, mamamama, mamfeé ányane, mbaá áwyaale. Né mbe geluo eyigémbó ntó, matúlékáñ akénéama ágenege. Ne matúlékáñ ayimbo akénéama, atene mbaá mandoó akénéama ayi apyee utó Éswá. ⁶ Né mbe geluo eyigémbó ntó, nge genó gefo eké ebéé mega.

Gelu eféé eféé, ne ñanéñané eké makanomma. Nge ntó ufó menya uni eyi elú mebe. Etené eno geluó eyigémbó né mme. Menyamme ebwó mekomeko álu ne ame mbe ne ayi meso. ⁷ Né geluage menya yimbo eni, ayi mbe alú eké genyanya, ayi agbeé epea alú eké maá menó mpó, ayi agbeé elé awyaá ushu eké mekwaá, ne ayi agbeé eni ntó alú eké nenyá eniné nélyenege. ⁸ Né geluage menya yina eni, yé ayi ndé awyaá ubagele ukéné ne gejamégé ame né mmye, ne ame ayifo ntó ne nteé ubagele bií. Ne menya yina ekwane makwa utuú ne ñwómese epwaá. Ekwane eké, “Éswá ukpea, Éswá ukpea, Éswá ukpea, alú Ata Éswá Muú Apwó amu. Ji abo alú me, alu nana ne achwó nye.”

⁹ Echyege ñgá, enógé ne matame mbaá muú ayi ajwolé mfaá geluoge gefwa, ji ayi alú mebe te kwyakwya. ¹⁰ Ákpakpa bimbo esaá meso eni ákwe uwya mme né mbe ushu muú ayi ajwolé né mfaá geluoge gefwa eyigémbó, ánógé ji muú ayi alú mebe te kwyakwya ne kwyakwya, ¹¹ aké, “Ata esé Éswá, wá okwané mansé ñgá, enógé ne uto. Néndé wá ne okwye unó uko ndere ejíí wá né metóó ne okwyee ubi ne apyee ubi ulú.”

5

Gebagé ñwe eyi ápwiré pwiré ne maá egóñme

¹ Genó eyigé fò eyigé me ngené elé gebagé ñwe eyi ápwirépwire né ebwonye muú ayi ajwolé né geluogé gefwa. Né gebagé ñwe yimbo, ásá unó wye mbe ne meso ne ádye geji ne emá né malu akénéama. ² Ne nge ekiénné Éswá ewé ewyaá ncha, egige kénké eké, “Wá akwané mambea emá ewé ádyee né gebagé ñwe yimbo anéné geji?” ³ Ye muú fó apó yé né mfaánebuú, fa mme yé né maló áwuú bó ayi ákaáge néne gebagé ñwe yimbo akuú genó eyi géluú mmu. ⁴ Ne nló manli segé segé néndé yé muú fó apó ayi ákwané manené gebagé ñwe yimbo akuú genó eyi géluú mmu. ⁵ Ne muú ama né geluogé ákpakpa bimbo aké ne me, “Óligé sé, gé, muu ayi ákuú ji genyanyagé ntoóné Juda, ji alú ntó mpyáne mfwa Devid ammye apwó bóó mawámé bií. Gétú eyigémbó, ji ne akaáge bea emá ewémbó malu akénéama ne anéné gebagé ñwe yimbo.” *

⁶ Ajógé mbo, ngé maá egóñme áténé kwókwólé ne geluogé gefwa eyigémbó, alú eké ábó áwá me ji. Menya eyi elú mebe eni ne ákpakpa bimbo, áño ji mme. Ji awyaá ambya akénéama ne ame akénéama. Ame yimbo atené né mandoó akénéama ayi ápye utó Éswá. Ne Éswá ató áji né mme meko. ⁷ Ne maá egóñme yimbo achwá se gebagé ñwe eyimbo ayi ápwirépwire ne ebwonye muú ayi ajwolé né mfaá geluogé gefwa. ⁸ Aségé mbo, menya yimbo eni ne ákpakpa bimbo esa meso eni ákwe uwya mme né mbe ushu wuú. Ne yéndemuú né geluogé ákpakpa bimbo ne menya yimbo áwyaá nenke né ebwó ne geku eyigé akwyee ne gul. Yéndé gekú gegbeé ne unó bi unóme gebe gelógéló. Unó ube bina utené mbaá mmyemenene bóó Éswá. ⁹ Ne ebwó ákwa ekwá meke ewé yé muú fó álá álú ñanjwa aké, “Wá okwané mansé gebagé ñwe eyi gepwiré obea ema ewé ádyee wyeé, néndé áwá wá, manoó mmye ami magbele mana gejamégé bóó nnó abe bóó Éswá. Bóó bina atané né maló mme mako, ufo ufó bóó. Abi ájógé mejóó ema ne abi ájógé mejóó cháchá. ¹⁰ Ne apyee ebwó álú ekwá ampyee upe né gefwa eyigé Éswá se ágbárege. Ne ebwó ágbárege nye gefwa fa mme.”

¹¹ Ne nké mmye pe, nge ne nwu meko gejamégé makiénné Éswá ayi yé muú álá ákágé pa ndere atene anó geluogé gefwa, ne menya eyimbo eni ne ákpakpa bimbo. ¹² Ne

* 5:5 Elú wáwálé nnó: Neñké elé genóge ákwelé ubée ne geji.

makiénné yimbo ákálé keḅké áké, “Maá egóḅme ayi abo awáne ákwane manse uto uko, ne gefwa, ne denḅa, ne ešhye, ne enógé, ne ḅḅo ne matame.” ¹³ Ne nwu ntó unó uko ebi Ešwá akwyéé, ebi úlú né mfaánebuú, ebi úlú fa mme, ebi úlú né maló aló ne ebi úlú mmu ebeé mega ne unó uko ebi úlú yéndé mbaá, ukwane uké, “Matame, enógé, ḅḅo ne uto uko ube ne muú ayi ajwólé mfaá geluógé gefwage maá egóḅme te kwyakwya ne kwyakwya.” ¹⁴ Ukwage mbo, menya yimbo eni ekame eké, “Amen” ne ákpakpa bimbo ákwe uwyá mme ánogé Ešwá ne maá egóḅme.

6

Maá egóḅme abea malu ema ayi mbe ákéné né ḅwe ayi ápwiré

¹ Ndere mpélé, nḅe nkane Maá egóḅme abea melu ema ewé mbe né geluoge malu akénéama ayi adyéé né ḅwe yimbo. Ne nwu meko menya ama né geluage menya eyi mebe eni, ndere ajóó ne meko keḅké eké néfé aké, “Chwá we.” ² Mḅeḅe, nḅe mpó mekagala pópó. Muú ayi ajwólé mfaá agbare embeé né ebwá ne áchyéé ji eia gefwa ne akene ajye ndere muú ayi ajye mmye me ummye apwá ne amage pwa nḅe.

³ Ne ji ábeagé melu ema ewe egbeé malu apea nwu meko menya ayi agbeé menya epea ndere ajóó aké, “Chwá we.” ⁴ Ajógé mbo, mpó mekagala megele atane achwá. Ji achyéé muú ayi ajwólé mfaá uto ne gekpekepegé aparanja mamfere nesá fa mme nnó bóó ámmyege áwané ate.

⁵ Ámá ábeagé melu ewé egbeé malú aléé, nwu meko menya ayi agbeé menya eleé, ndere ajóó aké, “Chwá we.” Mḅeḅe, nḅe mpó mekagala megíle ne muú ayi ajwólé mfaá agbare elómé né ebwá. ⁶ Nwú meko ayi alú eké meko muú ndere atane né geluagé menya yi mebe eyimbo eni ájóó aké, “Ekpoko Flawa ema, elú né ḅka utóó bíí uma ne makpoko barle aléé alú ntó ḅka utóó bíí uma. Ne óchoge fó mbwe maweeé ne mmóó.”

⁷ Ne ji ámá ábeagé melu ema ewé egbeé malu ani, nwú menya mebe ayi agbeé menya eni ndere ajóó aké, “Chwá we.” ⁸ Mḅeḅe, nḅe mpó mekagala ayi ala beé ne muú ayi ajwólé né mfaá akamégé negbo. Ne muú ayifo, ayi akwale ji meso, akamege melo áwuú bóó. Áchyéé ebwá uto nnó akare mme meko né malu aní, áwá bóó né melu ema ne bee, mesa, ufóó ufóó mameé ne menyá eyi epyeé efo.

⁹ Maá egóḅme ábeagé melu ema ewé egbeé malu ata, nḅe né nteé geluógé ure Ešwá mandoó bóó abi áwané gétúgé mekomejóó Ešwá ayi ebwá ágaré. ¹⁰ Ne mandoó bóó Ešwá bimbo, ájóó keḅké áké, “Eh Anyata Ešwá, wá olú muú ukpea ne bóó ákage áñere metóó ne wá. Ébelege mbo nnó ne wá óso mpa bóó mme abi áwané esé, óshuú ebwá amu manchyéé ebwá efwyale?” ¹¹ Ájógé mbo, áchyéé yéndémuú bwó ewule pópó, ne ágaré ebwó nnó ákoó metóó, ágilé kpaá tée mpa ate aḅme ebwó abi ápyeé utóó Ešwá, ebwó abi áwané ákwanege ndere Ešwá akéleḅe.

¹² Ne maá egóḅme ábeagé melu ema ewé egbeé malu akene, nḅe ndere mme anyigé ne ešhye tegeteḅe. ḅmeé ebwólé elá megíle eké ndeé nekwi ne mfaá ntó agelé chuú eké manoó. ¹³ Ambe átane mfaá ákwe mme eké umpome genóó fik ebi ula ugélé wó, ukwene gébé mbyo metometo anyigé ubi. ¹⁴ Nebuú neseé eké gebo eyi muú apwiré afeé ne mbaá ayi gebó géllú. Yéndé mekwe kpaá ne mewaá metóó nnyi áferé ewu né melu wuú. ¹⁵ Ne afwa mme meko, bóó kpakpa, ákpakpa bóó bee, bóó abi awyaá gefwa, anóó bóó, ne bóó ako choncho ne áfwe ne abi alá ápó áfwe ábó ájyeé bíí né mmu ambu maba ntaá ne meso matarave ayi álú né mfaá makwe kpakpa, ¹⁶ ákálé ákuú maba ntaá ne makwe kpakpa áké, “Kwege débíí esé nnó ékágé muú ayi ajwólé né mfaá geluógé gefwa age esé ne nnó ékágé maá egóḅme achyéé esé efwyale. ¹⁷ Néndé gekpékpé bíí ebi Ešwá ne maá egóḅme achyege bóó efwyale ukwóne, ne ndémuú ákágé bo efwyale ewémbo?”

7

Áfyé geloge Ešwá né mampwe usaá dele bóó Ešwá ukénéama meso eni

¹ Unó bina uko ukógé, genó eyi me mma nge, elé makiénné Esɔwɔ ani. Átene né manjú mme ani, agbéé mati mbyo ani, ayi atanege né manjú mme yina nnó ékágé mbyo ammyege né mme yé ebé lé né ebeé, ne nnó ékágé amugé unɔ́. ² Ne nge ntó ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ́, etane né egbe ewé ñméé etanege, egbare gelogé Esɔwɔ muú alu mebe eku makiénné Esɔwɔ yimbo ani kenké, ayi Esɔwɔ achyéé áji uto manchɔ mme ne ebeé mega, ³ eké, “Ténégé kpe, désage Iyaá mbyo áchó mme, ebeé mega, ne unɔ́ mewaá kraá te esé denerege manlo baá défwɛ Esɔwɔ esé né mampwe ne gelogé Esɔwɔ.” ⁴ Ne nwú nnó mpa bóó Esɔwɔ abi álo ebwó né mampwe ne gelogé Esɔwɔ eyigé na, alú usaá dele bóó ukénéama meso eni. Bóó bina atane né matoó Isrelí áfyaneapeá.

⁵ Né ntoné Juda aló dele bóó áfyaneapea.

Né ntoné Ruben aló dele bóó áfyaneapeá.

Né ntoné Gad aló dele bóó áfyaneapeá.

⁶ Né ntoné Ashye aló dele bóó áfyaneapeá.

Ntoné Naftali aló dele bóó áfyaneapeá.

Ntoné Manase aló dele éfyaneapeá.

⁷ Né ntoné Simyon aló dele éfyaneapeá.

Né ntoné Levi aló dele éfyaneapeá.

Né ntoné Isaka aló dele éfyaneapeá.

⁸ Ntoné Sebulon aló dele éfyaneapeá.

Né ntoné Josef aló dele éfyaneapeá.

Né ntoné Benjamén aló dele éfyaneapeá.

Njuné bóó átené né mbe ushu Esɔwɔ ne Maá egɔɔme

⁹ Genó eyigé na gekoge, nke mpele, nge njuné bóó abi yé muú alá ákágé pa fɔ́. Bóó bina átané né malɔ mme meko, yéndé ntoó ufɔ́ ufɔ́ bóó, ne ufɔ́ ufɔ́ mejɔ́. Áfyɛ mandé pópó, ágbaré mame né amu átene né mbe geluɔge gefwa ne mbe ushu Maá egɔɔme.

¹⁰ Ájógé kenké áké, “Esɔwɔ se, wɔ muú ɔjwólé mfaá geluɔge gefwa, enyú ne Maá egɔɔme ne déferge esé né éfwyale gabo.” ¹¹ Ájógé mbo, makiénné Esɔwɔ ako átené áno geluɔge gefwa, ákprakpa bimbo, ne menya yimbo eni eyi elú mebe. Ne ebwó ako ákwe uwya mme né mbe geluɔge gefwa ánogé Esɔwɔ, ¹² áké, “Amén, mejé, ne ñgɔ, ne denɔga, ne matame, ne enógé, ne utó ne eshye ube ne Esɔwɔ sé te kwyakwya ne kwyakwya Amén.”

¹³ Muú kraá ama né geluɔge ákprakpa bimbo, agíí me áké, “Ndé bóó na áfyéé mawulé pópó, átané éfɔ́?”

¹⁴ Me nshuú ji meko nké, “Ata nkaá wó, wɔ ne ɔkaá mbaá ayi ebwó átané.”

Ne agaré yé me aké, “Gé bóó abi ákrene né gekpekpe éfwyale, átene ne eshye kraá te átané chánéné na. Ebwó áshwóné mawulé bwó ne manoó Maá egɔɔme, alá pópó. ¹⁵ Ne gétú eyigémbo ne ebwó átené né mbe geluɔge Esɔwɔ, ápyéé utó ndere ampyéé ure Esɔwɔ ne mmu echa ure wuú yéndégébé. Ne ji ayi ajwólé né mfaá geluɔge gefwa abeé nyɛ ne ebwó, abame ebwó. ¹⁶ Ebwó ábeé se mesa, mmwólé manaá epye sé ebwó, ñméé edoó sé ebwó ne menyammye ntó ásonégé sé ebwó. ¹⁷ Néndé Maá egɔɔme muú alú kwókwólé ne geluɔge gefwa eyigé na ne ábáme ebwó nkane membame magɔɔme. Ne ajame nyɛ ebwó áfé ne baá anyi ayi awyaá manaá ami machyɛge genwá eyi gélagé byéé. Ne Esɔwɔ ntó atilé nyɛ ebwó manse ako né ame.”

8

Maá egɔɔme abea melú ema ewé egbeé malu akénéama

¹ Ne Maá egɔɔme ábeagé melú ema ewé egbeé malu akénéama mbaá meko né mfaánebuú ákwené alá tómeé né genóge gebagé nchwa neke. ² Epye mbo, nge makiénné Esɔwɔ akénéama ndere átené né mbe ushu Esɔwɔ. Áchyéé áji mbá akénéama.

³ Ne ekiénné ewé fɔ́ egbaré maá gekú ayi ákwyéé ne gul echwɔ́ tené né mbe geluɔ eyigé ásoó unó bi úwya gebe gelógéló. Áchyéé ewú gejamégé unó gebe bina nnó echo ne mmyemenene bóó Esɔwɔ ako, enere mfaá geluú eyigé ákwyéé ne gul eyigé gelú né mbe

geluógé gefwage Ɛsɔwɔ áśɔ́ ǎchyeé mbaá Ɛsɔwɔ. ⁴ Ndere Ɛsɔ́ unó gebe ebimbo, amuawe choncho ne mmyemenene bɔ́ Ɛsɔwɔ, átane né amu ekiénné Ɛsɔwɔ ewémbɔ áfe né mbaá Ɛsɔwɔ. ⁵ Ɛpyege mbo, ekiénné Ɛsɔwɔ ewémbɔ efere ujenje mewe né mfaá geluó eyigémbɔ, efye ne mmu maá gekú yimbo efome fa mme. Ɛ́fómégé mbo, mbaá áwyale, mamfeé anyane gbanjbanj, gasama akéle mamamama, ne mme anyigé tégé tégé ne eshye.

Makiénné Ɛsɔwɔ ayi mbe ani afome mbaá ebwó

⁶ Ne makiénné Ɛsɔwɔ yimbo akénéama ayi ágbaré mbá akénéama, ákpome mmye mamfome.

⁷ Ekiénné ewé mbe Ɛ́fomege mba áwuú, makankoma ne mewe echware ne manoó ekwe fa mme. Ne mewe ewémbɔ ekaré mme né malu aléé, Ɛsɔ melu ema kpákpá choncho ne unó ne byáá mewaá.

⁸ Ekiénné Ɛsɔwɔ ewé egbeé apeá Ɛ́fomege mbá wuú, áfome genó gefɔ ne mmu ebéé mega eyi gelú eké gekpékpégé mekwe ewé mewe elúlélé wye wum wum wum. Genó eyigémbɔ gekwege gekare ebéé mega né malu aléé, melu ema elá manoó manoó. ⁹ Ne yéndégenó eyi gelú wyeé gegbo, ne masogeka ayi alú wye áchɔ́.

¹⁰ Ewé egbeé aléé Ɛ́fomege mbá wuú, gekpékpégé membe ayi agenege eké gelogé elwe, atane mfaá akaré manyi mme malu aléé akwe né melú ema choncho ne baá anyi abi kɔ́kɔ́. ¹¹ Membe yina ákamege nnó, “Unywone.” Ne melu ema ewé membe yina akwene wye, né geluage malu ayina aléé ela nywone nywonege. Gejamege bɔ́ abi anyuú manaá ami matane wyeé ágbo.

¹² Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé egbeé makiénné ani, Ɛ́fomege mbá wuú, ákarege ndere ñmèé, mfaá, ne ambe ágenege sé né malu aléé, melu ema ekwe kendeé. Ne akarege gébé eyigé utuú uwyage né malu aléé mfaá ne ambe ágene sé ne melu ema wó. Wyembo ntó ne epyeé ne bíí ne ñwomese.

¹³ Ne mbwe amẹ nké mpele, nge ndere nanya nelyenege te mfaá, ne nwu ndere nejóoge kejké neké, “Ɛbɔ́ nyɛ, Ɛbɔ́ nyɛ, Ɛbɔ́ nyɛ ne bɔ́ abi álú né mme gebégé makiénné Ɛsɔwɔ ayi álaá aléé Ɛ́fomege mbá bwó.”

9

Ekiénné Ɛsɔwɔ ewé egbeé makiénné ata Ɛ́fome mbá wuú

¹ Ne ekiénné Ɛsɔwɔ ewé egbeé makiénné ata Ɛ́fomege wuú mbá, mma ngé membe fɔ́ atané mfaá, akwe mme. Áchyeé ji agbógóló ayi anenege gepyeé eyi gélágé pó ne kwyakwa. ² Ne membe yimbo anenege meno gepyeé eyigémbɔ, amuawe atane wye eké amuawe laáwa. Amuawe yina agbe ñmèé né mfaánebuú mbaá akwe gemuagemua. ³ Ɛgome etane né mmu amuawe yimbo ekwe fa mme. Áchye ewú uto mantye bɔ́ wye ndere ebi ngat áwyaá fa mme. ⁴ Ágaré ewú nnó epyege fɔ́ genó gebo ne jyage fɔ́, yé ebé lé dambyanja ne yéndé gefógé genɔ́, epye lé genó gebo ne bɔ́ abi álá ápó ne gelogé Ɛsɔwɔ né mampwe bwó. ⁵ Áchye fɔ́ ewú uto nnó éwá ebwó wó, alya elé ewú nnó etye ebwó né bɔ́ amfaá áta. Ne ubale ebi ebwó áwuú nyɛ ube wye ndere ebi ngat atyeé muú. ⁶ Né amfaá bimbo áta, ákelege nyɛ negbo nnó newa ebwó ágene. Néndé yé lé ebwó áshyage negbo, negbo nebéé fɔ́ ebwó kwókwólé.

⁷ Ɛgome ewéna, elú eké mpó mekagala eyi áfye eji unó manjye bee. Ákwere ewu unó fɔ́ né makpo, unó bimbo úlú eké délaré gefwa etiré ákwyéé ne gul, ne mashu ebwó malu eké mashu akwaá. ⁸ Mejwe bwó eshya metyeé eké mejwe andée ne manjené bwó álú eké ayi genyanya. ⁹ Ákwere uwya yéndé egomé ne gebagé gese eyigé bɔ́ abi ájyeé bee ákwerege né uwya. Gewya eyigé ubagele bwó upyeé gélú eké gewyage mboó gese uka upea ayi mpɔ́ mekagala ejame ne gatele ejyeé bee. ¹⁰ Ɛgome ewémbɔ ewyaá magyeé eké magye ngat. Ewya uto né magye bwó matyeé bɔ́ né bɔ́ amfaá áta. ¹¹ Ne muú ayi álú mfwa bwó, elé ekiénné Ɛsɔwɔ ewé egbare agbógóló gepyeé eyi geláge pó ne kwyakwa. Bɔ́ Hibru akú ekiénné ewéna nnó Abadɔn. Ne bɔ́ Grek ákuú ewú nnó Apolyɔn (ula utene nnó mencho unó).

¹² Nérjáne efwyale eniné mbe nekoó, wúgé ayifo apea alú chwóó.

Ekiénné Esówa ewé egbeé makiénné ákéné efóme mbá wuú

¹³ Ne ekiénné Esówa ewé epyeé makiénné akéné, éfómege mbá wuú, nwú meko muú fò ndere atane né manjú ani ayi alú né gelú eyigé ákwyéé ne gul eyigé gelú né mbe ushu Esówa. ¹⁴ Meko yimbo ajóó ne ekiénné Esówa ewémbó aké, “Kaá makiénné ani ayi áfené kwókwólé ne ebeé kpa ewé ákuú nnó ebeé Yufretis.” ¹⁵ Ne ekiénné Esówa ewémbó ekaá ayina ani. Elé né nchwónেকে eniné na, né bíí ebi na, mfaá ayina ne ñmeé eniné na, ne Esówa abelé me nnó makiénné ayina ákáré bóó abi álu fa mme malu áléé, áwá melu ema. ¹⁶ Ágare me aké mpa ekwó bóó abi ákwóme né mfaá mpó mekagala ájyéé bee aja kpaá apwó, alú bó dele ne bó dele. ¹⁷ Né ame gejya yina, ngé mpó mekagala ne bóó abi ájwólé mfaá eji. Bóó bimbo áfyéé uba useé ummye ebi bóó bee ákwerege né uwya. Ubaá useé bina ugelege eké mewe, uwyaá ugile nkane genó eyigé ákuú nnó Safaya, ne úlú ntó ekwóekwó eké genó eyigé ákuú nno solfo. Mpó eyina ewyaá makpo eké makpo genyanya. Mewe, ne amuawe, ne solfo etanege eji né meno. ¹⁸ Unó bina uléé, ebi uwáne bóó ubi utané né mano mpó eyimbo, mmye eké mewe, ne amuawe ne solfo ukare bóó abi alú fa mme né malu áléé uwa melu ema. ¹⁹ Néndé eshye mpó eyina etanege elé né manó ne magye ebwó. Magye bwó áwya makpo eké mmyo. Elé ne magye ebwó yina, ne echulé bóó.

²⁰ Ne bóó abi unó bina ula uwa wó, ályaá fó gabo ayi ebwó ápyeé wó. Ánógé wye aló nchye ne aló uka abi ákwyéé ne gul ne seleba akwyéé ntó ne afyaákó, mataá ne unó. Yé elé aló uka bina, alá áwuú, alá ágené ne alá ákéné fó, ebwó ánógé wye abi. ²¹ Ne ályaá fò ntó bóó manwáne wó yé elé mafoó manye, manane tametame ne ejo manjo ályaá wó.

10

Jon agé ekiénné Esówa né ame gejya ndere egbaré gebagé ñwe eyi apwiré

¹ Ne mma ngé gekpékpéégé ekiénné Esówa ewé fò né ame gejya, etane né mfaánebuú eshulege mme. Ndere ewú echwóó, geko gefyale ewú mmye eké ndeé, ne embya meshu egyaá ewú né mekpo, ushu bíí ushwanegé eké ñmeé ne uka ebií ntó úlú eké ukwa bi mewe elúlú wyeé. ² Egbaré gebagé ñwe ayi abo apwiré, nana gelú fuú né ebwó wuú. Echoó geka jíí eyi ebwonye né ebeé mega ne eyigé ebwóbe né mewaá. ³ Ejóó kejké ekále eké meko genyanya. Ekalege mbo, néfe nnya nekame gbangban ndó ekénéama neshuú ewú meko. ⁴ Ne nefe enina neyáge mbo, nké nsa genó eyigé me nwuú nejóó, nké nwuú meko muú fò atané né mfaánebuú ajóó ne me aké, “Osage fò genó eyigé nefe enina nejóó, bele geji ne metóó wyeé.”

⁵ Ne ekiénné Esówa ewémbó ewé ñgene etene né mewaá né ebeé mega, ebwéé ebwonye wuú né mfaánebuú. ⁶ Ekele mabo Esówa, muú alú mebe te kwyakwya, muú akwyéé mfaá, mme, ebeé mega, ne yéndégenó eyi gelú wyeé eké, “Njógé wáwálé nnó gébé gechwó gepó esé. ⁷ Yémbó ekiénné Esówa ewé epyeé makiénné ákénéama efómégé mba awuú, Esówa apyeé nyé unó bi ji abó ábelé bibí upye wáwálé ndere ji agaré bóó utóó bíí bóó ekpávé Esówa nnó upye nyé.”

⁸ Ne mako ayi me mbo nwuú atane mfaánebuú ama ajóó ne me aké, “Chwó sé gegbagé ñwe yimbo né ebwó ekiénné Esówa ewé echoó geka ebeé mega ne geka mewaá.”

⁹ Ajógé mbo, mfe mbaá ekiénné Esówa ewémbó, ngíí ewu nnó echyeé me gebagé ñwe eyimbo, ejóó ne me eké, “Se geji ónyé, gebóóge nyé wó né meno eke nnywóó yémbó gekwónégé wó une genywonege nyé.”

¹⁰ Ne nse gebagé ñwe eyimbo né ebwó wuú nnyé. Gebóóge me né meno eke nnywóó ne gekwonege me né une gelá nywone nywonege. ¹¹ Nyége mbo, ágaré me aké, “Obo maá ma garé genó eyi gepyeé nyé ne bóó malo mme meko, ufóó ufóó bóó, ufóó ufóó mejóó ne afwa.”

11

Esówa ato bóó ekpávé apeá

¹ Unó bina ukogé, áchyéé me meto ewé ámege unó wyeé. Ne Esɔwɔ ajóó ne me aké, “Chó mée echa upe wa ne geluógé upe. Pa ntó bɔ́ abí ánogé me wye. ² Yémbɔ, ɔmege fɔ́ dachi echa upe wa, lyaá jí néndé me nlyáá jí mbaá bɔ́ abí alá ápó bɔ́ Jus, nnó ágbaré gefwage bɔ́ né melo ukpea wa né bɔ́ ámfáá usa upea meso epea. ³ Ne ntóme nye bɔ́ ba apeá abí ágaregé mekomejóó Esɔwɔ, nchyege nye ebwó uto mangaré bɔ́ genó eyi me mpye nye. Ne ágaregé nye geji, áfyéé mandeé nekwi né ndɔ́ dele meso usaá ufya ne eléé.”

⁴ Bɔ́ bina apeá ne álu eké unó Olif upeá ne álu ntó eké uluɔ matúlékarɔ upea ebi utene né mbe ushu Esɔwɔ Ata muú ágbáregé gefwa mme. ⁵ Ne mbɔ́gé muú amuagé mampye ebwó genó gebo, mewe etanege ebwó né meno esɔ́ muú mawame ebwó yimbo, mbɔ́ntó ne bɔ́ abí amuame mampye ebwó genó gebo, ábɔ́ mamgboó. ⁶ Ebwó áwyaá uto magbaré manaá nnó ákwegé fɔ́ né gébé eyigé ebwó ágaregé mekomejóó Esɔwɔ. Áwyaá ntó uto mambwólé manyi ála manóó manóó. Ne áwyaá ntó uto manta mameé ufo ufóó áchwó fa mme ndere ebwó ákelege.

⁷ Anerege mangaré mekomejóó Esɔwɔ, menya mebo ayi atané né gepyéé eyi geláge pó ne kwyakwya achwó mpye nye ne ebwó apwɔ, awá ebwó. ⁸ Ne uɔ́kwɔ bɔ́ ulaá nye né metɔ́ melóó, méló kpaá ewémbɔ mbaá ayi aselé nya Ata sé áwome nya né gekwa. Ne mabɔ́ ami ákuú melo ewéna né neka elé Sodom yé nnó Ijip. ⁹ Ufóó ufóó bɔ́ yéndé ntoó, ufóó ufóó mejóó ne malo mme mako átane áchwóó ágene uɔ́kwɔ bɔ́ né ndɔ́ eléé ne geba, ákamegé fɔ́ nnó muú ánií ubi. ¹⁰ Matɔ́ ágɔ́ nye bɔ́ mme meko ndere bɔ́ bina ápea ágbóo, ne ápyéé nye epáá gétúgé negbóné bɔ́, áwelé ate mako néndé mekomejóó Esɔwɔ ayi bɔ́ bina ágaré ápyéé bɔ́ mme áwú ubalé dɔ́. ¹¹ Yémbɔ ndɔ́ yina eléé ne geba ekogé, Esɔwɔ atómé gejulé eyi gechyege geɔ́wá gekpe uɔ́kwɔ bɔ́ bina né mpye ákwilé téné. Ákwilé gé mbo bɔ́ ako abí ábɔ́ ágené ebwó efo ekwɔ ebwó né matɔ́ dɔ́. ¹² Ne bɔ́ bina ápeá, áwú meko muú fo ndere ákuú ebwó kenké né mfaánebuú, aké, “Kwogé déchwó wena.” Ne ndere bɔ́ mawáme bɔ́ ápelé, ebwó ákwɔ áfé né mfaánebuú né mmu gekó. ¹³ Wye né gébé eyigémbɔ, mme ányígé ne eshye tegetege ákáré melo ewémbɔ né malú afya, ne upú ebi úlú né melu ema ukwe ne mpye muú ayi ágbóó álú dele bɔ́ akénéama. Bɔ́ abí alá, efo ekwɔ ebwó matɔ́ ánogé Esɔwɔ muú ɔ́lú né mfaánebuú.

¹⁴ Neɔ́áne efwyale eniné negbéé maɔ́áne apeá nekoó, wúgé eniné negbéé áléé nechwóó.

Ekiénné Esɔwɔ ewé egbeé makiénné akénéama efóme mbá wú

¹⁵ Ne ekiénné Esɔwɔ ewé egbeé akénéama efómégé mbá wú, nwú meko makiénné Esɔwɔ ndere ájógé kenké aké, “Ata Esɔwɔ sé ne muú wú ayi jí ajyaá nnó ábé mempoó se awyaá uto mangbaré gefwa fa mme nana. Ne Esɔwɔ ágbáregé gefwa te kwyakwya ne kwyakwya.” ¹⁶ Ájógé mbo, ákpakpa bimbo, esaá meso eni abí ájwólé mfaá uluɔ gefwage bɔ́ né mbe ushu Esɔwɔ ákwe mashu mme né mbe ushu Esɔwɔ áféé Esɔwɔ, ¹⁷ aké, “Ata Esɔwɔ, wɔ́ Muú ɔ́pwɔ́ amu, wɔ́ muú ɔ́lu ne ɔ́bo ɔ́lú, esé déchyege wɔ́ matame néndé ɔ́leré gekpékpé gé uto bi wɔ́ ɔ́wyaá ne ɔ́lo mangbaré gefwa jyéé fa mme. ¹⁸ Ne bɔ́ abí abɔ́ alá ápó fɔ́ Jus, ebwó ábɔ́ metɔ́ usɔ́ ne wɔ́ dɔ́. Yémbɔ gébé gé eyigé wɔ́ ɔ́leré gé metɔ́ usɔ́ wye gekwóné. Ne gébé gekwóné eyigé wɔ́ ɔ́sɔ́ mpa bɔ́ abí ágbóo. Gébé ntó gekwóné eyigé wɔ́ ɔ́chyege nsa mbaá bɔ́ utɔ́ byéé, bɔ́ ekpávé Esɔwɔ ne bɔ́ ako abí áfóó wɔ́, abí aɔ́nea geme ne abí alá aɔ́nea wó. Ne gébé gekwóné eyigé wɔ́ ɔ́wane bɔ́ abí áwáne bɔ́ ako abí áwáné bɔ́ fa mme yina.”

¹⁹ Áféége Esɔwɔ mbo, gepúgé Esɔwɔ né mfaánebuú génene. Ne mengé mekwaá menomenyéé ewé etené mbaá menomenyéé ewé Esɔwɔ anyéé ne bɔ́ bíí ndere elú né mmu gepúgé Esɔwɔ eyigémbɔ. Ne ngé ndere gasama akelé mamama, nefe nénya gbangban, mbaá áwyaale mme anyíí tegetege, ne makaɔ́koma akwene gejame.

¹ Né gébé eyigémbɔ, ngé gekpékpé gé genó fɔ eyi getané né mfaánebuú. Ngé mendée fɔ ayi ndée eyi ji afyee élú ñmées ñmées, anéré uka bií né mfaá mfaá. Akweré elá gefwa ewé ewyaá ambe áfyaneápeá. * ² Mendée yina alú ne uné, ne ndere nebyee némyee ji ákalege gétúgέ awuú ubale nebyee.

³ Ne mma ngé gekpékpé gé genóge fɔ eyi getané né mfaánebuú, nké mpelé, ngé gekpékpé gé mmyɔ megele, ayi apyee éfɔ, awyaá makpo akénéama ne ambya afya. Ne akweré maá elá gefwa né yéndé mekpo wuú. ⁴ Ákaregé ambe ayi alú né mfaá né malu álee, mmyɔ ayina ase megye wuú ajá melú ema agbe fa mme. Akwilé atene né mbe ushu mendée yimbɔ ayi alú mambye maá, agile nnó mendée yimbɔ abyegé maá ji abɔ ányee. ⁵ Ne mendée yimbɔ abyee maá wuú mende. Maá yimbɔ ne abɔ́ mámbé mfwa né malo mme meko. Agbaregé nye bɔ́ mme meko ne amu matomato. Ndere ábyené maá yimbɔ, áchwó fɔ́ ji ákpa ji áfé mbaá Éswɔwɔ né mbaá ayi geluwage gefwa jí gelú. ⁶ Ne mendée yina jimbɔ́ abɔ́ áfé né mashwɔne mbaá ayi Éswɔwɔ ákwyyee ábelé nnó ji abe wyyee, akpe bu né ndɔ dele meso usaá ufyane uléé meso efya.

⁷ Epyegé mbɔ, ummye ukwe né mfaánebuú. Mfwa makiénné Éswɔwɔ ayi akuú ji Mikel ne aɱgba bií, ámye ne mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bií ntó. ⁸ Yémbɔ Mikel ne aɱgba bií ámmye ápwɔ mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bií ne ákamé sé nnó mmyɔ yimbɔ ne bɔ́ bií ama abe ne melú manjwólé né mfaánebuú wó. ⁹ Ábú gekpékpé mmyɔ yimbɔ né mfaánebuú áshulé fa mme chóncho ne makiénné jí. Mmyɔ yina ne ákuú nnó danchɔmeló, muú mawáme, ji ne alú mmyɔ ayi alɔ́ me tété nya mambwólégé bɔ́ fa mme.

¹⁰ Ne nwú muú fɔ ajɔ́ kɛnké né mfaánebuú aké, “Nana Éswɔwɔ esé aferé bɔ́ né efwyale gabo, alere bɔ́ ako uto bií ji awyaá né gefwa eyigé ji ágbárege ne Kras, Muú yi Éswɔwɔ akweré ji elá gefwa ayi ji atómé alere ntó uto bií fa mme. Néndé muú ayi aténege né mbe ushu Éswɔwɔ sé utuú ne ñwómésé ápye mpa ne aɱmé sé ábú ji né mfaánebuú ashulé fa mme. ¹¹ Ne aɱmé esé bina ammye ápwɔ ji né utó manoó Maá egóɱme ami magbelé mme ne abya melóméló ayi ebwó ágarége. Ne ebwó áse yé geɱwá bwó eké genó wó ne átene nnó yé ebe elé negbo ebwó ágboó. ¹² Mfaánebuú ne bɔ́ ako abi ájwólegé wye, béege ne nechóchó. Yémbɔ ebɔ́ nye ne enyú abi délu né mme ne mabeé mega néndé, danchɔmeló ashulé achwó báne enyú ne metɔ́ usɔ néndé ji akaá nnó gébé jí eyi gelaá géjásé wó.”

¹³ Mmyɔ yimbɔ agégé nnó ábú ji ashulé fa mme, alɔ́ mamfwénégé mendée yimbɔ ayi ábyené maá mende nnó awá. ¹⁴ Yémbɔ áchye mendée yimbɔ ukpékpé ubagele upeá ebi ulú eké ebi nenyá nnó ályéné ájye ábí né mashwɔne mbaá ayi Éswɔwɔ ákwyye ábelé nnó ji abee wye ábelé ji bu né aɱme álee ne geba. ¹⁵ Ne mmyɔ yimbɔ awó manaá né meno, majá eké ebee nnó ñgbannyi ashwa mendée yimbɔ anó nnyi. ¹⁶ Yémbɔ mme apó mendée yimbɔ, anené meno anyú manaá ami mmyɔ yimbɔ awɔ́ mako. ¹⁷ Epyegé mbɔ, mmyɔ yimbɔ metɔ́ esó ji dɔ́ ne mendée yimbɔ, alyá ajye ñme ummye ne upyáne mendée yimbɔ, bɔ́ abi ábélege mabé Éswɔwɔ ne bɔ́ abi ágaregé wáwálé ayi Jisɔs aléré né abya melóméló, nnó ebwó ne Mmyɔ yimbɔ atene né mbale ebee mega.

13

Menya mebo ayi atáne né mmu ebee mega

¹ Ndere mmyɔ yimbɔ aténe ewú, ngé menya mebo fɔ ndere atanege né mmu ebee mega. Menya yimbɔ awyaá makpo akénéama, ne ambya afya. Akweré maá elá gefwa né yéndé embya wuú. Né mfaá yéndé mekpo wuú asa mabɔ wye ami machɔ́ mabɔ Éswɔwɔ. ² Menya yimbɔ afulé mekwaálá, awyaá uka eké ebi menya fɔ ayi afulé maamyé ákuú ji nnó beé. Ne meno wuú élú eké menó genyanya. Ne mmyɔ yimbɔ achyee menya mebo yimbɔ, uto ebií ne gekpékpé gé eshye wuú nnó, agbaré gefwa. ³ Menya yimbɔ, mekpo wuú ema, elu eké abɔ ake gepa wye eyi gelú manwá ji wáne, yémbɔ gepa eyigémbɔ, gegbo mé. Ne bɔ́ mme meko álá mano mekpo fuú gétúgέ genó eyina, áló mankwólege ji. ⁴ Ebwó ako ánogé

* 12:1 Elú wáwálé nnó: Mfaá ayi ájógembɔ, elé mfaá ayi ágenege ne utuú.

mmyɔ yimbo gétúgɛ ji achyɛ́ uto bií mbaá menya mebo yimbo. Ne ánogé ntó menya mebo yimbo ajógé aké, “Ndémúú alú eké menya yina, ne waá ákágé mmye umye ne ji?”

⁵ Ne ályaá menya mebo yimbo nnó ádogé ebwɔ ewɔme áchógé mabo Esɔwɔ, ne ályaá ji ntó nnó aleré uto bií né usaá bɔ amfaá upeá meso epeá. ⁶ Menya mebo yimbo aló manlwerege Esɔwɔ, achɔ́ mabo mií ne ami bɔ́ Esɔwɔ abi álú né mfaánebuú. ⁷ Áchyɛ́ ji ntó uto nnó ammye bee ne bɔ́ Esɔwɔ fa mme apwɔ ebwɔ. Ne áchyɛ́ ji ntó uto nnó, abe mfwa mbaá matoó mme mako, ufɔ́ ufɔ́ bɔ́, ufɔ́ ufɔ́ mejɔ́, ne malo mme mako. ⁸ Ne bɔ́ ako abi álú fa mme ánogé nye menya mebo yimbo. Ebwɔ bina ne te ula ulɔ́ mme álá ása fɔ́ mabo bwɔ́ né mmu ηwe ayi asame mabo bɔ́ abi ábɔ́ nye geηwá eyi gélagé byé. ηwe yimbo elé ayi Maá egóηme ayi abó awáne.

⁹ Muú ayi awyaá matu áwú. ¹⁰ Yéndémuú ayi Esɔwɔ ajɔ́ mé nnó apye ji, apyene nye ji. Yéndémuú ayi Esɔwɔ ajɔ́ me nnó áwá ji ne aparanja, áwané nye ji ne aparanja. Ewéna elú elé majye mbaá bɔ́ Esɔwɔ nnó abɔ́ mankogé matɔ́, áfyé́ wye metɔ́ ne ji.

Menya mebo ayi átane né mmu mme

¹¹ Ne mma nge menya mebo ayi fɔ́ ndere atanegé né mmu mme. Awyaá ambya apeá eké maá egóηme, ne ajógé mejɔ́ eké mmyɔ. ¹² Ase uto uko ebi menya mebo ayi mbe awyaá apye ukpekpe unó né mbe ushu wuú. Apyé́ mme ne bɔ́ ako abi ájwɔlegé wye ánogé menya ayi mbe yimbo, ayi gepa eyi gelu manwá ji gegbóo. ¹³ Ne menya mebo yimbo, ayi atane né mmu mme, apye ukpékpé ufélekpa ebi ye ebelé mewɛ etane né mfaánebuú ekwe mme bɔ́ ako agé. ¹⁴ Abwɔlé bɔ́ abi álú fa mme né ufélekpa ebi ályaá ji apyé́ né mbe ushu menya ayi mbe. Agaré ebwɔ́ nnó ákwyé́ meló uka ayi afulé menya ayi abɔ́ akelé ji gepa eyi geké gewa ji yémbɔ́ álá gbóo wó. ¹⁵ Ne ályaá menya ayina nnó ato gejulé mbaá meló uka yimbo nnó ábɔ́ geηwá, ájógé mejɔ́, apye nnó áwá bɔ́ ako abi álá ánogé fɔ́ ji, ¹⁶ apye ntó áfyɛ́ bɔ́ ako gelo né egbe ebwɔnyɛ́ yé ne mampwe. Abi álá aηea gemɛ́ wó ne abi aηea gemɛ́, ubyá bɔ́, afwa ηka, afwé ne abi álá pó afwé, afye ebwɔ́ uló mmye. ¹⁷ Apyembɔ́ nnó muú álá pó ne gelo eyigémbɔ́ ákpogé fɔ́ genó yé ebé elé mana genó anamé fɔ́. Ne gelo eyigémbɔ́ geténé mbaá mabo menya mebo ayi mbe, yé ebe elé nɔmba ayi atené mbaá mabo mií.

¹⁸ Ewéna elú lé majye mbaá bɔ́ ako nnó yéndémuú abe ne denja né mechɔ́ ewéna. Ne yéndémuú ayi awyaá defɔ́ afere akaá ulaá geloge menya ayina. Geji geténe mbaá mabo mekwaá. Ne gelo jí́ elé “666”

14

Maá egóηme ne usaá dɛle bɔ́ ukénéama meso eni

¹ Ne nké mpelé, ngé maá egóηme ndere aténé né mfaá mekwe ewé ákuú nnó Sayɔn ne usaá dɛle bɔ́ ukénéama meso eni. Ása mabo Maá egóηme ne ami Nte wuú né mampwe ebwɔ́. ² Ne nwú meko muú fɔ́ né mfaánebuú, meko yimbo awyale eké meko makɔne nnyi ne anyáne ntó keηké eké nefe. Meko ayi nwú mbɔ́ alú eké bɔ́ ákwelé bɔ́ dandyé́ ebwɔ́. ³ Ne njune bɔ́ bina ákwa ekwɔ́ meke né mbe geluɔge gefwage Esɔwɔ ne menya eni eyi elú mebe ne ákpakpa. Ne yé muú ayi ákágé ekwɔ́ ewéna apó, ekosé ebwɔ́ ambɔ́ ne ákaá. Ebwɔ́ bina ne álú bɔ́ abi Esɔwɔ áwené gemége ebwɔ́ né gabo fa mme. ⁴ Ebwɔ́ bina ne álú bɔ́ abi ábele menyammye ebwɔ́ pópó yé andée álá akaá wó, gétúgɛ́ álú ubwyene. Ebwɔ́ ákwolege Maá egóηme ájye yéndé mbaá ayi ji ájyɛ́. Álú bɔ́ abi Esɔwɔ áwené gemége bwɔ́ né gabo né geluage bɔ́ ako abi álu fa mme. Ebwɔ́ álu ndere mbwe mbe ayi áchyɛ́ mbaá Esɔwɔ ne Maá egóηme. ⁵ Gebyɔ́ gepɔ́ fɔ́ ebwɔ́ né meno néndé ebwɔ́ álu pópó apó ne deba.

Makiénné Esɔwɔ áléé ágaré mekomejɔ́ Esɔwɔ

⁶ Ne mma ngé ekiénné Esɔwɔ ewé fɔ́ ndere elyenege té mfaá. Ekpa abya melóméló ayi álu te kwyakwya mangaré mbaá bɔ́ malo mme meko. Yéndé ntoó, ufɔ́ ufɔ́ mejɔ́ ne ufɔ́ ufɔ́ bɔ́. ⁷ Ejɔ́ ne meko keηké eké “Fógé Esɔwɔ ne nógé ji néndé gébé gekwané

eyigé ji asó mpa bó fa mme. Ndere elúmbò, fège ji muú akwyeé mfaá ne mme chónchó ne mabéé mega ne ambu annyi.”

⁸ Ekiénné Esòwò ewé fò ewé egbeé makiénné ápeá echwó ntó, eké, “Babilon ákwe, meló ewé ebò elú meló ñgò ekwe ‘burup’ ewó ñgma mme. Manane jíí ayi ji anané tametame áchó malo mme mako. Manane ji yémbò alu eké elé mmáó ne ji achyéé malo ayifó anyuú mapyéné ebwó.”

⁹ Ne ekiénné Esòwò ewé fò ewé egbeé makiénné áléé echwó ntó, ejóó ne meko kejké eké, “Bóó abi ánogé menya mebo ne meló uka wuú, ne ákame nnó menya yimbò afyéé ebwó gelo jíí né mampwe ebwó yé né amu ebwó, ¹⁰ Esòwò achyéé ñye ntó ebwó efwyale. Efwyale ewémbò ebé ñye eké mmáó matomato ami álá áchwaré ne maná wó, amí Esòwò afyéé né mmu ñkò wuú ayi metóó usóó. Ne Esòwò apye ñye ebwó ásóó né mmu mewe ewé elulé ne genó eyigé ákuú nnó sólfó. Ne ebwó ásóó ñye né mbe ushu makiénné ukpea ne Maá egòñme. ¹¹ Ne amuawe ayi atanegé né mewe ewé esóó ebwó, átanegé ñye wye tanegé té kwyakwya ne kwyakwya. Bóó bina abi ánogé menya mebo yimbò ne melo uka wuú ne yendemúú ayi ákame nnó menya yimbò afyéé ji gelo eyi geténe mbaá mabò míí, ugbeé mmye upó ne ebwó utuú ne nwómese.”

¹² Mechò ewéna elú elé majyéé mbaá bóó Esòwò nnó ákogé matóó ebwó. Ebwó bina ne ábélege mabe Esòwò ne áfyéé wye metóó ne Jisòs.

¹³ Ne nwú meko muú fò né mfaánebuú nkane ajóó ne me, aké, “Sa meko mejóó eyina: aké elo nana eyjegé mbe metóó megómegò ebéé ne bóó abi ágboó ndere áñkwólé Jisòs Kras.” Ajógémbò Mendoó Esòwò ekamé eké “Eeh elú wáwálé. Ebwó ágbéége ñye mmye né utóó ebwó néndé nsa utóó ulóuló ebi ebwó ápyéé akwólege ñye ebwó.”

Jon agé ame geja ndere Esòwò asóó ñye mpa bóó né bíí bi kwyakwya

¹⁴ Ne nké mpelé, ñgé geko eyi gelu pópó, ne muú fò ajwólé né mmu geko eyigémbò alú eké maá nte mekwaá, akweré ela gefwa ewé akwyeé ne gul. Agbaré ñga mechyamechya né ebwò wuú, ñga yimbò awya geti getye getyé. ¹⁵ Ne ekiénné Esòwò ewé fò etane né echa upé Esòwò, ekú muú ayi ajwólé né mmu geko kejké eké, “Lò mankye mbwe ne ñga wye ayi ógbaré, néndé gébé eyigé ákye mbwe gekwané ne mbwe ayi álu né mme ákwóné mankye.” ¹⁶ Ejóó mbò, muú yimbò né mmu geko afu ñga wuú né mme, akye mbwe né mme meko.

¹⁷ Epyegé mbò, ekiénné Esòwò ewé fò etané né mmu echa upé Esòwò né mfaánebuú. Ewú ntó egbaré ñga mechya yimbò ayi ákuú nnó shekel.

¹⁸ Ne ekiénné Esòwò ewé fò, ewé ebóó uto epwó mewe etané kwókwólé ne gelúóóge upé Esòwò, ekúú ekiénné ewé egbaré ñga mechyamechya ejóó kejké eké, “Gé umpóme unóó ebi ákuú nnó greg, uwóme né mme ugele. Cho sóó uchóchó bwó ne ñga ayi wò ógbaré mbò.” ¹⁹ Ejóó mbò, ekiénné Esòwò ewémbò, efu ñga wuú fa mme, esóré umpomé greg ebimbò, eju né mmu ejya ewé añamege ubi wye. Ejya ewéna eténe mbaá metóó usóó Esòwò ewé ji álerégé ñye bóó. ²⁰ Ejya ewéna epóófó né melo. Efembó ne ájyale upóme ebimbò manoó matané, makoó byógológolò eké ebeé. Metyéé ebeé manoó ewémbò elú usaá ñkpa neke ufya. Ne ugome ebeé ewéna ulú genóge matyéé amu ápeá.

15

Makiénné Esòwò akénéama áchwó ne ufóó efwyale ukénéama

¹ Unóó bimbò ukoóóge, mma ñgé gekpékpége genó gefó né mfaánebuú eyigé me nlá nkágé garé. Geñeá ne gepwò amu. Genó eyigémbò elé makiénné Esòwò akénéama ayi akpané ufóó efwyale ukénéama. Efwyale ewéna ne elu ewé kwyakwya néndé elé né ufóó efwyale bina ne Esòwò alerege nnó metóó usóó wuú ebye.

² Ne ñgé genóóge fò eyi gelú eké ebeé mega. Gelú eféé eféé áchwaré ne mewe. Ne bóó abi ammyéé apwóó menya mebo yimbò ne meló uka wuú, ne álá akamé fò nnó afyéé ebwó gelo né mmye eyi geténe mbaá mabò míí wó, átené né mapeá ebeé mega ewéna ewé elú eféé eféé. Ágbaré manke ayi Esòwò achyéé ebwó. ³ Ne ákwa ekwò ewé Mosis muú utóó

Esɔwɔ abɔ akwané ne ewé Maá egɔɔme abɔ akwane, aké, “Ata Esɔwɔ Muú Ɖpɔwɔ amu, unó bi wɔ ɔpyéé úlú ukpékpé ne upwɔwɔ amu. Wɔ ɔlu mfwa malɔ mme mako. Depó etye etiré wɔ ɔpye délú wáwálé ne cho. ⁴Ata yé muú fɔ apó ayi álá afɔwɔ wɔ, yé muú fɔ ntó apɔ ayi álá nógé wɔ néndé, wɔ mbií ne ɔlu muú ukpea. Bɔwɔ malɔ mme meko ánógé wɔ néndé yéndémuú agé nnó depó etye etire wɔ ɔpye délú cho.”

⁵Bɔwɔ bina anerege mankwa ekwɔ ewéna, nké mpelé echa ure Esɔwɔ né mfaánebuú enené nge maá getoge ukpea Esɔwɔ né mmu. ⁶Makiénné Esɔwɔ akénéama ayi agbaré ufɔwɔ efwyale ukénéama átané né mmu echa ure Esɔwɔ ewémbɔ. Áfyé mandée pópó ayi ágenegé, ne yéndémuú bwɔ áni gebagé ndeé genɔ ji né ewɔme. Uba mandeé bimbo ugenegé eké gul. ⁷Ne menya ama né geluage menya eyi elú mebe eni, achyéé makiénné Esɔwɔ ayina akénéama ukú ukénéama, ebi akwye ne gul, ukú ebimbo ugbeé ne metɔwɔ usɔwɔ Esɔwɔ muú alu mebe te kwyakwya ne kwyakwya. ⁸Ne amuawe ayi alerege ɔgɔwɔ ne utoó Esɔwɔ, agbeé né mmu echa ure Esɔwɔ ewémbɔ. Ne yé muú akágé kpé fɔ né mmu echa ewémbɔ, kpaá té ufɔwɔ efwyale ebi makiénné Esɔwɔ yimbo achwɔwɔ ne ubi ekogé.

16

Kwyakwya ufɔwɔ efwyale ukénéama ebi Esɔwɔ achyegé

¹Ne nwú meko muú fɔ né mmu echa ure Esɔwɔ ewémbɔ ndere ajɔwɔ kenké ne makiénné yimbo akénéama aké, “Chóge dégbé genó eyi gelú né mmu ukú ebimbo ukenéama ebi ugbeé ne metɔwɔ usɔwɔ né mme.”

²Ajógé mbo ekiénné Esɔwɔ ewé mbe ejye gbe genó eyi gelu né mmu gekú jíí fa mme. Egbegé mbo, ubobo dekpa etire denome ne démyéé deshulé né mmye bɔwɔ abi áwyaá gelogé menya mebo ne ánógé meló uka wuú.

³Ne ekiénné Esɔwɔ ewé epyéé makiénné apea ejye gbe genó eyi gelu né mmu geku jíí né ebeé mega, ebwɔlé eia eké manoó genkwɔgé muú. Ne yéndégenó eyigé gelú né mmu ebeé mega gegbo.

⁴Ne ekiénné ewé epyéé makiénné áléé, ejye gbe genó eyi gélú né mmu ejíí gekú né mabeé neambu nnyi, manaá mako mabwɔlé mala manoó manoó. ⁵Epyegé mbo, nwú ndere ekiénné Esɔwɔ ewé ebɔwɔ mannyi mako ejɔwɔ eké, “Eeh wɔ muú ukpea. Wɔ muú ɔlu ne ɔbo ɔlú, mpa wye yi ɔsɔwɔ alú cho. ⁶Néndé bɔwɔ áwá nya bɔwɔ ukpea ne bɔwɔ ekpave bye, wɔ ɔchye ebwɔwɔ manoó nnó ányú. Ábɔ mbo lé nsa mbaá genó eyigé ebwɔwɔ ápyéé.” ⁷Ajógé mbo, nwú meko muú fɔ ndere atane né geluógé ure Esɔwɔ ajógé aké, “Ata Esɔwɔ wɔ Muú Ɖpɔwɔ amu, mpa wye ayi ɔsɔwɔ alú cho, ne wáwálé.”

⁸Ne ekiénné Esɔwɔ ewé epyéé makiénné ani, egbe genó eyi gelú né mmu ejíí gekú né ɔmbeé, elyaá nnó ɔmbeé edo bɔwɔ awú gekpɔsɔgé ubalé eké ebi mewé. ⁹Ubalé bina upyéé bɔwɔ álwerege Esɔwɔ muú efwyale ewéna elú ji né amu, yémbɔ ákwɔré fɔ matɔwɔ ebwɔwɔ alyaá gabo ayi ebwɔwɔ apye, áfegé Esɔwɔ wɔ.

¹⁰Ne ekiénné Esɔwɔ ewé epyéé makiénné ata, egbe genó eyi gelú né mmu geku jíí né mfaá geluogé gefwage menya mebo yimbo. Egbegé mbo, mbaá ayi menya mebo yimbo ágbáregé gefwa jíí wye ala gemuagemua. Ne akwaá ányéé manɔmé gétúgé ubalé ebi ebwɔwɔ áwuú. ¹¹Álweré Esɔwɔ muú alu né mfaánebuú gétúgé ubale ebi ebwɔwɔ áwuú, ne upa ebi ebwɔwɔ áwya né mmye. Yémbɔ ákwɔre fɔ matɔwɔ bwɔwɔ ályaá gabo ayi ebwɔwɔ ábɔ ápyéé wɔ.

¹²Ne ekiénné ewé epyéé makiénné akéné, egbe genó eyi gélú né mmu geku jíí né ebeé kpaá ewé ákuú nnó Yufretis. Egbegé mbo, ebeé ewémbɔ ewa meko, mampye nnó afwa abi atane né egbe ewé ɔmbeé etanege agé meti ákoó. ¹³Epyegé mbo, ngé ubobo mandoó nchye áléé ayi álu eké bɔ mantwere átané né meno mmye yimbo ne meno menya mebo ne meno muú ekpávé ayi gebyɔ. ¹⁴Mandóo yina elé aló nchye abi ápye ufélekpa. Ajye bané afwa mme meko nnó ánywére ebwɔwɔ mbaá ama ákpomé mmye mamye bee né gekpékpégé bíí ebi Esɔwɔ Muú Apwɔwɔ amu achwɔwɔ.

¹⁵ “Wúgέ, me nchwɔ́ nyε eta nyú ndere menjo achwɔ́ né gébé eyigé muú ala akaágé. Galógáló alú ne muú ayi abeé peé, abelege mandeé jíí chanchá nnó ekáge ji ake geɟogéné akpa mekpɔ unɔ́.”

¹⁶ Ne mandoó nchye yimbo, anywere afwa mme ako né melu ema. Ákuú melu ewémbo né mejɔ́ bɔ́ Híbru nnó Amagedɔ́n.

¹⁷ Ne ekiénné Eɔwɔ́ ewé egbeé makiénné akénéama, egbe genó eyi gelú né mmu geku jíí né mmu geɟulé. Egbege mbo nwú meko muú fɔ́ ndere atane né mmu gepúgέ Eɔwɔ́ mbaá ayi geluoge gefwage Eɔwɔ́ gelu. Ajɔ́ aké, “Nneré yéndégenó.” ¹⁸ Ajógémbo, gasama ake mamamama, mbaá awyale wyɔ́wyɔ́, mamfeé ányá gbanɟban ne mme anyigé ne eshye. Gefɔ́ eyigé ákwaá alá álu danɟé té mme alɔ́. ¹⁹ Mme anyigé mbo, melo kpaá ekaré né malu áléé, ne malo kpakpa né mme meko akwe. Ne Eɔwɔ́ ate gabo ayi Babilɔ́n ápyeé, ápye ji anyú mmɔ́ ami malu né mmu ηkɔ́ wuú. Mmɔ́ amibo matene né metɔ́ usɔ́ Eɔwɔ́. ²⁰ Yéndé melo metɔ́ nnyi ne makwe kpakpa áseé. ²¹ Ne ukpékpε makankoma ayi gema genɔ́ eké usaá bɔ́ pɔ́η uta atané mfaá ákwe bɔ́ né mmye. Bɔ́ álweré Eɔwɔ́ gétúgέ ubale makankoma ebi ebwɔ́ áwu néndé, ubale bina uja dɔ́. *

17

Gekpékpé gέ mendée eno

¹ Ne ekiénné Eɔwɔ́ ema né geluage makiénné akénéama ewé egbaré ukú ukénéama echwɔ́ jɔ́ ne me eké, “Chwɔ́ me nɓrege nyε wɔ́ efwyale ewé Eɔwɔ́ achyege nyε gekpékpé gέ mendée eno muú ajwólé né gejamé gέ mannyi. ² Afwa mme ana manane tametame ne ji. Ne manane ayi ji anané tametame achalé bɔ́ mme ako eké élé mmɔ́ ne ji achyéé ebwɔ́ anyuú mapyene ebwɔ́.”

³ Ne Mendoó Ukpea echwɔ́ me mmye ne ekiénné Eɔwɔ́ ewémbo ékpá me mfé né mashwɔ́ne. Njyεge ewú, ngé mendée fɔ́ ndere ajwólé né mfaá menya mebo fɔ́. Menya yimbo alú megelemegele, awyaá makpo akénéama ne ambya afya. Ása gejamé gέ mabo wyeé amí machɔ́ mabo Eɔwɔ́ né menyammye wuú meko. ⁴ Mendée yimbo afye mandée magele ne mandée gefwa, akwyéé menyammye wuú ne unó densɔ́ ebi akwyéé ne gul. Mataá ηka ne unó ebifɔ́ ebi ujame ηka dɔ́. Ákuú ubi nnó pels. Agbaré amo ayi akwyε ne gul. Amo yimbo agbeé ne ubobo unó bi utene mbaá manane tametame jíí. ⁵ Asá mabo né nérpwe níí ami matene né genó gefɔ́ eyigé bɔ́ alá ákaágé garé. Asá wye áké, “Gekpékpé gέ Babilɔ́n, mma andée eno ako, ne muú ayi ubobo unó bi upyéé fa mme utanege ji né amu.” ⁶ Ne ngé nnó manoó bɔ́ Eɔwɔ́ ne bɔ́ abi bɔ́ áwáne gétúgέ ápyeé genó eyi Jisɔ́s akelege mampye mandée yimbo eké mmɔ́.

Ngé gέ nla meno mekpɔ fuú. ⁷ Yémbo ekiénné Eɔwɔ́ eké, “Ulannó wɔ́ ɔ́laá meno mekpɔ fuú?” “Ngarége nyε wɔ́ genó eyigé muú alá ákagé garé eyi getome ne mendée yina ne menya mebo makpo akénéama ne ambya afya ayi akpane ji ákéne. ⁸ Menya mebo ayi ɔ́bo ɔ́gené mbo, abó alú nya mebe, yémbo apó sé mebe. Atanege nyε né mmu gepyéé eyi geláge pɔ́ ne kwyakwya akwɔ́ ewé. Ne ajye nyε né mbaá ayi awáne nyε ji. Ne bɔ́ abi álú fa mme, abi te ula ulɔ́ mme Eɔwɔ́ alá asá fɔ́ mabo bwɔ́ né mmu ηwe ayi ásame mabo bɔ́ abi ábɔ́ nyε gerhá eyi géláge byé wɔ́ ágege menya yimbo álaá nyε mano mekpɔ fuú, néndé menya yimbo abó alú nya mebe ne nana apósé yémbo amágé chwɔ́ nyε.

⁹ “Mecho ewéna ekelege bɔ́ abé ne denɟa. Makpo menya yimbo akénéama áténe mbaá makwe akénéama ayi mendée yimbo ajwólé wye. ¹⁰ Makpo yimbo ntó akénéama áténe mbaá afwa akénéama. Né geluage afwa bimbo, ata agbo me, ama alú né gefwa nana, ama ayi alaá alú danchwɔ́. Achwɔ́ gέ ágbárege nyε gefwa jíí né mboó gébé. ¹¹ Ne menya mebo yimbo ayi ábɔ́ álu nya mebe, ne nana alá apó sé, agbeé mfwa ayi agbeé afwa aneé. Ne ji alú mfwa ama né geluage afwa bimbo akénéama. Ne ajye nyε né mbaá ayi awane nyε ji.

¹² “Ambya yimbo áfya ayi wɔ́ ɔ́géne mbo átené mbaá afwa áfya abi alá álu danse uto mamɟbaré gefwa, yémbo áchyege nyε ebwɔ́ ne menya mebo uto mamɟbaré gefwa né

* 16:21 *Elú wáwálé nnó*: Bɔ́ pɔ́η bina anɔ́ wye eké uba simen upea.

nchwa neke ama. ¹³ Afwa bina áfya, ákamege nye meko ama, áchyeé eshye ne uto gefwage bwó mbaá menya mebo yimbo. ¹⁴ Ebwó áhymeé nye ummye né Maá egohme. Yémbó, Maá egohme ne ankwólé bíí abi ápyeé genó eyi ji akelege, ebwó abi Esowó akuú ne ajya ammye nye ápwó ebwó néndé ji alú mfwa ayi abóó afwa ako ne Ata ayi abóó bó Ata ako.”

¹⁵ Ne ekiénné Esowó ema ejóó ne me eké, “Mannyi ayi wó ogene mbo, ayi mendée eno yimbo ajwólége wyeé aténe mbaá njune bóó, ufóó ufóó bóó, malo mme meko, ne ufóó ufóó mejóó. ¹⁶ Menya mebo yimbo ne ambya afya ayi wó ogéne mbo, áji ne menya yimbo jimbo ápaá nye mendée eno yimbo. Áfoge nye yéndégenó eyigé ji awyaá, ályaá ji gejojéné. Áfyéé nyé menyammye wuú ne áso ji ne mewé. ¹⁷ Néndé Esowó ne áfyéé mechó ewéna né matóó afwa bina nnó ákamé meko ama, achyeé utoó gefwage bwó mbaá menya mebo yimbo, nnó apye ndere ji Esowó akélege kpaá té yéndégenó eyigé ji Esowó ajóó gepyeé wáwálé.

¹⁸ “Mendée ayi ogéné mbo, aténe mbaá melo kpaá ewé ewyaá mfwa ayi abóó afwa malo mme mako.”

18

Melo Babilon ekwe

¹ Unó bina ukogé, ngé ekiénné ewé fó ndere etané né mfaánebuú éshulé fa me. Ewya gekpékpé uto ne genbo eyi getane ji mmye gepye mme meko agéne. ² Ne ejóó kenké eké, “Gekpékpégé melo Babilon ekwé burup, ela lé melú ujwólé aló nchye ne mbaá ayi mandoó nchyeé ne denwýone debodebo ne etiré bóó alá akií débigé wyeé. ³ Néndé manane ayi ji ánáne tametame achalé mme meko eké élé mmóó ne ji achye ebwó anyú mapyene ebwó. Afwa mme ábelé ntó ne ji ne bóó abi akene gesé fa mme ákwe gefwa gétúgé genjoge manane tametame jíí.”

⁴ Ne nwú ntó meko ayi fó ndere atane né mfaánebuú. Aké, “Bóó ba, tanege délyaá ji ékágé dékpe mbwa ne gabo wuú, ne nnó ékágé dékpe ntó né efwyale ewé ji agene nye. ⁵ Gabo ayi ji apyeé mbogé ákwigé jí né nchwe akwonege né mfaánebuú. Ne Esowó ate gabo wuú. ⁶ Pyegé ne ji wye ndere ji ápyeé ne enyú. Genó eyigé ji apyeé ne enyú shuge ji amu manáne ápeá. Fyegé mmóó né mmu amo magbeé, déchwaré mami matóó mapwo ami ji áchwaré achyeé bóó anyuú, déchyeé ji anyú mami. ⁷ Ne pyegé ji ágé efwyale ne ali wye ndere ji áfge geme jíí, ányeé apoge né mmu gabo. Ji adoó ebwó ewome ajóó aké, ‘Me mfwa mendée mpó fó mekwí ne mbeé fó ne mesome káhka’. ⁸ Ne gétú eyigémbó, efwyale éshúlege nye ji mmye né bíí uma ne mameé, mesome, ne emímí mesa. Ne asóó nye ji né mewé néndé Ata Esowó ese muú asóó mpa wuú, ahea apwó amu.”

⁹ Afwa mme abi ábelé ne ji, ebwó abi ákpené mbwa ne ji ányeé né mmu gabo apoge ágégé nye amuawe ayi atanege né mewé ewé esóó ji, álilí nye alá ne mesome. ¹⁰ Ebwó átene tete gétúgé áfóó nnó ákpené nye né efwyale ne melo Babilon, ájelege mmye ajóó gé aké, “Ebo ne wó nnó, Babilon gekpékpégé melo ne melo ewé ehea geme, efwyale éshulé wó mmye né nchwaneké ama.”

¹¹ Bóó abi ákene gese fa mme álilí nye alá ne masome néndé yé muú ayi áname unó gesege bwó ápo sé. ¹² Yé muú apó sé ayi áname unó bi ebwó ákpoó. Unó bina élé gul ne seleba, mataá malómáló ne unó bi ujame hka dóó ákuú ubi nnó pels, eshyeé ndeé, ndeé afwa, ndeé megele ne gefógé ndeé hka eyi ákuú eji nnó silk ne unó bi akwyeé ne ambya meshuú, unó bi ákwye ne ufóó ufóó unóó ebi ugóó gebe unó bi ákwye ne afyaákó, gese, ne gefógé ntaá eniné ákuú nnó mabel. ¹³ Unó ebifo ntó ebi alá name sé élé mawéé hka ami manome gebe gelógéló, baá unóó abi ápye menyéé agóó ákuú abi nnó sinamum meéry, insent, ne frankinsent. Mmóó grep, mawéé ne menyéé nkane: flawa melóméló ayi apye bred ne mbeé gefógé nchi eyigé ákuú nnó whit. Ne utu nkane: mpó, magohme, mpó mekagala, mboó gese uka úpeá ayi mpó mekagala ejame ne ákwaá abi ákpoó nkane afwe. Yé muú apó sé ayi aname unó bina uko. ¹⁴ Bóó abi ákene gese ajóó gé nye ne ji áké, “Unó ulóúú uko ebi wó okélege nnó ube ebyeé upó se. Ne unó uko ebi upyeé nnó wó obe gbene ebi upye ntó nnó wó okwó hgo omáge gé sé ubi.” ¹⁵ Ne ebwó bimbo abi abóó gefwa

gétúgέ ákene gese ne ji áténégé nye tété ne efóó nnó ákpene nye né efwyale ne ji, álílí kenké ne mesome, ¹⁶ ájógé áké, “Ebo nnó, ebo nnó ne Babilón melo kpaá. Babilón alú nyá eké mendée ayi abo afyee mashyee ndee, mandee magele, ne mandee gefwa. Akwye menyamme wuu ne unó deso ebi akwye ne gul, mataa malómálo ne unó bi ujame nka doo ákuu nnó pels. ¹⁷ Né nchwa neke ama gefwa jii geko geno.”

Bóo ákpakpa abi áneá gеме né masogéka ne bóo abi ákené wye, abi ápye utóó né mmu, ne abi ákene gese né mmu, átenege nye tété, ¹⁸ ákálege gétúgέ ágéné amuawe ayi atanege né mewe ewé asóó ji, ájelege mmye áké, “Cha oo, ndé melo ewé ekwone gekpékpé melo ewé.” ¹⁹ Ne áchwe matwó ágbе né makpo bwó, álílé nye ála ne mesome metaó ájógé áké, “Ebo nnó, ebo nnó, ne melo kpaá, melo ewéna ne ebo elú meló ewé bóo ako abi awyaá masogéka né ebee mega ákwene gefwa wyeé gétúgέ gefwa eyigé ji awyaá. Yémbó né nchwaneke ama, yéndégenó eyigé ji awyaá génó.”

²⁰ Enyú ako abi délu né mfaánebuú bege ne nechóchó néndé Esowó achó melo Babilón. Ne enyú bóo Esowó, ángbá Kras ne bóo ekpávé Esowó bege ntó ne nechóchó néndé Esowó asóó me mpa wuu gétúgέ gabo ayi ji apyee eta nyú.

²¹ Ajógé mbó, gekpékpége ekiénné Esowó fo ebweé ntaá eniné nelú eké gekpékpége ntaá eniné ákwóó unó efome né mmu ebee mega jegemmm ejóó eké, “Wye ndere ntaá eniné na nékwene ne eshye nechógeré, mbóntó ne áfómege nye melo Babilón ne eshye, ácho ewu. Ndere elúmbó bóo ámágé gé nye se ewú. ²² Ne ámágé wú sé meko nérjke ení ákwele, makwa ayi akwané, ambya ayi áfómege ne mbá né melo Babilón. Ne yé muú deshweé ama ayi amágé be wyeé ápó. Ne amagé wú nye sé ndere muú akwóó nchi né ntaá. ²³ Ne yé bíí uma ntó genjbgé étúlékán gegénege sé wyeé. Yé epaá neba muú áwuú sé wyeé. Bóo bíí abi ákene gese ne abo álu bóo abi áneá gеме fa mme yina, ne bóo megyaá bíí abwolé maló mme mako ne depóré megyaá bwó.”

²⁴ Kwakwya alu nnó Babilón áwá bóo ekpávé bíí ne bóo abifo ako abi álu bóo Esowó. Ne manoó bóo bina malu ji mmye chónchó ne ami bóo ako abi áwáné né mme meko, ne Esowó achó melo ewéna gétúgέ gabo ewu.

19

¹ Unó bina upyegé mbó, nwú gewyagé meko eké, meko gejamégé bóo né mfaánebuú. Ákálege kenké áké, “Défée Esowó, ji ne aferege bóo né efwyale gabo. Ji ne abóó ngó ne uto ukó. ² Mpa wuu alú cho ne wáwálé. Ji afye gekpékpége mendée eno yina né efwyale. Mendée yina ne achóó bóo mme ne manáné tametame. Esowó afye ji né efwyale gétúgέ manoó bóo utóó bíí abi ji áwané.” ³ Áma kalé kenké áké, “Défée Esowó, amuawe ayi átánege né mewe ewé esóó ji ákwóme ájyee mfaá té kwakwya ne kwakwya.” ⁴ Ákálégé mbó, ákpakpa bimbo esaá meso eni ne menya eyimbo mebe eni, ákwe uwya mme ánogé Esowó muú ajwolé né mfaá geluogé gefwa áké, “Amen défée Esowó.”

Ápye epaá nebane Maá egóhme

⁵ Né meko muú fo, atané né geluogé gefwagé Esowó ajógé áké, “Fégé Esowó se enyú ako abi délu baá defwe bíí ne dénógé ji abi áneá gеме ne abi ála áneá gеме wó.” ⁶ Ajógé mbó, nwú meko fo eké meko gejamégé bóo. Alu eké gewyagé makóné nnyi ne eké meko gekpékpége néfe. Ákálege áké, “Défée Ata Esowó se Muú Apwóó amu, ji alú mfwa. ⁷ Ese ako débe ne nechóchó, débenege ji mabó ne déchyege ji ngó, néndé bíí epaá nebane Maá egóhme ukwóné ne Mendée neba wuu akpome mé mmye ágilé ji. ⁸ Áchyeé Mendée neba Maá egóhme eshyee ndee nnó afye. Mandee yimbo ágenege manemane, ne (átene mbaá ulóó melú ebi bóo Esowó álerege).”

⁹ Ne ekiénné Esowó ewémbó, ema ejóó genó eyigé fo ne me eké, “Metaó megómege ebe ne bóo abi álóó ebwó nnó áchwó ányé epaá neba ne Maá egóhme.” Ne ema ejóó genó eyigé fo eké, “Mekómejóó eyina etane mbaá Esowó jimboó.”

¹⁰ Nwúge mbó, nkwe ewu uka nnó nnógé ewú, yémbó ejóó eké, “Opýegé fo mbó, mentó nlú lé maá utóó Esowó wye ndere wó ne ate ahme byee abi álu bóo Esowó abi ákwólegé

⁷ Ne aɗme dele ayina akoóge, Esɔwɔ aferege nye danchɔmeló né denɔ etiré abɔ afyɛé ji. ⁸ Atanege, akené nye abwɔlege bɔɔ né malo mme meko. Ákuú ume malo áyina nnó Gɔg ne Magɔk. Danchɔmeló anywerege nye ebwɔ ako né mbaá ama, nnó ammye bee. Ne bɔɔ abi ámmye nye ummye bina ájame nye eké gesɔ́ge mbale nnyi. ⁹ Atanege nye né malo mme meko, anɔ mbaá ayi bɔɔ Esɔwɔ ánywere. Mbaá yimbo elé melo kraá ewé Esɔwɔ agboó ne ewú. Ánɔ́ge melo ewémbɔ mme, mewe etanege nye né mfaánebuú elwe ebwɔ ako á́sɔ́. ¹⁰ Ne afomege nye danchɔmeló muú abwɔlé ebwɔ né mmu gepyege mewe ewé elúlél ne genó eyigé ákuú nnó sɔ́lfo. Mbaá yina ne abɔ́ afome menya mebo ne muú ekpávé ayi gebyɔ. Ne ebwɔ́ áwuú nye ubale wye utuú ne ɗwɔmese te kwyakwya te kwyakwya.

Esɔwɔ asɔ kwyakwya mpa

¹¹ Ne ngé gekpékpé́ge geluɔ́ge gefwa eyi gélú pópó ne muú ayi ajwólé mfaá. Ne mfaánebuú ne mme á́see né mbe ushu wuú yé muú agé sé ebwɔ́ wó. ¹² Ne ngé ntó bɔɔ ako abi ábɔ́ ágboó, abi áɗea geme ne abi álá ɗea geme wɔ. Ebwɔ́ ako atené né mbe geluɔ́ge gefwa eyigémbɔ. Ne anene bɔ ɗwe, anene nto ɗwe ayifo ayi awyaá mabɔ bɔɔ abi ábɔ́ nye geɗwá eyi gélá́ge byé. Ne muú ayi ajwólé, akwólé dépɔ etiré bɔɔ bina ábɔ́ ápyeé ndere á́sámé né mmu bɔ ɗwe, asɔ mpa bɔ́. ¹³ Ne ebeé mega elyaá bɔɔ abi abɔ́ ánómé wye átané á́tené ne geluɔ́ge gefwa. Wyembo ntó ne negbo ne melo áwuú bɔɔ, ályaá áwuú bɔɔ átané á́tené né geluɔ́ gefwa eyigémbɔ. Ne muú ayi ajwólé mfaá geluɔ́ge gefwa akwɔle dépɔ etiré bɔ́ ábɔ́ ápye, asɔ mpa bɔ́. ¹⁴ Apyege mbo ákpa negbo ne melo áwuú bɔɔ aɗme né mmu gepyege mewe. (Gepyege mewe ewéna elé negbo né ndɔ epea.) ¹⁵ Ne yéndémuú ayi mabɔ amií malá pó né mmu ɗwe ayi awyaá mabɔ bɔɔ abi abɔ́ nye geɗwá eyi gélá́ge byé afomege ji né mmu gepyege mewe.

21

Esɔwɔ akwyeé mme ayi meke ne mfaánebuú ayi meke

¹ Epyegembo, ngé mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke. Mfaánebuú ayi mbe ne mme ayi mbe chónchó ne ebeé mega á́pó sé. ² Ne ngé ntó melo ukpea ewé ákuú nnó Jerosale ayi meke ndere á́tane né mfaánebuú mbaá Esɔwɔ ashulege áchwɔ́. Ákwyeé ewú ndere mendée neba akwyegé menyammye agilé menɔ wuú. ³ Ne nwú meko muú fɔ, atane né geluɔ́ge gefwage Esɔwɔ ajó́ge kenké aké, “Nana Esɔwɔ achwɔ́ jwólé ne akwaá. Ji ajwólé nye ne ebwɔ́, ne ebwɔ́ ntó á́beé nye bɔɔ bíí. Esɔwɔ jimbo abéé nye ne ebwɔ́ ne abéé nye ntó Esɔwɔ bɔ́. ⁴ Ji atilé nye ebwɔ́ manse ako né ame. Negboó nebeé nye sé, ne bɔɔ abéé nye sé ne mesome, ebwɔ́ álíli nye sé, ne yé ubalé áwuú nye sé néndé unó bi ukwene ukoó mé.” ⁵ Ne muú ayi ajwólé né mfaá geluɔ́ge gefwa ajó́ aké, “Wú́ge, nana mpye unó ukó ulaá uke.” Ne ama ajó́ ne me aké, “Sa unó bina mme néndé mekomejɔ́ eyina elú wáwálé, nerege metá́ nnó unó bi á́jɔ́ upyeé nye.” ⁶ Ama ajó́ ne me aké, “Nnere yéndégenó, me ne nlú muú mbe ne ayi kwyakwya, unó uko ulɔ́ ne me ne ukwyagé ne me. Ne yéndémuú ayi mmwólé manaá epye ji, nchyege ji manaá anyú ewé álá achyege fɔ ɗka. Manaá ami mbo matanege né embu nnyi ewé ewyaá manaá ami machyege geɗwá. ⁷ Ne yéndémuú ayi ammye apwɔ́ gabo, me nchyege nye ji unó bina. Me mbeé nye Esɔwɔ wuú ne ji ntó abéé nye maá wá. ⁸ Yémbɔ, bɔɔ abi á́fɔ́ mampyege unó bi me nkelege, abi áshyá mamfye metá́ ne me, abi áchwɔ́ menyammye bɔ́ ne gabo, abi awané bɔɔ, abi anane manané tametame, abi anyeé mafoó, abi ánó́ge aló uka, ne bɔɔ akó abi ábyɔ́ge gebyɔ ákpane nye ebwɔ́ á́fome mmú gepyege mewe ewé elúlél ne genó eyi ákuú nnó sɔ́lfo. Gepyege mewe ewéna elé negbone ndɔ epea.”

Jon ama age melo Jerosale ewé meke

⁹ Ne ekiénné Esɔwɔ ema, né geluage makiénné Esɔwɔ akénéama ayi agbaré ukú efwyale ukénéama echwɔ́ ejó́ ne me eké, “Chwɔ́ me nɗerege nye wɔ mendée neba, mendée ayi Maá egɔɗme á́báne nye.” ¹⁰ Mendoó Ukpea echwɔ́ me mmye ne ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ ekpa me mfé né mfaá mekwe ewé eɗge dɔ́, eléré me melo Jerosale ewé elú melo ukpea ndere etané mbaá Esɔwɔ né mfaánebuú eshulege mme. ¹¹ Geɗgbɔ́ge Esɔwɔ gegénege

wyɛ́ manémané, ne melo ewémbɔ éshwánege ntó eké mataá malómáló ayi ákuú nnó jasper. Egénege njanéjané eké makankoma. ¹² Gebame eyi gerɔgé genɔ melo ewémbɔ mme. Gebame eyigémbɔ gewya mano gebame áfyanéápeá. Né mano gebame yimbo makiénné Esɔwɔ áfyanéápeá áténé wye ábáme. Né mano gebamé yimbo ntó ása mabo matoó bóó Isrɛli áfyanéápeá wyɛ́. ¹³ Mano gebamé yina, áléé álú né egbe ebwɔnye, áléé álú né egbe ebwɔbe, áléé álú mbe ne áléé álú meso. ¹⁴ Átené gebamé eyigémbɔ né mfaá mabɔmé áfyanéápeá. Ása mabo ángbá Maá egɔɔme áfyanéápeá né mabɔmé yina. ¹⁵ Ne ekiénné Esɔwɔ ewé ebɔ ejógé mbo ne me, egbaré meto ewé amɛge unó wyɛ́, akwyɛ́ ewú ne gul. Elé meto ewémbɔ ne ewú ebɔ emegé melo kpaá ewémbɔ. Emé makwɔ́ gebamé chónchó ne manombi. ¹⁶ Metyɛ́ melo ewémbɔ ne unalé úlú wye janja. Ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ emé melo ewémbɔ ne meto ewé egbaré, metyɛ́ melo ewémbɔ elú nkpa neke dele ne geba. Wyɛmbɔ ntó ne unalé ne uɔgɛ melo ewémbɔ úlú. ¹⁷ Ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ, emé ntó uɔgɛ gébamé eyigémbɔ, gelú matyɛ́ amu usaá uléé meso ekéné ndere akwaá ámegé unó. ¹⁸ Átené gébamé eyigé na ne mataá malómáló ayi ákuú nnó jasper. Ne yéndégenó né melo ewémbɔ ákwye geji ne gul. Gul yimbo ápó ne deba, ne agenege eké efé. ¹⁹ Ne mabɔmé ayi átene gébame eyigémbɔ né mfaá, ákwyeé áji ne mataá nkpa ufóufó. Ntaá né mbe eniné aló manténe mabɔmé yimbo nékámege nnó jasper, eníne gbeé mataá apea nékámege safaya, eníne negbeé áléé nékámege áget, eníne négbeé áni nékámege éméral. ²⁰ Eni négbeé mataá átá nékámege ɔni, eni négbeé akené nékámege kánelyan, eni négbeé akénéama nékámege krisolite, eni negbeé ané nékámege berin, eni negbeé anéneama nékámege tɔpas, eni negbeé afyaá nékámege krisopreis eníne negbeé afyaneama nékámege jacint, ne eníne negbeé áfyanéápeá nékámege ametis. ²¹ Mano gébamé ayina áfyanéápeá ákwyeé áji ne mataá nkpa áfyanéápeá ayi ákamege nnó pɛls, ne ákwyeé yéndé meno gébamé ne pɛl ama, ne ákwyeé metó melo ewémbɔ ne gul. Ayi alá pó ne deba, ne agéne eké efé.

²² Ne ngé fɔ echa upe Esɔwɔ né melo ewémbɔ wó néndé, Ata Esɔwɔ jimboó Muú Apwɔ́ amu ne Maá egɔɔme ne álú echa ewémbɔ. ²³ Melo ewémbɔ ekelege sé nnó nme yé ebe elé mfaá agénege wyɛ́ néndé gerɔgbɔge Esɔwɔ ne gelú mewe ewé egénege wye ne etulekanj wuú elé Maá egɔɔme. ²⁴ Bóó malo mme meko ákené nye né mmu gerɔgbɔ eyigémbɔ. Ne afwa mme achwɔ́ nye ne nɔgbɔ bwó né melo ewémbɔ. ²⁵ Mano gebamé eyigé na, ábeé fuú yéndégébé, néndé utuú ugilé fɔ wyɛ́. ²⁶ Ne ebwɔ áchwɔ́ nye ne nɔgbɔ ne énogé bóó malo mme meko né melo ewémbɔ. ²⁷ Yémbɔ, yéndégenó eyigé gélágé pó pópó né mbe ushu Esɔwɔ, gékpené fɔ né melo ewémbɔ, yé muú ayi apyɛ́ depɔ debodebo yé ebé elé muú gebyɔ akpené fɔ wye. Ekosé bóó abi mabo bwó malu né mmu nɔgbɔ Maá egɔɔme ayi asamé mabo bóó abi abóó nye gerɔwá eyi gélágé byé ne ákpené wye.

22

Ebɛ́ ewé ewyaá manaá ami machyɛge gerɔwá eyigé gelágé bye

¹ Ne ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ, eléré me ntó ebɛ́ ewé ewyaá manaá ami machyɛge gerɔwá eyi gélágé byé, magenege eké efé meke. Ebɛ́ ewémbɔ etanege né geluɔge gefwage Esɔwɔ ne maá egɔɔme. ² Éshúlege ejye né metó melo ewémbɔ. Né yéndé egbe ebɛ́ ewéna, unó ebi uchyɛge gerɔwá úlú wye. Unó ebimbo uwɔme unpomé ndɔ efyanépeá né nme. Ne yéndé mfaá uwɔmé ndɔ gama. Ne bya unó ebimbo úlú uka ebi ápye bóó mameé né mme meko átoógé. ³ Ne yéndégenó eyigé Esɔwɔ áleré geji ukwekwe amu gebeé fɔ né melo ewémbɔ.

Ne geluɔge gefwage Esɔwɔ né maá egɔɔme gebeé nye wye ne bóó utóó bíí ánogé nye ji. ⁴ Ágené nye ushu Esɔwɔ, asamé nye ntó mabo mií né mampwe bwó. ⁵ Utuú ugilé fɔ né melo ewémbɔ. Ne bóó abi álu wye ákelégé sé gerɔgbɔ etúlékánj ne nmeé néndé Ata Esɔwɔ ne abéé nye gerɔgbɔgé ebwó. Ne ebwó ágbarége nye gefwa té kwyakwya ne kwyakwya.

Jisɔs aké ji amagé chwó nye fa mme

⁶ Ne ekiénné Esɔwɔ ewémbɔ ema ejɔɔ ne me eké, “Mekómejɔɔ eyina elú wáwálé kámege ne eji. Ata Esɔwɔ muú achyege mendoó mbaá bɔɔ ekpávé bíí atɔ ekiénné wuú nnó echwó eléré baá utɔɔ bíí unó bi uchwó upyee.”

⁷ Ne Jisɔs aké, “Wúgέ, ela gachyee me nchwɔɔ. Metɔɔ megɔmegɔ ebe ne bɔɔ abi ápye unó bi ásamé né mmu ηwe yina ebi upye nye nana ne meso gébé.”

⁸ Me Jon nlu muú ayi nwuú, ne ngené unó bina uko. Nwúgέ ne ngége unó bina nkwe uwa mme né mbe ushu ekiénné Esɔwɔ ewé eléré mbɔ me unó bina nnó me nógέ ewú.

⁹ Yémbɔ ejɔɔ ne me eké, “Ɔpyegé fɔ mbɔ, me ntó nlu elé muú utɔɔ Esɔwɔ wye ndere wɔ ne ate aηme bye abi álú bɔɔ ekpávé Esɔwɔ ne abifo ako abi ábélege mekomejɔɔ ayi ásamé né ηwe yina. Nógέ lé Esɔwɔ.” ¹⁰ Ema ejɔɔ eké, “Ɔbigé fɔ mekomejɔɔ yina, ayi ásamé né mmu ηwe yina ayi agarége unó bi upyee nye nana né ebí upye nye meso gébé, néndé gébé eyigé unó bina upye nye gélá kwókwólé. ¹¹ Ndere elúmbɔ, yéndémuú ayi ápyee gabo, ápyegé wye gabo wuú. Ayi ápyee ukweηkwe unó ápyegé wye ukweηkwe unó, ayi ápye genó eyi gélú cho ápyegé wye genó eyi gélú cho ne ayi álu pópó ábeé wye pópó.”

¹² Jisɔs ama ajɔɔ aké, “Gegé, ela gachyee me nchwɔɔ. Nké nchwɔɔ, nchwɔɔ ne nsa ayi nchyege yéndémuú ndere ji apye utɔɔ. ¹³ Me ne nlu genóge mbe ne eyigé kwyakwya, muú mbe ne ayi kwyakwya, unó uko uló ne me, ne ukwyage ne me.”

¹⁴ “Metɔɔ megɔmegɔ ebeé ne bɔɔ abi áshwɔne mawulé bwɔ akpea pópó. Ebwɔ ne Esɔwɔ achyege nyé ebwɔnye nnó ákoó né meno gébamé ákre né melɔ ewémbɔ ányé umpomé genɔɔ eyigé gechyege geηwá eyi gélágé byé. ¹⁵ Bɔɔ abi álá ákrene fɔ né melɔ ewémbɔ elé bɔɔ abi álu eké bɔ mammye, bɔɔ abi ányé mafoó abi ánane manané tametame, abi áwane bɔɔ, abi ánógé aló uka, abi ábyɔge gebyɔ ne bɔɔ débwalé.

¹⁶ “Ne me Jisɔs ntɔ ekiénné wa nnó echwó egaré enyú unó bina né machomele bɔɔ Esɔwɔ. Me nlu mpyáne mfwa Devid, me nlu ntó eké membe ayi agenege né gejejegé bíí.”

¹⁷ Ájɔɔgé mbɔ, Mendoó Esɔwɔ ne Mendée maá egɔηme aké, “Chwɔ Ata Jisɔs.” Ne yéndémuú ayi awuú mekomejɔɔ yina, abɔ manjɔɔ ntó nnó “Chwɔ.” Ne yéndémuú ayi mmwólé manaá epyee ji, achwɔ ne yéndémuú ayi akélege achwɔ anyú manaá ami machyege geηwá ewé álá chyegé ηka.

Kwyakwya mejɔɔ

¹⁸ Ne me Jon nkwelege mbeé mbaá yéndémuú ayi áwuú mekomejɔɔ ayi asamé né mmu ηwe ayina. Mekomejɔɔ yina ayi agarege unó bi upyee nye nana ne ebi upye nye meso gébé nnó, “Muú ayi agbege genó eyigé chá né unó bi ásamé né ηwe yina, Esɔwɔ agbege nye ntó efwyale wuú ne ufɔɔ mameé ukeneama ebi ásamé né ηwe yina. ¹⁹ Ne yéndémuú ayi aferege genó né unó bi ásamé né ηwe yina ayi agaré unó bi upye nye nana ne ebi upye nye meso gébé, Esɔwɔ ntó aselé nye uto ebi abó achyee ji nnó akpé ne melɔ ukpea ewémbɔ ányé umpomé genɔɔ eyi géchyége geηwá eyi gélágé byé, ndere asamé né ηwe yina.”

²⁰ Ne muú ayi agarége unó bina aké, “Wáwálé elá gachyee me nchwɔɔ.”

Jon aké, Amen, chwɔ Ata Jisɔs.

²¹ Nnenémmye nnó Ata Jisɔs áléregé bɔɔ Esɔwɔ ako galógáló.